
AQVATILIVM ANIMALIVM HISTORIÆ,
LIBER PRIMVS, CVM EORVMDEM
FORMIS, ÆRE EXCVSIS.
HIPPOLYTO SALVIANO TYPHERNATE
ROMÆ MEDICINAM PROFITENTE
AVCTORE.
ROMÆ. M. D. LIIII.

IVLIVS PAPA III.

MOTV PROPRIO &c. Cũ ſicut nobis exponi fecit Dilectus filius noſter Hippolytus Saluianus Typhernas, Romanus Ciuis, noſterq; Medicus familiaris lõgo tẽpore, multiſq; vigilijs cõſcripſerit aquatiliũ animalium Hiſtoriã, eamq; vnà cum eorundem aquatiliũ animalium figuris ad viuam effigiem depictis, magnis impenſis ære exactiſſimè inciſis, nunc ſua impenſa, eaque magna imprimi curet, dubitetque, ne huiuſmodi hiſtoria cum excuſis ære figuris, poſtmodum ab alijs abſq; eius licentia imprimatur. Quod in maximum ſuum præiudicium tenderet. Nos propterea eius indemnitati conſulere volentes, Motu ſimili, & ex certa ſcientia ne prædicta ſua Hiſtoria, prædictæque figuræ ſine ipſius licentia imprimi, aut vendi, venalis ve haberi ab aliquo poſſit, per proximũ futurum Decennium, à prima ſua impreſſione, eidem Hippolyto Saluiano concedimus, & iudulgemus. Inhibentes omnibus & ſingulis, vtriuſque ſexus Chriſtifidelibus vbique tam in Italia, quàm extra Italiam exiſtẽtibus, preſertim Bibliopolis, & librorũ Impreſſoribus ſub excomunicationis latæ ſententiæ, in Terris verò Sanctæ Romanæ Eccleſiæ mediatè, vel inmediatè ſubiectis, etiã Quingentorũ ducatorũ auri, & inſuper amiſſione librorũ pœna; toties quoties cõtrauentũ fuerit, ipſo facto, & abſq; alia declaratione incurrentibus, pro vna eidem Hippolyto Saluiano loco damnorum, pro alia Hoſpitali ſancti Iacobi incurabilium de vrbe, pro alia verò tertijs partibus Cameræ apoſtolicæ applica. pœnis, pro vt nos ex nunc, pro vt ex tunc applicamus; ne intra Decennium à ſua prima impreſſione reſpectiuè computan. dictam Hiſtoriam, aut dictas figuras, aut inſimul, aut ſeorſum, aut aliquo penitus modo abſq; expreſſa ipſius Hippolyti licentia dicto Decennio durante, imprimere, vendere, ſeu venales habere, vel proponere, audeant. Mandantes vniuerſis Venerabilibus fratribus noſtris Archiepiſcopis, Epiſcopis, eorumq; Vicarijs in ſpiritualibus generalibus, & in ſtatu temporali Sanctæ Romanæ Eccleſiæ etiã legatis Sedis apoſtolicæ, ac ipſius ſtatus Gubernatoribus; vt quotiens pro ipſius Hippolyti parte fuerint requiſiti, vel eorum aliquis fuerit requiſitus, eidẽ Hippolyto efficacis defenſionis præſidio aſſiſtẽtes, præmiſſa ad omnem dicti Hippolyti requiſitionem contra inobedientes, & rebelles per cenſuras Eccleſiaſticas, etiam ſæpius aggrauantes, & per alia iuris remedia, auctoritate apoſtolica exequantur; inuocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachij ſecularis. Non obſtãtibus & ordinationibus apoſtolicis, ceteriſq; contrarijs quibuſcunque. Inſuper quia dificile foret admodum præſentem Motum proprium ad quælibet loca deferri, volumus, & apoſtolica auctoritate decernimus, ipſius trãſumptis vel exemplis, etiam in ipſis operibus impreſſis, plenam & eandem prorſus fidem vbiq; tam in iuditio, quàm extra haberi; quæ preſænti originali haberetur. Et quòd præſentis Motus proprij ſola ſignatura ſufficiat; & vbique fidem faciat iniuditio, & extra; regula noſtra in contrariũ edita non obſtante. Et perinde in ipſis operibus pro tempore impreſſis, idem impreſſus Motus proprius omnes arctet, quos tangit; ac ſi eiſdem perſonaliter intimatum foret, expreſſè volumus; & mandamus irritum, & inane quicquid ſecus attentare contigerit, præmiſſis omnibus conſtitutionibus, & ordinibus apoſtolicis, Cæteriſq; in contrarium facientibus, non obſtantibus quibuſcunq;. Placet, & ita mandamus .I.

CAROLVS QVINTVS Diuina fauẽte clemẽtia Romanorũ Imperator Auguſtus, ac Germaniæ, Hiſpaniarum, vtriuſq; Siciliæ, Hieruſalẽ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex. Archidux Auſtriæ. Dux Burgundiæ &c. Comes Habſpurgi, Flandriæ, Tyrolis &c. Notum facimus tenore præſentium quòd cum expoſitum nobis fuerit Hippolytum Saluianum Typhernatem Medicum Romanum, longo tẽpore, multiſque vigilijs conſcripſiſſe Hiſtoriã aquatiliũ animalium; quã vnà cum eorundem aquatilium animantium figuris ad viuam effigiem depictis, & magnis impenſis ære exactiſſimè inciſis, brèui imprimere conſtituerit; Vereri autem illum ne huiuſmodi opus, poſtquam ab eo euulgatum fuerit, ab alijs temerè excudatur, aut deprauetur; & ipſe iuſto præmio laboris, & induſtriæ ſuæ fraudetur. Itaq; nobis humiliter ſuplicatum eſt, vt ipſum aduerſus eam iniuriã præuilegio, ac Edicto noſtro munire dignaremur. Nos qui plurimùm illis fauemus, qui ſua opera, & induſtria publica ſtudia iuuare contendunt; admiſſis huiuſmodi præcibus, tenore præſentium authoritate noſtra Imperiali, & ex certa ſcientia decernimus, ſtatuimus, & ordinamus; ne quis Chalcographus, Bibliopola, Mercator, Inſtitor, aut quicunque alius cuiuſcunque ſtatus aut conditionis fuerit, noſter & Imperij ſacri ſubditus, quacunque Imperij & ditionis noſtræ fines patent; memoratam Hiſtoriam aquatilium animalium ab hoc Hippolyto Saluiano cõgeſtam intra Decennium à prima operis æditione continuè numerandum, ſine ipſius authoris expreſſa voluntate, & beneplacito imprimere, aut imprimi facere, ſeu aliunde impreſſam, intra fines Imperij & ditionis noſtræ adportare, vendere, ſeu diſtrahere, aut vendi, ſeu diſtrahi facere, aut venum exponere publicè vel occultè neq; audeat, neq; præſummat, ſub pœna Sex marcharũ Auri puri Fiſco noſtro, & ipſi Hippolyto Saluiano, eius ve hæredibus ex æquo irre

miſſibiliter partienda; vltra librorũ ſic ad æmulationem impreſſorũ amiſſionẽ, quos ipſe Hippolytus, ſiue hæredes vbicũque locorũ nactos, per ſe aut ſuos, adiumẽto Magiſtratus loci, vel citra id, ſibi vendicandi plenũ ius, & poteſtatẽ habeant. Harũ teſtimonio literarum Sigili noſtri appẽſione munitarum.

Datum ad Oenipontem Die xxvij Menſis Decembris, Anno Domini 1551. Imperij noſtri xxxij. & Regnorum noſtrorum xxxvi. CAROLVS.

HENRY par la grace de Dieu Roy de France a noz amez & feaux les gens de noz Courz de Parlement de Paris Rouan Tholouze Bordeaulx & DiIon, a tous noz Balliz Seneſchaulx Preuoſt Iuges & autres noz Iuſticiers & officiers ou a leurs lieutenans& a chacuns deux endroiƈt ſoy Salutz & dilleƈtiõ. Noſtre cher & biẽ ame M. Ypolite Saluian de Tipherne Medecin de noſtre treſcher & feal grãt amy & couſin le Cardinal de Farnaize nous a faiƈt dire & remonſtrer que auec grãt peine & labeur il a compoſe vng liure ou il traiƈte de lhiſtoire des Poiſſons & animaulx acatiques, & faiƈt tailler les portraiƈtz ymages & figures diceulx animaulx non ſans grans fraiƈtz miſes & impẽces lequel; liure il faiƈt imprimer hors noſtre Royaume & le mettre en lumiere & en faire apporter des liures pardeca. Mais il doubte que les Imprimeurs & Librayres de noſtre Royaume ſur exemple ou double dudiƈt liure le facẽt imprimer, En quoy faiſant il demoureroit fruſtres deſdiƈtz fraiƈtz & inpences & du prouffitz & vtilitez quil porroit raporter de la vendition deſdiƈtz liures Imprimez hors noſtre diƈt Royaume & qui ſeront rapportez pardeca. Nous ſuppliãt & requerãt a ceſte cauze ſurce luy poureoit & impartir noſtre grace. Pource eſt il que nous ce diƈt eſt conſidere inclinant liberalement ala ſupplicatiõ & requeſte que faiƈtes nous a eſte de la part dudiƈt Cardinal de farnaize en faueur dudiƈt expoſant ſon medecin a ycelluy auons permys & ottroyez permettons & outroyõs voulõs & nous plaiſt de grace ſpeciale par ces preſentes, que les liures traiƈtãs ladiƈte hiſtoire des poiſons & animalx aquatiques, quil auraiƈt imprime hors noſtre Royaume il puiſſe & luy ſoit licite fere apporter par deca en ceſtuy noſtre Royaume en tel nõbre & quãtite que luy ſem blera & yceulx vẽdre & faire vẽdre par qui bõ luy ſẽblera en noſtre diƈt Royaume pays feores& ſegneuries de noſtre obeyſſance en deffendãt treſexpreſſemẽt a tous Imprimeurs Libraires dicelluy noſtre Royaume que durant le temps & terme de dix ans enſuyuans & corſecutifz a commẽcer au iour & date, que lediƈt liure ſera acheue dimprimer il nayent a imprimer ne faire imprimer ne vẽdre lediƈt liure ou autre ſur ycelluy cõtrefaƈt ſi neſt des gre & conſentemẽt dudiƈt expoſant; & ce ſoubz peine de confiſcation des liures qui ſe trouerõt auoir eſtez imprimez en noſtrediƈt Royaume, & y venduz ſans lediƈtz grez permiſſions & conge dudiƈt expoſant; & damande arbitraie Si vous mãdons commetons & expreſſemẽt encoignons a chaſcũgs deux reſpeƈtiuemẽt endroiƈt ſoy ſi comune a luy appartiẽdra que de noz pris grace cõge & permiſſions & vouloir durant le tẽps deſſuſdiƈt vous faiƈtes ſouffriez & laiſſez lediƈt expoſant iouyr & vſer plainemẽt & paiſiblemẽt ſans en ce luy faire mettre ou donner ne ſouffeir eſtre faiƈtz mis ou donne auchuns troubles deſtourbier ou empeſchemẽt au contraire leſquelles ſi faiƈtz mis ou donnez luy eſtoint mettes incontinãt & ſans delay a plaine & entiere deliurãce & au premier eſtat & deri en faiſant faire les inhibitiõs & deffences deſſuſdiƈtes auſdiƈtz Libraires, & Imprimeurs de noſtrediƈt Royaulme ſoubs les peines & ainſi que deſſus eſt diƈt; Car tel eſt noſtre plaiſir non obſtãt quelcõques lettres a ce contraire. Donne a Paris le xxij iours de nouenbre Lan de grace 1554. & de noſtre Regne le huiƈtieme.

Par le Roy. le Seig. de Loſpital M. des requetes de lhoſtel preſent. De Lomenie.

COSMVS Medices Florentiæ Dux II. Exponi nobis fecit Hippolytus Saluianus Thyphernas quòd cum ipſe multis vigilijs ac longo tẽpore aquatilium animaliũ hiſtoriam conſcripſerit, eorundemq; formas in æs incidi curauerit; velitq; nunc eam hiſtoriam cum ſuis formis ære eſcuſis imprimi; ueretur ne librariorũ aliorũ qui lucrum alienum ſibi vndique aucupare ſolent, aſtutia & cupiditate denuo imprimatur, aut ab alijs impreſſa vẽdatur; ac proinde petit indemnitati ſuæ (quantũ ad noſtram Ducalem Ditionem, attinet) de oportuno remedio prouideri. Nos igitur qui doƈtis atque eruditis viris pro virili noſtra ſemp fauimus, eius petitioni & precibus annuẽtes omnibus omnino impreſſoribus librarijs & librorum vẽditoribus cæteriſq; noſtræ Ducalis Ditionis hominibus diſtriƈtius interdicimus; ne quis eorum hiſtoriam illam abſque ipſius Hippolyti voluntate proximo decennio imprimere aut ab alijs impreſſam venundare vel venalẽ exponere audeat. Quicunque verò interdiƈto huic noſtro cõtrafecerit, & impreſſorum & venui expoſitorũ librorum amiſſione & cofiſcatione, nec non decẽ aureorum in ſingula volumina ſe pœna mulƈtandũ ſciat; Quæ Ducali quidem ſiſco noſtro, & eidẽ Hippolyto ac etiam delatori æqualiter applicabitur. Quorũ in fidem Diploma hoc fieri iuſſimus noſtra manu ſoliti q; plumbei ſigili appenſione munitum.

Datum Florentiæ in Ducali Palatio noſtro Die x Iulij. 1552.

COS. MED. Florentiæ Dux.

ANDREAS MASIVS IN
PISCES SALVIANI.

Σαλβιανῷ ἄκατον, κώπας, δόνακας, λίνα, γρῖπον
  Ἄνθισ᾽, ἐκ λιπαρίης παυσόμενος μογερῆς.
Ὅσσα γὰρ ἐν βλοσυρῇ φέρβονται φῦλα θαλάσσῃ,
  πάντ᾽ ἐπ᾽ ἀκίνητον γῆς πόρε κεῖνος ἔχειν
ταῦτα φύσιν τε, βίον τε, καὶ ἤθεα. οὐ γὰρ ὁρᾷς, ὡς
  σπαίρουσιν, διερὰς σφόδρα ποθοῦντα νομάς;
Ἢν δ᾽ ὕδωρ χεύσῃς, κρυερὸν μὲν ἐκεῖν᾽ ἐπὶ πόντον
  σπεύσουσιν, σὺ δὲ σὸν νήπιε εἰς ἄκατον.

IACOBI LAELII CINCII
PATRITII ROMANI.

Romanum externas cæpiſſe horreſcimus vrbes,
  Et colla imperii tot ſtatuiſſe iugo;
Quodque armis domitum victor percurrerit orbem,
  Qua ſurgit Titan, qua caput abdit aquis;
En maiora tibi, latebras intrare profundi
  Auſus, vir Latii cœrula regna tenet;
Non victi captiua vides muta agmina Nerei;
  Et quota gens pulchro ſaucia Marte cadat?
Parturit vnda freti quot monſtra natantia ad ortum
  Solis ab occaſu, tangere Roma manu eſt.
At totum id debes (victoria nanque duorum eſt)
  CERVINI auſpiciis, Hippolyti ingenio.

EIVSDEM.

Hoc, modo quod libri cernis ſub imagine, non eſt,
  Ne te decipiant exteriora, liber;
Arte ſed eſt mira, ſummo & confecta labore
  Piſcina, immenſi piſcibus aucta maris,
Innumeriſque aliis, quos vitrea flumina paſcunt,
  Cumque paludoſis ſtagna quieta vadis.
Mirentur quamuis Murænam ſecula priſca,
  Dignius Hippolytum tempora noſtra canant.
Qui licet illi opibus, congeſto cedat & auro;
  Ingenio, & doctæ Palladis arte ſupra eſt.

IO. BAPT. BINARDI
MVTINENSIS.

In longa Hippolytus victuris ſecula chartis
  Dum celebrat piſces, quos alit Oceanus,
Quoſque lacus nitidi, piſcoſa & flumina, dúmque
  Sedula ſpiranteis exprimit ære manus.
Miratur Proteus, mirantur Naiades artem;
  Magnaque cum læto murmure cœpta probant
Et ſimul exponunt alacres genus omne natantum
  Quæ mandet claris ille voluminibus.
Hinc gemina piſces anima, vitaque fruuntur.
  Quam mare, quam Hippolyti nobile præſtat opus.

POMPILII DE CVPPIS PHILOSOPHI, AC MEDICI CARMEN.

Et medici doctique viri debere fatentur,
Hippolyto tantùm quantus in arte labos:
Pisciculos, piscésque graues spectare coactus;
Quo posset cunctis schemata pulchra dare.
Aequora quæsiuit, fontes, fluuiosque, lacúsque,
Neptunique sacras frigida tecta domos.
Ad quas perueniens veneratus vertice Diuos
Hasce verecundo prodidit ore preces,
Alma parens, seniorque pater Neptune Thetísqꝫ
Cœruleis ponti quos tegit vnda Deis
Agmina vestra canam vestro subscribite vati,
Ferte mihi faciles ad pia dona vias,
Squamosũ genus omne ferã lubricúmqꝫ reponã,
Et quod pro corio lurida testa tegit,
Piscandi tempus, lites, morésque, cibósque,
Quid medicum, vel quid dulcia iura iuuent,
Qui modus est coitus, qui mas, quæ fæmina quæque
Turba natet nullo seminis orta patre,
Tritonis iussu Neptuni concha receptum,
Tunc cunctis cecinit piscibus ore maris,
Vt pelago sonuit notum caua Buccina bombum
Misenum cuius tela dedere neci,
Per mare concurrunt omnes ad littora pisces,
Ah mirum est pontus quot fera monstra tegit.
Hic tua cum magno pinxit Neptune labore
Agmina, mox pisces qui coluere lacus,
Delphin erat primus, qui gessit Ariona tergo
Dum maris arguto carmine mulcet aquas,
Mox Canis atqꝫ Lupus, Scarus, cũ Dentice Thynnus
Cætera cum nullo numine turba ruunt.
Lucrinos latices, mox te Benace petiuit,
Deseruit natos nec Trasimene tuos,
Quique Dionei portastis pondera nati.
Parcite vos pisces, nam Iouis aula tenet,
Redde igitur grates authori plura laturo,
Hoc libet egregium si tibi lector opus.

IO. VERSOSAE HISPANI.

Quod nomen libro? oceanus; dic vnde? quòd in se
Contineat, quicquid continet oceanus;
Quis pater? Hippolytus, qui contra Protea, tali
Thetidæ Hippolyti vindicat arte necem.

EIVSDEM.

Artibus Idotheæ Hippolytus pecora omnia Proteo
Abstulit, inque suum contulit oceanum.

NINI VITERBIEN. EPS. POTENTIAE.

NSANO degunt quicumq; sub æquore pisces,
Quosq; tenet torpens, quosq; agit vnda fluens;
Hoc spectare potes adnare & ludere libro,
Vim Naturæ adfert Dædala vis hominum.

BASILII ZANCHII.

Dum Coi monimenta senis, dum scripta Galeni
Excutis; & media clarus in vrbe doces;
Assurgunt tibi Phillyrides, doctusq; Machaon,
Quosq; canit cultis Græcia carminibus:
Et te credibile est Phœbo didicisse magistro;
Quin etiam Phœbo te genitore satum.
Dum varias pelagi pecudes, Neptunnia monstra
Pandis; & apposito quæq; colore refers;
Assurgunt tibi Nereides, magnusq; Palæmon,
Quæq; sedent lætis numina littoribus:
Et te credibile est Proteo didicisse magistro;
Quin etiam Proteo te genitore satum.
Sic te Roma colit: sic Phœbus spectat ab alto:
Sic Proteus summis prospicit æquoribus.

GABRIELIS PHAERNI.

Quam noua collegit numerosos pagina pisces
Quos mare, quos fluuii, quosq; tulere lacus.
Expressa variæ redduntur imagine formæ:
Fictaq; natiuo monstra colore natant.
Tenuibus in chartis squamosa examina ludunt:
Viuus apellea palpitat arte liber.
Accedit solers scriptura, & dædala fandi
Copia, quæ doctis pingit imaginibus
Ingenia, & mores, & membra, situmq; modumq;
Corporum, & exectis intima uisceribus.
Picturam spectes, non sane scripta requiras:
Scripta legas, pictis nil opus esse putes.

FRANCISCI FRANCHINI COSENTINI.

Vt sua Neptunus celebrari armenta, suasq;
Lætus opes, & se sensit ab Hippolyto:
Nereides dixit turpes de littore Phocas
Pellite, & hæc magno dicta referte uiro:
Quôd mea regna colat deserta Cærula terra,
Me pecori Hippolytum præposuisse meo.

IOANNIS BAPTISTAE POSSEVINI.

NVNC age diuini Macedo monimenta magistri,
Quàm libet, impensa nobile iactet opus:
Non tamen iis opibus fretæ uis uiuida mentis
Non uicta est tenuis sedulitate uiri.
Testis erit pater Oceanus, facilesq; Napeæ,
Nereidumq; omnis, Naiadumq; chorus.
Egregium fuerat latio decus, alter ab illo,
Sed nihil æquari fas sibi Roma putat.

ANTONII FRANCISCI RAINERII MEDIOLANEN.

Squamigerum genus omne, agilesq; per æquora pisces
Mira vnus capit hic, quis putet? arte, liber.
Magnum opus. Hîc leuibus fluitantia corpora pinnis
Sternuntur pictis viuida imaginibus.
Stat pecus æquoreum; nec mollis ab ordine Delphin
Exilit; aut docta subsilit in tabula,
Lubrica dum facili spectanda dat ilia ferro,
Hippolyti, æternis picta voluminibus.
Interitum cupit ipse suum: modo cortice pulchro
Victuram Delphin ponat in hoc, animam.

FILIPPI GERII.

Vndigenæ si forte aliquis cognoscere gentis
Et studia, & patriam, vultusq;, & nomina quærit,
Is legat Hippolyti libros, & protinus omnes
Se fluuios putet, & campos lustrasse marinos.

EIVSDEM.

Quid magno nunc Hippolyto pro munere tali
Dic age quid dignum maxima Roma dabis?
Ille tibi uiden vt subigit genus omne natantum,
Captiuumq; libro donat in exiguo
At tu quas contra grates? quæ præmia reddes?
Nil puto, nil dignum, soluere Roma potes.

DIONYSII ATHANASII CALLIENSIS.

Postq̃ Orbem edomuit Macedum Regnator Heoum;
Fregit & inuicta Persica sceptra manu;
Fertur inaccessum voluisse irrumpere Pontum,
Humidaq; imperiis subdere regna suis:
Sed vetuere Dei, præclarisq; obstitit ausis
Non expectata mors properata manu.

Scilicet Hippolyti ingenio, secloq; recenti
Seruabant tantum fata benigna decus.
Cæruleos hic enim ingenio penetrare recessus,
Et maris arcanos ausus adire sinus;
Vt sileam abstrusis terræ manantia venis
Plurima, quæ tetigit, flumina, stagna, lacus;
Oceani est populatus agros, armentaq; Protei,
Eximium ausoniis munus itura uiris.
Nê ve putet quisq́, me somnia vana loquentem
Splendida mentitis addere verba iocis;
Vndicolas spectare licet longo ordine gentes,
Et quæ mille dedit vulnera docta manus.
O decus Italiæ, vir Rege ingentior illo:
Tu præstas, ille est quod meditatus, opus.
Duc age, duc meritum Capitolia ad alta triumphum,
Qualem viderunt secula nulla prius:
Aeternæq; vrbi æternum hoc suspende trophæum,
Quæ tua det fastis nomina perpetuis.

PETRI FRANCISCI ZINI.

Pictura si tum creditur
Ab omnibus pulcherrima,
Orationi lucidæ
Cum cernitur simillima,
Quid cogitare pulchrius
His piscium formis potes?
Vides eorum singula
Expressa membra, argutulas
Collusiones, squammulas,
Et, quod negauit piscibus
Natura viuis, hos propê
Spirare pictos ac loqui.
Oratio dulcissima
Si illius esse dicitur,
Qui sic per aures mentibus
Instillat audientium
Quæ dicit, vt se illi vaga &
Pura in tabella cernere
Existiment depicta, quæ
Dicuntur, ecquid dulcius,
Amabo te, Hippolyti audies
Oratione? qua suos
Describit ipse atq; explicat
Pisces ita aptê, commodê &
Doctê, illius iure vt queat
Oratio, clarissima
Pictura dici, sed loquens.

Fuſcina,rete,leues calami,regnator aquarum
Ponuntur templis debita vota tuis.
Flumina, ſtagna,lacus,totum luſtrauimus æquor
Nereidum virides Naiadumqꝫ domos.
Mox templo egreſſum me tellus audiet omnis
Dicentem populos,regnaqꝫ mollis aquæ.

EIVSDEM.

Hæc tibi Phœbe pater Neptuni immania monſtra
Fluuiorum,& Pelagi ſquamigerum omne genus
Hippolytus vaſti populato marmore ponti
Riparumqꝫ toris clara trophœa dicat.
Da pater hæc ſeris monimenta nepotibus olim
Ante aras extent conſpicienda diu.

EIVSDEM.

Littore diſcerptum Hippolytum, laniataqꝫ membra
Vt nigra vndarum monſtra dedere neci.
Virbius ætherias rurſum reuocatus ad auras
It fœlix Triuiæ per nemora alta comes.
Piſcium vt Hippolytus nudauit viſcera ferro
Et ſecuit docta ſquammea membra manu.
Cerulea Ponti pecudes genus omne natantum
Incipiunt vita nobiliore frui.

EIVSDEM.

Vltorem Hippolyti meritas te poſcere pœnas
Credebam, & ferro cædere monſtra maris.
At tu, quæ tantum liquidis animalia campis
Viuebant,terris viuere deinde iubes.

EIVSDEM.

Quos vſquam gelidi fontes, Fluuiiqꝫ, Lacusqꝫ
Limoſoqꝫ tulit gurgite pigra palus
Quos faciles pelagi Nymphæ, Dorisqꝫ per vndas
Oceani æquoreis cerula paſcit agris
Expreſſos varia deſcribit imagine Piſces
Hippolyti multa ſedulus arte liber
Huc ades,& Nereii cognoſce armenta, gregesqꝫ
Vda licet ſiccos per uada ferre pedes.

IOANNIS ANTONII MVSSI
SICVLI NOVOCASTRENSIS.

Cedat Apollinea quicunque excellit in arte,
Siue sit hic recens, siue sit ille vetus.
En qui scripserunt libros de piscibus omnes
Ingenio Hippolytus vincit,& arte præit;
Scripserunt multi,at non expressere figuris,
Mens equidem sensu percipit ista magis,
Parcat Aristoteles magnus,doctique Latini,
Nempè magis scripta pagina picta docet,
Hic variè scripsit,propria expressitque figura,
Vt nihil exacta possit ab arte peti,
Scripta docent verè, depictaque monstrat imago,
Et patet vndiuagus piscis vt edit aqua,
Tu qui scripta leges, & quæ sunt picta videbis,
Cum natura ipsa dic,graue certat opus,

EIVSDEM.

Quot natura parit pisceis,quotque expetit vsus
Tot bene si penses, colligit iste liber,
Proteus haud totidem ualuit mutare figuras,
Vt mirè Hippolytus pingit & arte docet,
Quicquid id est dignum visu,& mirabile dictu,
Hic liber est æquor,flumina,stagna, lacus.
Quòd si fortè hodie vixisset Apitius, esset
Vnde suam posset exaturare gulam.
Sed vereor ne dum piscandi copia abesset,
Cogeret, vt letho se daret ante diem.

PETRI FRANCISCI ZINI.

Hippolyti quicunque libros euoluerit,& non
Omnes, quos illic verbis proprióque colore
Egregié expressos pisces ex arte locauit,
Respirare, loqui, colludere viderit, illum
Surdum,luminibus captum, penitúsque carentem
Sensibus & nostra & ventura fatebitur ætas.

EIVSDEM.

Doctus fluctiuagos in hisce libris
Pisces Hippolytus locutione
Pura,perspicua, vaga, diserta
Sic descripsit,& explicauit,eius
Vt qui scripta legit, videre, se illos
Expressos nitidissima in tabella
Dicat,non legere. Atque rursus idem
Pisces tam bene pinxit & peritè,
Hos vt perspiciens, tibi intueri
Non pictos videare,sed loquentes
Exaudire,nec vlla scripta prorsus
Quæras ullius amplius, sed illum
Surdum & captũ oculis putes, sonos qui
Se in his percipere, atque motiones
Neget cernere. Plura adhuc requiris?
Sic de piscibus ille disputauit,
Naturam ut videatur edocentem
Audiuisse.Deinde penicillo
Illorum proprio colore quenque
Ita expressit,vt arbitrere veram
Formam exemplaque piscium parentem
Hinc ipsam didicisse singulorum.

EIVSDEM.

Cur piſcium propè omnium
Natura, vis, & nomina
Nota hactenus nulli? Quia
Vel neſcierunt eloqui
Antehac; vel illorum ſonos
Qui noſceret, nemo fuit.
Cur omnibus hæc omnia
Comperta nunc planiſſimè?
Quia arte præſtitit ſua
Diuinus Hippolytus, vt &
Ipſi loquantur tam bene, vt
Vel ſurdi eos intelligant.
Miranda narras. Audies,
Magis quod admirabere,
Si, quomodo id perfecerit,
Dicam. Obſecro dic, ſingulos
Deſcripſit, ac pinxit ſuis
Doctiſſimis coloribus.
Sic ille piſces, vt putes
Fari, moueri, viuere, &
Errore dulci præferas
Hos arte partos, piſcibus
Natura quos ipſa edidit
Natóſque præ his exiſtimes
Pictos, inertes, mortuos.
O tempus aureum, vir ô
Præſtantis ingeni, noua
Nunc arte qui facis tua,
Muti vt loquantur, mortuíque
Vt ſpiritum ducant, & hinc
Natura, vis, & nomina
Sint clara viuorum. Tuas
Laudes, & hæc & poſterum
Aetas canet. Quòd ſi inuidus
Quiſquam, & malus conabitur
Te dente ſeuo rodere,
Is ſtultus, ac mutus magis
Quàm piſcis olim, ab omnibus
Irrideatur. Is videns
Summis in aſtra laudibus
Vbique tolli ab omnibus
Doctis viris & candidis
Te ſemper ac piſces tuos
Liuore rumpatur miſer.

SANCTISSIMO PATRI PAVLO IIII PONT.

OPT. ET MAX. HIPPOLYTVS SALVIANVS MEDICINAE PROFESSOR,

IHI nihil optatius aut iocundius accidere poterat P. BEATISSIME, quàm vt meas de Aquatilibus animalibus elucubrationes ederem te PONTIFICE. Cuius admirabilem naturam, exquisitam doctrinam, & summam vitæ ac morum probitatem ita omnes suspiciebamus; vt multis annis antea, pontificiæ dignitatis gradum tibi vni præcipuè deberi, sentiremus. Itaq; quòd ad humanas cogitatiões pertinet, Pontifex iampridem fuisti. Cum omnia illa, quæ in Optimo Maximoque Pontifice esse debent, non adumbrata, sed expressa verbis & re ostendisti. Cum verò diuina prouidentia factum sit, vt quem omnes tantæ dignitatis fastigio dignum iudicabamus, eum tanquã splendidissimam quandam facem in sublimi cãdelabro positam, vniuersæ Christianæ Reipublicæ lumen præferentem cerneremus; summo gaudio perfusi Deo ipsi gratias multas egimus, & in dies maiores agimus; quòd nõ omnino populi sui oblitus est; sed ita nobiscum se gessit, vt illi & nos dicere possemus; Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Te enim Pastorem nobis dedit, in quo veterum illorum sanctorum Pontificum imaginem rediuiuam agnoscimus; & magis certè agnosceremus, si corrupta horum temporum conditio medicinam seueriorem pati posset. Hoc igitur tali tantoque Pontifice cum vniuersus orbis Christianus lætetur, huius publicæ lætitiæ partem non minimam ad me pertinere arbitratus sum; qui multos iam annos Romæ vixi, & medicinæ artis facultate, qualiscunque illa in me est, & publicè & priuatè multos iuui; qui ex quo die in hac vrbe versari cœpi, nominis tui obseruantissimus semper fui, & mihi occasionem aliquam dari cupiebam, qua obseruantiam meam ostenderem. Quod igitur animus parturiebat, iam parit; optabam enim tibi, cum adhuc esses Cardinalis, obseruantiæ in te meæ significationem aliquam dare; Et ecce Summo Pontifici Dei optimi Maximique locum in terris obtinenti, has vigilias meas offero. In quibus cum multos annos laborauerim, multumque operæ consumpserim; non solùm piscium ferè omnium græca, latina, & vulgaria indicaui nomina, corporis figuram descripsi, naturam & mores patefeci, qua arte tum hi capi, tum condiri debeant, narraui; & quale comedentibus nutrimentum præbeant, quibusue medeantur morbis edocui; Sed etiam quò res esset illustrior, atque perfectior; minorique labore legentes ad absolutam piscium cogni

tionē perduceret; eorū omniū, qui ad manus meas peruenerūt, piſcium imagines appingēdas æreq; excudendas curaui. In quibus excudēdis quāta vſus fuerim diligētia, facilè omnes iudicare poterūt; quāto autē ſumptu id præſtiterim, ego ipſe ſentio. Cum itaq; vt reliqua omnia creata, Aquatilia etiam animantia diuinam ſolertiam ita teſtētur, vt poſſimus & in his illud dicere, quàm admirabilia ſunt opera tua Domine, omnia in ſapientia feciſti. Et propterea hæc quoque ad ſummi Dei ſapientiam & laudem referātur; cui nam meliùs aut iuſtiùs libros de harum rerum tractatione ſcriptos dicare poſſumus aut debemus, quàm ei, qui Deum in terris nobis refert? per quem humano generi aditus ad Deum paratur? Quòd ſi Oppianus qui græcis verſibus piſcium naturam conſcripſit, Antonino Imperatori libros ſuos dicauit, à quo pro ſingulis verſibus ſingulos nummos aureos retuliſſe dicitur; ita vt eius verſus χρυσᾶ ἔπη à veteribus dicti ſint; quid ego facere debeo, qui non mortali alicui Imperatori, ſed ſummi Dei Vicario librum meum dico; quem tanti nominis Maieſtate ita munitū iri ſpero, & mihi perſuadeo; vt nihil præterea ſit requirendum. Accipe igitur PONTIFEX OPT. ET MAX. has meas lucubrationes, & ea benignitate qua cæteros ſoles, me quoq; ad pedes Sanctitatis tuæ confugientem amplexeris.

HIPPOLYTVS SALVIANVS TIPHERNAS
MEDICVS AC CIVIS ROMANVS
CANDIDO LECTORI .S.

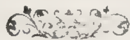

TSI SVSPICOR fore, vt meus hic labor, in multorum voces, & reprehensiones incurrat, hominum partim dicentium, nos inutilem operam, inanemq; laborem suscepisse, qui aquatilium animalium historiam scribere aggressi sumus, rem quam, siue quis sciat, siue nesciat, nihil propterea vtilitatis, aut damni accepturus sit. Partim affirmantium, & si hæc cognitio admodum vtilis est, tamen eam â multis ante nos tum Latinis, tum Græcis accurate tractatam, vt nõ oportuerit eandem quasi fabulam canere, &(vt dicitur)acta agere. Nunquam tamen tanti erit eiusmodi suspicio, vt me pœniteat illorum consilium sequutum fuisse, qui mihi, & â principio scribere aggresso, quasi calcar, vt pergerem, admouerunt, & nunc quæ scripsissem, vt ederem, admonuerunt atq; hortati sunt. Nam quod ad priorem obiectionem attinet, facile me præstantissimorum virorum exemplo defendam, qui hanc ipsam historiam suis voluminibus complexi sunt, nec se in re leui, aut contemnenda laborasse existimarunt, cum multas & præclaras vtilitates, si quis diligentius animaduertat, afferat, nam & pars philosophiæ censetur, cuius ne minima quidem particula iure despici potest, & nostra medica facultas, sine hac doctrina, manca, & mutila videatur, cũ non rarius ex his medicamenta conficiat(ne in esculentis solum versari existimetur)quam ex aliis animalibus. Adde quod cum omnium penê scriptorum monumenta, siue illa carmine, siue soluta oratione, scripta sint, non raro aliquid de piscibus attingant, dici non potest, quantam lucem hæc doctrina, ad multorum locorum intelligentiam præbeat, vt iam non vtilis tantum, sed etiam necessaria existimetur. Sed non est consilium huc oĩa huius cognitionis cõmoda, & opportunitates conferre, quanta .n. futura sint, quisq; hasce historias nostras legendo, quotidie per se discere, atque sentire poterit. Quod vero ad alteram obiectionem pertinet, non si multi ante nos, in hoc studio laborauerunt, multumq; operæ consumpserunt, propterea locus aliquis nobis, industriæ exercendæ, non relictus est, præsertim cum vel aliud propositum nobis fuerit, alioq; modo, diuersaq; ratione, atq; illi, in his versati simus. Nam Aristoteles quidem hæc ita tractauit, vt vniuersæ animantium naturæ potius, q̃ singulorum animalium rationem habuisse videatur, quorum tantum meminit, quantum satis esset, vt vniuersalia ipsa exemplis explicaret. Nos vero quod in vniuerso, & in parte est, non sparsim, atque concise, sed certo quodam suoq; loco tractamus, vt liceat cuiq; facile, ac breui, totam piscis cuiusq; naturam cognoscere. Etenim primum exposuimus, quo singuli pisces nomine, tum græce, tum latine, tum etiam vulgari gentium lingua(quantum consequi potuimus) appellentur, dein totius corporis figuram descripsimus, deniq; naturam, moresq; illorum persecuti sumus, ad hæc quaq; arte & capi, & condiri debeant, qualis singulorum succus sit, quale nutrimentum, quibusq; morbis medeantur copiose docuimus, vt ad vniuersam historiam(iudicio meo)planê nihil deesse videatur. Et p̃terea cũ nonnulli, quæ in aliis legerant, ita illa, in sua transtulerint, vt nihil laborauerint, vera ne essent, an falsa, hominum auctoritatem sequuti potius, quàm historiæ veritatem, vt Aristotelis Plinius, Plinii Solinus, Oppiani Aelianus, Athenæi Eustathius, qui cõtenti historiam se se ab illis accepisse, de veritate parum soliciti fuerunt. nobis propositum fuit nihil affirmare, nisi quod ita se habere re ipsa didicimus, ac perspeximus, vnde sæpe coacti fuimus aliorum scripta reprehendere, non sanê con-

tradicendi studio (vt videmur) sed veritatis gratia, quæ nobis amicior Platone, & Socrate, esse debet, quin etiam tantum â contumelia absumus, vt si qua ratione defendi possunt, quantum in nobis est, id præstemus, eorumq; obscuriora loca clariora reddere conemur. Denique vt beneficium cumulatius esset piscium quotquot descripsimus, curauimus etiam vt formæ appingerentur, quanta porro diligentia oẽs videre poterunt, quanto sumptu, nos ipsi sentimus, sanê cum typis possemus ligneis parua impensa vti, vt concinniores, elegantioresq; formæ redderentur, æreis vti voluimus, alienæ vtilitati potius, quâm nostræ arcæ consulentes. Quod si quis adhuc in his aliquid desiderat, necesse omnino est, vt exiguum illud esse fateatur, cogitetq; nihil ab artifice tam perfecte, tam ad amussim effingi posse, vt omni ex parte prorsus respondeat. Satis enim fecisse æquo lectori speramus, si id nostra diligentia affecuti simus, vt quicunq; formam aliquam intuitus fuerit, sine vllo monitore statim intelligat, cuius illa piscis, aquatilis ue animantis sit, modo piscem ipsum antea cognitum habeat. Quam ob rem si in tradenda hac historia, quæ ab aliis accepimus, ea vel clariora, vel ordinatiora reddidimus, si complura vel adiecimus, vel emendauimus, si via longe faciliore, ac planiore disposuimus, si formas ad viuum depictas cudendas curauimus, si harum rerum cognitio, hominum generi tot vtilitates, & opportunitates, quot ostendimus, affert, nec nos iudicandi sumus acta agere, nec ea cognitio inanis leuisq; videri debet. Neque etiam nobis vitio vertendum est, quod non omnium aquatilium animantium historias, formasq;, nostra hæc contineat editio, quando id longe maius est, quâm vt vno contineri libro possit, quam ob rem reliquorũ aquatiliũ (de quibus hic nõ pertractatur) historias, formasq;, in librũ merito reiecimus secũdum, qui iam diu sub prælo est. Quod si quis tamen illorum etiam interim notitiã aliquam desideret, ex nostris piscatoriis tabulis, vnâ cum hoc primo libro editis, eam facilê expiscari poterit. Et demum vt scriptorum, quibus in hoc opere lucubrando adiuti fuimus, honori, nec non legentium labori, quantum in nobis erat, vnâ consuleremus, vbi vbi aliorũ sententias adducimus, eas, non solum, vt â nostris facile internoscantur, his duabus notis ⌜ ⌟ includimus, sed etiam auctorem, librum, caput, aut folium & lineam indicamus. Quod quidem (ne series locutionis, maximo legentium incõmodo, sæpissime interturbetur) minoribus literarum charateribus præstitimus. Cum semper enim super hanc primam includentem notam ⌜ vna aliqua minor posita litera sit, illa eadem rursus in margine quoque ponitur, quam illius sententiæ, auctoris nomen, libri inscriptio, ac capitis, aut folii, & lineæ numerus sequitur. Accipe igitur hilari fronte primum hunc nostrum librum candide lector, oĩaq; æqui boniq; consulens (vti ingenuum virum decet) eo fruere, donec alterum reliquorum aquatilium animantium, quod breui fiet, foras dabimus. Vale. Romæ Calendis Septembris. M. D. LIIII.

HIPPOLYTI SALVIANI TIPHERNATIS, IN SVAS TABVLAS PISCATORIAS, AQVATILIVM ANIMANTIVM PROPE OMNIVM, NATVRAM, CVM AVCTORIBVS IPSIS, MIRO COMPENDIO, GRAPHICE EXPRIMENTES.

PRAEFATIO.

OSTEA q̃ constitui, Animantium aquatilium historiam conscribere, Non ignorans quàm graue onus, difficilemq́ prouinciam suscepissem: Ne rei magnitudine, difficultateq́ retardarer; quo minus tam præclarum opus, tamq́ vtile conficerem. Existimaui plurimum mihi adiumenti allatum iri. Si auctores tum veteres, tum recentiores, qui eo in genere laborarunt, literarumq́ memoriæ aliquid cōmendarunt, rursus accuratius euoluerem, Et quæ ab illis, ea de re, scripta fuissent, diligentius colligerem, inq́ literarum seriem, atq́ ordinem digererem, Et dispersa, confusaq́, unum quasi sub aspectum ferrem. Quod cum non sine labore tandem absoluissem, Intellexi me operæpretium fecisse, opinione maius, atq́ vberius. Nam præterq̃ quôd infinita, ad id, quod mihi proposui, rerum omnium copia suppeditata esset, Illud etiam accessit. Vt cum omnia, quæ ab illis sparsim scripta fuerant, vno quasi intuitu conspicerem, facilior mihi aditus, ad quosdam locos obscuriores intelligendos, patefactus sit, Vtq́ nullo ferê negotio, quid ab illis consentaneũ sibi, ac inter se, quidue dissentaneum, quid ueri simile, quid absurdum scriptum fuerit, compræhendi posset: Quare cũ semper ita putauerim, nihil esse libero homine dignius, quàm de optimis literarum studiis bene mereri, Req́ ipsa intellexissem, quanto hæ meæ tabulæ, harum rerum studiosis, usui futuræ essent, Facilè a me ipso impetraui, vt vnâ cum primo, huius nostræ historiæ libro æderentur. Quo dum alter, qui cæterorum aquatiliũ animalium historiam continebit, foras datur, habeat tantisper lector, ex quo gustum aliquem reliquorum capere possit. Siquidem in illis breuiter, strictimq́ omnium historia continetur. Et quidem eo ordine, facilitateq́ depicta, vt quisq́ per se, sine vllo labore inuenire, cognoscereq́ valeat, quid de quoq́, vllo vnq̃ tempore, seu latinê, seu græcê scriptum fuerit. Ita vt qui fidem habere voluerit, ei sanê, solæ hæ tabulæ, omnium scriptorum instar, futuræ sint, Quum non solum ea omnia contineant, quæ in hoc genere, ad hæc tempora peruenerunt, sed librum quoq́, vnde illa accepta sint, nec librum solum, sed caput etiam, vel folium, & lineam, ostendant. Iis verô, qui non prorsus earum auctoritati stare, sed auctores ipsos inspicere potius voluerint, plurimum tamen vtilitatis etiam afferent, cum quasi porrecto digito, quæ dixi omnia, indicent. Sed vt in ipsis conficiendis nullum subterfugi laborem, nec vt omni diligentia excuderentur, sumptui peperci, Ita nunc mihi graue non fuerit, paucis ipsarum vsum exponere. Sciendum igitur ambas facies, quæ aperto libro oculis subiiciuntur, continuata serie, quasi vnicam, accipiendas, legendasq́ esse. Quarum denæ columnæ sua quæq́ inscriptione distinguntur. Prima enim latina aquatilium animantium nomina, quæ quidem apud auctorem aliquem adhuc reperi, secundum literarum seriem, ita continet, vt si vni cuipiam animanti plura sint, vbicunq́ quod inter ea, vsitatissimum est, pro primi sui elementi ratione, locum obtinet, ibi rursus reliqua omnia subnexa, & ad suum quodq́ auctorem relata habeantur. In proxima vero, pari ratione obseruata, græca nomina continentur. Et in tertia, cuiusq́ gentis Vulgaria. In quibus sanê adscribendis, parcior fortasse æquo fuisse, plerisq́ videbor. Verum ego nihil, nisi quod exploratissimum haberem, in toto hoc opere, ponendum mihi putaui, Tum etiam tanta, ac tam incerta est illorum, non solum pro quaq́ natione, ac lingua, verum etiam apud vnam eandemq́ gentem, pro diuersis portubus, ac vrbibus, & ferè dixerim vicis, varietas, vt non incommode, quod quisq́ congruentius, elegantiusue existimauerit, adscribendi locum reliquisse, videri possim. Quarta columna complexi sumus ea omnia, quæ a quoq́ auctore, singulis tributa offendimus, Et quidem eo ordine, vt primo nominum, deinde corporis, mox naturæ, ingeniiq́, ab hoc capiendi, deniq́ coquendi, condiendiq́ rationem, postremo vero quale nutrimentum, ac quam vim medicam humanis corporibus præstent, ostenderimus. Quinta vero Aristotelis auctoritati dicata est, quem latine, vt â Gaza versus est, expressis vbiq́ & libris, & capitulis, citamus; adscriptis etiam binis punctis, si bis vno capite, rei eiusdem meminerit. Sexta Oppiani est, qui similiter vt â Lippio latinus factus, atq́ ab Aldo excusus est, commostrato libro, folio, & versu, â nobis adducitur. Septimam Plinius occupat, libris, capitulisq́, indicatis. Octauam possidet Athenæus, cuius librum, paginas, ac lineas, Germanico Valderi exemplari usi, ostendimus. Nona Aeliano concessa est, in quo citando, quia nec græcê, nec latinê, quod quidem sciamus, euulgatus habetur, historiam illius â P. Gilio compilatam, intelligimus. In postremam deniq́ reliquos auctores, qui non ex professo, hanc materiam tractarunt, redegimus. Et quia in illis quoq́ citandis, quo omnem operam lectori faciliorem redderemus, Vbi in capitula libri non sunt diuisi, ipsa folia, & nonnunq̃ etiam lineas annotauimus, Monendum hoc quoq́ est: Nos latinis Herodoto, â Sebast. Gryphio, Anno 1542. Strabone ab Henricho Petri, anno 1549. Galeno ab Hæredibus Iuntæ Anno 1539. excusis vsos esse. Ouidium vero quando simpliciter dicimus, Fragmentum eius auctoris, quod de piscibus extat, â Gryphio Anno 1537 euulgatum, intelligere, Quando autem Petrum Gilium, eum libellum putare, quem ille de Gallicis, & Latinis nominibus, pisciũ Massilẽsium cōscripsit, Massarii vero cōmentarios, quos in nonum Plinii ædidit, eos, qui ex officina Frobeniana Anno 1537. prodierunt. Tuum igitur erit optime lector, hac nostra qualicunq́ opella candide frui, ac nos tuo applausu, ad reliqua prosequenda alacriores reddere. Vale.

NOMINA. LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
ABLENNIS.	Ἀϐλεννὴς.		Acus est Diphilo. Vide Acus.	
Abramis.	Ἄϐραμις.		Piscis. Marinus.	
			Nili.	
			Denso agmine incedit.	
Acanthias.	Ἀκανθίας.	Pesce Palōbo. Romæ.	A spina, quam habet sic uocatur.	Hist.lib.6.cap.10.
Acantha. Lippio.			Mustelini generis est.	Hist.lib.6.cap.10.
& Spinax. The.			Cor quinq; angulorum habet.	
			Ad præcordia, super mãmas, oua habet	Hist.lib.6.cap.10.
			Prolem, spinæ impedimento, nõ recipit.	Hist.lib.6.cap.10.
			In Euripo non gignitur.	Hist.lib.9.cap.37.
			Vide etiam Mustelus.	
Acarne.	Ἀκάρναξ. Hesyc.		Labrax cui sit. Vide etiam Labrax.	
	Ἀκαρνὰν. Athe.		Dulcis, & astringens.	
			Nutriẽs, ad excernẽdũ est Facilis.	
			Difficilis	
			Marinus piscis.	
			Vide etiam Acharnus. Idem forsan.	
Accipenser.	Ἀκκιπήνσερ.		A Romanis uocatur.	
	γαλεὸς ῥόδιακος.		Creditur Esse ab Archestrato.	
			Non esse ab Athenæo.	
	Ἔλλοψ.		Quibus Sit.	Theodoro, Aristotelẽ
			Non sit. Vide Ellops etiam	
			Paruus, longi rictus, figuræ triangul.	
			Squamas ad os uersas, unus oĩum habet	
			Branchiæ quaternæ, et simplices sunt.	Hist.lib.2.cap.13.
			Fel intestinis commissum est.	Hist.lib.2.cap.15.
			Contra aquam nando meat.	
			Rarus inuentu.	
			Pamphylio profundo, nec alio, pascitur	
			Piscium nobilissimus habitus.	
			A coronatis cum tibicine introfertur.	
Accipiter. P. Gilio.	Ἱέραξ.		Est alijs Miluus. Vide Miluus.	
Acharnus.	Ἄχαρνος. Athe.		Aeneensis piscis est.	
	Ἀχάρνα. Hesy.		Vide ẽt Acarne, et Archanas. Idẽ for(san.	
Aculeatus.	βελόνη.		Dicatur à quibus.	Hist.lib.6.cap.17.
Acus.	Ἀϐλεννὴς.		Est Diphilo.	
& Belone.	ῥαφίς.		A quibus appelletur.	
		Augulia. Romæ.	Longi rictus est; & dentibus caret.	
		Angusigula. Venetijs	Ex longorum piscium est censu.	Hist.lib.2.cap.15.
			In iecore fel continet.	Hist.lib.2.cap.15.
			Spinã habet Viridis coloris.	
			Halcyoniũ nidis idoneã	Hist. lib.9 cap.14.
			Serò fœtificat.	Hist. lib.5.cap.1[illegible]
			Parit Aestate.	Hist. lib.5.cap.11.
			Dehiscente utero.	Hist.lib. [illegible] ca.13. et [illegible]
			Piscatio	([illegible]
			Difficilis concoctu.	
			Est Arida sine pinguedine, et succo	
			Humida, & boni succi.	
Admois.	Ἄδμωνις.		Piscandi ratio.	
Adonis.	Ἄδωνις.		Exocætus etiã dicitur, Vide Exocætus	
Aeolia.	Αἰολίας.		Coracinus cui sit. Vide Coracinus.	
Aeolus.	Αἴολος.		Scarus est Nicandro. vide Scarus.	
Aerica. Theodoro.	χαλκὶς.		Chalcis alijs. Vide Chalcis.	Hist.lib.8.cap.2[illegible]
Aetneus.	Αἰτναῖος.		Castum coniugium seruat.	
Agriophagrus.	Ἀγριοφάγρος.		Locus. Vide etiam Phagrus.	
Alburnus.		Albo.	Puerilium hamorum præda.	
Allabeta, uel Allabes	Ἀλλάϐης.		Niliacus piscis.	
Alopecias.	Ἀλώπηξ.	Volpe marina.	Vulpes est. Vide Vulpes.	
Alosa.	Θρίσσα.	Laccia. Romæ.	Alijs Clupea. Vide Clupea.	

PIANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.8.fol.17 727.		
1.fol.110.49.				
—	—	Lib.7.fol.155.50.		
1.fol.110.49.				
.fol.113.3. —	—	Lib.7.fol.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.147.34.		
—	—	—	—	Hesychius.
—	—	Li.7.fo.163.25.l.8.f.177.		
—	—	Lib.8.fol.177.38.		
—	—	Lib.7.fol.163.25.		
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	Lib.7.fol.147.39.		
—	—	Lib.7.fol.147.37.		
—	—	Lib.7.fol.147.39.		
—	Lib.9.cap.17. —	Lib.7.fo.147.41.Appioni.		
—	Lib.32.cap.11. —	—	—	Oui.fol.36.18.& 37.28.
—	—	Lib.7.fol.147.40.		
—	Lib.9.cap.17. —	—	—	Macr.3.Sat.cap.16.
—	Lib.9.cap.17.			(Macr.3.Sat.cap.16.
—	Lib.9.cap.17. —	—	Lib.11.cap.21. —	Cice.de fato. Oui.fol.36.18.et 37.28.
—	Lib.9.cap.54.Rhodi.	Lib.7.fol.147.37.Rhodi.	Lib.11.cap.21. —	Colu.l.8.c.16.M.Var.l.2.ca.6.Rhod.
—	Lib.9.cap.17. —	Lib.7.fol.147.40. —	—	Oui.f.37.28.Ci.de fato.Mar.13.21
—	—	Lib.7.fol.147.38. —	Lib.11.21. —	Plau.in Bacch.Macr.3.Satu.ca.16.
—	—	—	Lib.12.cap.52.	
—	—	Lib.7.fol.143.44.		
—	Lib.9.ca.51.l.32.c.11	L.7.fo.159.31.l.8.f.177.		
—	—	Lib.8.fol.177.27. (27.		
—	—	L.7.fo.159.30.l.8.f.177.		
—	—	L.7.fo.159.30.et.32.(27.	—	Maff.fol.351.
.fol.109.35.				
f.141.38.				
—	—	—	—	Alb.M.lib.24.Amger dictus ab eo.
—	Lib.10.cap.32.			
—	Lib.9.cap.51. —	—	Lib.11.cap.23. —	Maff.fol.351.
fo.141.38.fo.				
— (142.6.	—	Lib.8.fol.177.27. —	—	Maff.fol.351.
—	—	Lib.7.fol.163.47.		
—	—	Lib.8.fol.177.27. —	—	Maff.fol.351.
.fol.138.30.				
fol.109.20.	Lib.9.cap.19. —	—	Lib.11.cap.24.	
—	—	Lib.7.fol.154.17.		
—	—	Lib.7.fol.159.50.		
.fol.115.13.	—	—	Lib.11.cap.25.	
.fol.109.5.				
—	—	—	—	Auf.Gal.in Mosel.
—	Lib.5.cap.9. —	Lib.7.fol.155.49. —	—	Strab.lib.17.fol.539.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	—	—	Maff.fol.46.

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
Alphistes.	Ἀλφηστὴς.		Est Apollodoro, Numenio, Epicharmo.	
Alphisticus.	Ἀλφιστικὸς.		Est Aristoteli, Diocli.	Non legi in Aristotele
			Color — In uniuersum cereus.	
			Partibus aliquibus, purpureus.	
			Flauus.	
			Vnius spinæ est, ex Aristotele.	Non legi in Aristotele
			Saxatilis est Diocli.	
			Bini capiuntur.	
Amia.	Ἀμία.	Lechia. Romæ.	Dicta, quod non singulæ, sed gregatim nat(ent.)	
& Trocta. Aeli.	τρόκτα.		Ab Aeliano uocatur.	
			Descriptio figuræ, & coloris.	
			Dentes habet ualidos.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Branchias habet contectas, ex Arist.	Non legi in Aristotele.
			Fel habet æqualis magnitudinis cum inte(stino.)	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Lienem habet eiusdem magnitudinis.	
			In Ponto diebus singulis auctio cognosci(tur.)	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Carniuora est.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Apta piscibus esca, paratur ex ea.	Hist. lib. 4. cap. 8.
			Gregalis est.	
			Pugnat — Cum Delphinis.	
			Cum beluis.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Qua audacia.	
			Qua prudentia.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Hamo capta, lineam erodens, liberatur	
			Degit — Propè fluuiorum ostia.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Fluuios etiam subit.	
			Carnis — Prætereræ, & boni succi.	
			Duræ.	
			Ex Byzantio optima.	
			Quomodo condiri debeat.	
Anguilla.	Ἔγχελυς.	Anguilla. Italis. Ael. Germanis.	Dicta — Latinè, quod anguil' assimiletur	
			Græcè, quod luto infundatur.	
			Ἔγχελις etiam per .i. dicitur.	
			Longa, & lubrica.	Hist. lib. 1. cap. 5. li. 2
			Brãchias habet — quaternas; et simpli(ces.)	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Exiguas.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Pinnas binas tantum habet.	Hist. l. 1. c. 5. l. 2. c. 1
			Tergoris est crassioris.	(li. 4. c
			Gulam habet, sed exiguam.	Hist. lib. 2. cap. 17.
			Ventris exigui est.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Fel in iecore continet.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Pinguedine non abundat.	Hist. lib. 3. c. 17. lib. 8
			Sexu nõ differt, neq; n. mas, neq; fœmi(na est.)	Hist. l. 4. c. 11. l. 6. c.
			Gignitur — Nõ coitu, sed spõte	Hist. lib. 4. c. 11. lib. 6
			Ex lentore ab ea distillãte.	(Gen. l. 3
			Vescitur — Limo, edulijs, & humore.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Noctibus.	
			Crescit in Gange ad tricenos pedes.	
			Locus — In clara solum aqua uiuit.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Palustris, fluuiatilis, et mari(na.)	
			Ex fluuijs ĩ mare descẽdit	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Separatim ab alijs piscibus ui(uit.)	
			Se mutuum deuorant.	
			Mitescit adeo, ut in aures additas gerat	
			Viuit — Sine aqua senis diebus.	Hist. lib. 8. c. 2. Par. l.
			Octonis annis.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Laudatur — Marina, magisq; lacustris	
			Copaida, et Strymonia.	
			Quæ fœmi. falso creditur	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Siculi freti, Rhegyum à Messana diuidẽtis.	

…IANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
——	——	Lib.7.fol.141.41.46. ——	——	Hesychius.
——	——	L.7.fo.141.45.fo.152.33		
——	——	Lib.7.fol.141.43.		
——	——	Lib.7.fol. 141.43.		
——	——	Lib.7.fol.141.45.		
——	——	Lib.7.fol.141.45.		
——	——	Lib.7.fol.152.33.		
——	——	Lib.7.fol.141.43.		
——	——	Li.7.fo.139.52.f.161.52.	——	Eustathius fol. 868.5.
——	——	——	Lib. 12.cap.53. ——	P. Gili.cap.32.
——	——	——	Lib.11.cap.26. ——	Mass. fol. 143.Ioui. cap.7.
.fol.129.34.	——	Lib.7.fol. 139.45. ——	Lib.12.cap.53.	
——	——	Lib.7.fol. 139.45. ——	——	Ioui.cap.7.
——	——	Lib.7.fol.139.46.		
——	——	Lib.7.fol.139.46.		
——	Lib.9.cap.15.			
——	——	Lib.7.fol.139.46.		
——	——	Lib.7.fol.139.46.		
.fol.129.31.	——	——	Lib.12.cap.53.	
fol. 12[illegible].35.				
fol. 129.37.	——	——	Lib.12.cap.53.	
.fol.134.2[illegible].	——	Lib.7.fol.139.47. ——	Lib.12.cap.53.	
.fol. 108.38.				
——	——	——	——	Mass.fol.70.
——	——	Lib.7.fo.1[illegible]		
——	——	——	——	Gal. clas.2.fol.30.C.
——	——	Lib.7.fol.140.9.		
——	——	L.7.fo.14[illegible].6.fo.147.11.		
——	——	——	——	Ioui.cap.33. ex Marco Varrone.
——	——	——	——	Eustathius.fol.1240.15.
——	——	——	——	Eustathius.fol.1240.21.
——	Lib.9.cap.20. ——	——	——	Plautus in Pseu.
——	——	Lib.7.fol.155.53.		
——	Lib.9.cap.20.			
——	Lib.9. cap.23.			
——	Lib.10.cap.68. ——	——	——	Eustathius.1231.31.
——	——	——	——	Eustathius.1231.29.
.fo.115.15. ——	Lib.9.cap.51. ——	Lib.7.fol.149.26. ——	——	Eustathius.1231.31.
——	Lib.9.cap.21. ——	Lib.7.fol.149.27.		
——	Lib.9.cap.3. ——	——	——	Solinus.cap.65.
——	Lib.9.cap.21. ——	Lib.7.fol.149.23.		
.fol. 108.46.	Lib.32.cap.11. ——	Lib.8.fol.177.19. ——	——	Gal. clas.2.fol.36.D.
.fol. 108.46.				
——	——	——	Lib.11.cap.27.	
——	——	——	——	Eustathius. 1231.37
——	Lib.32.cap.2. ——	——	Lib.12.cap.24.	
.fol. 113.2[illegible].	Lib.9.cap.21.			
——	Lib.9.ca.21. ——	——	——	Eustathius.1231.36.
——	——	Lib.8.fol.177.19.		
——	——	L.7.fo.148.52.f.149.38	——	Eusta.1240.25.Paus.l.9.fo.368.Cle. (Alex.Peda.li.2.ca.1.ex Mæandro.
——	——	Lib.7.fol. 149.36. ——	——	Macro.Satur.3.c.15.Eusta.1240.28.

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Sacra habetur ab Aegyptijs.	
			Sacrificatur dijs, à Bœotijs.	
			Sapidissima est.	
			Succi — Omnibus piscibus, melioris.	
			Nunquam boni.	
			Plurimi.	
			Piscandi ratio.	Hist. lib. 4. cap. 5. li.
			Mortua sola piscium non fluitat.	Hist. lib. 8. cap. 2.
Antacæus.	Ἀντακαῖος. Athe. Ἀντακεὸς. Hesy.		Descriptio.	
			Nullis ossibus, spinis ue interstitis.	
			Cetaceæ magnitudinis.	
			Reperitur — In magno Istro.	
			In Borysthene.	
			Vescitur hyeme, sua pinguedine.	
			Carne est prædulci.	
			Salsamentis idoneus.	
			Capitur in glacie destitutus.	
Antherina.	Ἀθερίνη.	Latterino. Romæ.	Alijs Atherina. Vide Atherina.	Hist. lib. 6. cap. 17.
Anthias.	Ἀνθίας.		Ἱερὸς ἰχθῦς. i. sacer piscis, cur dicatur.	Hist. lib. 9. cap. 37.
& Sacer. Theodoro.	Καλλίχθυς.		Quibus — Sit. Vide Callichthys.	
			Non sit.	
	Καλλιώνυμος.		Quibus — Sit. Vide Callionymus.	
			Non sit.	
	Ἔλλοψ.		Quibus — Sit. Vide Ellops.	
			Non sit.	
	Λύκος.		Quibusdam est, ex Hicesio.	
	Αὐλοπίας. et Hi. lib. 6. cap. 17. Græcè		Phagro, Chromi, Acarnæ, Orpho, Synodonti, Synagridi, genere similis est.	
			Spinas in dorso serratas habet.	
			Parit æstate.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Dorsi spinis, lina secans, hamũ intercipit	
			Optimus piscium omnium, hyeme.	
			Vbi frequens, & qua ratione capiatur.	
			Succi plurimi, & boni est.	
			Dulcis, et astringẽs, et ad excernẽdũ difficilis.	
			Species quatruplex, Flaua, Niuea, Fusca, & Euopos, atq; Aulopos dicta.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Vide etiam Aulopos, & Santhias.	
Aper. Theodoro. & Caper. Plinio.	Κάπρος. Καπρίσκος.	Pesce Porco. Romæ.	Est Aristoteli, & Athenæo.	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Atiam Athe. & Μῦς Diphilo.	
			Duram, & asperam habet pellem.	Non legi in Aristotele
			Vnã tantũ utrinq; branchiã simplicẽ hẽt.	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Vocalis habitus est.	Hist. lib. 4. cap. 9.
			Reperitur — In Acheolo fluuio.	Hist. lib. 4. cap. 9.
			In Ambracia pretiosissimus.	
			Durus, et Concoctu difficilior Citharo.	
			Vide Porcus, & Sus, arbitror eosdẽ esse.	
Aphya. & Apua. Plinio. & Aplua. Theo.	Ἀφύη.		Sic dicta, quod ualidæ naturæ sit expers.	
	Ἀφρὸς. Arist. Ἀφρῖτις. Ath.	Pesce ignudo. Romæ. Nonna. Ligures.	Sic dicta, quod ex spuma, pluuia ue nascatur.	Hist. lib. 6. cap. 15.
			Debilis, & attritu facilis, pisciculus.	Hist. lib. 6. cap. 15.
			Nec incrementũ capit, nec prolem gignit.	Hist. lib. 6. cap. 15.
			Non cibo, sed mutuo linctu, uescitur.	
			Veneri sacer, quod spuma nascatur.	
			Aliarum specierum optima.	
Species multiplex.				Hist. lib. 6. cap. 15.
	Κωβῖτις.		Gobionaria Theo. Vide Gobionaria.	Hist. li. 6. c. 15. Male ue[rtit]
	Ἔγκραυλος.		Encraulus Theo. Vide Encraulus.	Hist. lib. 6. cap. 15.
	Ἐγκρασίχολος.		Vide Encrasicholus.	
	Φαληρικὴ. (Φαληρῖτις.		Phalerica Theo. Vide Phalerica.	Hist. lib. 6. cap. 15.
	Τριγλίτη, Τριγλί[τις]		Gignitur ex Trigla. Vide Triglitis.	

…IANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
				Hero.lib.2.fo.146.Euſtathius.1240.27
		Lib.7.fol.149.2.		Euſtathius.1240.26.
		L.7.fol.149.21.31.et.39.		Euſtathius.fol.1240.30.
		Lib.7.fol.149.20.		
				Gal.clas.2.fol.36.E.
		Lib.7 fol 141.21.		
…fol.150.28.	Lib.9.cap.21.& 22.		Lib.11.cap.27.	Macr.Sat.3.cap.15.Cle.Alex.ſtro.l.7 (fol.263.
	Lib.9.cap.21.			
			Lib.13.cap.73.	
	Lib.9.cap.15.ſine no:			Hero.li.4.fo.297.Soli.c 25.ſine nomine.
	Lib.9.cap.15. (mine.		Lib.13.cap.73.	Hero.li.4.fo.297.Strab.li.7.Hesychius.
		Lib.3.fol.60.11.	Lib.13.cap.73.	
	Lib.9.cap.15.			Hero.lib.4.fo.297.Strab.l.7.Soli.c.25.
			Lib.13.cap.73.	
	Lib.9.cap.15.			Soli.cap.25.
		L.3.f.60.10.l.7.f.157.33		Hero.lib.4.fol.297.
			Lib.13.cap.73.	Strab.lib.7.
…165.4?.Cal:		Lib.7.fol.142.3.		Euſtath.fol.1067.37
…ichthi tribuitur.		Lib.7.fol.142.5.		Euſtathius.fol.1067.40.
…fo.35.11.Græ		Lib.7.fol.142.12.		Euſtathius.fol.1067.40.
…triusq; meminit		Lib.7.fol.142.5.& 6.		Euſtathius.fol.1067.40.
		Lib.7.fol.142.12.		Euſtathius.fol.1067.40.
		Lib.7.fol.142.6.		Euſtathius.fol.1067.40.
		Lib.7.fol.142.12.		Euſtathius.fol.1067.40.
		Lib.7.fol.142.6.		
		Lib.7.fol.163.25.		
	Lib.9.cap.59.			Oui.fol.34.24.
…fol.13?.4?	Lib.9.cap.59.		Lib.11.c.28.et.30.	Oui.fol.34.24.
		Lib.7.fol.141.50.		Euſtathius fol.1053.19.& 1067.39
…fol.135.26.f.	Lib.9.cap.59.		Lib.11.cap.22.	
(137.20.		Lib.7.fol.142.7.		
		Lib.7.fol.163.26.		
…fo.117.59.				
		Lib.7.fol.152.40.		
		Lib.8.fol.177.25.		
		Lib.7.fol.152.41.Ex Ari.		P.Gili.cap.44.
	Lib.11.cap.51.			Euſtathius.fol.1720.39.
	Lib.11.cap.51.			
		Lib.7.fol.152.44.		
		Lib.8.fol.177.25.		
		Lib.7.fol.163.5.		
		Lib.7.fol.161.53.		Euſtathius.fol.1061.?.115?.?
…fol.119.47.	Lib.31.cap.8.	Lib.7.fol.143.10.		Euſta.1150.38.Suidas. [illegible] (P.Gili.cap. [illegible]
…fol.119.5?.l.	4.f.150.43.		Lib.11.cap.31.	
…fol.119.40.			Lib.11.cap.31.	
…fo…			Lib.11.cap.31.	
		Lib.7.fol.162.16.		Euſtathius.fol.87.35.
		Lib.7.fol.143.16.		Suidas.Euſtathius.fol.1150.38.
		Lib.7.fol.143.10.		Euſta.1150.36.Suidas.P.Gil.cap.190.
		Lib.7.fol.143.12.		Suidas.Euſtathius.1150.36.
…fol.150.45.				Suidas.
		Lib.7.fol.143.14.		Suidas.Euſtathius.1150.36.
				Suidas.
		Lib.7.fol.143.17.		Euſtathius.1150.36.

NOMINA				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Alia ex Mænulis, et Mugilibus paruis fit	Hist.lib.6.cap.15.
			Alia ex Membrade fit. Vide Membras.	Hist.lib.6.cap.15.
			Vilis, & pauperum obsonium.	
			Timida, ac turmatim natans.	
			Aegrè in uentriculo conficitur.	
			Celerimè coquitur.	
			Condimentum.	
Aplua. Theodoro.	Ἀφύη.	Pesce Ignudo. Romæ.	Aphya alys. Vide Aphya.	
Apolectus.			Maxima Pelamidū species. Vide Pelamis.	
Apua. Plinio.	Ἀφύη.	Pesce Ignudo. Romæ.	Aphya alys. Vide Aphya.	
Aquila.	Ἀετός.	Aquilone Romæ.	Descriptio.	
			Cartilaginea.	Hist.lib.5.cap.5.
			Plana.	
			Animal parit.	
			Duræ carnis est.	
Araneus.	Δράκων.	Trascina Romæ.	Quibus: Sit. Vide etiam Draco.	
		Dracena. Græcis.	Quibus: Nō sit. Vide etiam Archanus.	
		Ragno. multis in locis.	Pestiferus spinæ aculeo: In dorso.	
			Pestiferus spinæ aculeo: In branchys.	
Araniscus, a Lippio.			Piscis falsò creditur.	
Arbor.			Mirè uastis dispansa ramis.	
			Bellua: Marina.	
			Bellua: Gaditani Oceani.	
Archanas. Theo.	Ἀρχάνας, Ἀχάρνας, Ἀχάνας.		Varijs Aristotelis codicibus legitur.	Hist.lib.8.cap.1[illegible].
			Aestate laborat.	Hist.lib.8.cap.1[illegible].
			Vide Archanus, et Acharnus. Iidē forsā.	
Archanus. Theo.	Ἀρχάνος, Ἀχάρνος, Ἄρχανος.		Varys Aristotelis exemplaribus legitur.	Hist.lib.8.cap.2.
			Maximus Capitonum uorator.	Hist.lib.8.cap.2.
			Vide Archanas, et Araneus. Iidem forsā.	
Arctus, et Vrsa piscis. Th.	Ἄρκτος.		Crustati generis.	Hist.lib.5.cap.17.
			Eo parit tempore, quo Locusta.	Hist.lib.5.cap.17.
			Prægnans suauis, à partu insuauis.	Hist.lib.5.cap.17.
Aries.	Κριός.		Arietis caput habet.	
			Cornua habet.	
			Mas frontem alba uitta redimitam, fœmina ex imo collo cirros pendentes habet.	
			Cætaceæ magnitudinis.	
			Maris procellas agitat.	
			Fraudulentus hominum, ac nauiū mersor.	
			Quomodo marinos enecet Vitulos.	
			Reperitur: Circa insulā Taprobanam.	
			Reperitur: In Corsico, et Sardo freto.	
			Reperitur: In Santonum littore.	
Arneutis .i. urinator.	Ἀρνευτὶς.		Numenio Hyppurus est. Vide Hyppurus.	
Arista. Theodoro.	Ἀθερίνα.	Latterino Romæ.	Alys Atherina. Vide Atherina.	Hist.lib.6.cap.17.
Asellus. Maior.	Ὄνος.		Propriè dicitur, impropriè utrunque significat.	
	Γάδος.		A Dorione etiam dicitur.	
	Βάκχος.		Aliquibus maior est. Vide Bacchus.	
	Καλλαρίας.		Archestrato maior est, ni mendum sit.	
Asellus.		Merluzo. Romæ.	Duplex, maior, & minor.	
Asellus. Minor.	Ὀνίσκος.	Merluza. Hispanis.	Dicitur a loquentibus propriè.	
	Γαλλαρίας.	Merlu. Gallis.	A Dorione uocatur.	
	Γαλλερίδας.	Pescada. Lusitanis.	A Dorione uocatur.	
	Γελαρίης.	Stockfisch. Germanis.	Al Euthydemo appellatur.	
	Καλλαρίας.		A quibus uocetur.	
	Χελλάρης.		Etiam dicitur. Vide Chellarius.	
	Μάξινος.		A Dorione uocatur.	
	Βάκχος.		Quibus sit. Vide Bacchus.	
			Sic dictus: Quòd asini colorē referat.	
			Sic dictus: Quòd segnis sit forsan.	

PIANVS.	PLINIVS.	[illegible]HENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
		L[illegible].143.14.		Suidas. Eustathius.115 .36.
		Lib.[illegible]143.14.		Suidas.Eustathius. 1150.36.
	Lib.31.cap.8.	Lib.[illegible]fo.143.28.		Eustathius.1150. 42.
4.fol.15 .47.				
		L.8.fo.177.3[illegible].f.178.25.		
				Suidas. Eustathius. 1150.39.
		Li.7.fo.142.26.l.[illegible].f.178. (23.		
	Lib.9.c.15.l.32.c.11.			
	Lib.31.cap.8.			
				P. Gili.cap.52.
1.fol. 117.27.	Lib.[illegible].cap.24.			P. Gili.cap.52.
	Lib.9. cap. 24.			P. Gili.cap. 52.
1.fol.117.27.	Lib.9.cap.24.			
				Gal. clas.2.fol.30.C.
				Isido.lib.12.cap.6. P.Gili.cap.65.
	Li.32.c.11. utrunq. nu			
	Lib.9.c.48.(merans.			Mass.fol. 326. P. Gili.cap.65.
				Isido.lib.12. cap.6. P.Gil.cap.65.
fol. 137. 17.				
	Lib.9.cap.4.			Mass.fol.7.
	Lib.32.cap.11.			
	Lib.9. cap.4.			
		Lib.3.fol. 53.21.		
			Lib.10.cap.3.	
fol. 112. 55.	Lib. 9.ca.5.			
			Lib. 10.cap.12.	
fol. 112.55.	Lib.9.cap.5. l.32.c.11		Lib.10.cap.2. & 3.	
			Lib.10.cap.2.et 12.	
fo.112.55.l.	Lib.9.cap.44.		Lib.10.cap.2.& 12	
(5.f.155.38.			Lib.10.cap.12.	
			Lib.10.cap.3.	
			Lib.10.cap.12.	
	Lib.9.cap.5.			
		Lib.7.fol.152.16.		
		Lib. 7.fol.157.40.		Gal. clas.2.fol.29.F.
		Lib.7. fol.157.40.		
	Lib.9.cap.17.			P. Gili.cap.36.
		Lib.7.fol.157.43.		
	Lib.9.cap.17.			
		Lib.7.fol.157.40.		P. Gili.cap.36. Mass. fol.96.
		Lib.7.fol.156.7.		P. Gili.cap.36. Mass.fol.96.
		Lib.7.fol. 157.41.		P. Gili.cap.36. Mass. fol.96.
		Lib.7.fo.157.42.		
	L.9.cap 17.l.32.c.11.			Mass.fol.56. P.Gili.cap. 36.
		Lib. 3. fol. 59.48.		
		Lib.7. fol.157.41.		Mass. fol. 96.
		Lib.3.fol. 59.49.lib.7.fo.		
		(157.42.		M. Varro.
fol. 109.14.				Mass. fol.96.

N O M I N A. LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Descriptio pulchra.	
			Ventr[illegible] est.	
			Lapides habet in capite.	
			Cor habet in uentre.	
			Quoties pariat, non est inuentum.	
			Solitarius est.	
			Latet æstate sexagenis diebus.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Quo astu pisciculos fallat.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Degit – In mari solum.	
			In loco cœnoso.	
			In alto, qui Bacchus dicitur.	
			Præstātior – Bacchus, q in alto capitur.	
			Qui puro degit mari.	
			Aegris datur, non secus q̄ saxatilis.	
Asilus.	'Οίστρος.	Prusa. Ligures.	Animal paruū scorpiōis effigie, aranei ma	Hist. lib. 8. cap. 19.
			Thynnū, & Glanī infestat. (gnitudine.	Hist. lib. 8. cap. 19.
Aspargus.	'Ασπάργος.		Marinus est, eiusq; prudentia.	
			Vide etiam Spargus. Eundem arbitror.	
Astacus.	'Αστακὸς.	I cone. Romæ.	Crustati generis est. Vide etiam Leo.	Hist. lib. 1. cap. 6. li. 4
& Gāmarus Theod.	'Οστακὸς. etiā Atticis.	Astase. Venetus.	Descriptio, & quo differat à Locusta.	Hist. lib. 4. cap. 2.
quod nō placet, cū κάμ	Athe. l. 3. fol. 53. 19	Ligonbaud. Massiliæ.	Aduncos ungues habet.	
μαρος græcè, & non			Forceps, alteruter grandior, fortuitu est.	Hist. l. 4. c. 2. Part. l.
'Αστακὸς, Gammarus			Vere, aut autūno, à partu senectutē exuit.	Hist. lib. 8. cap. 17.
dicatur, paruusq; sit,			Coit – More quadrupedū, retro mingen	Hist. lib. 5. cap. [illegible]
& fluuiatilis, & non			Ineunte uere, iuxta terram. (tiū.	Hist. lib. 5. cap. 7.
marinus, & magnus,			Longius delatus, propriam repetit sedem.	
ut Astacus. Vide etiā			Magnus – Non reperitur in Ponto.	
Gammarus.			Est Alexandrinus.	
			Odore escarum capitur.	Hist. lib. 4. cap. 8.
			Duræ carnis, & concoctu difficilis.	
Atherina.	'Αθερίνη et 'Αθερίνα		Dicatur à quibus.	
et Anthe[illegible]ina } Th.	'Ανθερίνη.		A quibus uocetur.	Hist. lib. 6. cap. 17.
& Arista	'Αθερῖνος. Ari. Hi.	Lattarino. Romæ.	Βεζέρδς etiam appellatur ab Hesychio.	
& Aristula. Theod.	l. [illegible] ap. 2.	Sauclet. Massiliæ.	Duplex genus.	
	'Αθερίνη. Athe. lib. 7.		Paruus est pisciculus, & uilis.	
	fol. 143. 17. ni mendum sit.		Gregalis est.	Hist. lib. [illegible] cap. 2.
			Parit – Aestate, iuxta terram.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Atterens aluum arenæ.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Herboso littore degit.	
Attagenus.	'Ατταγηνὸς.		Scepanus etiam dicitur. Vide Scepanus.	
Attilus.		Attina. } Accolis.	Ad libras mille pinguescit aliquando.	
		Adena. Padi.	Captus, boum iugo extrahitur.	
		Ladano.	In [illegible] degit, & capitur.	
			A Clupea quomodo interficiatur.	
Aulopios. P. Gili.	'Αυλωπίας. Aeli.		"Ευωπος etiam dicitur ab Oppiano.	
& Sacer. Theod.	'Αυλοπίας. Arist.		Anthiæ species est. Vide Anthias.	Hist. li. 6. c. 17. Græcè
Aulopos. Lipp.	'Αυλωπὸς. Opp.		Descriptio exactissima.	
			Cetaceæ magnitudinis.	
			Fortis, & pugnax.	
			Piscatio mira.	
Aulos.	'Αυλὸς.	Cappa lōga. Venetijs	Dactylus est. Vide Dactylus.	
Aurata.	Χρύσοφρυς.	Orata. Romæ.	Dicta – Quòd auri decus imitetur.	
et Chrysophrys. Oui		Ora. Venetijs.	Quòd aureū supercilium gerat.	
& Ioniscus.	'Ιωνίσκος.		Dicitur etiam ab Ephesijs Ioniscus.	
& Orata. Festo.			Pinnas binas prona, et binas supina parte	Hist. lib. 1. cap. 5.
			Paucæ circa uentriculū appēdices. (habet	Hist. lib. 2. cap. 17.
			Melanuro proportionem habet.	
			Parit – Aestate.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Prope fluminum ostia.	Hist. lib. 5. cap. 1[illegible]
			Carniuora tantum est.	Hist. lib. 8. cap. 2.

…IANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	—	—	Ioui. cap. 20.
—	—	Lib.7.fol. 163.33.		
—	Lib.32.cap.10. —	Lib.7.fol.157.37. —	Lib.11.cap.32. —	P. Gili.cap.36. Maff.fol.96.
—	—	Lib.7 fol 157.37. —	Lib.11.cap.32. —	P. Gili.cap.36.Maff.fol.96.
fol.1.6.39.	—	—	Lib.11.cap.32. —	Ioui.cap.20. quod falso Aristoteli tribuit.
—	—	Lib.7.fol.157.36. —	Lib.11.cap.32.	
fol.109.14.	Lib.9.cap.16. —	Lib.7.fol.157.38. —	Lib.11.cap.32.	
—	Lib.32.cap.11.			
fol. 108.31.				
—	Lib.9. cap.17.			
—	Lib.9.cap.17. —	Lib.8.fol.177.35.		
—	—	—	—	Gal.clas.2.fo.29.F. Ga.clas.7.f.51.F.
—	—	—	—	Gal.clas.7.fo.45. G.fo.50.F.fo.51.F.
—	Lib.9.cap.15. —	—	—	Eustath. fol. 1928.20. ubi Δράχνης pro
—	Lib.9.cap.15. —	Lib.7.fol.151.3. —	—	Eusta.fol.1928.20. (Ἀράχνης legitur.
—	—	—	Lib.11.cap.32.	
—	Lib.9.cap.31. —	Lib.3.fol.53.21. —	—	Gal. clas.2.fol. 30.H.
—	—	Lib.3.fol. 53.20.		
—	—	Lib.3.fol.53.30.		
—	—	Lib.3.fol.53.24.		
—	—	Lib.3.fol.53.25.		
fol. 111.6. —	—	—	Lib. 13.cap.10.	
fol. 116.53.				
—	—	Lib.1.fol.4.13.		
—	—	—	—	Gal. clas.2. fol.30.H.
fol. 108.36.	—	Lib.7.fol.150.34. —	—	Eustathius.1150.42. P. Gili.cap.110.
08.36.in ma				
(nu scripto.	—	—	—	Hesychius.
—	—	—	—	P.Gil.cap.110.
—	—	Lib.7.fol.143.17.f.150.	—	Eustathius. 1150.42. P.Gili.cap.110.
—	—	— (43.	—	P. Gili.cap.110.
.108.36.				
—	—	Lib.7.fol. 161.6.		
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.9.cap.15.			
l.111.1.				
l.111.1.				
—	—	—	Lib.11.cap.22.	
—	—	—	Lib.11.cap.22.	
—	—	—	Lib.11. cap.22.	
35.26.fol.	L.9.c.59.Anthiā uocās.	—	Lib.11.cap.22.	
(137.20.	Lib.32.cap.11.			
l. 109.32.	—	—	—	Oui.fol. 37.4.
—	—	—	—	Isid.li.12.ca.6.Maff.fo.80.P.Gi.c.29.
—	—	Lib.7.fol.163.45.		
—	—	Lib.8.fol. 177.19.		
—	—	Lib.7.fol.163.42.		

N O M I N A.				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Piscium omnium timidissimus.	
			Degit – In mare, circa littora.	Hist.lib.8. cap.13.
			– In lacubus etiam maritimis.	Hist.lib.8.cap.13.
			Aestate latet.	Hist.lib.8.cap.15.
			Hyeme laborat.	Hist.lib.[illegible]cap.19.
			Sacer piscis censetur à Callimacho.	
			Veneri dicatur.	
			Sapidissima – Lucrina concha, nutrita.	
			– Piscium omnium.	
			Capiatur quomodo.	Hist.lib.4. cap.10.
			Aegrè cōcoquitur, concocta multū nutrit.	
			Venenato melli medetur	
Auris marina.	λεπὰς.	Patella di mare. Ro(mæ.	Patella etiam dicitur. Vide Patella.	Hist.lib.4.cap.4.
Auxuma.	Ἀυξὶς.		Byzantijs est Cordyla. Vide Cordyla.	Hist.[illegible]cap.17.
BACCHVS.	Βάκχος.		Aselli species – Maior. Vide Asellus.	
			– Minor. Vide Asellus.	
			Boni succi, sed ægrè concoquitur.	
Bæon.	Βαίων.		Iniocundus, & malu[illegible]	
Balena.	φάλαινα.	Capidoglio. Italis.	Vestitur – [illegible]	
			Cute insensili.	
			Branchijs caret.	[illegible] Par.[illegible]
			Fistulam habet in fronte.	[illegible]
			Animal sine ouo gignit.	Hist.li.6.ca.12. Gē.[illegible]
			Mammas habet, & lac.	[illegible].ca.[illegible] (l.
			Spirat.	Part.[illegible].3.cap.[illegible]
			Elata, per summa æquoris fistula, dormit	H[illegible].4.cap.10.
			Pugnat cum Orcis.	
			Magnitudinis, quaternum iugerum.	
			Ab amico musculo ducitur.	
			Locus.	
			In terram exit aliquando, ut apricetur.	
			Caro insuauis, & dura.	
			Coagulum eius lethargiæ medetur.	
Balagrus. Theodoro.	βρέ[illegible]ιος.		Fluuiatilis, & sterilis prorsus.	Hist.[illegible]
Balanus. & Glans. Theo.	Βάλανος.	Balano. multis locis. Dactilo. Venetijs.	Conchiliorum species.	
			Immobilis, & olfactu carens.	Hist.li.4.[illegible]
			Læuis, glandis formam præseferens.	
			Gignitur – In saxorum cauernis.	Hist.lib.5.cap.15.
			– In limosa regione.	
			Maior facilè excernitur, & sapidus est.	
Balerus.	Βάλερος.		Fluuiatilis, lacustris ue est.	Hist.[illegible]a.14.[illegible]
			Parit in uadis.	Hist.lib.6.cap.14.
			In natonis exortu, lumbrico, perit.	Hist.lib.8.cap.20.
Banchus.	Βάγχος.		Mugilum species dicta – Myxon.	
			– Chelon.	
			Marinus piscis.	
			Medetur [illegible] eius auribus.	
			Vide etiam Mugil, Myxon, & Chelon.	
Barbus.		Barbo. Romæ.	Melior peiore æuo.	
Basiliscus.	Βασιλίσκος.		Saxa colit, imo defixa profundo.	
Batis.	Βατὶς.	Raia. Romæ.	Raia est. Vide Raia.	
Batrachus.	Βάτραχος.	Ranocchia.	Rana est. Vide Rana.	
Bebras.	Βεβρὰς.		Atherina cui sit. Vide etiam Atherina.	
	Βεμβραφάγων. Athe. lib.	7. fol. 144. 19.	Bembras est Atticis. Vide Bembras.	
	Βεμβραφύη. Athe. lib.	7. fol. 144. 24.	Marinus piscis, & aurei capitis.	
Belennus.	Βέλεννος.		Similis Cothio. Blennus Oppiano dicitur.	
Belone.	Βελόνη.	Aguglia. Romæ.	Acus est. Vide Acus.	
Bembras.	Βεμβρὰς.		Membras etiam est. Vide Membras.	
Blennus.	Βλέννος		Herboso littore degit. Belennus est. Athe.	
Blepsia.	Βλεψίας.		Cephalinus etiā dicitur. Vide Cephalinus	

…ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	—	Lib. 11.cap.33.	
—	Lib.32.cap.11.	—	—	Oui.fol.37.4.
—	—	—	—	Colu. lib.8.cap.16.
—	Lib.9.cap.16.			
—	—	—	—	Eusta. 1067.42.
—	—	Lib.7.fol.163.40.		
—	—	—	—	Mart.lib.13.90.
—	—	Lib.7.fol. 163.40.		
fol.135.9.	—	—	Lib.11.cap.33.	
—	—	Lib.7.fol.178.9. l.8.fol. (163.41.		
—	Lib.32.cap.5.			
—	Lib.9.cap.17.	—	—	P. Gili.36.
—	—	L.3.fol.59.49.l.7.f.157.		
—	—	Lib.8.fol.177.35.—(42.		
—	—	Lib.7.fol.144.37.	—	Hesychius.
—	Lib.9.cap.13.			
—	—	—	—	Gal. clas.1.fol. 130.E.
—	Lib.9.cap.7.	—	Lib.10.cap.1.	
—	Lib.9.cap.6.& 7.	—	Lib.10.cap.1.	
—	Lib.9.cap.13.	—	—	S. Basi.Hex.Hom.7.
—	—	—	Lib.10.cap.1.	
—	Lib.9.cap.7.			
—	Lib.9.cap.6.			
—	Lib.9.cap.3.	—	—	Soli.cap.65.
—	L.9.c.62.l.11.ca.37.			
—	Lib.9.cap.6.	—	Lib.10.cap.1.& 3.	
fol.113.27.	—	—	Li.10.ca.1.falsũ ar (bitror.	
—	—	—	—	Gal.clas.2.fo.30.C. P.Aegi.l.1.c.94.
—	Lib.32.cap.10.			
—	—	Lib.3.fol.44.36.	—	Plau.in Rud.Col.l.8.ca.16.P.Gil.c.86
—	—	—	—	P.Gili.cap.86.
—	—	Lib.3.fol.45.28.	—	P. Gili.cap.86.
—	L.32.c.11.recẽset tãtũ.	—	—	Colu.lib.8.cap.16.
—	—	Lib.3.fol. 44. 29.		
—	Lib.32.cap.7.			
—	—	Lib.7 fol.153.17.	—	Eustathius.fol.950.6.
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32.cap.7.			
—	—	—	—	Aus. Gal. in Mosella.
fol. 108.52.				
—	—	—	—	Hesychius.
—	—	Lib.7.fol. 144.25.		
—	—	Lib.7.fol.144.18.		
—	—	Lib.7.fol.144.35.		
—	L.9.c.51.l.32.ca.11.			
—	—	Lib.7 fol. 144.33.		
fol. 108.35.				
—	—	Lib.7.fol.153.20.		

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Bocas.	Βῶξ.		Dicta, quod sola piscium uocem habeat.	
& Box. Plinio.	Βόαξ.		Etiam dicitur Βόαξ.	
& Voca. Theod.	Βόηξ.		Dicitur etiam a Numenio.	
	Βόωψ.		Vocanda, quod bouis oculos habeat.	
		Boca. Romæ.	Dorsum habet picturatum.	
			Mænæ, & Smaridi similis est.	
			Gregalis est.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Mercurio sacer cur sit.	
			Locus quo degit.	
			Ipsa, denticem capimus. (est.	
			Elixa facilè cõcoquitur, et aluo idonea	
			In prunis torrefacta dulcior, et tenerior	
Balbotine.	Βολβοτίνη.		Polypi species. Vide Polypus.	
Bolitæna.	Βολίταινα.		Polypi species. Vide Polypus.	Hist. lib. 4. cap. 1.
Boops.	Βόωψ.		Bocas est. Vide Bocas.	
Bopgyrus.			In scopulis uiuens.	
Bos.	Βοῦς.		Cartilagineus, & planus.	Hist. lib. 5. cap. 5.
			Magnitudo, & figura.	
			Animal sine ouo parit.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			Fraudulentus hominum necator.	
			Mari cœnoso delectatur.	
			Captus, reluctans se liberat.	
Box. Plinio.	Βῶξ.		Bocas alijs. Vide Bocas.	
Bryssus.	Βρίσσος.		Echini species. Vide Echinus.	Hist. lib. 4. cap. 5.
Buccinum.	Κῆρυξ.		Testa tegitur Scabra, & firmiore.	Hist. lib. 4. cap. 4.
et Carex. Lippio.			Aculeis secusq; purp.	carente.
& Murex alijbus			Ad buccinã recurua.	Part. lib. 4. cap. 5. &
Vide Murex.			Promuscidem durã, ac ualidam habet.	Hist. lib. 4. cap. 4.
			Florẽ tingẽdis uestibus expetitũ habet.	
			Purpuræ Filius.	
			Strabilo, et Cõchæ simile.	
			Purpura Latius.	
			Minus.	
			Generatur Hyeme abeunte.	Hist. lib. 5. cap. 12.
			Spõte ex saliuario lẽtore	Hist. li. 5. ca. 15. Gẽ.
			Non nisi petris adhæret.	
			Latet diebus canicularibus.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Orbes testæ totidem, quot habet annos	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Carnẽ habet Duram.	
			Nõ facilem corruptu.	
			Suauẽ, et stomacho ido	
			Quibus medeatur. (neam.	
			Generis eius sũt Colycia. Vide Coly=	
Buglossa. Lippio.	Βούγλωσσος.	Linguattola. Romæ.	Solea est alijs. Vide Solea. (cia.	
CALLARIAS.	Καλλαρίας.		Aselli species. Vide Asellus.	
Callichthys.	Κάλλιχθυς.		Nũ Anthias, uel Elops sit. Vide utrũq;	
			Sacer dicitur, & quamobrem.	
Callionymus.	Καλλιώνυμος.		Dicitur et Vranoscopus. Vide Vra.	
			Nũ Anthias uel Ellops.	
			Pulcher. Vide Pulcher.	Hist. lib. 2. cap. 15.
Callus.	Ὁλοθούριον. Arist.		Testa tegitur Vndiq;, & læui.	Hist. li. 1. cap. 1. l. 4.
& Tuber.	Τήθυον. Arist.		Duriciei iter testã, et co	Hist. lib. 1. cap. 1. lib
et Vertibulũ. Th.	Τῆθος. Athe. Eust.		A terra nomẽ habet, et quamobrẽ (riũ	
& Holotur.			Corporis natura carnosa est.	Hist. lib. 8. cap. 1.
& Tethy. Plin.			Coloris, et internarũ partiũ descriptio	Hist. l. 4. cap. 6. Par.
			Num ullum habeat sensum?	Part. lib. 4. cap. 5.
			A plantis parum differt.	Part. lib. 4. cap 5.
			Rimis, cauernisq; saxorum generatur.	Hist. lib. 4. cap. 6. l. 5
			Non mouetur, & si absolutus sit.	Hist. l. 1. c. 1. lib. 4. c
			Quibus medeatur affectibus.	(lib

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	———	Lib.7.fol.144.12.	———	Festus, Eustathius, fol.909.11.
———	———	Lib.7.fol.144.10.	———	Eustathius. fol.909.12.
———	———	Lib.7.fol.144.9.	———	Eustathius. fol.909.11.
———	———	Lib.7.fol.144.14.		
———	———	Lib.7.fol.144.8.	———	Ioui.cap.21.
———	———	Lib.7.fol.155.22.	———	Mass.fol.158.
———	———	L.7.fo.144.12.et 162.14.	———	Eustathius. 87. 34.
fol.108.35.	Lib.32.cap.11.			
fol.135.7.				
———	———	Lib.8.fol.177.34.		
———	———	Lib.8.fol.177.34.		
———	———	Lib.7.fol.159.10.		
———	———	Lib.7.fol.144.14.		
———	Lib.32.cap.11.			
———	Lib.9.cap.24. ———	Lib.8.fol.177.41.		
fol.122.42.				
fol.122.47.	———	———	———	Ioui.cap.3.
8.29.l.2.f.	122.42. ———	———	———	Oui.fol.36.16.
fol.134.23.				
———	Lib.32.cap.11.			
———	———	Lib.3.fol.46.19.		
fol.112.13.	Lib.9.cap.33.& 51.	Lib.3.fo.43.41.fo.44.36.		
———	Lib.9.cap.36.	———	———	P. Gili.cap.90.Matthio.lib.2.cap.4.
———	Lib.9.cap.33.& 36.	———	———	Vale.3. Argon. 147.
———	Lib.9.cap.36.	———	———	Virg.Egl.4.Hor.2.car.od.16.Epi.2
———	———	Lib.3.fol.43.42.		Epod.12.Oui.Meta.6.Mar.l.13.87
———	———	Lib.3.fol.43.43.		Tibul.lib.3.Eglo.3.D.Amb.Ex.5.(ca.11.
———	Lib.9.cap.25.			
———	Lib.9.cap.36.			
———	Lib.9.cap.51.			
———	Lib.9.cap.51.			
fol.112.1.	Lib.9.cap.36.	———	———	Matthio. lib.2. cap.4.
———	Lib.9.cap.36.			
———	Lib.9.cap.36.	———	———	Matthi.lib.2.cap.4.
———	———	———	———	Gal.cla.2.fol.30.G. P.Aegi.lib.1.c.91
———	———	Lib.3.fol.44.21.		
———	———	Lib.3.fol.44.19.	———	Dias.lib.2.cap.4.
———	Lib.32.cap.7.& 10.	———	———	Dias. lib.2.cap.4.P.Aegi.lib.7.
———	Lib.32.cap.7.			
fol.108.25.				
———	Li.9.c.17.li.32.ca.11.	Lib.7.fol.157.43.		
———	———	Lib.7.142.5.8.& 12.	———	Eustathius.1067.40.
.et fo.63.16.	———	———	———	Eustathius. 1067.44.
——— (Græce.	Lib.23.cap.7.& 11.	Lib.8.fol.177.33.		
———	———	Lib.7.fo.142.5.6.& 12.	———	Eustathius.1067.40.
———	———	Lib.3.fol.44.36.& 37.		
———	———	———	———	Eusta.fol.1084.33.secus.
———	———	———	———	Eusta.fol.1084.33.
———	———	———	———	Eusta.fol.1084.35. Roscidus dicitur.
———	Lib.9.cap.47.			
———	———	Lib.3.fol.45.28.		
———	Lib.32.cap.9.& 10.			

N O M I N A. LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Cammarus. & Gammarus. Vide Gammarus.	κάμμαρος.	Gambaro. Romæ.	Caridũ eſt genus, a Romanis ſic dict.	
			Ad cammarum Alex peruenit.	
			A natibus cibus.	
Cancellus et Carcinas Lip. et Pinnoteres Pli.	καρκίνιον. Aris. καρκινάς. Oppia.		Deſcriptio pulchra — Figuræ.	Hiſt. lib. 4. cap. 4.
			— Partium omniũ.	Hiſt. lib. 4. cap. 4. P
			Ex limo exortus, inanium Oſtrearum teſtis ſe condit, et cũ accreuerit, migrat in capaciores.	Hiſt. lib. 4. cap. 4. li
			Sæpe pro acquirenda teſta pugnat.	
			Teſtis, quas ſubit, nullo nexu hæret.	Hiſt. lib. 4. cap. 4.
			Teſtarũ rõe, in quibus degit, uariat.	Hiſt. lib. 4. cap. 4.
			In pinnis etiam reperitur. (tur.	Hiſt. lib. 5. cap. 15.
			Squilla parua — Appellari poſſe uide:	Hiſt. lib. 4. cap. 4.
			— Vocari non debet, cũ ab ea differat. Vide Squilla parua.	Hiſt. lib. 5. cap. 15.
Cancer.	καρκῖνος.	Granchio. Romæ.	Cruſtati generis.	Hiſt. l. 1. cap. 6. lib.
			Cauda carens, rotundum corpus habet	Hiſt. lib. 4. cap. 2. P
			Cum capite careat, in thorace habet omnia ſenſus inſtrumenta.	
			Oculos habet — Intro recedentes.	Hiſt. lib. 4. cap. 4.
			— Quĩ obliquũ aſpiciũt	
			Brachia bina forcipib' dẽticulatis habet	Part. lib. 4. cap. 8.
			Quorum dextrum maius omnibus eſt.	
			Cur ſupernã tantũ forcipis partem mo	Part. lib. 4. cap. 11.
			Pedes octoni ſũt, in obliquũ flexi. (ueat	Hiſt. l. 1. ca. 5. l. 4. c
			Deſcriptio partium internarum.	Part. lib. 4. cap. 5.
			Quo differat — Mas a fœmina.	Hiſt. lib. 5. cap. 7.
			— Ab alijs cruſtatis.	Hiſt. l. 4. cap. 2. Par
			Coit — Priori parte, & c.	Hiſt. lib. 5. cap. 7.
			— Ore.	
			Pariens, oua parte ſupina deponit.	Hiſt. lib. 4. cap. 2. l
			Prudẽtia — In Oſtreis impune edendis	
			— In euitãda ponti uiolẽtia.	
			In palude Epheſiæ ſerpentes enecat.	
			In pauore retrorſũ, pari uelocitate re:	
			Degens in terra, cauernas ſubit. (dit.	Part. lib. 4. cap. 8.
			Latet menſibus quinis.	
			Vita ei longa.	
			Veris principio ſenectutem exuit.	Hiſt. l. 5. ca. 17. l. 8
			Pingueſcit autumno, & uere, & magis plenilunio.	
			Cum uritur, rubet.	
			Qualiter nutriat, & ſapidus eſt.	
			Medeatur quibus morbis.	
			Ex eo mortuo, Scorpio quomodo oriatur	
Multiplex genus.			Nec facile enumerandum.	Hiſt. lib. 4. cap. 2.
Maia.	μαῖα.	Granceola. Venetijs Squinad. Maſſiliæ.	Cancrorum genus — Maximum.	Hiſt. lib. 4. cap. 2.
			— Durius.	Hiſt. lib. 8. ca. 17. P
			— Pelagium.	Part. lib. 4. cap. 8.
			Crura habet tenuiora.	Part. lib. 4. cap.
			Senectutem ẽt exuere eam aiunt.	Hiſt. lib. 8. cap. 17.
			Pulchra corporis deſcriptio.	
Pagurus.	πάγουρος.	Granciporro. Vene.	[illegible] ſpecies	Hiſt. lib. 4 cap. 2.
			Deſcriptio, & natura.	
			Muſica quomodo capiatur.	
Heracleoticus.	Ἡρακλεωτικός.		Deſcriptio.	Part. lib. 4. cap. 8.
Fluuialis.			Ter[illegible], & quibus medeatur.	Hiſt. lib. 4. ca. 2.
Hippeus.	Ἱππεύς.		Miræ uelocitatis in Phœnice.	Hiſt. lib. 4. cap. 2.
Lutarius.			Deſcr[illegible] natura.	
Cancellus.	καρκίνιον.		Vide Cancellus.	

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII. AVCTORES.
		lib.7.fol.153.9.		
	lib.31.cap.8.			
				M. Varo lib.3.cap.11. Colu.lib.8.c.15.
				Gal. clas.2.fol.29.E.
fol.112.5.	lib.9.cap.31.		lib.13.cap.19.	
fol.112.20.			lib.13.cap.19.	
		lib.3.fol.45.19.		
				Maff.fol.206.P.Gili.cap.79.
		lib.3.fol.45.19.		
		lib.3.fol.53.21.		Gal.clas.1.fol.21.E. S.Basi. Hex.Ho.7.
	lib.11.cap.37.			Gal.clas.1.fol.162.F.
	lib.11.cap.37.			
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.51.			
fol.123.12.			lib.13.cap.18.	S.Basi.Hex.Hom.7.S.Amb.Hex.5.c.8
	lib.9.ca.31.		lib.13.cap.15.	
			lib.13.cap.16.	
	lib.9.cap.31.			
	lib.9.cap.30			
	lib.9. cap. 31.			
fol.111.46	lib.9.cap.30.		lib.13.cap.20.	
	lib.9. cap.31.			
				Virg.Geor.4.
	(c.5.7.8.10.	lib.3.fol.52.22.		Gal.clas.2.[illegible].H.P.Aegin.lib.1.[illegible].91.
	l.8.c.27.l.9.c.31.l.32		lib.13.cap.17.	D[illegible]ap.[illegible].P.Aegi.li.7.
	lib.9.cap.31.			Ouid.li.15.Metam.
	lib.9.cap.31. oia crusta-	ta, cãcri noie cõprehendẽs.	lib.13.cap.15.17.	Dias.li.2.cap.10. P.Aegi.lib.7.
	lib. 9. cap. 31.			
				P.G.li.cap.76. Maff.fol.202.
	lib. 9.cap.31.	lib.3.fol.53.21.crustaceus.		Gal.clas.2.fol.30.H.
				Nicander.in theriaca, Maff.fol.2 (G[illegible]
			lib.13.cap.20	
				Maff.fol. 202.
				Dias.lib.2.cap.10.
	lib.9.cap.31.			
			lib.13.cap.17.	

NOMINA				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARI	ATTRIBVTA.	ARISTOT
		Can[illegible]. Rom[illegible].	Prima species mustelini generis est.	Hist. l. 6. ca. 1 . &
		Pese Can. Venetijs.	Dicitur etiam Mustelus nebrias.	Hist. lib. 6. cap. 10.
			forsã Σκύμνος. i. Catu-	
			Colore uaria est. (lus	
			Denticulatum os habet, parte supina.	
			Quo in uolucro, suum ouum contineat.	Hist. [illegible] cap. 1
			Parit Animal excludens.	Hist. [illegible] cap. 11.
			Semel, & in uere.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Timentes filios in utero recondit.	
			Latitat æstate.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Quomodo capiatur.	Hist. lib. 8. cap. 15.
Canicula marina.	Σκύλιον.		Triplicis generis.	
Canis marinus.	Κύων.		Secunda Centrina dicitur, Vide Centrina	
			Tertia Carcharia dicitur. Vide Carcharia	
Canicula fluuiatilis.			Descriptio, & in medicinis usus.	
Cantharus.	Κάνθαρος.		Est Similis Sargo.	
et Scarabeus. Theo			concolor Orpho.	
			Castum coniugium seruat.	
			Littoralis, & marinus.	Hist. l. [illegible] cap. 13.
			Pulchra piscatio.	
			Ingratus succo.	
Caper. Plinio.	Κάπρος.	P. porco. Romæ.	Aper Theodoro, Vide Aper.	
Capito.	Κέφαλος.	Cefalo. Romæ.	Species est Mugilum, Vide Mugil.	Hist. lib. 5. cap. 11.
& Cephalus.		Mazone. Senis.	Leucisci, Vide Leuciscus.	
		Cieualo. Venetijs.	Dicitur Capito, ob capitis magnitudinẽ	
			Labeo a nonnullis. Vide Labeo	Hist. lib. 8. cap. 2.
			A Cephalino differt, Vide Cephalinus.	
			Decẽbri grauescens, tricenis diebus gerit.	[illegible] 5. cap. 11.
			A carne abstinens, limo pascitur.	[illegible] 8. cap. 2.
			Littore gaudet Cœnoso.	[illegible]
			Molli, & herboso.	
			Imbribus, & algore maxime leditur.	[illegible] cap. 19.
			Ouis, recensq; nato, bellua nulla infesta, at	
			auctus a piscibus omnibus & maxime ab	H[illegible] cap. 2.
			Eo inferior est mugil. (Archano uoratur.	
			Est Optimus gustu, & succi bonitate	
			Grauis, & Sordidus.	Hist. lib. 8. cap. 2
			In medicinis usus.	
Capriscus.	Καπρίσκος.	P. porco. Romæ.	Aper est Theodoro. Vide Aper	
Carabus.	Κάραβος.		Locusta est, Vide Locusta.	
Carcharia.	Καρχαρίας		Lamia etiam, et σκύλλα dicitur a Nican.	
et Canicula Theodo.			Canicularum species maleficentissima.	
Vbi uertit Theophr. 4			Cetacea, & horrida uisu.	
de Hist. Plã. ca. 8. Et			Os in rostro, multis dentium ordinibus,	
Plinio. lib. 13. ca. 25.			introrsus spectantium, dentatum habet.	
ubi eadem. Theophr.			Atrox dimicatio, & hominum uoratrix	
uerba interpretatur.			In rubro mari maxima multitudo.	
et Canis æquoreus, et			Solitaria est.	
Cetaceus. Oppiano.			Species eius, Tur[illegible]o est. Vide Tur[illegible]o.	
			Carnem habet durã, et excrementitiã.	
			Facilem concoctu.	
			Salitur, & recentis condimentum.	
			In medicinis usus.	
Carcinas. Lippio.	Καρκινὰς. Oppia-		Cancellus alijs. Vide Cancellus.	
Carcinion.	Καρκίνιον.		Cancellus est. Vide Cancellus.	
Carex, Lippio.	Κῆρυξ.		Buccinum est. Vide Buccinum.	
Caridion.	Καρίδιον.		Squilla parua est. Vide Squilla parua.	
Carinus.	Κυπρῖνος. mediũ suspi-		Fluuiatilis, & prorsus sterilis.	Hist. lib. 4. cap. 11.
Caris.	Καρίς. (cor.		Squilla est. Vide Squilla.	
Castor.	Κάστωρ.	Castore.	Fiber est. Vide Fiber.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
.113.2.			Lib.11.cap.8.	
l.113.4.		Lib.7.fol.147.30.		
			Lib.11.cap.8.	
				*Maff.fol.*317.P.Gili.cap.94.
l. 117.27.				S.Basi.Hex.Home.7.
l.119.6.			Lib.11.cap.9.	S.Basi.Hex.Hom.7.
			Lib.11.ca.8.et.11.	
l.112.56.			Lib.11.ca.8.(et 12.	
l.112.60.			Lib.11.cap.8.	
		Lib.7.fol.154.50.		*Maff.fol.*317.P. Gili.99.
			Lib.11.cap.10.	
				P. Gili.cap.107.
				Oui.fol.36.25.
15.13.			Lib.12.cap.66.	
l.137.57.	Lib.32.cap.11.		Lib.12.cap.66.	P.Gili.cap.107.
l.137.57.				
				Oui.fol.36.25.
	Lib.11.cap.51.			
		Lib.7.fol.153.14.		Eusta.fol.950.8.
		Lib.7.fol.153.28.		
		Lib.7.fol.153.20.		
				Pausanias lib.4.
l.1 8.37				
		Lib.8.fol.177.36.		
		Lib.7.fol.153.15.		
				M.Cat.de R.r.cap.166.
		Lib.8.fol.177.25.		
		Lib.7.fol.153.12.		Eusta.fol.1714.36.(317.P.Gil.c.99.
		Lib.7.fol.155.5.& 12.		Theophr.4.de plã.Hi.c.7.Hesy. Maff.f.
fol. 112.57.	Lib.32.cap.11.		Lib.11.cap.8.	Gal.clas.2.fol.30.B.clas.7.fol.13.G.
				Maff.fol.317.P.Gil.cap.99.
l.155.33.f.	Lib.9.cap.46.	Lib.7.fol.155.12.		P. Gili.cap.99.
(161.29.	Lib.13.cap.25.			Theophr.lib.4.de hist. plant.cap.8.
		Lib.8.fol.178.12.		
		Lib.7.fol.155.13.		
				Gal. clas.2.fol.30.B.
		Lib.8.fol.178.12.		(Gal.clas.2.fol.30.B.
		Lib.7.fol.155.5.		Colu.l.8.c.17.*charchari mendose legitur*
	Lib.32.cap.7.			Gal.clas.7.fol.163.G.
fol.112.5.				
fol.112.13.				

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Catulus.	Σκύμνος.		Mustelini generis; et Caniculæ forsan.	Non legi in Aristotel
Caulina.	Καυλίνη.		Gobionis spēs. Vide Gob. (Vide utrūq;	
Centipeda. Centipes. et Scolopēdra.	Σκολόπενδρα.		Terrestri — Similis. (copiosior	Hist. lib. 2. cap. 14.
			Terrestri — Minor, rubētior, pedibus	Hist. lib. 2. cap. 14.
			Infesta tactu; & non ore.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Male olens; unde piscanti infesta.	
			Hamo deuorato, oīa interanea euomit donec hamū egerat, deinde resorbet.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			In oleo elixa, et inuncta pilos abolet.	
			Altera cetacea reperitur, eiusq; natura.	
Centrina.	κεντρίνης.		Species — Canicularū. Vide Canicula	
			Species — Galei. Vide Galeus.	Non legi in Aristotel
			Aculeos habet nigros, quibus pugnat.	
			Alterū ī uertice capitis, alterū ad caudā	
			Cute est aspera.	
Cephalinus.	κεφαλῖνος.		A Cephalo differt; et βλεψίας, ēt dici-	
Cephalus.	κέφαλος.	Cefalo. Romæ.	Capito etiā. Vide Capito. (tur.	
Cercyros.	κέρκουρος.		Ferox, in scopulis degens.	
Cernua. Theodoro.	Ὀρφὸς.		Orphus alijs. Vide Orphus.	
			Ausonio fluuiatilis, alia ab Orpho, ut	
Cerrus Theodoro.	Σμαρὶς.		Smaris alijs. Vide Smaris. (arbitror.	
Cestra.	κέστρα.	Lucio de mare. Romæ	Sphyrena ēt dicitur. Vide Sphyrena.	
			Attici Cestrā potius, q. Sphyrenā dicūt	
Cestreus. Lippio.	κεστρεὺς.	Cefalo. Romæ.	Mugil alijs. Vide Mugil.	
Chalceus.	χαλκεὺς.	P. san Pietro. Romæ	Faber est. Vide Faber.	
Chalcis. et Aerica et Spuria. The.	χαλκὶς.		Dicitur ēt — Σαρδῖνος a nonnullis.	
	χαλκιδική.		Dicitur ēt — χαλκιδική Adorione.	
			Thrissis, Sardinis; ac Eritimis cognata.	
			Parit — In altiori gurgite.	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Parit — Anno — Semel.	Hist. lib. 5. cap. 9.
			Parit — Anno — Ter.	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Carne uescitur.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Vocalis est.	Hist. lib. 4. cap. 9.
			Piscis est — Fluuiatilis.	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Piscis est — Marinus.	
			Pediculis interficitur.	Hist. lib. 8. cap. 20.
			A Chalceo quomodo differat.	
			Facilis destributu.	
			Pinguedinis, et succi, expers est.	
			Saliri consueuit.	
Chama.	χήμη.		Est ex genere testatorum.	
			Plura genera.	
			Arenosis locis nascitur.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Quomodo & quando natet.	
			Pro esca est, in capiendis Purpuris.	
			Quale nutrimentum prebeat.	
			In medicinis usus.	
Chana	χάννη. Arist.	Sopracielo. Romæ.	Percæ, & Fucæ similis.	
Channe	χάννη. Athen.		Pulchra descriptio.	
Channus. Lip.	χάννος. Oppia.		Vuluam habere traditur.	
et Hiatula. Theo.	χάννα. Athe.		Cū marem nō habeat, ex se ipsa cōcipit	Hist. li. 4. ca. 11. li.
			Carniuora tantum est.	Hist. li. 8. cap. 2.
			Dū minores prosequtur pisces, uēter pro-	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Degit — In pelago. (cidit.	Hist. l. 8. c. 13.
			Degit — Inter saxa.	
			Mollem carnem habet.	
Charax.	χάραξ.		Descriptio, & locus.	
			Dentici congeneris, præstantior tamen	
Chelidon.	χελιδὼν.		Hirundo est. Vide Hirundo.	
Chellarius.	χελλάριος.		Minor Aselli species. Vide Asellus.	

ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
l. 113.4.		L.7.f.147.30.Ex Arist.		
		Lib.8.fol.177.11.		Mass.fol.361.
l. 127.2?	Lib.9.cap.43.		Lib.11.cap.13.	
l.127.28.			Lib.11.cap.13.	Dias.l.2.c.14. P.Aegi.l.5.c.9.morsu.
111.5.l.2.			Lib.11.cap.15.	
fo.127.33.				
	Lib.9.cap.43.			
				Dias.lib.2.cap.14. P. Aegi.lib.7.
			Lib.11.cap.14.	
o.112.??			Lib.11.cap.8.	
		Lib.7.fol.147.31.Ex Ari.		
f.l.113.1.l.			Lib.11.c.8.	P.Gili.cap.56.
2.f.127.58.		L.7.fol.147.33.unũ tantũ.	Lib.11.cap.8.	P.Gili.cap.56.
				P.Gili.cap.56.
		Lib.7.fol.153.20.		
fo.105.4.omis	sus ab interp.			Oui.fol.36.24.
				In Mosella.
		Lib.7.fol.161.11.		
		Lib.7.fol.161.15.		
fol.1?8.37.				
		Lib.7.fol.164.9.&.10.		Eustathius.fol.1475.57.
		Lib.7.fol.163.49.		Eustathius.fol.1475.57.
		L.7.f.163.46.li.8.f.177.(27.		P.Gili.cap.117.
	Lib.9.cap.51.			
fol.117.49.	Lib.32.cap.11.			
	Lib.9.cap.47.			
		Lib.7.fol.163.50		Eustathius.fol.1475.58.
		Lib.8.fol.177.27.		
		Lib.7.fol.163.47.		
				Colu.lib.8.cap.17.
				Dias.li.2.cap.7. P.Aegi.lib.1.cap.91.
	Lib.32.cap.11.	Lib.3.fol.44.6.f.45.43.	Lib.13.cap.21.	
			Lib.13.cap.21.	
			Lib.13.cap.21.	
fol.165.22.		Lib.3.fol.44.8.		
(Graecè.		Lib.3.fol.44.7.		
				Dias.lib.2.cap.7.
		Lib.7.fol.159.23.		P.Gili.cap.21.
		Lib.7.fol.163.35.		P.Gili.cap.21.
	Lib.9.cap.52.			
	Lib.5.c.16.l.32.c.11			Oui.fol.37.1.
fol.108.50.				
		Lib.8.fol.177.11.		
fol.106.36.			Lib.11.cap.49.	
		Lib.8.fol.177.24.		Mass.fol.364.
		Lib.3.fol.59.47.		

NOMINA. LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[illegible]
Chelon.	χελὼν.		Labeo est Theodoro. Vide Labeo.	Hist.lib.5.cap.11.
C[illegible].			Natrix est. Vide Natrix.	
Chirus.	χο[illegible]ρος.	P. Porco. Romæ.	Porcus est. Vide Porcus.	
Chromis.	χρέμψ. Aris. / χρωμὶς. / χρόμις. Athe. / χρέμης. Op. Sau. / κρέμυς. Ath. Hes. / χρέμιος. Ath.		Quòd Asellus sit arbitratur Hesychius.	
			Phagro, Acarne, Anthiæ, Orpho, Synodonti, & Synagridi genere similis est.	
			Lapidem in capite habēs, frigore læditur.	Hist.lib.8.cap.19.
			Semel anno parit.	Hist.lib.5.cap.9.
			Præstantissimè audit.	Hist.lib.4.[illegible]
			Quomodo uocalis sit.	Hist.lib.4.[illegible]
			Immunda.	
			Nidificat in aquis. Quod Salpæ Oui, & soli Phyci, Arist. & ipse alibi tribuit.	
			Herboso littore gaudet.	
			Præstantissima: Piscium omnium uere. / Apud Pe[illegible]am.	
Chryson.			Chrysophrys, corrigendum ex Ouidio.	
Chrysophrys. Oui.	χρυσόφρυς.	Orata. Romæ.	Aurata alijs. Vide Aurata.	
C[illegible].			Descriptio, & sacra creditur à Seriphijs.	
Cichla.	κίχλη.	Tordo. Romæ.	Turdus est. Vide Turdus.	
Cinædus.			Solus piscium luteus.	
Ciris.	κηρὶς.		Teneræ carnis, & qualitatem nutriat.	
Cirra. / Cirris. / Cirrus.	κιῤῥὰ. Hesychio. / κιῤῥὶς. Oppiano. / κιῤῥὸς. Athenæo.		Perca capitur. / Pelagius magis nutrit, q̄ marini stagni. / Aspera saxa colit.	
Cirylus.	κίρυλος.		Piscis est.	
Ciryx.	κήρυξ.		Buccinum est. Vide Buccinum.	
Citharus. et Fidicula. The.	κίθαρος Arist. / κιθάρη Oppiano. / κιθάρα Eustath.		Cur Citharus dicatur, eiusq; descriptio.	
			Similis: Rombo. / Lingulacæ.	
			Asper dentibus.	
			Solutam linguam habet.	
			Cor latum habet, & album.	
			Ventris appendices complures habet.	Hist.lib.2.cap.1[illegible]
			Solitarius.	
			Alga uescitur.	
			Piscis: Niliacus. / maris. / Rubri.	
			Littoralis.	
			Apolini sacer, & quamobrem.	
			Teneræ carnis est.	
			Condimentum.	
Claria.	κλαρία.		Cœnoso loco degit.	
Clupea. et Thrissa. Lipp. et Alosa. Ausonio. et Theodoro.	θρίσσα.	Laccia. Romæ. / Chiepa. Venetijs. / Halachia. Massiliæ. / Alosa. Gallis. / Sauolos. Hispanis. / Phrissa. Græcis.	Descriptio.	
			Sardinis, Eretimis, et Chalcidibus cognata.	
			Attilum quomodo exanimet.	
			Gregalis, & uagabunda.	
			Niliacus piscis.	
			E mari recurrit: In Nilum. / In plurimos fluuios.	
			In Epiro non reperitur.	Hist.lib.9.cap.37.
			Censetur: Vilis, & plebeia. / Præstantissima.	
			Piscatio.	
			Arida, sine succo, & pinguedine.	
			Distributu facilis.	
Cobio. Plinio.	κωβιὸς.		Gobio alijs. Vide Gobio.	
Cocalia.	κωκάλια.		Species testatorum terrestrium.	Hist.lib.4.cap.4.
Coccyx. Lippio.	κόκκυξ.		Cuculus est. Vide Cuculus.	

ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
				Hesychius.
		Lib.7.fol.163.25.		
	Lib.9.cap.16.	Lib.7.fo.152.40.		
				Oui.fol. 37.14.
	Lib.32.cap.11.			
fol.108.38.				Oui.fol.37.14.
		Lib.7.f.141.50.f.163.37		
		Lib.7.fol.163.39.		
	Lib.32.cap.11.			
				Oui.fol.37.4.
			Lib.11.cap.38.	P.Gili.cap.75.
	Lib.32.cap.11.			
		Lib.8.fol.177.14.		
l.135.8.				
		Lib.8.fol.177.20.		
fol.108.52.				
				Hesychius.
			Lib.11.cap.39.	P.Gili.cap.120.
				Gal.clas.2.fol.29.H.
			Lib.11.cap.39.	
		Lib.7.fol.152.49.		
		Lib.7.fol.152.49.		
		Lib.7.fol.152.50.		
		Lib.7.fol.152.49.		
		Lib.7.fol.152.49.		
				Strab.lib.17.
	Lib.32.cap.11.			
			Lib.11.cap.39.	
fol.108.24.				
		L.7.fol.152.51.f.162.14.		Eustathius.fol.87.33.
		Lib.8.fo.177.26.		Gal.clas.2.fol.29.E.& H.
		Lib.7.fol.153.1.		
fol.108.31.				
				Maß.fol.46.
		L.7.fo.163.46.l.8.f.177. (27.		
	Lib.9.cap 15.			
fol.110.49.		Lib.7.fol.163.52.secus.		
		Lib.7.fol.155.50.		
				Stra.lib.15.& lib.17.
		Lib.7.fol.164.3.		Ioui.cap.17.
				Auso.in Mosel.
				Apuleius in Apologetico auct. Ennij.
fol.138.57.			Lib.12.cap.48.	
		Lib.7.fol.163.48.		
		Lib.8.fol.177.cap.27.		
	Lib.32.cap.11.			
				Maß.fol.221.

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Aquatilis. et Cochlea. Th.	κόχλος. Arist. Hist. l. 4. c. 4. Quo P. Gil. c. 8. et Mass. f. 22. secus intellexere. Vide etiã Strombus.	Lumacha marina.	Descriptio.	Hist. l. 4. ca. 4. Part. l.
			Hyberno nascitur tempore.	
			Plura genera.	
			Marina, & fluuiatilis.	
			Marina cõcoctu facilis, et stomacho utilis.	
			Fluuiatilis uirus habet.	
			Quibus medeatur affectibus.	
COCHLEA.			Aquatilis, & terrestris.	Hist. lib. 4. cap. 4.
Terrestris. et Vmbelicus & Limax. Th.	κοχλίας. Arist. Hist. lib. 4. cap. 4. Gen. li. 3. cap. 11.	Lumacha. Romae.	Descriptio.	Hist. lib. 4. cap. 4.
			Oculorũ uicẽ cornicula bina prætẽtatu implent.	
			Domifera, etiam uocatur ab Esiodo.	
			Multiplicis differentiæ est.	
			Coit, sed num coitu gignatur dubium est.	Gen. lib. 3. cap. 11.
			Cum testa, & nulla reperitur.	
			A Sue, & Perdice deuoratur.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Hyeme latet, magis autem æstate.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Stomacho accomodata.	
			Facilè in pituitam uertitur.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Colias.	κολίας.		Parianus etiam siue Saxitanus dicitur.	
			Lacertorum minima est.	
			Obliquè depicta.	
Colycia.			Corythia, & Corophia etiam alijs.	
			Muricum generis sunt. Vide Murex.	
Concha.	κογχίον.		Genericum nomen est.	
	κόγχη. κόγχος.		Specificum nomẽ masculinũ, et fœmininũ.	
			Ex conchyliorũ genere est, et robustissima.	
			Purpuræ, & Ceryci similis.	
			Nigra.	
			Concoctu difficilem carnem habet.	
Conchylium.	κογχύλιον.		Nomen est. Genericum.	
			Specificum etiã aliquando.	
			Succum tingendis uestibus expetitũ habet.	
			Murex etiam dici creditur. Vide Murex.	
			Vide num specificum cõ. hæc nomen id sit.	
Conger. Congrus. et Gonger. Plin.	κόγγρος. γόγγρος. Op. At.	Broncho. Romæ.	γρύλλος etiam. i. Gryllus dicitur à Nicãd.	
			Longus, & lubricus.	Hist. lib. 1. cap. 5. li.
			Anguillæ similis.	(l.
			Duas tantum pinnas habet.	Hist. lib. 1. cap. 5. P
			Binas utrinq; branchias habet, alteras simplices, alteras duplices.	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Gulam habet exiguam.	Hist. lib. 2. cap. 17.
			Fel quo loco habeat.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Mutuo circumplexu coit.	
			Ouũ parit, sed non arenidum. i. arenosum.	Hist. lib. 3. cap. 10. l.
			Apud Sicyonem plaustri magnitudine increscit.	
			Gregalis.	
			Carniuorus.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Pugnans Polypũ superat, à Locusta superatur.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Inimicus Murenæ.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Mare, fluuio; paludi ue uicinum colit.	Hist. lib. 8. cap. 13. al
			Hyeme latet.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Genus duplex, albicans, & nigricans.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			In Italia præstans capitur.	
			Duræ carnis, pauci & mali succi.	
			Exosatur ut coquatur facilius.	
Coracinus. et Coruulus. et Graculus. Th.	κορακῖνος.	Coruetto. Romæ.	Quòd frequenter popillam moueat, dictus.	
			Dicitur etiã κορακινίδιον à Pherecrate.	
			πλατιστατικὸς. à Philothi.	
			πλάταξ. ab Alexandreis.	

…ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.9.cap.2.& cap.32.			
—	Lib.9.cap.51.			
—	Lib. 32.cap.11. —	—	Lil.13.cap.22.	
—	Lib.9.c.32.li.30.c.6.l.	32.c.5.& 1. —	—	Dias.lib.2.c.9.
—	Lib.30.cap.6. —	—	—	Dias.lib.2.cap.9.
—	Lib.30.cap.6. —	—	—	Dias.lib.2.cap.9.
—	Lib.30.c.3. li.32.c.5.	—	—	Dias.lib.2.cap.9.
—	Lib.9.cap.32. —(1.	—	—	Diasc.lib.2.cap.9.
—	Lib.9.c.32.l.11.c.37.			
—	Lib.9.c.32.l.11.c.37.			
—	—	Lib.2.fol.31.45.		
—	Lib.9.cap.56.l.30.c.6.	—	—	Dias. lib.2.cap.9.
—	—	Lib.2.fol.49.		
—	Lib.9.cap.6.lib.30.c.7.			
—	—	Lib.2.fol. 50.		
—	—	—	—	Dias. lib.2.cap. 9.
—	—	—	—	Gal.clas.1.fol.33.F.
—	Lib.28.cap.14.l.29.c.	6..l.30.c.3..4..7..9.14.	15.l.32.ca.5. —	Dias.lib.2.cap.9. Gal.cla.7.fo.166.E.
—	Lib.32.cap.11. —	—	—	P. Gili.cap.15. (fol.174.A.
—	Lib.32.cap.11. —	—	—	P. Gili.cap.15.
—	—	Lib.7.fol.144.8.		
—	Lib.32.cap.7.&.11.			
—	Lib.32.cap. 7.			
—	Lib.9. cap.33.& 36.	Lib.3.fol.43.41.		
—	—	Lib.3.fol.44. 1. & 36.		
—	—	Lib.3.fol.43.41.fo.44.36.		
—	—	Lib.3.fol.43.43.		
—	—	Lib.3.fol.43.20. & 33.		
—	—	Lib.3.fol.46.44.		
—	Lib.9.cap.36.			
—	Lib.5.cap.36.			
—	Lib.9.cap. 36.			
—	Lib.9.cap.35. —	—	—	Mass.fol.234.
—	—	Lib.7 fol. 144.44.		
—	Lib.9.cap.20.			
—	—	Lib.8.fol.177.32. —	—	Isido. lib.12.cap.6.
—	Lib.9.cap.20.			
.fo.115.22.				
—	—	Lib.7.fol. 144.45.		
—	—	Lib.8.fol. 178.11.		
.fol. 124.41.	Lib.9.cap.62.			
næ hoc tribuit.	Lib.9.cap.62.			
.fol. 108.39.				
—	Lib.9.cap.16.			
—	—	Lib.7.f.147.19.		
—	—	Lib.7.fol.144. 42.lib.8.f.	—	Gal. clas.2: fol. 30.C.
—	—	— (177.18.	—	Teren. Adelph.
—	—	Lib.7.f.144.16.f.154.25.		
—	—	Lib.7.fol.154.23.		
—	—	Lib.7. fol.154.21.		
—	—	Lib.7.fo.154.27.		

I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Dicitur etiam Σκπί(?)ρλις ab Eutydemo	
			Αιολίας ab aliquibus.	
			Melanuro similis est.	
			Cereo colore est.	
			Diu uterum fert.	Hist.lib.6.cap.17.
			Parit Autumno, nónusq; messe tritici.	[illegible] .6.cap.17.
			Iuxta littora inter algas.	Hist.lib.5.c.1 [illegible] l.6.c
			Celeri augetur incremento.	Hist.lib.5.cap.10.
			Gregalis est.	Hist.lib. [illegible] cap.2.
			Non est uagabundus.	
			Hyeme latet.	Hist. [illegible] cap.15.
			Squalenti anno gaudet.	Hist.lib. [illegible] cap.19.
			Marinus est, & fluuiatilis.	
			Saxosis locis degit.	Hist.lib.6 cap.17.
			Niliacus piscis est.	
			Optimus Dum utero fert.	Hist. lib.8. cap.30.
			In Nilo, ac palude Meotide.	
			Thynni, & Anthiæ esca.	
			Sallitur.	
			Parum nutrit, & facilè excernitur.	
			In medicinis usus.	
Coracus.	Κόρακος.		Crustati generis est. (uius.	
Corax.	Κόραξ.		Coruus est, et nō Coracinus, ut putat Io:	
			Hierace durior. Vide etiam Coruus.	
C[illegible]dula. Theo.	Κορδύλη. Ar.		Quadrupes est ad ambulandum idoneus.	Hist.li.8.c.2. Part.l.
Cordulus. Theo.	Κορδύλος.		Caudam Siluro similem habet.	Hist.lib.1.cap.5.
Corayla. Lippio.	Σκορδύλος, Oppi.		Cū pinnis careat, cauda, et pedibus natat	Hist.li.1.c.1. Part.li.
& C[illegible]ylus.	Κορ(?)υλος Nume.		Brāchiatorū solus cibi causa in terrā exit	Hist.l.8.c.2. Part.l.
	Ath. lib.7.f.153.6.		Palustris est.	Hist.lib.1.cap.1.
Cordyla. Plinio. et Scordula. The.	Σκορδύλη		Αὐξὶς dicitur à Byzantijs.	Hist.lib.6.cap. 17.
			Thunni est fœtura, i. pusilla Pelamis.	Hist lib. 6.cap.17.
Coris.	Κωρὶς.		Squilla est Epicarmo. Vide Squilla.	
Cornuta.			Cornua sexquipedalia è mari attollit, ex quibus nomen traxit.	
			E numero magnorum piscium est.	
Corophia.			Colycia etiam. Vide Colycia.	
Coruulus. Theod.	Κορ(?)αλῖνος.	Coruetto. Romæ.	Coracinus alijs. Vide Coracinus.	
Coruus.	Κόραξ.		Marinus piscis, alius à Coracino cum	
			utriusq; eodē cap. meminerit Pli. Vide Co	
Coryph[illegible]a.	Κορ(?)ύφαινα		Hippurus est Dori. Vide Hippurus (rax.	
Corythia.			Colycia etiam. Vide Colycia.	
Cossiphus.	Κόσσυφος.	Merlo. Romæ.	Merula est. Vide Merula.	
Cothus.	Κωθος. Numenio.	Iozo. Romæ.	Et Κώθιος ni mendose legatur, Belēno simi	
	Κῶθυ. Hesychio.	Messore.	Gobius est saxatilis. Vide Gobius. (lis.	
	Κώθων. à Siculis.	Capo grosso.	Etiam dicitur.	
Cottus. Theodoro.	Βοῖτος.	Iozo. Romæ.	Paruus, & fluuiatilis pisciculus.	Hist.lib.4.cap. [illegible]
	κοῖτος. alio exem.	Messore.	Sub saxis degit, percusso saxo capitur.	Hist.lib.4.cap.8.
	Κόττος. alio exē.	Capo grosso.	Perpende, num sit Cothus, ut arbitror.	
Crangines.	Κράγγονες.		Squillæ species. Vide Squilla.	Hist.lib.4.cap.2.
Crocodilus.	Κροκόδειλος.	Cocodrillo. Italis.	Terrestris, & fluuiatilis, de quo solo hic agitur.	Hist.l.2.cap.17.lib.
			Suillos oculos habet.	Hist.lib.2.cap.1[illegible]
			Superiorem maxillam mouet tantum.	Hist.l.1.c.11. Part.l.
			Dentes habet Validos, et serratiles.	Hist.lib.2.cap.10.
			Sexaginta.	
			Lingua caret.	Hist.l.2.c.10. Part.l.
			Simplicem uentrem habet.	Hist.lib.2.cap.17.
			Lienem habet exiguum.	Hist.lib. 2.cap.15.
			Testes intus lumbis hærent.	Hist.lib.3.cap.1.
			Paruos admodum pedes habet.	Part.lib.4.cap.11.

IANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.3.fo.59.45.l.7.f.154 (20.		
—	—	Lib.7.fol.154.17.		
—	—	Lib. [illegible].fol.154.15.		
—	—	Lib.7.fol.141.48.		
—	—	Lib.7.fol.154.14.		
—	—	L.7.fo.154.13. Mẽdose le- (gitur.		
—	—	Li.7.fo.163.52. Ex Arist.		
—	Lib.9.cap.16.			
—	Lib.32.cap.11.	—	—	Maß.fol.110.
fol.108.58.				
—	Lib.5.c.9. lib.32.c.5.	Lib.8.fol.177.29.	—	Stra.lib.17.fol.539.Mart.lib.13.
—	Lib.9.c.18.	Lib.3.fol.59.45.lib.7.fo. (154.25.		
fol.135.5.&				
— (42.	Lib.32.cap.10.	—	—	Gal. clas.2.fol.30.C.
—	—	L.7.fol.154.12.l.8.f.177. (30.		
—	Li.32.c.6.&.cap.10..			
—	—	Lib. 3.fol.53.21.		
—	—	—	—	Ioui. cap. 8.
—	—	Lib.8.fol.177.33.		
fol. 111.50.	—	Lib.7.fol.153.5.		
—	L.9.cap 15.l.32.c.11.			
—	—	Lib.3.fol.54.5.	—	Hesychius.
—	Lib.9.cap.27.	—	—	P. Gili.cap.64.
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	Lib.7.fol.152.13.& 19.		
—	Lib.32.cap.7.			
—	—	Lib.7.fo.144.36.		
—	—	Lib.7.fol.154.34.	—	Hesychius.
—	—	Lib.7.fol.154.37.		
—	Lib.28.cap.8.	—	—	Hero. lib.4.fol.349.
—	—	—	—	Hero. lib.2.fol.145.
—	Lib.8.ca.25.l.11.c.37.	—	—	Hero.lib.2.fol.145. Soli.cap.45.
—	Lib.8.cap.25.	—	—	Hero.lib.2.fol.145. Soli.cap.45.
—	—	—	Lib.10.cap.31.	
—	Lib.8.c.25.l.11.c.37.	—	—	Hero.lib.2.fol.145. Soli.cap.45.

N O M I N A. LATINA.	GRAECA.	VVLG[illegible]	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Sexaginta uertebras in ſpina habet.	
			Cuti eſt corticoſa, inuicta contra oẽs ictus	Hiſt.lib.2.cap.10.
			Sexaginta dies uterum fert.	
			Oua parit – Sexaginta, totidem diebus.	
			Oua parit – Quanta anſeres.	Hiſt.lib.5.cap.33.
			Oua parit – Extra eum locũ, ad quem eo anno acceſſurus eſt Nilus.	
			Oua fouet – Diebus ſexaginta.	
			Oua fouet – Mas, & fœmina per uices.	
			Quomodo legitimum internoſcat filium.	
			Nec aliud animal ex minori origine, in maiorem creſcit magnitudinem.	Hiſt.lib.5.cap.33.
			Creſcere ſolet – Ad duodeuiginti cubita	Hiſt.lib.5.cap.33.
			Creſcere ſolet – Quandiu uiuit.	Hiſt.lib.5.cap.33.
			Viuit longo tempore.	Hiſt.lib.5.cap.33.
			In aqua obtuſius, extra acerrimè uidet.	
			Greſſilis eſt, & quadrupes.	Hiſt.lib.1.cap.1.
			Armatus dentibus, & unguibus.	
			Terribilis [illegible] fugaces, fugax ĉtra inſe(quẽtes.	
			Mira feritatis mitigatio diebus ſeptem.	
			Maxima ei uis in cauda.	
			Humani corporis auidiſſimus.	
			Quo aſtu homines fallat.	
			Per[illegible] deſinet.	
			Manſueſcat quibus locis, & quomodo.	Hiſt.lib.9.cap.1.
			Trochili auxilio, quomodo utatur.	
			Quibus reuerendus, quibus ue odioſus.	
			In uentre facilè uulneratur.	
			Quomõ interficiatur – Ab Ichneumone.	
			Quomõ interficiatur – A Delphino.	
			Quomõ interficiatur – A Tentyritanis	
			Reperitur in Indo, & in Nilo.	
			In utraq; ſede uiuit.	Hiſt.lib.[illegible].cap.2.
			Dies in terra agit, noctes in aqua.	
			Menſes quattuor hyemis, ſine cibo latitat.	Hiſt.lib.8.cap.15.
			Romæ à M. Scauro primum oſtenſus.	
			Quomodo capiatur.	
			Eum uenantes quibus adiuuari credantur.	
			Eius morſus remedia.	
			In medicinis uſus.	
Cten.	κτεὶς.		Pecten eſt. Vide Pecten.	
Cuculus. et Coccyx. Lipp.	Κόκκυξ.	Cappone. Romæ.	Sic dictus ꝙ Cuculi uocem immitetur.	Hiſt.lib.4.cap.9.
			Hirundini; Mullo, & Miluo ſimilis.	
			Splẽdidus Epicharmo, et ruber Numenio (eſt.	
			Litteralis & pelagius eſt.	Hiſt.lib.8.cap.13.
			Duræ carnis.	
			Condimentum.	
Cucumis.			Marinus piſcis.	
			Cucumeri odore, et colore ſimilis.	
Culex.	Ἐμπὶς.		Circa paludes ſtrepit, & gignitur.	Hiſt.lib.1.cap.1.
			In Aſilum tranſmutatur.	Hiſt.lib.1.cap.1.
Curis.	Κουρὶς.		Squilla eſt. Vide Squilla.	
Curſio. Curſor. Theod.	Δρόμας.		Aeſtate parit.	Hiſt.lib.6.cap.17.
			Gregalis eſt.	Hiſt.lib.1.cap.1.
			Conſidera nũ generis, ſpeciei ue nomẽ ſit	
Curylus.	Κούρυλος.		Cordula eſt. Vide Cordula.	
Cybia.	Κυβεῖα.		Locus.	
Cybium.	Κύβιον.		Salſamentum ex Pelamide confectum.	
Cynogloſſus.	Κυνόγλωσσος.		Bugloſſo ſimilis.	
Cynopus.			Marinus piſcis.	

ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII. AVCTORES.
			Lib.10.cap.31.	
	Lib.8.cap.25.		Lib.10.cap.30.	Hero lib.2.fol.145.Soli.cap.45.
			Lib.10.cap.31.	
			Lib.10.cap.31.	
	Lib.8.cap.25.			Hero.lib.2.fol.145.Soli.cap.45.
	Lib.8.cap.25.			Soli. cap.45.
			Lib.10.cap.31.	
				Soli.cap.45.
			Lib.10.cap.31.	
	Lib.8.cap.25.			Hero.lib. 2.fol. 145.
	Lib.8.cap.25.		L.10.c.29.ẽt ad 25.	Hero.li.2.fol.145.Soli.45.
	Lib.8.cap.25.			
	Lib.8.cap.25.		L.10.c.31.annos 60	
	Lib.8.cap.25.			Hero.li. 2.fol.145. Soli.cap.45.
	Lib.8.cap.25.			
	Lib.8.cap.25.			Hero.lib.2.fol. 145. Soli.cap.45
	Lib.8.cap.25.		Lib.10.cap.30.	
	Lib.8.cap.46.			
			Lib.10.cap.32.	
	Lib.6.cap.20.			
			Lib. 10.cap.29.30.	
				Stra.lib.17.fol. 539.
			L.10.c.28.et c.32.	Hero.lib.2.fol. 145.Stra.lib.17.f.532
	Lib .8.cap.25 .		Lib.10.cap.29 .	Hero.lib. 2.fol.145.Soli.cap.45.
			Lib.10.cap.31.	Hero.lib.2.fol.145.Stra.l. 17.fol.532.
	Lib.8.cap.25.		Lib.10.cap. 30.	Soli.cap. 45. (533.
	Lib.8.cap.25.			Soli.cap. 45.
	Lib.8.cap.25.			Soli.cap.45.
	Li.8.cap.25.li.28.c.3		Lib.10.cap.30.	Soli.cap.45.
	Li.5.ca.1.in flu.Darat		Li. 10.c.29.in Gãge	Pausanias .li.4.
	Lib.32.cap.11.			
	Lib.8.cap.25.			Hero.li.2.fol.145.Soli.cap.45.
	Lib.8.cap. 25.		Li.10.c.31.dies.60	Hero.li.2.fol.145.Soli.cap. 45.
	Lib.8.cap.26.			
				Hero.li.2.fol.146.
	Li. 26.cap.8. li.32.c.5			
	L.22.c.25.li.23.c.2.l.	31.cap.8.et.9.		
	L.28.c.8.l.32.c.10.			Matthio. li.2.cap.59.
		(32.		
		Li.7.fol.162.9.l.8.f177.		
		Lib.7.fol.154.45.& 49.		
fol.108. 23.	litoralis tantũ.			
				Gal. clas. 2.fol. 30.B.
		Lib.7.fol.154.46.		
	Lib.32.cap.11.			
	Lib. 9.cap.2.			P. Gili.cap.2.
				S.Basi.Hex.Hom.7.S.Amb.Hex.5.c.1
		Lib.3.fol. 54.2.		
		Lib.7.fol.153.6.		
fol.109.45.				
	Li. 9.ca.15.l.32.c.5.et	Lib.3.fol.59.41.		
	(7.9.et.11.	Lib.7.fol.144.41.		
	Lib.32. cap.11.			

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Cynosdexia.			Ex numero marinorum.	
Cyprianus.	Κυπρ[illegible]ὸς. Athe.	Raina.	Branchias habet quaternas, dupli[illegible] ordine, nouissima excepta.	H[illegible].li[illegible].2.[illegible]ap.13.
C[illegible]prinus.	Κυπρῖνος.		Lingua carēs, carnosum habet palatū.	H[illegible].li.4.[illegible]p.[illegible]
			Quinquies; aut sexies anno parit.	H[illegible].li[illegible].[illegible]ap.14.
			Aedita oua mas custodit.	Hist.li[illegible].6.[illegible]ap 14.
			Tarde ex ouo enascitur.	H[illegible].[illegible].[illegible]ap.14.
			Carniuorus est, et Gregalis, ex Aris.	Non legi in Aristote
			Caniculæ exortu sideratur, & alias fulgore sopitur.	[illegible].8.[illegible]ap.2[illegible]
			Piscis est Fluuiatilis.	H[illegible].4.[illegible].l.6.
			Piscis est Marinus.	
			Piscis est Littoralis.	
C[illegible]ttus.	Κυττὸς.		Baccho sacer.	
DACTYLEVS.	Δακτυλεὺς.		Mugilum species. Vide Mugil.	
D[illegible]us.			Vnguis etiam. Vide Vnguis.	
Dasqu[illegible]llus.	Δάσκυλλος.		Cœno, & stercore nutritur.	Hist.lib.8.cap.2.
Delcanus.	Δε λκανὸς.		A Delcone flu. in quo capitur; dictus.	
			Δεϐιανὸς etiam dicitur a Dorione.	
			Sale conditus, stomacho confert.	
Delphinus	Δελφὶς.	Delfino. Italis.	Nec aures, nec earum lo[illegible]o cauernas habet, audit tamen; quodquidē mirū est	Hist.li.1.ca.11.li.
Del[illegible].			Olfactus uestigia nō habet, & si olfa[illegible]ciat [illegible].	
			Rostrum simum habet.	
			Os habet infra rostrū, medio penè uē(tre.	Hist.l[illegible].2.Part.
			Aduerte re uera secus esse.	
			Linguam suillæ similem habet.	Hist.lib.4.[illegible]ap.[illegible]
			Branchijs carens, fistulam habet.	H[illegible].l.1.[illegible]
			Pulmonem habet.	Hist.l.2.c.15.l.4.c.
			Felle caret.	Hist.l.2.[illegible].15.Part.
			Mas intus habet Genitale.	Hist.lib.2.[illegible]ap.1.
			Mas intus habet Testes.	Hist.l.3.c.1.Ge.l.1
			Fœmina ubera habet prope genitale in qbus non papillæ; sed alucoli qdā sunt.	Hist.lib.2 ca.13.l.3
			Ossa & non spinas habet.	Hist.li.3.[illegible].Part.
			Dorsum habet repandum.	
			Corio tegitur.	
			Coniugium ferè agit.	
			Quomodo coeat.	Hist.l.5.c.5.Gen.l.
			Parit Decimo mense æstiuo tēpore.	(l
			Parit Catulos, interim & binos.	Hist.l.1.c.5.et 11.l
			Magna charitas Erga filios.	Hist.l.[illegible].48.
			Magna charitas In suum genus.	Hist.lib.9.[illegible]ap.48.
			Annis Decem augetur.	
			Annis Tricenis uiuit.	Part.lib.4.cap.2.lo.
			Statim tellure tacta moritur.	
			Cetacei generis est.	Hist.l.1.cap.5.11.
			Terrestris, et aquaticus uidetur.	Hist.lib.8.cap.2.
			Respirat.	Part.lib.[illegible].cap.[illegible]
			Gemit humano more.	Hist.l.4.cap.9.
			Aedita fistula per sūma æquoris dorsa (mit ac spirat.	Hist.lib.4.cap.1[illegible].
			Carniuorus; resupinatusq; tantum cor(ripit.	Hist.lib.[illegible].cap.2.
			Animaliū oīum uelocissimus.	Hist.l.8.[illegible].lib.9.
			In continuo motu esse creditur.	
			Simonis nomen miro modo agnoscit.	
			Mulcetur symphoniæ cantu.	
			Homini mire amicus.	Hist.lib.9.cap.48.
			Collati in se beneficij memor.	
			Cum homine societate piscatur.	

…ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII. AVCTORES.
—	lib.32.cap.11.			
fol.116.38.	lib. 9.cap.51.			
—	—	lib.7. fol.154.28.		
—	lib.9.cap.16.			
—	—	lib.7. fol.154.29. palustris		
fol.116.38.	l.9.ca.16.l.32.ca.11.	(ctia		
fol.108.27.				
—	—	lib.7. fol.162.14.		
—	—	lib.7. fol.153.28. —	—	Eusta.fol.1177.62.
—	l.9.ca.61.l.32.ca. 11.			
—	—	lib.3 fol.59.42.		
—	—	lib.3. fol.59.43.		
—	—	lib.3.fol.59.42.		
—	lib.11.cap.37.			
—	Lib.11.cap. 37.			
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.11.cap.37.			
fol.116.26.	—	—	lib.10.cap.26	
fol.117.45.—	Lib.9.cap.8.			
—	lib.8.ca.25.li.9.ca.8			
—	lib.9.cap. 12.			
—	lib.9.cap.8.			
fol.116.26.—	lib.9.cap.50. —	—	lib.10.cap.26.	
—	lib.9.cap.8.			
fol.117.28—	lib.9.cap. 8. & .14.—	—	lib.10. cap.13.—	S. Basi. Hex. Hom.7..S. Amb.Hex.5.
17.4 l.5.f.	lib.9.cap.8.—	—	lib.10.cap.13 & 26	S. Basi.Hex.Hom.7. (ca.3.
—(164.27	lib.9.cap.8.—	—	lib.10. cap.15.17.	
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8.			
—	—	—	—	P.Aegi.lib.1.cap.94. Eusta.1715.47.
—	lib.9.cap.8.			
—	lib.9.cap.8. —	—	lib.20.cap.25.	
—	—	—	lib.10.cap.14	
—	lib.9.cap. 8.			
l.127.8 —	lib.9.cap.8. —	—	lib.10.cap.16.	
—	—	—	lib.10.cap.14.	
—	lib.9.cap.3..			
—	lib.5.cap.8..l.11.c.37	—	lib.10.cap.20.24.	
.162.46.—	lib.9.cap.8. —	—	l.10.cap.18.20.22.	Hero.lib.1.fol.18.Pausa. lib.4
—	—	—	lib. 10.cap.19.20.—	Pausa. lib.10.
.162.24.—	lib.9.cap.8. —	—	lib.10.cap.21..	

N O M I N A.

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOT
			Prudentia — In natatione. (te	
			In præ ognosc̃eda tẽpesta	
			Dum aptus est.	
			In paranda sepultura.	
			Sacer p.s is censetur.	
			Cur Neptuno gratus.	
			Reliquorum piscium rex.	
			Pugnet quomodo cum Amijs.	
			Quomõ Crocodilos in Nilo interficiat.	
			Abditur d.ebus canicularibus.	
			Ingenti pretio emptus quãdo, & a quo.	
			Carnis duræ, atq; insuauis.	
			Nefas est, eum capere.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Dentex.	Συνόδων.	Dentale Romæ.	Per .v. Numenio, & per .i. Dorioni.	
et Synodon. — Ouid. Plinio.	Συνοδοντὶς — Ath	Dent Massiliæ.	Synagris — esse creditur a Theodoro.	Hist. lib. 2. cap. 13.
	Συνόδους.		Ei similis ẽ, vide Syn.	
	Σινόδους.		Charax eiusdẽ ẽ generis, Vide Char.	
			Phagro, Chromi, Anthiæ, Acarne, Orpho; & Synagridi, genere similis est.	
			Est — Albus Numenio.	
			Rubro colore uarius. Epich.	
			Fuluus.	
			Lapidem in cerebro habet.	
			Carniuorus tantum est.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Vèter proc idit, dũ minores sequitur pi-	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Gregalis est. (sces.	Hist. lib. [illegible] cap. 2.
			Piscis est — Littoralis.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Pelagius.	
			Niliacus.	
			Piscatio.	
			Electio, & condimentum.	
Digitus			Vnguis etiam dicitur. Vide Vnguis.	
Dilychnus.	Διλύχνος.		Testaceus, & Niliacus.	
Donax	Δόναξ.		Vnguis etiam dicitur. Vide Vnguis.	
Draco. Dracũculus ẽt et si aliqui aliũ credide rint esse. Plin. lib. 32 cap. 11.	Δράκων.	Trascina. Romæ. Ragno. multis in locis Dracena. Græcis	Araneus est aliquibus. Vide Araneus.	
			Graculo similis.	
			E genere serpentium.	
			Descriptio — Pulchra.	
			Falso ascripta Plinio.	
			Erronea.	
			Aculeis — Armatus est uenenatis.	
			Quos — In branchijs habet	
			In dorso habet.	
			Littoralis est.	Hist. lib. 5. cap. 1[illegible]
			Foueam rostro celerime excauat.	
			Hoc Serpẽti, et nõ Draconi ascribit Ari.	Hist. lib. [illegible] cap. 37
			Ictus eius præsidia.	
			D[illegible]	
Dromones.			Marini, ac maximi.	
Dysis.	Δύκη. Cyrenæis.		Erythrinus est. Vide Erythrinus.	
ECHENEIS.	Ἐχενὴϊς.		Remora est Latinis. Vide Remora.	
Echinometra.	Ἐχινομήτρα.		Echinorum genus maximũ. Vide Echi.	Hist. lib. 4. cap. 5.
			Longissimæ spinæ, calices minimi.	
			In alto tantum mari degit.	
			Vrinæ distillationibus medetur.	
			Nullũ horũ huic generi tribuit Ari[illegible]o.	Hist. lib. 4. cap. 5.
Echinophora.			Cochleæ species, qua cantãt.	
Echinus. & Erinaceus. Mar	Ἐχῖνος.	Riccio di mare. Romæ	Tegitur undiq; — Testa, & spinis	Hist. l. 4. cap. 8. Pa[illegible]
			Crusta, et spinis	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
.117.57.	—	—	Lib.10.cap.23.	
—	Lib.18.cap.35.	—	—	Cice. de diuinat.
l. 130.43.				
—	—	—	Lib.10.cap.24.	
—	—	Lib.7.fol.142.14.		
ol.113.9.				
17.28.l.2.	f.129.G.	—	Lib.10.cap.27.	
ol. 129.30.	—	—	Lib.12.cap.53.cum	
—	Lib.8.cap.25.	—	— (Troclis.	Soli.cap.45.Isido.lib.12.cap.6.
—	Lib.9.cap.8.			
—	Lib.33.cap.11.			
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.C.
ol.162.14.				
—	Lib.32.cap.7.10.			
—	—	Lib.7.fol.160.45.		
—	—	Lib.7.fol.160.43.163.25	—	Maß.fol.364.P.Gyll.cap.111.
—	—	Lib.8.fol.177.24.		
—	—	Lib.7.fol.163.25.		
—	—	Lib.7.fol.160.45.		
—	—	Lib.7.fol.160.44.		
—	—	—	—	Oui.fol.36.29.
—	Lib.37.cap.10.			
—	—	—	Lib.11.cap.40.	
9.32.Græ.è	nã ab interpr. omittitur.			
—	—	—	—	Oui. fol.36.29. Colu.lib.8.cap.16.
—	—	Lib.7.fol.155.49.		
ol.135.7.	—	—	Lib.11.cap.40.	
—	—	—	—	Ioui.cap.12.
—	—	—	—	Strab.lib.17.fol.780.
—	Lib.32.cap.11.	Lib.3.fol.45.50.		
—	—	—	—	P.Gyll.cap.65.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	—	—	S.Basi.Hex.Hom.7.S.Amb.Hex.5.c.1
—	—	—	Lib.11.cap.41.	
—	—	—	—	Alb.M.l.24.Matth.l.2.c.13(describit.
—	—	—	—	Matth.l.2.c.13.Hippo.ep.i,et nõ Draconẽ
l.127.58.	Lib.32.cap.5.	—	Lib.11.cap.41.l.13	Dia.lib.2.cap.13. Nican.in theriaca.P.
—	Lib.32.cap.11.	—	— (c.7.	P.Gyll.cap.65. (Gyll.c.65.
—	—	—	—	P.Gyll.cap.65.
fol.109.33.				
—	Lib.9.cap.27.	—	—	Alb.M.lib.24.Matth.lib.2.cap.13.
—	Lib.32.cap.5.	—	—	Dias.lib.2.cap.13.P.Aegin.lib.5.c.22.
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.B.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	Lib.7.fol.150.30.		
—	Lib.32.cap.1.			
—	Lib.9.cap.31.	—	—	P.Gyll.cap.80. Plinio ascribit.
—	—	—	—	Ioui.cap.41.Matth.lib.2.cap.1.
—	—	—	—	Ioui.cap.41.
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.9.cap.12.			

NOMINA

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Descriptio omnium partium.	Hist.l.4.cap.5.Part.
			Carne caret prorsus.	Hist.l.4.cap.5.Part.
			Spinæ pro pedibus, in orbẽ se uoluẽs ambulat.	Hist.lib.4.cap.5.
			Olfactu caret.	Hist.lib.4.cap.5.
			Maris sæuitiã – Præsagit.	
			– Quomõ subterfugiat.	
			Interficitur – A Stella.	Hist. lib.5.cap.15.
			– Ab Vrtica.	
			Scissus, in aqua reuiuiscit.	
			Plura genera.	Hist.lib.4.cap.5.
			Non quilibet in cibum admittendus.	Hist.lib.4.cap.5. l.
			Esculento nullo tempore desunt oua.	Hist.l.5.cap.12.
			Condimentum, & qualiter nutriat.	
			Quibus medeatur.	
Elacatena.	Ἠλακατῆν. Ath.		Cetaceus piscis.	
et Helacatenes. Plin.	Ἠλακτῆν. Hesi.		Salsamentis idoneus.	
			Marinus piscis.	
Eleginus.	Ἐλεγῖνος.		Gregalis est.	Hist.lib. [illegible] cap.2.
Eleotris.	Ἐλέωτρις.		Niliacus piscis.	
Elephans marinus.			Marina belua, ubi, & quando uisa.	
			Alterius, Locustarum generis, descriptio.	
Ellops.	Ἔλλοψ.		Aliquã piscium omnium, quæ uoce careant, epithetũ est, licet propriæ speciei nomẽ ẽt sit.	
			Quibus sit – Anthias. Vide ẽt Anthias.	
			– Accipenser. Vide Accipen.	Theod. in uersione A[ristotelis]
			– Callichthys, et Callionym.	
			Branchias habet quaternas, et simplices.	Hist.lib.2.cap.13.
			Pretiosus piscis.	
			Præstans in Syracusis.	
Encrasicholus.	Ἐγκρασίχολοι.		Encraulus est alius. Vide Encraulus.	
Encraulus.	Ἔγκραυλος. Arist.		Encrasicholus, & Lycostomus ẽt dicitur.	
	Ἐγγραυλις. Opp. Suidæ. Aelia.		Pisciculus – Paruus.	
			– Albus.	
			– Natura – Fœcundus. (cillis	
			– Timidus, et imbe	
			Præ timore densissimo agmine natat.	
			Non est uagabundus.	
			Aphyæ species. Vide Aphya.	Hist.lib.6.cap.15.
Epinctideus.	Ἐπινωτιδεύς.		Notidanos etiã dicitur. Vide Notidanus.	
			Ex galeorum genere est.	
Epodes.			Lati generis est.	
Equiselis. Theodoro.	Ἵππουρος.		Hippurus alius. Vide Hippurus.	
Equus marinus.			Descriptio.	
Equus fluuiatilis.	Ἵππος ποτάμιος.		Hippopotamus alius. Vide Hippopotamus.	
Erinaceus marinus.	Ἐχῖνος.	Riccio di mare. Romæ	Echinus alius. Vide Echinus.	
Eritimus.	Ἐρίτιμος.		Ἐρέτιμος etiã legitur, ni mendum sit.	
			Thrissæ, Chalcidi, & Sardinæ cognatus.	
			Suauis est.	
			Facilis est distributu.	
Erythinus.	Ἐρύθινος.	Fragolino. Romæ.	Erythrinus alius. Vide Erythrinus.	
Erythrinus.	Ἐρυθρῖνος.		Est Aristoteli, Athe.	
et Erythinus. Oui. Pl.	Ἐρύθινος.		Dicitur ab Oppiano, ab Eust. ab Hesi.	
et Rubellio. Theodo.		Fragolino. Romæ.	Ἐρυθρικός etiam Arist. ni sit mendum.	Hist.lib.4.cap.11.
		Arbore. Venetiis.	Dicitur etiam – Αὔης à Cyrenæis.	
			– Ὕκκης à Cyrenæis.	
			Ruber est, unde nomen habet.	
			Phagro, & Iecurino similis.	
			Vuluam habere creditur.	
			Cum oẽs, ouis grauidæ, capiantur mares in hoc genere esse non creduntur.	Hist.lib.4.cap.11.l.

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.9.cap.31.	—	—	P.Gyll.cap.80.
—	—	—	—	Matthio.lib.2.cap.1.hoc non aduertit.
...l.124.13.	Lib.9.cap.31.			
...ol.124.14.	Lib.9.ca.31.l.18.c.35	—	Lib.13.c.41.& 43.	S.Basi.Hex.Hom.7. S.Amb.Hex.5.c.9
...ol.124.15.	Lib.9.cap.3.	—	Lib.13.c.41.& 43.	S.Basi.Hex.Hom.7. S.Amb.Hex.5.c.9
—	Lib.9.cap.45.			
...ol.112.3.	—	—	Lib.13.cap.41.	
—	—	—	—	P.Gyll.cap.80. Variat ab Arist.
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.31.B.
—	Lib.32.ca.5.7.8.10.	—	Lib.13.cap.42.	Dia.lib.2.cap.1.P.Aegin.l.7.
—	—	Lib.7.fol.150.51.		
—	—	Lib.7.fol.150.51.	—	Colu.lib.8.cap.17.Elacatæ mendosè legi(tur. Festus.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	Lib.7.fol.155.50.		
—	Lib.9.cap.5.l.32.c.11			
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	—	—	Eustathi. fol.1720.34.
—	—	Lib.7.fol.142.5.		
—	Lib.9.cap.17.	Lib.7.fol.147.42.		
—	—	Lib.7.fol.142.5.et 12.		
—	—	Lib.7.fol.142.10.		
—	—	Lib.7.fol.150.26.		
—	—	—	Lib.11.cap.42.	
—	—	—	Lib.11.cap.42.	
—	—	Lib.7.fol.150.31.	Lib.11.cap.42.	
—	—	—	Lib.11.cap.42.	
—	—	—	Lib.11.cap.42.	
...l.150.43.	—	—	Lib.11.cap.42.	
...ol.150.48.				
—	—	Lib.7.fol.163.53.Ex Ari.		
...l.150.[illegible]	—	Lib.7.fol.143.14.	—	Suidas.
—	—	Lib.7.fol.147.32.		
—	—	Lib.7.fol.147.32.		
—	[illegible]2.cap.11.	—	—	Oui.fol.37.19.
—	—	—	—	Isido.lib.12.cap.6.P.Gyll.cap.3.
—	—	Lib.8.fol.177.27.		
—	—	Li.7.f.163.46.l.8.f.177.(27.		
—	—	Lib.7.fol.164.7.		
—	—	Lib.8.fol.177.27.		
—	—	Lib.7.fol.150.30.		
—	—	Lib.7.fol.163.18.	—	Hesichi.Varinus.
...08.23.Fla(uus.	—	—	—	Oui.fol.36.26.Eustat.fol.362.34.
—	—	L.7.f.150.29.f.163.20.	—	P. Gyll.cap.20.
—	Lib.9.cap.52.			
—	Lib.9.cap.16.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
			Non est uagabundus.	
			Pelagius est.	Hist.lib.8.cap.13.
			Quibus medeatur.	
Eschara.	Ἐσχάρα.		Ex conchiliorum genere est.	
Escharus.	Ἔσχαρος.		Κέρης etiam uocatur, alius ab Eschara.	
Esox.			Magnus, Rheni fluuij, piscis.	
E[illegible]is.	Ἐτελις.		Oua parit. (de Anthia.	Hist.lib.6.cap.13.
Euopus.	Εὔωπος.		Ἀυλωπός ēt dicitur, Anthiæ spēs est. Vi-	
Exocœtus. et Adonis.	Ἐξώκοιτος. Ἄδωνις.		Dictus ꝙ in siccum, somni causa exeat.	
			Adonis etiam dicitur, & quamobrem.	
			Descriptio exacta.	
			Flauus, & Mugilibus similis.	
			In siccū sōni cā exiēs, marinas aues cauit.	
			Circa Clitoriū uocalis traditur, & sine	
			In Arcadia reperitur. (brāchys.	
FABER, & Zeus.	χαλκεύς.	Pesce.s.Pietro.Romæ	Zeus etiam dicitur.	
			A Chalcide differt.	
			In Cyzicenorū regione, orbicularis est fi-	
			Rarus. (guræ.	
			Aspera saxa colit, imo defixa profundo.	
			Gadibus, generosissimis piscibus adnume-	
			In Atlantico mari reperitur. (ratur.	
Fario.			Medius inter Salmonem, & Salarem.	
Fiber. et Castor.	Κάστωρ [illegible]		Ab extremis oris amniū, quas colit, dictus	
			Lutræ, quibus Similis.	
			Dissimilis.	
			Molli pilo uestitur, et in cinereo candido.	
			Caud. pis[illegible], [illegible] squamis habet.	
			Priores pedes caninos, posteriores anseri-	
			In utraq; sede uiuit. (nos habet.	Hist.lib.8.cap.5.
			Lethalem uocem habet.	
			Testes, urgēte periculo, sibi Amputat.	
			Nō āputat	
			Hominis parte comprehensa, non anteq;	
			fracta [illegible] ossa, morsus resoluit.	
			Hoc Lutræ, et non Fibri tribuit Arist.	Hist. lib.8.cap.5.
			Prudentia In secandis arboribus, atq; domibus construendis.	
			In subterfugiēdis uenatorib'.	
			Piscibus, & Cancris uescitur.	
			[illegible] pellis eius proprietas.	
			In medicinis usus.	
Fidicula. Theodo.	Κίθαρο[illegible]		Citharus alij. Vide Citharum.	
[illegible]	[illegible]		Eidem Spargus etiam est. Vide Spargus.	
[illegible]	[illegible]		Phycis alij. Vide Phycis.	
Fullo. Theodo.	[illegible]		Gregalis est.	Hist.lib.6.cap.14.
			Tranquillo [illegible] littore p[illegible].	Hist.lib.6.cap.14.
GADVS.	Γ[illegible]		Maior Aselli species. Vide Asellus.	
Galada.	Γαλ[illegible]		Læuis concharum species.	Hist.lib.4.cap.4.
Galeos.	Γαλεώτης.		Quibus Gladius Sit.	
			Non sit.	
			Pastinacā marinā, et alios pisces persequi-	
			Thynnis propè Siciliā saginatur. (tur.	
			Capiatur qua ratione.	
Galeus.	Γαλεός.		Genericū nomē. Mustelus est Theo. Vide	
Galexia.	Γαλεξίας.	Lampreda. Forsan.	Mustelini generis est. (Mustelus.	
			Celebris, et multi pretij Romanis est.	
			In græco mari nusq; nasci uidetur.	
			Teneræ carnis.	
Gallaria.	Γαλλαρίας.		Minor Aselli species. Vide Asellus.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.7.fol.163.53.ex Arist.		
—	Lib.32.cap.9.& 10			
—	—	Lib.3.fol.43.4.		
—	—	Lib.7.fol.164.38.		
—	Lib.9.cap.15.			
.111.1.				
.100.2	Lib.9.cap.19.	—	Lib.11.cap.24.	Maß.fol.116.
.10[illegible].1	Lib.9.cap.19.	—	Lib.11.cap.24.	
ium i Latino.	—	—	—	Maß.fol.116.
09.2 .G[illegible]es	—	—	Lib.11.cap.24.	
.1 9.27.	—	—	Lib.11.cap.24.	Maß.fol.116.
—	Lib.9.cap.19.			
—	Lib.9.cap.19.			
—	L[illegible].ca.18.l.32.c.11	—	—	Colu.lib.8.cap.16.P.Gill.ca.42.Maß.
—	—	Lib.7.fol.163.50.	—	Eusta.fol.1475.58. (fol.110.
—	—	Lib.7.fol.163.51.	—	Eusta.fol.1475.58.Maß.fol.111.P.
—	—	—	—	Oui.fol.37.3. (Gill.cap.42.
[illegible]				
—	Lib.[illegible].cap.18.	—	—	Colu.lib.8.cap.16.
—	—	—	—	Colu.lib.8.cap.16.
—	—	—	—	Aus.Gal.in Mosella.
—	—	—	—	Thesa.lati.lin.
—	Lib.8.cap.30.	—	—	Soli.cap.23.Agri.de subter.ani.fol.22.
—	—	—	—	Agri.de subter.ani.fol.22.
—	Lib.8.cap.30.	—	—	Agri.de subter.ani.fol.23.
—	Lib.8.cap.30.	—	—	Agri.de subter.ani.fol.23.
—	—	—	—	Agri.de subter.ani.fol.23.
l.112.21.	Lib.32.cap.3.	—	Lib.13.cap.47.	Dias.lib.2.cap.23.
.113.21.				
—	Lib.8.cap.30.	—	Lib.13.cap.47.	Soli.cap.23. aliā causā, quā alij, narrās.
—	Lib.32.cap.3.	—	—	Dias.lib.2.cap.23.
—	Lib.8.cap.30.	—	—	Soli.cap.23.Matth.lib.2.cap.23.
—	—	—	—	Agri.de subter.ani.fol.23.
—	—	—	Lib.13.cap.47.	
—	—	—	—	Dias.lib.2.cap.23.
—	—	—	—	Colu.lib.de arboribus cap.15
—	Lib.32.cap.3.& 10.	—	—	Dias.lib.2.cap.23.Hero.lib.4.fol.317.
—	—	Lib.7.fol.157.40.		
—	—	—	—	Strab.lib.1.fol.22.Eusta.1715.45.
—	Lib.32.cap.2.& 11.cum	utriusq; utrobiq; meminerit.		
—	Lib.32.cap.2.			
—	—	—	—	Eusta.1715.45.
—	—	—	—	Strab.lib.1.fol.22.
—	—	—	—	Gale.clas.2.fol.30.B.
—	—	—	—	Gale.clas.2.fol.30.B.
—	—	—	—	Gale.clas.2.fol.30.B.
—	—	—	—	Gale.clas.2.fol.30.B.
—	—	Lib.7.fol.156.7.		

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Gailerida.	γαλλεξ[illegible]		Minor Aselli species. Vide Asellus.	
Gammarus.	Ἀστ[illegible]κος. [illegible]		Quod non placet. Vide Astacus.	
	κάμμαρος.	G[illegible]. Romæ.	Cammarus [illegible]. Vide Cammarus.	
			Coctus fit rubeus.	
Gelarius.	γελαρ[illegible]ς.		Minor Aselli species. Vide Asellus.	
G[illegible].			Piscis marinus, & uilis.	
Gibba.	κύφα		Squillæ genus. Vide Squilla.	[illegible]
Gladius & Xiphias. Oui.	Ξ[illegible].	Pesce Spada. Romæ.	A mucronato rostro ita uocatur.	Hist. lib. 2. cap. 13.
	Ξίφος et Mil[illegible].		[illegible] aliquibus Θορνεύς.	
	7.[illegible]		γαλεώτη.	
			Mucronati rostri descriptio, locus, &	
			D[illegible]. (cuius.	
			[illegible]	[illegible]
			Fel intestinis committitur.	[illegible]
			Vexetur asilo, quando, & quomodo.	Hist. lib. 8. cap. 1[illegible]
			Nil edit prius quam mucrone transfixerit.	
			Thynnis faginatur.	
			[illegible]	
			Cetaceæ magnitudinis.	
			Capitur qua ratione.	
			Tenerus, suauis, & gratus.	
			[illegible] præ[illegible].	
			Vide etiam Galeos.	
Glanis.	γλάνις.		Silurus quibus Sit. Vide et Silurus.	Theodoro A[illegible]
			Non sit.	
			Similis Siluro.	
			Lato pisci.	
			Asper dentibus, quibus hamum frangit.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Brachias habet quaternas, et duplices, non	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Fel in iecore habet. (uissima excepta.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Nō solū pares cū paribus, sed grandes et cū paruis, admotis meatibus, cocunt.	Hist. lib. 6. cap. 14.
			[illegible], & [illegible] pariat.	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Mas ædita oua 40. uel 50. dies custodit.	Hist. [illegible] cap. 14.
			[illegible] eius ex oui [illegible]ementū est.	Hist. [illegible] cap. 14.
			Hominum uorator.	
			[illegible] non deuorat, sed	
			A Dracone ictus interit. (esca spoliat.	Hist. [illegible]
			Caniculæ exortu sideratur, atias fulgore	Hist. lib. 8. cap. 2[illegible]
			[illegible]	
			Fluuiatilis, Ex	Hist. [illegible]
			Istro.	
			Mæandro.	
			[illegible]	
			[illegible]	
			Strymone	
			Oua custodiens facilè capitur.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Fœmina mare præstantior.	Hist. lib. 8. cap. 3[illegible].
			Verrucas tollit eius iecur illitum.	
Glaucifcus.	γλαυκίσκος.		Cephalis, Mugilibus, Mixinis, et Cheloni	
			Tribus emptus drachmis (bus similis.	
			Marinus piscis.	
			Mulieribus lactis copiam facit.	
			Vide etiam Glaucus, eundem arbitror.	
Glaucus.	γλαῦκος.		A colore sic uocatus.	
			Sacer quibus sit.	
			Paucas circa uentriculū habet appēdices.	Hist. lib. 2. cap. 17.
			Maximus in filios amor & cura.	
			Aestate latet sexagenis diebus.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Pelagius est.	Hist. lib. 8. cap. 13.

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	———	Lib.7.fol.157.41.		
———	———	Lib.7.fol.152.9. ———	———	Gal. clas.2.fol.30.H.
———	———	———	———	Marti.lib.2.42.Iuuena.sat.5.9.
———	———	Lib.7.fol.157.42.		
———	Lib.32.cap.11. ———	———	———	Mart. lib.12.28.
———	———	———	Lib.12.cap.63.	
———	———	———	———	Hesichius.
———	———	———	———	Strab.lib.1.fol.22.Eusta.fol.1715.45.
128.1.l.3.	Lib.32.cap.2. ———	Lib.7.fol.157.8. ———	Lib.12.c.63.et 64.	Oui.fol.36.19.S.Basi.Hex.Hom.7.
l.141.15.	———	Lib.7 fol.157.10.		
.128.46.	Lib.9.cap.15. ———	———	———	Eusta.fol.1928.20.
l.128.12.				
———	———	———	———	Eusta.fol.1715.45.
.109.44.	Lib.32.cap.11. ———	———	Lib.12.cap.46.	
.141.6. —	Lib.9.cap.15. ———	———	Lib.12.cap.46.	
l.135.13.	———	———	Lib.11.cap.2.	
f.140.53.	———	———	Lib.12.cap.64.	
———	———	Lib. . fol.157.11.		
	(Glani Ari.tribuēs.			
———	L.9.c.16.et 51.Et quod	———	———	Mintr. Epi.lib.9.epi.3.Mauh.l.2.c.26
———	L.32.c.10.et 11.utrobiq;	L.7.fo.115.44.47.[illegible] 49.	Lib.11.cap.45. ———	P.Gyll. cap.116.
———	utrosq; uti uarios numerās	utriusq; ut uariorū meminit.	Lib.11.cap.45. ———	P. Gyll.cap.116.
———	———	Lib.7.fo.155.44.		
———	Lib.9.cap.51. ———	———	Lib.11.cap.45.	
———	———	———	———	P.Gyll.cap.116. Ex Pausa.in quo tn̄ secus
———	Lib.9 cap.43.			
———	Lib.9.cap.16.			
———	Lib.32.cap.11.			
———	Lib.9.cap.16.			
———	———	Lib.7.fol.155.45.		
———	———	———	Lib.11.cap.45. —	Pausa. lib.4.
———	———	———	Lib.11.cap.45.	
———	———	———	———	Pausa.lib.4.
———	———	———	Lib.11.cap.45.	
———	Lib.32.cap.10.			
———	———	Lib.8.fol.177.36.		
———	———	Lib.7.fol.147.23.		
———	Lib.32.cap.11.			
———	Lib.32.cap.10.			
———	———	———	———	Eustath.fol.1067.42.Mass.fol.76.
———	———	———	———	Eustath.fol.1067.41.
119.24. —	———	———	Lib.11.cap.46.	
———	Lib.9.c.16.li.32.c.11.	———	———	Oui.fol.37.10.
l.109.33.	———	———	———	Oui.fol.37.10.
(Littoralis.				

N O M I N A LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Cephalo capitur.	
			Vterũ ferat, uel nõ; eiusdẽ semper saporis	Hist.lib.8.cap.3.
			Egregius piscis est, Coracino præstatur.	
			Caput, & oculi in summo sunt pretio.	
			Aegrè cõcoquitur, concoctus multi succi est	
			Duræ carnis est.	
Gnipheus.	γναφεῦς.		Decoctum eius omnes maculas eluit.	
Gnotidion.	Γνωτίδιον.		Myllus etiam et Platistacus dicitur. Vide	
Gobionaria Theo.	κωβῖτις.		Aphyæ species est. Vide Aphya (utrunq;	Hist.lib.6.cap.15.
	κωβῖτη. Eust.		Ex minutis et uilibus Gobijs oritur, et nõ	
			cos gignit, ut Theo. malè uertit Aristotelẽ	Hist.lib.6.cap.15.
Gobio. Gobius. et Cobio. Pli.	κωβιός.		Dicitur etiam κώβος. Vide Cothus.	
			κώβυ.	
			κώβων.	
			Descriptio figuræ.	
			Appẽdices circa uentriculũ cõplures habet	Hist.lib.2.cap.17.
			Lubricus, & spina non nocuus ulla.	
			Duris pugnat aculeis.	
			Parit Oua latiuscula & arenida.	Hist.lib.6.cap.13.
			Iuxta littora.	Hist. li.6.cap.13.
			Luto, alga, & musco uescitur.	Hist.lib.8.cap.2.
			Gregalis est.	Hist.lib. cap.2.
			Est et Fluuiatilis, & lacustris.	Hist.lib.8.cap.19.
			Marinus	Hist.lib.8.cap.1 . l
			Littoralis.	Hist.lib.8.cap. 3.
			Littoris saxosi.	
			Est Ex numero eorũ q sẽper sunt parui	
			Duorũ ac triũ cubitorũ in mari ru	
			Præstans Apud Cretam insulam. (bro	Hist.lib.8.cap.13.
			Fluuiatilis.	Hist.lib.8.cap.19.
			Paruus, & albus.	
			Arenosi ac saxosi littoris.	
			In Ponto glacie apprehenditur.	
			Carnis est Mollis.	
			Mediocris in molitie ac du	
			Facilis concoctu, & distributu. (ritie.	
			Succi multi, et boni.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Plura genera.	Hist.lib.9.cap.37.
			Viles & minuti Gobionariam gignunt, et	
			non gignuntur ex ea, ut uertit Theodo.	Hist.lib.6.cap.15.
			Viridis eius species, καυλίνα .i. Caulina,	
			arida est, et sine pinguedine, et deterrima	
Graculus Theo.	κορακῖνος.		Coracinus alijs. Vide Coracinus.	
Plinio.			Draco finalis est.	
Grus marinus.			Descriptio Figuræ & coloris.	
			Partium internarum.	
			Generationis modus.	
			Mira saliendi uelocitas.	
			Ad magnitudinem. 15. pedum augetur.	
			Corinthiaci maris alumnus.	
Grillus.	γρύλλος.	Dronco Romæ.	Conger est Nicandro. Vide Conger.	
Gyrinus.			Ranæ partus est.	
HALEC. Theod.	μαινίς,		Mæna alijs. Vide Mæna.	
Halecula.			Riualis. Vide etiam Mæna.	
			A natibus, ac piscibus alijs cibus idoneus.	
Halipleumon.			Marinus piscis.	
H[illegible]ita. Oppia	Ἡ[illegible]της.		Vranoscopus alijs. Vide Vranoscopus.	
H[illegible]ton.	Ἐ[illegible],		Polypi species. Vide Polypus.	Hist.li.4.cap.1.
Hepar, & Hepatus.	Ἥπατος.		Iecorinus etiam dicitur. Vide Iecorinus.	

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
35.14.				
		Lib.7.fol.154.25.		Eusta.fol.369.20.fol.638.61.
		Lib. 7.fol. 148.9.& 13.		Eusta.fol.894.42.
		Lib.8.fol.178.9.		
				Gal.clas.2.fol.30.B.
		Lib.7.fol.148.5.		
		Lib.3.fol.59.47.		
		Lib. 7.fol.143.12.l.8.fol. (177.40.		Suidas. Eustath.fol. 1150.36.
		Lib.7.fol.143.12.		Suidas.
		Lib.7.fol.154.34.		
				Hesichius.
		Lib.7.fol.154.37.		
		Lib.8.fol.177.10.		Auso. in Mosella.
				Oui.fol.37.23.
127.56.			Lib.13.ca.7.	
				Gal.clas.2.fol.29.D.et G Mass.f.361 (Matth.lib 2.cap.29.
	Lib.32.cap.11.			
9.36.l.2.				Gal.clas.2.fol.29.D.
f.127.57.		Lib.8.fol.178.31.		Gal.clas.2.fol.29.D.Mass.fol.361.
				Colu.lib.7.ca.17. Gal.cla.2.fol.29.D. (Auso. in Mosel.
			Lib.13.cap.7.	
		Lib.7.fol.154.31. lib.8.f.		
		(177.10.		Gal. clas. 2. fol. 29. D.
	Lib.9.cap.57.			
		Lib.7.fol.154.34.		
		(10.		Gal.clas.2.fol.29.F.
		L.7.f.154.31.l.8.f.177.		Gal.clas.2.fol.29.D.
		L.7.f.154.31.l.8.f.177.		Gal.clas.2.fol.29.D.
		(10.		Diasc.lib.2.cap.29.
		Li.7.f.154.32.l.8.f.177. (10.		Mass.fol.361. P.Gyll.cap.119. Matth. (l.2.cap.29.
		Lib.7.fol.143.12.		Suidas.
		L.7.f.154.31.l.8 f.177. (11.		
	Lib.32.cap.11.			
			Lib.11.cap.47	
			Lib.11.cap.47.	
			Lib.11.cap.47.	
			Lib.11.cap.47.	
			Lib.11.cap.47.	
			Lib.11.cap.47.	
		Lib.2.fol.144.44.		
	Lib.9.cap.51.			
				Colu.lib.8.cap.15.
				Col.lib.8.cap.15.& 17.
	Lib.32.cap.11.			
122.52.				
	Lib.32.cap.11.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Hepsetus.	Ἑψητὸς.		Vsitatius in plurali, q̃ in singulari dicitur	
			Pisciculus est, Nilo decrescente in cauernis aquam habentibus derelictus.	
			Aphyæ Gobiti dictæ congener.	
			Considera num huius meminerit Plinius authoritate Theophrasti.	
Heracleoticus	Ἡρακλεωτικὸς		Cancri species. Vide Cancer.	[illegible].4.cap.2.
Hiatula Theodoro.	Χάνη.		Chana alijs. Vide Chana.	Hist.lib.4.cap.11.
Hierax.	Ἱέραξ.		Miluus alijs est. Vide Miluus.	
Hippeus.	Ἱππεὺς.		Cancri species est. Vide Cancer.	Hist.lib.4.cap.2.
Hippocampos.	Ἱππόκαμπος.		Nomē et descriptio – Nō comprobanda.	
			Nomē et descriptio – Magis uerisimilis.	
			Marinum animal –	
			Marinum animal – Freti.	
			Marinum animal – Grandius forsam cū in marmore Nereides à Scopa sculptæ super Hippocāpos sedētes, narrentur à Pli.	
			Epoti, aut cōmesti, terribilia nocumenta.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Hippopotamus, et Equus fluuiatilis	Ἵππος ποτάμιος.		Habet – Rostrum resimum. (simos.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Aprorū – Dētes, sed minus no	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Aprorū – Caudam.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Equi – Iubam.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Equi – Dorsum.	
			Habet – Equi – Hinnitum.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Vngulas bifidas.	Hist.lib.2.cap.1.&
			Habet – Tergus ad scuta impenetrabile, preterq̃ si humore madeat.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Asini Magnitudinem.	Hist.lib.2.cap.7.
			Habet – Equi internas partes.	Hist.lib.2.cap.7.
			Corio ac pilo tegitur.	
			Animal est – Quadrupes.	
			Animal est – In Nilo repertum.	Hist.lib.2.cap.7.
			Animal est – In utraq; sede uiuens.	Hist.lib.[illegible].cap.2.
			Primum Romæ à M. Scauro ostensus.	
			Quo astu segetes depascatur.	
			Impius in parentem.	
			Hominibus noxius nō minus q̃ Crocodilus	
			Mittendi sanguinis rationem docuit.	
			In plaga Papremitana sacer habetur.	
			Qua arte capiatur.	
			Carnis duræ, & concoctu difficilis.	
			Quibus medeatur morbis.	
Hippurus.	Ἵππουρος.		Equisetis uertitur à Theodoro.	[illegible].5.cap.10.
	Ἱππ[illegible]ς.		Ab Hicesio uocatur.	
	Κορύφαινα.		Dorioni, & Epænetoitl.	
	Ἀγρευτής.		Numenio est, ni sit adiectiuum.	
			Vere tantum parit.	Hist.lib.5.cap.10.
			De minimo in maximū celerrime augetur.	Hist.lib.5.cap.10.
			Naufragiorum fragmentis oblectatur.	
			Celeris est.	
			Hyeme latet.	Hist.lib.8.cap.15.
			Pelagius est.	
			Piscandi ratio.	Hist.lib.8.cap.15.
			Carystius optimus est.	
Hippus.	Ἵππος.		Ἱππίδιον etiam ab Epicharmo dicitur.	
	Ἱππίδιον.		Piscis est marinus. –	
			Piscis est marinus. – Arenosi littoris.	
Hircus.	Τράγος.		Qui piscis, & quando dicatur.	Hist.lib.[illegible].cap.[illegible].
Hirix.	Ἴρηξ.		Miluus est. Vide Miluus.	

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.7.fol.150.40. —	—	Eustath. fol.867.49.
—	—	Lib.7.fol.152.4?. —	—	Eustath. fol.867.49.
—	—	Lib.8.fol. 177.40.		
—	Lib.9.cap.57. —	—	—	Theophrastus in libro de Piscibus.
—	Lib.9.cap.31. Hippœ.			
—	—	—	—	Matthio. lib.2.cap.3.
—	—	—	—	P. Gyll. cap.8.
—	Lib.32.cap.11. —	—	—	P.Aegin.lib.7. Gal.clas 5. fol.85.E.
—	—	—	—	Diasc.lib.2.cap.3.
—	Lib.36.cap.5.			
—	—	—	Lib.11.cap.51.	(P.Aegin.lib.7.
—	Lib.32.cap.5.et 9.et 10	—	Lib.11.cap.51. —	Diasc.lib.2.cap.3. Gal.clas.5.fo.85.E.
—	Lib.8.cap.25. —	—	—	Hero.lib.2.fol.146.Soli.cap.45.
—	Lib.8 cap.25. —	—	Lib.11.c.44.ternos	Hero.lib.2.fol.146.Soli.cap.45.
—	L..8.cap.25. —	—	L.b.11.cap.44. Eq.	Her.l.2.f.146.Fulgidā. Soli.c.45.tortuo
—	Lib.8.cap.25. —	—	—	Hero.lib.2.fol.146.Soli.cap.45. (sim.
—	L.b.8.cap.25. —	—	—	Soli.cap.45.
—	Lib.8.cap.25. —	—	Lib.11.cap.44. —	Hero.lib.2.fol.146.Soli.cap.45.
—	Lib 8.cap.25. —	—	Lib.11.cap.44. —	Hero.lib.2.fol.146.Soli.cap.45.
—	Lib.8.cap.25. —	—	Lib.11.cap.44. —	Hero.lib.2.fol.146.
—	—	—	Lib.11.cap.44.5.cu (buorū.	Hero.lib.2.fol.146.maximi tauri.
—	Lib.9.cap.12.			
—	—	—	—	Hero.lib.2.fol.146. (Hex.5.c.1.Soli.
—	Lib.8.cap.25.l.28.c.8	—	Lib.11.cap.43. —	Nicand.in Theri. Pausa.lib.4.D.Amb.
—	Lib.32.cap.11. —	—	Lib.11.cap.44. —	S.Basi.Hex.Ho.7.S.Amb.Hex.5.c.1.
—	Lib.8.cap.25. —	—	—	Soli.cap.45.
—	Lib.8.cap.25. —	—	Lib.11.cap.43. —	Nican.in Theri.Soli.cap.45.
—	—	—	Lib.11.cap.43.et 44	
—	—	—	—	Pausanias lib.4.
—	Lib.8.cap.25.l.28.c.8.	—	—	Soli.cap.45.
—	—	—	—	Hero.lib.2.fol.146.
—	—	—	Lib.11.cap.44.	
—	—	—	Lib.11.cap.44.	
—	Lib.28.cap.8.l.32.c.10	—	—	Nicand. in Theri Dias. lib.2. cap.22. (P.Aegin.lib.7. Derma.
—	—	Lib.7.fol 152.14.		
—	—	Lib.7.fol.152.14.& 19.		
—	—	Lib.7.fol.152.16.		
l.149.45.	—	L.7.f.152.12.Ouis tribuit quod Aristoteles pisciculo.		
—	—	—	—	Oui.fol.36.17.
—	Lib.8.cap.16.			
l.1?5.46.	Lib.32.cap.11. —	—	—	Oui.fol.36.17.
l.135.7.et	Lib.8.cap.16.			
f.149.45.	—	Lib.7.fo.152.18.		
—	—	Lib.7.fol.152.19.		
—	Lib.32.cap.11.			
.108.23.				

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Hirudo.	Βδέλλα.	Mignatta. Romæ.	Sanguiſuga etiam appellatur. (uerſus.	
		Säguiſuga	Vſus eius — Ad ſanguinē extrahēdū di=	
			— Pro cucurbitulis eſſe ſolet.	
			Virus habet, & maxime rufa.	
			Aliquos earum uſu obyſſe, et quamobrem.	
			Qua ratione — Præparanda.	
			— Corpori admouenda.	
			Ne ab attrahendo deſiſtat ſorþiuus præ=	
			cidunt — Sugentia ora.	
			— Caudam.	
			Decidit — Satietate, et ſanguinis pōdere.	
			— Sale aſperſa.	
			— Sale, aut cinere, ore aſperſo.	
			Sanguinem carni adiunctū, et non qui in	
			imo continetur corpore, attrahit.	
			Natura eius — Frigida eſt.	
			— Cimicibus aduerſatur, eos	
			ſuffitu enecans.	
			Ipſi epotæ quomodo medendum.	
			In medicinis uſus.	
			In quodam Lybiæ fluuio ſeptenū cubitorū	
			naſcitur cum branchys perforatis, qbus re	
Hirundo.	Χελιδών	Peſce Rōdine. Romæ.	Similis — Volucri hirundini. (ſpirat.	
			— Coccygi ac Mullo.	
			— Eſt — Mas, Pelamidi.	
			— Fœmina, Polypo. Ni alia	
			Pinnas habet longas & latas. (ſit.	Hiſt. lib. 4. cap. 9.
			Volitat ſuper mare.	Hiſt. lib. 4. cap. 9.
			Duris pugnat ſtimulis.	
			Pinnis ſtridere ſentitur in uolatu.	Hiſt. lib. 4. cap. 9.
			Humorē corpori præbet, qui colorem bonū	
			reddit, & ſanguinis excretionem mouet.	
Holothurium.	Ὁλοθούριον.		Callus eſt Theo. Vide Callus.	
H[illegible]mus.			Qualis, quando, & ubi uiſus.	
Hyæna.	Ὕαινα		Horrenda, ac feroc iſſima.	
			In alto pelago degit.	
			Formidoloſa inſomnia quomodo faciat.	
			An diuerſus piſcis à Sue ſit.	
Hycca.	Ὕκκης; uel Ὕκκη.		Sacer piſcis eſt Callimacho.	
			Erythrinus eſt Cyrenæis.	
			Iulis eſt Hermippo, & captu difficilis.	
Hydrus.	Ὕδρος.		Natrix eſt. Vide Natrix.	
Hygropœnix.			Deſcriptio.	
			Rubri maris piſcis.	
ICHTHYOCOLLA.	Ἰχθυοκόλλα		Piſcis cuius glutinoſum eſt corium.	
			Ex cuius corio; uel uentre glutinum fit.	
Ictar.	Ἴκταρ.		Vilis piſciculus.	
Iecorinus.	Ἥπατος.		Aeſᵹidis etiam nonnullis dicitur.	
			Similis Phagro & Erythrino.	
			Rhombi figura.	
			Colore — Eſt nigricante.	
			— Splendoreq; Oſtreis ſimilis.	
			Oculos habet magnos.	
			Dentes pectinatim coeunt.	
			Lapillos duos in capite gerit.	
			Cor triquetrum & candidum habet.	
			Appēdices paucas circa uentriculū habet.	Hiſt. lib. 2. cap. 17.
			Felle caret.	
			Carniuorus.	
			Solitarius.	

...VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.8.ca.10.l.32.c.10			(in arte Poet.
—	Lib.32.cap.10.	—	—	Gal.clas.6.fol.289.B.Plau.Epid.Hor.
—	Lib.32.cap.10.	—	—	Gal.clas.6.fol.289.C.
—	Lib.32.cap.10.	—	—	Gal.clas.6.fol.289.B.
—	Lib.32.cap.10.			
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.B.
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.B.C.
—	Lib.32.cap.10.			
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.C.
—	Lib.32.cap.10.			
—	Lib.32.cap.10.			
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.C.
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.C.
—	—	—	—	Gal.clas.6.fol.289.D.
—	Lib.32.cap.10.			
—	Lib.20.c.13.l.28.c.10.	—	—	Nicand.in Alexiphar.
—	Lib.32.cap.7.10.	—	—	Nicand. in Theriaca.
—	—	—	—	Stra.lib.17.f.784.Hirundini falso tribuit
—	Lib.9.ca.26.l.32.c.11.			(hoc.Mass.f.160.
—	—	Lib.7.fol.162.8.		
—	—	Lib.8.fol.178.3.		
—	—	Lib.8.fol.178.3.		
.127.58.	—	—	Lib.12.cap.59.	
.53.l.2	Lib.9.cap.26.	—	Lib.12.cap.59.	
27.58.				
—	—	Lib.8.fol.178.4.		
.155.37.	Lib.9.cap.5.l.32.c.11.	—	Lib.10.cap.3.et 10.	
2.55.l.5	Lib.32.cap.11.			
112.55.				
—	—	—	Lib.11.cap.50.	
—	—	Lib.7.fol.163.3.		
—	—	Lib.7.fol.163.13.20.		
—	—	Lib.7.fol.163.18.	—	Hesich.Varinus.
—	—	Lib.7.fol.163.18.		
—	—	—	Lib.11.cap.49.	
—	—	—	Lib.11.cap.49.	
—	Lib.32.cap.7.			
—	Lib.32.cap.7.			
—	—	Lib.7.fol.164.11.	—	Eustath.fol.1936.22.
—	—	Lib.7.fol.150.45.		
—	—	Lib.7.f.150.45.f.163.21		
—	—	Lib.3.fol.54.38.		
—	—	Lib.7.fol.150.46.		
—	—	Lib.3.fol.54.39.		
—	—	Lib.7.fol.150.47.		
—	—	Lib.7.fol.150.46.		
—	—	Lib.3.fol.54.38.		
—	—	Lib.7.fol.150.47.		
—	—	Lib.3.fol.54.36.		
—	—	Lib.7.fol.150.46.		
—	—	Lib.7.fol.150.46.		

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARIST[OTELES]
			Saxatilis. —	—
			Imos maris scopulos colit. —	—
			Carnis duritie mollitieq; mediocris. —	—
Ioniscus. —	Ἰωνίσκος. —	—	Aurata est Ephesys. Vide Aurata. —	—
Iops. —	Ἰάψ. —	—	Paruus piscis. —	—
			Nobilis, & gregalis. —	—
Iulis. Iulia. —	Ἰουλίς. —	—	Ὕκκα etiam dicitur Hermippo. —	—
			Os ueneni refertum habet. —	—
			Vrinatoribus ac natatoribus infestissima.	—
			Gregalis est. —	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Saxatilis est. —	—
			Con[illegible], & boni succi. —	—
			Condimentum. —	—
			Quibus medeatur affectibus. —	—
			Pro esca est capiendis Loliginibus. —	—
Iulus. —	Ἴουλος. —	—	Dicitur Balenæ dux. Musculus alys.	—
			Intestina terræ. (Vide Musc.	—
			Pro esca est capiendis Hippuris. —	—
LABEO. Theod.	χάλλων. Ari.	—	Spẽs est Mugilũ. Vide Mugil. —	Hist. lib. 5. cap. 11.
	χελῶν. Ath.		Leuciscorũ. Vide Leuciscus. —	—
	χελλῶν. Eu[illegible].		Βάκχος, uel, ut arbitror, Βάγχος et dict'	Vide Banchus. —
			Capito nonnullis. Vide Capito. —	Hist. lib. 8. cap. 2.
	κολῶν. Athe. l. 8. f. 177.37. ni mẽdum.		Mẽse Decemb. coit, tricenisq; diebus gerit.	Hist. lib. 5. cap. 11.
			Arena & luto propè terram uescitur. —	—
			Mugilum omnium infimus. —	—
Labrax. —	Λάβραξ. —	Spigola. Romæ. —	Lupus est. Vide Lupus.	
Labrus. —	—	—	Placentẽ cauda labrũ, ex Oui. dixit Plin.	—
			Perpende, num forsan Chelon sit.	
Lacerta aquatilis. —	—	—	Parua, cinerei uel fusci coloris. —	—
			In lacunis opacis gignitur. — (uiuit.	—
			In aqua & in terra, sed in aqua crebrius	—
			Testudinis instar, tardè ingreditur. —	—
			Irritata rectis pedibus insistit, & terribilis oris hiatu, acriter oculis intuetur irri	—
			Hyeme latet. — (tantẽ.	—
			Soli imposita statim moritur, cum alioqui uerberata diu uiuat. —	—
Lacertus. et Saurus. —	Σαῦρος. —	Suaro. Romæ. —	Gregalis est. —	Hist. lib. 5. cap. 2.
			Heruoso littore gaudet. —	—
			Carnis mediocris in mollitie & duritie. —	—
			Saliri solebat. —	—
			Con[illegible]. —	—
			Plura genera. —	—
			Colias. Vide Colias. —	—
			Scombrus. Vide Scomb.	—
Lamia. —	Λαμία —	—	Carcharia est Nicand. Vide Carcharia.	—
			Cartilaginea est, & plana. —	Hist. lib. 5. cap. 5.
			Vide etiam Lamna, perpendẽs an eadẽ.	—
Lamna. —	Λάμνα. —	—	Robustissima & letifera. —	—
			In alto mare degit. —	—
			Quomodo capiatur. —	—
			Vide Lamia aduertens num eadem sit.	
Lampetra. —	γαλεξίας. Forsan. —	Lampreda. Romæ. —	A lambendis petris dicta. —	—
			Mustela Est. Vide Mustela. —	—
			Non est. —	—
			Murena Quibus sit. —	—
			Esse non potest. —	—
			Descriptio. —	—
			Vide Galexia.	
			Murena fluuiatilis.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	———	Lib.7.fol.150.45.		
8.omissus	Lib.32.cap.11. ———	———	Lib.12.cap.32.	
nterprete.	———	———	———	Gal.clas.2.fol.29.E.& H.
———	———	Lib.7.fol.162.45.		
———	———	Lib.7.fol.164.12. ———	———	Hesichius.
———	———	Lib.7.fol.164.13.		
———	———	Lib.7.fol.163.18.		
127.36.	———	———	Lib.11.cap.52.	
127.37.	———	———	Lib.11.cap.52.	
127.39.				
108.50.	———	———	Lib.11.cap.52. ———	Gal.clas.2.fol.29.C.
———	———	———	———	Gal.clas.2.fol.29.C.
———	———	Lib.7.fol.152.24.		
———	Lib.32.cap.9.			
150.20.				
———	———	———	———	Herm.Barb.in casti.Plinij.
———	———	Lib.7.fol.152.26.		
135.7.				
———	———	Lib.7.fol.153.21.		
———	———	Lib.7.fol.153.14. ———	———	Eustathius fol.950.8.
———	———	Lib.7.fol.153.16. ———	———	Eustathius fol.950.8.
———	———	Lib.7.fol.153.25.		
———	———	Lib.7.f.153.16.l.8.f.177 (38.		
———	Lib.32.cap.11.			
———	———	———	———	G.Agricula lib.de anima. subter.fol.46.
———	———	———	———	Ibidem.
———	———	———	———	Ibidem.
———	———	———	———	Ibidem.
———	———	———	———	Ibidem.
———	———	———	———	G.Agri.lib. de anima. subter.fol.53.
———	———	———	———	G.Agri.lib.de anima. subter.fol.46.
108.35.				
———	———	———	———	Gal.clas.2.fol.29.F.& H.
———	———	———	———	Mart.lib.12.Iuue.sat.14.Colu.l.8.c.17 (Cor.Cels.l.2.c.18.
———	———	Lib.7.fol.160.50.		
———	Lib.32.cap.11.			
———	Lib.32.cap.11. ———	———	———	P.Gyll.cap.15.
———	———	———	———	P.Gyll.cap.14.
———	———	Lib.7.fol.153.12.		
———	Lib.9.cap.24.			
2.53.l.5	f.155.f.161.21.25.			
112.53.				
161.21.				
———	———	———	———	Sipontinus. Mass. fol.101. Ioui.cap.34.
———	———	———	———	Sipontinus. Mass. fol.100. Ioui.cap.34.
———	———	———	———	P.Gyll.cap.104.
———	———	———	———	Alber.M.lib.24.
———	———	———	———	Mass.fol.101.
———	———	———	———	Mass.fol.100.Ioui.cap.34.

N O M I N A LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Lamyrus.			Marinus piscis, herboso littore gaudens.	
			Vide etiam Larimus, cõsiderans num idẽ	
Larimus.	Λάριμος.		Quomodo capiatur.	
			Vide etiã Lamyrus, cõsiderans num idem	
Latax.	Λάταξ.		Gressilis est, in utraq; sede uiuens.	Hist.lib.1.cap.1.L
			Latior est Lutre.	Hist.lib.8.cap.5.
			Dẽtes habet robustos, quibus noctu egre=	
			diẽs proxima uirgulta ut ferro præcidit.	Hist.lib.8.cap.5.
			Duro tegitur pilo.	Hist.lib.8.cap.5.
Latus.	Λάτος.		Glanidi in Istro genito similis.	
Lates. – Stra.li.erp.	Λάτης. Strab.lib. 17.p.780.		Candidissimus piscis est.	
			Niliacus piscis. (tur.	
			Vbi ad 200.lib.auge	
			Præstãtissimus ĩ Italia circa traiectũ Scyl	
			Suauissimus modis oĩbus cõditus. (leũ.	
			A Latopolitanis colitur.	
Lebianus.	Λεβιανίς.		Delcanus est Dorioni. Vide Delcanus.	
Lebias.	Λεβίας.		Iecorinus est aliquibus. Vide Iecorinus.	
			Vide Lebianus, cõsiderans num idem sit.	
Leo.	Λέων est – Vnus.		Crustati generi.	
			Corpore similis est Locustæ.	
			Brachia Cancris similia habet.	
			Cæruleo colore, & subnigris maculis di=	
			Astaco maior. (stinguitur.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Ab Astaco diuersus – Est	
			– Non est.	
	– Alter.		Bellua marina horrenda.	
Lepas.	Λεπάς.		Patella est. Vide Patella.	
Lepidotus.	Λεπιδωτός.		Niliacus piscis.	
Lepus marinus.	Λαγὼς θαλάσσιος.	Triplex – Primus	Similis est – Loligini paruæ.	
			– Lepori tantũ colore, ossaq; informis uidetur.	
			– Cochleæ tegmine nudatæ.	
			In cæno gignitur, et sæpe cũ Apuis capitur	
			Inter Loligines ac Sepias reperitur.	
			In uentre .xy. numero ossa, ad similitu=	
			dinem talorum Suillorum cõnexa habet.	
		– II.	In Indico reperitur mari.	
			Ad terreni similitudinem accedit.	
			Pilo est – Duriore.	
			– Spinoso & erecto.	
			In summa aqua natat, nec in altitudinem demergitur, celeri & concitata natatione utitur.	
			Difficulter capitur, quia neq; in rete incidit, neq; ad lineæ escam accedit.	
			Viuus non capitur.	
			Homo inuicem est illi pro ueneno, ac uel digito in mari tactus moritur.	
		– III.	Capite similis Lepori, reliquo corpore pis	
			Pelle rubra est, & dura. (ci.	
			Quatuor pinnas habet.	
			Pestilens ac uenenosus, uisu, tactu, et cibo.	
			Qui comederint illum, piscem olẽt, moriun turq; totidẽ diebus quot uixerit Lepus.	
			Illatis ab eo nocumentis, quibus præsidijs occurrendum sit.	
			In medicinis usus.	
			Editur – Citra noxam à solo Mullo.	
			– A Scaro.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.32.cap.11.	—	—	Oui.fol.37.13.
.138.58. ab interpr.				
—	Lib.8.cap.30. Fibri hoc (tribuit.			
—	—	Lib.7.fol.155.44.		
—	—	Lib.7.fol.155.43.		
—	—	Lib.7.fol.155.42.	—	Strab.lib.17.fol.770. & fol.780.
—	—	Lib.7.fol.155.43.		
—	—	Lib.7.fol.155.41.		
—	—	Lib.7.fol.155.44.		
—	—	—	—	Strab.lib.17.fol.770.
—	—	Lib.3.fol.55.43.		
—	—	Lib.7.fol.150.45.		
—	Lib.9.cap.31.l.32.c.11	—	Lib.13.cap.14.	
—	Lib.32.cap.11.	—	Lib.13.cap.14.	
—	Lib.32.cap.11.	—	Lib.13.cap.14.	
—	—	—	Lib.13.cap.14.	
—	—	Lib.3.fol.53.51.		
—	—	—	Lib.13.cap.14.	
—	Lib.9.cap.31.	Lib.3.fol.53.51.	Lib.13.c.10.et 14.	
—	—	—	—	P.Gyll.cap.73.& 74.
fol.112.50.	—	—	Lib.10.cap.2.et 3.	
—	—	Lib.7.fol.155.50.	—	Strab.lib.17.fol.539.
—	—	—	—	Dias.lib.2.cap.18.
—	Lib.9.cap.48.			
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	—	—	—	Nicander in Alexiphar.
—	—	—	—	Apuleius.
—	Lib.9.ca.48.l.32.c.1.	—	Lib.11.cap.53.	
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	Lib.9.cap 48.			
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	—	—	Lib.11.cap.53.	
—	Lib.9.ca.48.l.3 [illegible]			
—	Lib.32.cap.1.			
—	—	—	—	Alber.M.lib.24.
—	—	—	—	Alber.M.lib.24.
—	—	—	—	Alber.M.lib.24.
—	Lib.9.cap.48.l.32.c.1	Lib.7.fol.162.21.	Lib.11.cap.53.	Nicand.in Alexiph. P.Aegi.lib.5.c.35. (S.Bas.Hex.Hom.7.Eusta.f.1197.32.
—	Lib.32.cap.1.			
—	Lib.20.c.21.l.23.c.6.	l.24.c.5.l.25.c.10.l.28.	c.7.10..li.32.c.1.	Nican.in Alexiphar.P.Aegin.l.5.c.35.
—	Lib.32.cap.8.& 10.	—	—	Dias.lib.2.cap.18.Gal.clas.5.fol.85.H
—	Lib.32.cap.1.	Lib.7.fol.162.21.	—	Eustathi.fol.1197.32.
—	—	Lib.8.fol.177.13.		

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	A I T [illegible] I A.	ARISTOTE[illegible]
Leuciscus.	Λευκίσκος.	Cephalo. Romæ.	Plura genera.	
			Cephalus. Vide Cephal.	
			Mugil. Vide Mugil.	
			Chelon. Vide Chelon.	
			Myxinus. Vide Myxi.	
			Species etiã est fluuiatilis, et eius natura.	
Leucomenides.	Λευκομενίδες.		Boaxes dicuntur ab aliquibus.	
			Smarides propriè dicuntur.	
			Vide Bocas, Mæna, & Smaris.	
Læuiraia.	Λειόβατος.		Rhina etiam à nonnullis dicitur.	
			Cartilaginea est & plana.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Fel habet iecori adnexum.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Candidam carnem habet.	
			Animal excludit.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Aegrè concoquitur, & multum nutrit.	
Læuis mustelus.	Λεῖος γαλεός.	Pesce Palòlo. Romæ.	Mustelini generis est. Vide Mustelus.	Hist. lib. 6. cap. 10.
			Oua per uuluã mediã ut Caniculæ gestat	
			quæ postea in utrunq; uteri sinum descen=	
			dũt, et animal gignitur, umbilico ad uuluã	Hist. lib. 6. cap. 1[illegible].
Libella Theodo. et Sygæna Lippio et Zygæna alijs	Ζύγαινα.	Ciambetta. Romæ.	Ex genere est Cetaceorũ. (hærẽte.	
			Longorum.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Fel habet iecori adnexum.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Horrenda, & terribilis.	
			In alto degit pelago.	
			Duræ et insuauis carnis.	
Limax.		Lumacha. Romæ.	A limo sic dicta.	
			Terrestris Cochlea est. Vide Cochlea.	
Limaria & Limosa	Πηλαμύς.	Pelamide. Romæ.	Pelamis alijs. Vide Pelamis.	
Lingulaca. [illegible]	[illegible]γλωσσοι.	Linguattola. Romæ.	Solea est alijs. Vide Solea.	
[illegible]			Marinus piscis.	
Locusta [illegible] & Carabus.	Κάραβος.	Locusta. Romæ.	Astacus etiam dicitur ab Archestrato.	
			Ex genere est crustatorum.	Hist. lib. 1. cap. 1[illegible]. l[illegible]
			Cornua ante oculos bina longa et aspera,	
			qbus alia minuta et leuiora subiacẽt. (les	Hist. lib. 4. cap. 2.
			Oculi duri intro, foras, ĩ obliquumq; mobi	Hist. lib. 4. cap. 2.
			Dentes primores binos habet, et inter eos	
			carunculã, linguæ effigiẽ repræsentantẽ.	Hist. lib. 4. cap. 2. Pa[illegible]
			Branchias plures habet q̃ alia crustata.	Hist. lib. 4. cap. 2.
			Pedes utroq; ex latere quini, ultimis adnu	
			meratis in forcipẽ denticulatũ exeũtibus.	Hist. lib. 4. cap. 2. Pa[illegible]
			Forcipẽ dextrũ grãdiorẽ ualẽtioremq; hẽt	Part. lib. 4. cap. 8.
			Caudam habet quinq; pinnas habentem.	Hist. lib. 4. cap. 2.
			Corpus totum longum est.	Hist. lib. 4. cap. 2. (G[illegible]
			Internarum partium descriptio.	Hist. lib. 4. cap. 2. Pa[illegible]
			Quibus differat ab Astaco.	Hist. lib. 4. cap. 2. Par[illegible]
			A Squilla.	Hist. lib. 4. cap. 2.
			A Cancro.	Hist. lib. 4. cap. 2. Par[illegible]
			Mas à femina.	Hist. lib. 4. cap. 2. Gẽ[illegible]
			Coit More quadrupedũ retro mingẽtiũ	Hist. lib. 5. cap. 7.
			Ineunte Vere, aliqñ in fiãnũ ma=	Hist. lib. 5. cap. 7.
			Iuxta terram: (turatione.	Hist. lib. 5. cap. 7.
			Oua Vtero gerit Maio, Iunio, Iulio.	Hist. lib. 5. cap. 17.
			Pariẽs sub aluo in rugas deponit.	Hist. lib. 5. cap. 17. G[illegible]
			Qualia, & quanta pariat.	Hist. lib. 5. cap. 17.
			Diebus uiginti concoquit.	Hist. lib. 5. cap. 17.
			Asperis saxosisq; locis uiuit.	Hist. lib. 5. cap. 17. lib. [illegible]
			Pascitur uenatu pisciculorum.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Natat Cauda, quasi remo innitendo.	Hist. lib. 1. ca. 5. Par. l[illegible]
			Ni metuat cornibus ad latera	porrectis. Hist. lib. 8. c[illegible]
			In pauore retro, cornib' erectis.	Hist. lib. 8. cap. 2.

ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi. fol.950.8.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi. fol.950. 8.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi. fol.950. 8.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi. fol.950.8.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi. fol.950.8.
				Gal. clas.2.fol.28.H.
		Lib.7.fol.156.28.		
				Mass.fol.157.P.Gyll.cap.59.
		Lib.7.fol.155.51.		
				P. Aegin. lib.1.cap. 93.
		Lib.7.fol.155.51.		
		Lib.8.fol.177.43.		Gal.clas.2.fol.31.A.P.Aegin.l.1.c.93
ol.113.4.		Lib.7.fol.147.29.		
			Lib.10.cap.2.	Gal.clas.2.fol.31.A.P.Aegin.l.1.c.94
.f.155.41.				
l.112.50.l.				
ol.112.50.			Lib.10.cap.2.	
				Gal.clas.2.fol.30.C.P.Aegin.l.1.c.94
				Festus.
	Lib.29.cap.6.& 7.			Colu.lib.10.cap.31.
				Plautus in Cassina.
	Lib.32.cap.11.			
		Lib.3.fol.53.12.		
	Lib.9.cap.12.ct.30.& (51.			Gal.clas.1.f.21.E.S.Bas.Hex.Hom.7.
	Lib.9.ca.30.propria ro (tunditate præpilata.			Mass.fol.188.P.Gyll.cap.72.ferè aliter
	Lib.9.cap.51.	Lib.3.fol.53.24.		
		Lib.3.fol.53.26.		
		Lib.3.fol.53.25.		
	Lib.9.cap.51.			
ol.111.4.		Lib.3.fol.53.27.		
	Lib.9.cap.30.reptantiū (mō fluitat.		(reddit.	
	Lib.9.cap.30.		Lib.13.ca.12.causā	
	Lib.9. cap.30. obliq; in (latera.		Lib.13.ca.12.causā (reddit.	

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
			Latet mensibus quinis.	Hist.lib.8.cap.17.
			Gregalis est.	Hist.lib.8.cap.2.
			Demicant inter se cornibus.	Hist.lib.8.cap.2.
			Pugnãs – Cum Polypo superatur.	Hist.lib.8.cap.2.
			– Cũ Congro, eum superat.	Hist.lib.8.cap.2.
			– Cum Muræna, eam enecat.	
			Senectutem uere, aut autumno exuit.	Hist.lib.5.c.17.lib.8
			Vita eius diuturna.	Hist.lib.5.cap.17.
			In Indico mari quaterna implet cubita.	
			Pro esca est capiendis piscibus.	
			Præstãs est – In cibo grauida, deterior à	Hist.lib.5.c.17.lib.8
			– Syria. (partu.	
			Nisi uiua, feruenti aqua incoquatur, flu-	
			ida carne non habet cauum.	
			Sapida est & [illegible]	
			Aegrè concoquitur, et firmi alimenti est.	
			[illegible] sunt Locustarum generis nigri	
			pedibus quaternis, bisulcis, [illegible] bi-	
		(mæ.	nis articulis, singulisq. forficulis dẽticula-	
Loligo.	Τευθὶς.	Pese Calamaro. Ro-	Dicta quasi uoligo, eo quod uolitat. (tis.	
			Loliguncula etiã parua dicitur.	
			E genere est – Exanguium	Hist.lib.1.cap.6.lib.
			– Mollium.	Hist.lib.1.cap.6.
			Caput inter pedes & uentrem habet.	Hist.l.4.c.1. Part.l
			In ore – Dentes duo sunt. (utitur.	Hist.lib.4.cap.1.
			– Caro quædã est, qua pro lingua	Hist.lib.4.cap.1.
			Oculi sunt grãdiusculi, exigua cartilagine	Hist.lib.4.cap.1.
			Longiori corpore est. (disiuncti.	Hist.lib.4.cap.1.
			Alueũ corporis indiscretũ, lẽt et magnum.	Hist.lib.4.c.1. Par.l.
			Latiorẽ pinnulã habet, nõ circumactã per	(
			totum alueum, sed de medio exorsam.	Hist.lib.4.c.1. Part.
			Pediculi 8. sũt, binis acetabulorũ ordinibus	Hist.lib.4.c.1. Part.
			Promuscides binas longas acetabulo parte	
			extima bino asperiusculas habet.	Hist.lib.4.c.1. Par.l.
			Gladiolũ ubi, qualẽ, et quamobrẽ habeat.	Hist.lib.4.c.1. Par.l.
			Lina concepta ula uentris spẽm gerunt.	Part.lib.4.cap.5.
			Vulua eius bifida cernitur.	Gen.lib.3.cap.8.
			Atramẽtũ sub rufum hẽt – (rem.	
			– ubi, et quãob-	Hist.l.4.c.1.l.9.c.3.
			Quali carne constet.	Part.lib.2.cap.8.
			Quo differat – A Polypo.	Hist.lib.4.cap.1.
			– A Sepia.	Hist.lib.4.cap.1.
			– A Lolio.	Hist.lib.4.cap.1.
			– Mas à femina.	Hist.lib.5.cap.18.
			Coeunt linguis, componentes inter se bra-	
			chia & in contrarium nantes. (citur.	Hist.lib.5.cap.6.
			Parit – Ea corporis parte, quæ fistula di-	Hist.lib.5.cap.6.
			– In alto, consertum ac continuum.	
			– ouum, quale Sepiarum est.	Hist.lib.5.cap.18.
			Pedibus, & pinnis natat.	Hist.lib.1.c.5.lib.4.c
			Volitat extra aquam se efferens.	(lib.
			Futurã tempestatem uolitans indicat.	
			Effuso atramento multa uitat pericula.	
			Ad saxa suis promuscidibus adhærens.	
			In fluctibus se uelut ancoris firmat.	Hist.lib.4.cap.1.
			Gregalis est.	
			Quinum cubitorum in nostro mari capitur.	H.l.4.c.1. Lolio hoc t
			Apud Carteiam inauditæ magnitudinis.	
			Vita illi non longior bimatu.	Hist.lib.5.cap.18.
			In alto degens pelagicam uitam agit.	Hist.li.4.c.1. Par.l.

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.9.cap.30.			
—	Lib.9.cap.30.	—	Lib.13.cap.12.	
l.120.58.	Lib.9.cap.62.	—	Lib.12.cap.5.l.13.	
—	Lib.9.cap.62.		(c.12.et 13.	
.125.51.	—	—	Lib.12.cap.5.	
—	Lib.9.cap.30.	Lib.3.fol.53.30.		
—	—	Lib.3.fol.53.29.		
—	Lib. 9. cap.3.			
l.138.2.				
—	—	Lib.7.fol.148.2.		
—	Lib.9.cap.30.			
—	—	Lib.3.fol.53.22.		
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.H.P.Aegin.l.1.c.91
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	—	—	M. Varr.de ling.lat.
—	—	—	—	Plaut.in Cassina.
—	Lib.9.cap.28.			(92.S.Basi.Hex.Hom.7.
—	Lib.9.cap.28.	—	—	Gal.clas.2.fol.30.H. P.Aegin.lib.1.c.
—	Lib.9.cap.28.			
—	Lib.9.cap.28.	Lib.7.fol.162.44.		
—	Lib.9.cap.28.	Lib.7.fol.162.44.	Lib.12.cap.1.	
l.134.50.	—	Lib.7.fol.162.45.		
—	Lib.9.cap.51.	Lib.7.fol.161.31.		
—	Lib.9.cap.51. ore parit			
—	Lib.9.cap.51.			
	(l.32.c.2.et 11			
l.113.53.	Lib.9.ca.29.l.18.c.35			
—	Lib.18.cap.35.	—	Lib.12.ca.2. causam	
l.134.50.			(docet.	
—	Lib.9.cap.28.	—	Lib.12.cap.1.	
—	—	Lib.7.fol.162.43.		
—	Lib.9.cap.30.			
—	Lib.9 cap.30.			
—	Lib.9.cap.30.	Lib.7.fol.162.50.		

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Grauida præstantior.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Piscandi ratio.	
			Cōcoctu – Facilior q̄ Sepia, et ori grata	
		(mæ.	– Difficilis, et crudū succū gignit	
Lolius.	τευθίς.	Pesce Calamaro. Ro=	Ex mollium genere est. (peritur	Hist. lib. 1. cap. 6.
			Loligine – Grādior, quinū. n. cubitorū re	Hist. l. 4. c. 1. Part. l
			– Latior ea parte q̄ i acutū exit	Hist. lib. 4. cap. 1.
			A Loligine differt – Colore subruso.	
			– Pinnis, quæ illū totū ambiunt, Loliginē uerò nō totā circundāt.	Hist. lib. 4. c. 1. Par.
			Ex dētibus superiorē maiorē hēt, inferiorē minorē, ambos nigros, ac similes rostro ac	
			Ventrem habet suibus similē. (cipitris.	
			Gregalis est.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Pelagius non secus q̄ Loligo.	Hist. lib. 4. cap. 1.
			Consideranū specie, uel sexu, uel magnitudine tantùm Lolius & Loligo differāt.	
Lucerna.	ἱέραξ.	Capone. Romæ.	Miluus etiam. Vide Miluus	
Lucius.		Luccio. Romæ.	Descriptio.	
		Brochet. Gallis.	Vilis ac parui pretij.	
			Lacustris, & fluuiatilis.	
			Antiquorum Lupus minimè est.	
Luna piscis.			Cur sic dicaur.	
			Descriptio.	
			Mira facultas.	
Lupus.	λάβραξ.	Spigola. Romæ.	Dictus – [illegible], i. ualde uorax	
			– παρὰ τὸ λάβρως, [illegible]	
			Lucius neu[illegible] est.	
			Squamis tegitur.	Hist. lib. 6. cap. 13.
			Pinnas binas prona, et binas supina parte	Hist. lib. 1. cap. 5.
			Lapidem habet in capite. (habet.	Hist. lib. 8. cap. 19.
			Cor habet trigonum.	
			Parit – Bis i anno, et posterior infirmior	Hist. lib. 5. cap. [illegible]
			– Hyeme. (est.	Hist. [illegible] 5. cap. 11.
			– Circa fluuiorum ostia.	Hist. lib. 5. cap. 1[illegible]
			Carniuorus est.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Rapax est.	
			Solitarius est.	Hist. lib. 5. cap. 9.
			Immanis, acer, & rapidus.	
			Lupus, et Mugil mutuo o[illegible] flagrant.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Mugilis caudam prærodit.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Rete circundatus arenas cauda arat, & sic conditus rete subterfugit.	
			Vt hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidiæ.	
			Inter pisces liquidiùs audit.	Hist. lib. 4. [illegible]
			Pelagius est.	
			E mari in fluuios ac stagna ascendit.	
			A Squillis quomodo interficiatur.	
			Dormiens interdiu fuscina capitur.	Hist. lib. 4. cap. 1[illegible]
			Pro esca est – Illi capiendo caris.	
			– Capiendis Anthijs (Varius	
			Duplex est, sine macula, et uarius. Vide	
			Præcipuæ autoritatis, & tenerrimus.	
			Præstātior est – Lanatus, à candore ac mollitia carnis sic dictus	
			– Tiberinus inter duos pontes captus.	
			Dum utero gerit deterior.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Qualiter nutriat.	

[...]NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
155.23.				
———	———	*Lib. 8.fol.177.49.*		
———	———	———	———	*Gal.clas.2.fol.30.H.P.Aegin.l.1.c.92*
———	*Lib.9.cap.30. Loligini (hoc tribuit.*	*Lib.7.fol.162.47.Triũ pal (morũ.*		
———	———	*Lib.7.fol.162.48.*		
———	———	*Lib.7.fol.162.48.*		
———	———	*Lib.7.fol.162.49.*		
———	*Lib.9.cap.27.*			
———	———	———	———	*Ioui.cap.4.*
———	———	———	———	*Aus. in Mosel.Ioui.cap.4.& 37.*
———	———	———	———	*Aus. in Mosel.Maß.[illegible] 90.P.Gyll.cã.71*
———	———	———	———	*Maß.f.89.Ioui.cap.4.et 37.(Ioui.c.37*
———	———	———	*Lib.12.cap.14.*	
———	———	———	*Lib.12.cap.14.*	
———	———	———	*Lib.12.cap.14.*	
———	———	———	———	*Eustathi. fol.1033.60.*
———	———	*Lib.7.fol.155.18.*		
———	———	———	———	*Maß.fol.89.Ioui.cap.4.& 37.*
———	*Lib.9.cap.16.*			
———	———	*Lib.7.fol.155.15.*		
.116.35.	*Lib.9.cap.51.*			
———	———	*Lib.7.fol.155.16.*		
———	———	*Lib.7.fol.155.15.*		
———	———	———	———	*Colu.lib.8.cap.17.*
———	———	*Lib.7.fol.155.14.*		
———	———	———	———	*Oui.fol.34.2.& 17.& fol.37.5.*
———	*Lib.9.cap.62.*			
———	*Lib.9.cap.62.* ———	*Lib.7.fol.153.34.*		
l.134.3.	*Lib.32.cap.2.* ———	———	———	*Oui.fol.34.2.*
l.134.11.	*Lib.32.cap.2.* ———	———	———	*Oui.fol.34.17.*
———	———	———	———	*Oui.fol.37.5.Gal.clas.2.fol.28.H.*
.108.38.	———	———	———	*Gal.clas.2.fol.28.H.Colu.lib.8.ca.16.*
l.122.30.	———	———	*Lib.12.cap.15.*	*(Mart.l.13.89.*
.135.5.				
5.12.et 26				
———	———	———	———	*Colu.lib.8.cap.17.*
———	*Lib.9.cap.17.* ———	*Lib.7.fol.155.18.* ——— *(33.*	———	*Mar.Var.lib.3.cap.3.S.Ambr.Hex.5. (cap.2.Eust.fol.1053.19.*
———	*Lib.9.cap.17.* ———	*Lib.7.f.151.26.f.155. Caput sapidissimum est.*	———	*Mar.lib.13.89.*
———	*Lib. 9. cap.17.& 54.*	———	———	*Colu.lib.8.cap.16.Macro.Sat.3.cap.16 (P.Aegin.l.1.cap.90.*
———	———	*Lib.7.fol.155.17.* ———	———	*Gal. clas.2.fol.28.H. clas.7.fol.5[illegible].F.*

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Lutra. Lutris. Theodoro.	Ἐνυδρίς.	Lontra. Romæ.	A lutãdo dicta, q frequẽter ĩ aquis lutet.	
			Descriptio exactissima.	
			Pilum habet pluma molliorem.	
			Gressilis est.	Hist. lib. 1. cap. 1.
			Hominis parte cõprehensa, nõ anteq̃ fracta concrepuerint ossa, morsus resoluit.	Hist. lib. 8. cap. 5.
			In utraq; sede uiuit.	Hist. lib. 1. cap. 1. li[b.]
Lycus.	Λύκος.		Anthia est aliquibus. Vide Anthia.	
Lyra.	Λύρα.		Vocalis esse censetur.	Hist. lib. 4. cap. 9.
MAENA. & Mena. & Mænis. & Halec. et Halecula. The. Colu.	Μαινίς.	Menola. Multis locis.	Similes sunt Mænæ, Boces, & Smarides.	
			Breuis ac paruus pisciculus.	
			Hyeme candidior, æstate nigrior fit.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Differentia — Earum.	
			Differentia — Maris ac fœminæ.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Parit — Bruma.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Parit — Aliquando etiam Apuam.	Hist. lib. 6. c. 15. ma[…]
			Piscium omnium fœcundissima.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Gregalis.	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Vilis ac parui pretij.	
			Herboso littore gaudet.	
			Diana marina dicitur à Melanthio.	
			Dianæ — Cur immoletur.	
			Dianæ — Cur cibus censeatur.	
			Pro esca est capiendis Auratis.	
			Præstantior — Vtero gerens.	Hist. lib. [illegible] cap. 3[illegible]
			Præstantior — In Lipara.	
			Præstantior — Carystia.	
			Succi — Non ita boni ut Sparus.	
			Succi — Melioris q̃ Gobius.	
			Saliri consueuit.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Vide Halecula, eandem esse arbitror.	
Mœotes.	Μαιώτης.		Niliacus piscis.	
			Futuram Nili auctionem præsentiens illis qui Elephantinam habitant prænuntiat ob idq; eis sacer est.	
Maia.	Μαῖα	Granceola. Venetijs.	Cancrorum spẽs maxima est. Vide Cãcer	Hist. lib. 4. cap. 2.
Malleolus. Theodoro	Σφύραινα.	Luccio dimare. Romæ	Sudis est Plinio. Vide Sudis.	
Malthe.	Μάλθη.		A corporis mollitie nomen traxit.	
			Cetacea belua —	
			Cetacea belua — Inexpugnabilis.	
Margaritifera cõcha.			Marinæ conchæ species.	
			Vniuersa historia.	
Mario.		Morona. Aliqbus locis	In Danubio extrahitur.	
			Porculo marino simillimus.	
Maxinus.	Μάξενος.		Minor A[illegible]	
Melanderinus.	Μελανδέρινος.		Melan[illegible]	
Melandrium.	Μελανδρίας.		Partes T[illegible] ceruice, et abdomine acceptis, [illegible] querneis assulis similes uocantur.	
Melandrys.	Μέλανδρυς.		Thynni grandissimum genus.	
Melanthynus.	Μελανθύνος.		Cetaceus piscis.	
Melanurus. & Oculata Theodo.	Μελάνουρος.	Ochiata. Romæ.	Similis est — Sargo.	
			Similis est — Melanderino.	
			Similis est — Coracino.	
			Auratæ proportionem habet.	
			Sicut & Sargus ὀπισθόστικτος, πολύγραμμος, & μελανόγραμμος est.	
			Percarum dux est.	
			Timidissimus est.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	—	—	Tesaur.lat.lin. G.Agri.de subter.fol.22.
—	—	—	—	G. Agri.de animal. subterr.fol.22.
—	Lib. 8.cap.30.			
	(buit.			
—	Lib.8.cap.30.Fibro tri=	—	—	Matthio.lib. 2.c.23.Fibro tribuit, secusq.
—	Lib.32.cap.11.			(Arist.
—	—	Lib.7.fol.142.6.		
—	—	Lib.7.fol.156.22.		
—	—	Lib.7.fol.156.25. —	—	Mart.lib.11.31.
—	Lib.9.cap.26.			
—	—	Lib. 7.fol.156.28. —	—	Mass. fol.157. P.Gyll.cap.59.
—	—	Lib.7.fol.143.14. —	—	Suida. Eustathi.fol.1150.36.
—	—	—	—	Oui.fol. 37.13. mendosè legitur.
—	—	—	—	[illegible] de fini.Mart.lib.12.
.108.36.	—	—	—	Oui.fol.37.13.
—	—	Lib.7.fol. 162.19.		
—	—	—	—	Eustathi.fol.87.31.fol.1197.13.
—	—	Lib.7.fol.156.25.		
.135.9.				
—	—	—	—	Cle.Alex.Peda.lib.2.cap.1.
—	—	Lib.7.fol.148.1[illegible]		
—	—	Lib.7.fol.159.51.		
—	—	Lib.7.fol.156.21.		
—	Lib.31.c.7.l.32.c.8.9.	—	—	Dias.lib.2.cap.28.
—	Lib.32.ca.8.9.et 10...	—	—	Dias.lib.2.cap.28.P.Aegin.lib.7.
—	—	Lib.7.fol.155.46. —	Lib.12.cap.36.	
—	—	—	Lib.12.cap.36. —	Cle.Alex. Protrep.fol.17.
—	Lib.9.cap.31.			
—	Lib.32.cap.11.			
l.112.54.				
.112.54.	—	—	Lib.1[illegible]	
—	—	—	Lib.1[illegible]	
—	Lib.9.ca.35.l.32.c.11			
—	Lib.9.cap.35. —	—	—	Scu.cap.66.
—	Lib.9.cap.15.Ni mendū	—	—	P.Gyll.cap.12.
—	Lib.9.cap.15. (sit.			
—	—	Lib.7.fol.157.41.		
—	—	Lib.7.fol.156.35. —	—	P.Gyll.cap.37.
—	Lib.9.cap.15. —	Lib.7.fol.157.33.		
—	—	Lib.3.fol.61.12.		
112.52.				
—	—	Lib.7.fol.156.31.		
—	—	Lib.7.fol.156.35.		
—	—	Lib.7.fol.154.15.		
—	—	Lib.8.fol.177.19.		
—	—	Lib.7.fo.156.33.Ex Arist.		
—	—	Lib.7.f.156.31.et 159.29		
.139.40. —	—	—	Lib.12.cap.17.	

NOMINA LATINA.	NOMINA GRAECA.	NOMINA VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Vescitur Alga.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Vescitur Sordidis.	
			Piscis est Pelagius.	
			Piscis est Littoralis.	
			Piscis est Saxatilis.	
			Solers adeo, ut nec reti, nec nassa facilè capiatur, nec hamo.	
			Quomodo capiatur.	
			Succi bonitate ac suauitate Sargo inferior	
			Nutrit Minus q. Sargus.	
			Nutrit Probè, ac modicè astringit.	
			Vide etiam Oculata.	
Melicembales.			Conchæ species.	
Membras.	μεμβράς.		Bebras ẽt, et Bẽbras dicitur. Vide utrãq;	
			Aphuæ species est.	
			Ex apua phalerica orta, Sardinas gignit.	Hist. lib. 6. cap. 15.
			Vilis pisciculus.	
			Non est uagabunda.	
			Cum spinis comeditur, unde inflat, & humidioris nutrimenti est.	
Merula. *Merulus.*	κόττυφος. κόσσυφος.	Merlo. Romæ.	Est Virens.	
			Est Nigra.	
			Est Nigris respersa maculis.	
			Vere nigrescit, post uer albedinẽ recipit.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Vxores Ducit plurimas.	
			Vxores [illegible]ràtè amat, & obseruat.	
			Coniugatim mas cum fœmina latitat.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Ex numero est Saxatilium.	
			Capiatur qua ratione.	
			Præstans est, & laudata.	
			Mollis carnis, & boni succi.	
Meryx.			Marinus. Vide Ruminalis, eundẽ censeo.	
Myon.	μύκαι.		Papauer est Theod. Vide Papauer.	Hist. lib. 9. cap. 2.
Miluago.			Extra aquã uolitãs tẽpestates mutari indicat.	
			Vide ẽt Miluus, eundẽ arbitror.	
Miluus. et Accipiter. P.G.	ἴέραξ. ἴέραξ. quoq. Oppi.	Capone. Romæ.	Piscis ex argumento appellatus Lucerna.	
			Lingua ignea per os exerta, tranquillis noctibus relucet.	
			Cuculo similis est.	
			Nigro tergore est.	
			Volitat per summa maria.	
			Pelagius est.	
			Durioris carnis est q. Cuculus.	
			Vide et Miluaginem, eundem piscem censeo.	
Mitilus. Mitulus. et Mytulus. et Musculus. Plau. & Cor. celso. Vide Musculus.	μίτυλος. uel μύτλος		A Romanis τελλίνη μύτλος uocatur.	
	μῦς. Theodo.		Vide Mys.	Hist. lib. 4. cap. 4.
	μύαξ. Dia. interpreti		Vide Myax.	
			Myacum species salem, uirusq; resipiens.	
			E testatorum biualuium genere est.	Hist. l. 4. c. 4. Par. l. [illegible]
			Testas habet læues, tenuuium labrorum.	Hist. lib. 4. cap. 4.
			Nascitur Sobole, ut Cepæ, ut minores subĩde oriãtur iuxta principiũ	Gen. lib. 3. cap. 11.
			Nascitur Sponte naturæ in arenosis.	
			Fauificare solitus est.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			In India ternas heminas capit.	
			Laudatissimus est in Ponto.	
			Ouũ uocatũ uere hẽt, deinceps minuitur, et demũ aboletur, et tãtũ uere cibo laudatur.	Gen. lib. 3. cap. 11.
			Quibus medeatur affectibus.	
Molaris.			Aestate parit.	Hist. lib. 6. c. 17. in [illegible]

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
			Lib.12.cap.17.	
	Lib.32.cap.11.			Oui.fol.37.6.
108.24.				
				Colu.lib.8.cap.16.
139.37.	Lib.32.cap.2.		Lib.12.cap.17.	
139.50.				
		Lib.7.fol.156.31.		
		Lib.7.fol.160.18.		
		Lib.7.fol.156.32.		
	Lib.32.cap.11.			
		Lib.7.fo.144.25.& 33.		
				Suidas.
		Lib.7.fol.144.25.		
		Lib.7.fol.163.53.		
		Lib.8.fol.178.26.		
				Oui.fol.37.7.
				S.Amb.Hex.5.cap.2.
				Eustathi.fol.1934.21.
f.146.10.				
5.11.l.4.			Lib.12.cap.18.	
146.10.				
	Lib.9.cap.15.l.32.c.11	Lib.7.fol.152.34.	Lib.12.cap.18.	Colu.l.8.c.16.et 17.Gal.clas.2.f.29.C
146.53.			Lib.12.cap.18.	
	Lib.32.cap.11.			Gal.clas.2.fol.29.C.
		Lib.8.fol.178.35.		
	Lib.32.cap.11.			
	Lib.32.cap.2.			Isido.Hysp.lib.12.cap.6.
	Lib.9.cap.27. *castigatio (hic falsa est.*			
	Lib.9.cap.27.			
		Lib.8.fol.177.32.		
				Oui.fol.36.17.
13.53.	Lib.9.cap.27.		Lib.12.cap.59.	
				Oui.fol 36.17.
		Lib.8.fol.177.32.		
		Lib.3.fol.43.23.		
				Dias.lib.2.cap.5.
	Lib.32.cap.9.			
		Lib.3.fol.44.35.		Plau.in Rudente.C.Cels.lib.2.cap.29.
	Lib.9.cap.51.			
	Lib.32.cap.1.			
		Lib.7.fol.148.1.		Dias.lib.2.cap.5.
	Lib.32.cap.9.			Dias.lib.2.cap.5.

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Monedula.	κολίας.		Colias est Plinio. Vide Colias.	
			Semestri anno parit.	Hist.l.5.ca.9.
			Fugana est.	Hist.l.5.ca.9.
			Gregalis est.	Hist.lib.9.cap.2.
			Ingrediens Pontum capitur, exiẽs minus.	Hist.lib.8.cap.13.
			Optima — In Propontide, anteq̃ pariat.	Hist.lib.8.cap.13.
			— Amyclana, & Sexitana.	
			Magnitudine æqualis est Sardæ.	
			Obliquè depicta.	
			Tenacioris ac mordacioris succi q̃ Scõber.	
Mormur. / Mormylus.	μορμύρος. / μορμύλος Opp. / μύρμη[illegible] Ath.l.7 fol.156.37.	Mormora. Romæ.	A uerbo μορμύρω, murmurare ut aquæ, significante, dicitur.	
			Pictus piscis.	
			Aestate parit.	[illegible]
			Sub arena declinans retia effugit.	
			Maximi nutrimenti est.	
			Nunquam bonus piscis est.	
Muco. et Myxon. Theo. Plinio.	μύξων. μύξινος. Arist. Athe.	Cephalo. Romæ.	Banchus etiam dicitur. Vide Banchus.	
			Species est — Mugilis. Vide Mugil.	Hist.li[illegible]
			— Leucisci. Vide Leuciscus.	
			Decembri grauescẽs, tricenis diebus gerit	Hist.lib.5[illegible]
			Mugili inferior, Chelone superior.	
			Præstantia.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Mugil. Mugilus. et Cephalus. Lip.	κεστρεύς. / ὀξύρυγχος.	Cephalo. Romæ.	Sic Græcè dictus, quia teli modo publica Athenienſium pœna intret adulteros.	
			Oxyrinchus etiam dicitur ab aliquibus.	
			Plota appellatur etiam à Polemone.	
			Genus est, cuius hæ sunt species.	Hi.l.5.c.11.l.6.c.1[illegible]
			Capito. Vide Capito.	Hist.lib.5.cap.11.
			Labeo. Vide Labeo.	Hist.lib.5.cap.11.l[illegible]
			Sargus. Vide Sargus.	Hist.lib.5.cap.11.
			Muco. Vide Muco.	Hist.li[illegible].5.cap.11.
			Nistis. Vide Nistis.	
			Pheræus. Vide Pheræus.	
			Spheneus. Vide Spheneus.	
			Dactyleus, dictus q̃ latitudinem habeat minorem duobus digitis.	
			Species est, generis Leuciscorum.	
			Squameus est.	Hist.lib.6.cap.1[illegible]
			Carnoſus uẽtriculus, cuius altera parte plures exeunt appẽdices, altera una tantùm.	[illegible].cap.1[illegible]. P[illegible]
			In lacu Sipharũ duas tantũ pinnas habet.	Hist.l.[illegible].c.13. [illegible]
			Decembri grauescẽs, tricenis diebus gerit.	Hist.lib.[illegible].11.
			Vtero gerens maximè laborat.	[illegible]
			Parit — Semel anno.	Hist.lib.[illegible]
			— Hyeme.	[illegible].5 [illegible].11.
			— Circa fluuiorum ostia.	Hist.lib.[illegible]
			Suum partum ab alijs beluis liberũ habet.	
			Omne eorum genus sponte oriri falsum est, etsi genus quoddam non coitu, sed ex limo arenáue nascatur.	(Gẽ.l. / Hist.li.5.c.11.l.[illegible]
			Gulosus omnium atq; insatiabilis.	Hist.lib.[illegible].cap.2.
			A carne abstinẽs alga, ac arena uescitur	Hist.lib.8.cap.2.
			Cauda pẽdentẽ euerberat escã excussamq; (legit.	
			Liquidiùs inter pisces audit.	Hist.li.4.cap.8.
			In metu capite abscondito, totum se occultari credit.	Hist.lib.8.cap.2.
			Velocissimus est.	Hist.lib.9.cap.37.
			Fusaneus.	Hist.lib.5.cap.9.

...VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
	Lib.32.cap.11.			
		Lib.3.fol.61.6.		
		Lib.3.fol.61.4.		
		Lib.7.fol.144.8.		
		Lib.3.fol.61.5.		
				Eustathi.fol.1150.33.
108.26.	Lib.32.cap.11.			Oui.fol.37.3.
134.10.				
134.9.				
		Lib.7.fol.156.37.		
		Lib.7.fol.156.42.		
	Lib.32.cap.7.			
				Eustathi.fol.950.7.
		Lib.7.f.153.14.l.8.f.177.(36.		Eustathi.fol.950.8.
		Lib.7.f.153.16.l.8.f.177.(38.		
	Lib.35.cap.12.			
	Lib.32.cap.7.			
				Her.bar.in castigat.Plin.Iuuc.sat.10.32
		Lib.8.fol.177.29.		
		Lib.7.fol.153.31.		Eustathi.fol.1177.61.
		Lib.7.fol.153.21.& 27.		Eustathi.fol.1177.62.
		Lib.7.fol.153.22.		
		Lib.7.fol.153.21.		
		Lib.7.fol.153.21.		
		Lib.7.fol.153.22.		
		L.7.f.153.19.& 40.		Eustathi.fol.1177.63.
		Lib.7.fol.153.25.		
		Lib.7.fol.153.28.		Eustathi.fol.1177.63.
		Lib.7.fol.153.28.		Eustathi.fol.1177.63.
		Lib.7.fol.153.14.		Eustathi.fol.950.8.
				Gal.clas.2.fol.28.E.
		Lib.7.fol.153.22.		
		Lib.7.fol.163.42.		
				Eustathi.fol.1178.2.
.46.secus				
0.58.l.3.		Lib.7.fol.153.24.	Lib.11.cap.35.secus	Eustathi.fol.1178.1.
0.23.secus	Lib.32.cap.2.			Oui.fol.34.16.
	Lib.9.cap.17.			
	Lib.9.cap.15.& 42.			

NOMINA

LATINA. GRAECA. VVLGARIA. ATTRIBVTA. ARISTOTE[LES]

- Imbribus leditur. — Hist.lib.8.cap.19.
- Ipse & Lupus mutuo odio flagrant, eiq; causa à Lupo præroditur. — Hist.lib.9.cap.2.
- Piscis est
  - Fluuiatilis.
  - Lacustris.
  - Marinus.
- E mari in flumina ac paludes recurrit. — Hist.lib.6.cap.14
- Capitur
  - Interdiu dormiens fuscina. — Hist.lib.4.cap.10
  - Mutuo sexuum aspectu. — Hist.lib.5.cap.5.
  - Delphini auxilio.
  - Hamo, et alia mirifica piscatione.
- Qua rõe retia effugere nitatur.
- Præstãtior
  - Myxino, inferior Cephalo.
  - Dum utero non gerit. — Hist.lib.5.cap.30
  - Captus in Abdera, et circa Sinopem.
  - Marinus.
- Ex piscibus est, qui saliuntur.

Mullus. — Mullulus. — et Trigla — Cice. Lipp.

τρίγλα. — τρίγλη. — τρίγλης, τρίγλις (Oppi.) — τριγλα[?] quod forsan Arist. l. [illegible] 162.5

Vide Trigola.

Triglia. Romæ. — Barbone. Venetys.

- Dicta
  - Græcè à terno partu.
  - Latinè à colore Mulleorũ calcia mẽtorũ.
- Similis est Cuculo, & Hirundini.
- Est
  - Totus maculosus.
  - Tenui suffusus sanguine.
- Serratiles dentes habet.
- Barba gemina insignitur inferiori labro.
- Gibba dicitur ab Epicharmo.
- Appẽdices plures supernè circa uẽtriculũ. — Hist.lib.2.cap.17.
- Fœmina maior ac uiuacior est mare. — Hist.lib.4.cap.11.
- Parit
  - Ter anno. — Hist.lib.5.cap.9.
  - Autumno. — Hist.lib.[?].cap.17.
  - Oua sua limo committens. — Hist.lib.6.cap.17.
- A tertio partu sterilis fit, in eius utero uermiculis genitis semen uorantibus.
- Vescitur
  - Carne, alga, cõcha, et cœno. — Hist.lib.8.cap.2.
  - Omni sordine, et cadaueribus humanas.
  - Lepore marino, sine interitu.
- Gregalis est. — Hist.lib.9.cap.2.
- Binas libras ponderis rarò exuperat.
- Librarũ 80. in mari rubro capitur.
- Piscis est
  - Marinus.
  - Maritimi stagni. — Hist.lib.8.cap.13
  - Littoralis. — Hist.lib.8.cap.13
  - Saxatilis.
  - In piscinis
    - Non uiuit.
    - Cõmoratur.
- Et si carniuorus, non tamen uagabundus. — Hist.lib.9.cap.37
- Maxima ei gratia, unde Asinius unum mercatus est octo millibus nummum.
- Præstantior
  - Barbatus.
  - Conchylium sapiens.
  - Minor.
  - Autumno. — Hist.lib.9.cap.37.
  - Ex puro mari.
  - Milesius, et Exonicus.
- Gulosi hepar primùm, deinceps caput laudãt.
- Deterior
  - Lutarius, quẽ Sargus sequtur. — Hist.lib.8.cap.2.
  - Qui Cancellos uorat.
- Suauis carnis, & boni succi.
- Condimentum.
- In cibo inutilis neruis, & usui.
- In medicinis usus.

...VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
	Lib.9.ap.62.	Lib.7.fol.153.34.		
		L.7.f.153.18.f.156.57.l.		Gal.clas.2.fol.28.E.
		L.8.f.177.28(8.f.177.28	Lib.11.cap.35.	Gal.clas.2.fol.28.E.
08.37.	Lib.32.cap.11.	L.7.f.153.18.l.8.f.177.		Colu.lib.8.cap.17.Gal.clas.2.fol 28.E
		Lib.8.fo.178.48.(28.		Stral. lib.15.fol.470.lib.17.fol.539.
				(Gal.clas.2.fol.28.G.
45.23.	Lib.9.cap.17.		Lib.11.cap.36.	
	Lib.9.cap.8.			
40.23.			Lib.11.cap.37.	
33.40.				
		L.7.f.153.16.l.8.f.177. (37.		
		Lib.3.f.59.46.l.7.f.153.		
		Lib.7.fol.153.18.(31.		Gal.clas.2.fol.28.E.clas.7.fol.51.F.
		Lib.3.fol.59.46.		Gal.cla.2.fol.28.H.cle.Alex.Ped.l.2.
16.37.		Lib.7.fol.161.52.		Eustath.fol.1934.26. (cap.1.
	Lib.9.cap.17.			
		Lib.7.fol.162.9.		
		Lib.7.fol.162.2.		
08.54.	Lib.9.cap.17.	Lib.7.fol.162.32.		Oui.fol.37.16.Auso. in Mosel.
		Lib.7.fol.162.2.		
	Lib.9.cap.17.	Lib.7.fol.162.7.& 22		M.Varr.lib.3.cap.17.Cic.in Para.48.
		Lib.7.fol.162.4.		(Attico l.2.16.
16.37.	Lib.9.cap.17.& 51.	Lib.7.fol.161.51.	Lib.12.cap.21.	Eustath.fol.87.29.& fol.1934.26.
		Lib.7.fol.162.2.		Eustathi.fol.1934.27.
	Lib.9.cap.17.	Lib.7.fol.162.2.	Lib.12.cap.21.	
39.25.			Lib.12.cap.21.	
	Lib.32.cap.1.	Lib.7.fol.162.20.	Lib.12.cap.21.	
		Lib.7.fol.162.2.		
	Lib.9.cap.17.			Hora.2.ser.saty.2.Mart.Sene.Epis.96
	Lib.9 cap.18.			
	Lib.9.ca.17.l.32.c.11			Gal.clas.2.fol.29.A.
08.24.	Lib.9.cap.17.			
8.54.			Lib.12.cap.21.	Colu.lib.8.cap.17.
	Lib.9.cap.17.			Colu.lib.8.cap.17.
				M.Varr.lib.3.cap.17.Cice.Attico l.2
				(16.in Parad.48.
	Lib.9.cap.17.			Gal.clas.2.fol.29.A & C.
		Lib.7.fol.162.23.		
	Lib.9.cap.17.			
				Gal.clas.2.fol.29.C.
				Gal.clas.2 fol.29.C.
		Lib.7.fol.162.28.& 31.		
				Gal.clas.2.fol.29.B.
	Lib.9.cap.17.			
				Gal.clas.2.fol.29.C.
		Lib.7.fo.162.8.l.8.f.177.		Gal.clas.2.fol.29.A.B.cla.7.f.51.F
	Lib.9.cap.17.	(22.		Gal.clas.2.fol.29.B.
	Lib.32.cap.10.			Dias.lib.2.cap.21.P.Aegin.lib.7.
	Lib.32.cap.5.et 8.et 10			Dias.lib.2.cap.21.P.Aegin.lib.7.

NOMINA LATINA.	NOMINA GRAECA.	NOMINA VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Dianæ dicatur. Ob nõis cõmunitatẽ.	
			Ob ternum partum.	
			Quòd marinos lepores uenetur.	
			Si uiuus in uino suffocetur, idq; à uiro bibatur, impotens fiet ad rem uenercam, si uerò à muliere, non concipiet.	
			Mullorũ uentres nõ rumpũtur, sed integri permanẽt; si prius eorũ os coci osculẽtur.	
Muræna.	Μύραινα	Morena, Romæ.	Græcè Cũ σ. & sine σ. dicitur.	
& Smyræna.	Σμύραινα.		A uerbo μύρω. i. fluo dicitur.	
			Lõga, teres, lubrica, serpẽtis spẽm referẽs	Hist. l. 2. c. 13. Par.
			Cute tegitur molli & tenuissima.	
			Varia est	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Auratis depicta notis.	
			Serratiles dentes habet. ex Aristot.	Non legi in Arist.
			Brãchias habet Quaternas et simplices	Hist. l. 2. cap. 13.
			Nõ dearticulatas.	Hist. li. 2. cap. 13.
			Paruas.	
			Nullas.	
			Nullas habet pinnas, & quamobrem.	Hist. l. 1. c. 5. l. 2. c.
			Fel intestinis committitur.	Hist. lib. 2. c. 15.
			Fœminini tantum sexus est.	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Coit Mutuo supinarũ partiũ cõplexu.	Hist. lib. 5. cap. 4.
			Cum Myro, eius mare credito.	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Cum serpente, & uipera.	
			Parit Quocunq; tempore	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Oua Nõ arenida, ut squamosi	Hist. lib. 3. cap. 10.
			Parua, quæ citissimè cre(scunt.)	
			Breui ex minima fit maxima.	Hist. lib. 5. cap. 10.
			A Myro quomodo differat. Vide Myrus.	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Carniuora tantum est.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Mordens, & ferox.	
			Morsus eius præsidia.	
			Aceti gustu in rabiem agitur.	
			Pugnãs Cũ Polypo ipsum enecat.	
			Cũ Cõgro, caudã eius prærodit	Hist. lib. 9. cap. 2.
			Cum Locusta.	
			Vt hæserit hamo Lineas dẽtibus erodit	
			Lineã [illegible] secat	
			Rete circundata ad laxata foramina conuersa, per multos euadit lubrica flexus.	
			Adeo mansuescit ut in aures gerat.	
			Flexuoso corporis impulsu mari utitur cum pinnis careat, ut serpentes terra.	Part. lib. 4. cap. 13
			Marina tantum est.	
			Littoralis & pelagia.	Hist. lib. 8. cap. 13
			In piscinis quoq; clauditur.	
			Circa Carteiã, minarũ supra octoginta.	
			Hyeme latet.	Hist. lib. 8. cap. 15
			In terram etiam exit aliquando.	Hist. lib. 5. cap. 10
			Extra aquam diu uiuit.	
			Exanimatur celerrimè Cauda icta.	
			Icta ferulæ.	
			Pretiosus habitus est piscis.	
			Præstantior Siculi freti Fluta uocata.	
			Pinguescit lactatu.	
			Quomodo capiatur.	
			Exdorsatur, uel exossatur.	
			Nutrit non minus q̃ Anguilla ac Conger	
			Quibus medeatur.	

…VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
		Lib.7.fol.162.12.& 18.		
			Lib.12.cap.21.	Eustathi.fol.87.28.
		Lib.7.fol.162.20.	Lib.12.cap.21.	Eustathi.fol.1197.30.
		Lib.7.fol.162.25.		
			Lib.12.cap.22.	
		Lib.7.fol.156.4.		
				Eustathi.fol.1150.34.
	Lib.9.cap.20.			Ouid.fol.34.5.
	Lib.9.cap.12.& 23.			
		Lib.7.fol.156.8.& 15.		
	Lib.9.cap.23.			Ouid.fol.37.7.
		Lib.7.fol.156.3.		
		Lib.7.fol.156.1.		
	Lib.9.cap.20.falso.			P.Gylli.cap.46.falso.
	Lib.9.cap.20.			
	Lib.32.cap.2.			
	Lib.9.cap.23.			
…5.60.	Lib.9.c.23.lib.32.c.2.	Lib.7.fol.156.8.	Lib.12.c.23.et 25.	Nicander in Theria. S.Basi.Hex.Hom.7.
	Lib.9.cap.23.	Lib.7.fol.156.3.		(S.Amb.Hex.5.cap.7.
	(Muræna nata Aris.			
	L.9.c.23.et 51. Hoc de	Lib.7.fol.156.3.parua.		
		Lib.7.fol.156.2.		
	Lib.9.cap.23.	Lib.7.fol.156.14.		
…4.41.	Lib.9.cap.23.l.31.c.5.	Lib.7.fol.156.8.		Nicander.in theria.Oui.fol.34.5.& 21.
	Lib.32.cap.5.			P. Aegin.lib.5.cap.2[illegible]
	Lib.9.cap.23.			Colu.lib.8.cap.17.
…4.45.	Lib.9.cap.30.			
	Lib.9.cap.62.	Lib.7.fol.153.35.		
…5.51.				
	Lib.32.cap.2.			Ouid.fol.34.21.
	L.32.c.2. mēdum, id.n. (de Anthia dicitur			
	Lib.32.cap.2.			Ouid.fol.34.5.
	Lib.9.cap.55.		Lib.12.cap.24.	Macro.Sat.3.cap.15.
	Lib.9.cap.20.			
	Lib.32.cap.11.			Gal.clas.2.fol.29.F.et f.36.D.ferè aliter
…09.4.				
	Lib.9.cap.55.			M.Varro lib.3.c.17. Colu.lib.8.cap.17.
				Strab.lib.3.fol.137.
	Lib.9.cap.16.			
…16.1.	Lib.9.ca.19.20 & 23.		Lib.12.cap.23.	
		Lib.7.fol.155.53.		
	Lib.32.cap.2.			
	Lib.20.ca.23.l.32.c.2.			
	Lib.35.cap.12.			Colu.lib.8.ca.16. S.Ambr.Hex.5.cap.2.
	Lib.9.cap.54.	Lib.7.fol.156.19.		M.Var.l.2.c.6.Col.l.8.c 17.Macr.
	Lib.32.cap.2.			Sat.3.c.15.Mar.l.13.80. Cle.Alex.
…35.9.	Lib.32.cap.2.			Macro.Sat.3.cap.15. (Pæd.l.2.c.1.
				Plau.Aulul.& Amph.Iouius.cap.31.
		Lib.7.fol.156.1.		
	Lib.32.cap.7.			

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Est et fluuiatilis Muræna, cui una tantũ est	
			spina, sicuti Asello Gallariæ uocato.	
Murex Plinio.	κήρυξ.	Cornetto. Ligures.	Est, atque Buccinum. Vide Buccinum.	
			In Carteia librarum decem reperitur.	
			Conchyliũ aliquãdo dicitur. Vide Cõchyliũ	
			Muricibus inhærentibus nauis uentis plena	
Theod.	Ἀπορραΐς.		Purpurã ẽt interdum significat. (stetit.	
			Saxis adhærescit.	Hist. lib. 4. cap. 4
Murinus.	Μύξινος.		Imbribus læditur.	Hist. lib. 8. cap. 19.
Murus Theo.	Μῦρος.		Murænarum mas est.	Hist. lib. 5. cap. 10.
et Smyrus Plin. et Myrus	Σμῦρος.		Muræna robustior, unicolor, Laricis, uel	
			Iyngis colore, dentesq; extra os habet.	Hist. lib. 5. cap. 10.
			Nullas per carnem spinas habet, sed totus	
			bonus atque admodum tener existit.	
			Duplex nigricans unus, igneo colore alter,	
			nigricans autem præstantior est. (sculus.	
Mus	Μῦς. Quibus.		Testatorũ spẽs, Musculus alijs. Vide Mu	
	Quibus.		Paruus piscis, duro tergore, ac robustis dẽ	
			tibus audax, cũ piscibus, ac hoĩbus pugnãs.	
The. Aquatilis Pli. Marinus	Ἐμὺς καὶ ἀμύς.		Testudo lutaria ẽt dicitur ab eisdem.	
			Vide Testudo lutaria.	
Musculus Plin. ac (Theo.	Μυστίκητος.		Ex numero beluarum marinarum est.	
			Piscis longus, paruus uisu, colore albo, capi	
			te prælongo, cauda tenui.	
			Cum dentibus careat, pro ijs, setis intus os	
(Celso			hirtum, & linguã ẽt, ac palatum habet.	Hist. lib. 3. cap. 12.
Plau. et	Μῦς, uel Μύαξ.		Balenæ dux, ac aliorum cetaceorum.	
			Testatorũ spẽs, Mitulus alijs. Vide Mitul.	
Mustela.	Γαλέας.	Lapreda. Romæ.	Lampetra quibus Sit. Vide Lampetra.	
		Lapresa Massiliæ	Non sit.	
		Lamproye. Gallis	Descriptio.	
		Liprea ab Hisp.	Murænis Aemula in lacu Brigãtino gi	
		Lapreyd à Germanis.	Simillima. (gnitur.	
			Catulos parit.	
			Auida est.	
			Marina est.	
			Pretiosa, et suauis.	
			Inditys natantum spumarum capitur.	
			Algas depascitur, & saxatilis est.	
			Cadauerũ, in quæ incurrit, oculos exest.	
[illegible] Theodo.	γαλεοί.		Nomẽ genericũ, infrascriptas habens spẽs.	Hist. lib. 6. cap. 10. &
Catulus.	Σκύλιον.		Vide Catulus.	
Canicula.	Σκύλιον.		Vide Canicula.	Hist. lib. 6. cap. 10. et
Centrina	Κεντρίναι.		Vide Centrina.	
Galexia.	Γαλεξίαι.		Vide Galexia.	
Læuis.	Λεῖος.		Vide Læuis mustelus.	Hist. lib. 6. cap. 10.
Nebrius.	Νεβρίας, uel Νεβρίος.		Canicula est. Vide Canicula.	Hist. lib. 6. cap. 10.
Notidan'	Νωτιδανός.		Vide Notidanus.	
Rodiacus.	Ῥοδιακός.		Vide Rodiacus Galeus.	
Spinax.	Ἀκανθίας.		Acanthias alijs. Vide Acanthias.	Hist. lib. 6. cap. 10.
Stellaris.	Ἀστερίας.		Vide Stellaris.	Hist. lib. 6. cap. 11.
Varius.	ποικίλος.		Vide Varius.	
Vulpecula	Ἀλωπεκίας.		Vide Vulpecula.	Hist. lib. 6. cap. 11.
Myax. (la.	Μύαξ.		Mitulus uertitur ab interprete Diascoridis	
			Aceruãtur Muricũ mõ, uiuuntq; in algosis.	
			Laudatissimus in Aegypto.	
			Gratissimus autumno, & ubi multa dulcis	
			aqua mari miscetur	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Degenerat in duas species.	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.7.fol.156.6.		
—	—	—	—	Strab.lib.3.fol.137.
—	Lib.9.ca.35.et 36..			
—	Lib.9.cap.25. l.32.c.1.			
—	—	—	—	Virg. lib.4.Aeneid.53.
—	Lib.9.cap.23.			
—	Lib.9.cap.23. —	Lib.7.fol.156.15..		
—	—	Lib.7.fol.156.17.		
—	—	Lib.7.fol.156.18.		
112.1. —	—	—	—	Colu.lib.8.cap.16.
109.37. —	—	—	Lib.12.cap.26.	
—	Lib.32.cap.xi.			
56.17. —	—	—	Lib.10.cap.6.	
—	Lib.11. cap.37.			
56.17. —	Lib.9.c.62. li.11.c.37.	—	Lib.10.cap.6. —	Claudianus lib.2.in Eutropium.
—	—	—	—	Plau.in Rudente.C.Celsus lib.2.cap.29..
—	—	—	—	Sipontinus. Mass. fol.100.Iouius.cap.34.
—	—	—	Lib.12.cap.27. —	P. Gyli.cap.104.
—	—(legendum sit.	—	Lib.12.cap.27. —	Aus.Gal. in Mosel.
—	Lib.9.c.17. Ni marinis			(est.
—	—	—	—	Hero.lib.4.fol.350.Male prorsus uersum
—	—	—	—	S.Amb.Hex. li.5.c.3.Mustelũ intelligere
—	—(nis legendũ sit.	—	—	Colu.lib.8.cap.17. (uidetur.
—	Lib.9.cap.17. Ni Muræ	—	—	Apuleius in Apol.auct.Enny.Col.l.8.c.17
—	Lib.9.cap.17. —	—	—	Apul.in Apolog.auct.Enny.S.Amb.Hex.
—	—	—	—	Auso. in Mosel. (lib.5.cap.2.
—	—	—	Lib.12.cap.27.	
—	—	—	Lib.12.cap.27.	
13.3. —	—	Lib.7.fol.147.29.		
13.4. —	—	Lib.7.fol.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.147.31.		
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.B.
13.4. —	—	Lib.7.fol.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.147.32.		
—	—	Lib.7.fol.147.37.		
113.3. —	—	Lib. 7.f.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.147.29.		
—	—	Lib.7.fol.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.174.30.		
—	—	—	—	Dias.lib.2.cap.5.
—	Lib.32.cap.9.			
—	Lib.32.cap.9. —	—	—	Dias.lib.2.cap.5.In Ponto.
—	Lib.32. cap.9.			
—	Lib.32. cap.9. —	—	—	Dias. lib.2.cap.5.
—	Lib.32.cap.9.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Myiſca, & Myſca, uel Muſca, ut alij legunt.			Myacũ ſpẽs, minor aliquanto atq; hirta te nuiori teſta, carneq́; durior q̃ Mitulus.	
Myllus.	μύλλος. μύλος. Opp.		Gnotidion ẽt, ac Platiſtacus dicitur, maior Platiſtacus, mediocris Myllus, minor Gnotidion uocatur.	
			Saxoſa loca habitat.	
			Salitus ſeruatur.	
			Ex Ponto adſertur optimus.	
Myrinus	μύρινος.		Murinus etiam. Vide Murinus.	
Myron.			Marinus Serpens creditur à nonnullis. Vide Serpens marinus.	
			Mira ac incredibilis facultas eius.	
Myrus.	μύρος.		Murus Theodo. Vide Murus.	
Mys.	μῦς.		Capriſcus eſt Diphilo. Vide Aper.	
			Piſciculus duri tergoris, robuſtorumq́; dentium, in pugna audax Oppi. Vide Mus.	
			Teſtatorũ ſpẽs, Mitulus The. Mus Lippio	Vide utrunq;. Hiſt.li[b.]
			Ruffos, ac paruos uniones ubi gignat.	
			Vide etiam Muſculus.	
Myſca.			Vel ut alij legunt Myiſca. Vide Myiſca.	
Myſcetus.	μῦς κῆτος.		Muſculus eſt Plin. et Tre. Vide Muſculus.	Hiſt.lib.3.cap.12.
Mytulus.	μίτυλος. [illegible]		Vide Mitulus.	
Myxus	μύξος. μυξῖνος.		Mugilũ ſpẽs, uel Leuciſcorũ. Vide utrunq;.	Hiſt.lib.5.cap.11.lib.[…]
Myxon. Plinio.	μύξων. Ariſt.		Muco uertitur à The. Vide Muco. Bãchus (Plin.	
NARCE.	νάρκη.	[illegible] Romae.	Torpedo eſt. Vide Torpedo.	
[illegible]	[illegible]		Minutus piſciculus. Vide Hepſetus.	Hiſt.lib.6.cap.15.
			Sponte ac abſque coitu naſcitur.	Hiſt.lib.6.cap.15.
			Saliri conſueuit.	
Natex Theo. et Neritis	νηρίτης. νηρίτης. Oppi.	Nerite nonnullis.	Ἀναρίτης etiam ac Ἀνάρτας dicitur.	
			Teſtatorum ſpecies eſt. (proxima.	Hiſt.lib.5.cap.[…]
			Teſta leui, ampla, rotunda, forma buccinis	Hiſt.lib.4.cap.[…]
			Vniualuis eſt operculo quodam ſe claudẽs.	Hiſt.lib.4.ca.4. Part.[…]
			Magnitudine exigua, formæ pulchritudine eximia ſpectatur.	
			Olfacit, & audit.	Hiſt.lib.4.cap.[…]
			Papauere rubro eſt.	Hiſt.lib.4.cap.4.
			Teſtæ adnexũ corpus mediũ firmiter eſt.	Hiſt.lib.4.cap.4.
			Saxis adhæret more Patellarũ, et Muricũ.	Hiſt.lib.4.cap.4.lib.5.[…]
			Paſcitur tranquillo mari, abſoluta ſaxis.	Hiſt.lib.4.cap.4.
			Silentio opus eſt dum capitur.	Hiſt.lib.4.cap.8.
Natrix. et Hydrus. Plin. et Cherſydrus. Nic. et Calaber anguis. (Vir.	ὕδρος. χερσύδρος.		Dicitur Natrix à natando.	
			ὕδρος ab aqua in qua degit, & χερσύδρος à terra in quã ẽt aliquãdo exit.	
			Anguiũ genus Pulcherrimum.	
			Squalidũ, et deforme.	
			Ab Aſpide forma non differt.	
			Color eius in cinereo candidus.	
			Maculoſus notis grandibus.	
			In utraque ſede uiuit.	Hiſt.lib.1.cap.1.
			Fel iecori adnexum habet.	Hiſt.lib.2.cap.17.
			Vbi uicenum cubitorum reperiatur	
			Nullis ſerpentium inferior ueneno.	
			Morſus eius præſidia.	
			Ranarum hoſtis.	
Nauplius.			Animal Sepiæ ſimile.	
			In concha Acatii modo carinata conditur.	
			Qua ratione nauiget.	
			Vide Nautilos, cogitans num idem.	(ſio[…]
Nauta. Theo. et Nautilos. Plin.	ναυτίλος.		Dicitur etiam ναυτικός.	Hiſt.lib.4.ca.1. Græ[…]
			Pompilus.	
			Polypi ſpecies in concha condita.	Hiſt.lib.4.cap.1.lib.9[…]
			Qua arte nauigat. Vide etiam Nauplius.	Hiſt.lib.9.cap.37.

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	Lib.32.cap.9.			
———	———	Lib.3.fol.59.47.50.		
…08.52.				
———	———	———	———	Gal.clas.2.fol.30.C.
———	———	———	———	Gal.clas.2.fol.3[illegible].C.
———	———	———	Lib.12.cap.28.	
———	———	———	Lib.12.cap.28.	
———	———	Lib.8.fol.177.25.ni ūs cor (rigendum sit.		
…09.37.	———	———	Lib.12.cap.26.	
…12.1.	Lib.9.cap.35.	Lib.3.fol.44.35.		
———	Lib.9.cap.35.			
———	Lib.32.cap.9.			
———	Lib.11.cap.37.			
———	———	(36. Lib.7.f.153.14.l.8.f.177.	———	Eustathi.fol.950.7.
———	Lib.32.cap.7.l.35.c.12			
———	———	———	———	Festus.
———	———	Lib.7.fol.150.40.	———	Eustathi.fol.867.49.
———	———	———	———	Plau. Thesaurus latinae linguae.
———	———	Lib.3.fol.44.18.& 35.		
———	Lib.9.cap.33.ni legendū (sit ueneria.	Lib.3.fol.45.29.		
———	———	———	Lib.13.cap.23.	
…11.60.	———	Lib.3.fol.43.36.	Lib.13.cap.23.	
———	———	———	———	Thes. ling.lat.
———	———	———	———	Aetius.Tetra.4.sermo.1.cap.35.
———	Lib.29.cap. 4.			
———	———	———	———	Nicand.in Theria.
———	———	———	———	Nicand.in Ther. Aetius. Tetr..4.ser.1.
———	———	———	———	G.Agri.de subter.ani.fol.61. (c.35.
———	———	———	———	Virgilius Georg.3.
———	———	———	———	Nicand.in Ther.Virg.Georg.3.
				(Col.lib.1.c.5.Aeti.Tetr.4.ser.1.c.35
———	Lib.6.cap.23.			(215.Virg.Georg.4.92.Luca.l.9.45.
———	Lib.29.cap.4.	———	———	Nicā.in The.Dias.l.6.c.51.Cic.4.Acad.
———	Lib.29.cap.4.	———	———	Dias.l.6.c.51.Aet.Tetr.4.ser.1.c.35.
———	———	———	Lib.13.c.67.et 68.	Nicand.in.Ther.Virg.Geor.3.
———	Lib.9.cap.30.			
———	Lib.9.cap.30.			
———	Lib.9.cap.30.			
———	Lib.9.cap.29.ni mendū (sit.			
…12.23.	———	Lib.7.fol.158.43.	Lib.13.cap.25.	
…12.25.	Lib.9.cap.29.	Lib.7.fol.158.44.	Lib.13.cap.25.	

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
Nauticus.	Ναυτίκος.		Dicitur ēt ναυτίλος. Vide Nauta.	H.l.4.c.1.Græce,ī u
			Pompilus. Vide Pompilus.	Hi.lib.4.c.1.ī̄n uers
Nautilos.	Ναυτίλος.		Nauta Theo. Vide Nauta.	
Nebrius.	Νεβρίος, uel Νευρίος.		Mustelι spēs. Vide Mustelus.	Hist.lib.6.cap.10.
Nereides.	Νηρηΐδες.	Nereide.	Marinæ beluæ sunt.	
			Squamis modo hispido corpore, etiam effi= giem humanam habent.	
			Vocem habent.	
			Vbi, & quando uisæ fuerint.	
Neritis.	Νηρίτης.		Natex est Theo. Vide Natex.	
Nestis.	Νῆστις.		Mugilū spēs est. Vide Mugil, et aliquando	
			A ieiunio dictus. (epitheton.	
Noctua.	Νυκτερίς.		Vranoscopus est. Vide Vranoscopus.	
Notidanus.	Νωτιδανός.		Galeorum species est. Vide Mustelus.	
			Epinotideus ēt dicitur. Vide Epinotideus.	
Nouacula.			Nouacula pisce quæ tacta sunt ferrum olēt.	
Nymphe.	Νύμφη.		E genere est crustatorum.	
OCVLAta. The.	Μελάνουρος.	Occhiata. Romæ.	Melanurus alijs. Vide Melanurus.	
Plin.			Piscis alius à Melanuro, ibidē utriusq; me= (minit.	
Olisthus.	ὄλισθος.		Mare fluuio, ac paludi uicinū colit.	
Onia.	ὀνίας.		Scarus est Nicandro. Vide Scarus.	
Oniscus.	ὀνίσκος.	Merluzo. Romæ.	Minor Asellι spēs. Vide Asellus.	
Onus.	ὄνος.		Maior Asellus. Vide Asellus.	
Onyx.	ὄνυξ.	Pesce in canella. Ro= (mæ.	Vnguis est. Vide Vnguis.	
Ophidion.			Piscis Congro similis.	
			Marinus.	
			Quibus medeatur.	
			Vide ēt Serpens marinus, idem enim est.	
Opsophagus.	ὀψοφάγος.		Imos scopulos frequentat, ni epitheton sit.	
Orata Festo.			Aurata alijs. Vide Aurata.	
Orbis.			Rotūdus sine squamis, totus capite cōstans.	
			Piscium durissimus.	
			Marinus est piscis.	
Orca.	ὄρκυν.		Imago nulla repræsentatione exprimitur q̄ carnis immensæ dentibus truculentæ.	
			Teres est, & uniforme specie.	
			Belua Marina.	
			Timenda.	
			Cum Balenis quomodo pugnat.	
			Quādo in portu Ostiēsi uisa ac oppugnata	
			Vide etiam Oryx, eundem arbitror.	
Orcynus.	ὄρκυνος.		Pelamidū uel Thynnorū generis maximus.	
Orcyna. Theod.	ὄρκυν.		Similis Tritoni.	
			Chelidoniæ in duritie.	
			In alto fœtificat.	Hist.lib.5.cap.1?.
			Degit.	
			Ex Oceano per Gaditanum fretū, mediter= raneum mare ingredientes plurimi in Iberi co Tyrrhenoq; mari capiuntur.	
			Asello capitur.	
			Vt hæsit in hamo tumultuoso discursu la= xat uulnera, donec excidant insidiæ.	
			Cœnosus est.	
			Pinguior in Gadiris, & Sicilia capitur.	
			Partes sub uentre, & clauiculas, suaues ha bet, & teneras.	
			In Gadiris claues per se saliuntur.	
Orphas Ouid. Orphus alijs. et Cernua Theo.	ὀρφὸς. ὀρφὼς. ὀρφακίνης.	Cerna. Siculis. Erna. Massiliæ. Orpho. Græcis.	Vocatur etiam ὀρφώς.	
			Paruus ὀρφακίνης.	
			Concolor est Cantharo.	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.32. cap.11.			
—	Lib.9.cap.5. —	—	Lib.10.cap.10.	
—	Lib.9.cap.5. —	—	Lib.10.cap.10.	
—	Lib.9.cap.5. —	—	Lib.10.cap.10.	
—	—	Lib.7.fol.153.19.& 40.	—	Eustathi.1177.62.
—	—	—	—	Eustathi.1177.62.
123.52.	—	—	Lib.11.cap.[illegible]	
—	—	Lib.7.fol.147.32.		
—	—	Lib.7.fol.147.32.		
—	Lib.32. cap.2.			
—	—	Lib.3.fol.53.21.		
—	Lib.32.cap.11.			
108.39.				
—	—	Lib.7.fol.159.50.		
—	—	Lib.7.fol.157.40.		
—	—	Lib.7.fol.157.40.	—	Gal.clas.2.fol.29.F.
—	Lib.32.cap.9.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32. cap.9.			
109.4.				
—	—	—	—	Festus.
—	Lib.32.cap.2.			
—	Lib.32.cap.2.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.9.cap.6.			
—	—	—	—	Festus.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	—	—	S. Basi.Hex.hom.7.
—	Lib.9.cap.6.			
—	Lib.9. cap.6.			
—	Lib.32.cap.11. —	Lib.7.fol.151.6. —	—	Eustathi.fol.954.49.
—	Lib.32. cap.11.			
—	—	Lib. 8.fol.178.5.		
09.45.				
Thynnis.				
42.20.De	—	Lib.7.fol.157.28.		
35.11.				
34.15.	—	—	Lib.12.cap.29.	
—	—	Lib.8.fol.178.4.		
—	—	Lib.7.fol.157.30.		
		(178.5.		
—	—	Lib.7.fol. 157.34.li.8.fol.		
—	—	Lib.7.fol.157.32.		
—	—	Lib.7.f. 157.15.l.8.f.177.		
—	—	Lib.7.fol.157.23. (15.		
—	—	—	—	Ouid.fol.36.26.

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
			Rubens eſt.	
			Phagro, Chromi, Acarne, Synodonti, Sy= nagridi, Anthiæ, genere ſimilis eſt.	
			Dentes habet ſerratos.	
			Seminales meatus nullos habet.	
			Ex paruo magnus fit breui.	Hiſt.lib.5.cap.1
			Carniuorus tantum eſt.	Hiſt.lib.8.cap.2.
			Solitarius eſt.	
			Littoralis eſt magis quàm pelagius.	Hiſt.lib.8.cap.13.
			Vbi ſacer ac manſuetus.	
			Hyeme latitat.	Hiſt.lib.8.cap.15.
			Viuit non amplius duobus annis.	
			Diſſectus diu uiuit.	
			Trigla capitur.	
			Multi ac boni ſucci eſt, ſed uiſcidioris.	
			Pituitoſus eſt & concoctu difficilis.	
			Partes circa caput facilius concoquuntur, carnoſiores difficilius, & graues ſunt, tene riores autem quæ circa caudam.	
Orthragoriſcus.	ὀρθραγορίσκος.		Lacedæmonij Porcus eſt. Vide Porcus.	
Oryx.	ὄρυξ.		Ex cetarum genere. Vide Orca eandem arbitror.	
Oſmylus.	ὀσμύλος. ὀσμύλιον. Athe.	Moſcardino. Ro= Muſc[illegible] Moſchite. Græcis	Polypi ſpẽs: Vide Polypus. Muſcum redolens.	
			Gracilioribus brachijs, quàm cæteræ ſpecies.	
			Thurius.	
Oſſolis et O[illegible]na Pli[illegible].	ὄζολις. ὀ[illegible]. Athe.		Politæna etiam ab alijs dicitur.	Hiſt[illegible]
			Polypi ſpecies. Vide Polypus.	[illegible]
			A [illegible] capitis odore dicitur.	
			Eius meminit etiam Callimachus.	
Oſtrea Oſtreum Plinio.	ὄστρεον.	Oſtrega. Romæ.	Teſtati generis eſt.	[illegible]
			Teſtas habet ſcabras, craſſioribus labris.	[illegible]
			Capite caret.	
			Excremẽti meatum parte ſuperiore habet.	Hiſt.lib.8.cap.2.
			Altero tantũ latere ouum uocatum habet.	Part.lib.4.cap.5.
			Neque mas, neque fœmina eſt.	
			Putreſcente limo, aut ſpuma circa nauigia diutius ſtante prouenit.	Hi.li.5.c.15. Gen.l.3.
			Nuper compertũ eſt in oſtrearijs humorẽ ijs fœtificum lactis modo effluere.	
			Extra aquam uiuere nequit, nihil tamen aeris humoris ue recipit.	Hiſt.l[illegible].cap.1.
			Mouere ſe nequit, & ſi abſoluta ſit.	Hiſt.lib.1.cap.1.
			Nullus eſt ei ſenſus.	
			Lunari poteſtate augetur & minuitur.	
			Gaudet: dulcibus aquis, et ubi plurimi in= fluunt amnes. Peregrinatione, transferriq; in ignotas aquas.	
			Menſarum palma illi tribuitur.	
			Præſtãtior: circa initia æſtatis. Spiſſa, nec ſaliua ſua lubrica, craſſior potiusq; latior. Nõ in luto, ſed ſolido uado [illegible]. Ambiente purpureo crine fi(bras). Cyzicena. Lucrina.	
			Variat coloribus, ruffa in Hiſpania, fuſca in Illyrico, nigra carne, & teſta Circeiis.	
			In Indico mari pedalis reperitur.	
			Quo aſtu à Cancro editur.	
			Condimentum.	

VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	Lib.32.cap.11.			
———	———	Lib.7.fol.163.25.		
———	———	Lib.7.fol.157.17.		
———	———	Lib.7.fol.157.18.		
———	———	Lib.7.fol.157.17.		
———	———	Lib. 7.fol.157.17.		
———	———	Lib.7.fol.157.17.		
9.6. —	———	Lib.7.fol.157.19. ———	Lib.12.cap.30. ——	Ouid.fol.36.26.
———	———	———	Lib.12.cap.31.	
———	Lib.9.cap.16. ———	Lib.7.fol.157.19. ———	Lib.12.cap.30.	
———	———	Lib.7.fol.157.20.		
9.6. —	———	Lib.7.fol.157.18. ———	Lib.12.cap.30.	
5.8.				
———	———	Lib.8.fol.177.15.		
———	———	Lib.8.fol.177.15.		
———	———	Lib.8.fol.177.15. ———	———	Gal.clas.2.fol.30.B. *Durae carnis.*
———	Lib.32. cap.2.			
———	———	———	———	Strab.lib.3.fol.137.
1.52. —	———	Lib.7.fol.159.10.		
———	———	———	———	P.Gyll.cap.67.
———	———	———	———	P.Gyll.cap.67.
———	———	Lib.7.fol.164.12.		
———	Lib.9.cap. 30. ———	Lib.7.fol.159.10.		
———	Lib.9.cap.30.			
———	———	Lib.7.fol.164.12.		
———	Lib.9.cap.12.47. ———	Lib.3.fol.43.17.fo.44.35.	———	Plau. Ruden.
———	Lib.11. cap.37.			
9.38.				
9.38. —	Lib.9.cap.51. ———	———	———	Colu.lib. 8.cap.16.
———	Lib.9.cap.51. ———	———	———	P.Gyll.cap.95.
———	Lib.9.cap.47.			
———	Lib.2.cap.41.l.32.c.6.	———	———	Cic.lib.2.de Diuin. Gell.lib.20.cap.7.
———	Lib.32. cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32. cap.6.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.9.cap.54.			
———	Lib.32.cap.6.			
———	Lib.32. cap.6.			
23.16.				
———	———	———	———	Gal.clas.2.fol.30.G.

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Qualiter nutriat.	
			Quibus medeatur affectibus. (triunt.	
Otaria.	ὠτάρια.		Veneris aurem uocant Aeoli, et multũ nu-	
			Vide ẽt Patella fera, & Otia.	
Otia.	ὤτια.		Aegre cõcoquuntur, et multũ nutriunt. Vide ẽt Otaria.	
Ouis marina et Pecus Lippio	πρόβατον.		Imo fundo caua saxa colit.	
			Hamo capta, reluctans se liberat.	
Oxyrinchus.	ὀξύρυγχος.		Ab acumine rostri nuncupatur.	
			Mugil fluuiatilis est Diphilo.	
			Rubri maris ore est prælongo, oculis aurimõ fulgẽtibus, dorso pallore insignito, pinnis prioribus nigris, in dorso existẽtibus albis, cauda prolixa et uiridi, aurea linea per medium diuisa.	
			In Nilo reperitur	
			Et sacer habetur.	
			In maximo Caspiæ lacu octo cubitorũ reperitur.	
			Salitur.	
			Glutinum ex eo quomodo & ubi fiat.	
Ozæna	ὄζαινα.		Ossolis etiam. Vide Ossolis.	
PAGRVS.	Φάγρος.	Phagro. Romæ.	Phagrus etiam. Vide Phagrus.	
Pagur. Ouidi.	Φάγρος.		Phagrus aliis. Vide Phagrus.	
Pagurus.	πάγουρος.		Cancri species. Vide Cancer.	[illegible]
Panthera et Pardalis	πάρδαλις.		Maculis orbiculatis uaria.	
			Terrestri similis.	
			Terrestri Seuior.	
			Cetacea est.	
Papauer.	Μήκων.		Gregalis piscis.	[illegible]
Paprax.	πάπραξ.		In Prasiade palude copiosissime capitur.	
Pardalis.	πάρδαλις.		Panthera ẽt dicitur. Vide Panthera.	
Parianus.			Colias. Vide Colias.	
Passer. & Psitta.	ψῆττα.	Passere. Venetiis.	ψῆτταν Romani ῥόμβον uocant.	
			Attici uocant βούγλωσσον.	
			Soleæ Quodãmodo similis.	
			Soleæ Concolor.	
			A Rhombo situ tantum corporis differt, et quomodo & qua ratione.	
			Ex genere planorum piscium est.	
			Nullus mas est, oua .n. in oĩbus reperiuntur	Hist. lib. 4. cap. 11.
			Fusaneus est, ac semel anno parit.	Hist. lib. 5. cap. 9.
			Abditus pinnas exertas mouens specie uermiculorum pisciculos fallit.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Hyeme latitat.	
			Educatur limosa regione.	
			Educatur Saxosis locis.	
			Laudatur atticus.	
			Suauis est & bene nutrit.	
Pastinaca. et Turtur. et Trygon — s. Am Lip.	τρυγών.	Bruco. Romæ. Ferracia. Ligures Glorino. Massiliæ Bastonaca. Siculis Pesce Palsbo. Venetiis.	Cartilaginea & plana.	Hist. [illegible]
			Pinnis caret.	Hist. lib. 1. cap. 5.
			Caudã hẽt Asperã, longã & spinosam.	Hi. lib. 6. c. 10. Part. l.
			Caudã hẽt Armatam ueneno so radio.	
			Coitus fit, mare superueniente.	Hist. lib. 5. cap. 3. & 5
			Animal parit.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Sua latitudine natat.	Hist. lib. 1. cap. 5.
			Volare etiam potest.	
			Latrocinatur ex occulto transeuntes radio figens.	Hist. lib. 9. c. 37.
			Eam persequitur Galeos	
			Musica, & saltatione capitur.	
			Piscis est Pelagius.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Piscis est Cœnosi littoris.	
			Carnem habet mollem, & iucundam.	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
				Gal.clas.2.fol.30.G.
	Lib.32.cap.6.	Lib.3.fol.43.39.		Gal.clas.5.fol.84.A.
		Lib.3.fol.44.31.		
.omittitur	Lib.32.cap.11.marina.	Lib.3.fol.46.11.		
09.8.No			Lib.12.cap.32.	
34.22.				
			Lib.12. cap.34.35.	
		Lib.8.fol.177.29.		
			Lib.12.cap.33.	
		Lib.7.fol.155.49.	Lib.12. cap.34.	Strab.lib.17.fol.780.
			Lib.12.cap.34.	Strab.li.17.fo.770. Clem.Alex.Protrep.
			Lib.12.cap.35.	(fol.17.
			Lib.12.cap.35.	
			Lib.12. cap.35.	
				Ouid. fol.36.29.
	Lib.9.cap.31.			Gal.clas.2.fol.30.H.
12.51.			Lib.12.cap.37.	
			L.10.c.3.l.12.c.37	
55.34.				
			Lib.10.cap.2.	
				Hero.lib.5.fol.359.
	Lib.32. cap.11.			
	Lib.9. cap.42.Rhom.tri	Lib.7.fol.164.42.		(lium etiam.
	(bues quod Psittæ Arist.	Lib. 7.fol.144.42.		Gal.clas.2.fol.29. H.Hesychius et Sanda
		Lib.7.fol.164.34.		Gal.clas.2.fol.29.H.
				Ouid.fol.37.17.
	Lib.9.cap. 20.	Lib.8.fol.177.36.		
	Lib.9.cap.20.	Lib.7.fol.164.38.		
	(hic ψῆτταν uertit.			
	Lib.9. cap.42. Rhombū			
	Lib.9.cap.16.			
08.31.				Col.lib. 8.cap.16.
		Lib.8.fol.178.31.		Ouid.fol.37.17.Herbosa arena.
		Lib.7.fol.164.40.		Clem. Alex.Pæda.lib.2.cap.1.
		Lib.8.fol.177.35.		
	Lib.9.cap.24.			Gal.clas.2.fol.31.A. P.Aegi.li.1.c.93.
	Lib.9.cap.20.			
128.10.	Lib.9.cap.48.l.32.c.2.		Lib.13.c.5.6.7.	Dias.l.2.c.19. Nicand.in Theria.S.Basi.
				(Hex.hom.7.S.Amb.Hex.5.c.10.
	Lib.9. cap.20.			
			Lib.13.cap.6.	
	Lib.9.cap.42.			
	Lib.32.cap.2.			
			Lib.13.cap.8.	
08.30.				
				Gal.clas.2.fol.31.A.fol.44.A.

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Facilis concoctu, & mediocriter nutrit.	
			Cibi causa extrahi debet e dorso eius quic=	
			quid simile est croco caputq; totum.	
			Eius radij — ictu Vlixes pereit.	
			— Ictus præsidia.	
			In medicinis usus.	
Patella. et Lepas et Lopas	λεπάς	Patella. Romæ.	Testati generis.	Hist.lib.4.cap.4.
Plau.			Similis est Tellinis.	
			Vniualuis est, cuius altera pars superficiei detecta, carnem ostendit.	Hist.lib.4.cap.4.
			Testam læuem habet.	
			Caput, et os in terrã uersũ est, quod ad excrementũ deputatũ est supra habetur.	Hist.lib.4.cap.5.
			Papauer in imo habet.	Hist.lib.4.cap.4.
			Rimis cauernisq; saxorum gignitur.	Hist.lib.5.cap.15.
			Saxis — adhærens se tuetur.	Part.lib.4.cap.5.
			— Absolui, in pastũq; ferri solita est	Hist.lib.4.cap.4.lib.5
Fera.	Ἀγρία.		οὖς θαλάττιον. i. auris marina ẽt dicitur.	Hist.lib.4.cap.4.
			Parte ima testæ excernit, qua foramen est	Hist.lib.4.cap.4.
			Ventrẽ post os hẽt, et quæ ouis similia sunt	Hist.lib.4.cap.4.
			Vide etiam Otaria, & Otia, eadem puto.	
Pauo Pauus	ταώς.	Pesce Papagallo. Ro=(mæ. Budiam. Lusitanis.	Quod Pauum auem colore referat, dictus.	
			Dorsum et collũ uario colore insignitũ hẽt.	
			In Hyphaside Indiæ flumine cristis quibus=dam cœruleis, squamis uersicoloribus, cauda aurea in omnẽ partem uersatili reperitur.	
Pecten Pectunculus	κτείς.	Concha de S. Iacobo. Cappa de S. Iacobo.	Testati generis est.	Hist.lib.4.cap.4.lib.8
			Biforis est.	Hist.lib.4.c.4. Part.l.
			Testas hẽt — striatas, unde [illegible]	Hist.lib.4.cap.4.
			Vnã tumidã, alterã planam	
			Binas auriculas habentes.	
			Ouũ — Altero latere suæ oræ habet.	Part. lib.4.cap.5.
			Vere tantũ hẽt, tempore.n. procedẽte minuitur, demũ totũ abolctur	Gene.lib.3.cap.11.
			Oritur — Sponte naturæ in arenosis.	Hist.lib.5.cap.15.
			— Vere.	
			Breui augetur, anno.n. perfici potest.	Hist.lib.5.cap.15.
			Admoto digito dehiscit, mox comprimit se	Hist.li.4.cap.8.
			Volitat. (ut cernens.	Hist.lib.4.cap.4.9.l.
			Stridere sentitur dum uolitat.	Hist.lib.4. cap.9.
			Recõditur — In magnis æstibus.	Hist.lib.5.cap.15.lib.
			— In magnis frigoribus.	
			Squalore læditur, ruffũ magis colorẽ trahit.	Hist.lib.8.cap.20.
			Noctu ab Vrtica perquiritur.	
			Cancellus in eo aliquando nascitur.	Hist.lib.5.cap.15.
			Concoctu facilis stomacho et uentri gratus, si cimino & pipere condiatur.	
			Præstãtior — Albus. (te.	
			Nigerrimus maximus æsta=	
			Ex nigris et rufis maior, &	
			Prægnans. (uere	Hist.lib.8.cap.30.
			Mytilenis.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Pectines à Pectunculis separat Plin.	
Pecus. Lippio.	πρόβατον.		Ouis alij. Vide Ouis.	
Pediculus marinus.	φθεὶρ θαλάσσιος.		Gignitur — Nõ in piscibus, sed in limo.	Hist.lib.4.cap.10.li.
			Similis Asellis multipedibus la=tiori tamen cauda.	Hist.lib.5.cap.31.
			Pisces infestat plurimum.	H.l.4.c.10.l.5.31.
			Quibus medeatur affectibus.	

VS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
				Gal.clas.2.fo.31.A.P.Aegin.li.1.c.93.
	Lib.32.cap.5.			
	(32.c.5.			N.cand.in Theria.
	L.22.c.25.l.28.c.10.l.		Lib.13.cap.5. Incu=	P.Aegin.li.5.c.21.morſus remedia docet.
	Lib.32.ca.7. 8.et 10.		(ratilis.	Dia[illegible]ap.19. P.Aegin.lib.7.
		Lib.3.fol.43.17.fo.44.36.		Plau.in Rudente.
		Lib.3.fol.43.25.		
		Lib.3.fol.44.38.Biforis.		
		Lib.3.fol.44.38.		
			Lib.13.cap.29.	
				S.Amb.Hex.5.cap.2.
				S.Amb.Hex.5.ca.2.Iſid.Hyſp.l.12.c.6.
				Philoſtratus lib.3.uitæ Apollonii.
		Lib.3.fol.44.35.		S.Bas.Hex.hom.7.
		Lib.3.fol.44.37.		P. Gylli.cap.82.Maſſ.fol.222.
				Maſſ.fol.222.
				Maſſ.fol.222.
	Lib.9.cap.51.			Colu.lib.8.cap.16.in limoſis.
	Lib.9.cap.51.			
	Lib.11.cap.37.			
	Lib.9.cap.29.& 33.			Maſſ.fol.223.
	Lib.9.cap.33.			
	Lib.9.cap.33.			
	Lib.9.cap.45.			
		Lib.3.fol.46.6.		
		Lib.3.fol.46.4.		
	Lib.32.cap.11.			
		Lib.3.fol.46.5.		
	Lib.32.cap.11.			Cle.Alex.Pæda.li.2.cap.1.Methymnæus
	Lib.32.cap.7.	Lib.3.f.43.39.		(Hora.2.Serm.Sat.4.Tarentinus.
	Lib.32.cap.11. utroſq;			
54.22.	(numerans.			
	Lib.9.cap.47.			
	Lib.32.cap.7.& 8.			

NOMINA LATINA.	NOMINA GRAECA.	NOMINA VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
Pediculus piscis.	φθεὶρ ἰχθύς.		Maris, quod à Cyrena ĩ Aegyptũ pãditur piscis pediculus nõe, circa Delphinũ est, qui omnium pinguissimus fit pabuli copia, Delphini opera suppeditata.	Hist.lib.5.cap.31.
Pelamis & Limosa et Limaria — Plinio The.	πηλαμύς.	Pelamide. Romæ.	Thynni partus Cordylla appellatur primũ mox Limosa a luto Pelamis uocari incipit, et cum annuũ excesserit tempus Thynnus.	Hist.lib.6.cap.17.
			Maior dicitur: Σκολιοτίς.	
			Apolectus.	
			Orcynus, & Triton.	
			Θυννίς uocatur à Sostrato.	
			Longa ex Oceano ueniens Sarda uocatur.	
			Vere pontũ subit, æstatemq; ibi traducit.	Hist.lib.8.cap.13.
			Parit: Semel anno.	Hist.lib.5.cap.9.
			In Ponto, nec uspiam alibi.	Hist.lib.5.cap.10.
			Gregalis.	Hist.lib.1.cap.1.lib.
			Aequora fluuio, paludi ue uicina colit.	
			Quomodo capiatur.	
			Multum nutrit, grauis est, difficilis concoctu, urinam mouet, salita uentrem ducit, et Salitur. (extenuat.	
			Quibus medeatur. Vide etiam Thynnus.	
Pelorides Peloriæ	πελωρίδες. πελώριαι.		Dicuntur: Sic παρὰ τὸ πελώριον.	
			Etiam Βασιλικαὶ .i. Regiæ.	
			E genere Chamarum sunt, et magnæ.	
			Copiose alunt, boni sunt succi, et stomacho gratæ, nec facile excernuntur.	
			Quibus medeantur affectibus.	
Pentadactyles.			E genere Cochlearum.	
Perca Percis — Pli.l.32.c.11.	πέρκη. πέρκις.	Percia. Romæ. Persico multis in locis fluuiatilis Perca uocatur. Persch. Germanis. Perche. Gallis.	Chanæ, & Phycidi similis.	
			Cum Gobijs proportionem habet.	
			Virgulis lineisq; quibusdã uarius. (excepta	
			Brãchias hẽt quaternas, et duplices nouissima	Hist.lib.2.cap.13.
			Plures appẽdices superne circa uentriculũ.	Hist.lib.2.cap.17.
			Parit in stagnis fluuiorũ, et arundinetis lacuũ continctem fœtum suum emittens.	Hist.lib.6.cap.14.
			Marina est & fluuiatilis.	
			Saxatilis est.	Hist.lib.8.cap.15.
			Hyeme latet.	Hist.lib.8.cap.15.
			Melanurũ sequitur, ut prouerbio dicitur.	
			Mollem carnem habet.	
			Pro esca est capiendis Anthijs.	
			Quibus medeatur. (quens.	
Perna.			Concharũ generis circa Pontias insulas frequens.	
			Stat uelut sullo crure lõgo in arena defixa	
			Hiat qua limpitudo est, pedali non minus spatio, cibum uenatur.	
			Dentes habet in circuitu marginum pectinatim spissatos, intus pro spõdylo grãdis caro est.	
			Cõsidera num hæc sit Pinna, uel ei similis.	
Persæus.	περσαῖος.		In Rubro mari nascitur, à Persæo Iouis filio, & Græce, & Arabice sic uocatus.	
			Similis Lupo aspectu, Anthiæ magnitudine	
			Naso est adunco cingulis aureis à capite oblique deductis ad uentrem usque.	
			Frequentes et permagnos dentes habet.	
			Robustissimus, et audacissimus.	
Phager Phagorius et Pager — Plin.	φάγρος. φαγώριος.	Phagro. Romæ.	φαγώριος etiam dicitur.	
			Erythrino, & Iecorino similis.	
			Chromi, Acarne, Anthiæ, Orpho, Synodonti, et Synagridi g[...]	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.9.ca.15.l. 32.c.11.	—	—	P.Gylli.cap.13.secus.
—	—	Lib.8.fol.178.2.		
—	Lib.9.cap.15.l.32.c.11			
—	Lib.32.cap.11..			
—	—	Lib.7.fol.151.38.		
—	Lib.32.cap.11.			
.38. —	Lib.9. cap.15.			
.15. —	Lib.32.c.xi. In Mœotide	Lib.7.fol.159.20. —	—	Strab.lib.7.fol.3[illegible]9.
.39.				
.41. —	—	—	Lib.12.cap.38. —	Strab.lib.7.fol.3[illegible]9.In Mœotide palude.
—	—	Lib.8.fol.178.1. —	—	Gal.clas.2.fol.30.C.
—	Lib.9.c.15. lib.32.c.9.	Lib.3.f.62.3.l.8.f.178.2.	—	Strab.lib.7.fol.310.Gal.clas.2.fol.30.C.
—	Lib.32. cap.9..			
—	—	Lib.3.fol.47.14.		
—	—	Lib.3.fol.45.44.		
—	Lib.32. cap.11. —	Lib.3.fol.45.43.		
—	—	Lib.3.fol.45.45.		
—	Lib.32.cap.9.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	L.7.f.159.23.l.8.f.177.9		
—	—	Lib.8.fol.177.10.		
—	—	Lib.7.fol.159.28.		
—	—	—	—	Aus.Gal.in Mos.P Gyll cap.28.
.50. —	Lib.9.cap.16. —	—	—	Gal.clas.2.fol.29.C.Ouid.fo.37.5.Vide
—	Lib.9.cap.16.			(num secus.
—	—	Lib. 7.f.156.31.f.159.29		
—	—	Lib.8.fol.177.12. —	—	Gal.clas.2.fol.29.C.
.42.				
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32.cap.11.			
—	Lib.32.cap. xi.			
—	Lib.32.cap.xi.			
—	—	—	Lib.12.cap.40.	
—	—	—	Lib.12. cap.40.	
—	—	—	Lib.12.cap.40.	
—	—	—	Lib.12.cap.40.	
—	—	—	Lib.12.cap.40.	
—	—	—	—	Strab.lib.17.fol.780.
—	—	L.7.fol.150.30.45.f.163.		
—	—	Lib.7.fol.163.25. (20.		

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
& Pagur Ouid.			Descriptio, & quo differat ab Erythrino.	
			Rutilus est.	
			Lapides habet in capite.	Hist.lib.8.cap.19.
			Cor habet triquetrum.	
			Carniuorus est.	
			Solitarius est.	
			Hyeme læditur.	Hist.lib.8.cap.19.
			Marinus est, & fluuiatilis.	
			Littoralis, & pelagius.	Hist. lib.8.cap.13.
			Aegyptys Syenitis sacer est.	
			Channi esca capitur.	
			Aegre concoquitur, concoctus multū nutrit.	
			Præstantior — Marinos.	
			Vere.	
			Exoriente canicula.	
			Ereticus.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Phalæna.	φάλαινα.	Capo doglio.	Balæna est, uide Balæna. (Membras.	
Phalerica.	φαληρικὴ.		Apuæ genus Membradas gignens. Vide	Hist.lib.6.cap.15.
Pheræus	Φεραῖος uel περαίας,		Mugilum species, nutrimento non utens.	Hist.lib.8.cap.2.
et Trastitoranus	(ut habet Arist.		Non nisi mucore suo uescitur.	Hist lib.8.cap.2.
(Theo.			Semper ieiunus est. Vide et Pholis.	Hist.lib.8.cap.2.
Phoca.	φώκη.	Boue marino Romæ.	Vitulus marinus. Vide Vitulus marinus	
Phocæna.	φώκαινα.		Tirsio est Theo. Vide Tirsio.	Hist.lib.6.cap.12.
Pholades.	φωλάδες.		Testati generis sunt.	
			Multi nutrimenti, olidæ, & praui succi.	
Pholis.	φωλίς.		In mucore quem emittit conquiescit.	Hist.lib.9.cap.37.
			Vide Pheræus, cogitans an idem sit.	
Phorcus.			Marinus piscis.	
Phoxinus.	φοξινός.		Fluuiatilis est.	Hist.lib.6.cap.13.
			Recens ortus oua habet.	Hist.lib.6.cap.13.
			Parit in arundinetis, ac fluuiorū paludibus.	Hist.lib.6.cap.13.
Phycen.	φυκὴν.		Saxatilis, tenellus, corruptu facilis.	
			Vide Phycis, cogitās an idem, uel similis.	
Phycis.	φυκίς.		Dicta quod ex alga nidificet.	
Phycus.			Similis est Percæ, & Channæ.	
& Fuca Theo.			Mas nigrior, & squamis amplioribus.	Hist.lib.6.cap.13.
			Pusilla bis anno parit. (uere uaria.	Hist. lib.6.cap.13.
			Colorem mutat, reliquo tempore candida,	Hist.lib.8.cap.30.
			Sola nidificat ex alga, & in nido parit.	Hist.lib.8.cap.30.
			Etsi cætera carne abstineat, Squillas appe=	Hist.lib.8.cap.2.
			Ex numero est saxatilium. (tit.	
			Tenerrima, & corruptu facilis.	
			Vide et Phycen, cogitans num idem, uel si=	
Physa.	φύσα.		Ex genere testatorum est. (milis.	
			In Nilo reperitur.	
			Lunari potestate augetur, & minuitur.	
Physeter.	φυσητήρ.		Ab effectu uocatur, quasi flator.	
	φύσσαλος et dici		Ingētis columnæ modo se attollens, altiorq́;	
	arbitror ab Opp.		nauium uelis diluuiem quandam eructat.	
			Cetaceus est.	
			In Gallico Oceano, et Arabico sinu reperi=	
Physsalus.	φύσσαλος.		Rubri maris piscis pestiferus. (tur.	
	φυσητὴρ ab alys		Descriptio, & uniuersa historia.	
	dici censeo.		Cetaceum esse legitur in Oppiano græco.	
Phytarus			Marinus piscis.	
Picilus.	ποικίλος.		Varius etiam. Vide Varius.	
Pinna.	πίννα.	Naccara. Romæ.	Testacea, & scabra.	Hist.lib.4.cap.4.
	πίνη.	Nacra Massiliæ.	Nascitur — In limosis subrecta semper.	Hist.lib.5.cap.15.
		Perna. Neapolitanis.	Ex bisso.i.uillo, uel lana pinna	Hist.lib.5.cap.15.
			(li.	

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	—	—	Maſſ.fol.71.P.Gyll.cap.20.
—	—	—	—	Ouid.fol.36.29.
—	Lib.9.cap.16.			
—	—	Lib.7.fol.163.22.		
—	—	Lib.7.fol.163.22.		
—	—	Lib.7.fol.163.22.		
—	Lib.9.cap.16.			
ab interp.	Lib.32.cap.x.& xi. —	Lib.7.fol.155.49.li.8.fol.		
109.4.		(177.24.		
135.6. —	—	—	Lib.12.cap.36. —	Clem.Alex.Protre.fol.17.Euenitis.
—	—	Li.7.f.163.26.l.8.f.178.9	—	Gal.clas.2.fol.30.C. *Duræ carnis.*
—	—	Lib.8.fol.177.25.		
—	—	Lib.7.fol.163.22.		
—	—	Lib.7.fol.163.28.		
—	—	Lib.7.fol.148.1.		
—	Lib.32. cap.x.			
—	—	Lib.7.fol.153.25.		
—	—	Lib.7.fol.153.26.		
—	—	Lib.3.fol.44.32.f.46.12.		
—	—	Lib.3.fol.44.32.fo.46.12.		
—	Lib.32.ca.11.l.36.c.5.			
—	—	Lib.8.fol.177.8.		
—	—	—	—	Her.Bar.in caſti.Pli.Maſſ.f.159.P.Gyll.
—	—	L.7.f.159.23.l.8.f.177.9		(cap.60.
—	Lib.9. cap.26.			
—	Lib.9.cap.26.			
08.51. —	Lib.32.cap.11. —	Lib.7.fol.177.8. —	—	Gal.clas.2.fol.29.C.fol.43.H.
—	—	Lib.8.fol.177.9.		
—	—	—	—	Strab.lib.17.fol.780.
—	—	Lib.7.fol.155.50. —	Lib.12.cap.41. —	Stra.lib.17.fol.780.
—	—	—	Lib.12.cap.41.	
—	—	—	—	Herm.Bar.in caſtig.Plin.
—	Lib.9.cap.4. —	—	—	Strab.lib.15.fol.688.Soli.cap.65.
2.51.omiſ	Lib.9.ca.4.l.32.c.xi. —	—	—	Strab.lib.15.fol.688.Soli.cap.65.
p.et græ	Lib.9.cap.4. —	—	—	Strab.lib.15.fol.688.
s legitur.	—	—	Lib.12.cap.42.	
—	—	—	Lib.12.cap.42.	
2.51.omiſ				
ab interp.	Lib.32.cap.11.			
3.30.	Lib.9.cap.42. —	L.3.f.44.35.37.f.45.22.	Lib.13.cap.31. —	Cice.2.*de natura deorum.*
3.29. In	Lib. 9.c.42.l.32.c.11.	Lib.3.fol.45.18.		
ſcopulos.				

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL[ES]
			Sedē nō mutat, ſed radice innititur, auulſa (nō uiuit.	Hiſt.l.4.c.4.l.5.c.15
			Custodē intra ſe cōtinet aut Squillā paruā, aut Cancellū, quo priuata perit breui tpē.	Hiſt.lib.5.cap.xv.
			Quomodo cū custode mutua opera uiuat.	
			Vellus aureum nutrit.	
			Margaritas in Acarnania gignit.	
			Multū nutrit, urinā mouet, ægre concoquitur & digeritur.	
			Vide ēt Perna, cogitās nū eadē, uel ſimilis.	
Pinnophylax.	πιννοφύλαξ.		Pinnother etiam. Vide Pinnother.	
Pinnother. / Pinnophylax. / et Squilla parua. Cic.	πιννοθήρ. Ariſt. / πιννοθήρης. Athe.		Pinnophylax etiam dicitur.	
			Pinnæ custos ē. i. Cancellus.	Hiſt.lib.5.cap.15.
			Squilla parua.	
			Connaſci creditur.	Hiſt.lib.5.cap.15.
			Cum pinna mutua opera uiuit.	
			In ſpongiarum ēt cubilibus naſcitur.	Hiſt.lib.5.cap.16.
			Oīs Cancellus inanes testas ingrediens.	
Piſtrix. Cice.			Vide Pristis, eundem arbitror.	
Platax.	πλάταξ.		Coracinus eſt Alexandreis. Vide Coraci.	
Platanista.			In Gange Indiæ reperitur rostro Delphini, et cauda magnitudine XV. cubitorum.	
Platanurus. Lippio.	πλατύουρος.		Littoralis piſcis.	
Platistacus.	πλατιστακός.		Myllus eſt. Vide Myllus.	
Platystaticus.	πλατιστατικός.		Coracinus eſt Philotimo. Vide Coracinus.	
Polypodine.	πολυποδίνη.		Polypi ſpecies. Vide Polypus.	
Polypus.	πολύπο[υς]. / Ἀνόστεος. Heſiod. in 2. de opera et die.	Polpo. Romæ. / Popre. Maſſiliæ.	Ex mollium genere eſt.	
			Deſcriptio.	H.l.4.c.1.l.5.c.6.Pa[rt.]
			Atramentū hēt apud mutim, quo utitur in metu.	H.l.4.c.1.l.9.c.37.
			Quo differat Mas à fœmina.	Hiſt.lib.4.c.1.l.5.c.
			à ſepia, et à Loligine.	Hiſt.lib.4.cap.1. Par[t.]
			Plura genera.	Hi.lib.4.c.1.li.9.c.3[7]
			Quando & quomodo coeat.	H.l.4.c.1.l.5.c.6.1[2]
			Quale ouū edat, et quomō ex ouo gignatur.	H.l.5.cap.12.et 18.
			Fœmina partu, mas coitu debilitatur.	Hiſt.lib.9.cap.37.
			Conchyliorū carne quomodo ueſcatur.	Hiſt.li.8.cap.2.l.9.c.
			Deficiente uenatione, brachia ſua deuorat.	Hiſt.lib.8.cap.2.id n[on]
			Quale gustus instrumentum habeat.	Part.lib.2.cap.17.
			Natat pedibus obliquus.	Hiſt.lib.1.cap.5.li.4
			In ſiccum etiam exit.	Hiſt.lib.9.cap.37.
			Colorē mutat in metu, et in piſciū uenatione.	Hiſt.lib.9.cap.37.
			Prudētia in edendis cōchis, et hamo euitādo	
			Pugnans cum Locusta eam ſuperat.	Hiſt.lib.8.cap.2.
			cum Congro uincitur.	Hiſt.lib.8.cap.2.
			cum Aquila, eam interficit.	
			Binis menſibus conditur.	Hiſt.lib.5.cap.12.
			Non reperitur in Euripo.	Hiſt.lib.9.cap.37.
			Vbi ſacer habeatur.	
			Vltra bimatum non uiuit.	Hiſt.lib.9.cap.37.
			Mira magnitudo circa Carteiam.	
			Oleam mire amat.	
			Capitur eſcarum odore, & oleæ ramo.	Hiſt.lib.4.cap.8.
			Deterrimus dum oua fouet.	Hiſt.lib.5.cap.12.
			Præstantior prægnans.	Hiſt.l.b.8.cap.30.
			Durus eſt, & ægre concoquitur.	
			In medicinis uſus.	
Theod.	Ναυτικός.		Secus Plinius. Vide Nauticus.	Hiſt.lib.4.cap.1.
Plinio.	Ναυτίλος.		Secus Theodo. Vide Nautilos.	
Pompilus	πομπίλος.	Pampalo. Maſſiliæ.	Cur Pompilus dicatur.	
			E Thynnorum genere.	
			Nauium comes.	
			Delphino inimicus, à quo nō impune editur.	

...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
23.33. —	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.19.		
23.34. —	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.21.23 —	Lib.13.cap.31. —	Cic.2.de natura deorum.
—	—	—	—	S. Basi.Hex.hom.7.
—	Lib.9.cap.35.			
—	—	Lib.3.fol.46.34.		
—	Lib.9.cap.42.			
23.33. —	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.19.		
—	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.19.23.		
—	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.19.		
—	—	Lib.3.fo.45.25.		
23.34. —	Lib.9.cap.42. —	Lib.3.fol.45.21.23. —	Lib.13.cap.31. —	Cic.2.de natura deorum.
—	Lib.9.cap.31.secus alij.			
—	—	—	—	Cic.in Arato 21.45.48.
—	—	Lib.7.fol.154.27.		
—	Lib.9.cap.15.			
108.25.				
—	—	Lib.3.fol.59.47.		
—	—	Lib.7.fol.154.xxi.		
—	—	Lib.7.fol.159.10.		
—	Lib.9.cap.28.& 29. —	Lib.8.fol.178.19. —	—	Gal.clas.2.f.30.H. S.Basi.Hex.hom.7.
111.49. —	Lib.9.cap.12.28.et 29.	Lib.7.fol.158.1.		
—	—	Lib.7.fol.158.4.subrusum.		
	(c.xi.			
—	Lib.9.ca.29.et 30.l.32			
—	Lib.9.cap.29.& 51..			
15.54. —	Lib.9.cap.51..			
5.42.52	Lib.9.cap.30. —	—	Lib.12.cap.8.	
—	Lib.9.cap.29.& 30. —	Lib.7.fol.158.6.		
4.26. —	Lib.9.cap.29.id negat.	Lib.7.f.158.x.uerũ esse.12. (non esse.	Lib.12.cap.3 —	Hesiodus in 2.de opera,& die.
—	Lib.9.cap.20.& 29.			
11.49. —	Lib.9.cap.19.& 29. —	Lib.7.fol.158.22. —	Lib.12.cap.9.	
24.19. —	Lib.9.cap.29. —	Lib.7.fol.158.15. —	Lib.12.cap.5. —	Ouid.fol.34.9.S.Basi.Hex.hom.7.
—	Lib.9.cap.30. —	—	— (12.13.	Ouid.fol.34.12.
26.58.	Lib.9.cap.62. —	—	Lib.12.ca.5.l.13.c.	
.45.cũ Mu	Lib.9.cap.29.& 62. —	—	L.xii.c 5.cũ Muræna	
— (ræna.	—	—	Lib.xii.cap.7	
— (põto.	Lib.9.cap 30.			
16.54. in	—	L.7.f.158.42.in Hellespõto		
— (annum.	—	Lib.7.fol.158.20.		
.58.ultra	Lib.9.cap.30. —	Lib.7.fol.161.30.		
— (147.34	Lib.9.cap.30. —	—	Lib.xii.c.x.puteolis.	Strab.lib.3.fol.137.talenti pondo.
.55.l.4.f.	—	Lib.7.fol.158.27.		
.148.9 —	Lib.9.cap.30. —	Lib.7.fol.158.27. —	Lib.xii.cap.9.	
—	—	Lib.8.fol.177.50.f.178.20	—	Gal.clas.2.fol.30.H. P.Aegin.l.1.c.92.
—	Lib.32.cap.x. —	Lib.7.fo.157.53.l.8.f.177 (50.178.20.		
—	Lib.9.cap.29.			(de luco.
.109.48. —	—	Lib.7.fol.143.2. —	Lib.xii.cap.44. —	Eustathi fol.1509.17.à uerbo πέμπω.i.
—	Lib.9.cap.15. —	L.7.f.142.49.Pelamidi simi	lis uariusq. —	Eustathi.fol.1070.23. Pelamidi similis,ua (riusq.
.109.48. —	Lib.9.cap.15.l.32.c.xi.	L.7.f.142.16.et.31.49. —	Lib.xii.cap.43. —	Ouid.fol.36.22.
—	—	Lib.7.fol.142.26. —	Lib.xii.cap.44.	

N O M I N A LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
			Sacer piscis habetur & nauigantibus sit sa	
			Amatorius piscis est. (luti.	
			Pelagius est.	
			Piscandi ratio. (tror.	
Porculus.			Marioni similis. Vide Porcus, eundem arbi	
Porcus.	χοῖρος.	Pesce Porco. Romæ.	Orthragoriscus uocatur à Lacedæmonijs.	
			Magnus piscis est, & cũ capitur grunnit.	
			Spinas habet in dorso uenenosas.	
			Marinus est, & Niliacus.	
			Suæ spinæ ictus medela.	
			Iudæis etiam gratus.	
			Vide etiam Porculus, Aper, & Sus, eosdẽ	
Premas	πρημὰς Athe.		Thynnis est. (censeo.	
Premnas	πρημνὰς. Athe.		Hyeme cœno conditur.	Hist. lib. 8. cap. xv.
Prenas	πρῆνας Oppi.		In alto pelago degit.	
Primada Thε.	πριμαδία Arist.		Ab oĩbus pro Thynni specie accipi uidetur	
Prepon.	πρέπων.		In specubus latet, maximus, sed segnis.	
Pr[illegible]is	πρίστης Arist.		Sic uocatur, q̃ fluctus mire scindat.	
et Pistrix Cic.	πρῆστις Oppi.		Longissimo, sed angusto corpore est.	
			Pilo uestitur.	
			Animal parit.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			In Indico mari ducenum cubitorum est.	
			Ferum animal.	
Psitta.	ψῆττα.		Passer Theo. Vide Passer.	
			Rhombus Plinio, et Athæneo. Vide Rhom.	
Psorus.	ψόρος.		Ψυχρος est Numenio.	
Ps[illegible]rus.	ψ[illegible]ρος.		Vocatur à Numenio ψέρος.	
Pulcher Theo.	καλλιώνυμος.		Callionymus alijs. Vide Callionymus.	Hist. lib. 2. cap. xv.
Pulex marinus.	ψύλλος θαλάττιος.		Piscibus infestus.	Hist. lib. 4. cap. 10.
Pulmo marinus. et Halipleumon. Plin. (l. 32. c. xi.	πνεύμων θαλάττιος.	Potta marina. Romæ.	Descriptio. (tis differens.	
			Et si absolutus sine sensu est, parũ à plan=	Part. lib. 4. cap. 5.
			Natura [illegible] prouenit.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Tempestatem portendit.	
			Lignũ eo confricatũ, ita prælucet, ut arde	re uideatur.
			Quibus medeatur affectibus.	
Purpura.	πορφύρα		Testata est turbinati generis cuniculatim	
			procurrente rostro, quo profertur lingua,	
			ac clauata ad turbinem usq; aculeis in orbẽ	Hist. lib. 5. c. 15. Par[illegible]
			Natiuo operculo tegitur. (septenis	Hi. lib. 5. cap. 15. Pa[illegible]
			Linguã hẽt durissimã digitalis longitudinis.	Hi. l. 4. c. 4. l. 5. c. 15. [illegible]
			Florẽ tingendis expetitũ uestibus, in medijs	
			faucibus in candida uena habet.	Hist. lib. 5. c. 15. l. 6. [illegible]
			Quo tempore, et qua rõe flos colligatur.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Pro solis propinquitate colorem habet. (tur	
			Ex limo ac putrescente materia, uere gigni	H. l. 5. cap. 12. et 15.
			Celerrime crescit, anno. n. magnitudinẽ im	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Olfactum & gustum habet. (plet	Hist. lib. 4. cap. 8.
			Mobilis, sed parum admodum progreditur.	Hist. li. 8. cap. 2. l. 9. [illegible]
			Quomodo, & quibus uescatur.	Hist. lib. 5. cap. 15. li. [illegible]
			Latet diebus canicularibus	Hist. lib. 5. c. 15. li. 8
			Viuit annis plurimum septenis.	Hist. lib. 5. cap. 15. an[illegible]
			Extra aquã diebus quinquagenis.	Hist. l. b. 8. cap. 2[illegible]
			Orbes testæ totidem, quot habet annos.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			In Carteia decem librarum reperitur.	
			Pluuia, & dulci aqua necatur.	Hist. lib. 8. cap. 20.
			Quomodo nassa capiatur.	Hist. lib. 4. cap. 8. l. 5. [illegible]
			Duræ carnis.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Plures species.	Hist. lib. 5. cap. 15.
			Tyria omnium optima.	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.7.fol.142.14.	Lib.12.cap.44.	Euſtathi.fol. 1067.43.
—	—	Lib.7.fol.142.15.	—	Euſtathi.fol.1070.23.
109.47.	—	Lib.7.fol.142.48.	Lib.12.cap.43.	
150.16.				
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.32.cap.2.			
—	Lib.32.cap.2.			
—	Lib.32.cap.5.	—	—	Strab.lib.17.fol.781.
—	Lib.32. cap.5.	Lib.7.fol.155.49.	—	Strab.lib.17.fol.539.
—	Lib.32. cap.5.			
—	—	—	—	S.Ambr.Hex.5.cap.2.
—	—	Lib.7.fol.164.4.		
109.45.				
09.x.nomẽ	—	—	Lib.12.cap.32.	
ab interp.	—	—	—	Maſſ.fol.6.
—	—	—	—	Maſſ. fol.6.
—	Lib.9.cap.13.			
—	Lib.9.cap.13.			
—	Li.9.c.3.et 4..l.32.c.xi	—	Lib.x.cap.2.	
112.53.	—	—	—	Cic.in Arato 21.45.48.Vir.Aen.3.86.
—	Lib.9.cap.42. Rhom.tri	Lib.7.fol.164.42.		
—	(bués quòd Pſittæ Ariſt.	Lib.7.fol.156.36.		
—	—	Lib.7.fol.156.36.		
—	Lib.9.c.47.circunſcribit			
—	—	—	—	M[illegible] fol.322.P.Gyll.cap.97.
—	Lib.9.cap.47.			
—	Lib.18.cap.35.			
—	Lib.32.cap.x.			
—	Lib.32.cap.x..	—	Lib.xi.cap.50.	Diaſ.lib.2.cap.36.P.Aegin.lib.7.
—	Lib.9.cap.36.	Lib.3.fol.44.36.		
—	Lib.9.cap.36.	—	Lib.13.cap.33.	
—	Lib.9.cap.36.			
—	Lib.9.cap.36. & 38.	—	Lib.13.cap.34.	
—	—	—	—	Vitruuius lib.7.cap.13.
—	Lib.9.cap.51.			
—	Lib.9.cap.36.			
—	Lib.9.cap.36..	—	Lib.13.cap.33.	
—	Lib.9.cap.36 .			
—	Lib.9.cap.36.			
—	Lib.9.cap.36.			
—	Lib.9.cap.36.			
—	—	—	—	Strab. lib.3.fol.137.
—	Lib.9.cap.36.			
165.19	Lib.9.cap.37.l.32.c.5.	—	Lib.13.cap.33.	
—	—	Lib.3.fol.44.24.	—	P.Aegin.lib.1.cap.91.
—	Lib.32.cap. 6.& x.	—	—	Diaſ.li.2.c.4.Gal.cla,.5.f.83.H.84.C.
—	Lib.9.cap.37.	Lib.3.fol.44.36.		(P.Aegin.lib.7.
—	—	—	—	Strab.lib.16.fol.718.

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL[IS]
RAIA.	Βάτος, et Βατίς.	Raia. Romæ.	Dicta quod cauda aculeis quibusdā armata sit.	
& Batis.	et Βότις, et Βοτά	Miragiet. Massil.	Cartilaginea plana, aspera contecta cute.	Hist. li. 1. c. 5. Part. li.
	νι. Athe. lib. 7. f.	Raye. Gallis.	Branchias habet detectas supina parte.	Hist. lib. 1. cap. 5. l. 2. c.
	144. 1. mali sint	Rocchen. Germa.	Pinnis caret, & sua latitudine natat.	Hist. li. 1. cap. 5. Par.
	(pisces.	Raia. Lusitanis	Coit — tergo fœminæ supinis maris super	Hist. lib. 5. cap. 5.
			Coit — Aliquādo cū Squatina (positis.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Quale ouū, et quali testa, contentū habeat.	Hist. lib. 6. cap. 10.
			Parit animal rupta testa.	Hist. lib. 6. cap. 10.
			Quo astu pisciculos fallat.	Hist. lib. 9. ca. 37. ni n
			Hyeme latet.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Cœnosis locis uictitat.	
			Quomodo aliquando ab hamo se dissoluat.	
			Condimentum, & hyeme comedendā esse.	
			Quomodo nutriat.	
			Quibus medeatur.	
			Plures species. Vide Læuiraia.	
Palustris.		Ranocchia. Itali.	Quadrupes & ouipera	Hist. lib. 2. cap. 15. lib.
uel Fluuiatilis.			Qualem habeat linguam, & uocem.	Hist. lib. 4. cap. 9.
et Ranunculus.			Iecur eius geminum esse dicunt.	
			Lienem admodum exiguum habet.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Noctu coit, mare superueniente.	Hist. lib. 4. cap. 9. l. 5.
			Parit — Fœtū cōtinuo filo sibi cohærentem	Hist. lib. 6. cap. 14.
			Parit — Minimas carnes nigras, Gyrinos	uocant.
			Parit — Educatq; in sicco.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Spirat, & strepit.	Hist. lib. 4. c. 9. li. 8. c
			Cyrenis, et in Sepripho insula muta.	Hist. lib. . cap. 2 .
			Cur diu sub aqua urinetur.	
			Vltra solitū uocalis tēpestatem prænuntiat	
			In Gallia ciuitas a Ranis fuit pulsa.	
			Inimica apibus, & Natrici.	
			Semestri uita in limum resoluitur nullo cer-	
			nente, & rursus uernis aquis renascitur.	
			In medicinis usus, & proprietas mira.	
Rana.	Βάτραχος		Plures species.	
Rubeta.	Φρῦνος.		Rubeta dicitur quod in uepribus tātū uiuat	
et Bufo. Virg.	Φρύνη.		Cunctarū grandissima, geminis ueluti corni	bus u[illegible]
1. Geor. ex expo			Mira ac utilis proprietas.	
sitione Seruij.			Quadrupes, & ouipera.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Duo iecora perniciosum unū salutare alterū	
			In utraq; sede uiuit. (habere dicitur.	
			Venenosissima est.	
			Contra eius uenenum præsidia.	
		(Romæ.	Apibus ipsa, et ipsi Buteo hostis est.	Hist. lib. 9. cap. 1.
Piscatrix.	Ἁλιεύς.	Martin pescator.	Ex piscatione qua utitur, sic dicta.	
Marina.		Bodroi. Massiliæ.	Ex genere cartilagineorum.	Hist. l. 5. c. 5. Gen. l. 3.
		Emxarroco. Lusitanis	Caput grādius ē reliquo corpore aculeatūq;	Gene. lib. 3. cap. 3.
		Pesce pescator. Ligu.	Branchias in latera deductas hēt cuticula	Hi. l. 2. c. 13. Raia mi
		Pescatrice. Neapolis.	Vbi pinnas habeat (tectas.	Part. lib. 4. cap. 13.
		Lamia. Siculis.	Caudam carnosam habet & breuem.	Part. lib. 4. cap. 13.
			Fel habet intestinis commissum.	H. l. 2. c. 15. Raia mē
			Duo ueluti capilli ante oculos pendent.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Oua parit perfecta diuersa iuxta terram.	Hist. lib. 2. cap. 13. li. l
			Quo astu piscibus insidiatur.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Quibus medeatur.	
Remora	Ἐχενηίς.		Dicta quod nauis cui adhæret tardius eat.	Hist. lib. 2. cap. 14.
et Echeneis			Descriptio figuræ, coloris, et magnitudinis.	Hist. lib. 2. cap. 14.
et Odinolyon Plin. l.			Marinus piscis saxis assuetus.	Hist. lib. 2. cap. 14.
(32. c. 1.			Amatorijs ueneficijs, infamis, et litiū mora.	Hist. lib. 2. cap. 14.
			Lubricos partus ad puerperium continet.	
			In cibos non admittitur.	Hist. lib. 2. cap. 14.

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	—	—	Maſſ.fol.301.P.Gyll. cap.47.
—	Lib.9.cap.24. —	Lib.7.fol.143.46. —	—	P.Acgin.lib.1.cap.93.
—	Lib.9. cap.42.			
ĩ08.29.				
134.23.				
—	—	Lib.7.fo.144.3.		
—	—	Lib.8.fol.177.42. —	—	Gal.cla.2.fol.31.A. P.Aegin.l.1.c.93.
—	Lib.32.cap.7.			
—	—	Lib.8.fol.177.42.		
—	Lib.11.cap.37. et 51. —	—	Lib.13.cap.67. —	Vir.1.Geor.76.et 3.87. S.Amb.Hex.5.
—	Lib.32.cap.5. —	—	Lib.8.c.21. Rubutæ	(cap.1.
			(tribuit.	
—	Lib.9.cap.51 .l.xi.c.37.	—	Lib.13.cap.67.	
—	Lib.9.cap.51. —	—	Lib.13.cap.66.et 67	Agri.de anim.ſubter.fol.57.
—	Lib.xi.cap.37. —	—	Lib.13.cap.67. —	S.Baſi.Hex.hom.7. S.Amb.Hex.5.ca.1.
—	Lib.8.cap.58.l.xi.c.51.	—	Lib.13.cap.66.	
—	Lib.xi.c.37. (l.32.c.7			
—	Lib.18.cap.35. —	—	Lib.13.cap.67.	
—	Lib.8.cap.29.			
—	Lib.xi.cap.18. —	—	Lib.13.cap.67.	
—	—	—	—	Agri.de anim.ſubter.fol.57.ſecus.
—	Lib.9.cap.51.			(fol.85.E.
—	Lib.32. ca.5..7...8..	10...... —	—	Nican.in Alexi.Diaſ.l.2.c.25.Gal.clas.5
—	Lib.32.cap.5.7.10.. —	—	—	Geor.Agri.de anim.ſubter.fol.56.
—	Lib.32.cap.5.			
—	Lib.32.cap.5. —	—	—	Iuue.ſaty.1.8.Proper.l.3.Eleg.7.6.
—	Lib.18.cap.29.& 30.			
—	Lib.32.cap.5. Ranæ tri	—	Lib.8.cap.21.	
—	Lib.8.cap.31. (buit.			(lib.5.c.36.
—	Lib.8.cap.31.l.xi.c.37.	l.25.c.x.l.32.c.5. —	Lib.8.cap.21. —	Nic.in Alexi.Mutæ ranæ tribuit.P.Aeg.
—	Lib.25.ca.x...l.28.c.7	l.32.c.4.5. —	—	Nic.in Alexi.de muta rana. P.Aeg.li.5.
—	Lib.11.cap.18.			(cap.36.
—	—	—	Lib.13.cap.1.	
—	Lib.9.cap.24. —	Lib.7.fol.143.53.		
21.53. —	—	—	Lib.13.cap.2.	
21.55.ali	Lib.9.c.42.cornicula ſub	—	Lib.13.cap.1.	
(ter.	(oculis			
121.52. —	Lib.9.cap.42. —	—	Lib.13.cap.1. —	Cic.2.denatura deorum.
— (48.	Lib.32.cap.5,& 8.			(hom.7. S.Amb.Hex.5.c.10.
10.19.et	Lib.9.cap.25.l.32.c.1.	—	Lib.12.cap.45. —	Ouid.fo.36.21.Luca.lib.6. S.Baſi.Hex
10.12. —	Lib.32.cap.1. —	—	Lib.12.cap.45. —	S.Baſi.Hex.hom.7 .S.Ambr.Hex.5.c.x.
—	Lib.9.cap.25.			
—	Lib.9.cap.25.l.32.c.x.			
—	Lib.9.cap.25.			
—	Lib.9.cap.25.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELI[S]
Rhacinus.			Marinus piscis.	
Rhaphis.	Ῥαφὶς.	Acucella. Romæ.	Acus est Dorion. Vide Acus.	
Rhedo.			Nullo spinæ nociturus acumine.	
Rhine.	Ῥίνη.	squadro. Romæ.	Squatina est. Vide Squatina, & Leuiraia.	
Rhinobatos.	Ῥινόβατος.		Squatraia est. Vide Squatraia.	
Rhombus.	Ῥόμβος.	Rombo. Romæ.	Ψῆττα quibus etiam dicatur. Vide et Psitta	
		stembott. Germ.	A Passere corporis situ quomodo differat.	
		Rodoualho. Lusit.	Cũ Passere, & solea pr. portionem habet.	
			Ex planorum genere est.	
			Rauennæ præstantissimus.	
			Mediocrem carnem hẽt inter durã et mollẽ	
Rodiacus galeus.	Ῥοδιακὸς γαλεός.		Accipenser creditur esse ab Archest.	
			Non esse ab Ath.e.	
			Præstantia.	
Rhya.	Ῥυάς.		Fluta, et Spargus est Theo. Vide utrunq.	Hist. lib. 4. cap. 8. l. 5. [...]
Rota.			Sic uocata à similitudine, quaternis.n.	distincta e [...] radijs.
			ob reuersiones quas facit.	
			Longis adeo hirsuta spinis, ut extra mare	
			Cetacea est. (emineant.	
			Gregatim natat, circa Athonem montem.	
Rubellio, et Rubellus.	Ἐρυθρῖνος.	Fragolino. Romæ.	Erythrinus alijs. Vide Erythrinus.	
Rubeta.	Φρύνη.		Ranarum species perniciosa. Vide Rana.	
Ruminalis.	Μήρυξ.		Sic dictus quòd ruminet.	Hist. lib. 9. cap. 5[...].
et Meryx. Hi. l. 32.	cap 11.		Vide etiam scarus, eundem arbitror.	
SACER piscis.	Ἱερὸς ἰχθύς.		Quibus sit Anthias. Vide Anthias.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Aulopios. Vide Aulopios.	Theo. Hist. lib. 6. cap[...]
			Aurata. Vide Aurata.	
			Callichthys. Vide Callich.	
			Delphinus. Vide Delphinus	
			Glaucus. Vide Glaucus.	
			Polypus. Vide Polypus.	
Sagittarius.			In rubro mari gignitur, Erinacei speciẽ ha	
			bens, firmis & longis armatus aculeis.	
Salar.		Trotta. Romæ.	Trutta est (ut arbitror) Vide Trutta.	
Salmo.		Salmone. Italis.	Descriptio & natatio.	
		Saulmon. Gallis.	In Aquitania fluuiatilis marinis oĩbus præ	
		salm. Germanis.	præstãtia, locus, et magnitudo. (fertur.	
Salpa.	Σάλπη.	Salpa. Romæ.	Rubentibus lineis distinguitur.	
	Σάλπης. Athe. li. [...].		Serratos dentes habet.	
	16 [...]		Parit semel æstatis initio locis plurimis.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Autumno.	Hist. l. 5. ca. 9. et xi. li[...]
			Peracute audit.	Hist. lib. 4. cap. 8.
			Non est uagabunda.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			soliuaga est.	
			Stercore et alga uescitur, porrum ẽt et cu	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Obscœna et uilis. (curbitã appetens.	
			Præstans circa Ebusum.	
			In Alexãdria, et autumno na	ta & æstate.
			Degit In maritimis lacubus.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Circa scopulos alga conspersos.	
			Piscandi ratio.	Hist. lib. 4. c. 8. li. 8. c[...]
			Dura & insuauis.	
			In medicinis usus.	
Sandalium.	Σανδάλιον.		Psitta est. Vide Psitta. (stantior.	
saperdis.	Σαπέρδις.		Fluuiatilis et Lacustris, et utero gerẽs præ	Hist. lib. 8. cap. 30.
	Σαπέρδης.		Coracinus dicitur. Vide Coracinus.	
sarda.	Σάρδα.	Sarda. Romæ.	Magnitudine Coliæ æqualis.	
sardinia. Columellæ.	Τριχίς χίου.		Chalcidi, Eritimis, Thrissis similis.	
& Trichias Plin.	Τριχιὰς χαλκίδος.	Athe.	Ex sardinis oritur.	Hist. lib. 6. cap. 15.
	Τριχαῖος. Arist.		Bis anno parit.	Hist. lib. 5. cap. 9.

…VVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	Lib.32.cap.11.			
———	———	Lib.7.fo.159.30.l.8.f.77		
———	———	——— (2[illegible]	———	Auſ.Gall.in Moſel.ni legendū ſit, Thedo.
	(hoc dicit Ariſt.			
———	Lib.9. cap.42. De Pſitta	Lib.7.fol.164.42.		
———	Lib.9.cap.20.			
———	———	Lib.8.fol.177.36.		
———	Lib.9.cap.20.———	———	———	Colu lib.8.cap.16. Mart.lib.1.81.
———	Lib.9.cap.54.———	———	———	Ouid.fol.37.18.Iuue.ſaty.4.4.
———	———	———	———	Gai.cla.2.fol.29.H.
———	———	Lib.7.fo.147.37.		
———	———	Lib.7.fol.147.3[illegible].		
———	———	Lib.7.fol.147.42.		
———	Lib.9.cap.4. ———	———	———	P.Gyll.cap.5.ſecus.
———	———	———	[illegible].	
———	———	———	Lib.10.cap.11.	
———	Lib.32.cap.xi.———	———	Lib.x.cap.11. et non	fortis.
———	———	———	Lib.1[illegible].cap.11.	
———	Lib.32.cap.5.			
———	———	Lib.7.fol.142.4. ———	———	Euſtathi.fol.1067.37.
———	———	———	———	Euſtathi.fol. 1067.42.
.7.11.&	———	———	———	Euſtathi.fol.1067.44.
ol.63.16.	———	Lib.7.fol.142.14.		
———	———	———	———	Euſtathi.fol.1067.41.
———	———	Lib.7.fol.158.20.		
———	———	———	Lib.11.cap.49.	
———	———	———	———	Auſ.Gall.in Moſel.Maſſ.fol.112.
———	Lib.9.cap.18.			
———	———	———	———	Auſ.Gall.in Moſel.Maſſ.fol.112.
08.49. —	———	Lib.7.f.152.43.f.160.31.	———	Maſſ.fol.112.P.Gyll.cap.43.
———	———	Lib.7.fol.160.32.		
———	Lib.9.cap.51.———	Lib.7.fol.160.31.		
———	Lib.x.cap.70.			
———	———	Lib.7.fol.160.32.		
39.11.—	———	Lib.7.fol.160.30.		
39.11.—	Lib.9.cap.18.———	Lib.7.fol.160.33.mala.—	———	Ouid.fol.37.14.
———	Lib.9.cap.18.			
———	———	Lib.8.fo.177.30.l.7.f.160		
		(30.& 34.		
08.48.—	———	———	———	Ouid.fol.37.14.
139.11.—	———	Lib.7.fol.160.32.		
———	Lib.9.cap.18.———	Lib.8.fol. 177.30.		
———	Li.28.c.19.l.32.c.x…			
———	———	———	———	Heſychius.
		(20.		
———	———	Lib.3.fol.59.45.l.7.f.154		
———	———	Lib.3.fol.61.4.		
———	———	Lib.7.fol.163.47.		
———	Lib.9.cap.51.			

N O M I N A				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE[LES]
	τρίχις.		Intrantium Pontũ sola non remeat, Istrũ.n.	
			amnem subit, & ex eo subterraneis eius	
			uenis in Adriaticum mare defluit.	Hist.lib.8.cap.13.
			Vilis piscis. (diens e mari exiliat.	
			Saltatione et cantu adeo delectatur, ut au=	
			Betarum folijs facile capitur.	
			Inflat, et humidioris est nutrimẽti, ꝙ cũ spi	
			In medicinis usus. (nis editur.	
			saliri consueuit.	
			Pelamis ẽt dicitur, lõga ex Oceano ueniẽs	
Sardina.	τρίχις.	Alice. Romæ.	Ex Membrada orta Sardas gignit.	Hist.lib.6.cap.15.
			τριχίας etiam dicitur.	
Sardinus.	Σαρδῖνος.		Chalcis est. Vide Chalcis.	
Sargiacus Theod.	Σαργῖνος.		Gregalis est.	Hist.lib.9.cap.2.
Sarginus.			A Sargo differt.	
Sargo.	Σάργος.		Mugilum spẽs, & quo tempore pariat.	Hist.lib.5.cap.11.
Sargus.	Σάργος.	Sargo. Romæ.	Melanuro similis est.	
		Sargo. Lusitanis.	Caudã habet pictam multis et nigris lineis.	
			Tergus spinis uelut palis horret.	
			Bis parit uere, & autumno.	Hist.l.5.ca.9. et xi.l.
			Mulli lutarij reliquiis uescitur.	Hist.lib.8.cap.2.
			Vxores multas ducit.	
			Mire Capras amat.	
			Cũ hamo tenetur, ad scopulos lineam terit.	
			Versutus est in uenatione.	
			In saxosis locis degit.	
			Ridicula piscandi ratio.	
			Qualiter nutriat, & condiri debeat.	
			A Sargino differt.	
Satherium.	Σαθέριον.		Quadrupes animal utraq; sede uiuens.	Hist.lib.8.cap.5.
Satyrium.	Σατύριον.		Animal quadrupes utraq; sede degens.	Hist.lib.8.cap.5.
Satyrus.	Σάτυρος.		Locus & descriptio.	
Sauris.	Σαυρίς.		Similis Bellonæ, & Cestræ.	
Saurus.	Σαῦρος.	Pesce Tarãtola. Ro.	Lacertus est. Vide Lacertus.	
Scarabeus. Theod.	Κάνθαρος.		Cantharus alijs. Vide Cantharus.	
Scarus.	Σκάρος, & σκαρίς.		Dictus ἀπὸ τοῦ σκαίρειν .i. salire.	
S[illegible]. C[illegible]lume.			Duplex genere, ὀνίας unus, Αἴολος alter dictus.	
Escarus. Isido.			Dẽtes nõ serratos, sed planos sol' piscium hẽt.	Hi.l.2.c.13. Par.li.3
			Binas utrinq; branchias habet, alteras sim=	
			plices, alteras uero duplices. (tem.	Hist.lib.2.cap.13.
			Os paruũ hẽt, et linguã nõ admodũ adhærẽ	
			Cor hẽt triquetrũ subalbidũ, et lienẽ nigrũ	
			Appẽdices cõplures hẽt superne circa uen=	Hist.lib.2.cap.[illegible]
			Solitarius est. (triculum.	
			Vocalis est.	
			Alga, herbisq; uescitur, et nõ alijs piscibus.	Hist.lib.8.cap.2.
			Piscium solus ruminat. (miat.	Hist.lib.2.c.17.l.8.c.
			Noctu nõ capitur, ꝙ in cauernis noctu dor=	(
			Quomõ sociũ hamo, nassa ue captũ liberet.	
			Locus, saxatilis.	Hist.lib.9.cap.37.
			Præstãtissimus oĩum piscium.	
			Aestate, ac ex Epheso, & uisceribus.	
			Quomodo ob suam libidinem capiatur.	
			Carnis teneræ, fragilis, suauis, concoctu fa= cilis.	
			Recens suspectus est, ꝙ aliquando marino	
			Quibus medeatur. (lepore uescatur.	
			Vide etiam Ruminalis, eundem censeo.	
Scepanus	Σκέπανος.		Cœnoso loco degit.	
Scepinus	Σκεπινός.		Marinus piscis, Attagenus etiam dicitur.	
Sciadeus.	σκιαδεύς.	Ombrina. Romæ.	Sciæna est Numenio. Vide Sciæna.	

…NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.9.cap.15.			
—	—	Lib.7.fõ.164.1.		
—	—	Lib.7.fol.164.5.		
—	—	—	—	P.Gyll.cap.18.
—	—	Lib.8.fol.178.26.		
—	Lib.32.cap.5.			
—	—	—	—	Colu.lib.8.c.17. Gal.cla.2.fol.30.C.
—	Lib.32.cap.xi.			
—	—	L.7.f.164.3.ſecus q̃ Ariſt.		
—	—	Lib.7.fol.164.9. —	—	Euſtath.i.fol.1475.57.
—	—	Lib.7.fol.160.22.		
—	—	Lib.7.fol.153.21.		
—	—	Lib.7.fol.156.31.		
—	—	Lib.7.fol.156.33. —	—	Ouid.fol.36.27.
52.40.				
—	Lib.9.cap.51.			
—	Lib.9.cap.17.			
15.11.				
48.15. —	—	—	Lib.11.cap.19.	
—	Lib.9.cap.59.			
.148.53.	—	Lib.7.fol.160.19.		
8.56.l.4.	—	—	Lib.xi.cap.19. —	Feſtus in Aegyptio mari.
48.55. —	—	—	Lib.xi.cap.19. et 20	
—	—	Lib.7.f.160.18.et 26.		
—	—	Lib.7.fol.160.22.		
—	—	—	Lib.10.cap.3.	
—	—	Lib.7.fol.161.14.		
—	—	Lib.7.fol.161.53. —	—	Euſtath.i.fol. 1720.40.
—	—	Lib.7.f.159.50.		
—	Lib.xi.cap.37. —	Lib.7.fol.159. 37. ſecus, ni (mendũ ſit.		
—	—	Lib.7.fol.159.39.		
—	—	Lib.7.fo.159.38.		
—	—	Lib.7.fol.159.38.		
—	—	Lib. 7.fol. 159.37.		
08.58. —	—	— (niuorũ dicit.	—	Euſtathi.fol.1720.33.
—	Lib.9.cap.17. —	Lib.7.fo.159.40.et 37.car	Lib.11.cap.16.	
08.60. —	Lib.9.cap.17.	Lib.7.fo.159.40. —	Lib.11.cap.18. —	Oui.f.37.12.S.Baſi.Hex.hom.7.S.Amb. (Hex.5.cap.5. Iſid.l.12.c.6.
31.12. —	—	Lib.7.fol.159.42.		
43.58. —	Lib.32.cap.2. —	—	Lib.11.cap.17. —	Oui.f.33.17.et 23. (29.C.f.43.H.
08.35. —	Lib.9.cap.17. —	—	—	Oui.f.37.12.Colu.l.8.c.16. Gal.cla.2.f.
—	Lib.9.c.17. l.32.c.xi. —	Lib.7.fol.159.41. —	—	Gal.clas.2.f.29.C. Apul.apol.1.Euſta.f.
—	—	Lib.7.fol. 159.40. & 44. —	—	Tranquil.in Vitelij patina. (1720.42.
144.29. —	—	—	Lib.11.cap.16.et 18.	(Mart.l.13.
—	—	Lib.8.fol. 177.12.		
—	—	Lib.8.fol.177.13.		
—	Lib.32.cap. 8.			
08.31.				
—	Lib.32.ca.xi. (na putat	Lib.7.fol.161.6.		
—	Lib.32.cap.xi.aliũ à sciæ	Lib.7.fol.161.7.		

NOMINA				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Sciæna Plin.	Σκίαινα.	Vmbrina. Romæ.	Σκιαδεύς etiam a Numenio, σκιαδὶς uero ab	
Sciathis	Σκιαθίς.		Epicharmo, & σκινίδης a Galeno dicitur.	
& sciadeus	Σκιαδεύς.		Vmbra latine dicitur, ꝙ liuẽtis ſit corporis	
& umbra	Σκινίδης.		Lapidẽ in capite habet, unde hyeme læditur	Hiſt. lib. 8. cap. 19.
			Leuis, & celeriter natans.	
			In metu capite, oculisq́; abſconditis, ſe totã	
			Aſpera ſaxa colit. (abſcõdi putat.	
			Boni ſucci, ſuauis, non multum nutriens.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Scincos Plin.	Σκίγκος.	Stinco marino.	Crocodilus terreſtris dicitur.	
Scincus			Crocodilo ſimilis, cãdidiore tantũ, ac tenuio	
			ri cute, ſquamarumq́; ſeta à cauda ad caput	uerſa differens
			Aegyptius alter, Indicus alter, Rubri maris	tertius, Libycus quar
			In medicinis uſus.	
Sciphias.	Σκιφίας.		Piſcis eſt.	
Sciphydrium.	Σκιφύδριον.		Ex teſtatorum genere.	
Scolia, et Obliqua. Lip	Σκολία		Locus. Vide Colias.	
Scolopendra.	Σκολοπένδρα.		Centipeda etiam. Vide Centipeda.	
Scomber	Σκόμβρος.	Macarello. Romæ	Ex genere eſt Λεπιδωτῶν.	
Scombrus		Macquereau. Gal	Lacertorũ. Vide Lacert.	
		Lacerto. Neapolis	In aquis color eſt ei ſulphureus, extra qui	
		Scõbro. Venetys.	Paruus magnitudine. (cæteris.	
		Aurio. Maſſiliæ.	Coit menſe Febr. poſt idus, parit Iunio ante	
		Cauala. Luſitanis	nonas, oua quaſi utriculo condita edens,	
			creſcit autem partus præcipua celeritate.	Hiſt. lib. 6. cap. 17.
			Calidiora frigidioraq́; loca, anteq́; Thunni	Hiſt. lib. 8. cap. 12.
			Gregalis eſt. (relinquit.	Hiſt. lib. 9. cap. 2.
			Locus.	
			Quomodo capiatur.	
			Salitur, garumq́; ex eo parant.	
			Multi & boni ſucci, nõ tamẽ facile excerni	
			In medicinis uſus. (tur.	
Scordula. Theo.	Σκορδύλη.		Cordyla eſt Plinio. Vide Cordyla.	
Scorpæna.	Σκόρπαινα.	Scorfanello. Romæ.	Differt à Scorpione. Vide etiam Scorpio.	
		Scorpena aliquibus.	Veneno caret. (uel diuerſus ſit.	
Scorpio	σκορπίος et σκορπίς.	Scorfano. Romæ.	Habetur in Ariſt. ſed nõ cõſtat num idem,	
Scorpios		Raſcaſſo. Maſſil.	Differt à Scorpæna. (ſtantior.	
Scorpius			Duplex Pelagius, q rubeus eſt, et præ=	
			Paluſtris, qui nigricat.	
			Vario colore eſt. (rẽt.	
			Plures appẽdices ſuperne circa uentriculũ	Hiſt. lib. 2. cap. 17.
			Bis anno parit, & in alto mari.	Hiſt. lib. 5. cap. 9. &
			Capitis duro ictu lædit, dum tollitur.	
			Solitarius eſt, ac alga ueſcitur.	
			Locus.	Hiſt. lib. 8. cap. 13.
			Sui ictus præſidia.	
			In medicinis uſus.	
			Duræ carnis, & multi ſucci, & boni.	
Scylla.	Σκύλλα.		Marinus piſcis, Carcharia ẽt dictus. Vide	
Scymnus.	Σκύμνος.	Canoſa. Romæ.	Caniculæ ſpẽs. Vide Canic. (Carcharia	
Scytale.	Σκυτάλη.		Pelagius piſcis.	
Sepia.	Σηπία.	Sepia. Romæ.	Ex mollium genere eſt.	Hiſt. lib. 1. cap. 6. l. 4
		Seiche. Gallis.	Caput habet inter pedes, & uentrem.	Hiſt. lib. 4. cap. 1.
			Dentes duos habet.	
			Pediculos. 8. hẽt binis acetabulorũ ordinib.	Hiſt. lib. 4. cap. 1. Par
			Promuſcides binas, & longas habet.	Hiſt. lib. 4. c. 1. Part
			Qualem habeat pinnam.	Part. lib. 4. cap. 9.
			Guſtus inſtrumentũ ubi et quale habeat.	Part. lib. 2. cap. 17.
			Atramenti locus, & uſus.	H. l. 4. c. 1. l. 9. c. 37. P
			Sepy deſcriptio, & uſus.	H. l. 4. c. 1. P. l. 2. c. 8.

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
		Lib.7.fol.161.6.		Gal.clas.2.fol.29.H.
				Ouid.fol.37.4.Isid.Hisp.lib.12.c.6.
	Lib.9.cap.16.			
				Auso.Gall.in Mos.
152.59.				
108.56.				Colu.lib.8.cap.16.Arenosos gurgites.
				Gal.clas.2.f.29.E. nõ admodum mollis car (nis.
	Lib.32.cap.9.			
	Lib.28.cap.8.			Dias.lib.2.cap.59.
	Lib.8.cap.25.l.28.c.8.			
	Lib.8.c.25. l.28.c.8.			Dias.lib.2.cap.59.
	Lib.8.cap.25.l.28.c.8.			Dias.lib.2.cap.59. Gal. clas.5.fol.83.F.
		Lib.7.fol.141.49.		Hesychius.
		Lib.3.fol.43.19.		
109.46.				
		Lib.8.fol.178.xi.		
				P.Gyll.cap.14.
	Lib.9.cap.15.			
		Lib.7.fol.160.15.		
	Lib.9.cap.15.			
(109.4.		Lib.8.fo.178.11.		
08.27.fo.	Lib.31.cap.8.		(piscationẽ narrat.	strab.lib.3.fol.151.
.141.37.			Lib.12.cap.46.mirã	
	Lib.31.cap.8.			Colu.lib.8.cap.17.
		Lib.7.fol.160.15.		
	Lib.32.cap.10.			
	Lib.9.cap.15.			
	Lib.32.cap.11.	Lib.7.fol.160.12.		P.Gyll.cap.118.
				s.Amb.Hex.5.cap.3.
		Lib.7.fol.160.xi.		
	Lib.32.cap.II.	Lib.7.fol.160.12.		
		Lib.7.f.141.48.f.160.5.8		
		Lib.7.fol.160.5.		
		Lib.7.fol.160.10.		
(ter.				
16.36.qua	Lib.9.cap.51.	Lib.7.fol.160.7.		
.109.34.l.	Lib.32.cap.xi.			Ouid.fol.37.9.
f.127.56.		Lib.7.fol.160.11.		
09.34.		Lib.8.fol.177.20.178.31.		Ouid.fol.37.9.
	Lib.20.cap.14.l.32.c.5			P.Aegi.lib.5.cap.23. (5.f.78.B.C.
	Lib.32.cap.9.&10.	(20.		Dias.l.2.cap.12.M.Cat.c.166.Gal.clas.
		Lib.7.fol.160.x.l.8.f.177.		Gal.clas.2.f.30.B.f.44.A.
(tulus.	Lib.32.cap.11.	Lib.7.fol.153.xii.		Eustathi.fol.1714.36.
113.4.Ca		Lib.7.fol.147.30.		
109.46.				
	Lib.9.cap.28.	Lib.8.fol.178.19.		Gal.clas.2.f.30.H.S. Basi.Hex.hom.7.
	Lib.9.cap.28.			
		Lib.7.fol.161.23.		
	Lib.9.cap.28.	Lib.7.fol.161.xxi.		
	Lib.9.cap.28. secus q̃ (Arist.	Lib.7.fol.161.22.	Lib.12.cap.1.	
134.38.	Lib.9.cap.29.			Ouid.fol.33.27.
		Lib.7.fol.161.23.		

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
			Gulæ, uentris, ac intestinorum descriptio.	Part.lib.4.cap.5.
			Vulua eius bifida cernitur.	Gene.lib.3.cap.8.
			Quo differat à Polypo, et à Loligine.	Hist.lib.4.cap.1.Part
			Mas à fœmina.	Hist.lib.5.cap.12.
			Linguis coeunt, cōponētes inter se brachia	Hist.lib.5.cap.6.
			Parit ea corporis parte, q̄ fistula dicitur	Hist.lib.5.cap.6.
			Quo tempore.	Hist.lib.5.cap.12.&
			Quo loco.	
			Qualia oua.	Hist.li.5.c.18.l.6.
			Quo mō, et quot diebus sepiolæ excludātur	Hist.lib.5.cap.18.
			Tum pedibus ipsis, tum pinnis natat.	Hist.lib.1.cap.5.
			Pisces uel maiores euincit.	Hist.lib.8.cap.2.
			Nō morsu, sed noxia quadā sanie lædit.	
			Fœminam ictā tridente mas adiuuat, mare percusso, fœmina fugit.	Hist.lib.9.cap.1.
			Astutia, & prudentia.	Hist.lib.9.cap.37.
			Vita eius bimatu longior non est.	Hist.lib.9.cap.37.
			Aliqua binum cubitorum capitur.	Hist.lib.4.cap.1.
			Capitur Odore escarum.	Hist.lib.4.cap.8.
			Reuinctam fœminam sequens.	
			Concoctu Difficilis, & duræ carnis.	
			Facilis, & tenera.	
			Condimentum.	
			In medicinis usus.	
			Mira atramenti eius facultas.	
Serpens marinus. & Ophidion Plinio, Vide Ophidion.	ὄφις θαλάττιος.	Serpe di mare.	Myron etiam à nonnullis dicitur.	
			Congro similis, obscurior tamen, & acrior.	Hist.lib.2.c.14.l.9.
			Plura genera, colore numerosæ uarietatis.	Hist.lib.2.cap.14.
			Non nascitur in altissimis gurgitibus.	Hist.lib.2.cap.14.
			Rostro arenam terrebrat subitq; totus.	Hist.lib.9.cap.37.
			Quibus medeatur affectibus.	
Serra.			Descriptio.	
			Cæta ea est.	
			Metuenda.	
Seserinus.	Σεσερῖνος.		Binis lineis insignis piscis.	
	γλανίς.		Theo. & Plinio aliquando. Vide Glanis.	
Silurus.	Σίλουρος.		Straboni, Athenæo, Aeliano, Eustathio.	
			Dictus ἀπὸ τοῦ σείειν τὴν οὐρὰν συχνὰ .i. quia crebro caudam moueat.	
			Alius est à Glanide, similis tamen.	
			Piscis Acchia in Pānonia dictus esse creditur	
			Descriptio.	
			Grassatur ubicunq; est oē animal appetens.	
			Fluuiatilis	
			& marinus.	
			Istriani siluri magnitudo, & captura.	
			Salitus seruatur.	
			In medicinis usus.	
Simia marina.			In Rubro mari reperitur, et eius descriptio	
Simus.	Σῖμος.		Cum accentu in penultima scribitur.	
			Piscis est Marinus.	
			Niliacus.	
Smaris. et Cerrus Theo. et Gerres forsan. Vide Gerres.	Σμαρίς.	Girolo. Venetijs. Smarida. Siculis. Cerro. Neapolita. Gerro. Massiliæ.	Κυνὸς εὐνὰ etiam dicitur.	
			Mænidi, & Bocæ similis est.	
			Candicans hyeme, æstate nigrescit.	Hist.lib.8.cap.30.
			Herboso littore gaudet.	
			Vilis, & paruus pisciculus.	
			Sale seruatur.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Smyræna.	Σμύραινα.	Morena. Romæ.	Muræna etiam dicitur. Vide Muræna.	

NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
	Lib.9.cap.29.	Lib.7.fol.161.35.		
	Lib.9.cap.51.	Lib.7.fol.161.31.		
	Lib.9.cap.51.ore.			
		Lib.7.fol.161.33.		
	Lib.9.cap.51.			
	Lib.9.cap.51.	Lib.7.fol.161.33.		
127.55.				
	Lib.9.cap.29.	Lib.7.fol.161.29.		
22.21.l.3.	Lib.9.cap.29.	Lib.7.fol.161.27.	Lib.12.cap.1.&12.	Nicand.Alexiph.Ouid.fol.33.27.
f.134.38.	Lib.9.cap.30.	Lib.7.f.161.30.f.162.50.		
	Lib.9.cap.30.			Strab.lib.3.fol.137.
145.41.			Lib.12.cap.13.	
		Lib.8.fol.178.19.		Diaf.lib.2.cap.20.Gal. clas.2.fol.30.H.
		Lib.8.fol.177.48.		
		Lib.7.fol.161.40.& 46.		
	Lib.32.cap.7.. & 10.	Lib.8.fo.177.48.f.178.19.		Diaf.lib.2.cap.20. Gal.clas.5.fol.84.C.
	Lib.32.cap.10.			(clas.7.f.165.G.168.G.169.D.
			Lib.12.cap.28.	
	Lib.32. cap.9.			
	Lib.9.cap.27. Draconi tribuit.			
	Lib.32.cap.9.		Lib.12.cap.28.	
	Lib.9.cap. 2.			P.Gyll.cap.1.
	Lib.32.cap.11.			
				S.Basi.Hex.hom.7.S.Amb.Hex.l.5...
		Li..7.fol.152.42.		
				Eustathi.fol.989.11.
	L.32.c.x. et 11.utriusq.	Lib.7.fol.155. 44. 47.49.	Lib.11.cap.45.	(2.c.26.
	(utrobiq; meminit.	(utriusq; uti diuersorũ memi-		Manar.lib.9.Epist.3.Matth.lib.(l.2.c.26
		(nit.	Lib.11.cap.45.	Auso.in Mos.Manar.l.9.Epist.3.Matth.
	Lib.9.cap.15.			Manar.lib.9. Epist.3.Auso,in Mos.secus
	Lib.9.cap.15.Ex Mæno	Lib.7.fol.155.49. Ex Nilo.	Lib.xi.cap.6.	Stra.lib.17.fol.780.ex Nilo.
	Lib.32.cap.xi.			
			Lib.xi.cap.7.	
	Lib.42. cap.8.& 9.			Diaf.lib.2.cap.26.P.Aegin.lib.7.
	Lib.32.cap.8.9.et x....			Diaf.lib.2.cap.26.P.Aegin.lib.7.
			Lib.xii.cap.47.	
				Eustathi.fol.906.55.
109.33.				
		Lib.7.fol.155.49.		
		Lib.7.fol.156.24.		Vide P.Gyll.cap.59.
		Lib.7.fol.156.22.		
108.36.ab	Lib.32. cap.11. in mari.			Ouid.fol.37.13.
p.omittitur.				Manar.lib.9.Epist.3.
				Diaf.lib.2.cap. 27.
	Lib.32.cap.x..			Diaf.lib.2.cap.27.P.Aegi.lib.7.

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTE
Smyrus.	Σμύρος.		Myrus etiam. Vide Myrus.	
Solea et Buglossa et Lingulaca — Lip. Pla. (Var.	Βούγλωσσος.	Lenguattola. Romæ. Lingoado. Lusitanis.	Ψῆττα etiam ab Atticis dicitur.	
			Planus piscis.	
			Passari similis est, & Cynoglosso	
			Candore fulgens.	
			Locus.	
			Hyeme quomodo lateat.	
			Suauis est, & bene nutriens.	
			Boni succi, & Passere præstantior.	
Solen.	Σωλήν.	Pesce in canella. Romæ.	Vnguis est. Vide Vnguis.	
Spargus et Fluta — Theo.	Ρυά.		Aestate parit.	Hist.lib.5.cap.xi.
			Male olentia fugit.	Hist.lib.4.cap.8.
			Vide etiã Aspargus, cogitans num idem.	
Sparus Sparulus	Σπάρος.	Sparo. Romæ. sparlo. Massiliæ. Choupa. Lusitanis.	Dictus à uerbo Σπαίρειν. i. palpitare.	
			Auratæ similis.	
			Super Aurata ceruice refulgens.	
			Herboso littore gaudet.	
			Acris & teneræ carnis, stomacho gratus.	
			Multi succi, & melioris q̃ Mæna.	
			Præstantia & nobilitas.	
Spatagus.	Σπάταγος.		Echini spẽs pelagia, & inuentu rara.	Hist.lib.4.cap.5.
Sphæneus.	Σφηνεύς.		Mugilum species.	
			Dictus, quòd uacuus sit, et quadrangularis.	
Sphondylus et Vertebra — Interp. Gal.	Σφόνδυλος.	spondilo. Apulis, & Siculis. Hostia. Massiliæ. Gaidarupoda. Græcis	Conchiliorum species.	
			Descriptio, et unde nomen habeat.	
			Duræ carnis.	
			Tertianis mederi dicitur.	
Sphyræna.	Σφύραινα	Luccio di mare. Ro.	Sudis latine. Vide Sudis.	
[illegible]	Ἀκανθίας.	Pesce Palõbo. Romæ.	Vide Mustelus spinax.	
Spongia.	Σπόγγος.	Sponga.	Genus triplex, & uniuersa eius historia.	Hist.lib.5.cap.16.
			Similis est plantis.	Hist.lib.8.cap.1.Pa
			Sensum aliquem habere creditur.	Hist.lib.1.cap.1.li
			Qualis in ipsa consistat bestiola.	Hist.lib.5.cap.16.
			Lapis in ea inuenitur.	
			Dira earum piscatio.	
			In humore etiam pratorum enascitur.	
			In medicinis usus.	
Spuria. Theo.	Χαλκίς.		Chalcis alijs. Vide Chalcis.	Hist.lib.5.cap.9.ni
Squalus.		squaglio. Romæ. [illegible] schuppysch. Germ.	Descriptio.	
			Locus.	
			Cartilagineus est.	
			Circa æquinoctium parit.	
			Antiquorum soli Plinio cognitus.	
Squatina Squatus — et Plin. (l.32.c.11.	Ρίνη	squadro di mare. Romæ. Peange. Massiliæ Amio. Lusitanis.	Cartilaginea est & plana.	
			Descriptio.	
			Aspera cute tegitur.	Part.lib.4.cap.13.
			Vbi pinnas habeat.	Part.lib.4.cap.13.
			In iecore fel habet.	Hist.lib.2.cap.15.
			Coit — Mutuo attritu supinarum partium.	Hist.lib.5.cap.5.
			Etiam cum Raia, ut creditur.	Hist.lib.6.cap.11.
			Bis parit incipiente autumno, et Vergiliarũ occasu.	Hist.lib.5.c.x.et.xi.
			Fœtus suos intra se ipsam recipit.	Hist.lib.6.cap.10.
			Quo astu pisciculos capiat.	Hist.lib.9.cap.37.
			Colorem mutat, uti Polypus.	Hist.li.9.cap.37.
			Locus.	
			Duræ carnis & concoctu difficilis.	
			In Smyrna præstantior.	
Squatinoraia Theo. Squatraia alijs.	Ῥινόβατος.	Pesce Vanga. Romæ.	Ex Raia, & ex Squatina nascitur, similis priori parte Raiæ, posteriore Squatinæ, & nomen ex utroque compositum trahit.	Hist.lib.6.cap.11.

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
————	Lib.32.cap.11.			
————	————	Lib.7.fol.144.42. ——	————	Gal.clas.2.fol.29.H.Hesychius.
————	Lib.9.cap.20. ——	Lib.7.fol.164.38.——	————	Colu.lib.8.cap.16.
————	————	Lib.7.fol.144.41.164.33.	————	Ouid.fol.37.17.Gal.clas.2.fol.29.H.
————	————	————	————	Ouid.fol.37.17.
...108.25.—	Lib.9.ca.15.l.32.ca.xi.	————	————	Ouid.fo.37.17.Colu.lib.8.cap.16.et 17.
————	Lib.9.cap.16.			
————	————	Lib.8.fol.177.35.		
————	————	————	————	Gal.cla.2.f.29.H.f.44.A.cla.7.f.51.F
————	Lib.32.cap.11.			
————	————	————	————	Euſtathius fol.1720.41.
————	————	————	————	Maſſ.fol.345.P.Gyll.cap.106.
————	————	————	————	Ouid. fol.36.28.
...l.108.35.In	Lib.32.cap.xi. marinus.			
...manuſcripto,	————	Lib.8.fol.177.21.		
...pre. scarus	————	Lib.7.fol.159.51.		
...legitur.—	————	Lib.7.fol.159.52. ——	————	Euſtathius fol.1720.42.
————	————	Lib.3.fol.46.18.		
————	————	Lib.7.fol.153.28.——	————	Euſtathius fol.1177.63.
————	————	Lib.7.fol.153.29.		
————	Lib.32.cap.xi.——	————	————	Colu.lib.8.cap.16.Gal.clas.2.fol.[illegible]
————	————	————	————	P.Gyll.cap.102.
————	————	————	————	Gal.clas.2.fol.30.G.
————	Lib.32.cap.x.			
————	Lib.32.cap.11.			
————	Lib.9.cap.45.l.31.c.xi.	————	————	Diaſ.lib.5.cap.96.
————	Lib.9.c.45.l.xi.c.37.			
————	Lib.9.cap.45.——	————	Lib.13.cap.45.	
————	————	————	Lib.13.cap.45.	
————	Lib.36.cap.19.——	————	————	Diaſ.lib.5.cap.120.Gal.clas.5.fol.70.B
...fol.165.31.				(P.Aegin.lib.7.
————	Lib.19.cap.4.			
————	L.31.c.xi.l.32.c.x.l.36	————	————	Diaſ.lib.5.cap.96.et 120.Gal.clas.5.fol.
	(c.19.			(86.G.P.Aegi.lib.7.
————	————	————	————	P.Gyll.cap.54.
————	————(us ex Ariſt.	————	————	M.Varr. de re ruſt.c.3.[illegible]
————	Lib.9.cap.24.lege Gale=			
————	Lib.9.cap.51.lege Gale=			
————	————(us ex Ariſt.	————	————	P.Gyll.cap.54.Soli.M.Var. ut ego arbi=
————	Lib.9.cap.24.——	Lib.8.fol.177.45. ——	————	P.Aegin.lib.1.cap.93. (tror.
————	————	————	————	P.Gyll.cap.49.
————	Lib.9.cap.12.			
————	Lib.9.cap.51.			
————	Lib.9.cap.51.			
...119.17.ſecus	————	————	Lib.13.cap.11.ſecus	
————	Lib.9.cap.42.			
...f.113.4.—	Lib.32.cap.11.			
————	————	Lib.8.fol.177.45.ſecus——	————	Gal.cla.2.fol.31.A.P.Aegi.li.1.cap.93.
————	————	Lib.7.fol.159.33.		
————	Lib.9.cap.51.			

N O M I N A LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELIS
Squilla. et Caris.	Καρίς.		Ex crustatorum genere est.	Hist.lib.4.cap.2. lib
			Descriptio.	Hist.lib.4.c.2...Pa
			Ab alijs crustaceis quando differat.	Part.lib.4.cap.8.
			Triplex genus.	Hist.lib.4.cap.2..
			Coit more quadrupedũ retro mingentiũ	Hist.lib.5.cap.7.
			In eunte uere, iuxta terram.	Hist.lib.5.cap.7.
			Vterum menses circiter quatuor fert.	Hist.lib..5cap.17.
			Vere nigricans, post uer albedinem recipit	Hist.lib.8.cap.30.
			Locus.	
			Quo astu Lupi iniuriam ulciscatur.	
			Senectutem exuit.	
			Sapida, & diuretica est.	
			Duræ carnis, & qualiter nutriat.	
			Vbi plurimæ & optimæ.	
			Quantum gratæ fuerint Apicio.	
Squilla parua.	Καρίδιον.		Descriptio.	Hist.lib.4.cap.4.
			Pinnæ custos est. Vide Pinnother.	Hist.lib.5.cap.15.
Stella.	Ἀστήρ.	Stella. Romæ.	Stellis quæ pinguntur similis est.	Hist.lib.5.cap.15.
			Parua admodũ caro intus extra duriore cal	
			Eadem ei natura, quæ frutici. (lo.	Part.lib.4.cap.5.
			Conchis uescitur, eas exugens.	Part.lib.4.cap.5.
			Qua astutia exugat Conchilia. (quat.	
			Adeo calida est, ut oĩa cõtacta protinus deco	Hist.lib.5.cap.15.
			Malis medicamentis ac uenenis oĩbus mede	
Stellaris.	Ἀστερίας. Ποικίλος. ét Vide	Pesce Gatto. Romæ. Gatusio. Massiliæ.	Musteli species. (tur.	Hist.lib.6.cap...
			Descriptio, & nomen.	
			Melior & tenerior Mustelis alijs.	
			Bis parit in mẽse, & septembri coire inci: pit.	Hist.lib.6.cap.
Strabelus.	Στράβηλος.		Testati generis, Purpuræ et Ceryci similis.	
Stromateus.	Στρωματεύς.		Aureas lineas per uniuersum corpus extẽ	
			In Rubro mari gignitur. (sas lẽt.	
Strombus et Turbo Theo.	Στρόμβος.		Testati generis est.	Hist.lib.5.cap.15.
			Duras et difficilis cõcoctu, et maxime maior	
			Quibus medeatur affectibus.	
Struthus.	Στρουθός.		Fel intestinis commissum habet.	Hist.lib.2.cap.15.
Sturio.		Sturione. Romæ.	Silurus nullo modo est.	(nam onatitur.
		Stoer. Germanis.	Descriptio figuræ.	
		Solho. Lusitanis.	Marinus cum sit magna flumina subit.	
			Medijs solstitij feruoribus laudatur.	
Sulis. & Sphyræna et Malleolus	Σφύραινα. Κέστρα. Theo.	Luccio marino. Romæ	Cur dicatur.	
			Κέστρα potiusq; Σφύραινα ab Atticis dicitur	
			Belonæ, & Sauridi similis est.	
			Longus piscis.	
			Gregalis.	Hist.lib.9.cap.2.
			Quo pacto rete capta se liberet.	
			Magis nutrit q; Congrus, nec suauis multũ	
Sus.	Ὗς.		Num idem sit q; Capros. Vide ẽt Caper.	
			In Ponto et Aeno ematur, arenarum fossor	
			Dirus. (dicitur.	
Syagris.	Συαγρίς.		Huius meminit Epicharmus.	
Syæna.	Σύαινα		Aspera saxa colit, imo defixa profundo.	
			Vide ẽt Sciæna, perpendens quo differant.	
Sygæna. Lippio.	Ζύγαινα.	Ciambetta Romæ	Libella Theo. Vide Libella.	
Synagris et Dentex Theo.	Συναγρίς.		Synodõtis similis, et nõ idẽ, ut Theo. cẽset	
			utrunq; Denticem uertens in Aristotele.	Hist.lib.2.c.13.et 15
			Quaternas ac simplices branchias habet.	Hist.lib.2.cap.13.
			Fel intestinis comnexum habet.	Hist.lib.2.cap.15.
Synodon.	Συνόδων.	Dentale. Romæ.	Dentex alijs. Vide Dentex.	
TAENIA et Vitta. Theo.	Ταινία.		Buglosso ac Passeri similis est.	
			Tenuis, & suauis.	

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.3.fol.53.24.l.7.f.153.	—	Gal.clas.2.fol.30.H. P.Aeg.lib.1.c.91.
...122.37.	Lib.11.cap.37.	— (10.	Lib.13.cap.4.	
—	Lib.9.cap.51.	Lib.3.fol.53.25.		
—	—	Lib.3.fol.53.26.		
...ol.111.24.				
...ol.122.29.				
—	—	Lib.3.fol.53.30.		
—	—	Lib.3.fol.53.22.		
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.H.P.Aegin.l.1.c.91.
—	—	Lib.1.f.4.12.l.3.f.53.33.		
—	—	Lib.1.fol.4.10.		
—	Lib.9.cap.42.	Lib.3.fol.45.19.		
—	Lib.9.cap.60.	—	Lib.13.cap.44.	
—	Lib.9.cap.47.			
...ol.123.26.	—	—	Lib.13.cap.44.	
—	Lib.9.cap.60.			
—	Lib.32.cap.5.			
—	—	Lib.7.fol.147.29.		
—	—	—	—	Maſſ.fol.103.P.Gyll.cap.57.
—	—	Lib.7.fol.147.29.		
—	—	Lib.3.fol.43.43.f.44.36.		
—	—	Lib.7.fol.160.42.		
—	—	Lib.7.fol.160.42.		
—	—	—	—	Oribaſius.
—	Lib.32.cap.10.			
—	—	—	—	Manar.lib.7.Epiſ.3.Maſſ.fol.46.
—	—	—	—	Ioui.cap.4.
—	—	—	—	Ioui.cap.4.
—	—	—	—	Ioui.cap.4.
—	Lib.32.cap.11.	—	—	M.Varr.4.de ling. lati.
—	—	Lib.7.fol.161.11.et 15.		
—	—	Lib.7.fol.161.14.		
...109.35.				
...ol.133.60.				
—	—	Lib.7.fo.161.10.l.8.f.177.		
—	—	Lib.7.fol.163.4. (18.		
—	—	Lib.7.fol.163.7.		
—	—	—	—	Oui.fol.37.27.
—	—	Lib.7.fol.161.9.		
...l.108.52.				
...ol.112.50.				
—	—	Lib.7.fol.160.43. 163.25.		
—	—	Lib.7.fol.164.33. —	—	P.Gyll.cap.45.
—	—	Lib.7.fol.162.34.		

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL[ES]
			Binas tantum pinnas habet.	Hist.lib.2.cap.13.
			Littoralis piscis.	
			Plurimae et optimae in Canopo Alexādriae, & Seleucia Antiochiae nascuntur.	
			Paruo indiget igne, et quomodo condiatur.	
			In medicinis usus.	
Taulopia.	ταυλωπίας.		Magni ac recentis in aestate empti, partes imi uentris in ueru torrefacias.	
Taurus marinus.			Indici maris belua.	
Telline.	τελλίνη.		Μίτλως à Romanis uocatur.	
			Patellae similis est.	
			Quibus sit: Tellina uulgo dicta.	
			Pectunculus.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Pueri ludentes, ipsa in os desumpta, tibia canunt.	
Testudo: Terrestris	χερσαῖα.	Tartaruga. Romae.	Primum genus est, de quo hic non agitur.	
Marina	θαλασσία	Tartaruga marina. Romae.	Secundum genus cortice tegitur.	Part.lib.2.cap.8. li[illegible]
			Terrestri similis praeter magnitudinem, & pedes, quos ut Phoca habet.	
			Dentes nō sunt ei, sed rostri margines acuti, superna parte inferiorē claudente pyxidis modo.	
			Tanta oris duritia, ut lapides cōminuat.	Hist.lib.8.cap.2.
			Simplicem suillo similem uentrem habet.	Hist.lib.2.cap.17.
			Pulmonē carnosū sanguineū, et bubulo similem habet.	Part.lib.3.cap.8.
			Iecur est ei uitiatum	Part.lib.3.cap.12.
			Lienem admodum exiguum habet.	Hist.lib.2.cap.15.
			Renes habet bubulis similes.	Hist.lib.2.cap.[illegible]
			Ouiparorum sola uesicā habet.	H.l.13.c.15.P.l.3.[illegible]
			Testes intus lumbis adhaerentes habet.	Hist.lib.3.cap.1.
			Qualis uulua eius sit.	Hist.lib.3.cap.1.
			Faemina coitum fugit, & quam ob rem.	
			Coitus fit, mare superueniente.	Hist.lib.5.cap.3.
			In terram egressa oua parit, ouis auium cortalium similia ad centena numero, easq; defossa extra aquas, & coperta terra ac pauita pectore incubat noctu.	Hist.lib.5.cap.33.
			Spirat ac dormit in terra.	[illegible]
			In mari conchylijs uiuit, in terra herbis.	[illegible]
			Cum serpente pugnatura, cunila se munit.	Hist.lib.9.cap.[illegible]
			Mirae magnitudinis in Indico mari.	
			Quibus modis capiatur.	Hist.l.[illegible].cap.2.
			In medicinis usus.	
			Quando secari coepit.	
	χελώνη		Plura genera.	Hist.li.5.c.3.et [illegible]
Lutaria.	ἐμύς. et ἀμύς	Tartaruga d'acqua. Romae.	Tertiū genus, Mus ē uocitur: Aquatilis / Marinus.	A Theod. Arg. [illegible]
			Cortice tegitur, & molliori.	Part.lib.2.cap.[illegible]
			Latitudo in dorso pectori similis, nec conuexo incurua calice, ingrata uisu.	
			Renibus & uesica caret.	Part.lib.3.cap.[illegible]
			Lienem exiguum habet.	Hist.lib.2.cap.[illegible]
			Quadrupes & ouipera.	Hist.lib.2.cap.[illegible]
			In terra scrobe effosso dolij amplitudine parit oua, & rursus obruit terra, 30 die refossa aperit, foetumq; in aquam ducit.	Hist.lib.5.cap.33.
			In coeno, & paludibus uiuit.	
			In medicinis usus.	
Fluuiatilis	Ἐμύς.		Quartū genus à nōnullis Graecorū dicitur.	
			In dulci aqua, & in amnibus uiuit.	
			In medicinis usus.	

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
...ol.106.26.				
——	——	Lib.7.fol.162.36.		
——	——	Lib.7.fol.162.35.		
——	Lib.32.cap.7.			
——	——	Lib.7.fol.162.40.		
——	Lib.9.cap.3.			
——	——	Lib.3.fol.43.23.		
——	——	Lib.3.fol.43.25.		
——	——	——	——	M. Virg.Matth.io.lib.2.ca.6.Ioui.ca.41.
——	——	——	——	Mass. fol. 233.
——	——	——	——	Dias.lib.2.cap.6. Gal.cla.5.fol.85.E.P.
——	——	Lib.3.fol.43.30.		(Aegin.l.7.
...ol.161.53. ——	Lib.9.cap.12.			
——	——	——	——	Pausa.lib.1.fol.56.D.
	(nec lingua.			
——	Lib.9.cap.x.l.11.c.37.			
——	Lib.9.cap.10.l.xi.c.37.			
——	Lib.xi.cap.37.secus.			
——	Lib.11.cap.37.			
...l.115.23. ——	Lib.9.cap.10.			
...l.115.38.				
——	Lib.9.cap.10.			
...ol.113.19. ——	Lib.9.cap.7.			
——	Lib.9.cap.10.			
——	Lib.8.ca.27.l.20.c.16.			
——	Li.6.c.22.c.24.l.9.c.x.	——	Li.10.ca.4.In Gange	
...ol.161.50. ——	Lib.9.cap.10.			
——	Lib.32.cap.4.et.10.. ——	——	——	Nican in Theri.Gal.clas.5.fol.78.C.cla.
——	Lib.9.ca.11.l.16.c.43.			(7.f.166.A.f.171.G.P.Aegi.li.5.c.24.
...155.30. ——	Lib.9.cap.x.l.32.ca.4.			(l.7.Fel.
——	Lib.9.cap.51.			
——	Lib.32.cap.4.			
——	Lib.9.cap.19.&51.			
——	Lib.32.cap.4.			
——	Lib.32.cap.4.			
——	Lib.32.cap.4.			
——	Lib.32.cap.4.			
——	Lib.32.cap.4.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELES
Tethus, et Tethyon.	Τῆθος. τήθυον.		Callus est Theo. Vide Callus.	
Tethynacium.	Τηθυνάκιον.		Testatorum generis.	
Thelo.			Nullo spinæ nociturus acumine.	
Theissa.			Marinus piscis.	
Thetta.	Θέττα.		Piscis est Thratta et dictus. Vide Thratta.	
Thratta.	Θράττα.		Marinus & paruus pisciculus.	
			Thetta etiam dicitur, & quam ob rem.	
Thrissa.	Θρίσσα.	Laccia Romæ.	Clupea est. Vide Clupea.	
Thunnus.	Θύννος.	Tonno. Romæ.	Thynnus etiam dicitur. Vide Thynnus.	
Thurius.	Θούριος.		Piscis est.	
Thymalus, Thymus		Temalo.	Lupi, et Mugilis mediã similitudinẽ gerit.	
			Spẽ gratus, suauitate iucundus, odore fra-	grans.
			Thymum herbã redolet unde nomen habet	
			Ad cubiti magnitudinem accedit.	
			In Ticino fluuio reperitur.	
			Culice solum capitur, & non alia esca.	
			Auribus medetur eius adeps.	
Thynnus.	Θύννος.	Tonno. Romæ.	Dictus ꝙ in Canis exortu, ab Oestro agita-	
T[illegible]	Θυννίς.		Fœmina est	(tus æstuet. Hist. lib. 5. cap. 9.
(Theod.			et Premas ẽt dicitur, et Pe-	lamis. Vide utranq.
			Mas differt à fœmina ꝙ pinna sub uentre	H[illegible]. lib. 5. cap. 9.
			Læuis piscis est. (nõ habeat.	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Coit mense Februario post idus.	H[illegible]. 6. cap. 17.
			Parit — Semel anno.	[illegible]
			Circa solstitium mense Iunio.	[illegible]
			In Ponto nec alibi.	[illegible] lib. [illegible]
			Oua condita quasi utriculo.	H[illegible]. lib. 5. cap. xi. lib. [illegible]
			Partus eius Cordylia primũ appellatur, Li- mosa mox à luto uel Pelamis uocatur, et cũ annuum excesserit tempus Thynnus.	H[illegible]. lib. [illegible]. cap. 17.
			Maior factus Orcynus, maximus Cetus di-	citur.
			Dirus ac sceleratus proprios fœtus uorat.	
			Gregalis.	Hist. lib. [illegible] lib. 5.
			Dextro oculo plus cernit.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Vescitur — sola carne.	[illegible]
			Quernis glandibus.	
			Canis exortu asilo infestatur.	Hist. lib. 8. cap. 19.
			E magno mari Pontu intrat uerno tempore.	[illegible] 13
			Ad talenta XV auctus.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Pinguescit in tantum ut dehiscat.	H[illegible]
			Vita ei longissima biennio.	Hist. lib. 6. cap. 17.
			Præstantior — Post arcturum.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Iuuenis.	Hist. [illegible]. 8. [illegible]
			Megaricus Italus.	
			Quibus partibus.	
			Piscandi ratio.	
			Salitur.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Grauis cibus, multi succi & crassi.	
			Quibus medeatur affectibus.	
Thysanus.	Θύσανος.		Pro esca est.	
Tillo, Tilo	Τίλλων, τίλων. Herodo.		Fluuiatilis et lacustris, q ab innato lumbri- co Canis exortu interficitur.	Hist. lib. 8. cap. 20.
			Copiose capitur in palude Prasiade.	
Tinca.		Tenca. Italis.	Viridis, & uulgi solatium.	
Tirsio et Tursio Plinio.	Φώκαινα. θυρσίων. Atti.		Delphinorum similitudinem habet.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			Cõplures eũ genus esse Delphini opinãtur.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			Quibus distet à Delphino.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			Carchariæ species.	
			Catulos parit ut Delphinus.	Hist. lib. 6. cap. 12.
			Malachus est.	Hist. lib. 8. cap. 13.

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	—	Lib.3.fol.43.17.		
—	—	—	—	Auſ.Gall.in Moſella.
—	Lib.32.cap.11.			
—	—	Lib.7.fol.164.27.		
—	—	Lib.7.fo.164.24.29.	—	Euſtathi.fol.1297.22.
—	—	Lib.7.fol.164.27.		
—	—	Lib.7.fol.164.12.		
—	—	—	Lib.12.cap.49.	
—	—	—	—	D. Amb.Hex.5.cap.2.
—	—	—	Lib.12.cap.49.	D.Amb.Hex.5.cap.2.
—	—	—	Lib.12.cap.49.	
—	—	—	Lib.12.cap.49.	D.Amb.Hex.5.cap.2. & in Atheſe.
—	—	—	Lib.12.cap.49.	
—	—	—	—	P.Gyll. cap.112.
—	—	Lib.7.fol.151.xi.162.1.	—	Euſtathi.fol.994.47.fol.1720.62.
—	Lib.32.cap.11.	Lib.8.fol.177.38.178.x.		
—	—	Lib.7.fol.164.4.f.151.38.	—	Euſtath.fol.994.49.Heſychi.Primas.
—	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.151.44.		
—	—	Lib.8.fol.178.x.		
...ol.151.16.	—	Lib.7.fol.151.45.		
...ol.151.17.	Lib.9.cap.15.			
—	—	Lib.7.fol.151.46.		
—	Lib.9.cap.15.l.32.c.xi.	—	—	P.Gyll.cap.13.ſecus.
—	—	Lib.7.fol.151.5.	—	Euſtathi.fol.994.50.
...119.30.l.4				
(f.151.26	Lib.9. cap.15.	Lib.8.fol.178.x.	Lib.11. cap.3.	Ouid.fol.36.20.
—	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.150.52.	Lib.11.cap.1.	Euſtathi.fol.994.51.
				(51.
—	—	Lib.7.fol.151.17.	—	Stra.l.3.f.137. Euſt.f.994.46.f.1715.
...ol.128.46.	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.151.1.12.	—	Euſtathi.fol.994.47.fol.1928.20.
—	Lib.9.cap.15..	—	Lib.xi.cap.1.	
—	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.150.52.	—	Gal.cla.2.fol.31.A.
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.9.cap.15.			
—	—	Lib.7.fol.151.2.	—	Euſtath.fol.1720.61.ſi ſiccus edatur.
—				
—	—	Lib.7.fol.148.1.f.151.8.		
—	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol. 151.21.30.		
...141.56.142	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.151.3.	Lib.11. cap.2. & 4.	
— (18.	Lib.9.cap.15.	Lib.7.fol.150.52.	—	Diaſ.lib.2.ca.30.Gal.clas.2.fol.30.C.
—	—	Lib.8.fol.177.38.	—	Gal.clas.2.fol.30.C.
—	Lib.32.cap.8. et 10.	—	Lib.11.cap.50.	Dias.lib.2.cap.30.Gal.clas.7.fo.162.H.
...ol. 134.60.				
...ſus ab interp.				
—	—	—	—	Hero.lib.5.fol.359.
—	—	—	—	Auſ.Gall.in Moſel.
—	Lib.9.cap.9.			
—	Lib.9.cap.9.			
—	—	Lib.7.fol.155.13.		

NOMINA LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELES.
			In Ponto nascitur.	Hist.lib.6.cap.12.l.8.
			Dulcis est, & [illegible].	
Tomus Thurianus.			Xiphias ab alijs dicitur. Vide Xiphias.	
Torpedo.	νάρκη.	Ochiatella. Romæ.	Sic dicta, quod torpescant qui eam tangunt.	
		Tremolo. Venetijs.	Cartilaginea est, & plana.	Hist.l.2.c.13.l.5.c.5.l.
		Torpiglio. Massiliæ.	Brancias habet parte inferna.	Hist.lib.2.cap.13.
			Duas iuxta caudam pinnas habet.	Part.lib.4.cap.13.
			Qualem caudam habeat.	Part.lib.4.cap.13.
			Iecori eius teneritas nulla præfertur.	
			Fel in iecore habet.	Hist.lib.2.cap.15.
			Parit – paulo ante æquinoctium.	Hist.lib.5.cap.xi.lib.6.
			– Catulos.	
			Recipit intra se suos fœtus, et iam grandis uisa est octogenos habens.	Hist.lib.6.cap.10.
			Torpescunt ipsam quouis modo tangentia.	[illegible]
			Nō tota, sed pars eius aliqua torpescit.	
			Torporis astu pisces piscatur.	[illegible]
			Degit – Locis cœnosis.	
			– In Nilo.	
			Hyeme latet, uado maris excauato.	
			Carnis ē – mollis, suauis, facilis concoctu.	
			– Difficilis concoctu.	
			Mediocriter corpus alit.	
			Præstātior parua, et in simplici iure cocta.	
			Condimentum.	
			In medicinis usus.	
Trachurus.	τράχουρος. Athe.		Circa littora degit.	
	τράχουρος. Oppi.		Quomodo capiatur.	
			Aridus est.	
			Duram habet carnem.	
			Quomō abortum causet in equa prægnante	
Tragus.	τράγος.		Iuxta herbosa littora uiuit.	
			Aridus, sine pinguedine, & pauci succi.	
			Vocatur – Mænæ mas nigrior factus.	Hist.lib.[illegible]
			– Vnum spongiarum genus.	Hist.lib.[illegible]
Trichia.	τριχίας.	Sarda. Romæ.	Sarda est. Vide Sarda.	
Trigla & Triglis.	τρίγλα.	Triglia. Romæ.	Mullus est. Vide Mullus.	
Triglitis.	τριγλίτης.		Aphyæ species est. Vide Aphya.	
			τριγλίτις etiam dicitur.	
Trigola.	τριγόλα.		Squalida est parte posteriori.	
			Cuculus creditur ab aliquibus.	
Triton piscis.			Pelamidum generis magni.	
			Orcyno similis.	
			Tenerior Apolecto.	
			Est id, quod Græci Chelidoniam uocant.	
Triton marinū mōstrū			Descriptio formæ.	
			Visus quando – concha canens.	
			– In spectaculis Romanis.	
			Marina belua est.	
			Veneris libidine in mulieres flagrat.	
Trochus.	τρόχος.		Ipse se inire creditur.	Gene.lib.3.cap.6.
Trocta Aeliano.		Leccia. Romæ.	Amia est alijs. Vide Amia.	
Trutta. S. Amb. Isido.		Trotta. Italis.	Dicitur etiam – Varius à uarietate.	
		Troutte. Gallis.	– Salar.	
			– Lupus – fluuiatilis.	
			– Varius forsan.	
			Purpureis stellatus tergora guttis.	
			Oua parit.	
			Optimis quoq; marinis piscibus æquatur.	
			Fluuiatilis est.	

…ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
		Lib.7.fol.155.14.		
	Lib.32.cap.11.			Herm.in castig. Plinij.
			Lib.12.cap.30.	
	Lib.9.cap.24.	L.7.f.157.1 l.8.f.177.43		Gal.clas.2.fol.31.A.P.Aegi.lib.1.c.93.
	Lib.9.cap.42.			
	Lib.9.cap.51.	Lib.7.fol.157.2.		S.Bas.Hex.hom.7.
…(f.134.31	Lib.9. cap.51.			
…121.27.l.3	Lib.9.cap.42.l.32.c.1.	Lib.7.fol.156.47.50.	Lib.12.cap.50.	Gal.clas.5.fol.85.G.P.Aegin.lib.7.
….121.31.		Lib.7.fol.157.3.		
….121.27.	Lib.9.cap.42.	Lib.7.fol.157.2.		
….108.30.				
		Lib.7.fol.155.49.		
	Lib.9.cap.16.		Lib.12.cap.50.	
		Lib.7.fo.155.49.f.156.46		Gal.clas.2.f.31.A.f.44. A.cl.7.f.51.F
		Lib.8.fol.177.43.		
		Lib.7.fol.156.49.		Gal.cla.2.fol.31.A.
		Lib.8.fol.177.45.		
		Lib.7.fol.157.5.l.8.f.177		
	Lib.32.cap.10…	(45.	Lib.11.cap.5	Dias.lib.2.ca.15. Gal.clas.5.fol.85.G. (clas.7.f.162.E.F.
….108.25.				
….138.58.				
		Lib.7.fol.162.39.		
				Gal.clas.2.fol.30.B.
			Lib.11.cap.50.	
…l.108.36.				Ouid.fol.37.5.
		Lib.7.fol.163.47.		
	Lib.9.cap.45.l.31.c.xi.			Dias.lib.5.cap.96.
		Lib.7.fol.143.17.		Eust.th.fol.1150.36.
		Lib.7.fol.144.23.		
		Lib.7.fol.162.5.		
		Lib.7.fol.162.9.		
	Lib.32.cap.xi.			
	Lib.32.cap.11.			
	Lib.32.cap.11.			
				Hermo.in castig.Plinii.
			Lib.10.cap.9.	Pausa.l.9.f.[illegible] A. Cic.l.1.de natu.deorū.
	Lib.9.cap.5.			
				Pausa.lib.9.fol.365.A.
	Lib.32.cap.11.			
			Lib.10.cap.10.	
	Lib.9.cap. 52.			Herm. in castig. Plinii.
			Lib.12.cap.53.	
				Isido.Hys lib.12.cap.6.
				Aus.Gal.in Mosella.
				Xenocrates.
				Colu.lib.8.cap.17. (P.Gyll.c.32.
				Xenocra.Col.l.8.c.17. Aus.Gal.in Mos.
				S.Amb.Hex.5.cap.3.
				Xenocrates.
				Xenocrates. Aus.Gal.in Mosc.

NOMINA				
LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTEL
Trygon Lippio.	τρυγών.	Bruco. Romæ.	Pastinaca est. Vide Pastinaca.	
Tuber.	ὁλοθούριον.		Callus etiam Theo. Vide Callus.	
Turbo Theo.	Στρόμβος.		Strombus alijs. Vide Strombus.	
Turdus.	κίχλη.	Tordo. Romæ.	Vocatur et κίχλα, & κιχήλα.	
			Σαῦρος, & Αἰολία.	
			Dicitur quòd aluo uarius sit.	
			Plura genera habet.	
			Branchias habet utrinque quaternas, easq; duplices, nouissima excepta.	Hist. lib. 2. cap. 13.
			Nubit Merulæ.	
			Ex saxatilium genere, et littoralis est.	Hist. l. 8. cap. 13. et
			Vere nigrescit, post uer albedinẽ recipit.	Hist. lib. 8. cap. 30.
			Quando & quomodo lateat.	Hist. lib. 8. cap. 15.
			Nobilis & præstans.	
			Mollis carnis est, & sapidus.	
Tursio Plin.			Tirsio Theo. Vide Tirsio.	Hist. lib. 6. cap. 12.
Turtur. S. Ambr.	τρυγών.	Bruco. Romæ.	Pastinaca alijs. Vide Pastinaca.	
Typhle.	τυφλη.		Niliacus piscis.	
Typhinus.	τυφῖνος.		Piscis est.	
VARIVS.	ποικίλος.		Mustelini generis est.	
			Prolem maxime ore suscipit.	
			Vide etiam Stellaris, eundem censeo.	
	ποικιλίας.		In Aorno fluuio, uel in Aroanio uocalis ē, ac Turdi uocem emittit.	
			Trutta est etiam. Vide Trutta.	
Vellus aureum.			Descriptio formæ, & coloris.	
			Pinna nutritur.	
			Locus.	
Veneria.			Ex concharum genere est, nauigat, præbensq; concauã sui partem, & auræ opponens per summa æquorum uelificat.	
			Vide etiã Nauplius, aduertens num differant, & quibus.	
Vermis Indicus.			Reperitur in flumine Gange.	
			Indo.	
			Nomen à facie traxit.	
			Speciẽ eorũ, qui ex ligno gignuntur, gerit.	
			Branchias binas habet.	
			Dentes duos quadrangulos, & cubitales habet, superius unum, inferius alterum.	
			Cæruleus est.	
			Longitudinis est LX. cubitorum.	
			Crassitudinem eius puer decem annorum uix manibus complectitur.	
			Elephantos ad potum uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahit.	
			Capiendi ratio.	
			Oleum eius, quicquid tetigerit sine ullo igne prorsus comburit.	
Vertebra. ĩterp. Gal.	σφόνδυλος.	Spondilo. siculis.	Spondylus aliis. Vide Spondylus.	
Vertibulum Theo.	ὁλοθούριον.		Callus etiam Theo. Vide Callus.	
Veretile Theo.	Αἰδοῖον θαλάσσιον.	Membro uirile marino. Romæ.	Genitale uiri imitatur tum specie, tum magnitudine, sed binis subnexis pinnis loco testium.	Hist. lib. 4. cap
			κολυβδαίνα uocatur ab Epicharmo.	
			Hamorum frequentia usitata capitur.	Hist. lib. 4. cap. 7.
Vitta Theo.	Ταινία.		Tænia aliis. Vide Tænia.	Hist. lib. 2. cap. 13.
Vitulus marinus. et Phoca. Etsi. S. Am cap. 2. utriusq; tanq; diuersorũ meminerit.	φώκη. Hex. 5.	Boue marino. Romæ. Vechio marino aliqb'	A mugitu nomen habuit.	
			Quadrupes est imperfectus, minutos pedes habens, priores manibus ursæ similes, posteriores piscium caudis.	Hist. lib. 1. c. 1. l. 2. c. 1. (4. cap. 13. Gen. l.

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
—	Lib.32.cap.x.			
—	—	Lib.7.fol.152.30.	—	Eustathi.fol.1934.15.& 20.
—	—	Lib.7.fol.152.28.		(2.Isido.Hys.l.12.c.6.Eust.f.1034.20.
—	—	Lib.7.fol.152.37.	—	M.Var.l.4.de ling.lat.S.Amb.[illegible]
—	—	—	—	Colu.lib.8.cap.17.
...l.146.Græce ...l.108.50.	Lib.9.cap.55.l.32.c.xi.	Lib.7.fol.152.34.	—	Colu.lib.8.cap.16. Gal.clas.2.fol.29.C. (fol.43.H.
—	Lib.32.cap.xi.	—	—	Gal.clas.2.fol.29.C.
—	—	Lib.8.fol.178.35.		
—	—	—	—	S.Amb.Hex.5.cap.10.
—	—	Lib.7.fol.155.50.		
—	—	—	—	Hesychius.
—	—	Lib.7.fol.147.30.		
—	—	Lib.7.fol.147.36.		
—	—	—	—	Pausa.l.8.[illegible].B.[illegible] fol.
—	—	—	—	Isi.Hys.l.c.12.cap.[illegible]
—	—	—	—	S.Amb.Hex.5.cap.[illegible]
—	—	—	—	S.Bas.Hex.hom.7.
—	—	—	—	S.Amb.Hex.5.cap.11.
—	Lib.9.cap.33.alio codice (Nerites legitur.			
—	Lib.9.cap.15.			
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	Lib.9.cap.15.			
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	Lib.9.cap.15.			
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	Lib.9.cap.15.			
—	Lib.9.cap.15.	—	Lib.13.cap.48.7.cu (bitorũ.	
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	Lib.9.cap.15.	—	Lib.13.cap.48.	
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	—	—	Lib.13.cap.48.	
—	—	—	—	Gal.clas.2.fol.30.G.
—	—	Lib.3.fol.53.22.		
—	Lib.9.cap.13.			
—	Lib.9.cap.13.			

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELES
			Pilis tegitur.	Hist.lib.1.cap.5.
			Auribus carẽs, meatus tantũ auditorios hẽt	Hist.li.1.cap.11.Gen.
			Oculi in mille colores transeunt.	
			Serratos dentes habet.	Hist.lib.2.c.1.Par.l.4.
			Linguam scissam habet.	Hist.lib.2.cap.17.
			Felle caret.	Part.lib.4.cap.2.
			Renes habet { cauitatis expertes solidissimos, ac bubulis similes.	Part.lib.4.cap.2.
			{ Ex quorũ medio pĩguitudo non exit.	
			Carne abundat, mollisq; est, atque ossibus constat cartilagineis.	Hist.lib.6.cap.12.
			Genitale est { Fœminæ simile Raiæ.	Hist.lib.6.cap.12.
			{ Mari grande.	Hist.lib.5.cap.2.
			Mammas habet ac lac.	Hist.lib.3.cap.2[illegible].lib.
			Modo animalium retro mingentium coit, et diu ligatus in coitu cohæret ut canis.	Hist.lib.5.cap.2.
			Parit { In littore.	Hist.lib.6.cap.12.
			{ Vt homo omni tempore.	Hist.lib.6.cap.12.
			{ Catulos singulos aut geminos, & complurimum tres.	Hist.lib.1.cap.5.lib.6.
			{ Secundas quoque emittens.	Hist.lib.6.cap.12.
			Post duodecimum diem catulos in mare deducit, ex eo subinde assuefaciens.	Hist.lib.6.cap.12.
			Cibum ex mari petit.	Hist.lib.6.cap.12.lib.
			Spirat ac dormit.	[illegible]
			Nullũ animal grauiore somno premitur.	
			Ipsi in somno mugitus.	Hist.lib.6.cap.12.
			Accipit disciplinam, uoce et uisu populum salutans, et nomine uocatus respondet.	
			Atrociter inter se ipsos pugnant.	Hist.lib.9.cap.1.
			Ex cetaceorum genere est.	Hist.lib.3.cap.2[illegible]
			In utraque sede uiuit.	Hi[illegible].c.12 [illegible]
			In spongiatorem aliquando amore flagrauit	
			Solus ex marinis à fulmine non percutitur.	
			Interficitur difficulter nisi capite eliso.	Hist.lib.6.cap[illegible]
			Quomodo capiatur.	
			Mucosam ac ingrati saporis carnem habet.	
			Mira pellis eius facultas.	
			Dextræ eius pinnæ uis inest soporifera.	
			Quibus medeatur.	
Vmbilicus.Theo.	Κοχλίας.		Cochlea terrestris alijs. Vide Cochlea.	
Vmbra.	Σκίαινα.	Ombrina.Romæ.	Sciæna alijs. Vide Sciæna.	
Vnguis	{ Ὄνυξ.	Pesce in canella.Ro.	Ab humanorũ unguiũ similitudine appellatur.	
et Aulos.	{ Αὐλός.	Cappa longa.Vene.	Concharum è genere est.	
et Dactylus.		Imbrice.Apulis.	Binis clauditur ualuulis, læuibus utroque latere connexis.	Hist.lib.4.cap.4.
et Digitus			Locis arenosis ortus initia capit.	Hist.lib.5.cap.15.
et Donax	Δόναξ.		Euulsus uiuere nequit.	Hist.lib.8.cap.1.
et Onyx	Ὄνυξ.		Ad strepitum se subtrahit inferiusq; subsidet, exiguo nanque extat, reliquo corpore toto tanq; in cubili occultatur.	Hist.lib.4.cap.8.
et Solen.	Σωλήν.		In tenebris remoto lumine fulgore claret.	
			Mares alii Donacas, alii Aulos uocant, fœminas Onychas.	
			Mares liuentes quasi uirgas habent cœruleiq; coloris sunt, fœminæ unicolores.	
			Dulcior fœmina est.	
			Mas urinam mouet.	
			Multi succi, sed mali & glutinosi.	
			Condimentum. Vide Vnguis odoratus.	

...ANVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	Lib.9.cap..12.			
———	Lib.xi.cap.37.			
———	Lib.xi.cap.37.			
———	Lib.xi.cap.37.			
———	Lib.11.cap.37.ſecus.			
———	Lib.xi.cap.37.			
———	Lib.xi.cap.37.			
...ô.118.12. —	Lib.9.cap.13.			
...l.115.38. —	Lib.9.cap.13.			
———	———	———	Lib.12.cap.54.	
...l.117.28.	Lib.9.cap.13.ſecus. —	———	Lib.12.cap.54. —	S.Baſi.Hex.hom.7..
...ôl.118.11. —	Lib.9.cap.13. ———	———	Lib.12.cap.54.	
———	Lib.9.cap.7.			
———	Lib.9.cap.13.			
———	Lib.9.cap.13.			
———	Lib.9.cap.13.l.x.ca.45.			
———	———	———	———	Gal.cla.2.ſol.31.A.P.Aegi.li.1.cap.94.
...113.29. —	Lib.8.cap.31. ———	———	Lib.12.cap.54. —	S.Baſi.Hex.hom.7.S.Amb.Hex.5.ca.1.
———	———	———	Lib.12.cap.56.	
———	Lib.2.cap.55.			
...l.161.48. —	Lib.9.cap.13.			
....161.38.				
———	———	———	———	Gal.clas.2.ſol.30.C .ſol.31. A.P.Aeg. (l.1.cap.94.
———	Lib.9.cap.13.			
———	Lib.9.cap.13.			
———	Lib.32..cap.10. ———	———	———	Gal.clas.7.ſol.173.D.& ſpur.ſol.23.B.
———	Lib.9.ca.61.li.32.c.11.			
———	Lib.9.cap. 61. ———	Lib.3.ſol.44.35. ———	———	Gal.clas.2.ſol.30.G. P.Aegi.lib.1.c.91.
...l.112.1.				
———	Lib.11.cap.37.			
———	Lib.9.cap.61.			
———	Lib.32.c.9. Mirũ ꝙ pec (tinũ fecerit drias.			
———	Lib.32.cap.9. ———	Lib.3.ſol.45.51.		
———	Lib.32.cap.9. ———	Lib.3.ſol.45.52.		
———	Lib.32.cap.9. ———	Lib.3.ſol.45.52.		
———	———	Lib.3.ſol.45.51. ———	———	Gal.clas.2.ſol.30.G.duræ carnis.
———	———	Lib.3.ſol.44.26.ſo.45.53.		

N O M I N A

LATINA.	GRAECA.	VVLGARIA.	ATTRIBVTA.	ARISTOTELIS
Vnguis odoratus.	ὄνυξ.	Blatta bisantia.	Purpurarum testis similis.	
			In nardiferis Indiæ paludibus inuenitur.	
			Odoratus est, quòd nardo uescatur.	
			Qui melior.	
			Quibus medeatur affectibus.	
			Vide etiam Vnguis, aduertens num idem, uel quibus ab inuicem differant.	
Voca. Theo.	Βώξ.	Boca. Romæ.	Bocas etiam. Vide Bocas.	
Vraniscus	Οὐρανίσκος.		In Gadibus salitur.	
Vranoscopus	Οὐρανοσκόπος.	Pesce prete. Romæ.	Dicitur — Ab oculo quem in capite habet.	
et Callionymus	Καλλιώνυμος.		Etiam Callionymus.	
et Noctua Lippio	Νυκτερίς.		Noctua, uel Vespertilio, quòd noctu uigilet.	
& Hemerocita	Ἡμεροκοίτης.		Hemerocita etiam.	
& Agnus	Ἅγιος.		Etiam Agnus.	
et Pulcher.	Καλλιώνυμος.		Etiam pulcher.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Oculos habet in uertice capitis.	
			Fel habet in iecore, & maximum.	Hist. lib. 2. cap. 15.
			Die dormit, noctu uagatur.	
			Vorax adeo, ut non prius saturetur, quàm uiscera disrumpantur.	
			Littoralis est.	Hist. lib. 8. cap. 13.
			Eum esculentũ nonnulli asserunt, nõnulli negant.	
			Grauis cibus est.	
			Quibus medeatur.	
			Vide num Νυκτερίς, uel Ἡμεροκοίτης, sit Vranoscopus, uel ab eo differat.	
Vrena.			Marinus piscis.	
Vrsa Theo.	Ἄρκτος.		Vide Arctus.	Hist. lib. 5. cap. 17.
Vrtica	Ἀκαλήφη.	Ortica. Multis.	Κνίδη etiam dicitur.	
et Cnide. Plin.	Κνίδη.	Colizana. Græcis	Nulla ei testa, sed undiq; carnẽ preseferẽs.	H. l. 4. c. 6. l. 8. c. xii. P
			Os hẽt ĩ medio, quod ĩ maioribus euidẽtius ẽ	Hist. lib. 4. cap. 6. lib. 8
			Meatum excrementorũ superna parte hẽt.	Hist. lib. 8. cap. 2.
			Nullum manifeste emittit excrementum.	Hist. lib. 4. c. 6. Par. li. 4
			Genus medium inter animalia et plantas.	Hist. lib. 4. c. 6. Par. lib.
			Per rimas et cauernas, et fauces saxorũ oritur.	Hist. lib. 5. cap. 1
			Nec aerem nec aquã recipit, etsi extra aquã non uiuat.	Hist. lib. 1. cap. 1.
			Occurrentia sentit.	Hist. lib. 4. c. 6. Par. lib.
			Non ore sed cõtactu mordax, ut terrestris.	Hist. lib. 9. cap. 37.
			Prænatantibus pisciculis captis uescitur.	H. l. 4. c. 6. l. 8. c. 2. P
			Duplex genus — Corpore uel paruo, uel magno.	Hist. lib. 4. cap. 6. (P.
			Solubile, et non solubile.	Hi. li. 1. c. 1. l. 4. c. 6. l.
			Quomodo se tueatur.	Hist. lib. 4. c. 6. Par. li.
			Hybernis mensibus in cibo præstãtior est.	Hist. lib. 4. cap. 6
			Ventri & stomacho grata urinam mouet.	
			Quibus medeatur.	
Vua marina.			Vuæ simulacrum præsefert.	
			In mari reperitur.	
			In uino putrefacta tædium uini afficit bibentibus inde.	
Vulpes marina	Ἀλώπηξ Arist.		Dicitur — Quod sit gustu similis terrestri	
Vulpecula	Ἀλωπεκίας. At.		A Syracusanis Canis pinguis.	
et Alopecias Pli.			Mustelini generis est. Vide Mustelus.	Hist. lib. 6. cap. 11.
			Catulos — parit.	Hist. lib. 6. cap. 10. &
			Maxime ore suscipit.	
			Hamo capta, quo astu se liberet.	Hist. lib. 9. cap. 37.
XANTHIAS.	Ξανθίας.		Orcyno tenerior, uirus tamen habens.	
Xiphias.	Ξιφίας.	Pesce Spada. Multis.	Gladius est. Vide Gladius.	
ZEVS.	Χαλκεύς.	Pesce. S. Pietro. Ro.	Faber etiam dicitur. Vide Faber.	
Zygæna.	Ζύγαινα.	Ciambetta. Romæ.	Libella Theo. Vide Libella.	Hist. lib. 2. cap. 15.

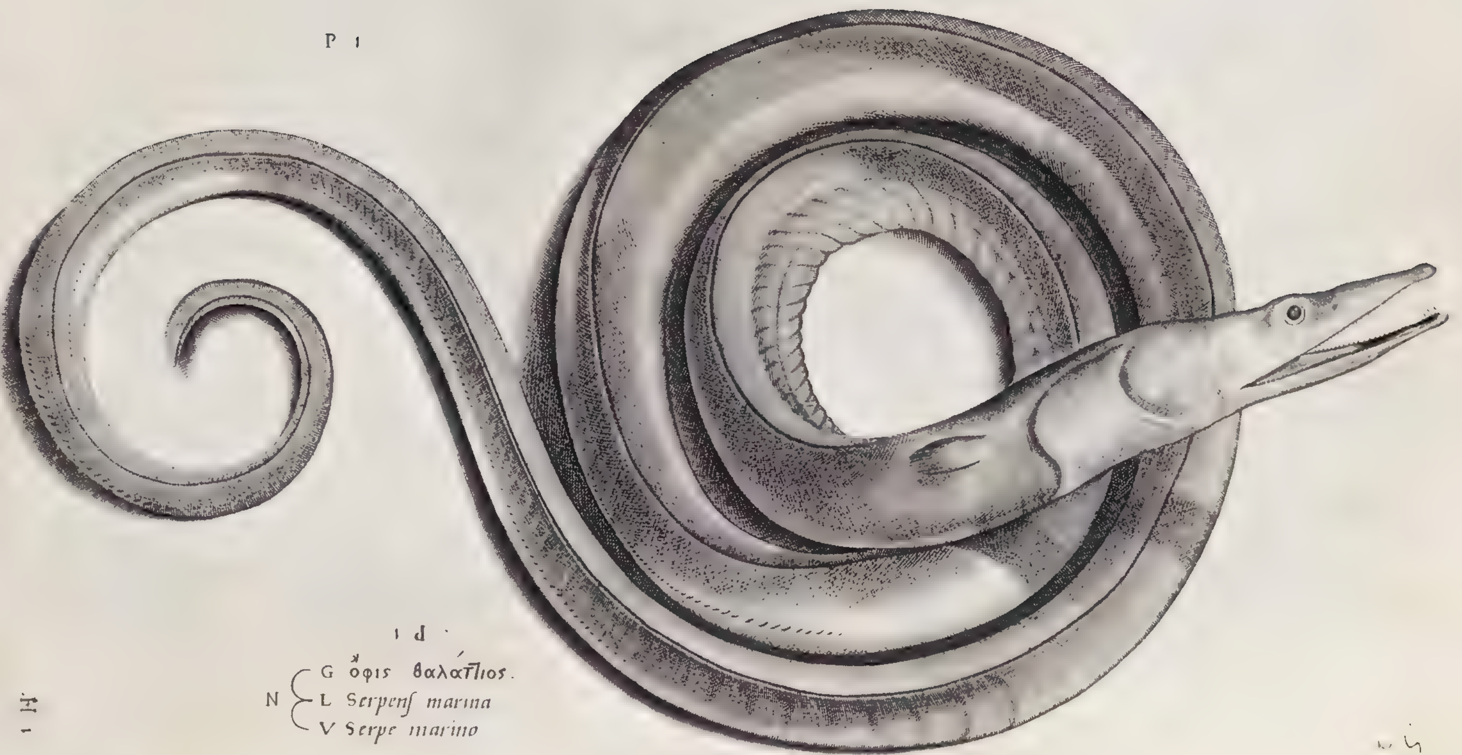
...NVS.	PLINIVS.	ATHENAEVS.	AELIANVS.	VARII AVCTORES.
———	———	———	———	Diaſ.lib.2.cap.8.
———	———	———	———	Diaſ.lib.2.cap.8.
———	———	———	———	Diaſ lib.2.cap.8.
———	———	———	———	Diaſ.lib.2.cap.8.
———	———	———	———	Diaſ.lib.2.cap.8.P.Aegi.lib.7.
———	———	Lib.7.fol.157.33.		
———	Lib.32.cap.7.			
———	Lib.32..cap.7.& 11.	Lib.8.fol.177.33.		
123.53.				
l.123.46.				
(124.12	———	Lib.8.fol.177.33.		
l.123.47.	Lib.32.cap.7. ———	———	———	Gal.clas. .fol.125.A.
———	Lib.32.cap.7. ———	———	Lib.11.cap.34.	
l.123.50.				
123.54.				
———	———	———	Lib.11.cap.34.	
———	———	Lib.8.fol.177.33.		
———	Lib.32.cap.7.. ———	———	———	Gal.clas.5.fol.78.B.C.P.Aegin.lib.7.
———	Lib.32.cap.11. ———	———	———	Mar.Varr.Herm.in caſtig.Plinii.
———	Lib.32.cap.11. ———	Lib.3.fol.45.32.37.		
———	Lib.9.cap..45.			
———	Lib.9.cap.45.In radice.			
———	Lib.9.cap.45.			
———	Lib.9.cap.45.ſecus.			
———	Lib.9.cap.45.			
———	———	Lib.3.fol.45.30.		
———	Lib.9.cap.45.			
———	Lib.9.cap.45.. ———	———	Lib.11.cap.13.	
———	Lib.9.cap.45.			
———	Lib.9.cap.45. ———	Lib.3.fol.45.30.		
———	Lib.9.cap.45.			
———	———	———	Lib.11.cap.13.	
———	———	Lib.3.fol.45.35.fo.46.52.		
———	Lib.32.cap.10.			
———	Lib.9.cap.2. ———	———	———	Maſ. fol. [illegible]
———	Lib.32.cap.xi.			
———	Lib.32.cap.10.			
———	———	Lib.8.fol.177.41.		
———	———	Lib.7.fol.147.45.		
———	———	Lib.7.fol.147.30.		
———	———	Lib.7.fol.147.36.		
.27.	Lib.9.cap.43. ———	———	Lib.12.cap.60.ſecus	
———	———	Lib.8.fol.178.6.		
———	Lib.32.cap.2.			
———	Lib.9.ca.18.l.32.ca.xi.	———	———	Colu.lib.8.cap,16.

F I N I S.

AD LECTOREM.

VEMADMODVM, candide lector, piſcium omnium latina nomina in literarum ſeriem digeſta in hiſce noſtris piſcatoriis tabulis conſcripſimus, ſic ſingula eorundem tum græca, tum vulgaria digeſſimus. Ne ſi forte aut græcum tantum, aut vulgare alicuius piſcis notum tibi fuerit nomen, latinam eius nomenclaturam, ac hiſtoriam, quæ in noſtris piſcatoriis tabulis breuiter ſtrictimq́ continetur, ignorare poſſes. Erat quidem id nunc poſt ipſas piſcatorias tabulas maxime faciendum, verum cum commode hoc loco fieri non potuerit, hic ſaltem te admonere voluimus, vt in calce huius noſtri primi libri, poſt ipſas piſcium figuras atque hiſtorias, græca primum ac vulgaria deinceps piſcium nomina literarum ſerie diſtributa requiras.

P 1
1 d
N G ὄφις θαλάττιος.
L Serpens marina
V Serpe marino
H 1

HISTORIA PRIMA.
DE SERPENTE MARINO.

QVATILIVM animantium hiſtorias non ſatis plenè à veteribus eſſe conſcriptas, ex hoc primo noſtro ære expreſſo piſce (quem Græci *ὄφιν θαλάσσιον*, noſtri verò *Serpentem marinum* appellant) dignoſci facilè poteſt. Nam cum veterum tam græcorum quàm latinorum ſoli (quòd ſciam) Ariſtoteles, Plinius, & Aelianus eius meminerint; omnes certe parcè adeo obſcureq; de ipſo loquuti ſunt, vt Delio natatore opus ſit, ſi quis eos aſſequi velit. Ariſtoteles enim duobus duntaxat locis mentionē eius fecit; et primo quidē his verbis, Theodoro Gaza interprete (quo ferè ſemper in hoc authore citādo vtemur)
Hiſt.lib.2. cap. 14. [a] Sunt etiam maris indignę ſerpentes, terreſtribus ſimiles; niſi quòd caput habent Congri. A
Et quidē genera eorū complura ſunt colore numeroſę varietatis; naſci eos nō in altiſſimis gurgi
Hiſt.lib.9.cap.37. *tibus certum eſt*; altero hiſce. [b] *Serpens marina colore, & corpore Congro proxima eſt; ſed obſcurior, atquè acrior.*
Hęc ſi capta dimittatur, foris in arenam roſtro quamprimum adacto terebrat, ſubitq́ue tota;
eſt ore acutiore hæc quàm terreſtris. Plinius verò illum Ophidion appellans, id ſolùm ſcriptum
Lib.32.cap.9. reliquit, [c] *Piſciculum eſſe Congro ſimilem*. Aelianus autem planè eum non cognouiſſe vide-
tur, [d] *Cum Μύρον etiam appellari dicat*. Nos tamen ab Ariſtotelis ſummi philoſophi, neque
Lib.12.cap.28. vnquam ſatis laudati verbis noſtram de marino Serpente hiſtoriam ideo auſpicabimur, vt ipſa quidem tanti viri auctoritate nitatur, eius verò breuiora illa obſcuriora-q́ue verba à nobis vtcunque explicentur.

NOMEN. B

Lib.32.cap.9. Primus igitur piſcis (quem ad viuum planè expreſſum damus) ab Italis *Serpente marino*, latinè *Serpens marinus* aut *marina*, à Plinio (vt diximus) [e] *Ophidion*, græcè *ὄφις θαλάσσιος* nun-
Lib 12.cap.28. cupatur. Nam quòd Aelianus [f] *etiam Μύρον uocari*, aſſerit, id certè cū Ariſtotelis ſenten- Aeliani error
tia pugnat, qui *ὄφιν θαλάσσιον* & *Μύρον* diuerſos piſces facit; vti ex ijs locis [g] *In quibus ipſorum*
Hiſt lib.2. cap. 14. & lib.5.cap.x.& lib.9.cap.37. *meminit*, facilè conſtat. Quam ob rem nos ex Ariſtotelis ſententia *ὄφιν θαλάσσιον* hunc, non item *Μύρον* vocandum cenſentes (quod quidem clariùs in proxima ab hac hiſtoria, vbi de Myro agitur, edocebimus) iam deſcriptionem ipſam aggrediamur.

DESCRIPTIO.

Hiſt.lib.2.cap.14. Corporis formam Ariſtoteles expreſſit inquiens, [h] *Sunt etiam maris indigenæ Serpentes, terre-* C
Hiſt lib.9.cap.37. *ſtribus ſimiles, niſi quòd caput habēt Congri*; & alibi [i] *Serpens marina colore et corpore Congro proxima eſt*. Cui ſub-
Hiſt.lib.32.cap.9 ſcribit & Plinius dicens, *Ophidion piſciculus Congro ſimilis*. Subdit deinceps Ariſtoteles, [l] *Ore-*
Hiſt.lib.9.cap 37. *que acutiore eſt quàm terreſtris*. Quod quidem ita verum eſt, vt marini Serpentes non terreſtribus tantùm, ſed ipſis etiam Congris acutiora habeant ora. Pinxit & colorem, ſic
Hiſt.lib.9. cap.37. ſcribens, [m] *Serpens marina colore & corpore Congro proxima eſt, ſed obſcurior*. Quod & ipſum quoq; à pleriſq; omnibus, quibus illos vnquam viſos eſſe intellexi, video comprobari. Affirmant enim Congris eſſe nigriores. Conſtat igitur Serpentum marinorum partem maximam colore eſſe quàm ſint Congri nigriore. Atqui cū hoc non pugnat, quod alibi
Hiſt lib.2.cap.14. ab Ariſtotele dictum eſt, [n] *Complura eorum eſſe genera colore numeroſæ uarietatis*. Nam etſi plures crebrioreſque ſunt, qui congrum colore, ſed aliquantulum obſcuriore referunt; nihil prohibet tamen, cur minus inter diuerſa illa genera, alius etiā coloris reperiātur. Qualis & hic quoque Serpens marinus eſt, quē exprimendum curauimus; corporis ſcilicet tum longitudine, tum colore, à reliquis frequentiùs obuiis diuerſus. Eſt enim pro craſſitudinis ratione lōgiſſimus, atque hac parte terreſtrem potius ſerpentē quàm Cōgrū referens; nec colorem Congri habet, cum ſit dorſo ſubrubro, lateribus ſubflauis, atq; imo ventre ſubalbido. Quem captū haud procul ab Antio veteri oppido, ſiue quod nunc vocant *Nettuno*; atq; ceu piſcem rariſſimum Romam ad Gylbertū Horſtium Amſterodamum medicum celeberrimum, ac ſimplicium naturæ perueſtigandæ ſtudioſiſſimum à piſcatoribus delatum; ipſe vt qui me perfamiliariter vteretur, meoſque hoſce conatus candidè quantùm poſſet iuuaret, mihi vt ære excipiendum curarem, vltro obtulit. Ego verò quòd rarior hic videretur, & reliqui, vtpote corporis forma & colore Congris ſimiliores, ex hoc facilè cognoſci poſſent; hunc potius in

Gylbertus Horſtius.

ſtudioſorum vtilitatem quàm illorũ frequentiorum aliquem in æs incidendum, euulgandumque duxi. Præter hanc autẽ Ariſtotelis deſcriptionem, hoc etiam ſcire conuenit; Serpentes marinos branchias habere, ſicuti & piſces reliqui, quibus aquã pro cordis refrigeratione ore hauſtam tranſmittant; iuxtaq; has vtrinq; ſingulas pinnas; roſtrũ verò oblongum, tenue, acutum, ampliſſimoq; oris hiatu diſſectum, ac crebris denique dentibus munitum. Corpus verò eorum vniuerſum teres eſt. Quapropter quẽnam piſcem Petrus Gyllius (vir alioqui in re piſcaria verſatiſſimus) pro Serpente marino acceperit, [a] *Cum ſuperiore corporis parte ſexangulari, reliqua vero à ventre ad caudam quadrangula ſit, piſces Serpentes marinos affirmat*, non ſatis queo conijcere; niſi fortaſſe noſtrum illum piſcem, quem ſeptimum in ordine pingimus, Serpentem marinum eſſe putarit; etſi hoc cenſeri non poteſt, vt clarè ſexta monſtrabimus hiſtoria.

In Gyllium animaduerſio.

a Lib. de nom. piſcium cap. 65.

E

L O C V S.

Atqui marinos Serpentes in mari reperiri, non ſolùm Ariſtoteles docet, inquiens [b] *Sunt etiam maris indigenæ Serpentes*; ac ratio nominis indicat; ſed ipſa quoq; experientia comprobatur. Nam etſi in eo non vbiquegentium, at ſaltem in nonnullis eius locis capiũtur. Neq; in ipſo degunt tantùm, ſed naſcuntur etiam; non tamen in quacunq; parte; nam vt inquit Ariſtoteles, [c] *Naſci eos non in altiſſimis gurgitibus certum eſt*. Verùm an vt maria, etiam flumina incolant; in dubium verti poteſt. Ariſtoteles enim cum inquit, [d] *Sunt Serpentum alii terreſtres, alii aquatiles; quanquam maxima pars ſit terreſtris, exigua verò aquatilis, ſcilicet fluminum incola*, non in mari ſolùm ſed in fluminibus quoq; verſari illos clarè fateri videtur. Atqui quum nullum in vllo vnquã flumine viſum eſſe obſeruemus; eos ſolùm marinos eſſe credere cogimur. Quod quidẽ neq; cum illis etiam pugnat Ariſtotelis verbis, vt quæ non de his marinis Serpentibus, quorũ paulò ante deſcriptionem retulimus; ſed de fluuiatilibus aquatilibusúe Serpẽtibus, [e] *quos ὕδρους* ipſe alibi appellat, intelligenda ſunt; vt ex diligentiore illius loci animaduerſione colligere facilè licet. Qui quidem ὕδροι (Natrices à noſtris dicti) ἀπὸ τοῦ ὄφιος τοῦ θαλασσίου, id eſt à Serpente marino toto genere differunt. Sicuti enim [f] *Hic corpore, & colore Congro proximus eſt, ſed obſcurior*; ſic [g] *illi forma non differunt ab aſpide, ſed ſolo colore, qui eis plerunque in cinereo candidus eſt*. Et cũ [h] *Natrix nullis ſerpentium inferior ſit veneno*; marinus Serpẽs nullius veneni eſt particeps. Et rurſus quũ branchias hic habeat, ac proinde neq; ſpirare, neq; diu extra aquã viuere poſſit; Natrix branchijs caret, [i] *Reſpiratque, & non in aqua ſolùm, verum etiam extra eam viuit*. Vnde ſicuti [K] *Ab aqua in qua frequentius moratur ὕδρος à græcis, à noſtris verò Natrix à natando, dicitur; ſic à terra in qua etiam non rarò verſatur χερσύδρος, quaſi terreſtrem Hydrum dicas, appellatur*. Poſtremò cum de Hydro non ſolùm tum alibi, tum hoc loco (vti conijcimus) egerit Ariſtoteles; ſed quamplurimi etiam alij & græci & latini auctores pertractauerint; marini tamen Serpentis Plinio ac Aeliano ſolis demptis, vnus veterum omnium, vti diximus, meminit Ariſtoteles.

b Hiſt. lib. 2. cap. 14.

c Hiſt. lib. 2. cap. 14.

d Hiſt. lib. 2. cap. 14.

F

e Hiſt. lib. 1. cap. 1. lib. 2. cap. 17.

f Hiſt. lib. 9. cap. 37.

g Agri. de ſubter. fol. 61. Mathio. li. 6. cap. 51.

h Pli. lib. 29. cap. 4.

G

i Hiſt. lib. 1. cap 1.

K Aetius lib. 3. ca. 35.

NATVRA, ET MORES.

Non ſolùm autẽ Congro, cui eſt ſimilis, obſcurior eſt marinus Serpẽs; ſed [l] σφοδρότερος etiam, id eſt *vehemẽtior*, aut vt vertit Theodorus *acrior*; ob vegetiorẽ enim corporis habitudinẽ, ac validius viriũ robur, à Congro truculentia, acrimoniaúe differt. Vnde tũ ob vires, tũ quia ore acutiore eſt, [m] *Si captus dimittatur, foris in arenam roſtro quamprimum adacto terebrat, ſubitque totus*. Quod quidem cum in Ariſtotele legiſſet Plinius, marinumq; Draconem marinũ eſſe Serpentem arbitraretur; quæ ex Ariſtotele huic debebantur, illi haud rectè quidẽ adſcripſit, inquiens [n] *Draco marinus captus atque immiſſus in arenam cauernã ſibi roſtro mira celeritate excauat*. Diuerſos nanq; eſſe piſces τὸν δράκοντα καὶ τὸν θαλάσσιον ὄφιν, partim ex ijs quæ nunc diximus, partim ex illis quæ in decima hiſtoria dicturi ſumus, certũ eſt. Sed neq; Draconi quoq; pro excuſando Plinio, rectè eam ſub terras penetrandi facilitatẽ tribuas; vt qui nõ ſolũ nullo roſtri mucrone ſit inſtructus, verũ etiã obtuſa capitis magnitudine impeditus; vt ex eius forma ordine noſtro vndecima clarè patet. Præter hæc de marino Serpente ab Aeliano (à quo μύρος etiã, vel Myron vti vertit interpres, perperam, vt docuimus, appellatur) vſq; ad ſuperſtitionem mira referuntur; ait enim [o] *Eius alterutrũ oculũ erutũ, ac pro amuleto geſtatũ, oculo geſtantis male affecto mederi; ſi modo viuum effoſſo dimiſeris oculo, nam extincti nihil ineſſe efficacitatis*. Addit etiam [p] *alterum illi eruti loco ſubnaſci*. Plinius autem [q] *Vrinæ incontinentiam cum emendare cum lilij radice*, aſſerit.

l Hiſt. lib. 9 cap. 37.

m Hiſt. lib. 9. cap. 37.

Plinij lapſus.

H

n Lib. 9. cap. 27.

Aeliani error.

o Lib. 12. cap. 28.

p Lib. 12. cap. 28.

q Lib. 32. cap. 5.

N. { G. Μύραινα. L. Muræna V. Morena.

HISTORIA SECVNDA.

DE MVRAENA ET MYRO.

NOMEN.

SECVNDVS in ordine piſcis, qui ab Italis, ab Hiſpanis, à Gallis *Morena*, & à Luſitanis *Moreia* dicitur; Græcè [a] à verbo μύρω, id eſt fluo, μύραινα, & aliquando [b] cum σ, σμύραινα; Latinè verò *Muræna* appellatur. Nec obſtat quòd Albertus Magnus [c] *Antiquorum* Murenam deſcribens, non hunc ſecundum noſtrum piſcem, qui verè Murena eſt, ſed vocatam nunc Lampetram pingat; quando eius errorem non ſolùm nominis ratio (hic enim noſter, & non ille ſuus vbique ferè gentium vulgò *Morena* vocatur) ſed pleraque etiã alia redarguant. A Primùm nanq; cũ Muræna [d] *ſerratos dentes habeat*; [e] *mordaxque ſit*, [f] *ac Congri caudam prærodere* conſueuerit; Lampetra (vt etiam Albertus ipſe ibidem fatetur) non ad mordendum ac mandendum, ſed ad ſugendum idoneum os habet. Deinde cum Ariſtotelis teſtimonio, [g] *Muræna quaternas vtrinque habeat branchias*; ſeptenæ vtrinque conſpiciuntur in Lampetra. Poſtremò [h] *Cum Murænam flumina ſubire inuentum ſit nunquam*, vt teſtis eſt Galenus; Lampetram in fluminibus quamplurimis reperiri, eiuſdem quoque Alberti teſtimonio certum eſt. Ex quibus antiquorum Murænam Lampetram non eſſe, luce clarius conſtat. Quòd verò hic ſecundus noſter piſcis verè Muræna ſit, partim ex his, partim ex proxima Murænæ deſcriptione, ex antiquis B authoribus excerpta, notiſſimum fiet.

Alberti Mag. error.

a Athe. fol. 150. 34
b Ariſt. hiſt. lib. 5. ca. x. Athe. lib. 7. fol. 15...
c Lib. de Anim. 24.
d Athe. lib. 7 fol. 156 5.
e Nicand. in Ther. Plin. lib. 9. cap. 23. lib. 32. cap. 5. Athe. lib. 7. fol. 156. 8.
f Ariſt. hiſt. lib. 9. ca. 2. Plin. lib. 9. ca. 62.
g Hiſt. lib. 2. cap. 13.
h Claſ. 2. fol. 29. F.

DESCRIPTIO.

Eſt autem Muræna [i] *piſcis longus*, [k] *teres*, [l] *ſerpentis formam referens*, [m] *lubricuſque*. [n] *Nõ ſquamis*, [o] *ſed molli obductus cute*, [p] *tenuiſſimaque*, *ſecus quàm Anguilla*, *cui craſſior eſt*. Nec vnicolor eſt [q] *ſed varia*, ſubnigra inquam, [r] *Auratis diſtincta notis*. Præter has ordine nullo per vniuerſum corpus digeſtas notas, ſi Plinio credendum eſt, [s] *In Gallia Septentrionali Murænis omnibus in dextra maxilla ſeptenæ maculę ad formam ſeptentrionis, aureo colore fulgent duntaxat viuentibus, pariterqúe cum anima extinguuntur*. *Quas Murænis indifferenter omnibus ineſſe* falsò aſſerit Iouius; quando neque hoc dicat Plinius, neque experientiæ reſpondeat. Non ſolùm enim in noſtris non apparent, ſed neque etiam in illis ſeptentrionalis Galliæ huiuſmodi conſpicuas eſſe maculas, certum eſt. C Capite præterea rotundo Muræna eſt, tenui ac acuminato. Os anſeris inſtar, latiſſimo rictu diſectum, dentibuſque quamplurimis acutiſſimis [u] *atque ſerratis*, non in maxillis ſolùm, ſed in ima quoque faucium parte diſpoſitis munitum habet. [x] *nullæ ſunt ei pinnæ*, [y] *Brãchias quaternas habet, ac ſimplices*. Quapropter neque [z] Plinio, neque [a] Petro Gyllio *nullas ei branchias eſſe* aſſerentibus credendum eſt. Non ſolùm enim Ariſtotelis auctoritate, ſed ipſa quoque experientia cognoſcitur, quòd ei βράγχια inſunt; etſi, vt notauit Ariſtoteles eodem capite, non veluti cæterorũ piſcium διηρθρωμένα ſunt; quod quidem branchiæ articulatæ vertendum erat, & non *branchiæ integræ*, vt vertit Theodorus. Cum non minus Murænarum (vt diſectio ipſa monſtrat) quàm cæterorum piſcium integræ ſint branchiæ. D Sed verè minus, vel nullo prorſus pacto articulatæ, cuiuſmodi piſcium ferè reliquorum eſſe ſolent, conſpiciantur. In vtroque enim eius latere vnum eſt exterius branchiarum orificium paruum, rotundum, ac cuti in ſe ipſam tanquam in orbem collecta ferè occluſum. In intima etiam ſede non oblongis oris, vt alijs accidit piſcibus, ſed quaternis orbiculatis oſculis quaternæ aperiuntur branchiæ. Vnde haud ab re [b] *Paruas branchias habere dicuntur*. [c] *Fel inteſtinis hæret & non iecori, à quo meatibus quibuſdam tenuibus tantùm dependet*. Caro eius, maculoſa detracta cute, candidiſſima apparet, & innumeris, exilibuſque ſpinulis vndique conſperſa. Ad decẽ libras augetur, maiorẽ neq; vidimus, neq; ab aliquo viſam audiuimus. Etſi Strabo ſcriptũ reliquerit d Circa Carteiam locis exterioribus minarum ſupra octoginta Murenas reperiri.

Iouij lapſus.

Plinij ...

T...

i Ariſt. hiſt. lib. 2. ca. 13. Plin. lib. 9. cap. 20.
k Oui. fol. 34. 5.
l Ariſt. de part. lib. 4. cap. 13.
m Ouid. fol. 34. 7.
n Ariſt. hiſt. lib. 3. ca. x.
o Plin. lib. 9. cap. 12.
p Pl. ... lib. 9. cap. 23.
q Ariſt. hiſt. lib. 5. ca. x.
r Oui. fol 37, 7.
s Lib. 9 cap. 23.
t Lib. de piſcibus ca. 31.
u Athe. lib 7. fol. 156. 3.
x Ariſt hiſt lib. 1 ca. 5. Part. lib. 4. cap. 13. plin. li. 9 ca. 20.
y Ariſt. hiſt. lib. 2. cap. 13.
z Lib. 9 cap. 20.
a Lib de nominibus piſc. cap. 46.
b Athe. lib. 7. fol. 155. 53.
c Ariſt. hiſt. lib 2. ca. 15.
d Lib. 3. fol. 137.

SEXVS DIFFERENTIA, ET COEVNDI RATIO.

[e] Murenę mutuo supinarum partium circumplexu, non secus quàm serpetes, & reliqua quę pedibus carent, *& longo sunt corpore, coeunt*. Quibus autē cū coeant, haud eadem est vniuscuiusq; sententia. [f] *Licinius enim Macer fœminini tantùm sexus esse eas, è serpentibusque concipere tradit.* Cui subscribit & Oppianus, eiusmodi concubitum versibus hisce describens, Laurentio Lippio interprete, quo ferè semper in hoc authore citando vtar

[e] Arist.hist.lib.5.ca.4.
[f] Plin.lib.32.cap.2.
[g] Lib.1.fol.115.60.

E

[g] Quæ Muræna facit non fama obscura feruntur,
Serpenti nubit, prompteque ex æquore saltat
In littus, petit a cupido cupidos hymenæos.
Ardet amans serpens, & multo exæstuat igne,
Concitus in rabiem furibundus quærit amores,
Et curuum subito saxum speculatur, & omne
Lethiferum ponit virus, quod gestat in atris
Dentibus, & bilem saxo deponit amaram,
Vt tedas capiat tranquillo pectore mites;
Littore consistens horrendum sibilat ore,
Concubitusque petit, subitò Muræna profundo
Excita voce furens: ruit ocyor illa sagitta.
Ex terra serpens ponti descendit in æstum,
In venerem prompti gaudent complexibus ambo,
Serpentis caput ore tenens flat sponsa proterua.
Sic ambo tedis læti Muræna profundum
Desilit in pelagus, serpens per littora reptans
Omissum repetit virus, quod dentibus atris
Fuderat; at bilem nigram si forte viator
Iecerit in pontum, iactat per littora corpus,
Et non [illegible] claudunter lumina morte.
Priuatus serpens armis, quibus ipse putabat
Se fortem, & tanto serpentis nomine dignum,
[illegible], & terrum perdit prope saxa [illegible].

Huius etiam fuere opinionis [h] D. Basilius, [i] D. Ambrosius, [k] atq; Sostratus; eò ab illis differentes, quòd serpentis loco (genericum enim nomen est serpens) Viperam expressere. Eiusdem præterea cum Vipera concubitum Aelianus quoque comprobat (etsi de loco ab eis discrepans videatur) inquiens. [l] *Cum libidinis impetu plena est Muræna in aridum progreditur, sponsi iniquissimi desyderio permota latibulum Viperę intrat, ibique ambo*
F inter se colligantur, atque coitu implicantur. Vulgus hominum opinio ait, Viperam stimulis libidinis concitatam ad mare accedere, & vt adolescens in amoribus dissolutus cum lyra fores pulsat amatę, sic Vipera sibilo edito amatam euocat; ea è mari exit, natura diuersorū locorū *incolas in cupiditatem unam, & cubile idem cogente.* Quorum quidem omnium opinio à nobis non probatur; idque non solùm propterea quòd neque omnino vera credatur à Nicandro scribente, [m] *Fama est si modo uera, Murænam maris pascuo derelicto, in continenti cum uenenum iaculantibus Viperis coire*; ac vulgaris censeatur à Plinio dicente, [n] *In sicca litora lapsas, uulgus coitu serpentum impleri putat*; falsaque demum existimetur ab Andrea [o] *Quippe qui in libro de his quæ falsò creduntur, Murænam cum Vipera coire falsum esse asserat*; Sed ob id etiam, quòd cum in quamplurimis marinis litoribus frequentissimæ Murænæ degant; nec piscatorum, nec eorum qui circa huiusmodi litora assiduè versantur, aliquem inuenimus vnquam; qui semel, ne dum
G sæpius (vti par esset) eas cum viperis concubentes viderit. Ne temerè tamen huiusmodi obortam esse opinionem arbitremur; Murænam aliquando cum Vipera concubuisse, perspectum alicubi esse crediderim; vti Andreas etiam in libro de venenatis innuere videtur inquiens [p] *Murænas mordentes, quæ ex Vipera natæ sunt, interficere; atque has minores esse teretesq; ac uarias.* Ob idque forsan Murænas cum Viperis solum coire, ab hominibus falsò receptum esse. Affirmant autem alij eas cum pisce concumbere, qui [q] ab Aristotele σμύρος, [r] ab Athenæo μύρος, à Plinio [s] Smyrus & [t] Myrus, [u] à Theodoro verò Murus vocatur; quemque Murænarum marem esse statuunt. Cuius quidē opinionis Aristoteles non author, vt [x] Plinius [y] ac Massarius opinantur, sed relator tantùm censeri debet; quemadmodum clarè eius indicant verba, Ait enim [z] *Sexus discrimine perinde ac in cæteris, uolunt ut alterum mas sit, alterum fœmina*: Verùm neque hæc quoque o-
H pinio verisimilis est; nam quo fieri posset, vt inter numerosas toto vere quamplurimis marinis litoribus captas Murænas, aliqui etiam non caperentur Myri; cum tamen neque nos multis iam annis id summopere contendentes, vllum prorsus viderimus vnquam, ab alijsue alicubi visum audiuerimus. Nec est, vt capi quidem dicatur, à Murænis tamen non internosci; quando eorundem authorum testimonio talibus ac tantis à Muræna notis Myrus differat, vt cognitu sit facillimus. Scribit nanq; Aristoteles [a] *Murus non idem quod Muræna est, quippe cum Muræna sit uaria atque infirma, Murus unicolor & robustus, colore Larici arbori similis, dentes etiam tam intus quàm foris possidet.* Quod Plinius quoque Aristotelem sequutus asserit inquiens, [b] *Aristoteles Myrum uocat marem, qui generat. Discrimen esse quòd*

Multorum opinio reiicitur.

Plinius & Massarius notantur.

[h] Hex.hom.7.
[i] Hex 5.cap.7.
[k] Athe.li.7.fol. 156. 13.
[l] Lib.12.cap.23.
[m] In Theriaca. [illegible]
[n] [illegible]
[o] Athe.lib.7.fol.156 11.
[p] Athe.lib.7.fol. 156 7.
[q] Hist.lib.5.cap.x.
[r] Lib.7.fol 156 15.
[s] Lib.32.cap.11.
[t] Lib.9.cap.23.
[u] Hist.lib.5.cap.x.
[x] Lib.9.cap.23.
[y] In castig in Plin. [illegible]
[z] Hist.lib.5.cap.x.
[a] Hist.lib.5.cap.x.
[b] Lib.9.ca.23.

Murena varia & infirma ſit, Myrus vnicolor & robuſtus, denteſque extra os habeat. Hoc idem Ariſtotelis etiam teſtimonio dicit & Athenæus; in quo tamen Ariſtotelis verba citante, nonnulla mendoſè leguntur. In primis enim cum Ariſtoteles habeat σμύρος ὁμόχρους, id eſt, vt Plinius etiã legit ac vertit, Myrus vnicolor; mẽdoſè habetur in Athenæo [c] μύρος λεόχρως, hoc eſt, Mirus leonini coloris. Præterea ſcribitur in Athenæo χρῶμα ὅμοιον ἔχει ἴυγγι, id eſt, colorẽ ſimilẽ habet aui, quæ lynx vocatur; cũ ſcriptũ ſit in Ariſtotele χρῶμα ὅμοιον ἔχει τῇ πίτυι, hoc eſt, colorẽ ſimilẽ habet Larici arbori. Verùm hìc vtri inſit mẽdũ, haud facilè iudicauerim; cũ neq; piſcẽ, vt qui nobis incognitus ſit; neq; Pliniũ, quippe qui omnia de Myro Ariſtotelis verba, præter hæc ipſa (quòd quò factum ſit, haud conijcere queo) vertit; cõſulere liceat. Poſtremò cũ in Ariſtotele legatur καὶ ὀδόντας ἔχει καὶ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, hoc eſt, & dentes tã intus quàm foris habet; quam etiam lectionem & Plinius ſequutus eſt; corruptè admodũ in Athenæo legitur ὅλον τά τε ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Deinceps Dorion teſtatur [d] *Myrum quòd ad carnem pertinet, ſpinis carere, totumque bonũ, & tenerũ ſupramodum eſſe; duoque genera reperiri alios nigros alios ſubrufos; nigricanteſque præſtantiores exiſtere.* Quibus certè notis vel minimo etiam negotio à Muræna internoſci Myrus poſſet. Quam ob rem credendũ potius arbitror Murænas non ſecus quàm alias ferè omnes piſcium ſpecies, in mares & fœminas diuidi. Neq; ſi quis eas omnes ouis grauidas capi aſſereret, ob idq; fœminini ſolùm ſexus eſſe pertinaciter contenderet; ad Viperæ aut Myri concubitum confugiendũ eſſet. Quando [e] Ariſtotele [f] Ouidio [g] Plinioq; authoribus *Licet Paſſeres, Erythini uel Rubeliones, Channæ uel Hiatulæ* (vt Theodorus vertit) *ouis grauidæ omnes capiantur*; non tamẽ propterea ex alterius ſpeciei piſce concipere creduntur; ſed ex ſe ipſis potius, vti de Channa teſtatur Ouidius inquiens [h] *Et ex ſe concipiens Channe gemino fraudata parente.* Quam ſententiam Plinius etiam citat ſcribens, [i] *Ouidius tradit Channem ex ſe ipſa concipere*; quod Murænis etiam tribui, ſi fœminæ omnes verè ſint, nihil eſt quod impediat.

Athenæi mendoſus locu[s]

A

B

c Lib. 7. fol. 156. 15.
d Athe. lib. 7. fol. 156. 6.
e Hiſt lib. 4. cap 11. lib. 6. cap 13.
f In frag. fol. 34. 1.
g Lib. 9 cap 16.
h In frag fol 36. 30.
i Lib. 32. cap. 11.

P A R T V S.

[k] Cum cęteri piſces ſtato pariant tempore; [l] omnibus anni tẽporibus Murena parit; [m] parua *autem* (vt Ariſtotelis teſtimonio Athenæus ait) *oua gignit*; quãuis non parua; ſed [n] *numeroſa* citato loco dicat Ariſtoteles. [o] *Eadem* vt Ariſtoteles teſtatur, *ut ſquamoſi piſces ouum* ψαθυρὸν, id eſt; *friabile* (vel interprete Theodoro *arenidum*) *non edit.* Quæ quidem oua, etſi Plinius [p] *citiſſimè creſcere*, verè ſcribit; Ariſtotelis tamen mentem cuius verba interpretatur, haud intelligit. Nõ enim oua, ſed recẽs ortas Murænulas [q] *ex paruo celeri adoleſcere incremento*, docet Ariſtoteles; vti non ſolùm clarè eius indicant verba, ſed Athenæus etiam confirmat ſcribẽs, [r] *Ariſtoteles inquit in quinto de animalibus Murænam ipſam ex paruo celerem auctionem capere.* Neque hìc autem docendũ erat, Murænarũ oua citiſſimè augeri; cum alibi [s] *Piſcium omnium oua celeriter creſcere*, non edocuerit ſolùm, ſed cauſam quoque reddiderit.

Athenæus notatur.

C

Plinius notatur

k Pli. lib. 9. cap. 23. Ariſt. hiſt. lib 5. cap. x.
l Pli. lib. 9. cap. 23. Ath lib. 7 fol. 156. 3.
m Lib. 7. fol. 156. 3.
n Hiſt. lib. 5. cap. x.
o Hiſt. lib. 3. cap. x.
p Lib. 9. cap. 23.
q Hiſt. lib. 5. cap. x.
r Lib. 7. fol. 156. 2.
s Gene lib. 3. cap. 4.

L O C V S.

[t] *Murænæ neque flumina ſubeunt, neque in ſtagnis gignuntur*; vt Galenus noſter teſtatur. Nec obſtat ab eodẽ alibi dici, [u] *Nonnulli præterea ſunt piſcium, qui duplici ex humore uiuũt, tũ marino tum dulci, ut Lupi, Capitones, Cancri, Gobij, Murænæ, Anguillæ.* Nã cũ eo authore, [x] *Murænæ licet flumina non ſubeant, fluuiorũ tamẽ oſtia petant*; inter piſces duplici ex humore viuentes iurè ab ipſo connumerantur. Quippe qui in fluuiorum oſtijs (vbi marina dulci ſe immiſcet aquæ) degentes piſces, vt qui ab illis differant, qui in puro ſolùm mari viuunt, ex duplici humore viuere dixerit. Nec ſecus etiã ſentit Dorion [y] *fluuiatilem reperiri Murænam aſſerens*; cum fluuiatilis Murænæ nomine non Murænam, ſed Lampetram ipſam intelligat; vti ſequente hiſtoria Lampetræ dicata manifeſtiſſimè demonſtrabimus. Quam ob rem marinæ tantũ cenſendæ ſunt Murænæ. Verùm [z] *cum marinorum piſcium alij litorales dicantur, propterea quòd circa litora* viuant; Alii pelagici, eò quod in alto mari degant; Alii verò ambigui, quoniam & in litore, & in alto pelago verſari conſueuerint. [a] Inter piſces qui ambigunt Murenas recenſet Ariſtoteles. Oppianus verò de earum ſede ſic cecinit.

D

t Clas 2. fol. 25. F.
u Clas. 2. fol. 36. D.
x Clas. 2. fol. 29. F.
y Athe. lib. 7. fol. 156. 6.
z Ariſt. hiſt. lib. 8. cap. 13
a Hiſt. lib. 8. cap. 13.

[b] Ast imos scopulos, fundo quos Ostrea multo
Cingit, queis thalami curui, queis lustra profunda
Opsophagi, Scombri, pugnax Murena frequentat

[c] In maritimis etiam piscinis inclusę viuunt. [d] Vnde C. Hirius qui ante alios Murenarum vi uariũ priuatim excogitauit, cœnis triũphalibus Cęsaris dictatoris sex millia numero Murenarũ (Siue potius, vt Marcus Varro testatur, [e] *duo millia*) *mutuo appendit; nam permutare quidẽ pretio noluit* aliaúe merce. [f] Quanquam nonnullis (authore Columella) commiscere eas cum alterius notę piscibus non placeat; quia si rabie vexantur, quod huic generi, velut canino solet accidere; sęuissimè persequuntur squamosos, plurimosque mandendo consumunt. [g] Sola ex pretiosis piscibus Murena quanuis Tarsensis, Carpathiique pelagi, quod est vltimum, vernacula, quouis hospes freto peregrinum mare sustinet. [h] Aliquando exit & in terram; [i] Per hyemem verò latitat.

E

NATVRA ET MORES.

[k] *cum pinnis* (vt dictum est) *Careat Muræna, flexuoso corporis impulsu ita mari utitur, ut serpens terra.* [l] Carnibus solùm vescitur; [m] lactatuque pinguescit. [n] Ferox autem est & mordax; [o] noxiúque *aliquid habet*, dum mordet & non cum editur. [p] *Quæ enim ex uipera ortæ sunt, mordentes interficiunt*; si verum sit (vt diximus) quòd vllæ ex vipera oriantur. [q] *Inuenit in hoc animali documenta sæuitiæ* Vedius Pollio eques Romanus ex amicis Diui Augusti, viuariis earum immergens damnata mancipia; non tanquam ad hoc feris terrarum non sufficientibus, sed quia in alio genere totum pa*riter hominem distrahi, spectari non poterat.* Mirum etiam est, & quod à Nicandro narratur, [r] *Quod* Murena scilicet sępius è viuario prodiens, laboriosos piscatores in salum fugientes mordens, è *nauibus in mare pronos deiecit,* [s] *Congro caudã abscindit,* vel vt scribit Plinius [t] *Alter alteri caudam prærodit.* Cũ Polypo & Locusta bella gerens illum superat, & exest; ab hac verò vincitur, & interficitur; queadmodũ per bellè eorum sæua bella poeticè cecinit [u] Oppianus. Quod quidem bellum non Murænæ, sed Congro [x] Aristoteles [y] ac Plinius tribuunt. Plinio tamen authore [z] *Polyporum generis est & Ozena, dicta à graui capitis odore, ob hoc maximè Murænis eam consectantibus.* [a] Rabies ei velut canino generi accidere solet. [b] Ferunt autem aceti gustu pręcipuè *eam in rabiẽ agi*. Et quanuis ferox & immanis suapte natura sit, alicubi tamen mirè mitescit aliquãdo; [c] *Apud Baulos enim in parte Baiana piscinam habuit Hortensius orator, in qua Murænam adeo dilexit* vt exanimatã flesse credatur. In eadem villa Antonia Drusi Murenę, quam diligebat, inaures addidit; cuius propter famam, nonnulli Baulos videre concupiuerunt. [d] Murena quoque Crassi Romani omnium prędicatione celebrata, sic inauribus & gemmis distincto monili, tanquam sanè eximia formę pulchritudine puella ornabatur; & appellantis vocem Crassi cognoscebat, atque ad eum adnatabat; cumque quidpiam ei porrigebat, gaudio exiliens prompto & parato animo accipiebat; hanc ille mortuam fleuit vberius, atque honore sepulturę affecit. Astuta præterea est; [e] *Rete nanque circundata maculas appetit ipsas, conscia teritis, ac lubrici tergi; tum multiplici flexu laxat*, donec euadat. [f] Vt verò hęsit in hamo, amplius deuorat quàm hamum, admouetque dentibus lineam, atque ita erodit. [g] Eandem hamo infixam inuertere se, quoniam *sit dorso cultellato, spinaque lineam præsecare,* mendosè legitur in plinio; cum Anthiæ id, & non Murænæ à Plinio tribui credendum sit; vti clarè ex [h] Ouidio, quem ad verbum eo loco sequitur, conijcere possumus. [i] *Diu extra aquam uiuit, propterea quod paruas branchias habeat.* [k] *Fuste non* interimitur, ferula protinus; animam in cauda habere certum est; eaque icta celerrimè exanimari, at capitis ictu difficulter.

F

G

Plinij locus corrigitur.

H

QVANTAE SIT NOBILITATIS, ET QVAE EARVM NOBILIOR.

Pretiosum veteribus piscem Murænam extitisse, tum ex eò intellige potest; [l] *Quòd* Licinii Murenę cognominati sunt, propterea quòd hoc pisce effusissimè delectarentur; tum ex quamplurimis aliis antiquorum scriptorum testimonijs. Cicero nanque vt suam in cibis temperantiam Gallo significaret, scribit [m] *qui me Ostreis & Murænis facilè abstinebam*; Plinius vero ait, [n] *Tripatinum inquit Fenestella, appellabatur summa cœnarum lautitia, una erat Murænarum, altera Luporum, tertia Myxonis piscis*; Columella, [o] *in pretiosorum piscium numero eam collocat.* Lampridiusque [p] *Heliogabalum Murænarum lactibus & Luporum in locis mediterraneis rusticos pauisse*, asserit.

[b] Lib. 1 fol. 109. 2.
[c] M. varr. lib. 3. cap. 17. Colu. lib. 8. cap. 17. Pli. lib. 9. cap. 55.
[d] Pli. lib. 9. cap. 55. Macr. sat. 3 cap. 15.
[e] Lib. 3 cap. 17.
[f] Lib. 8. cap 17.
[g] Colu. lib. 8. cap. 16
[h] Arist. hist. lib. 5. [illegible] lib. 9. cap. 19. 20 [illegible]
[i] Arist. hist. lib. 8. cap. 15. Pli. lib. 9. cap. 16.
[k] Arist. Par. lib. 4. cap. 13. Pli. lib. 9. cap. 20.
[l] Hist. lib. 8. cap. 2. [illegible]
[m] [illegible] fol. 34. 5 & 21. Pli. lib. 32. cap. 5.
[o] [illegible]
[p] Ath. lib. 7. fol. 156. 8
[q] Pli. lib. 9. cap. 23.
[r] In Theriaca.
[s] [illegible]
[t] Lib. 9. cap. [illegible]
[u] Lib. 2. fol. 124. 39.
[x] Hist. lib. 8. cap. 2.
[y] Lib. 9. cap. 62.
[z] Plin. lib. 9. cap. 30.
[a] Colu. lib. 8 cap. 16.
[b] Pli. lib. 9. cap. 23.
[c] Pli. lib. 9. cap. 55
[d] Macr. sat. 3. cap. 15. [illegible]
[e] Op. fol. 34. 5. Pli. lib. 32. cap. 2.
[f] [illegible] lib. 32 cap. 2.
[g] L[illegible]
[h] Fol. 54. 24
[i] Athe. lib. [illegible] fol 105. 53.
[k] Pli. lib. 20. cap. 23. lib. 32. cap. 2.
[l] Macr. sat 3. cap 15.
[m] Epist. fam lib 7. epist. 27.
[n] Lib. 35. cap. 12.
[o] Lib. 8. cap. 16.
[p] In vita Heliogab.

[q] [illegible] cap. [illegible]
[r] Lib. 2. de. re. rust. cap. 6.
[s] [illegible] fol. 29. 1.
[t] Lib. 8. cap. 17.
[u] Satur. lib. 3. cap. 15.
[x] Lib. 9. cap. 54.
[y] Lib. 7. fol. 156. 19.
[z] Pædag. lib. 2. cap. 1.

Ac Diuus Ambrosius [q] *pretiosiorem escam eam esse* censet. Non quælibet tamen, & cuiusuis loci tanti sunt faciendæ; vti nos M. Varro admonet inquiens, [r] *Non enim si Murænæ optimę flutę sunt in Sicilia, & Helops ad Rhodum; continuò hi pisces in omni mari similes nascuntur*. Quam ob rem Romæ quoque ab omnibus vilis ac plebeius piscis censetur. Nec est vt nostris solùm temporibus Romanam Murænam vulgarem esse, antiquioribus verò nobilem fuisse, arbitremur; cum Galenus [s] *Romæ omnium ferè marinorum piscium minimo emi*, dicat; Iubeatque Columella [t] *In piscinis flutas* (id est Siculas) *quæ maximè probantur, includi*. Cui Macrobius quoque consentit, inquiens [u] *Accersebantur autem Murænæ ad piscinas nostræ urbis ab vsque freto Siculo, quod Rhegyum à Messana despicit; illic enim optimę à prodigis esse creduntur, tam hercule quàm Anguillæ; & utræque ex illo loco græcè πλῶται uocantur, latinè Flutæ, quòd in summo supernatantes sole torrefactæ curuare se posse, & in aquam mergere desinant*. Quanta demum Siculæ Murænæ, quæ Fluta vocatur præstantia sit, [x] Plinius, [y] Athenæus, [z] ac Clemens Alexandrinus testantur. A

CAPIENDI, AC CONDIENDI RATIO

[a] Arist. hist. lib. 5. cap. x.
[b] Plin. lib. 32. cap. 2.
[c] Macr. sat. 3. cap. 15.
[d] Lib. 13. 80.
[e] Macr. sat. 3. cap. 15.
[f] Oppi. lib. 3. fol. 13. 9.
[g] Amphi. act. 1. sce. 1. Pseud. act. 1. scena. 3.
[h] Aulula. act. 2. sce. 6
[i] Ioui. lib. de pisc. cap. 31.

[a] In terra in quam exeunt, sępe capiuntur Murępę. [b] Licinus verò Macer concipere eas è serpētibus (vti diximus) *tradit, ob idque sibilo à piscatoribus tanquam à serpentibus euocari, & capi*. [c] *In Sicilia autem* quòd in summo supernatantes sole torrefactę curuare se posse, & in aquam mergere desinant, *faciles captu fiunt*. Vnde & Martialis cecinit [d] *Quæ natat in Siculo grandis Muræna profundo, Non ualet exustam mergere sole cutem*. Quod & M. Varro in libro qui Gallus inscribitur, comprobat; etsi in reddenda causa discrepet; Ait enim, [e] *In Sicilia manu capiuntur Murænæ flutæ, quòd hæ in summa aqua præ pinguitudine fluitent*. Capiuntur præterea retibus, nassis, & hamis; & maximè [f] *si pro esca Polypo utamur*. Captæ autem (quò carnes earum nullis impeditæ spinis gratiores fierent) antequam coquerentur, ab antiquis exossabantur; vt Plautus indicat dicēs [g] *Mirum ni hic me quasi Murænam exossare cogitat*; & alibi, [h] *Tu Macherio Congrum, Murænam exdorsua quantum potes*. [i] Binis verò bacillis vtraque manu comprehensis eam mediam astringēdo, detergendoque rectè *& [illegible] exossabis*. Sicque exossatam, corio, ac interaneis detractis, capiteque ac extrema cauda (circa quam plurimæ ob exossationem cōgestæ sunt spinæ) abscissis atque proiectis, in plura frusta secato; in teganoque, vino optimo, oleo, sale, aromatibusq; ac bene olentibus herbis impositis ad mitiores prunas excoquito; vel in oleo frictā arancij mali succo condito. C

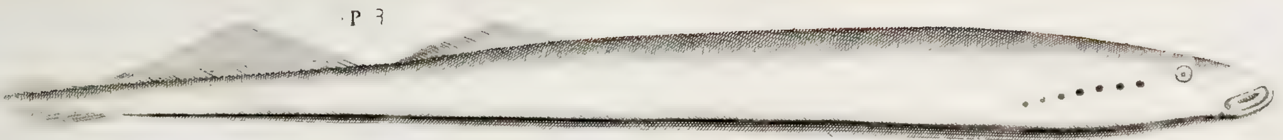
VT NVTRIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

[k] Athe lib. 7. fol. 156. 1.
[l] Gal. clas 2. fol. 29. F. fol. 36. E.
[m] Gale. clas 2. fol. 36. D.
[n] Plin lib 32. cap. 7.
[o] Pli. lib. 32. cap. 5.
[p] P. Aegi lib. 5. cap. 21.

[k] *Alunt Murænæ non minus quàm Anguillæ, & Congri*. Carnem autem habent mediocrem inter duritiem & mollitudinem; vnde succum quoque gignūt neque crassum, neque tenuē, sed mediocrem & bonum; [l] *Nisi in uitiosis aquis degerint, cuiusmodi sunt fluuiorum ostia qui latrinas expurgāt* aut culinas, aut balneas, aut vestium ac linteorum sordes, aut si qua sunt alia in vrbibus, per quas medias fluunt, expurganda; & potissimū si populosa vrbs fuerit; pessimę nanque in huismodi fluuiorum ostiis, qualis est Tyberis Romam pręterfluens, Murępę gignuntur. [m] Innoxię D verò sunt, quę in ea maris parte versantur, quę dulci se aquę non immiscet. [n] Lichenas & lepras tollit Murępnarum cinis, cum mellis obolis ternis. [o] Murępnarum autem morsus ipsarum capitis cinere sanantur; [p] Earundēque morsibus auxiliantur lactis ficulnei guttę quatuor, aut paulò plures, cum cicutę, serpilli tribus aut quatuor; & quę ad viperas commemorata sunt.

62

P 3

P 4

Γαλεξια
L Mustella.
V Lampreda

HISTORIA TERTIA.
DE LAMPETRA.

a Sipont.in.cornuc.

VM noſtri quarti piſcis (*Lampetra* [a] à lambendis petris nunc
dicti) haud facilè vetus græcum latinumúe nomen proferri
poſſit; & propterea de eius nomine variæ ortæ ſint opiniones,
priusquam antiqua eius nomina perpēdamus, eiuſdem deſcri
ptionem, ac hiſtoriam vniuerſam pertractare ſtatuimus. Sic
enim deinceps antiquam nomenclaturam eius faciliùs perue-
ſtigabimus.

DESCRIPTIO.

Longa & lubrica eſt Lampetra, non ſquamis ſed cute læui, & varia contecta; ſubal-
bida in ventre, in lateribus vō & dorſo ſubluteis ac nigricantibus maculis conſperſa. A
Os nō intrāſuerſum, ſed in altitudinē ſciſſum eſt. Hoc dentes plurimi lutei, acuti, ha-
mati nonnulli, aliqui etiā gemini ordine ferè nullo diſtributi orbiculatim replent. In
fronte fiſtulam habet anguſtam, qua hauſta aqua tranſmitti conſpicitur. Huic pro-
xima nota parua orbicularis & cādida apparet. Cæruleā oculorū pupillā aureus cir-
cūambit circulus. Branchias vtrinq; habet ſeptenas, quarū in vtroq; latere paulopoſt
oculos ſeptena etiā exteriora orificia orbiculata ſemper patula & cōcinnè diſtributa
b Lib.de piſc.cap.34 cōſpiciuntur. Quā ob rē arbitrari [b] *branchijs eam omnino carere*, vti Iouius aſſerit, erroneum Iouīj error.
eſt. Pinnas quibus vtrinq; exortis natant piſces, nullas habet prorſus. In dorſo tamen
duæ ſunt ei membranaceæ pinnæ, quarum vna maior eſt ac caudæ continua, altera
minor & paulò ſuperior. Vnicam ſpinā habet à capite ad caudam vſq; deductā, non B
oſſeā ſed cartilagineā. Et iccirco in genere τῶν γαλεῶν (Muſtelorū vertit Theodorus)
c Clas.2.fol.30. meritò [c] à Galeno (qui eā Galexiā appellat) conſtituitur. Lōgus enim piſcis eſt & car
d Hiſt.lib.1.ca 5. lib. 2.cap.13.lib.3.ca 5 tilagineus, in lateribusq; detectas branchias habet; quibus differētijs [d] τῶν γαλεῶν ge-
nus inſtituit Ariſtoteles. Nec refert, ſi mari bina illa circa excrementi oſtium non pen
e Hiſt.lib.5.cap.5. deant, [e] *quæ* ab Ariſtotele *omnibus Muſtelis maribus ineſſe* dicuntur; nam de ei cognitis Muſte
lis id intelligi debet, & non de Lampetra ipſi incognita; vt infra clarè monſtrabi-
f In annot.Pli.fol. 103. mus. Nec ob id etiam quòd ouipera ſit, à Muſtelino excludenda genere eſt, vti [f] Maſ
g Hiſt.lib.1.cap.5. lib.3.cap.1.lib.6. cap.11. ſarius voluit; quia ſcribat Ariſtoteles. [g] *Muſtelos ac cartilaginea omnia, cum intra ſe oua pepererint, ani
mal in lucē edere.* Nam hoc quoq; non ea ratione eis competit, vt in eorū aliquo aliter eſſe C
nō poſſit. Vnde ſicuti Ariſtoteles ex cartilagineis planis Ranam marinā non ſolū exci
h Hiſt.lib.2.cap.13. Lib.6.cap.x. pit inquiēs, [h] *Cartilaginea omnia animal edūt, Rana dēpta, quæ oua foras parit*; ſed cauſā ēt reddit dicēs,
i Gener lib.3.cap.3. i Cartilaginea perfectum intra ſe ouū pariunt, mox animal foras edunt, vno excepto, quā Ranā
vocant; hęc enim vna foras ouū perfectū parit. Cauſa natura corporis eſt, caput enim longè
grandius reliquo corpore habet, idq́ue aculeatū, valdeq́ue aſperum, quā ob rē animal non parit;
capitis enim magnitudo, & aſperitas exitū impedit. Ita nos quoq; ex cartilagineis longis iurè Lampe
trā excipimus; cum tenuiori corpore ſit, quàm vt poſſit, intra ſe catulos formare.

DIFFERENTIAE.

Duplex eſt Lāpetra, vna qualis ex ſuperiore deſcriptione intelligi, ac ex quarta pi-
ſciū noſtrorū icone videri pōt; altera cuius forma tertio noſtri ordinis loco depicta
eſt; quæ quidē colore, & magnitudine interſe diſtant. Cū illa nāq; maculoſa & bicubi-
talis ſit; hæc ſubcineracea exiſtens maculis caret & vix pedalis eſt. Nū autē ætatis ſolū D
rōne, an potius ſpecie quoq; differant, difficile eſt declaratu. Nulla enim alia præter
colorē & magnitudinē in ipſis apparēte differentia, maculoſisq; oībus cubitali magni
tudine maioribus ſemper exiſtentibus, neq; ulla parua (vti par eſſet, ſi hæ paruæ, ma-
gnæ maculoſæq; non fierēt) vnquā reperta; ætate & non ſpecie diſtingui vidētur. Sed
cū rurſus illas & maculoſas & bicubitales, has vō ſine maculis & pedales ſemper repe
riri videamus; ſpecie differre apparēt. Nam aliquæ, inter ipſas colore, & magnitudi Ioannes Viſbrocus.
ne mediæ inuenirentur; ſi hæ paruæ, maculoſæ ac magnæ fierēt. Cum præterea Ioan
nes Viſbrocus Gandenſis vir doctiſſ. piſcē Lampetræ ſimilem in Germania reperiri Remigius Apheronymus.
(Prycĸ à Germanis appellatū) mihi indicaſſet; Remigius Apheronymus medicus
celeberrimus, ac Leodien. Eccleſiæ Canonicus digniſſimus eam ad viuum depictā,
atque eius corium ex Leodio mihi miſit. Ex quibus Prycĸ eiuſdem generis ſpe-
ciem quandam tertiam, ſiue prædictarum mediam conſtituendam eſſe cognoui.

Cartilaginea nãq; spina, branchiarum numero figura & ordine, capitis fistula, ore, pinnis, ac totius corporis forma maiori & minori Lampetræ similis est; Sed cum in cubitalem tantũ magnitudinẽ excrescat, transuersalibusq; ac nigricantibus lineis solũ insignitus sit, ab vtrisque differt. Maior nanq; bicubitalis est, ac maculis subluteis cõspersa; Minor vò pedalis & maculis carens. Reperitur autẽ Pryck in quamplurimis Germaniæ fluminibus, ac frequẽtissimẽ in Rheno; estq; tantæ suauitatis, vt in delitijs apud Germanos iurẽ habeatur. Cadaueribus tamen delectari dicitur.

L O C V S.

Lampetræ tũ in mari (etsi non in quauis eius parte, cũ Galenus[a] *Eas in græco mari nusquã nasci* testetur) tũ in fluminibus reperiuntur. Minores nanq; frequentiores, maiores verò rariores ineunte vere flumina mari proxima subeunt; in illisq; toto verno tempore commoratæ in mare deinceps æstate incipiente reuertuntur. Et iccirco in fluminibus vere tantũ capiuntur; quo solo etiam tempore in mari quoq; capi consueuerunt; quòd reliquis anni temporibus vel in abditis lateant locis, vel longè à litoribus in altũ secedant pelagus. Quæ verò in fluminibus ac lacubus mediterraneis reperiuntur, cũ difficile videatur, eas longè adeo à mari commigrasse; ibidem forsan nasci credendæ sunt. Cuius opinionis Plinius quoq; esse videtur; eas enim Mustelas (vt infra patebit) appellans inquit, [b] *mirum dictu, inter alpes lacus quoque Rhetiæ Brigantinus Mustelas æmulas marinis generat.*

a Clas.2.fol.30.B.

E

b Lib.9.cap.17.

O R T V S.

F Pariunt paruæ in fine veris & in fluminibus & in mari, vt recèns ortæ, quæ vtrobiq; reperiuntur, indicant. Magnas verò & maculosas, si specie à paruis distinguãtur; neq; in fluuijs neq; in marinis litoribus (cum neutrobi earum vlla parua ac recèns orta appareat) sed in remotioribus maris locis parere, ex illisq; nõ nisi cubitales saltem factas marina adire litora, ac flumina subire crediderim. Oua pariunt omnes.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Etsi teneræ suauesque adeo Lampetræ sunt, vt piscium omnium nobilissimæ à plerisq; censeantur; non quouis tamen tempore, & loco tanti sunt faciendæ; sed Martio Apriliq; mensibus, & in fluminibus captæ; Aestate nanq; ineunte sicuti spinalis eis medulla nerui instar, durior efficitur; ita teneræ ac sapidæ minus fiũt; marinæ verò subaridæ semper ac agrestes habentur. Et fluuiatilium rursus præcipua tum à magnitudine, tum à sapore nobilitas Tyberinis debetur; vt quæ Romæ sicuti nunquam minus binis aureis, ita aliquando denis singulæ veneant. Vti Iouius refert, [c] *Delicatiore quodam condimento multò maiorem quàm ab ipsis pulpis nobilitatem accipiunt. Necare enim eas in Cretio vino solent, eisque myristica nuce os claudere, & foramina illa branchiarũ totidem cariophylis adimplere; in teganoque conuolutã in spiras additis auelanis tritis, medulla panis, oleo, vino Cretico, aromatibusque ad temperatiores prunas, certis momentis sedulò excoquere.* [d] *Inter pisces, qui molli carne constant: eam connumerat* Galenus. Iouius vò testatur, [e] *Earum pulpis nullam vim noxiam inesse; quando & duritie, & lento pingui prorsus expoliatę sint.*

G

c Lib. de pisc. ca. 34.

d [illegible]
e [illegible]

ANTIQVORVM NOMINVM INDAGATIO.

H His declaratis, de nominibus iam disseramus. Piscis igitur de quo agitur, ab Italis *Lampreda*, ab Hispanis *Lamprea*, à Gallis *Lamproye*, à Germanis *Lampryd*, à recentioribus verò latinis *Lampetra* vocatus; cum Galeno auctore[f] *In græco mari nullibi nascatur*, Aristoteli, ac alijs plerisque græcis scriptoribus incognitus extitit; & ob id neque de eo quicquam cõmenti sunt, neq; vllum ei græcum imposuerunt nomen. Opinari enim[g] quòd græcorũ γαλεὸς sit, vt Iouius arbitratur, ridiculum est; cũ Aristotelis ac aliorum testimonio genericũ & non specificũ nomen sit γαλεὸς, [h] *longos omnes ac cartilagineos pisces cõprehendens*. Nec ob hoc tamen græcorũ neminem eius meminisse asserendũ est; cum Galenus de ipsa (quam Romæ cognouit) hisce agat verbis, [i] *Qui piscis apud Romanos in maximo est pretio, quem Galexiam appellant, ex genere est Mustelorũ; qui nec in gręco quidẽ mari vsquam nasci videtur; quę causa est, cur Philotimus eorum ignarus sit*. Deinceps paulò infra, [k] *Liquet sanè celebrem illum apud Romanos Galexiam, in eorũ numero, qui molli carne constant, esse habendũ; reliqui verò Musteli dura magis carne sunt prædit*. Quòd autem Lampetra nostra Galeni Galexia sit, non ex eò solùm comprobatur, quod ex Mustelorum genere est, teneraque ac pretiosa, cuiusmodi Galexia describitur ab eo; sed etiam quia nulli alij Mustelorum Galexiæ nomen competit; cum omnes (Lampetra ac Gladio pisce demptis) viles sint, ac duræ carnis. Dori

f Clas.2.fol.30.B.
g Lib.de pisc. ca.34.
h H. A. lib. 2. cap. 13. lib. 5. cap. 5. lib. 6. cap. x. xi. Oppi li. 1. fol. 11. 3. Ath. e. lib. 7. fol. 147. 29.
i Clas. 2. fol. 30. B.
k Clas. 2. fol. 30. B.

l Lib. 7. fol. 156. 6. onẽ quoqꝫ apud Athenæũ [l] *Murænam fluuiatilem habere unam tãtum ſpinam ſimilem Aſello, qui Gallaria uocatur* ſcribentem, de Muræna non intelligere certũ eſt; cum earum nulla vnam ſolùm ſpinã habeat fluuiatilisúe ſit; vnde de Lampetra ab eo id dici opinandum; vt quæ in fluminibus degit & vnicã ſpinã habet. Quæ cum græco nomine careret, haud temerè ab eo fluuiatilis Muræna vocatur; cum in fluuijs maximè capiatur, Murænæque corporis formã, & coloris varietatẽ æmuletur. Et ſicuti græcorum ſolum Galenum atque Dorionem Lampetræ meminiſſe ſcimus; ſic haud facilè latinum nomen eius proferri po-

m De animal lib. 24. cap. de Muræna. teſt. Cum igitur eam à veteribus Murænã non appellari ([m] *ut falſò Alber. Magnus arbitratur*) clarè præcedẽte hiſtoria comprobatũ ſit. Perpendamus an antiquorum ſit Muſtela, vti in ſuis cõmentarijs Cornucopiæ inſcriptis aſſerit Sipontinus Plinij nixus auctorita- Alberti magni error.

n Lib. 9. cap. 17. te dicẽtis, [n] *Muſtelas (mirum dictu) inter alpes lacus quoque Rhetiæ Brigantinus æmulas Murænis generat*; in quibus quidem Plinianis verbis ſi Murænis verè legendũ eſſet, id clarè admodũ cõprobaretur; ſed cum à pleriſqꝫ marinis & non Murænis legatur, haud ita certè cõprobari videtur. Nec propterea Lampetrã Muſtelam eſſe negãdum eſt (cum nullũ aliud latinũ piſcium nomẽ æquè ne dũ magis ei cõueniat) ſed potius cõiecturis ac rationibus alijs veriſimilibus magis cõfirmandũ. Cum igitur Galenus pretioſum piſcem illum, quẽ Lampetram noſtrã eſſe mõſtrauimus, γαλεξίαν à Romanis vocari aſſerat; non ita accipiendũ arbitror, vt Romanos Galexiã vocaſſe credamus; quãdo vox hæc Galexia neqꝫ latina ſit, neqꝫ apud vllum latinorũ auctorũ reperiatur; & quod maius eſt, neqꝫ etiã alibi in Galeno ipſo, aut vllo alio græcorum ſcriptorum (quod ſciam) legatur. Sed potius exiſtimo Galenũ ipſum de nobili hoc piſce ſcribentẽ, nouam illi græcã nomenclaturã dare conatum (cum ei nullum inditum eſſet græcũ nomen) ex duobus græcis latina reddentibus, nomẽ vnũ nouũ nempe γαλεξία compoſuiſſe. Quod quidem ſiue ex γαλῆ & ἀξία, ſiue (vt magis cõponendi ratio ſuadet) ex γαλῆ & ἕξις cõponatur; ſemper piſcem illum pretioſum, quẽ nos Lampetrã eſſe ſtatuimus, à Romanis Muſtelã vocatũ fuiſſe innuit; Muſtela enim pretioſa priore cõpoſitione, altera verò Muſtelæ habitum præſeferens ſignificatur. Quod Auſo. quoqꝫ Gallus indicat quippe qui Lãpetram depingit, dũ hiſce Muſtelam deſcribit verbis.

o In Moſella.

[o] Quæque per Illiricum, per ſtagna binominis Iſtri
Spumarum indicijs caperis Muſtela natantum
In noſtrum ſubuecta fretum, ne lata Moſellæ
Flumina tam celebri defraudentur alumno
Quis te naturæ pinxit color? atra ſuperne
Puncta notant tergum, qua lutea circuit iris,
Lubrica cœruleus perducit tergora fucus
Corporis ad medium fartum pingueſcit, at illinc
Vſque ſub extremam ſqualet cutis arida caudam. C

Nec eſt quòd miremur in hac Lampetræ pictura aliquid deſiderari; quoniã in deſcriptionibus omnibus tum piſciũ, tum cæterorum animalium ab antiquioribus traditis, id ferè ſemper accidat. In eandẽ demũ nos ſententiam ducit, quòd nihil Muſtelæ à ve-

p Apul. in Apolog. q Lib. 9. cap. 17. r In Moſella. s Hex. 5. cap. 2. t Lib. 8. cap. 17. u Lib. de nomi. piſcium cap. 104. x Lib. 12. cap. 27.

teribus tribuitur, quod cõmuni etiã cõſenſu Lãpetræ nõ competat. [p] *Piſcibus enim pretioſiſſimis æqualem cenſeri*, quod Muſtelæ Ennii teſtimonio tribuitur. [q] *Ac ſecundos in menſis honores poſt Scaros mereri*, vt ei Plinius aſcribit. [r] *Celebremque*, vt ab Auſo. [s] *Et guſtu ſuauem*, vt à D. Ambr. Muſtela dicitur, *exiſtimari*; iurè Lãpetræ cõuenit; quæ auida etiã eſt, [t] *Cuiuſmodi Muſtelã eſſe* Columella aſſerit. Nec vnà cum P. Gyllio [u] *ab hac recedere opinione* debemus; ꝓpterea quòd piſcẽ aliũ à Lãpetra Muſtelã eſſe demõſtret Aelia. eã ſic deſcribẽs, [x] *Muſtela breuis* piſcis nullam cũ Muſtelo cómunitatẽ hẽt, nam hic quidẽ catilagineus eſt, & pelagius, & magnitudine prẹſtãs, ſimul & canis ſpeciem ſimilitudinemque gerit; Muſtelã verò diceres eſſe Iecorinũ; pupillæ oculorũ ad cyaneũ colorẽ accedunt; eius mentum quã Iecorini maius eſt, & minus quã Chremitis; algas depaſcitur, & ſaxatilis eſt; atque ſimiliter vt terrena omniũ cadauerũ in quę *incurrit oculos exeſt, et cõficit*. Nãqꝫ ſicuti ipſe ſolus græcorũ γαλῆς θαλασσίας Muſtelæ marinæ meminit; Ita aliũ à latinorũ Muſtela piſcẽ intellexiſſe, aut latinã Muſtelã deſcribẽtem erraſſe, credendũ eſt. Quòd nec mirũ eſſe debet, cũ in eodẽ capite in Muſteli quoqꝫ hiſtoria aberret; de eo tanquã de certa ſpẽ agẽs, cum tamẽ genus ſit γαλεὸς, hoc eſt Muſtelus; vt ſupra mõſtrauimus. Neqꝫ etiã eſt, vt hanc opinionem interturbari ſuſpicemur à D. Ambr. ſcribẽte [y] *Muſtelam catulos parere*, cũ Lãpetra ouipera ſit; quoniã Ariſtoteles dicentis [z] *Muſtelos oẽs catulos parere*, ſequutũ potius ſẽtẽtiã, quàm re ipſa ita eſſe expertũ, id ſcripſiſſe, cenſendum ſit. Ex quibus omnibus ſi non certa demonſtratione, veriſimili ſaltẽ coniectura Lampetrã noſtrã veterũ latinorũ Muſtelã eſſe facilè ſuaderi põt

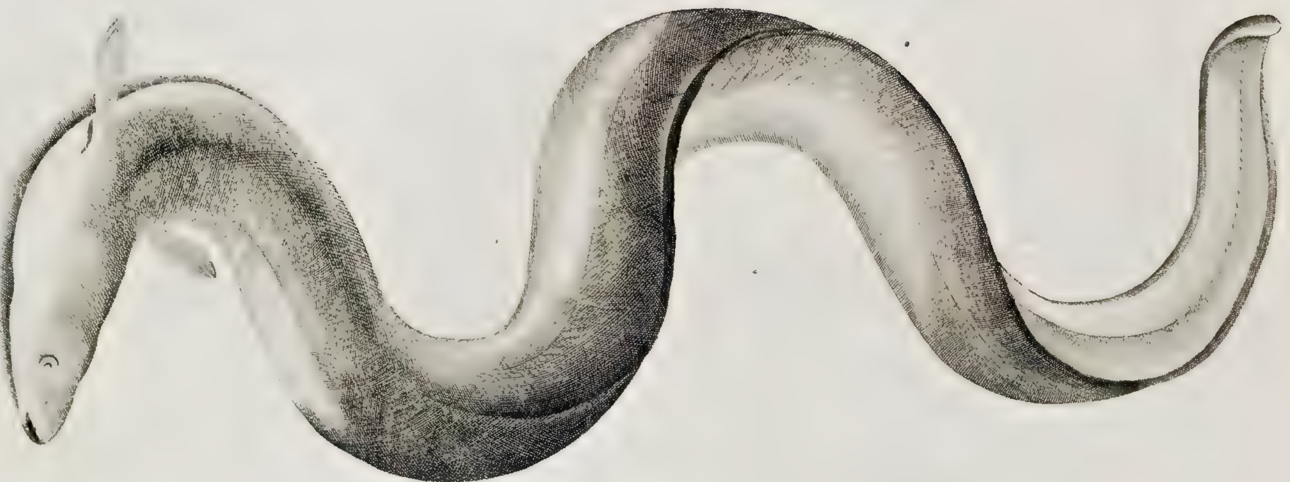
P. Gyllij opinio reijcitur. D

In Aelianũ animaduerſio.

y Hex. 5. cap. 3. z Hiſt. lib. 3. cap. 1. lib. 6. cap. 11.

64

P 45

N. G Ἔγχελυς.
L Anguilla.
V Anguilla

HISTORIA QVARTA
DE ANGVILLA.

NOMEN.

AB Italis *Anguilla*, à Germanis *Ael*, à Latinis, M. Varrone authore,[a] *eo quod corporis forma, anguē præseferat* Anguilla; à Græcis verò ἔγχελυς quintus piscis noster vocatur,[b] *quasi* vt Eustathius explicat, ἐν ἰλυϊ χεομένη, hoc est *in luto profusa*, Athenæo aũt & Eustathio teste,[c] *accentũ interdũ habet in penultima, ut ἐγχέλυς, interdũ verò in antepenultima ut ἔγχελυς*, Eisdémq; authoribus[d] *declinatur aliquãdo per υ. ut τῆς ἐγχέλυος, aliquãdo per ε, ut τῆς ἐγχέλεος, per υ. nãque singulares, per ε. verò, plurales casus inflecti, plurima antiquorũ scriptorũ docẽt exempla.*[e] Ab Aristotele præ- A
terea,[f] atque à Bæotiis, non per υ. ἐγχέλυς, sed per ι. ἐγχέλις scribitur.

DESCRIPTIO.

Piscis est Anguilla ([g] *et si*, vt Athenæus, atq; Eustathius notarũt, *eam à pisce diuersam facere uidetur Homerus*, inquiẽs [h] *Vexabantur Anguillæ ac pisces gurgite uasto*) Arist. Pliniíque testimonio;[i] *Longus & lubricus*, Ita vt viuẽs, detineri manibus nequeat. Vnde in prouerbiũ abiit,[k] λεῖος ὥσπερ ἔγχελυς, hoc est, vt ferè Plautus expresit,[l] *Anguilla est, elabitur*, Nõ squamis, sed tergore tegitur. Quod quidẽ, vti Plinius scribit,[m] *Sicuti Murænis tenuissimũ est, sic Anguillis crassius, eoque uerberari solitos tradit Verrius prætextatos; & ob id, multã his dicit non institutam*, Capite est tenui, ferè rotũdo, atq; acuminato; nõnullis (quæ falsò fœminæ credũtur) dẽptis, quibus crasius; latiusculúmq; est. Dẽtes plurimi exiles, acuti, in anteriore maximè oris parte, multiplici stãt ordine. Et vt author est Aristo.[n] *Branchias utrinque quaternas habet simplices*, & eodẽ atq; Athenæo testibus [o] *exiguas*; Iuxta quas,[p] *binæ hærent pinnæ, utrinque una*. Color nõ oĩbus vnus, a- B
quarũ.n. in quibus degũt rõne, variatur. Quæ nanq; defluentẽ ac purã incolũt, vẽtre sunt cãdido, dorsóque cineraceo, siue subcœruleo. Quæ verò in impura ac stagnãti cõmorantur, vẽtre subalbo, dorso verò subuiridi vel subnigro apparent. Et vt ab Arist. proditũ est,[q] *gulam (quod piscibus contingit paucis) habent, sed exiguã:*[r] *Ventreque exiguo sunt*,[s] *Fel iecori hæret*,[t] *pingue inest paucis, plurimæ eo carent*,[u] *Seorsum enim à carne non pinguescunt, Vnde paucũ eis in omento sebum esse solet*, Plinio atq; Solino authoribus,[x] *In Gãge amne ad tricenos pedes augẽtur*; Athenæíq; & Pausaniæ testimonio,[y] *Copaidæ* (Quæ, vt Theõ edocet,[z] *in Copea Bæotiæ palude oriũtur*. Et Athenæo atq; Eustathio teste,[a] *Strymoniæ* (Quæ referẽte Athenæo[b] *in Strymone Thraciæ flumine nascũtur*) *eximiæ magnitudinis esse dicũtur*. Nos aũt quã viginti libris maiores neq; vidimus, neq; ab aliquo fide digno visas audiuimus. Ad quã ẽt magnitudinẽ, neq; vbiuis gẽtiũ increscũt, sed ĩ nõnullis tantũ lacubus.

SEXV NON DIFFERRE, ET QVO MODO GIGNANTVR. C

Vt Arist. atq; Plinius prodidere,[c] *Anguilla neque mas, neque fœmina est, neque prolem ex se aliquã potest procreare. Qui cũ enim capillamentis, & lumbricis similia quædã interdũ sibi adnexa gerentẽ uidisse aiunt, inconsideratè id asserunt, antequã aduertant qua parte illa gerãtur. Neque.n. aliquid eiusmodi est, quod animal creet, nisi prius generarit ouũ, quod in nulla Anguilla uisum est: & quæ animal gignunt, suo in utero fœtũ continẽt, non in uentriculo, ita.n. non secus quàm cibus concoquerentur primordia genituræ. Quã autẽ differentiã maris & fœminæ Anguillæ notarunt, scilicet alteram caput habere amplius, atque oblongius, alterã, hoc est fœminã repandius, hæc non maris ac fœminæ differentia est, sed generis.* Et vt idem Aristoteles alibi tradit.[d] *Non sunt fœminæ, sed quia aspectu à cæteris discrepant, fœminæ appellantur.* Quamobrem.[e] *Nec per coitũ procreantur, nec pariunt oua. Capta enim nunquam aliqua est, quæ aut semen genitale, aut oua haberet. Meatus quoque, uel semini, uel uuluæ accommodatos, nulla rescissa ostendit: sed hoc unum inter sanguinea, genus totum sine coitu, sine ouo procreatur. Quòd ita esse eo constat argumento, quòd in nonnullis feculentis stagnis, aqua omni exhausta, & limo detracto, Anguillæ denuo generãtur, ubi aqua accesserit pluuia: Nã siccis temporibus gigni nequeunt, etiã in lacu perenni. Quippe, quæ imbre & uiuant, alantur. Videntur tamen nõnullæ habere facultatẽ gignẽdi, eò quòd in aliquibus lumbrici fiunt, his enim Anguillas generari creditur. Quòd error est: nã certè ex his prodeũt Anguillæ, quæ terræ intestina uocãtur. Quæ spõte in luto, humescẽtene humo proueniũt; Iã aliæ absolui ex his uisæ sunt, aliæ scalptis discerptisque ĩtus apparuerũt. Oriũtur hæc intestina dicta, tũ in mari, tũ in fluuiis, tũ in stagnis, putredinis maximè ratione, sed in mari qua algæ sunt; In stagnis autẽ & fluuiis iuxta ripas; Calor enim amplius eas subiẽs partes, facit ut putreãt. Talis autẽ est Anguillarum generatio.* Et si aliquãto secus sentire videantur nonnulli; Plinius enim nõ simpliciter naturæ sponte, sed aliqua earum quoq; concurrente actione, eas gigni asserit, inquiens,[f] *Anguillæ atterunt se scopulis, ea strigmẽta uiuescunt, nec alia est earum procreatio.* Oppianus verò concumbere etiam eas arbitratus, sic cecinit,

Plinius et Aelianus discrepant ab Arist.

[g] *Anguillæ spiris, multoque uolumine nexæ* — *Concumbunt, lentor distillat corpore toto,*

a lib.4.in plat.
b fol.1240.15.
c Athe.li.7.fol. 149.46. Eust. fo.1231.34.
d Ath.l.7.f.149 41.Eus.f 1231.33
e Athe.lib.7.fo. 149.50. Eust. fo.1249.21.
f Theon.in Acar.
g Ath.li.7.f.149 29.Eu.f.1231.29
h in Iliad. lib.21.
i Hist.lib.1.ca.5. Pli.li.9.ca.20
k Aristop.ĩ ecnui. At.l.7.f.149.44 Eust.f.1240.18
l in Pseud.
m lib.9 ca.23.
n Hist. li.2.ca.13
o Hist.li.8.ca.2 Ath.l 7.f.149 24.fo.155.53.
p Hi.l.1.ca.5.l.2 c.13.Par.l.4.ca. 13.Pli.l.9.ca.20
q Hist.li.2.ca.17
r Hist.li.8.ca.2.
s Hist.lib.2.ca.15
t Hist.lib.8.ca.2
u Hist.li.3.ca 17
x Pli.lib.9.ca.3. Solin.ca.65.
y Ath.l.7.f.148 53.Paus.lib.9.
z Theo in Acar.
a Ath.l.7.f.149. 38.Eu.1240.25
b At.l.7.f.150.21
c Hist.l.4.c.11.Pl. li.10.c.68.Eust. fol.123.31.
d Hist.li.8.c.30.
e Hist l.6.c.14 et 16.At.l.7.f.148 28. in manuscr. Eust f 1231.30
f lib.9.ca.51.
g li.1.f.115.16. At.l.7.f.145.26 Eust.f.1231.31.

Qui ſpumæ ſimilis, bibula celatur arena, *Concipit accepto, naſcuntur lubrica terga,*
Accipit hunc cœnum, quid enim fœcundius illo? *Flexibus innumeris Anguillæ in litore repunt.*

LOCVS.

In fluminibus, atq; lacubus ferè omnibus, nõ cõmorari ſolũ, ſed naſci quoq; Anguillas certũ eſt. In mari ne itẽ, haud ita perſpicuũ; Nam ſi contẽplemur primũ eas (et ſi perrarò) in mari capi, deinceps verò [h] *Terræ inteſtina ex quibus naſcuntur, in mari quoque, quæ algæ ſunt, non minus quàm in fluminibus, ac lacubus, oriri*. Et poſtremò [i] à Galeno, [k] ab Epicharmo, [l] atq; à Diphilo, *De marinis agi Anguillis*; In mari etiã procreari videbũtur. Verũ ſi rurſus perpendamus, recens ortas nullas, grãdiores verò perraras in eo capi, diciq; ab Ariſt. [m] *de mari in lacus & fluuios aſcendere Mugiles, contra Anguillas inde in mare uenire*, quod Oppianus quoq; aſſerit, inquiẽs, [n] *Ex fluuio Anguillæ repunt, pluuiaque lacuna, In uaſtum pontum.*
A In eo nõ gigni, ſed aliquas ſolũ, ſecundis amnibus in ipſum deuectas, reperiri & capi; Håſq; à Galeno, ab Epicharmo, à Diphilóq; marinas vocari, fatendũ erit; Terræ verò inteſtinorũ, quæ in mari ſunt, illa duntaxat, quæ prope fluuiorũ oſtia exoriuntur, Anguillas procreare, alia verò, quæ procul ab huiuſmodi oſtiis gignuntur infœcunda eſſe cenſere oportebit. Vnde vti mirari cõuenit, cur Plinius, [o] *Inter piſces maris peculiares Anguillam recenſuerit*, ita ei minimè ſubſcribendũ. Et licet in luto ([p] *uti Græca indicari nomenclatura monſtrauimus*) profundi conſueuerit. [q] *In eoque per diẽ immotæ conquieſcant* [r] *puriſſima tamen aqua delectantur. Vnde qui uiuarijs Anguillarijs dant operã, ſeruant quàm maximè ut pura, ſinceraque ſit aqua effluẽs ſemper, & afflueñ per ripas, ubi uiuaria extruunt. Nã niſi clara aqua ſit, breui ſtrãgulatæ intereunt. Cũ branchias habeant exiguas. [s] Quin ſi exigua in aqua ſtabulentur, pereunt* [illegible] *in aqua uerſentur. Quo modo ſpirãtia animalia intereunt, ſi in aere exiguo claudantur*. Plinius aũt nõ ſimpliciter,
B vt Ariſt. exigua in aqua ſtabulãtes, ſtrãgulari; [t] *Sed hyemem eas, in exigua aqua non tolerare aſſerit*. Cuius rei cauſam Athenæus reddit, inquiens. [u] *Per hyemem etiam cũ aqua uẽtorũ impetu perturbatur, ſæpius moriuntur*. In piſcinis quoq; includi poſſunt; [x] *Verùm ſi æſtate de lacu in piſcinã transferantur, uiuere nequeunt. Sed ſi hyeme facilè ſedis mutationẽ patiuntur, nullã denique uehementem mutationẽ tolerant. et quidẽ æſtate, etiã ſi in frigidam aquã transfers, omnes plerunque intereunt.* [y] *ab alijs piſcibus ſeparatim uiuunt, neque cũ ijs temerè mueniuntur.*

NATVRA, ET MORES.

Athenæo teſte. [z] *Cui Anguillarũ nutritore* [illegible] *noctibus* [illegible] *in limo quæ ſunt*, authore Ariſt. [a] *Paucæ quædã, certisque locis ueſcuntur limo, atque edulijs, ſi quis apponat; Plurimæ uerò dulci humore, aluntur*. Manſueſcere eas multorũ authorũ teſtimonio cõprobatur, [b] Nymphodorus. n. Syracuſanus, [c] Apollodorus, [d] atq; Plinius, *In Eloro Siciliæ amne nõ procul Syracuſis, mãſuetas adeo eſſe, ut è manu ueſcãtur, tradidere*. Nihil ãt refert, quòd nõ ĩ amne, vti Nymphodorus; ſed in caſtello Floro dixerit Plinius, quãdo Elorus nõ minus vrbs
C quã prope eã decurrẽs fluuius uocetur. [e] *Eadem præterea manſuetudine uti in Labradii Iouis fonte, & quòd maius eſt inaures additas gerere*. Subdit Plinius; quod Athenæus quoq; confirmat, dicens [f] *Se uidiſſe in Arethuſa circa Chalcidem Anguillas manſuetas inaureſque aureas & argenteas habentes, & capientes ab afferentibus cibos*. Agatharchides aũt in lib. 6. rerũ Europæ, ſcribit. [g] *Copaidas Anguillas eximiæ magnitudinis, ab ipſis Bœotiis ceu uictimas coronari, molaque conſperſas, profuſis precibus diis ſacrificari*. Aegyptii verò nõ ſolũ [h] *ſacrum piſcem eã eſſe exiſtimant* [i] *Sed diis etiã ſimilẽ, ac diis ipſis præſtantiorem faciunt*. Et multorũ authorũ teſtimonio, [k] *Septenis, octonis ue annis uiuunt*. Teſteq; Ariſt. & Plinio. [l] *Durant & ſine aqua ſenis diebus Aquilone ſpirante; Auſtro paucioribus*. Nã vt proditũ eſt [m] *Cum haud multum refrigerationis deſiderent, ſimplices exiguaſque branchias habent; diuque extra aquam uiuere poſſunt.* [n] *Se autem mutuo deuorant.* [o] *Exanimeſque piſcium ſoliæ non fluitant.*

QVO MODO CAPIANTVR.

Vt Ariſtot. Plinius, atq; Athenæus teſtatum reliquere, [p] *Turbare aquã ſoliti ſunt, qui eas piſcantur, & quidem in Strymone amne circa Virgilias maximè capiuntur, tunc enim, aqua & lutum aduerſis flatibus inturbatur*. Et
D authore Plinio, [q] *Lacus etiã eſt Italiæ Benacus, in Veronẽſi agro Minciũ amnẽ trãſmittens, ad cuius emerſus annuo tẽpore, Octobri ferè mẽſe, autumnali ſidere (ut palàm eſt) hyemato lacu, fluctibus glomeratæ uoluũtur in tantũ mirabili multitudine, ut in excipulis eius fluminis, ob hoc ipſum fabricatis, ſingulorũ milliũ globi reperiũtur*. Vnde ἐγχέλεις θηρᾶσθαι, id eſt Anguillas venari, ortũ eſt prouerbiũ; Quod [r] *in eos quadrat, quibus tranquillo Reip. ſtatu nihil eſt emolumẽti, proinde ſeditiones gaudẽt exoriri; quo ciuitates publicũ maiũ, in ſuũ priuatum uertant cõmodũ*. Quo quidẽ adagio uſus eſt Ariſtophanes inquiens.

Nanque accidit tibi, quod Anguillas qui aucupantur. Vbi quieta ſtat palus, nil piſcium reportant, Contra lutum ſi mouerint, ſurſum atque item deorſum Capiunt, ita ipſe capis, ubi rem publicã inquietas. Facilè aũt fluminibus, ac lacubus præcipuè turbidis, capiuntur; [t] *Vel quòd* (Ariſt. & Athenæo authoribus) *branchias exiguas habeãt, & propterea turbida aqua ſtrãgulentur*. Et ſi non ſtrangulari, ſed [u] *excæcari turbida aqua dicantur, à Clemente Alexandrino*, [x] *Vel quod* (*ut teſtis eſt Ariſtophanes*) *cum natare non poſſint, in luto iaceant, quo agitato, tanquã à propria ſede expulſæ, captu fiunt faciliores*.

[i] claſ.2.fo.36.
[m] Hiſt.li.6.c.14.
[o] lib.32.ca.11.
[q] At.l.7.149.27
[r] Hiſt. lib.8.c.2.
22.Pl.l.9.c.21
[u] li.7.f.149.
[y] Ach.li.11.c.27
[z] li.7.f.149.27
[d] lib.32.ca.2.
Ach.l.12.c.24
Eu.f.1240.20
[h] Hero.l.2.f.14
Eu.fo.1240.27
[k] Hiſ.l.8.c.2.Pl.
l.9.c.21.
li.9.ca.21.
[m] De Par.l.4.c.1
Ath.l.7.155.53
[n] Eu.f.1231.37
[o] Hiſ.l.8.c.2.Pl.
li.9.cap.21.
l.9.c.21.
fo.149.24.
[q] Pl.li.9.ca.22
[s] In Equitib.
[t] Hi.l.8.c.2.A.
l.7.fo.149.24

Vt autem proditur à Macrobio, [y] *In freto Siculo, quod Rhegyum à Meßana dispicit Anguillæ & Murænæ in summo supernatantes, Sole torrefactæ, cum curuare se, ac in aquam amplius mergi non possint, captu faciles fiunt*. Alium ridiculum piscandi modum, versibus hisce describit Oppianus.

[z] Atque puer ludens uasti prope littora ponti
Decipit Anguillas, longa intestina sub undas
Conijciens, hami fetus æquata uideres.
Vt uidet, utque ruit, longa intestina petentem
Arripit, atque cito sensit tumefacta perire
Nanque puer sufflans anima intestina repleuit.
Et subito uentus densus percurrit in ora
Anguillæ, & pueri flatu tumefacta laborat.
Et uento arctatur, frustraque euadere tentat
Inflatam penitus & toto pectore anhelam
Spiritus educit pueri ludentis in altum.
Non aliter certat cratere educere pleno,
Cum calamo uinum si quis trahat ore tumenti,
Nanque trahit flatu uinum, sequiturque repente
Per calamum Bacchus currens ad labra bibentis.
Sic tumidæ Anguillæ sufflantis ab ore trahuntur. A

Multiplici præterea retiũ genere, hamis nassísq; capiuntur. Vt verò author est Arist. [a] *Si speluncis lateant, fauces specus odoribus illinentes cetariis, eas non secus quã pisces cõplures euocãt* Quã quidẽ sententiã citat & Plinius; Verũ cũ inquiat, [b] *Pisces quosdã & speluncis latẽtes salsamẽto illitis faucibus scopuli, piscator expellit; ueluti sui cadaueris agnitionem fugientes*, Aristotelis mentem assequi non videtur, quippe qui non fugari, sed allici salsamento pisces dicat.

QVANTAE SINT NOBILITATIS, ET QVAE EARVM PRAEFERANTVR.

Inter suauissimos.n.pisces dinumerãda Anguilla est. Quod antiquorũ quoq; scriptorũ testimonio cõprobatur. Nanq; apud Athenæũ, [c] *Anaxandrides ad Aegyptios sermonẽ protendens, inquit, Tu maximã Anguillã Deum putas; ego obsoniorũ credidi suauissimũ.* Archestratus verò apud eundẽ scribit, [d] *Regina sed omnibus una est, ut puto: duxque uoluptatis Anguilla, quæ natura est solus piscis ἀπύρηνος*: Refértq; Athenæus, [e] *Ex cœnãtibus quẽpiam apposita Anguilla dixisse, eã esse coniugij Helenã, ac se futurũ Paridem; nulloque adhuc manũ extendente, ipsum manu iniecta, latus ad spinã usque nudasse.* B Verũ licet oẽs sapidæ sint, vt Archestratus etiã testatur, inquiens, [f] *Anguillas oẽs laudo.* Neq; parũ tamen saporis præstantia differũt; Neq; eædẽ ab omnibus æquè præstantes cẽsentur, [g] *illas nanque, quæ falsò fœminæ creduntur, meliores esse credit* Arist. Alii verò, [h] *Copaidas*, atq; [i] *Strymonias, ut quæ sint miræ magnitudinis, ac præpingues, celebres affirmãt*, [k] *Egregias etiã nasci circa Eucleũ fluuiũ, li. 16. troici apparatus Demetrius Scepsius narrat.* Et Clemẽs Alexãdrinus, [l] *In Meandro ortas celebrat.* [m] *Præ cæteris præterea laudantur, quæ in Siculo freto Rhegyũ à Messana seiungente; nascuntur.* [n] *Ex quo loco, græcè πλωτοὶ, latinè uerò Flutæ dicũtur, eò quòd in summo supernatantes, sole torrefactæ curuare se posse, & in aquã mergere desinãt.* Diphilus aũt [o] *Palustribus marinas suauiores esse, sed minus nutrientes asserit.* Nos verò Transimeni, ac Vulsinensis lacus, vti omniũ quas vidimus maximas, sic tenerrimas, suauissimásq; esse, experti sumus.

CONDIENDI RATIO. C

Non omnes recèns tantũ captæ comeduntur, sed multis etiã locis, earũ plurimæ saliũtur; Vt toto anni tẽpore conseruari, ac ad mediterranea loca lacuũ expertia deferri possint. Vnde [p] *Hicesius quoque in libro de materia, inter salsamenta Anguillas Macedonicas cõnumerauit.* Et Eustathius [q] ἐγχέλεια, *salsamenta ex Anguillis facta significare scribit.* Súntq; salitæ recẽtibus suauitate inferiores; Non tamẽ prorsus cõtẽnendæ. Antequã aũt coquãtur, excoriari debẽt; Sic verò cute nudatas, interaneis exẽptis omnibus, ac capite, extremáq; cauda abiectis, in frusta secato; deincépsq; recentes in verubus torreto, puluere, ex zaccaro, ac cãdidissimæ farinæ tantundẽ & tantillo cinamomi confecto, sedulo conspersas. Quòd si propter exilitatẽ cõmodè verubus torreri nõ possint; oleo prius frictas, pipere, ac arancii mali succo, omphacióue cõdito; Salitas verò & verubus torrere poteris aceto & oleo persæpe conspergẽs; & aqua etiã elixare, quibus elixis acetũ ac olei parũ infundere conuenit, D [r] *Veteres aũt eas in betis cõuolutas comedebant, ut ex multis antiquorũ locis demonstrare licet. Eubulus.n. in Echo, dicit, Candida adest betis uestito corpore Nympha, Expers coniugij Anguilla. Et in Ione, Palustres aderũt Anguillæ Bœotiæ deæ betis indutæ.* Aristophanes verò quempiã, Anguillã alloquentẽ inducens, ait [s] *Neque.n.moriens à te unquã sim separatus betis cocta.*

VT NVTRIANT, ET QVIBVS MEDEANTVR.

Athenæo teste [t] *Piscibus omnibus melioris esse succi, stomachoque admodũ gratas, abundeque nutrire, ac comedentes saturos reddere, in libro de materia scripsit Hicesius.* Verũ Galenus noster, cui magis credendũ est, lõgè secus sentit, inquiens, [u] *Anguillæ nunquã boni sunt succi, tametsi puro in humore uersentur, ne dum in eo, qui urbiũ sordes, & purgamẽta in se recipit.* Et alibi; [x] *Quãuis carnẽ mollẽ habeãt, cũ tamẽ succo lento, ac pituitoso abundẽt, ijs qui tenuãte diæta uti uolunt, plurimũ sunt noxiæ.* Pinguedo, quæ ex eis, dum torrentur, distillat, auribus iniecta, antiquis aurium doloribus mederi creditur. [y] *Quæ uerò, in aqua, in qua Anguillæ elixæ fuerint, supernatauerit, unguentum ad plagas ingreditur.* Fumum præterea, qui ex Salitarum cute super prunas proiecta, exhalat, per podicẽ susceptum torminibus ob dysenteriam torquentibus, efficacissimum esse aiunt.

[y] Sat. 3. capi. 15.
[z] lib. 4. fol. 150. 27. Aelia. li. 11 cap. 27.
[a] Hist. lib. 4. c. 8.
[b] lib. 10. cap. 70.
[c] lib. 7. fol. 159.
[d] lib. 7. f. 149. 39 Eu. f. 1240. 31
[e] Ath. li. 7. f. 149 30. Eu. f. 1240 30.
[f] Ath. lib. 7. fol. 149. 36.
[g] Hist li. 8. ca. 30
[h] Pausa. li. 9. f. 38. Ath. li. 7. f 148 52. Eusta. fol. 1240 26.
[i] Ath. li. 7. f. 149 38. 150. 21. Eu. fol. 1240. 26.
[k] Ath. li. 7. f. 150 24. in manus.
[l] Ped. li. 2. cap. 1
[m] Ath. lib. 7. fol. 149. 36. Macr. sat. 3. ca. 15. Eu. fo. 1240. 29.
[n] Macro. Sat. 3. cap. 15.
[o] Athe. lib. 8. fol. 177. 18.
[p] Ath li. 7. f. 149 22.
[q] fo 1231. 35.
[r] Athe. lib. 7. fol. 150. 16.
[s] in Acharnibus.
[t] li. 7. f. 149 20
[u] Clas. 2. f. 36. E.
[x] Clas. 2. fol. 44 A
[y] Gal. in Spurijs fol. 31. A.

N { ·G Κόγγρος
·L·Conger
·V·Broncho.

HISTORIA QVINTA DE CONGRO.

NOMEN.

HIC noster, sexto loco, depictus piscis, qui Romæ *Broneo*, à Gallis *Vn congre*, à Massiliensibus *Filat*, à Græcis vulgò *Cauorofas*, & à Lusitanis *Cromgo* vocatur, à Græcis, aliquando per.K. Κόγγρος, aliquando per.Γ. Γόγγρος, à Latinis verò, modò per.C. *Conger* & *Congrus*, modò per.G. *Gonger* appellatur. Dicitur præterea Græcè etiam, [a] Γρύλλος, vt apud Athenæum Nicander in libro de linguis, asserit.

DESCRIPTIO. A

Congrus, piscis est, vt [b] Aristoteles, & [c] Plinius testantur, *Longus & Lubricus*, Non squamis, sed authore Athenæo, [d] *Cute obductus*, Quæ quidem læuissima est. Et vt [e] Isidorus Hyspalensis, atque [f] apud Athenæum Diphilus asserit, *Anguillæ similis*. Nam tum corporis forma, tum colore eam imitatur; Vnde à plerísque Anguilla censetur. Facilè tamen (si quis diligentius aduertat) ab ea distinguitur. Et in primis oculorum discrimine, quos habet longe maiores quàm Anguilla; Deinde colore, qui, etsi cineraceus, ei, non secus quàm Anguillæ inest, non solùm tamen in imo ventre, vt Anguillæ, sed in lateribus quoque, ac in dorso, in amplas & candidas degenerat maculas; Postremò nigra linea, in exteriori parte membranaceæ pinnæ, per dorsum eius extensæ, cõspicua; Atque duobus breuibus cutaceísque corniculis, in extremo rostro existẽtibus. Quibus Anguilla caret. B Vt [g] Aristoteles [h] & Plinius tradunt, *Pinnas tantùm binas habet*. Et eodem Aristotele teste, [i] *Binas utrinque branchias, alteras simplices, alteras duplices*, Et si [K] *Vtrasque duplices esse*, Massarius asserit. Et vt prodit Aristoteles, [l] *Gula est ei exigua, licet cæteri ferè pisces gula careant*. Eiusdémque testimonio, [m] *In fellis situ uariat: alijs enim ad iecur, alijs infra sepositum fel adhæret*. Vt verò à Strabone asseritur, [n] *Circa Carteiam in exterioribus locis minarum supra octoginta augetur*. Ac vt apud Athenæum Eudoxus refert, [o] *In Sicyone plaustri magnitudine increscit*. Ego autem ad triginta tantùm libras auctos aliquando vidi; Audiui, tamen quosdam, qui, eos sexaginta libras implentes, se vidisse affirmarint.

Massarius notatur.

[a] lib.7.fol.144.44. [b] Hist. lib.1.ca.5.lib.2.cap.13 lib.3.capi.10. [c] lib.9.cap.20. [d] lib.8.fo.178.10. [e] lib.12.cap.9. [f] lib.8.fol.177.32. [g] Hist.lib.1.cap.5.part.lib.4.cap.13. [h] Pli.li.9.ca.20 [i] Hist.li.2.cap.13. [K] In casti.Pli.fo.74. [l] Hist.lib.2.cap.17.

QVO MODO COEAT, ET QVALIA OVA GIGNAT. C

Oppiano teste, [p] *Mutuo circumplexu, Anguillæ instar, coit*. Aristotele verò authore, [q] *Fæturam intra se continet, sed non omnibus locis æquè id constat, nec ipsa fætura satis patet in utero pingui obeso; Inest tamen serie quadam prolixiuscula, ut in serpentibus, quòd certè ignis periculo innotescit, pingue enim absumitur, atque uaporatur; oua autem crepant, & extrusa dissiliunt. Ad hæc si palpites, & atteras digitis pingue læue utique senseris, ouum autem duriusculum. Congri itaque aly pingue habent, ouum nullum: aly contra pingue nullum, ouum autem quale modò exposui, possident.* Scilicet vt idem alibi tradit, [r] οὐ τὸ ψαθυρὸν ᾠόν, hoc est, non fragile, vel friabile ouum (vel *non arenidum*, vt vertit Theodorus) cuiusmodi squamosi pisces parere solent.

[m] Hist.lib.2.ca.15. [n] lib.3.fol.137. [o] lib.7.fo.144.44. [p] li.1.fo.115.22 [q] Hist. lib.6.ca.17. [r] Hist.lib.3.cap.10.

GENVS ET NATVRA. D

Aristotelis testimonio, [s] *Duplex eorum genus est, Albicantium unum, Nigricantium alterum*. Athenæo authore, [t] *Gregatim degunt*, Et vt testatum reliquit Aristoteles, [u] *Sola carne uescantur*, Vt verò alibi asseuerat. [x] *Sæpe cauda abscissa, etiam meatu tenus excrementario, uiuunt, abscinditur autem à Muræna*, vel vt Plinius asserit, [y] *Ipse & Muræna caudas inter se prærodunt*, Eodem præterea Aristotele teste, [z] *Euenit usu, ut Locustis Polypi superiores sint, & adeò, ut si eisdem in retibus senserit Locusta Polypum, præ metu moriatur: Congros Locustæ euincunt, nam elabi non queunt propter crustæ asperitatem*, οἱ δὲ γόγγροι τοὺς πολύποδας κατεσθίουσιν, οὐ δύν γὰρ αὐτοῖς διὰ τὴν λειότατα διώκεται (διώκονται ex manuscripto codice corrigendum) χρῆσθαι; hoc est, Congri autem Polypos deuorant, nulli enim ipsis propter læuitatem vsui esse possunt, Et non vti vertit Theodorus, *Congri Polypos superant, sed edere non possunt, læue enim, & lapsum Polypi*

Aristo. codex castigatur.
Theod. Gaz. error.

[s] Hist.lib.8.cap.13. [t] Athe.lib.7.fo.144.42.li.8.fo.178.11. [u] Hist.li.8.ca.2 [x] Hist. lib.9.ca.2.Athe.lib.7.fol.153.35. [y] lib.9.cap.62. [z] Hist.li.8.ca.2

corpus, usum hostis effugit. Nam Læuitas haud efficit, quò minus Polypi à Congris deuorentur. Hi enim cum dentati ſint, illos etſi non comprehendant, lacerare poſſunt. Polypis verò nihil comedentibus, quod brachiis ſuis firmè comprehenſum non detineatur, nihílque lubricum (propterea quòd læues ſint) retinere valentibus; iure Congrorum læuitas cauſa eſt, quòd ipſi, Polypis nulli vſui ſint, id eſt, quòd à Polypis lædi non poſsint, etſi ab ipſis Polypi lacerentur; Vti & Plinius teſtatur, hunc Ariſtotelis locum ſic tranſcribens,[a] *Polypum in tantum Locuſta pauet, ut ſi iuxta uiderit,* (vel vt corrigendum arbitramur, vt iuxta viſum) *omnino moriatur, Locuſtam Conger: Et rurſus Polypum Congri lacerant;* Atque Oppianus quoque confirmare videtur; qui quidem hoc bellum cum Polypo, non Congrum, vt Ariſtoteles & Plinius dixê-
A re, ſed Murænam gerere ſcribens,[b] *Polypum à Muræna,* etſi non minus quàm Conger læuis ſit, deuorari teſtatur. Poſtremò vti Author eſt Ariſtoteles,[c] *Cum in piſcium genere, alter alterum ſui generis edat, id maximè Conger facit.* Vnde & Ouidius ait, [d] *Immitiſque ſuæ Conger per uulnera gentis.*

Pliniani codicis caſtigatio.

LOCVS.

Vt tradit Ariſtoteles,[e] *Albicantes Congri pelagij ſunt, nigricantes uerò ambigunt, ut qui partim pelagij & partim littorales ſint.* Oppianus autem de eorum ſede ſic ſcribit,

[f] Aequora, quæ fluuio, quæ ſunt uicina paludi
Incoluiſſe iuuat. qua dulcis terminus undæ
Et fluctus cœno commiſtus uortice multo
Voluitur à terra

B Ariſtotelis & Plinii teſtimonio[g] *Hyeme latent, ut uim frigoris fugiant.*

QVANTAE SIT EXCELLENTIAE, ET QVO MODO CONDIRI DEBEAT.

Apud Athenæum teſtatur Archeſtratus,[h] *In Italia optimum capi Congrum, tantùmque cæteros antecellere piſces, quantùm pinguis Thynnus uiliſſimis præfertur Coracinis.* Eiuſdem Athenæi teſtimonio,[i] *Maximè caput eius laudatur.* Diphilus verò[K] *Gryllum* (vti arbitror) *appellans, inſuauem eum eſſe,* dicit; Quod veriſimilius videtur. Nã neque hodie aulæ principes, neque ipſi cupediuoræ Congrum magnifaciunt; Sed Iouio authore,[l] *Soli Hiſpani Romanæ urbis Inquilini eum exoticis quibuſdam pultarijs incoctum, in ſummo honore habere uideantur.*
C Antiqui autem priuſquam eum coquerent, exdorſuare, vel exoſſare conſueuerunt, vt ex Plauto, ac ex Terentio facilé intelligi poteſt. Ille enim,[m] *Tu Macherio,* inquit, *Congrum, Murænam, exdorſua quantùm potes.* Hic verò ait,

[n] Dromo, Congrum iſtum maximum in aqua ſinito ludere
Pauliſper, ubi ego uenero exoſſabitur,
Prius nolo.

Exoſſatus verò, vel (vt ſolemus nos) purgatus, in fruſtáque diſſectus; Aut in tegano, vino, oleo, ſale, aneto, porro vel cepa, ac aromatibus impoſitis, excoquitur; Aut verubus torretur; Aut in ſartagine frictus, pipere, ac arancii mali ſucco conditur.

Archeſtrati opinio non probatur.

D VT NVTRIAT.

Teſte Galeno, atq; apud Athenæum Hiceſio,[o] *Duram carnem habet,*[p] *Rarámque, ut eidem Hiceſio placet.* Vnde ipſo authore, *parcè etiam nutrit;* Nos autem cum duræ ſit carnis, vt ipſe quoque Hiceſius aſſerit, quò fieri poſsit, vt raræ ſit etiam, ac parcè nutriat, haud videmus; Et ſi[q] *parcius quàm Sphyræna nutriat.* Athenæi teſtimonio,[r] *Succum haud bonum gignit, ſtomacho tamen non eſt moleſtus.* Vt verò Albertus magnus credidit,[s] *Natiua quadam proprietate, lepram morbum parere ſolet.*

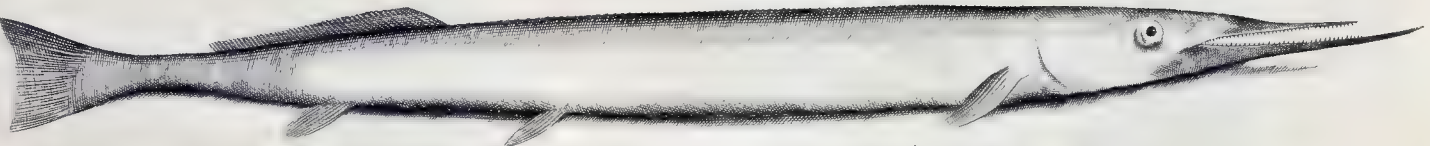
In Hiceſium animaduerſio.

[a] lib. 9. capi. 62.
[b] li. 2. fo. 124. 41.
[c] Hiſt. lib. 8. ca. 2.
[d] lib. de piſcib. fo. 37. 8.
[e] Hiſt. lib. 8. ca. 13.
[f] lib. 1 fol. 108. 39.
[g] Hiſt. lib. 8. cap. 15. Pl. li. 9. ca. 16.
[h] li. 7. fol. 147. 181.
[i] lib. 7. fol. 147. 17. 23. et . fol. 148. 13.
[K] Athe. li. 8. fol. 177. 32.
[l] lib. de piſcibus cap. 30.
[m] Aulul. act. 2. ſcen. 6.
[n] Adelph. act. 3. ſcen. 4.
[o] Gal. claſ. 2. fo. 30. C. Athe. li. 7. fol. 144. 42
[p] Athe. lib. 7. fol. 144. 43.
[q] Athe. lib. 8. fol. 177. 18.
[r] lib. 7. fol. 144. 43.
[s] lib. 24. de animalibus.

P·VII·

P·VIII·

N· G·βελόνη· L·Acus· V·Acuchia·

HISTORIA SEXTA, DE PISCE SEPTIMO, DESCRIPTIO.

EPTIMO loco depictus piscis, ex longorũ est numero; tenuis ta
men admodũ, teres, ac paruus, Nullus enim huc vsq; qui pedalẽ
longitudinẽ, & parui digiti crassitudinẽ superaret, à nobis visus
est. Caput autẽ exiguũ habet, à quo, rostrũ oblongum, durũ, non
tenue si cũ reliquo conferatur corpore, nec acuminatum, promi
net; Extrema nanque, siue anterior pars eius, latiuscula extat;
Cuius quidẽ rictus, non in transuersum, sed in altitudinẽ dehiscit.
A Brãchiæ sunt ei vtrinque quaternæ; pinnæ vero nullæ; præter vnã
paruam, ac tenuissimã, quæ in medio dorso apparet. A capite, ad excrementorũ vsq; o-
stium, semper crassescit, sexangulúsque est. Deinceps verò, vt tenuior efficitur, ac in subti
lem, & longã, vniuersi corporis ratione, caudã desinit, Sic pro sexangula, quadrangulam
figuram sortitur. Squamoso tegitur corio; Cuius squamæ, nõ pisciũ, sed Serpentũ instar,
miro inter se ordine cõmittũtur. Vnicolor est, subflauus scilicet.

NOMEN.

Neminem eorũ; qui hactenus scripserũt, huius meminisse piscis, vno Petro Gyllio dem
pto, ex eo facilè intelligi potest; quòd cũ peculiares, ac perraras adeo notas habeat; si
Scriptorũ aliquis ullã mentionẽ eius fecisset, haud nos latere posset. Nec propterea quòd
longus piscis sit, & rostratus; Acus censeri potest. Cum ille, qui post hunc pingitur, dubio
B procul Acus sit, Vt sequenti historia patebit; Aut (vt[a] Petrus Gyllius credere videtur) ser [a] lib. de nominib
pens credi potest, Quando nec Congri caput habeat, sicut Arist. testimonio[b] *marinus Serpens* pisc. cap. 65.
habere dicitur. Nec congro, corpore & colore proximus sit,[c] *Cuiusmodi Serpẽs marinus esse creditur* eo- [b] Hist. li. 2. ca. 14
dem authore. Verũ nõ græco solùm, ac latino nomine caret, sed vulgari etiam destitui- [c] Hist. li. 9. ca. 37
tur. Præter paucos enim quosdam, qui temerè, potius quàm comprobata aliqua consue
tudine, *il Serpente marino* eum vocari aiunt; Omnes nomen eius ignorare fatentur. Quod nec
mirum esse debet, cum perrarò admodum ad piscarium forum hic deferatur piscis; vel
quòd in cibum non admittatur; vel quòd inuentu sit rarus, aut captu difficilis, propte-
rea quòd ob tenuitatem suam, facilè ex retibus euadere possit.

C

HISTORIA SEPTIMA DE ACV PISCE.

NOMEN.

CVCELLA Romæ, Venetiis *Angusicula*, à Ianuensibus *Acuin*, ab Hi [a] Pli. lib. 9. c. 51. lib. 32. cap. 11.
spanis *Aguia*, à Gallis *Aguilles*, Lutetiæ *Orphies*, & à vulgo Græcorum [b] Opp. græ. li. 1. f. 6. 58. Ath. l. 7.
Zarganes, noster octauus piscis appellatur; à Latinis verò[a] *Acus*, *Acu-* fo. 159. 31. 163.
leatus, & *Belone*, & à Græcis Βελόνη,[b] ῥαφὶς[c] apudq; Athenæũ, à Di- 47. li. 8 f. 177
philo Αβλεννὶς etiam, vocatur. 27.

DESCRIPTIO.

Arist. et Oppiano authoribus,[d] *Longus piscis est Acus.* Eodémque [c] li. 8. fo. 177. 27
D Oppiano teste[e] *Tenuis etiã est.* Non tãtæ tamẽ longitudinis, quantæ [d] Hist. li. 2. ca. 15.
sunt illi, quos huc vsq; descripsimus; Et ob id, neq; vt ipsi, se facilè colligit in spiras. Non Opp. li. 3. f. 141
squamis, sed læui cute indutus; Dorso cœruleo, ad viride inclinante, ventre argenteo; Et 38.
vt testatur Athenæus,[f] *Rostro acuto, tenui, longo, et duro;* Cuius inferior pars, superiore longior est; [e] lib 1. fo. 109. 35.
Vtraq; plurimis, exilibus, acutis, serratísq; dentibus munita existẽte. Vnde sicuti iure[g] *Den-* [f] lib. 7. fo. 159. 30
Athenæus *tatus* dicitur ab Oppiano; Sic perperam[h] *dentibus carere* creditur ab Athenæo. Branchiæ sunt [g] lib. 3. fo. 142. 9.
notatur ei vtrinq; quaternæ; Pinnæ vtrinq; etiã binæ, priores prope branchias, posteriores in ven [h] lib. 7. fo. 159. 32
tre. Præter quas, vtrinq; exortas pinnas, duæ aliæ conspiciũtur; vna in medio ventre imo [i] Hist. li. 6. ca. 13
statim ab excrementorũ orificio, altera è regione in medio dorso. Præterea vt ab Arist. [k] lib. 9. cap. 51.
proditũ est,[i] *quandam* διάξυσιν *habet*, hoc est *rimam* (vt vertit Theodorus) *sub imo ventre, quẽadmodum* [l] lib 6. cap. 17.
τυφλῖναι ὄφεις, id est interprete Plinio[k] *cæcæ*, Theodoro verò[l] Columellã sequuto, *Cæciliæ ser-*

pentes.Quæ quidẽ rima,cũ extra,circa excrementorũ orificiũ manifeſtiſsimè appareat,intus verò conſpicua nõ ſit,mirari cõuenit,quòd in Ariſt.græcè legatur, cã ſub imo vẽtre eſſe, ἔσω, id eſt *intus*, niſi forſan illud ἔσω,tanquã temere ab aliquo additũ, ſubmouendum

[m] Hiſt.li.2.ca.15. cenſeamus,vti etiã cenſuiſſe videtur Theodorus, quippe qui illud in ſua traductione omi

[n] Alber. mag. de anima.lib.24. ſit.Vt Ariſt. notauit,[m] *Fel iecori annectitur*. Vterum habet oblongũ admodũ ac bifidum. Et vt

Alb.Magnus teſtatũ reliquit,[n] *Dorſi ſpinã uiridem*,vel vt nos obſeruauimus cœruleã.[o] *Ex quibus*

[o] Hiſt.li.9.ca.14 *ſpinis* teſte Ariſt.*Halcyonum nidi confingi creduntur,cũ piſcibus Halcyones uiuãt*. Quem locũ tranſcripſit Pli

[p] lib.10. cap. 32. nius;Sed cũ mendosè apud eũ legatur,[p] *Putant ex ſpinis Aculeatis*;reſtitui debet,ex ſpinis Acu- *Pliniani codicis caſtigatio.*

[q] lib.32.ca.11. leati.Nam eo authore,[q] *Aculeatus piſcis eſt,qui* βελόνη *græcè dicitur*,quod cũ illũ lateret,qui primũ

hunc deprauauit locũ,errãdi anſam accepit.Legens nanqȝ Aculeati, arbitratusqȝ adiectiuũ & non ſubſtantiuũ nomẽ eſſe,quo ſpinis concordaret.ſ.addita,locũ vitians Aculea A

[r] Hiſt.lib.6.ca.17 tis ſcripſit.Non excreſcit in multã magnitudinem, ex illis.n.quæ crebrò capiuntur, ſenæ

[s] Hiſt.lib.5.ca.11 vix libram implent. Aliquando tamen et ſi perrarò,carũ aliquã bilibrẽ,ac trilibrẽ etiam

[t] li.de piſc.ca.32 captam vidimus.

PARIENDI TEMPVS, ET RATIO.

[u] Hiſt.lib.6.ca.13 et 17. Gene.li. 3.cap.4. Ariſt.authore[r] *ſero fœtificat*,& eodem teſte[s] *Hyeme parit*,& nõ per æſtatẽ,vt[t] Iouius, quippe *Iouij error.* qui Ariſt.oſcitãter legerit,aſſerit. Et vt idẽ tradit Ariſt.[u] *Vnus piſciũ pariendi tẽpore* διαῤῥήγνυται, καὶ οὕτω τὰ ὠὰ ἐξέρχεται,hoc eſt, *diſrũpitur, et ſic oua emittit*;& nõ, vt[x] Plinius,primũ,[y] ac Theodo *Pli. et Theo. allucinatio.*

[x] lib.9.cap.51. rus deinceps verterunt,*dehiſcente utero parit*. Præter id.n.quòd ſimpliciter piſcẽ diſrũpi dicit

[y] Hiſt.lib.6.ca.13 et 17. Gen.li.3. cap.4. Ariſt.nec vteri meminit,neqȝ etiã vterũ eius,in partu diſrumpi, dehiſceréue poſſe credendũ eſt.Nam cũ Ariſt.& Plinii teſtimonio,[z] *à partu uiuat, et uulnus coaleſcat*,partes verò exãgues, cuiuſmodi vterus eſt,coaleſcere nõ poſsint,ipſum dehiſcere vterum, arbitrandũ nõ erit. B

[z] Hiſt. lib.6.cap. 13.Pl.l.6. ca.51 Præterea vtero dehiſcẽte,nõ extra,ſed in ipſam ventris capacitatẽ emitterẽtur oua. Poſtremò cũ Ariſt.ipſe,qui primus huius diſruptionis author extitit,dicat,vt ſupra etiã cita

[a] Hiſt.li.6. ca.13. uimus,[a] *Habet piſcis iſte quandã rimã ſub imo uẽtre,quẽadmodũ Cæcilia Serpẽtes,à partu aũt uiuit,et uulnus coaleſcit.* Nonne luce clarius eſt? ipſum aſſerere, ventrem imum,in quo rima illa conſiſtit,& non vte

[b] Hiſt.li.6.ca.17. Gen.lib.3.ca.4 rum diſrumpi. Hoc autẽ Acui accidit, vt proditur ab Ariſt.[b] *Non tam multitudine ouorũ,quã magnitudine:Hæc.n.pro multis maiuſculos habet cõceptus,quòd.n.natura numero ademerat,id magnitudini addit.* Vnde cũ

[c] lib 9.ca.51. apud Pliniũ mẽdosè legatur.[c] *Dehiſcente propter multitudinẽ utero*,propter magnitudinẽ, ex Ariſt. *Plinii codex corrigitur.* corrigi debet.Non tamẽ oẽs in partu diſrumpi credendũ eſt,ſed ſolũ,ut Ariſt.teſtatur,

[d] Hiſ.lib.6.ca.17 [d] *Earũ plurimas*,eas.ſ.in quibus ad multã magnitudinẽ oua excreuerint;Si tamen verũ ſit, vt in vllis carũ adeò augeãtur oua.Nam cũ nos frequẽti carũ diſſectione, id ſæpius experiri C volucrimus,in omnibus ſemper plurima,innumeráque ac parua, & nunquam pauciora &

[e] Gen.li.3.ca. 4. magna,vt[e] Ariſt.affirmat,adinuenimus oua.Et licet,[f] *Acum ouiperã,& non uiuiperã eſſe,ex his clarè*

[f] Hiſ.l.6.ca. 13 et 17.Gen.l.3.c.4 *adeò conſtet*.Aelianus tamẽ (neſcio quo modo deceptus) ſecus ſentit, ſcribens,[g] *Catulorũ ſuorum nõ ſuſtinẽtes,incrementũ diſrũpuntur,non igitur pariũt Catulos:ſed expellũt atque eijciũt*.Subdit præter hæc Ariſt. *Aeliani deceptio.*

[g] lib.11.cap.23. [h] καὶ ὥσπερ τὰ φαλάγγια δὲ περικέχυνται καὶ αὗται τὴν βελόνην, ἐκτίκτει γὰρ πρὸς αὐτήν, κἄν τις θίγῃ, φεύγουσιν,

[h] Hiſ.lib.6.ca.17 hoc eſt,(interprete Theod.) *Et modo phalãgiorũ proles parentẽ offuſa circũdat,quippe quã diſcedere ſtatim prolis amor nõ ſinat,et ſi tetigeris,fugiũt*;Quæ quidẽ interpretatio,nec græcis verbis plenè reſpõdet,nec *Theo. lapſus.* quid ſibi velit,intelligi poteſt.Sonant aũt græca verba ſic potius.*Et tanquam phalangia circunfuſa ſunt,et circa Acum,parit.n.ad ipſam;Et ſi quis tetigerit fugiunt*.Quòd ſi & hæc obſcuriuſcula ſententia vi deatur,mendũ,quod in græco codice ſuſpicor,criminari oportet. D

LOCVS ET NATVRA.

[i] lib.1.fo.109.35. Vt Oppianus ſcribit,[i] *Et in ſaxoſis,et in arenoſis locis uitam degit Acus*. Retibus autem capta,ſi ex eis euaſerit,ipſis iraſcens,dum dentibus ea lacerare contendit,in laqueos rurſus incidit. Vt idem Oppianus hiſce cecinit verbis,

[k] li.3.fo.142.6.

[k] Quin etiam tali dicuntur mente Belone,   *In laqueos fundunt bilem,morſuque recidunt,*
Cum ſunt ereptæ lino, duroque periclo,   *Inque ſinus rurſus tentant irrumpere dente.*

VT NVTRIAT, ET CONDIATVR.

[l] li.8.f.177.27 Diphilo authore apud Athenæũ[l] *Concoctu difficilis eſt, & humida,boni tamen ſucci*, Vt verò apud

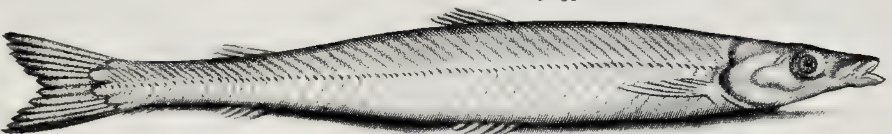
[m] lib.7.fol.163. 47. eundem teſtatur Hiceſius[m] ἀχυρώδης, id eſt *ariſtis ſpiniſue plena,uel arida eſt, ac ſine pinguedine, & ſine ſucco*.Fricta, & deinceps omphacii,ſiue arancii mali ſucco conſperſa comeditur,palatóque haud ingrata eſſe ſolet.

P. VIII

N. G. Σφύραινα. L. sudis. V. Lucio marino.

P X

Sandilz.

HISTORIA OCTAVA
DE SPHYRAENA, SIVE SVDI,

NOMEN.

[a] lib.7.fol.161. 11.& 15
[b] lib.32.cap.11.
[c] Hist.lib.9.ca.2

PISCIS noster nonus, qui Romæ, *Luccio de mare*, & à Massiliensibus *pes escomè* vocatur; Authore Athenæo,[a] Græcè σφύραινα, & atticè, κέστρα dicitur; Latinè verò Sudis appellatur, vt Plinius edocet, inquiens,[b] *Sudis latinè appellata, à Græcis Sphyræna.* Vnde damnandus est Theodorus, tum quòd veteri latino nomine posthabito,[c] σφύραιναν in Aristotele, interpretatus fuerit *Malleolum*; tum quòd græcè nomenclaturæ exprimendæ studiosus adeo fuerit, vt haud congruũ piscis figuræ latinum nomen imposuerit. Nil enim minus quàm Malleum piscis iste repræsentat. Quòd autem hic piscis noster, verè Sudis sit, nomen ac forma piscis, manifestè declarant. Nam cum M. Varrone authore,[d] *Sudis ex piscium sit uocabulis, quæ translata sunt à terrestribus, ex qua parte similibus;* Plinio verò teste,[e] *Piscis sit rostro similis nomine;* Cui piscium obsecro? melius quàm huic nostro, sudis nomen quadrare poterit; Quippe qui non rostro solùm, sed corpore etiam toto, Sudem, siue palum egregiè repræsentet. Nec enim Petro Gyllio assentiendum est, qui,[f] *Quadragesimum nostri ordinis piscem, & non hunc nonum, Sphyrænam esse*, asserit; Quando (vti in nostra trigesima octaua historia, quadragesimo pisci dicata, clarè monstrabimus) Libella sit ille, ac nullo modo Sphyræna censeri possit. Cuius quidem Sphyrænæ, siue Sudis; cum[g] Aristoteles, ac[h] M. Varro meminerint, falsò dicit Plinius[i] *Præter Ouidium, authorem nullum mentionem eius fecisse.*

Theod.Gaz. notatur. — A
[d] lib.4.de lin.lat.
[e] lib.32.ca.11.
P. Gyllij error.
[f] lib. de nominib. pisci.cap.31.
[g] Hist.lib.9.ca.2
[h] lib.4. de ling. lati.
B Plinij lapsus.

DESCRIPTIO.

[i] lib.32.capi.11.
[k] lib.1.fo.109.35
[l] lib.7.fo.161.14

Longus piscis est Sudis, vt Oppianus etiam testatur, scribens[k] *Sphyrænæ longæ, tenuesque Bellonæ.* Et Speusippo apud Athenæũ authore,[l] *Acui & Sauridi similis.* Rostro cuneato, corpore autem toto, paxillo, simillimo; ac ore valde resciffo; Cuius superior maxilla obtusa & breuior, inferior verò, acuta & longior existit. Vnde cuneati rostri acumẽ, extrema tãtùm inferioris maxillæ parte constituitur; ipsíque inferiori ac longiori maxillæ, superior ac breuior, si os claudatur, ad amussim committitur; Atque vtraqꝫ dentibus, superior maioribus, inferior verò minoribus, munita est; In medióque anterioris partis, eiusdem inferioris maxillæ, in ipso tamen oris hiatu, dens vnus omnium longissimus atque acutissimus extat; Qui ore clauso, in foramen anterioris ac membranaceæ partis, superioris maxillæ, ita suscipitur, vt extrinsecus etiam paululum emineat. Oculos magnos habet; Atque quaternas vtrinque branchias, pinnásqꝫ vtrinqꝫ etiam binas. Præter has autem vtrinque exortas pinnas; Aliæ tres quoque in hoc pisce reperiuntur; Vna in ventre post excrementorum orificium; Aliæ duæ in dorso; prior in eius medio, posterior verò, versus caudam. Et cum à branchiis vtrinque per latus medium, linea paruulis ac duriusculis squamulis mira arte contexta, ad caudam vsque deducta sit; dorsum, & quicquid hac linea in vtroqꝫ latere superius est, subcineraceum; venter verò ac pars omnis eadem linea inferior, candida conspicitur. Tergore tegitur squameo, cuius quidem squamæ paruulæ sunt, nec piscium, sed serpentum instar, miro ordine commissæ. Earum autem, quæ crebrius Romam deferuntur, quaternæ vix libram implent. Vidimus etiam aliquando, sed perrarò, aliquã bilibrem. Quamobrẽ magnis piscibus annumerari nõ possunt; Vti Plinius quoqꝫ testari videtur, inquiens,[m] *Sphyræna piscis, magnitudine inter amplissimos rarus, sed tamen non degener.*

C
D
[m] lib.32.cap.11.

DIFFERENTIA, LOCVS, ET NATVRA.

[n] li.1.fo.109.35
[o] li.1.fo.109.35
[p] Hist.lib.9.ca.2

Oppianus scribens,[n] ἀμφότεραί τε σφύραιναι δολιχαί, id est, vt Lippius vertit, *Ambæ Sphyrænæ longæ*, duo Sphyrænarum genera, & vtrunque longum, facere videtur. Quod tamen neque aliorum scriptorum quispiam annotauit, Neque nos, & si multa iamdiu usi diligentia, aliquam inter eas, generum differentiam animaduertere huc vsque potuimus.[o] *Piscibus prætera, qui circa saxosa: ac arenosa littora uitant, eas adscribit*, idem Oppianus. Aristoteles verò,[p] *Quòd gre*

gatim degant, testatur cui experientia ipsa cōsentit. Semper enim vnà plures ferè capiuntur, suevere. Captæ autem, euadere è retibus tentant, vt Oppianus his versibus edocet.

Si Sphyræna sinu retis claudatur in amplo
Latum perquirit laqueum, quo lubrica terga 6
Serpentum in morem labantur retibus amplis.

VT NVTRIAT, ET CVIVS SIT SAPORIS.

Vt Hicesius apud Athenæum inquit,[r] *Magis nutriunt Sphyrænæ, quàm Congri.* Et eodem autho re,[s] *Succum gignunt bonitate mediocrem. Sapore autem sunt non admodum grato.* Vnde Romæ plebei ac viles pisces iure censentur, Nec proprium ullum habent conditurae modum.

[r] lib.7. fol. 161 10. lib. 8. fol. 177. 18.
[s] Athe. lib. 7. fo. 161. 11.

HISTORIA NONA

A DE PISCE SANDILZ DICTO.

Decimus noster piscis (cuius expictam formam, ac historiam vniuersam, DANIEL BARBARVS, non solùm quia Aquileiensium designatus sit Patriarcha, Reu^mus. sed splendore etiam Barbaræ familiæ, præclaráq; eruditione, atq; doctrina, nec non virtutum omnium probitate, Ill^mus. perbenignè mihi impertiuit) ab Anglis, apud quos frequens reperitur, *Sandilz*, appellatur, quod lingua nostra *De Arena Anguilla* sonat. Sic.n. Angli eleganter in cōpositione loqui consuevere; Ita vt *Sandilz*, hoc est *De arena Anguilla*, & *Vualmester, id est, de ponente monasterio:* & non *Anguilla, de arena*, aut *Monasterio de ponente*, dicant. Huius autē piscis, mentionem nullam apud Græcos, Latinósue scriptores factam reperimus, reperiríue posse credimus, cum septentrionalis solùm Oceani alumnus sit.

DANIEL BARBARVS.

DESCRIPTIO.

B *Sandilz* capite est tenui & rotundo, Rostro longiusculo, & acuminato; Ore paruo; Corpore reliquo oblongo, si latitudini conferatur. Nam cum eius medium (caput enim & cauda arctiores sunt) pollicis crassitudinem non superet, longitudo ad palmi mensuram extenditur. Quamobrem sicuti longis, sic etiam & paruis annumerari piscibus debet; cum neque pollicis latitudinem, neq; palmi longitudinem excedat vnquam. Dorso præterea (in quo pinnæ duæ reperiuntur, in eo medio vna, ac prope caudam altera) subcœruleus. Ventre verò (in quo, præter binas, quas vtrinque habet pinnas, vna etiam alia post excrementorum orificium subsistit) argenteus conspicitur.

LOCVS.

Septentrionalis oceani piscis est *Sandilz*, frequētissimè.n. in Britanniæ (quā nunc Angliā dicimus) litoribus capitur; Reperitúrq; & in Bononiensi litore, ubi *Sandilz* quoq; vocatur.

C NATVRA, CAPIENDI RATIO, ET SAPOR.

Quibusdam anni tēporibus hi pisces, siue maiorū pisciū iniuriā, fugientes, siue suapte naturæ impulsu aqua derelicta, sub arenā ipsam penetrāt. Quod cū nonnullæ, longioris rostri aues aduertant, ad illa litora aduolātes, eos ex arena expiscātur. Quibus accolæ illorū locorū admoniti, lineis sacculis, aut ligneis vasculis, in quibus captos pisces cōdant, acceptis, ad litora frequentes veniunt, ibíq; singuli suū quoddā pedale lignū pectinatim incisum habentes, pariq; interuallo, ac certo ordine, per rectā lineā omnes collocati, pectinata ligni parte in arena defixa, eā, paulatim semper retrocedentes subleuāt, piscésq; vnà cū arena subsilire coactos, capiūt. Vnde cū illust. DANIEL Barbarus in Anglia pro Serenis. sua VENETA Rep. Orator esset, circáq; eā Scotiæ partē, quæ ad Irlandā vocatā insu D lam spectat, septembri mense nauigaret, vidēs quamplurimos homines certis ordinibus in litore dispositos, quid illic rei agerent nautā percunctatus, illos in arena Anguillas ex piscari respōdit, quaobrem illuc deferri iussit; quò cū peruenisset, quā facilè ac copiosè illos pisces quisq; caperet, aduertēs, ipse quoq; euaginato ensis gladio, modico quidem tēpore (vti mihi deinceps humanissimè cōmunicauit) illorū ferè ducētos cepit. Hic piscis si ex piscatorū manibus in arenā fortè delabatur, celerrimè ac profundè adeo sub arenā penetrat, vt nullo prorsus modo capi rursus queat. Quā sub arenā penetrandi facilitatē, & si Arist. (vt historia prima monstrauimus)[a] *Serpenti marino tribuit.* Non ob id tamen, hunc marinū serpentē esse arbitrari possumus; cū Congro corpore ac colore proximus nō sit. Sicuti eodē Arist. teste[b] *Corporis & forma et color, marino serpenti cū Congro conuenire debet.* Piscis est *Sandilz* sapidus satis, & sua copiosa captura haud mediocriter pauperū necessitatibus succurrit.

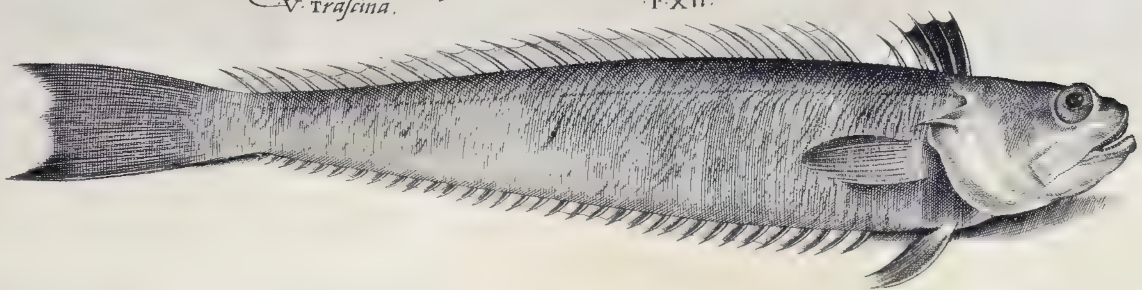
[a] Hist. lib. 9. cap. 37.
[b] Hist. lib. 9. cap. 37.

·P·XI·

·N· { ·G·Δράκων· ·L·Draco marinus· ·V·Trascina·

·P·XII·

HISTORIA DECIMA
DE DRACONE, SIVE
ARANEO PISCE.

NOMEN.

PISCIS noster vndecimus, qui Romæ *Tragina*, à Gallis *Viue*, ab Anglis *viuer*, à Massiliēsibus *Vne Aretgne*, & à Græcis nostri tēporis *Dracena*, ac in plerisq; aliis locis *pesce Ragno* vocatur; Græcè Δράκων, &[a] ab Ephippo Δρακαινὶς dicitur; Latinè verò nō solū Draco marinus & Dracunculus;[b] *Et si quidam aliud volunt esse Dracunculum*, sed marinus etiā Araneus appellatur. Licet[c] Plinius;[d] ac Isidorus Hispalensis, *Araneum, et Draconem tanquam diuersos pisces eodem capite recensentes*, secus sentire videātur. Nam cū inscribēdo aliorū potius scripta, quā rē ipsam consulere soliti fuerint; nonnullos Draconis marini, alios verò Aranei marini mentionē fecisse videntes, nec eundē piscē vtróq; vocari nomine aduertentes, duos esse pisces crediderūt. Nec pro defendēdis eis, Araneū & Draconē re vera diuersos esse pisces, ea probari ratione cōtendendū est; quòd (Plinio ipso authore)[e] *Pestiferum animal sit Araneus, spinæ in dorso aculeo noxius*,[f] *Draco verò aculeos in branchys ad caudam spectantes habeat*; Quādo hic noster depictus piscis, sicuti vtróq; appellatur nomine, sic in vtráq; parte, in branchiis inquā, & in dorso aculeos habet. Nec tamē, propterea quòd in eo vtrobiq; reperiūtur aculei, nec Araneū, nec Draconem eū esse suspicari debemus; Cum Araneū ipsum & in brāchiis, & in dorso aculeos habere, authorū testimonio cōprobetur; In eius .n. dorso aculeū existere,[g] Plinius; Eiusdem verò aculeatas esse & branchias,[h] Isidorus Hispalensis,[i] ac Albertus magnus testātur. Qui etiā Albertus, vt qui iners sit in animalibus describendis, Plinii, ac Isidori opinionē sequutus, Araneū à Dracone distinguit. Cui quidē opinioni, Petrus Gyllius aduersari videtur, inquiens,[k] *Draconem arbitror esse, quem Ligures, & Massilienses, et Plinius ipse alio loco Araneum vocant*. Verū cū idem Gyllius paulò deinceps subdat,[l] *Iam porrò eum, qui ab Aristotele Araneus vocatur; nulli græci authores venenatum esse tradunt, Draconem verò omnes Scriptores, atque ætatis nostræ piscatores, cum à Pastinaca discesserunt, omnium marinorum venenatissimum esse asserunt*. Non solū perperā cōtrariū affirmat, cum Draconē venenatissimū, ab Araneo omni prorsus veneno experte diuersum piscem faciat; Sed falsò etiā piscem vllū ab Arist. Araneum vocari testatur. Nam sicuti[m] *Litoralibus piscibus Dra[...] annumerat Aristoteles*, sic Aranei nunquā piscis meminit. Scimus tamen ab eo scribi[n] *Mugilibus infestum esse piscem quendam*. Cuius quidē nomē, ob græcorū exemplarium varietatē tripliciter scriptū reperitur. In aliquibus .n. exēplaribus Ἀρχάνος legitur, & sic legit etiā Theodorus; in aliis autē Ἀχάρνος, ac in aliis rursus Ἀράχνης. Verùm in tanta exemplariū varietate, haud statuere debemus, legendum esse Ἀράχνης; Et maximè, quoniā cum alibi, de eodē (vt arbitror) pisce pertractet,[o] *illum æstate laborare* dicens. Accidātque rursus triplex in piscis nomine scriptura. In aliquibus codicibus Ἀρχάνας; uti legit & Theodorus; in aliis Ἀχάρνας: & in nonnullis Ἀχάνας legitur; in nullo autem (quod quidem uiderim) Ἀράχνης, reperitur. Deinceps cum[p] ab Athenæo Ἀκάρναν,[q] ab Hesychio Ἀκάρναξ,[r] à Plinióq; *Acarne inter pisces recenseatur*, In priori Aristotelis loco Ἀχάρνος, vel Ἀκάρνος. In altero autē Ἀχάρνας, vel Ἀκάρνας, & non Ἀράχνης, iure legendū esse censemus; Cum Ἀκάρναν Athenæi, Ἀκάρναξ Hesychii, ac Acarne Plinii, Ἀχάρνος ac Ἀχάρνας Aristotelis verè sit; Quemadmodum nō solùm ex ipsorum nominum similitudine; Sed ex eo etiam clarè coniici potest. Quòd cum[s] *Mugil & Lupus, mutuo odio flagrent*,[t] *Ἀκάρναξ, Lupus est*. Et vt Arist. asserit,[u] *Ἀχάρνος, Mugiles insequitur*. Postremò, si (vt diximus) hunc piscem nostrum; à Græcis nostræ ætatis *Dracena*, Romæ verò *Tragina*, quod ex *Dracena* deductū arbitror; ac in locis aliis plurimis *pesce Ragno* vulgò vocari animaduerterimus, Araneum à Dracone diuersum piscem non esse abundè satis persuasum nobis esse poterit.

A ... B ... C ... D (marginal section letters)

Left margin: [...] et Isi[...] | Alberti error.

Marginal notes: [a] At. li. 7. f. 161. 33. [b] Pli. li. 32. c. 11. [c] [...] [d] [...] [e] lib. 9. cap. 48. [f] li. 32. cap. 11. [g] lib. 9. cap. 48. [h] [...] [i] li. 24. de ani. [k] li. de nom. [...] [l] [...] cap. [...] [m] Hist. li. [...] [n] Hi. li. [...] [o] Hi. [...] [p] li. 7. f. [...] [q] In [...] [r] li. 32. cap. 11. [s] Hist. [...] Plin. lib. 9. ca. [...] 62. Ath. [...] 153. 34. [t] Hesychius. [u] Hist. li. 8. ca. 2. [x] lib. 32. cap. 11.

DVPLEX MARINI DRACONIS REPERITVR GENVS.

Cum duo sint, marini Draconis genera, magnitudine, corporis forma, atq; coloris varietate differentia; vt vndecima & duodecima figura nostra, nec non vtriusq; descriptio, à nobis paulò post tradēda clarè indicāt; Antiquorū tamē recentiorúmue scriptorū nullus ante nos id animaduertit. Nam licet Plinius, vt qui scribat,[x] *Cucumis, Cynopus, Cammarus, Cynosdexia, Draco, quidam aliud volunt esse Dracunculum*, à nōnullis distingui Draconē à Dracūculo asserere videatur. Cum tamē neq;

eos,qui ita ſenſerint,nominatim referat,nec differentias,quibus illi eos ab inuicem ſepara uerint,edoceat;nullis rationibus nixi,hāc,quā nos in marino Dracone generū differentiā annotauimus,illis quoqꝫ cognitā extitiſſe,affirmare poſſumus.Quorū quidē generū,et ſi vtrunqꝫ latinè *Draco*, Romæ vero *Tragina* indifferenter appellatur, nobis tamen clarioris doctrinæ gratia, primū,maiorem,ſecundum verò,minorem Draconem vocare licebit.

ALIORVM IN MARINO DRACONE DESCRIBENDO ERRORES,

Sicuti Scriptores omnes,eò quòd vnum tantùm marinū Draconem cognouerint, ne-
gligentia;ſic eorū plurimi ignorantia quoqꝫ damnandi ſunt. Quippe qui,neqꝫ cū probè
agnouiſſe videantur. Cum .n. Serpens marinus,qui (vt in prima hiſtoria noſtra monſtra
uimus) græcè Ὄφις θαλάσσιος vocatur, ex longorúmqꝫ piſciū cenſu eſt; à marino Dracone,
qui græcè Δράκων appellatur,quíqꝫ longis piſcibus,vt ex eius depictis formis conſpicitur, A
[y] lib. 9.cap.27. — annumerari non poteſt;toto prorſus genere differat;Nō defuere tamen, qui vnum et eun
[z] Hiſt.li.9.c. 37 — dem piſcem,Draconem & Serpentē marinū eſſe crediderint. Plinius nanqꝫ ſcribens,[y] *Dra-* — *Plinii lapſus.*
[a] lib.24.de ani. — *co marinus captus,atque immiſſus in arenam,cauernam ſibi roſtro mira celeritate excauat,* cum Draconi tribuat,
[b] Vulg. com. in — [z] *quod ex Ariſt. (quem tranſcribit) Serpenti debetur;*Draconem,marinū Serpentē eſſe arbitratur.Cuius
Dios.li.2.c.13 — errorem,[a] Albertus primùm,[b] ac Matthiolus deinceps ſequuntur; Eiuſdem præterea ſen- — *Plures Pli-*
[c] Hex. Hom.7. — tentiæ fuit,& S. Baſilius inquiens[c] *Dracones enim, & Murænæ, & Anguillæ in limoſis fluminibus naſcentes,* — *nii errorem*
[d] Hex. l.5.ca.2 — *itemque ſtagnis,uenenū iaculantibus reptilibus magis quàm piſcibus,iuxta naturæ ſimilitudinem appropinquant*,cui etiā — *ſecuti.*
[e] lib.24.de ani. — conſentit S.Ambroſius, dicens,[d] *Quid dicam genera Serpentium,Dracones,Murænas,Anguillas.*Sed adhuc
rurſus,ac grauius multò errat Albertus, ſcribens,[e] *Draco maris (ut dicit Plinius) ingens eſt beſtia ad-* — *Alberti er-*
modum ſerpentis formata,ſed pinnas habet,quibus utitur ad natandum,& impetu uno multa maris ſpatia pernatat, magni- — *ror.*
*tudine uirium ſuarum.Eſt autem beſtia uenenoſa,& quoſque momorderit piſces,uel alia animalia moriuntur;*Nam non
ſolùm,fictum,ac à nullo vnquam viſum maris Draconem pingit;ſed id etiam falsò in au B
thorem Plinium refert;Quādo huiuſmodi imaginarii Draconis nunquam meminerit ipſe,
[f] Vulg.comm.in — Licet[f] Andreas Matthiolus (cui pro ſedula & diligenti, quā in ſimplicibus dignoſcendis — *Matthioli er-*
Dios.l.2.ca.13 — operam nauit,plurimū certè debemus)Alberti potius errore ductus, quàm ipſa Pliniana — *ratum.*
lectione certior factus,*hoc idem Plinio tribuat.* Verùm cum ipſe,hunc Alberti,Draconem, eum
non eſſe,de quo Dioſcorides,ac Ariſtoteles pertractant,paulò poſt aduerteret;Horū ma — *Matthioli al-*
rinum Draconem deſcribere volens,non hunc piſcem noſtrum,qui verè marinus Draco — *ter error.*
[g] Vulg. com. in — eſt,[g] ſed *Hippocampum* (vt cuiqꝫ eius deſcriptionem contemplanti patet) *pingit*, vulgari(vti ar C
Dios.li.2.ca.13. — bitror) nomenclatura deceptus,Nonnullis enim in locis Hippocampus.*il Dracone marino uul-*
[h] li.de piſc.ca.19 — *gò* appellatur. *Poſtemò Iouius* etiā in hoc piſce cognoſcendo aberrat[h] *ipſum*,propterea quòd — *Iouii dece-*
Romæ *Tragina* vocetur,(nominis ſimilitudine deceptus)*antiquorum Trachurū eſſe* aſſerens;Cum — *ptio.*
Trachurus piſcis ſit ab hoc longè diuerſus, vt hiſtoria noſtra decima tertia demōſtratur.

VTRIVSQVE MARINI DRACONIS DESCRIPTIO.

Maior Draco ore eſt minutis dentibus denticulato, non in longitudinem, ſed in o-
bliquum, nec recta, ſed curua ſciſſura ſciſſo; Conuexa enim latera inferioris ma-
xillæ (quæ paulò longior eſt ſuperiore, nec rectà, ſed obliquè ſurſum porrigitur) à
concauis ſuperioris lateribus, dum os clauditur,ſuſcipiūtur.Oculos amplos, permagnis
ſuperciliis munitos habet;Capútqꝫ vniuerſum magnū etiam,& rotūdum; Ac branchias
[i] lib. 32. cap.11. — vtrinqꝫ quaternas;Quarū,exterius operculum[i] ut Plinius quoqꝫ[k] ac Iſidorus Hyſpalen-
[k] lib.12. cap.6. — ſis teſtantur,*Aculeo ad caudam ſpectante armatur;*Et quemadmodum piſcibus aliis quāplurimis, ita D
& ei,binæ vtrinqꝫ inſunt pinnæ,Duæ maiores in lateribus prope brāchias,Aliæ verò duæ
minores in ventre.Verùm cū hæ,quæ in ventre ſubſiſtūt, in piſcibus cæteris, caudæ pro-
piores eſſe ſoleant,quā quæ in lateribus ſunt,in Dracone ſecus accidit; Nam à cauda ma
gis recedunt ad capútqꝫ propius accedunt pinnæ ventris quā laterū. Præterea cum reli
quorū piſciū nonnulli in medio ventre,alii verò inferius, verſus caudā excrementorū ha
beant orificiū,in hoc ipſo prope illas ventris pinnas,ac capiti proximū huiuſmodi orifi-
cium conſiſtit.Vnde fit,vt breuis admodū eius vētris capacitas interna reddatur; in qua
ſicuti ſatis carnoſus conſpicitur ventriculus,ſic gracilia alia apparent interanea.Ab hoc

orificio per ventrẽ mediũ ferè vſqȝ ad caudã,pinna alia non valde lata,ſed craſsiuſcula extẽditur.In ceruice aũt,ſiue in primo dorſo,quaternos habet aculeos,membrana tenui, anteriori parte,nigra,poſteriori verò, alba intertextos,ac [l] vt Plinius aſſerit *peſtiferos*, à quibus per dorſum reliquũ ferè vſqȝ ad caudã,pinna alia excurrit. Piſcis totus longiuſculus eſt,ſine ſquamis,ventre albo,capite verò,& dorſo,& reliquo corpore, maculis ſubluteis paruulis ac frequentibus depicto.Vnde cũ Ael.ſcripſerit, [m] *Marinus Draco aliys piſcibus reliquo corpore ſimilis eſt,eius caput,et oculorũ magnitudo terreni Draconis ſpeciẽ ſimilitudinemque gerunt,magni.n.ſunt,et uenuſti, maxillæ etiã ſimilitudinẽ quandam habent cũ terreſtribus,& eius pellis non procul abeſſe à terreni palpanti uidetur, ſimul & infeſtis,et uenenatis armatus eſt aculeis*,hunc noſtrũ maiorẽ Draconẽ deſcripſiſſe videtur.A quo quidem minor,vti & diximus,& ex eorũ formis apparet, in nonnullis rebus differt; Cum
A maior.n. crebrò ad libræ vnius,& aliquando ad duarũ etiã magnitudinem excreſcat,minor ne dimidiã quidem librã implet;Præterea capite & corpore reliquo,non rotundo vt maior,ſed in latera cõpreſſo minor eſt.Cuius deniqȝ latera nõ ſubluteo ſolũ colore,quo maior ille inſignitus eſt;ſed frequẽtibus etiã,& obliquis, ad cœruleũ colorẽ vergentibus lineis,pulcherrimè depicta ſunt.

LOCVS ET NATVRA.

Ariſtoteles [n] *Inter piſces litorales Draconem* recenſet,quod Oppianus quoqȝ cõprobat,numerans enim piſces,qui circa ſaxoſa,ac arenoſa litora victitant,ſcripſit, [o] οἱ δὲ δράκοντες καὶ αἰκισαὶ συνόδοντες, Quæ quidem verba malè vertuntur à Lippio, [p] *Et denſato dente Dracones*, cum συνόδων, nomẽ piſcis,qui dentex (vti hiſtoria noſtra 29. edocet) latine dicitur, & non Draconis epitheton ſit;Soliuagũ,potius quã gregalem Draconẽ arbitramur;Propterea quòd,nun
B quã plures vnà capiãtur,vti piſcibus gregatim degẽtibus,accidere ſolet;Vnde in Romano etiã foro piſcatorio,quaterni aut quini vix ſimul reperiũtur. Quòd aũt captus,atque immiſſus in arenã,cauernã ſibi roſtro mira celeritate non excauet,vt [q] Plinius primũ, [r] ac Albertus, [s] & Matthiolus deinceps *falsò teſtantur*.Ex Ariſt.quẽ Plinius (vt paulò antè diximus) tranſcribit,intelligi poteſt. Ipſe.n. [t] *marino Serpenti, & nõ Draconi hoc adſcribit*.Nec pro eis excuſandis (vt in prima hiſtoria noſtra etiã declarauimus)hanc ſub terrã penetrãdi facilitatem, Draconi quoqȝ tribuere poſſumus.Cum nõ ſolũ,nullo ſit roſtri mucrone munitus,ſed etiã retuſa capitis magnitudine impeditus.Cum præterea Nicander, [u] *Eum maris uaſtatorẽ appellet.* [x] Dioſc. [y] Plin. [z] Oppi. [a] atqȝ Aelianus *Venenatis aculeis,quibus armatus eſt,id efficere declarant*.Quos quidem cũ & in dorſo,& in branchiis (vt ſupra monſtrauimus)habeat, Plinius Araneũ cũ vo
C cans, [b] *peſtiferũ animal eſſe,ſpinæ in dorſo aculeo noxium dicit*, Iſidorus Hyſpalenſis [c] *branchiarum aculeos uenenatos aſſerit eſſe*.Noſtræ verò ætatis piſcatores,& dorſi,& branchiarũ nõ venenatos ſolũ, ſed peſtiferos etiã aculeos eſſe teſtantur;Vnde à captis Draconibus ſtatim hos omnes abſcindunt,ne quempiã imprudenter piſcẽ pertractantẽ pernitioſè lædãt. Quibus profectò magis credendum eſſe cenſemus, quã Aeliano ſcribenti, [d] *Gobio, Draco,piſces marini pungendo uenenum emittunt;minimè tamen mortiferum*.Vt Volaterranus aũt inquit, [e] *Si manu dextra adripias eum,contumacẽ renitentemque experieris,ſi læua, ſubſequentẽ*. Sed maiori dignũ eſt admiratione,quod Gyllius refert,inquiens, [f] *Multi piſcatores mihi teſtati ſunt,eo tẽpore cum piſcium genus amore tenetur,ſe uidiſſe in uulnere, quod huiuſmodi piſcis inflixiſſet,piſciculos illius ſimiles generatos eſſe.*

[Margin: Lippij error.]

[Margin: Plinij Alberti & Mathioli lapſus.]

[Margin: Aelianus notatur.]

VT NVTRIAT.

Galeni teſtimonio [g] *Dracones,omnibus ijs,qui ipſis ueſcuntur,durã habere carnẽ manifeſtè apparẽt*, non ta-
D men immodicè duri ſunt;Vnde quouis modo conditi, cum nullam peculiarẽ cõditionem habeant,ſatis grati ſunt palato.Multum etiam nutriunt,nec mali ſunt ſucci.

QVAE ICTVI EIVS MEDEANTVR.

Vt Dioſcorides ſcriptũ reliquit, [h] *Cõtra ſpinæ ſuæ ictus remedio eſt diſſectus,et impoſitus marinus Draco.* Quod Plinius quoqȝ aſſerit,ſubdẽs ẽt, [i] *uel cerebro toto prodeſt*.Quibus nõ ſolũ cõſentit & Galenus,ſed declarat ẽt, [k] *Oportere uiuum ſecari,protinuſque affectis partibus apponi. Et Triglã ſimiliter eidẽ Draconis ictui mederi*.Paulus verò ait. [l] *Marini Draconis ictum plumbo infricato,aut Serpillo conciſo illinito,aut lente elixa,aut Sulphure cũm aceto,aut Dracone ipſo diſſecto,foueri locus urina humana debet,abſinthium cum diluta uini potione bibi,aut eleliſphacus,aut ſurculi ficulnei, in dulci uino dilutum, aut piſcis ipſius cerebrum*. Poſtremò vt Plinius edocet, [m] *Dentium etiam ſedantur dolores,oſsibus Draconis marini ſcarificatis gingiuis.*

[l] lib.9.cap.48.
[m] lib.11.cap.41.
[n] Hiſt.lib.8.cap.13.
[o] lib.1.fol.6.55. Græcè.
[p] li.1.fo.109.3
[q] li.9.ca.2[illegible]
[r] lib.24.de animalib.
[s] Vulg.Comm.in Dioſc.li.2.ca.13.
[t] Hiſt.li 9.ca.37
[u] in Theriaca.
[x] lib.2.ca.13.
[y] lib.32.ca.5.
[z] li.2.fo.2[illegible]
[a] li.11.ca.41. li.13.ca.7.
[b] lib.9.ca.48.
[c] lib.12.ca.6.
[d] lib.13.cap.7.
[e] lib.25.
[f] lib. de nominib. piſ.ca.65.
[g] Claſ.2.fo.30 B.
[h] li.2 cap.13.
[i] lib.32. cap.5.
[k] Claſ.5.fo.85. H.
[l] lib.5. ca.22.
[m] lib.32. ca.7.

N G Ovos
L Asellus
V Merluzo
P. 13.

HISTORIA VNDECIMA
DE ASELLO

NOMEN.

HIC noster piscis decimus tertius, qui Romæ *Merluzo*, ab Hispanis *Merluza*, à Gallis *Merlu*, à Lusitanis *Pescada*, à Germanis *Stockfisch*, & à Græcis nostri temporis *Gadaron* vocatur, Latinè Asellus, Græcè verò ὄνος & ὀνίσκος dicitur,[a] *Cuius cum duplex* (vt infra monstrabimus) *genus sit, maiorum unum, minorum verò alterum* vtrunq; ὄνον, & ὀνίσκον appellari, Galenus asserit, inquiens,[b] *Quos Philotimus ὄνους vocauit, alii ὀνίσκους dixerunt*,
A cuius sententiæ Athenæum etiam fuisse arbitror, scribens enim ὄνος καὶ ὀνίσκος φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζωϊκῶν ἔχει στόμα ἀνερρωγὸς ὁμοίως τοῖς γαλεοῖς, hoc est, *Asinus & Asellus, dicit Aristoteles in libro de animalibus, habet os maximè rescissum, nō secus quàm Galei*, ὄνος ἀπὸ τοῦ ὀνίσκου diuersum facere non videtur. Aduertendum tamen est[d] solùm ὄνου, & nunquã ὀνίσκου (& si secus hic testetur Athenæus) Aristotelem meminisse; Quapropter genus indifferenter vtrunque ὄνον ab ipso vocari (nisi de maiorum tantùm genere, cum locutum esse velimus) credere oportet. Vt alii verò volunt, differt[e] ὄνος ab ὀνίσκου, ita vt maior asellus ὄνος, minor ὀνίσκος uocetur. Qui quidem ὄνος[f] γάδος etiam[g] & βάκχος[h] & καλλαρίας appellatur. Et si nonnullis[i] βάκχος[k] ac καλλαρίας, non ὄνος sed ὀνίσκος sit. ὀνίσκος verò[l] γαλλαρίας quoque[m] & γαλλερίδας[n] & γελαρίης,[o] & καλλαρίας,[p] & χιμάρης,[q] & μαξεῖνος,[r] & βάκχος dicitur. Est autẽ huic pisci
B vel teste Mar. Varrone[s] *Propterea quòd asininum colorem habeat*, vel vt Oppianus author esse videtur[t] Quoniã asini instar segnis sit, Aselli nomen; & si indignè vt Ouid. testatur, inquiens.

[u] *Et tam deformi non dignus nomine Asellus.*

Athenæus notatur.

DVO ESSE GENERA, ET QVIBVS AB INVICEM DISTINGVANTVR.

Plinius, Oppianus, atq; Dorion, duo Asellorũ genera constituunt, quibus autẽ hæc ab inuicẽ differãt genera, manifestè ac plenè satis explicat nemo; Quamobrẽ (eorũ scriptis nitentes) id nunc nos operã dare oportet. Cum Plinius itaq; scribat,[x] *Asellorum duo genera, Callariæ minores; & Bacchi, qui non nisi in alto capiuntur, ideo prælati prioribus*. Quatruplici inter se differentia Asellos differre, asserere videtur; Primùm.n. sicuti priores, quos Callarias vocat, minores
C facit, Sic alteros, quos Bacchos appellat, maiores esse innuit. Eodem præterea authore, loco etiã differunt, inquiens enim, *Bacchos*, quos magnos censet, *non nisi in alto capi*; Callarias quos minores statuit, litorales esse inferre videtur; Cui assentitur & Oppianus, quippe qui[y] *ὀνίσκους inter minores ac litorales pisces*,[z] *ὄνους* verò *inter maiores, ac alto mari degentes connumerat*. Præstantia deinceps eos seperat Plinius, dicens, *ideo Bacchi prælati prioribus*. Postremò nominibus quoq; diuersi sunt. Plinius nanq; *minores Callarias, maiores Bacchos* appellat; Et si alibi Callariam ab Asellorum genere separare videatur, inquiens,[a] *Callarias Asellorum generis, ni minor esset*. Oppianus verò, ac[b] Dorion *minores ὀνίσκους, maiores ὄνους* vocant. Num aliis item præter has inter se distinguãtur differentiis, haud certò scimus; Quando vti minorem Asellum crebrò vidimus ac pertrectauimus; Ita maiorem vidisse, datum huc usq; nobis non est.

D
DESCRIPTIO MINORIS ASELLI.

Caput habet Asellus latum admodum, ac pressum,[c] *Os verò magno (Galeorum instar) rictu dissectum*, vt Athenæus Aristotelis testimonio testatur. Verùm neq; hoc apud Aristotelem legitur, neque illud Galeorum instar, verum esse videtur. Nam cum Galeis ferè omnibus inferna corporis parte os sit, illúdque non admodum patulum, Asello verò in extremo rostro, ac maximo hiatu recissum, nullo prorsus pacto, Galeis Asellus ore similis esse poterit. Cuius quidem os, sicuti maximè dehiscit; sic etiam maximè denticulatum est. Inferior nanque maxilla, quæ paululum prominet, vno acutorum dentium ordine, superior verò duplici munitur. Oculos præterea maximos, ac branchias vtrinque quaternas habet, prope quas binæ vtrinque insunt pinnæ. Estque vt Epicharmi authoritate Athenæus ait;

Athenæus reprobatur.

[a] Pli.lib.9.ca.17
[b] clas.2.fol.25.
F
[c] li.7.fo.157.35
[d] Hist.lib.8.cap.15.li.9.cap.37.
[e] Opp.lib.1 fo.5.51. fol. 6.37. Græcè.
[f] Athe.li.7.fol.157.40.
[g] Pli.li.9.ca.17.
[h] Athe.li.7.fol.157.43.
[i] Athe.lib.3.fol.59.49.lib.7.fol.157.42.
[k] Pli.lib.9.cap.17.li.32.ca.11
[l] Athe.lib.7.fo.157.7.
[m] Athe.li.7.fo.157.41.
[n] Athe.lib.7.fo.157 42.
[o] Pli.li.9.ca.17.lib.32.cap.11.
[p] Athe.lib.3.fo.54.49.
[q] Athe.lib.7.fo.157.41.
[r] Athe.lib.3.fo.59.49 li.7.fo.157.42.
[s] li.4.de lin.lat.
[t] Opp.lib.1.fol.109.14.li.3.fo.134.22.
[u] lib.de pisc.fo.37.27.
[x] lib.9.cap.17.
[y] li.1.fo.108.31
[z] lib.1.fol.109.14.
[a] lib.32.cap.11.
[b] Athe.lib.7.fo.157.40.
[c] lib.7.fo.157.36.

[d] πιλο

[d]πιλογάστωρ, id est, *uentriosus*, Et si alibi apud Athenæum, hanc eandem Epicharmi sententiam rursus referentem [e]ποικιλογάστωρ, hoc est, *uarium uentrem habens*, mendosè legitur; Cum sicuti verè ventriosus, sic nequaquam vario ventre conspicitur. Corpore autem reliquo teres est. Squamis tegitur minutis, in lateribus ac dorso, ad cineraceum colorem vergentibus, qualem in quadrupedibus videmus Asinis. Vnde [f]*Ei Asini nomen* (vt diximus) *inditum est*. Plinio teste [g]*Lapillos duos in capite habet*. Qui ab [h]Athenæo & Aeliano *molari figura esse creduntur*. Et si re vera, non rotunda, sed oblonga figura esse reperiantur. Solus piscium [i]Athenæo [k] ac Aeliano authoribus, *Cor in uentre continet*; Quod in minoribus, secus esse crebra sectione didicimus; eodem enim loco, quo & pisces reliqui, & non in ventre, illud habent. Num id autem in maioribus forsan verum sit, si quando maiorum occasio dabitur, periculum faciemus.
Interna uentris capacitas, tenuissima ac nigerrima, vndique oblinitur membranula; Quæ A
sola digiti admotione facillimè diuellitur. Ventriculo est crasso & albo; Intestinis verò tenuibus & rubentibus; Fel iecori committitur; Vterum autem bifidum, nec admodum oblongum; Spinam verò vnam tantum habet; Vt Athenæus Dorionis testimonio asserit, inquiens, [l]Δωρίων δὲ ἐν τῷ περὶ ἰχθύων τὴν ποταμίαν φησὶ μύραιναν ἔχειν μίαν ἄκανθαν μόνην ὁμοίαν τῷ ὀνίσκῳ τῷ καλουμένῳ γαλλαρίᾳ, hoc est, *Dorion autem in libro de piscibus, fluuiatilem ait Murænam habere unam spinam tantùm, similem Asello, qui uocatur Gallaria*, Et non, vt perperam admodum interpretatur Iouius, inquiens, [m]*Apud Dorionem fluuialis Muræna, quæ marina sit multo minor, Gallaria nuncupatur, quoniam unam tantùm habeat spinam*. Quòd ei autem vnica spina sit, non solùm ex eo verum est; quòd præter eam vnam, quæ à capite per dorsum ad extremam vsque caudam deducitur, nullæ aliæ
(uti in quamplurimis aliis piscibus contingit) per carnem conspersæ apparent; sed ob id B
etiam, quòd ab aliis cæterorum piscium dorsi spinis, diuersa adeo ratione fabrefacta sit, ut verè vna dici possit. Cum piscium enim omnium dorsi spina multis constituatur vertebris; In piscibus reliquis, ex vtroque quamplurium superiorum vertebrarum latere, transuersales spinæ, acutæ, longæ, incuruæque adeo, vt vniuersam ventris capacitatem amplectantur, atque constituant, enascuntur; Quæ quidem sic vertebrarum lateribus committuntur, vt modicula quauis elixatione, earum ita iunctura soluatur, vt non vnam, sed plures spinas esse, conspicuum fiat; Ex Aselli verò vertebris, nullæ profectò huiusmodi spinæ, sed earum vice, transuersales solùm quidam processus, externa parte conuexi, interna verò concaui, exoriuntur; Qui quidem diuersæ, à dorsi spina, spinæ censeri non
possunt; Cum neque (eò quòd prorsus vertebris connati sunt) vlla à dorsi spina dissolui C
elixatione possint; neque aliquam spinæ formam præseferant. Quippe qui non solùm breuissimi sunt (uix enim mediam ventris capacitatem sepiunt) sed præter spinarũ etiam rationem, in retusas admodũ desinunt extremitates; Ex quibus utrinque crassa suboriens membrana capacitatem insignem, intus vacuam extuberantémq; adeo efficit, vt ventriosus Asellus ipse reddatur. Qua quidem membrana dissecta, ad amussim adeo Scaphæ forma repræsentatur, vt nihil supra. Bilibrem sæpe, aliquando verò & paulò maiorem, minorem Asellum captum vidimus.

QVOD HIC PISCIS NOSTER, ASELLVS SIT.

Ne hunc nostrum decimum tertium piscem, Asellum esse, tyranni more imperare vi-
deamur; quibus persuasi rationibus id arbitremur, aperiamus oportet. Cum itaq; M. D
Varrone teste, [n]*Ab asinino colore, quem habet, Asellus piscis dicatur*; Hic verò noster præ piscibus cæteris asininum colorem referat, iure Asellus censeri debet. Et maximè cum os admodum rescissum habeat, [o]*Cuiusmodi os Asellus* ab Athenæo *habere dicitur*; Ventriosúsque sit, [p]*Quemadmodum Asellum esse asserit Epicharmus*. Ac lapides in cerebro contineat, *Vti* [q] *in Aselli cerebro reperiri scribuntur*. Vnicámq; spinam habeat sicuti [r]*unius solùm spinæ Asellum esse testatur Dorion*; Postremóq; à Græcis nostri temporis Gaidaron vocetur, quasi γάδιον, antiquum Græcum nomen referre volentibus.

NATVRA, ET MORES.

Solitarius piscis est Asellus, [s]*minimè enim gregatim degit*; Quò forsan fit, vt par-

Marginal notes (left): [d] li.7.fo.163.33 — [e] lib 7. fol.157.39. — [f] M. Varr.lib.4. de ling. lat. — [g] Pli.li.32.cap.10. — [h] Athe.lib.7.fo.157.37 AElia. lib.11.ca.32. — [i] lib.7.fol.157.36. — [k] lib.11.cap.32. — [l] lib.7 fo.156.6. — [m] lib.de pisc. ca.34. — [n] lib.de ling.lat. — [o] li.7.fo.157.36. — [p] Athe.li.7.fol.163.33. — [q] Pli.li.32.ca.10 Athe.lib.7.fo.157.37.AElia. lib.11. cap.32. — [r] Athe.lib.7.fol.156.6. — [s] Athe. lib.7.fo.157.36.AElia. lib.11. cap.32.

Marginal notes (right): Athenæi mendum. — Athenæus & Aelianus notantur. — Iouii error.

tus eius deprehendi non posſit, ſicuti [t] Oppianus [u] ac Aelianus tradidere; Quod quidem ab Ariſtotele quoque ſcribi, falsò aſſerit [x] Iouius; Cum nullibi id apud eum legatur. Ab Oppiano, de maiori Aſello loquente, [y] *Segnis etiam cenſetur*; Cum piſces venatur, ea ab Ariſtotele vti ſolertia dicitur, [z] *Vt obruat arena ſeſe, cumque nullam ſui corporis partem intectam reliquerit, uerberat radiolis, quos in ore habet, quoſque piſcatores uirgulas uocant, Quas piſciculi cum aſpexerint, adnatant quaſi ad algas, quibus ueſci ſoliti ſunt*. Verùm in minorum Aſellorum ore, nullos huiuſmodi radiolos, aut virgulas haberi, certò ſcimus. Num verò in maiorum ore reperiantur, ſi quando eorum copia dabitur, cotemplabimur, De quorum maiorum venatione agens Oppianus [a] *Eos minoribus inſidiari piſcibus ait*; Quo autem aſtu inſidias illis tendant, minimè edocet, Idem author eſt, [b] *Maiorem hamo infixum, haud ſponte trahentem ſequi, ſed plurimum reluctando, ſæpe hamo ſolutum (piſcatore dolente) effugere*. Et vt idem etiam tradit, [c] *Minori, pro eſca in capiendis Orcinis utuntur piſcatores*.

Iouii error.

Ariſtotelis notatur.

A

LOCVS.

Vt Plinius ſcribit, [d] *Marinus piſcis eſt Aſellus*; Et Oppiano teſte [e] *Minor cœnoſis ac herboſis litoribus paſcitur*. Vtriuſque verò teſtimonio [f] *Maior in alto mari degit, caua ſaxa colens*, [g] *Aeſtus impatientia mediis feruoribus ſexagenis diebus latet, indicio autem eſſe uidetur, quòd longo interpoſito tempore capiatur*; [h] *Quòd ſolus enim piſcium æſtate lateat*, vt Athenæus teſtatur. [i] Ariſtoteli [k] ac Plinio aduerſatur. Quippe qui non Aſellum ſolùm, *Sed Glaucum etiam, ac Auratam æſtate latere dicunt*.

Animaduerſio in Athenæum.

B

QVANTAE NOBILITATIS SIT.

Vt author eſt Plinius, [l] *Poſt Accipenſerem, apud antiquos piſcium nobiliſſimum habitum, præcipuam authoritatem fuiſſe Lupo, & Aſellis Cornelius nepos, & Laberius poëta mimorum tradidere*. Teſte Galeno. [m] *Aſelli, ſi probo utantur alimento, & mari puro, carnis bonitate cum ſaxatilibus contendunt*. Et eodem authore [n] *mollem carnem habent, & ſi non æquè, ac ſaxatiles friabilem*. [o] *Vnde ſi ſaxatiles deſint, huiuſmodi Aſellis uti poſſumus*. [p] *Qui praeuo alimento utuntur, aut in aquis mixtis, & potiſſimùm ſi eæ uitioſæ fuerint, degunt; carnis quidem mollitiem non abyciunt, ſed pinguitudinem ac lentorem acquirunt, & ob id neque ſuaues amplius, ut ante manent, & alimentum ex ſeipſis excrementitium reddunt*. [q] *Qui Bacchus autem appellatur*, (Plinio authore) *aliis præfertur*. Vt verò teſtatur Diphilus, [r] *boni ſucci eſt, ſed non facilis concoctu, uiroſumque aliquid in ſe habet*.

C

CONDIMENTVM.

Si gulæ mos gerendus ſit, aut torreri, aut frigi; Si verò ſanitati conſulendum. Vt Galenus docet [s] *In albo iure elixari debent recentes Aſelli*, Fit autem ius album, vt idem tradit hoc modo; [t] *Copioſam aquam primùm in ollam iniice, deinde olei quod ſatis ſit, adfundito, cum pauco anethi & porri, deinde cum piſces ſemicocti fuerint, ſalis tantum inſpergito, quoad totum ius ſalſum nondum appareat. Hæc præparatio uel ægris ipſis eſt accommoda*. Saliti autem, qui non in ligneis vaſculis garo madentes, ſed oſsis ferè inſtar, exiccati aſſeruantur; non niſi vel prius tota nocte in aqua macerati, vel paulò ante, ligneo malleo (quod maximè Tridentinæ mulierculæ faciunt) admodum contuſi, probè excoqui poſſunt.

D

IN MEDICINIS VSVS.

Vt ab Aëtio proditum eſt; [u] *Recens Aſellus in albo iure coctus, omnem interaneorum morbum ſanat, maximè alui ab acribus humoribus infeſtatæ*. Teſte verò Plinio [x] *Lapilli, qui in capite eius plena luna inueniuntur, contra febrium circuitus in linteolo alligantur*.

[t] lib. 1. fo. 110. [illegible]
[u] lib. 11. cap. 32.
[x] lib. de piſc. cap. 20.
[y] [illegible] 1. fo. 10[illegible]. 14
lib. 3 fol. 134. 22.
[z] Hiſt. lib. 9. ca. 37.
[a] lib. 1. fol. 109. 1[illegible].
[b] [illegible] 3. fol. 134. 22.
[c] lib. 3. fol. 135. 11.
[d] [illegible] 32. cap. 11.
[e] lib. 1. fo. 108. 21
[f] Plin. lib. [illegible] 1[illegible] Opp. lib. 1. fol. 109. 14.
[g] Hiſt. lib. 8. cap 15. Pli. lib. 9. ca 16. Opp. lib. 1. fo. 109 14. Aelia. li. 11. ca. 32
[h] lib. [illegible] fol. 15[illegible]. 3[illegible].
[i] Hiſt. li. 8. ca. 15
[k] lib. 9. cap. 16.
[l] [illegible] 9. [illegible]
[m] claſ. 2. fol. 29. F.
[n] claſ. 2. f. [illegible] 13. H. claſ. 7. fol. 50. F.
[o] G. claſ. 2. fol. 44. A. claſ. 7. fo. 45. G. 51. F.
[p] Gal. claſ. 2. fo. 29. F claſ. 7. f. 51. F.
[q] lib. 9. cap. 17.
[r] Athe. lib. 8. fo. 177. 3[illegible].
[s] Gal. claſ. 2. fo. 29. H. claſ. 7. fol. 45. G.
[t] Gal. claſ. 2. fo. 29. H. claſ. 7. fol. 107. G.
[u] tetrabibl. 1. Ser mo. 2.
[x] Pl. li. 32. ca. 10

P XIIII.

N. G. Κεφαλος.
L. Mugilis.
V. Cephalo.

HISTORIA DVODECIMA
DE MVGILE.

NOMEN.

PISCIS noſter quartus decimus, qui Romæ *Cefalo*, Venetiis *Cieualo*,
Senis *Mazone*, & in Gallia *Mullet* appellatur, Latinè *Mugil*, & *Mugilis*;
Græcè verò κεϛρεὺς dicitur,[a] *Eo quod teli modo, publica Athenienſium pœna in-
tret adulteros; Eſt enim miſſilis genus Ceſtron, quod noſtri Veruculum uocant.* Vnde &
A Iuuenalis ait, [b] *Necat hic ferro, ſecat ille cruentis*
Verberibus, quoſdam mœchos & Mugilis intrat.
Vt verò Polemon apud[c] Athenæum teſtatur, vocantur κεϛρεῖς à
quibuſdam etiam πλῶτες.

SPECIES PLVRES.

Cum authores tum in genere aſsignando, tum in ſpeciebus conſtituendis, eius, de quo
Iouij lapſus. nunc agitur piſcis, inter ſe admodum diſcordes videantur; Sicuti iure, [d] Iouio minus ſuc-
cẽſemus, quod toto (vt aiũt) in re hac, aberrauerit cœlo. Sic omnia hæc, quoad fieri pote
rit, lucidiora reddere nitemur. Cũ κεϛρεὺς igitur nõnullis (vt infra docebimus) ſpecies ſit;
Ariſtoteli tamen, Dorioni, ac Euthydemo, genus eſt; Et ſi in ſpecies eaſdem ab iis non di-
ſtribuatur; Ab Ariſt. nanque τῶν κεϛρέων, ſpecies quatuor recenſentur,[e] χέλλωνες, Σάργος, Μύξων,
B & κέφαλος.[f] Dorion cum in libro de piſcibus τῶν κεϛρέων alios marinos, & alios fluuiatiles fa-
ciat; Marinorum ſpecies duas numerat, κέφαλον, & νῆϛιν.[g] Euthydemus verò in libro de ſal
ſamentis τῶν κεϛρέων ſpecies duas conſtituit, φλωία, & Διδακτυλία. Alii autem & ſi κεϛρέα, nõ ge
nus, ſed ſpeciẽ (vt diximus) eſſe velint, huius tamen quo de agimus piſcis, genus vnũ eſſe,
ac ſpecies plures haud inficiantur; Hiceſius.n. genus hoc λευκίσκον appellat, quatuórque
ab eo vocatorũ λευκίσκων ſpecies dinumerãtur,[h] κέφαλοι, κεϛρεῖς, χελλῶνες ac μύξινοι. ab Oppi.
generis huius (cui nullum ab eo inditũ eſt nomen)[i] & κεϛρεὺς, & κέφαλος ſpecies tãtùm cen
ſentur.[k] Galenus verò λευκίσκον, nõ genus facit, ſed Mugilũ ſpeciebus annumerat. Quam-
obrem tanta exiſtente in his conſtituendis ſpeciebus auctorũ varietate, ſi quæ nam earũ,
re ipſa, quæ ue nomine tantũ abinuicẽ differãt (vti par eſt) contemplari velimus; De vna
C quaq; ſeorsũ, ac priuatim pertractemus oportet, ab illis, quas Ariſt. recẽſuit, exordiẽtes.

DE PRIMA MVGILVM SPECIE, QVAE ΧΕΛΩ͂Ν ID EST LABEO DICITVR.

Primùm itaq; apud Ariſt. primã Mugilum ſpeciem referentẽ,[l] χέλλωνες mendosè legi-
tur quando in Athenæo,[m] tum hanc Ariſt. ſententiam,[n] tum aliam Hiceſii in qua ſpecies
hæc recenſetur, citante, non χέλλωνες, ſed χελῶνες habeatur; Et alibi apud eundem Ariſt, ſpe
Ariſt. Athe. ciem hanc[o] χελῶνα vocari reperiamus. Vnde ſicuti χέλλωνες in Ariſt. ita & alibi in Athenæo
et Euſt. locus [p] κολῶνες, ac in Euſtathio[q] χελλῶνες corruptè legi arbitramur; locíſque omnibus χελῶνες, re
caſtigatur. ſtituendũ eſſe; Ita vt prima ſpecies hæc, χελῶν tum ab Ariſt. tum ab Hiceſio vocetur; Nec
D enim obſtat quod non Mugilum, ſed Leuciſcorum ſpecies cenſeatur ab Hiceſio; Cum τῶν κε
ϛρέων Ariſt. Dorionis, atque Euthydemi; & τῶν λευκίσκων Hiceſii, idem re ipſa genus ſit, ſolo
nomine differẽs; Appellãtur præterea eodẽ Hiceſio auctore,[r] χελῶνες etiam βάκχοι, Ni men
Athen. locus doſus locus ſit, βάγχοι quę (vti ſuſpicor) legi potius oporteat; propterea quod inter Aſel
emendatur. li ſpecies[s] à Plinio,[t] à Dorione,[u] atque ab Euthydemo Bacchus dinumeratur, & non inter
Mugiles, Banchus verò à Plinio[x] nõ ſolũ inter piſces, ſed etiã[y] inter Mugiles recenſetur.
Et ſi non χελῶνα, vt hic teſtari videtur Hiceſius; ſed *Myxona à quibuſdam Banchum uocari aſſerat.* Ver-
titur aũt χελὼν à Theodoro Labeo, eo quod ἀπὸ τοῦ χείλεος, (id eſt à labro) deducatur; Vnde
cum Ouidius,[z] Plinio referente. *Placentem cauda labrum*, inter piſces numerauerit χελῶνα ſiue
labeonem, ab eo labrum vocatum fuiſſe, iure credere poſſumus.

DE SECVNDA MVGILVM SPECIE, QVAE ΣΑ'ΡΓΟΣ AB ARISTOTELE, ET ΚΕΣΤΡΕΥ'Σ AB HICESIO VOCATVR.

Secunda ſpecies σάργος dicitur[a] ab Ariſt. Verũ cũ præter hanc Mugilũ ſpeciẽ, alius etiã

[a] Volat. lib. 25. Herm. in Caſt. Plin. Cælius li. 27. cap. 4.
[b] Satyr. 10. 32.
[c] li. 7 fol 153. 31 Euſt. f. 117-. 62
[d] li. de piſ. ca. 10
[e] Hiſt. li. 5. ca 11
[f] Athe. li. 7. fol. 153. 17. Euſt. fol. 1177. 62.
[g] Ath. lib. 7. fo. 153. 27. Euſt. fol. 1177. 62.
[h] Athe. lib. 7. fo. 153. 14. Euſt. fol. 950. 8
[i] lib. 1. fol. 5. 57 Græce.
[k] claſ. 2. f 28. H
[l] Hiſt. li. 5. ca. 11
[m] li. 7. f. 153. 21.
[n] li. 7. fo. 153. 15 & 16.
[o] Hiſt. li. 6. c. 17 li. 8. ca. 2.
[p] lib. 8. fo. 177. 37. & 38.
[q] fol. 950. 8.
[r] Athe. lib. 7. fo. 153. 17. Euſt. f. 950. 8.
[s] li. 9. cap. 17.
[t] Athe. lib. 3. fo. 59. 49.
[u] Ath. li. 7. fol. 157. 42.
[x] li. 32 ca. 11.
[y] lib. 32. cap. 7.
[z] lib. 32. cap. 11.
[a] Hiſt. li. 5. ca. 11. lib. 6. cap. 17.

piſcis ſit, qui tum ab eo, tũ ab aliis quãplurimis ſcriptoribus, σάργος vocatur (vt noſtra. 59.
hiſtoria Sargo dicata, videri poteſt) ſicuti illũ à Mugilibus diuerſum, Sargum, ita hunc,
qui inter Mugiles recenſetur, Sargonẽ vertit Theodorus; Vt aliquã inter eos, nominis (vti
arbitror) ratione, differentiã conſtitueret; Et licet τοῦ σάργου, ſiue Sargonis inter Mugilũ ſpe
[b] lib. 7. fo. 153. cies Ariſt. ſolùm, & [b] Athenæus hanc Ariſtotelicam ſententiã citans, meminerint; Hanc ta
21. men ipſam ſpeciẽ ab Hiceſio κεστρία vocari opinamur; idque non ea ſolùm ratione, quod
ſicut τῶν κεστρέων ſecunda ſpecies ab Ariſt. Sargo, ita τῶν λευκίσκων ſpecies ſecunda κεστρεὺς ab
Hiceſio dinumeratur; Sed ob id etiam, vt quemadmodum Mugilum ſpecies, Leuciſco-
rum ſpeciebus æquales ſunt numero, re item ipſa eaſdem faciamus.

DE TERTIA MVGILVM SPECIE, QVAE ΜΥΞΩΝ,

SIVE MVCO APPELLATVR. A

[c] Hiſt. li. 5. ca. 11. Tertia ſpecies [c] ab Ariſt. μύξων, [d] ab Athenæo Ariſtotelem citante μύξος, [e] ab Hiceſio (vt
li. 6. ca. 17. Athenæus refert) μύξινος; [f] Vt vero ſcribitur ab Euſtathio μυξῖνος vocatur; Cuius Plin. quoqꝫ
[d] li. 7. f. 153. 22 mentionẽ faciens, [g] *Myxona* appellat, *Banchumque* (vt ſupra diximus) *à nonnullis etiam dici aſſerit*, à
[e] li. 7. fo. 153. 15 Theodoro verò græcã nomenclaturã latinè reddere volente, Muco vertitur; Et cũ rurſus
li. 8. f. 177. 36 de Mugilibus agens Ariſt, dicat, [h] ἔστι δὲ ὁ μὲν κέφαλος πρόσγειος, ὁ δὲ πεfor ραῖος, οὐ βόσκεται δὲ ὁ πε
[f] fol. 950. 8. ραῖος, ἢ μύξαν τὴν ἀφ' αὑτοῦ, διὸ καὶ νῆστις ἐστὶν ἀεὶ hoc eſt, *Eſt quidẽ capito qui litoribus gaudet, alter verò tranſlito=*
[g] lib. 32. cap. 7. *ranus eſt, qui non niſi mucore veſcitur ſuo, quamobrem ſemper ieiunus eſt.* μύξωνα ſiue Muconem, περαίαν, id eſt=
li. 35. cap. 12. Tranſlitoranũ vocaſſe videtur; cũ μύξων à muco, ex quo [i] (authore Euſtathio) naſcitur, cu
[h] Hiſ. li. 8. ca. 2. iuſque maximè particeps eſt, nomẽ trahat; περαῖος verò præ cæteris Mugilum ſpeciebus
[i] fo 950. 9. muco abundet, quippe qui eo ſolo veſcatur; Verùm cũ [k] apud Athenæum hunc Ariſt. lo B
[k] lib. 7. fol. 153. cum citantẽ, non περαίας, ſed φεραῖος legatur; Sicuti in Athenæo ex Ariſt. φ. in. π. corrigerẽ, *Athen. locus*
25. ſic in Ariſtotele ex Athenæo, αιος. in. ος. emendarem, ita vt in vtroque περαῖος haberetur; Eun *corrigitur.*
[l] fo. 950. 7. dem præterea μύξωνα ſiue [l] μυξῖνον parui Cephali ſpeciem eſſe dicit Euſtathius.

DE QVARTA SPECIE, QVAE κέφαλος VOCATVR.

[m] li. 7. f. 153. 28 Quarta ſpecies κέφαλος appellatur, [m] *propterea quod* (vt apud Athenæum author eſt Euthy
demus) *magnum caput habeat*, Cuius omnes, qui Mugilum, aut Leuciſcorũ, ſpecies enarrarunt,
[n] Hiſ. li. 5. ca. 11. meminere; Vertitur autem à Theodoro Capito; & licet [n] Ariſt. κέφαλον & χελῶνα id eſt *Capi*
tonem ac Labeonem diuerſas Mugilum ſpecies fecerit, alibi tamen Capitonem, Labeonẽ etiã à
[o] Hiſ. li. 8. ca. 2. quibuſdã vocari teſtatur, inquiẽs, [o] ἔστι δὲ ὁ μὲν κέφαλος ὃν καλοῦσί τινες χελῶνα, hoc eſt, *Eſt autem*
Capito, quem aliqui Labeonem vocant. Quæ quidem Ariſtotelis ſententia, in Athenæo eam citante, C
[p] li. 7. fo. 153. 24 ſic mendoſè (vti arbitror) legitur, [p] ἔστι δὲ ὁ μὲν κέφαλος, ὁ δὲ χελὼν, [q] *Differt autem* (vt Dorion *Athenæi lo-*
[q] Ath. li. 7. f. 153 ait) *Cephalus à Cephalino, qui Cephalinus* βλεψίας *etiam dicitur.* *cus mẽdoſus.*
20.

DE EA MVGILVM SPECIE, QVAE νῆστις DICITVR.

[r] Ath. li. 7. f. 153 Νῆστιν Mugilum ſpeciem eſſe [r] Dorion (vt diximus) arbitratur, cui non ſolùm [s] Athenæus
18. Euſ. f. 1177 quoque aſſentitur, ſed id etiã *authoritate Archippi in Hercule uxorem ducente. Antiphanis in Lampone, Alexis in*
62. *Phryge, Amipſiæ in opere quod* ἀποκοτταβίζοντες *inſcribitur, Euphronis, Philemonis in commorientibus, Ariſtophanis in Ge*
[s] li. 7. f. 153. 40. *rytade, Anaxandridis in Vliſſe, Eubuli in Nauſicaa*, comprobare contendit. Et ſi hi authores omnes νῆστιν
non Mugilũ ſpeciem, ſed Epitheton eſſe (quaſi ieiunũ Mugilem dixerint) indicent; vti ex *Athenæus no-*
[t] li. 7. f. 153. 40. eorũ ſententiis [t] ab Athenæo adductis, facilè ac clarè intelligi poteſt; Eſtque & [u] Ariſt. Epi *tatur.*
[u] Hiſt. li. 8. ca. 2. theton, & non ſpecies νῆστις. Verùm cũ illũ ſolũ Mugilum, quem περαῖον vocat, (propterea D
[x] Athe. li. 7. fol. quod nullo alio, quàm muco ſuo) veſcatur nutrimẽto, νῆστιν ſiue ieiunũ cenſeat Ariſt. [x] Scri
153. 53. ptores reliqui, *Mugiles oẽs ieiunos vocant, nõ quòd, non nutrimento, ſed quoniam nulla animata utantur eſca.* Et licet
[y] Euſ. f. 1177. 63 Dorioni Mugilum ſpecies ſit νῆστις, haud tamen diuerſam, à quatuor hucuſque recenſitis,
[z] Hiſ. lib. 8. ca. 2 ab eo ſpeciem conſtitui νῆστιν, arbitror; Sed μύξωνα potius ſiue Muconem, ab eo νῆστιν appella
[a] Athe. lib. 7. fo. ri ſuſpicor; cum [y] νῆστις Mugilum ſpecies, *à ieiuno nomen habeat*, [z] μύξων verò (qui & περαῖος dici-
153. 28. Euſt. tur vt docuimus) *quippe qui ſuo ſolo veſcatur muco, ieiunus ſemper exiſtat.*
fol 1177. 62.

DE MVGILVM SPECIE, QVAE σφηνεὺς DICITVR.

[b] Ath. l. 7. f. 153 Σφηνεὺς (ſiue Spheneus, vel Cuneatus) inter Mugilum ſpecies à ſolo dinumeratur [a] Eu-
29. thydemo [b] diciturqꝫ, eodẽ authore, σφηνεὺς, *propterea quod figura ſit quadrangula et vacuus.* Quãobrẽ

ſicuti ipſum, ieiunii cauſa, vacuũ exiſtere, ſic eadem etiã ratione cum ex Mugilibus eſſe, quem *μύξωνα* ab Ariſt, ac *νῆστιν* à Dorione vocari monſtrauimus, iure opinari poſſumus.

DE MVGILVM SPECIE, QVAE ΔΙΔΑΚΤΥΛΟΥΣ NOMINATVR.

Mugilum ſpeciebus *διδακτυλοὺς* etiam annumeratur [c] ab Euthydemo; Et ſi tum [d] apud Athenæũ, tum [e] apud Euſtathiũ non *διδακτυλοὺς*, ſed *δακτυλοὺς* deprauatè legitur. [f] Dicitur autem, vt idem Euthydemus teſtatur, *διδακτυλοὺς eo quod latitudinem duobus digitis minorem habeat.* Vnde minorem potius dictarum ſpecierum, quàm aliquam vnam ab illis diuerſam, *διδακτυλέα* eſſe ſuſpicari debemus.

Athenæi & Euſtathy locus corrigitur.

[c] Ath. li. 7. f. 1[illegible] 29. [e] Euſt. fol. 1177. 63. [d] [illegible] 153. 28. [e] f. 1177. [illegible] [f] Ath. li. 7. fo. 153 29.

DE MVGILVM SPECIE, QVAE ΛΕΥΚΙΣΚΟΣ APPELLATVR.

Ne in Leuciſco ſua etiam deſit difficultas, Hiceſio (vti dictum eſt) Mugilum genus Leu-
A ciſcũ eſſe teſtante; aliiſque (vt Galenus refert) diuerſos à Mugilum genere piſces eſſe Leuciſcos arbitrantibus; Galenus ipſe neque Mugilum genus, neque à Mugilũ genere diuerſum, ſed Mugilum ſpeciem, fluuiatilem nempe, ac paulò candidiorẽ, capitéque minori, & ſapore accidiore facere videtur, inquiens. [g] *Quidam noſtrates piſces quoſdã in fluuios genitos λευκίσκους nominant, rati diuerſos eſſe à Mugilum genere, Cæterum omnino Animal animali eſt ſimile, niſi quòd λευκίσκος paulò eſt candidior, caputque habet minus, & ſaporem accidiorem.*

[g] clas. 2. fo. 28. H.

NVM OMNES ENARRATAE SPECIES NOBIS NOTAE SINT.

Prædictæ, ac ab antiquis cõſtitutæ Mugilũ ſpecies num nobis cognitæ ſint, quibúſue nouis nominibus hodiè vulgò appellentur, haud facilè eſt explicatu; Quando præter id, quòd Veteres ſcriptores earum notas perparcè adeo tradidere, ut Oedipo potius quàm
B Dauo opus ſit, ſi inter ſe dignoſci debeant; Noſtræ quoq; ætatis homines, ſicuti plurimas Mugilum differẽtias, ſpeciésue reperiri fatentur, ſic neq; certis cõſpicuíſq; notis, neq; proprio cuius q; vulgari nomine eas diſtingunt; Ille tamen Mugilum, quem & capitatũ magis, & ſapidiorem diiudicabimus, quãuis nona (pro gentium varietate) nomenclatura vocetur, veterũ capito credi iure poterit; [h] *Cum Capito, eò quòd magnũ caput habeat, dicatur* ab Euthydemo; [i] Ac *Mugilum omnium ad guſtum, & ad bonum gignendum ſuccum optimus ſit* Hiceſio authore; [k] *Viſcereque prætenero*, vt ſcribit Auſonius; Qui verò ſecundos bonitatis honores meretur, *κεστρεὺς* cenſeatur; Cũ [l] Hiceſius *κεστρέα poſt capitonem ſecundo collocauerit loco* Cuius nullam aliã à ſcriptoribus notam tradi ſcimus; His deinceps inferior Myxon, uel Myxinus erit; propterea quod [m] *Capitone ac ceſtreo inferiorem Myxinum* idẽ fecerit Hiceſius; Et maximè ſi ieiunus quoq; appareat, ut
C qui ſolo ſuo veſcatur muco; paruùſq; exiſtat; Nã [n] *Parui Cephali ſpeciẽ Myxinũ eſſe teſtatur Euſtathius*. Quem demum omnium infimum fatebimur, Chelonem vocabimus, quando [o] *Omnium infimum Chelonẽ eſſe, Hiceſius aſſerat*. Et præſertim ſi labrorũ etiã magnitudine (Vnde nomen duxiſſe creditur) ab aliis diſcrepet; Galeni autem *Leuciſcum*, piſcem, qui *Squalus Alburnuſque* appellatur, eſſe arbitramur; vt hiſtoria noſtra decima ſexta, ac decima octaua declarabimus.

H.
[h] Ath. li. 7. f. 153 28.
[i] Ath. lib. 7. fol 153. [illegible] f 177. 37.
[k] in Moſella.
[l] Ath. li. 7. f. 153 28.
[m] Ath. lib. 7. f. 153. 28,
[n] fo. 950. 7.
[o] Ath. lib. 7 fo. 153. 28.

DESCRIPTIO.

Sicuti Mugilum nonnulli caput magnum ac depreſſum, roſtrum verò breue ac retuſum habent, ſic alii capite minori ac rotundiori, roſtróq; magis extento & acutiori ſunt; Os omnibus eſt paruum, rotundiuſculum atq; edentulum. Vnde [p] *Cũ Mugili Ariſtótelis authoritate ſerratos dẽtes tribuat Athenæus*, mendoſum aut falſum codicẽ eius iudicare debemus; Cum id ex-
D perientiæ aduerſetur, & nullibi apud Ariſtotelem legatur; Pinnas vtrinque binas habent; Illis demptis, [q] *Quos lacus Sipharum gignit; quibus* (Ariſtotele teſte) *una tantùm utrinque ineſt*. Præter has autem, quæ utrinque conſiſtunt pinnæ; In uentre ab ano unam, in dorſo uerò duas, priorem et aculeis quibuſdam armatam in eius medio, alteram ſine aculeis inferius uerſus caudam Mugiles omnes habent, Omnes etiam à branchiis lineas aliquot ſubobſcuras ad caudam deductas habere uidentur; Et ſi non æquè in omnibus conſpicuæ ſunt, [r] *Squamis teguntur*; Dorſo ſunt ſubnigro; Ventre uerò candido; [s] *Ventriculus carnoſus eſt*; [t] *Cui parte altera plures appendices exeunt; altera uerò una tantum*; Inteſtina craſſa ſunt, & pinguia; Hepar pallet; Lien uerò nigricat.

Athenæus notatur.

[p] li. 7. fo. 153. 23
[q] Hiſt. li. 2. ca. 1[illegible] Par. li. 4. c. 13
[r] Hiſt. lib. 6. ca. 13 Gal. clas. 2 fo. 28. E
[s] Ariſto. lib. 3. de part. ca. 14.
[t] Hiſt. li. 2 ca. 17

ORTVS.

Vt tradit Aristoteles,[u] *Cum genus quoddam Mugillum sit, quod non coitu, sed ex limo, arenaue nascatur; Sunt qui omne eorum genus sponte oriri opinentur, sed non rectè. Nam & oua eorum fœminæ, & semen genitale mares habere cernuntur.* Eodem authore,[x] *Decembri grauescentes, tricenis diebus gerunt,* Et vt idem etiam scribit,[y] *Laborant per id tempus, quo gerunt uterum, unde fit, ut tunc potissimum ruant in terram, atque excidant, feruntur porro graui stimulo agitati in terram; atque omnino id temporis motu perpetuo incitantur donec pariant;*[z] *Pariunt autem semel in anno*[a] *in hyeme scilicet.* Et si Aristobuli testimonio Strabo asserit,[b] *Ascendere è mari Mugiles in Nilum in uere cum prægnantes sunt, descendere uerò paulo ante pleiadis occasum, unà omnes parituros.* Eodem autem Aristotele teste[c] *Circa fluuiorum ostia maximè pariunt,*[d] *Ouaque ac fœtus eorum à nulla bellua uiolantur, quapropter copiosè existunt,*[e] *Sed cum adoleuerint à cæteris piscibus corripiuntur, maximeque ab Archano.* Verùm cum in nonnullis Aristotelis codicibus legatur, ὑπὸ τοῦ ἀράχνου, id est *ab Araneo*, in aliis, ὑπὸ τοῦ ἀχάρνου hoc est *ab Acharno*, in aliis uerò, ὑπὸ τοῦ ἀρχάνου id est (ut legit ac uertit Theodrus) *ab Archano*; ob eas rationes, quas in decima nostra historia, aduersus Petrum Gylliũ adduximus, ὑπὸ τοῦ ἀχάρνου legendum esse arbitramur; Acharnúmque lupum esse censemus. A *Aristotelis locus castigatur*

LOCVS.

In mari, in lacubus, atque in fluminibus Mugilem gigni[f] Galenus &[g] Diphilus scripsere. Quem quidem fluuiatilem, ὀξύρυγχον vocari, Diphilus ipse subdit.[h] Dorion verò *marinorũ ac fluuiatilium meminit;* Aristotele teste[i] *Alii litorales sunt, ut qui Capitones dicuntur; Alii uerò translitorales, ut qui non nisi suo uescuntur mucore* Gaudent[k] *Litorales herbosis litoribus,* aut vt alii uolunt[l] *cœnosis.* Vnde[m] *Cum Capitones uersari in luto soleant, efferunt se, urinanturque sæpe, ut corporis sordes abluant.* In fluminibus autem ac lacubus, non fluuiatiles solùm ac lacustres, sed marini quoque reperiuntur;[n] *E mari nanque flumina ac lacus subeunt.* Cum authore Galeno[o] *Ea Mugilis natura sit, ut à mari longissimè discedẽs, aduerso flumine natet.* Vnde & Strabo Aristobuli testimonio scribit[p] *Nullum piscem ex mari in Nilum ascẽdere præter Mugilem, Alosam & Delphinum, propter Crocodilos, Delphinos, quia præstantiores sunt; Mugiles, quia à Porcis secus terram ducuntur ob quandã naturalẽ conuenientiã, Crocodili uerò à porcis abstinent, quia cum rotundi sint, & spinas ad caput habeant, periculum beluis adferunt.* Facilè autẽ ex Galeni sentẽtia, Mugiles marini à fluuiatilibus ac lacustribus internoscuntur, cum eo authore[q] *Hi numerosis ac paruis spinis pleni sint, non secus quàm & reliqui ferè omnes in fluminibus ac stagnis geniti pisces; illi uerò huiusmodi numerosas ac paruas spinas non habeant, sicuti neque ullus marinorum eas habet;* Verũ cum Muræna, & Alosa marini profectò pisces, huiusmodi paruis ac numerosis spinis conspersi admodum sint, haud parùm suspecta Galeni mihi redditur sententia; Postremò vt proditum est à Columella[r] *Piscinarum etiàm claustra Mugilis patitur.* Vt verò ab Aristotele traditur[s] *Cum plurimis piscium generibus imbres conducãt, Mugili tamen & Capitoni nocent; fit enim ut pluuiis multi ex his de facilè excæcentur, si modũ aqua excesserit; Solet enim per hyemem potius Capito ita affici, nam oculi eius albescunt, & macilentus per id temporis capitur; atque ad postremum malo eodem interit, quod non magis imbrium copia, quàm algore accidere uidetur. Iã enim tum alibi, tũ in Nauplio agro terræ Argiuæ in uadis multi capti sunt cæci, cum hyems fuisse asperrima, multi etiam albos habentes oculos, capti sunt.* B C *Galeni opinio suspecta.*

QVIBVS VESCATVR MVGIL.

Aristotelis testimonio[t] *Piscium omnium maximè gulosus est Mugil, atque insatiabilis, quo circa uentre distento grauescit; & nisi ieiunus sit hæret iners.* In piscium tamen genere[u] *Altero alterum sui generis edente; non solum Mugiles mutuò non se deuorant, sed soli etiã carne omnino abstinent; Eius rei argumentũ est, quòd neque in uentre tale quid unquam habentes capiuntur; neque esca in eos ex carne utimur, sed offa panis, Vescitur enim Mugilis omnis alga atque arena.* Vnde Oppianus etiam cecinit. D

[x] In pelagi populis norit qui pascua, solum
Ingenio mitem Cephalum, iustumque uocabit.
Non genus externum lædit, propriasue cateruas,
Non mandit carnes, non potum sanguine sedat.
Est genus intactum, non cœdis labe cruentum;
Electamque salo cum cœno pascitur algam.

Et si non simpliciter carne, sed carne uiuente abstinere Mugilem, idem alibi scribat inquiens.

[u] Hist. lib. 5. ca. 11 li. 6. c. 15. Gen. lib. 3. cap. 11. Ath. li. 7. f. 153 22.
[x] Hist. li. 5. ca. 11 li 6. c. 17. Ath. li. 7. f. 153. 21.
[y] Hist. li 6. ca. 17
[z] Hist. li. 5. ca. 9.
[a] Hist. lib. 5. ca. 11
[b] lib 17. fol. 781.
[c] Hist. li. 5. ca. 10 Ath. lib. 7. fo. 163. 42.
[d] Hist. li. 8 ca. 2. Ath. lib. 7. fol. 153. 26. Oppi. li. 2. fo. 131. 4
Eust. f. 1178. 2
[f] Hist. lib. 8. ca. 2
[f] clas. 2. fol. 28. F.
[g] Ath. lib. 8. fol. 177. 28.
[h] Ath li. 7. f. 153 18.
[i] Hist. li. 8. ca. 2.
[k] Oppi. lib. 1. fol. 108. 37. Auso. in Mosel.
[l] His. lib. 8. ca. 2. Pauf. lib. 4.
[m] His. lib. 8. c. 2.
[n] His. li. 6. c. 14. Ath. li. 8. f. 178 48.
[o] Gal. clas. 2. fo 28. G
[p] lib. 16. fo. 671. & li. 17. f. 781
[q] clas. 2. fol. 28. G.
[r] lib. 8. capi 17.
[s] His. li. 8. ca 19
[t] Hist. li. 8. ca. 2.
[u] Hist. li. 8. ca. 2 Ath. lib. 7. fol. 153. 24. & 53. Eust. f 1178. 2
[x] li. 2. f. 130. 57

[y] Non gustare cibum, non hamum tangere promptus,
Ni prius aduertat si uiuæ carnis odores
Percutiant nares, pascit non corpora uiua

Et vt rursus tradit Aristoteles. [z] *Capitones omnes limo pascuntur; Translitoranus uerò non nisi mucore uescitur suo; quamobrem semper ieiunus existit.* Vnde [a] *Prouerbium natum est, Mugil ieiunat, de illis qui ab iniuria abstinent.*

NATVRA ET MORES.

Non solùm [b] *Mugil, ex illorum piscium numero est qui clarissimè audiunt* sed etiam [c] *illis annumeratur, qui, eo quòd fusim retibus capiuntur, fusanei dicuntur.* Velocissimus est. [d] *Et tam præcipuæ uelocitatis, ut transuersa nauigia interim superiactet.* Censetur [e] *Iners;* Atque ridiculus, [f] *Ridetur nanque natura eius, in metu capite abscondito,*
A *totum se occultari credentis.* Cum hamo occurrit, [g] *Scit esse in esca hamum, insidiasque non ignorat, auiditas tamen tanta est; ut cauda uerberando excutiat cibos.* Vnde Ouidus ait; [h] *At Mugil cauda pendentem euerberat escam, Excussamque legit.* Retibus uerò clausus euadere contendit, vt Oppianus testatur inquiens.

[i] Non Cephalus fraudis expers in retia lapsus
Desilit, & summas altè desiderat undas.
Nititur erectus saltu peruertere lina,
Et studio properare fugam, prudentia tanta
Non piscem fallit, postremos subere uictos
Euadit saltu funes, atque ultima fata
Sæpe fugit, caram uitam sub fraude tuetur,
Impetu si primo summum non saltet in æquor,
In laqueum lapsus non uiribus amplius ullis
Confidit, Cephalus multo languore repressus
Expertus uires, tanto discrimine cessat.

[k] *Est etiam salax adeo, ut sua capiatur salacitate,* vt infra dicemus. [l] *Mugil & Lupus mutuo odio flagrant, Ni*
B *gidius enim author est, prærodere caudam Mugili Lupum, eosdemque statis mensibus concordes esse.*

QVIBVS MODIS CAPIANTVR.

Vt author est Aristoteles [m] *Fuscina interdiu sæpenumero dormientes capiuntur;* Hamísque etiam eos venamur, vt per belle Oppianus cecinit, inquiens.

[n] Hamos illiniunt, Cephalus pellectus odore
Accurrit subitò, nec longè sistit ab hamo,
Est illi similis, qui trita ad compita uenit,
Ramosasque uias cernit, gressuque represso
C *Nunc animum ad dextram uertit, quandoque sinistra*
Tentat iter, partes dubius se uoluit in ambas.
Fluctuat ambiguus, uasti uelut maris unda,
Vix alternanti potior sententia uisa est.
Sic Cephalus partes animum uersabat in omnes,
Spectabatque dolos, anceps Neptune petebat
Pabula, tam fato fuerat uicinus iniquo.
Et metuit, cessitque retro, rursusque timore
Concussus fraudem repetens uestigia pressit.
Est occlusa domi talis lasciua puella.
Cum cupiat dulces epulas absente parente
Vel tractare aliquid, matris charæ timet iram,
Et quanuis cupiat, non audet tangere quicquam
Occultè repens, rursus pauefacta recedit.
Nunc timor est animo, nunc est audacia cordi,
Formidans semper conuertit lumina portæ
Sic piscis liquidis uarius deflectitur undis,
Et tristem fraudem perlustrat cominus audax.
Non gustare cibum, non hamum tangere promptus,
Ni prius aduertat, si uiuæ carnis odores
Percutiant nares, pascit non corpora uiua.
Post summis mordet labris, & pabula libat.
Piscator subito piscem mucrone reuellit.
Sic auriga ferox bene continet ora lupatis
Fortis equi, auellit confossum gutture piscem,
Atque reluctantem contra labique parantem.

D Est præterea [o] *Iisdem tanta salacitas, ut in Phœnice, & Narbonensi prouincia coitus tempore, è uiuarijs marem linea longinqua per os ad Branchias religatum emissum in mare, eademque linea retractum fœminæ sequuntur ad litus, rursusque fœminam mares partus tempore, quo fit ut facilè ac plurimi capiantur,* [p] AEliano tamen, [q] & Oppiano authoribus, *Aduertendum est ut fœmina captiua formosa sit, & bene pinguis, ut plures ad eam accedant, pulchritudinis illecebra tanquam esca illecti, si macilenta enim sit, & sine corpore, multi ea spreta discedunt.* Vt proditum est à Plinio [r] *Est etiam ubi cum homine Delphini societate piscantur Mugiles.* Vti in nostra historia quam Delphino dicabimus, declarabitur. [s] *In mari Ionio ad Leucadium & Actium Epirotica loca, Capitones uelut confertis turmis frequentes natant, ipsorum captura, quæ ad hanc rationem fit, mirifica est; Piscatores bini obseruato tempore cum luna silet nauem cænati conscendunt, & à terra soluentes modo mare à tempestate conquiescat, silen-*

[y] lib. 3. fol 140. 45. Aeli. li. 11 cap 35.
[z] His. li. 8. ca. 2.
[a] Athe. li. 7. fol. 153. 35. Eust. li. 8. 1.
[b] His. li. 4. cap. 8. Pli. li. 10. c 70
[c] His. li. b. 5. ca. 9
[d] His. li. 9. c. 37 Pli. lib. 9. ca. 15 & 42.
[e] His li. 8. ca. 2. Colu. l. 8. c. 17
[f] His. li. 8. ca. 2. Pli. li. 9. ca. 17
[g] Pli. li. 32. ca. 2
[h] fo. 34. 16.
[i] li. 3. fo. 133. 40
[k] His. li. 5. ca. 5. Pli. li. 9. ca. 17 Aelia. l. 11. c. 36
[l] Hist. li. 9. ca. 2. Pli lib. 9. c. 62 Ath. lib. 7. fo. 153. 34.
[m] His. li. 4. c. 10.
[n] li. 3. f. 140. 23
[o] His. li. 5. ca. 5. Pl. li. 9. ca. 17. Opp. lib. 4. fo. 145. 23. Aeli. lib. 11. ca. 36.
[p] lib. 11. cap. 36.
[q] li. 4. f. 145. 24
[r] lib. 9. cap. 8.
[s] Aelia. li. 11. c. 37

... & moderate remigant, simul & eorum alteruter sensim et leniter remo nauem impellit, alter recubans, suam nauis partem usque adeo deprimit, quoad eius labrum proximè ad aquam accesserit: Capitones horumque speciem similitudinemque gerentes Mugiles siue quòd ex nocte lætitiam & uoluptatẽ percipiunt, siue etiam quia tranquillitate maris delectantur, latebras relinquentes, sic ad summã aquam efferuntur, ut ex aqua summo rostro emineant, & natare usque eo pergant, donec ad litus propius accesserint; Quod quidem ipsum Piscatores postquam perspexerunt, sedata remigatione & pedetentim accessu ad pisces facto, nauigant; ubi uerò ex piscatoriæ motione fluctus cieri, ac agitari cœpti sunt, à terra statim pisces refugiunt, et frequentes in partem nauis inclinantem & præcipitantem sine retibus innatant, & sub potestatẽ piscantium cadunt. Postremò [t] *Cum Mugiles (uti diximus) è mari in Nilum ascendant uere cum prægnantes sunt, descendant uerò paulo ante pleiadis occasum unà omnes parituri, tunc etiam in septa incidentes capiuntur.*

QVI EORVM PRAEFERRI DEBEAT.

Specici primùm ratione, inter se Mugiles præstantia differunt, [u] *Suauitate nãque ac succi probitate cæteris præstat Capito, secundo loco est, qui Mugil dicitur, inferior Myxinus, omniũ infimus Chelon.* Vnde & ab Ausonio Gallo, [x] *Viscere prætenero censetur Capito.* Arist. tamen, [y] *Grauem ac sordidum piscem Capitonem facit.* Plinius verò inquiens, [z] *Tripatinum inquit Fenestella appellabatur summa cœnarum lautitia, una erat Murænarum, altera Luporum, tertia Myxonis piscis,* Myxona; & alibi Ouidii auctoritate dicens, [a] *Placentẽ cauda labrũ,* Labrum (quẽ Chelonẽ esse arbitramur) præferre videtur; Loci deinceps ratione, præstantiores reddũtur; Apud.n. Atheneũ, [b] *Fluuiatiles à Dorione non probãtur, sed marini,* quod Galenus quoq; cõprobat, scribens, [c] *Proinde particulares Mugiles magnũ inter se habent discrimen, adeo ut pelagici Mugilis genus, diuersum esse uideatur ab eo, quod in fluminibus, stagnis, lacubus, aut riuulis urbiũ latrinas purgantibus, prouenitũt; Eorum sanè caro, qui in aquis limosis ac sordidis degunt, excrementitia est admodum ac mucosa; Optima aũt earum est, qui in puro mari uiuunt, præcipuè cum uentorũ procellis agitatur; Nam in quieto, nullisque agitato fluctibus, tanto pisciũ caro fit deterior, quanto minus exercitatur;* B Et marinorum rursus [d] à Dorione, [e] atque ab Archestrato. *Primum in Abdera, deinceps in Sinope nati laudantur,* Vt verò Galenus ait, [f] *Omnium sunt præstantissimi, qui in purissimo mari degunt, maximè ubi litora, quæ aquam in orbem ambiunt, terra non abundant; nec læuia, sed aut arenosa sunt, aut aspera; Quòd si præterea ad Boream spectent, longè erunt meliores: Cum enim exercitationes propriæ non parum ad succi probitatem omni animanti conferant, puritas adhuc eius uenti, qui aquæ miscetur, substantiæ ipsorum bonitatem auget.* Postremò meliores ab Aristotele censentur, [g] *Cum uterum non ferunt.* Melior autem facilè gustu diiudicatur; nam vt proditum est à Galeno, [h] *Continuò gustus mandenti tibi præstantiorem indicabit: Iucundior nanque ipsius est caro, & acrior, pinguedinisque expers; Pingues contra & soluti saporis, tum cibo, tum ad conquoquendum sunt deteriores.*

VT NVTRIANT.

C Hicesio teste, [i] *Mugiles boni admodum succi sunt, non multi nutrimenti, et excretu faciles.* Vnde Galenus eos salubribus adnumerat piscibus, dicens, [k] *Vtilis est cibus è piscibus, saxatiles omnes, nec ipsis minus Aselli, proximè Asellis sunt Solea & Torpedo, itemque Lupus & Mullus, post Mugil è pelago.* Iure autẽ è pelago addidit; quãdo eodẽ authore, [l] *Lacustres ac fluuiatiles ferè omnes in cibo sint prorsus iniucundi, et ad conquoquendum difficiles, exiguumque boni quidem alimenti, excrementi autem plurimum reddant: Qua re mirum non est, si prauum succum in eorum corporibus, qui quotidie illis uescuntur, congerant.*

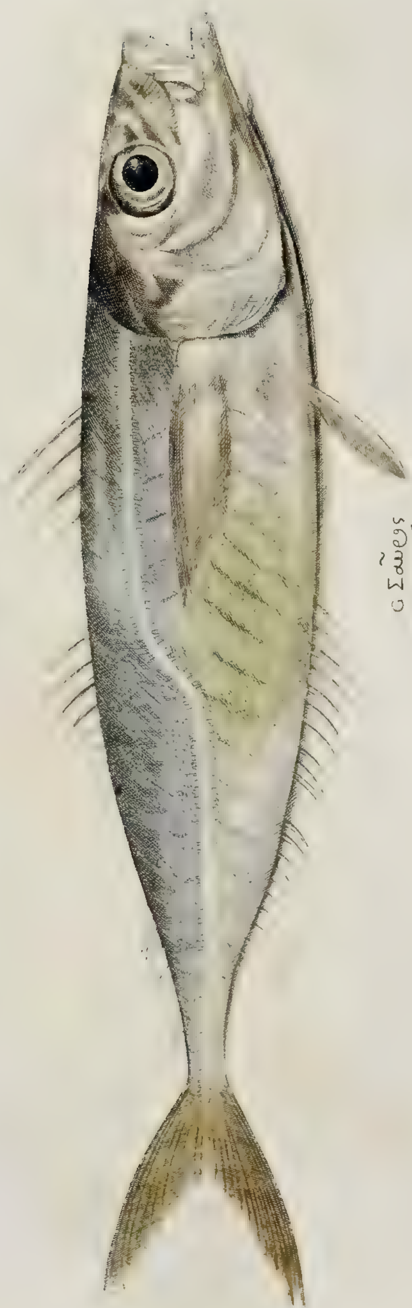
CONDIENDI RATIO.

Recèns captus comedi debet; cũ vt scribit Ausonius, [m] *Nec duraturus post bina trihoria mensis sit.* Quod Galenus etiãtestatur dicens, [n] *Si paulo diutius mortui permanserint, statim putrescunt & pessimè olent.* Quouis modo conditi sapiunt; Maiores tamẽ elixari aut assari solent; Minores verò in Sartagine frigi. Gal. authore, [o] *Hic piscis unus eorũ est, qui sale conditi asseruãtur: Nã stagnalis sic conditus, multo quã ante præstantior euadit, quicquid enim mucosum aut uirosum gustu refert, id totũ deponit; Verũ recèns salitus, iam diu salito est melior.* D Vt verò apud Athenæum Dorion in lib. de pisc. testatur, [p] *Sale conditi non parũ stomacho conferunt.* Postremò vt tradit Galenus [q] *Pingues et soluti saporis, cũ tum cibo, tũ ad concoquendũ* (vt diximus) *sint deteriores, et præterea stomacho noxij, et uitiosi succi, cũ origano parantur.* Mugilũ oua, quæ geminis folliculis, circuncisa suminis parte, recẽtibus Mugilibus eximuntur, saliri & exsiccata seruari hodie solent, vocantúrq; græcè ὠὰ τάριχα, hoc est oua salita. Ad cuius græcæ appellationis imitationẽ ab Italis Botarghe, & à Gallis Botargues dicũtur.

QVIBVS MODEANTVR.

Marco Catone authore, [r] *Ius ad deijciendam aluum, idoneum ex rebus quamplurimis alijs, ac Capitone pisce, conficitur.* Plinius verò, [s] *Banchi, (quem quidam Myxona uocant) fel auribus utilissimum esse,* testatur. Et alibi [t] *Inueniuntur* (ait) *& in Banchi piscis capite ceu lapilli: Hi poti ex aqua calculosis præclare medentur.*

[t] Strab li.17. fo. 781.
[u] Ath. lib.7 fol. 153. 15. lib.8. fo.177.37.
[x] in Mosella.
[y] Hist. li.8. ca.2
[z] li.35. ca.12.
[a] li.32. ca.11.
[b] lib.7. fol.153. 18.
[c] clas.2. f.28.E
[d] Athe. lib.3. fo. 59 46.
[e] Ath. lib. 7. fol. 153. 31.
[f] clas.2. f.28.F.
[g] Hist. li.8. c.30
[h] clas.2. f.28.G
[i] Athe. lib. 7. fo. 153.17.
[k] clas.7. fo.51.F
[l] clas.2. fol.28. E.F.G.
[m] in Mosella.
[n] clas.2. f.28.F.
[o] clas 2. f.28.H
[p] lib.3. f.59.46.
[q] Gal. clas.2. fo. 28.G.
[r] lib. de re rust. cap.166.
[s] lib.32. cap.7.
[t] li.32. cap.9.

p. 15.
G Σαῦρος
L Saurus
V Sauro.

HISTORIA DECIMA TERTIA DE TRACHVRO.

NOMEN.

VM hic noſter decimus quintus piſcis, Romæ *Suaro*, & Maſsiliæ *Saurero* appelletur, antiquorum σαῦρος, à nonnullis creditus eſt; Quam quidem ego quoque diu ſequutus ſum opinionem; Vnde Græcè σαῦρος, Latinè verò Saurus, ſub piſcis forma, in ære inciſus eſt. Haud paruam, maximè adeo nominum ſimilitudini, fidem habendam eſſe, ratus; Verùm rem ipſam diligentius poſtea perpendens; hunc veterum σαῦρον eſſe non poſſe, comperi. Nam cū A
[a] lib. 7. fol. 161. 14. apud Athenæum Speuſippus[a] σαῦρον (*Quem* Σαυρίδα *vocat*) *Ceſtram* (*quæ ab alijs Sphyræna dicitur*) & *Acum ſimiles faciat*. Nec Cæſtræ, nec Acui, hic ſimilis eſt. Præterea cum σαῦρος piſcis, ἀπὸ τοῦ σαύρου, id eſt à lacerti terreſtris ſimilitudine vocari videatur; nihil profectò minus quā Lacertum hic repræſentat. Poſtremò cum piſcis, qui Romæ *Tarantola* nominatur, colore ac vniuerſa corporis forma, ſimilis adeo terreſtri lacerto ſit, vt dubio procul, σαῦρος cenſeri debeat, vt hiſtoria nonageſima ſecunda declarabimus; hic certè neque eſſe, neque dici σαῦρος poterit. Nec ob id tamen, is veteri ſuo deſtituetur nomine, cum (mea quidem ſententia) antiquorum τραχοῦρος veriſimili coniectura credi poſsit. Non ſolùm enim, cum τραχοῦρος nil aliud, quàm aſperam caudam ſonet, hic, ſi Raiam exceperis, aſperam præ cæteris piſcibus caudam habet; ſed ea etiam pauca, quæ Trachuro à veteribus tribuuntur, ei reſpondent. B
[b] lib. 7. fol. 162. 37. Aridus nanque eſt, ac duræ carnis, Vti[b] Athenæus *Aridum*, Galenus verò[c] *Duræ carnis, Trachurum eſſe* dixerunt. In litoribúſque degit, ſicuti[d] *Litoralibus piſcibus Trachurum annumerat* Oppianus.
[c] clas. 2. fol. 30. B. Quibus ſic perſuaſi, nihílqȝ hanc noſtram interturbante coniecturam, ei facilè aſſentiendum eſſe duximus. Iouii prorſus neglecta opinione, qui[e] *piſcem Romæ Tragina vocatum* (nominis ſimilitudine deceptus) *Trachurum eſſe credidit*, cum non Trachurus, ſed marinus draco, *Tragina* ſit, vt hiſtoria noſtra decima docuimus. *Iouij lapſus.*
[d] lib. 1. fol. 108. 25.
[e] lib. de piſc. cap. 17.

DESCRIPTIO.

Trachuri forma, niſi paulò longior eſſet, ouata dici poſſet; Cum enim eius medium corpus latiuſculum ſit, deinceps vtroque verſus, ſenſim arctatur, donec roſtrum, ore clauſo; atqȝ extrema pars carnea caudæ, acuetur; Inferior autem maxilla, quæ ſuperiore C paulò longior eſt, cum os clauditur, non recta, ſed obliquè ſurſum excurrit; Vnde os etiam non in longitudinem, ſed in obliquum ſciſſum eſt; dentibus adeo paucis, ac minutis munitum, vt edentulum videatur; Re tamen vera, anterior maxillarum pars denticulata eſt. Oculos magnos; Et vtrinqȝ branchias quaternas; Pinnas verò binas, habet; Quarum ſuperiores & maiores prope ipſas branchias, inferiores verò & minores, in ea ventris parte conſiſtunt, quæ inter caput & excrementorum orificium media eſt; A quo etiam orificio, quod quidem in medio ventre exiſtit, per ventrem reliquum, alia non admodū lata pinnula ferè ad caudam vſque demittitur; Et aliæ duæ rurſus in dorſo quoqȝ naſcuntur, prior latior, ac breuior, in eminentiori dorſo; altera paulò inferius, arctior, ſed longior; Nam per dorſum reliquum ferè vſque etiam ad caudam porrigitur; Quæ quidem cauda bifurca eſt. Præterea in vtroqȝ latere, linea quædam, duris ac vtrinqȝ acutis cō D texta ſquamulis, ex ſuperiore branchiarum parte exorta, ductum dorſi, cui propior eſt quàm ventri, ad medium vſqȝ piſcem ſequuta, ibíqȝ ſeſe incuruans, ad mediúmqȝ latus vtrinqȝ deducta, & durior aſperiórque facta, aliis quibuſdam in medio acutiſsimis ac duriſsimis horreſcens oſſiculis, rectà deinde ad caudam protenditur. Cuius interuentu aſpera adeo cauda redditur, vt piſci, Trachuri nomen iure inditum ſit. Squamis autem carens, læui ac tenui corio tegitur. Dorſo ſubcœruleus, ventre verò ac lateribus argenteus eſt, purpurámque aliquantulum etiam ementitur. Ad pedalem magnitudinem vix & perrarò excreſcit.

LOCVS.

In mari ſolùm reperiuntur Trachuri,[f] *Piſcibuſque, qui circa litora degunt, eos annumerat* Oppianus; Nos verò gregales etiam ipſos eſſe cenſemus; Propterea quòd plurimi vnà ſemper capiantur, atque veneant; Vnde non ſolùm caniſtra ſolis Trachuris cumulata ſæpe in piſcario foro Romæ conſpiciuntur; Sed etiam cum nonnulla piſcium genera Triglæ ſcilicet, Bocæ, Scombri, Trachuri, Dracones, ac Erythrini, ab ichthyopolis, per vrbē venales in caniſtris piſces deferētibus, vno nomine *frittura* vulgò appellentur, eò quòd ob paruitatem in ſartagine feruenti oleo frigi ſoleant; Sicuti huiuſmodi appellatæ fritturæ caniſtra nunquam admiſtis carent Trachuris, ſic etiam ſemper eis frequentioribus quàm reliquis omnibus, quos fricturæ nomine uocari diximus, abundant. Præterea cū A piſcium plurimi ſtatutis ſolùm temporibus capiantur, Trachuri omni anni tempore, in mari Romæ proximo capi ſolent; Ita vt vbi in foro piſcatorio venales piſces reperiantur, Trachuri nunquam deſint. Naſsis autem eos antiqui capiebant, vt Oppianus teſtatur, inquiens.

[f] lib.1, fol.108.29.

[g] Chalcidibus fraudes autumni tempore prædo
Inſtruit & Thriſſas prendit, genteſque proteruas
Trachuron, naſſam ſparti de uimine texens,
Et uili miſtam uitiæ ſub uimine maſſam
Claudit, & aſperſam uino, miſcetque puellæ
B *Aſsyriæ lachrymas, quæ turpi accenſa furore*
Thiantis patris longæuo immiſta parente
Infandum irata patrauit cypride crimen.
Exuit humanam fatali numine formam,
Arboris in faciem uerſa eſt cognomine myrrhæ,
Deflens concubitum lachrymis aſperſa nefandum.
Hos ſuccos miſcet, naſſam ſub fluctibus aptans
Talis odor ſubitò ſpirat per marmora lata,
Alliciens ſpecies uarias, & naſſa repletur,
Et fortunatæ ſuccedunt munera prædæ.

[g] lib.3.fo.138.56

C

Nunc verò multo minori negotio, ac quibus vis piſcibus frequētiores in romano mari retibus capiuntur. Et ut author eſt Aelianus[h] *Capti Trachuri, ſi abſciſſam caudam, ipſo tamen libero in mari demiſſo, equæ uentrem ferenti appendas, non multò poſt certè abortum faciet.*

[h] Aelian.li.11.ca.50.

CVIVS TEMPERATVRAE SIT, ET QVO MODO CONDIRI DEBEAT.

Galenus Philotimi authoritati conſentiens[i] *Inter piſces, qui duræ ſunt carnis, & ob id ægrè conficiuntur, craſſoſque ſuccos gignunt, Trachurum numerat.* Vti autem Athenæus refert,[k] *Diocles cum aridum piſcem facit, Numenius uerò ἀλλοπίλω τϱάχουϱον dicit.* Eſtq; hic animaduertendū, quòd in utroque Athenæi loco τϱάχουϱος legitur, cum apud Oppianum & Galenum τϱαχοῦϱος legatur ſemper. Aridam itaque ac duram carnem cum uerè Trachurus habeat, niſi externa aliqua pinguedine aut iuſculo tener ac iurulentus fiat, inſuauis eſſe ſolet; Quales tum aſſos tum frictos experimur. Quos quidem ſi ſtatim ac priuſquàm deferueant, in acerrimum acetum croco aromatibúſque antea conditum inieceris, ac poſt duas horas in uaſe alio abſque aceto compoſueris, non ſolùm palato gratioſiores reddentur, ſed aliquot etiam diebus incorrupti ſeruari poterunt.

τϱάχουϱος Variè ſcribitur.

D

[i] clas.2.fo.30. B.
[k] lib.7.fo.162.39

80

P 16

V Temelo

HISTORIA DECIMA QVARTA
DE THYMALO

NOMEN.

EXTVS Decimus in nostro ordine piscis, quem Itali vulgò *Temalo* & *Temaro* vocant,[a] A Diuo Ambrosio, vt impressi eius habẽt codices, *Thymallus*; vt verò nos legendum esse credimus, *Thymalus*,[b] & à Petro Gyllio *Thymus* appellatur. Græcè verò[c] ab Aeliano θυμὸς dicitur, *propterea quòd Thymi florem recèns collectum, redoleat*. Quòd autem hic noster piscis *Thymalus* sit, non solùm vulgaris eius nomenclatura latinum nomen æmulata, sed illa etiam omnia, quæ à scriptoribus A *Thymalo* tribuuntur, manifestè declarant; cum (vti procedente historia monstrabimus) nostro pisci egregiè respondeant.

[a] Hex. 5. cap. 2.
[b] lib. de nominib. pisc. cap. 112.
[c] lib. 12. cap. 49.

DESCRIPTIO.

Vt Aelianus scribit,[d] *Lupi & Mugilis communem & mediam speciem similitudinemque gerit Thymalus.* Oblonga enim corporis forma, pinnarúmque numerus, & situs, ei, cum vtrisque conuenit; Et si propius ad Mugilem accedat. Estque specie sua decorus, vt Diuus Ambrosius testatur, inquiens,[e] *Quid specie tua gratius.* Oculis nanque grata (subuiridis nempe ac subcœrulei) colorum varietate, pulcherrimè depictus conspicitur; Et vt idem est author,[f] *Odore fragrat* B *suaui. Ob idque de eo, qui gratam redolet suauitatem, facetè dicitur, aut piscem olet, aut florem.* Quo quidem loco, floris nomine simpliciter prolati, *Thymi* florem ab eo intelligi, ex ipsomet coniici potest, nam cum inquiat,[g] *Thymale, cui à flore nomen inoleuit* à nullo alio olere, floréue, commodius quàm à Thymo, Thymali nomen pisci indi potuisse videtur. Quod cum non aduerteret Albertus, imprudenter certè protulit.[h] *Tunallus piscis est, qui ex flore nomen habet, tunum enim flos uocatur.* Cúmque præterea paulò post D. Ambrosius subdat,[i] *Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo spiras*, id clarissimè indicat; Cum authoribus, Vergilio dicente[k] *Dunque Thymo pascentur apes*, ac Plinio scribente,[l] *Floret autem Thymus circa Solsticia, quum & apes decerpunt, & augurium mellis est, prouentum enim sperant apiarij largè florente eo*, Iure Thymi flore apes summopere delectari, & mella Thymum redolere, dicitur; Quod Vergilius etiam expressè comprobat, inquiens,[m] *Redolentque* C *Thymo fragrantia mella*. Vnde & Aelianus prius scripserat,[n] *Capti Thymali odor non indignam admirationem habet, non enim ut cæteri pisces, pisculentum quendam mittit odorem, imo uerè existimes te gentilem herbam recentem ex terra lectam, manibus tenere. Tanta odoris suauitate fragrat, ut qui eum ipsum non uidet, gratissimam apibus herbam, Vnde nomen duxit, intus esse putet.* Nunc autem Thymalus piscis Thymum redolere non videtur, Verè tamen, suauius multò, quàm pisces reliqui olet. Ventriculum habet mediocrem, Intestina crassiuscula pinguedine multa conuoluta, Hepar subalbidum, Lienem subrubrum, Felle caret. Cum maximè augetur, Aeliano teste,[o] *ad cubitalem magnitudinem excrescit*; & si qui crebrius capiuntur, minores sint, librámque non excedant.

D

[d] lib. 12. cap. 49
[e] Hex. 5. capi. 2.
[f] Ibidem.
[g] Ibidem.
[h] lib. 24. de animalib.
[i] Hex. 5. ca. 2.
[k] Eclog. 5. 6.
[l] l. 21. capi. 10.
[m] Georg. 4. 34.
[n] lib. 12. ca. 49.
[o] lib. 12. ca. 49.

Alberti error.

LOCVS.

Sicuti Thymali (vt diximus) nomen, ita etiam & locum ignorauit Albertus,[p] *Marinum enim piscem, ipsum esse testatur.* Cum tamen in fluminibus tantùm nascatur, degat, atque capiatur; Neque in eis quidem omnibus, aut quamplurimis, sed solùm[q] in Ticino[r] in Athesi, in Addua, ac aliquando in Pado, nobilibus Galliæ Transalpinæ fluuiis; Vnde minus mirari oportet, quòd præter Diuum Ambrosium Transalpinæ Galliæ alumnum, atque Aelianum genere Italum, prænestinum nempè (& si græco vsus sit sermone) reliquorum veterum nemo de hoc ipso pisce pertractauerit.

[p] lib. 24. de ani.
[q] S. Amb. Hex. 5 ca. 2. Aelia. lib. 12. cap. 49
[r] S. Ambr. ibidem

Alter Alberti error.

CAPIENDI RATIO.

Aeliano authore,[s] *Non hamatis escarum aliarum illecebris, sed solo culice, bestia noctes & dies homini infesta, quòd hac sola delectetur, comprehenditur.* Verùm cum id, nec scriptores alii, nec nostræ ætatis piscatores asserant, nequeátque culex ob eius paruitatem hamis affigi; quanta in hac re Aeliano fides habenda sit, haud scimus. Nec etiam Raphaeli Volaterrano scribenti.[t] *Thymalus ad hamum non accedit, cum non alium sanè cibum sectetur, quàm Thymum herbam, qua uiuit,* plenè credendum est; Cum falsum sit, quòd Thymo, & non alio vescatur cibo, Cum pisciculos etiam edat; Quód ue hamo capi non consueuerit; cum (vti experientia ipsa edocet) & hamis & retibus capiatur; cæteris quidem anni temporibus rarius, Septembri verò mense frequentius; propterea quòd eo tempore, venereo agitatus stimulo, huc atque illuc imprudenter excurrat.

Aelianus notatur. *R. Volaterranus reprobatur.*

[s] *lib.12. cap.49*

[t] *lib.25.*

A

QVANTAE SIT NOBILITATIS.

In Ticino, in Athesi, in Adduáue captus (nam qui in Pado capitur, multò inferior est) tenerrimus ac sapidissimus omnium ferè fluuiatilium piscium censetur; Vti Diuus etiam Ambrosius testatur inquiens,[u] *Quid suauitate tua iucundius?* Vnde non immeritò pluris quã quiuis alius piscis venditur, vbi haberi potest. Et maximè Maio mense, in quo quidem, vti rarior capitur, sic longè suauior existimatur; Maiorem nõnulli, minorẽ verò alii celebrant.

[u] *Hex. 5. cap.2.*

QVO MODO CONDIRI DEBEAT, ET VT NVTRIAT.

B

Cum Thymali felle careant (vti iam dictum est) quando coqui debent, haud eis, dissecto ventre, eximenda sunt interanea; Sed satis erit, si exterius solùm purgentur. Est qui scribat,[x] *Quouis modo percommodè coquuntur, fricturam tamen magis requirunt.* Maiores autem elixi, & maximè butyro conditi, Minores verò assi, sapidiores creduntur, Nutriunt mediocriter; Boni sunt succi; Et facilè conquoquuntur.

[x] *Platina lib.10 de Arte coquẽdi.*

QVIBVS MEDEATVR.

C

Si pinguedo eius Maio mense in vitreum vasculum coniecta soli exponatur, id quod ex ea distillat, ac in vasculum residet, vulneribus salutare existimatur; auribúsque instillatum grauitatem auditus discutit.

P 17

N. Picho et Pigo.

HISTORIA DECIMA QVINTA DE PIGO.

NOMEN.

ISCIS nostri decimi septimi, quem Verbani ac Larii lacuum accolæ *Pigo* appellant; veterum Græcorum, Latinorúmue nullus (quod quidem sciam) meminit; vno dempto Plinio; Qui de eo, nullo tamen imposito nomine, sed tanquam de innominato pisce (vt infra monstrabimus) pertractat. Quamobrem haud mirum si græco & latino nomine carens, à nobis vulgarem nomenclaturā sequutis, *Pigus* perpetuò vocabitur. A

DESCRIPTIO.

Pigus piscis capite est rotundo, Rostro obtuso nec admodum extento; Ore medioeri & edentulo; Branchias habet vtrinque quaternas; Et iuxta eas, pinnas binas, vtrinque vnã; Aliásque duas in imo ventre, caudæ magis quàm capiti vicinas; In dorso ferè medio vna haud magna, nullis aculeis armata reperitur; Imo ventri prope caudam alia vna etiam minor hæret; Cauda ipsa in falcatam pinnam desinit. Totius figura ni paululo longior esset ouata censeri posset. Squamis magnis tegitur, ex quarum medio albi & pyramidati aculei, in fine veris, & ineunte æstate, enascuntur. Quibus cum primis quadraginta æstiuis diebus horreat, æstate procedente imminuuntur primùm, demunque prorsus delitescunt; Quapropter primis illis æstiuis diebus demptis, reliquo anni tempore prædictis pyramidatis aculeis omnino caret; Vnde cum Plinius scribat,[a] *Duo lacus Italiæ in radicibus Alpium Larius & Verbanus appellantur, in quibus pisces omnibus annis vergiliarum ortu existunt, squamis conspicui crebris atque præacutis clauorum caligarium effigie, Nec amplius quàm circa eum mensem visuntur*; dubio procul Pigum piscem, etsi innominatum eum relinquat, describit; Cum is (vt infra monstrabimus) Larii & Verbani lacus alumnus sit, & (vti diximus) in prima æstate (quoquidem tempore vergiliæ exoriuntur) eius Squamæ parte media, clauorum caligarium instar, præacutæ fiant; Habent enim caligares claui, qui à caligis militaribus, quibus suffigebantur dicti sunt, pyramidata capita; Eiusmodi autem aculeos, sicuti Maio & Iunio tantùm mensibus, in dorsóque solùm & lateribus, & non in ventre, Pigo enasci asseuerant omnes; sic non fœminas, sed mares tantùm illis inhorrescere, testantur nonnulli. Venter ex albo languidè rubet; Tergus ex cœruleo nigricat; Quo ad interanea attinet, nihil habet præ cæteris piscibus peculiare atque animaduersione dignum; Cum maximè excreuerit, quinas aut senas libras non excedit.

B (margin, beside "midati aculei ... quadragin-")

C (margin, beside "sunt, pyramidata capita ... mensibus,")

[a] li.9.cap.18.

LOCVS.

Pigus solius Larii, atque Verbani lacus accola est; Nemo enim in alio lacu, fluminé ue eum reperiri huc vsque (quod sciam) animaduertit. Et licet frequentiores in prima æstate, cum clauis illis caligaribus insigniti apparẽt, in iis lacubus capi soleant, reliquis etiam omnibus ferè anni temporibus, in eisdem, etsi non æquè crebrò, capiuntur. Nec ob hoc, Pigos, eos pisces non esse, quorum Plinius supra citato loco meminit, suspicandum; propterea quod scripserit Plinius, eos in illis lacubus, omnibus annis Vergiliarum ortu existere, nec amplius quàm circa eum mensem videri, Quando his postremis verbis, non simpliciter & absolutè, sed solùm squamis illis crebris atque præacutis, clauorũ caligarium effigie conspicuos, non amplius quàm circa eum mensem videri eos pisces, testari credendus sit Plinius. Quod si alicui, magis quàm par sit, verborum obseruatori, hæc nostra expositio haud quaquam Plinianis verbis aptari posse videatur, Dicemus Plinium (ea ra-

D (margin, beside "te, cum clauis ... reliquis etiam")

tione deceptum, quod aliis temporibus rarius, atque absque illis clauatis squamis hi capiantur pisces) non amplius quàm circa eum mensem, eos videri, falsò testatū reliquisse.

NATVRA, PRAESTANTIA, ET CONDIMENTVM.

Parit Pigus Maio mense, circa lacus litora. Carnem habet teneram atque sapidissimam, Vnde cum optimis quibuscunque dulcis aquæ piscibus conferri potest, & maximè in æstatis principio captus; Quo quidem tempore, nulli piscium est secundus, & quouis modo conditus, probè semper sapit.

A

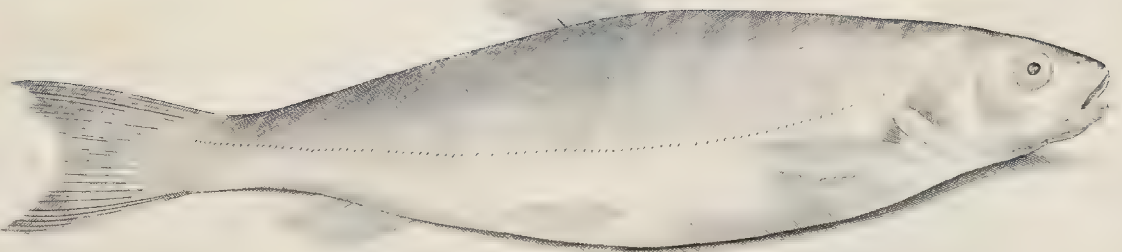
DE SCOLOPIDE PISCE.

Squamæ clauorum caligarium effigie, quibus (vt diximus) Pigus piscis primis æstiuis diebus insignitur, admonuere nos; vt hic alterius piscis, quippe qui propriis interficitur spinis, mentionem faceremus. Eius autem Plutarchus his verbis meminit. [b] *In Arare flumine Celticæ regionis (hodie uulgo la Sone uocatur) gignitur magnus quidam piscis, qui ab indigenis* Σκολό-πιδος *nominatur. Hic luna crescente albus est, decrescente uerò niger omnino efficitur; auctus uerò nimium, proprijs spinis interficitur. In eius autem capite inuenitur lapis grano similis, aduersus quartanæ febris morbos ualde utilis, ad sinistras partes corporis alligatus, quo tempore luna ipsa decrescit, quemadmodum narrat Callisthenes Sybarita in decimo tertio libro de rebus Galaticis, quem & Timagenes Syrus sequutus est*; Hæc Plutarchus; Nos tamen piscem hunc neque vidimus, neque ab aliquo visum esse huc vsque audiuimus.

B

[b] *in libro de fluminibus.*

·P 18·

N { L· Squalus.
V· Squaglio.

84

HISTORIA DECIMA SEXTA
DE SQVALO

NOMEN.

EI ordinis decimum octauum piſcem, qui Romæ *Squaglio*, ab Inſubribus *Cauedano*, à Gallis Lutetiæ pariſiorum *un Teſtard*, Lugduni *un Muſnier*, alibi *un Vilain*, & un *Chouan*, ab Anglis *Chieuen & Polards*, & à Germanis *Schupfiſch* vocatur. *Squalum* M. Varro appellat, dicens,[a] *Quis habebat piſcinam niſi dulcem? & in ea duntaxat Squalos ac Mugiles piſces*, Squali præterea Columella quoq; meminit. Nam quum apud eum legatur,

[a] lib. 3 de re ruſt. cap. 3.

A [b] *Harum ſtudia rerum maiores noſtri celebrauerunt, adeo quidem ut etiam in dulcibus aquis marinos clauderent piſces, atque eadem cura Mugilẽ Scarumque nutrierunt, qua nunc Muræna et Lupus educantur.* Scarum mendosè legi, Squalúmque reſtituendum eſſe, ex multis intelligi poteſt; Primùm enim Columella veterum frugalitatem cum perdito ſui temporis luxu comparans; vti Mugilẽ ac Scarũ eadem cura maiores nutriuiſſe, qua poſtea Muræna et Lupus educarentur, ait; Sic hic illos viliores fuiſſe innuit; Quod quidẽ ſicuti de Mugile verè, ſic nullo prorſus pacto de Scaro dici poteſt; Cum communi Scriptorum omnium conſenſu, nobiliſsimus piſcis cenſeatur. Vnde Squalum, quippe quem vilem eſſe, procedente hiſtoria patebit, reſtituere oportet. Deinde ſi hanc Columellæ ſententiam cum ſupra citato M. Varronis loco, in quo veterum laudat parſimoinam, vt qui dulces ſolùm piſcinas, in

[b] lib. 8. capi. 16.

Columellæ locus corrigitur.

B eíſque duntaxat Squalos ac Mugiles piſces haberent, diligenter conferamus; quemadmodum ex M. Varrone ſententiam illam ſuam Columellam tranſcripſiſſe maniſeſtiſsimè cognoſcemus, ita in hoc, vt in illo, Squalum, & non ſcarum legendum eſſe, procul dubio iudicabimus. Poſtremò cum idem Columella paulò infra ſcribat,[c] *Scarus*, (Scarus tamen corrigi debet) *qui totius Aſiæ Græciæque litoribus Siciliatenus frequentiſſimus exit, nunquam in Liguſticum, nec per Gallias enauit ad Hibericum mare, itaque ne ſi capti quidem perferantur, in noſtra maria diuturni queant poſſideri*, Luce clarius patet, in priori eius loco Scarum legi non poſſe; Cum ne in noſtro quidem mari, nedum in piſcinis Scarus viuere poſsit. Petrus autem Gyllius, quippe qui[d] *Plinium ſolum ex Latinis Squalum commemoraſſe aſſerit*, non ſolùm citatum M. Varronis locum non vidit, Collumellæque mendum non animaduertit; Sed quòd multò grauius eſt, Plinium Squali meminiſſe

Columellæ alter locus caſtigatur.

P. Gyllij alucinatio.

[c] lib. 8. cap. 16.

[d] lib. de nominib. piſc. capi. 54.

C falsò teſtatur. Nam cum apud Plinium cartilagineos piſces recenſentem, legatur.[e] *Quo in numero ſunt Squali quoque*. Et alibi apud eundem de piſcium partu loquentem,[f] *Sargi, Torpedo, Squali circa æquinoctium pariunt.* Vti vterque profectò locus mendoſus eſt; Sic vtriuſque mendum ex Ariſtotele, à quo ea omnia mutuatus eſt Plinius, corrigi debet. Priorem autem locum eius[g] ex Ariſtotele ſic emendabimus; *Quo in numero, ſunt Galei quoque*. Alterum verò[h] ex eodem Ariſtotele (vti & in hiſtoria quinquageſima nona explicatur) ſic reſtituemus, *Sargi, Torpedo, Squatina circa æquinoctium pariunt*. Nec propterea quòd Plinius, qui de re medica, libros quinque compoſuit, Squali meminiſſe videatur, inquiens.[i] *Piſces de flumine, qui petram habent, ut Trutti, Squalij, comede*, defendi Gyllius poterit; Cum hic à Plinio ſecundo naturalis hiſtoriæ ſcriptore, à Plinióque Cæcilio, alius eíſque poſterior fuerit; Vocetúrque Plinius Valerianus, vt hiſtoria

Pliniani codicis duo loca emẽdantur.

[e] lib. 9. cap. 24.

[f] lib. 9. cap. 51.

[g] Hiſ. li. 5. cap 5.

[h] Hiſ. lib. 5. ca. 11.

[i] lib. 5. de re med. cap. 43.

D Vigeſima ſecunda declarabitur; Gyllium verò ſolum Plinium Squalum cõmemoraſſe ſimpliciter dicentem, de Plinio ſecundo naturalis hiſtoriæ ſcriptore intellexiſſe certum ſit. Itaque præter M. Varronẽ & Columellam, Pli. etiã Valerianus medicus huius noſtri piſcis mentionem fecit; Quem quidem Squalium vocauit, ni mendoſè Squalium apud eum legi, (vti certè ſuſpicor) & Squalum corrigendum eſſe, arbitremur; Quemadmodum in vigeſima ſecunda hiſtoria ſat euidenti coniectura oſtendemus. Quòd verò hic noſter piſcis, antiquorum Squalus ſit, non ex eo ſolùm quòd vulgaris eius nomenclatura (vt enim diximus Romæ *Squaglio* vocatur) antiquum Squali nomen imitetur, ſed ob id etiam comprobatur; Quòd cum prædicti authores dulcis aquæ alumnũ, uulgarémque & vilem piſcem Squalum faciant (vt eorum verba contemplanti clarè patet.) Hic noſter in dulci aqua ſolùm

reperitur; Et nuſquam ferè multi pretii eſt. De hoc præterea piſce, Galenum quoque ex græcis tractaſſe arbitror. Nam cum ſcribat.[k] *Quidam noſtrates, piſces quoſdam in fluuijs genitos λευκίσκους nominant, rati diuerſos eſſe à Mugilum genere; cæterùm omnino animal animali eſt ſimile, niſi quòd Leuciſcus paulò eſt candidior, caput habet minus, & ſaporem acidiorem.* Sub Leuciſci nomine Squalum noſtrum intelligere videtur; Fluuiatilis enim piſcis eſt Squalus, Mugili magis quàm cuiuis piſcium ſimilis, candidior tamen, capitéque minori, & ſapore acidiori, quæ omnia ex Galeno Leuciſco debentur. Demum, cum Auſonius Gallus vilioribus ſuæ Moſellæ piſcibus,[l] *Alburnos annumeret* noſtrum Squalum, & non vigeſimum noſtri ordinis piſcem, qui *Albo* vulgò dicitur, vt Petrus Gyllius credidit, Alburnum ab ipſo vocari, haud ab re ſuſpicamur; Quemadmodum latiús in decima octaua hiſtoria, Albo piſci dicata, edocemus.

[k] *clas. 2. fo. 28. H.*

[l] *In Moſella.*

P. Gyllij opinio reprobatur.

DESCRIPTIO. A

Squalus, quem (vt diximus) Alburnum Auſonius, Leuciſcum verò Galenus appellat, prope adeo ad Mugilis accedit ſimilitudinem, vt eos omnino ſimiles iure exiſtimauerit Galenus; Quo tamen authore, notis quibuſdam internoſci poſſunt. Eſt nanque Leuciſcus paulò candidior, capútque minus habet, & ſaporem acidiorem, vt idem ſcribit. Deinde & ſi pinnarum, quæ tum vtrinque in lateribus, tum in imo ventre ſunt, ſitus & numerus, ei cum Mugili conueniat; dorſi tamen pinnis inter ſe differunt; Duas enim in dorſo pinnas habet Mugil, in eius medio vnam, inferius prope caudam, alteram; Squalus verò vnam tantum, eámque poſt dorſum medium verſus caudam. Poſtremò cum in Mugili à branchiis lineæ quædam ſubobſcuræ ad caudam deducantur, hæ in Squalo prorſus non apparent. Eſt prætcrea Barbo & Albo piſcibus ſatis ſimilis Squalus; Quibus autem notis diſtinguatur ab hoc, hiſtoria decima octaua; Quibus veró ab illo, decima ſeptima edocet. B
Caput habet paruum, Dentibus caret, Labra ſunt ſatis craſſa; Et branchiæ vtrinque quaternæ. Argenteus totus eſt, & ſi dorſum æquè atque venter, & latera non perluceat. Pondere vnius libræ crebrò, trium verò aut quatuor aliquando; Aliquando etiam, ſed multò rarius, & octo, nouémue librarum capitur.

LOCVS.

Cum in pluribus fluminibus Squalus naſcatur & degat; non immerito[m] *in fluuiis eum gigni teſtatur Galenus.* Suæque Moſellæ piſcibus (vt ſupra diximus) annumerat Auſonius; Et Plinius Valerianus, inter fluuiatiles recenſet. Reperitur prætcrea & in lacubus; Et ſi neque in omnibus, neque in pleríſque; Sed in nonnullis tantùm; Ita vt licet fluuiatilis, & lacuſtris re vera ſit, multò tamen frequentius, & in multò pluribus fluminibus quàm lacubus reperiatur. C Poſtremò patienter etiam patitur clauſtra; Ita quòd dulci incluſus piſcina, prolem propaget, excreſcátque & pingueſcat. Quod non ſolùm experientia oſtendit, ſed ipſe quoque M. Varro teſtatur inquiens, (vt ſupra etiam citauimus)[n] *In tertia parte quis habebat piſcinam, niſi dulcem? & in ea duntaxat, Squalos ac Mugiles piſces.*

[m] *clas. 2. fo. 28. H.*

[n] *lib. 3. de re ruſti. cap. 3.*

NATVRA, VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

In locis, litoribus pròximis; in fine veris, & æſtatis initio, Squalus parit. Non ſoliuagus, ſed gregalis eſt. Qui in lacubus, & magnis ac cœnoſis capitur fluminibus, vt duræ carnis eſt, ſic etiam maximè inſipidus. Vnde Romæ (vt qui vel ex lacubus proximis delatus, vel in Tyberi, vrbi ipſi illabente, captus ſit) ignobilis ſemper, & parui pretii cenſetur. D
Licet quem ex Tyberi expiſcantur, in uaſculis ligneis viuus (quod quidem haud mediocrem ei parere deberet exiſtimationem) venalis habeatur. Captum verò in limpidis ac ſaxoſis fluuiis (cuiuſmodi minorum plerique ſunt) non ſolùm non contemnendæ ſuauitatis, & acidioris ſaporis, quem Leuciſco tribuit Galenus, ſed concoctu etiam facilem, nec mali ſucci eſſe experimur; Maximè verno tempore, cum prægnans eſt. Comeſtur autem aſſus ac frictus; quòd ſi aſſetur ex feniculi vmbella, aut ſaluiæ ramuſculo, acri aceto & oleo, perſæpe rorari, ſi verò frigatur, arancii mali ſucco conſpergi, debet.[o] *Inter ſalubres cibos, fluuiatilem Squalum connumerat Plinius Valerianus medicus.*

[o] *lib. 5. de re medica cap. 43.*

N { L Barbus
V Barbo

HISTORIA DECIMA SEPTIMA
DE BARBO

NOMEN.

HVIVS nostri decimi noni piscis, quem Romæ ac in aliis plerisque Italiæ locis *Barbo*, in Gallia *Barbeau* & *Barberin*, & ab Anglis *Barbel* appellatur; Ausonius Gallus ex veteribus latinis solus meminit, cum Barbum vocans, inquiens,

[a] in Mosella.

[a] *Tuque per obliqui fauces vexate Sarauì*
Qua bis terna fremunt scopulosis ostia pilis,
Cum defluxisti famæ maioris in amnem, A
Liberior laxus exerces Barbe natatus,
Tu melior peiore æuo, tibi contigit vni
Spirantum ex numero non illaudata senectus.

[b] li.10. de arte coquendi.

[b] Eundem Platina *Barbulum* vocat. In Thesauro autem latinæ linguæ cum non *Barbus*, sed *Barbo* habeatur, non hic noster piscis, sed Mullus ibi *Barbo* nominatur, vt clarè verba eius demonstrant; Ita vt sicuti nos unà cum Ausonio, hunc antiquo nomine *Barbum* vocamus, sic Thesauri author Mullum nouitio nomine *Barbonem* appellat, Venetos vulgò loquentes sequutus; qui Mullum vulgò *Barbone* vocant. Græcorũ verò sicuti neminem mentionem huius fecisse reperimus, sic nullum ei græcum inditum esse nomen scimus. Neque enim Raphaeli Volaterrano assentiendum est, ita scribenti, [c] *Mullus græcè τρίγλη, inferiori labro barba insignitus est gemina, ut Plinius refert, & Cicero Barbatulos Mullos vocat; Qua propter eum existimauerim, quem hodie Barbum appellant.* Nam Mullus, & si à Venetis *Barbone* vocatur, ab hoc, quẽ locis plerisque *Barbũ* vocari scimus, piscis est longè diuersus; vt ex historia octogesima nona cognosci potest; Nec etiam est, vt quispiam ab Ausonio non hunc decimum nonum (& si locis quàm plurimis *Barbo* vocetur) sed nonagesimum quintum, latinè Mullum etiam vocatum, Barbum appellari, suspicetur; propterea quod Mullum ipsum [d] *Barbatulum* Cicero, [e] Ac *Barbatum* M. Varro appellauerit. Quoniam cum communi authorum omnium consensu marinus piscis sit Mullus, dulcis aquæ piscem Barbum suum facit Ausonius; Vnde non Mullum, sed nostrum hunc, quippe qui in dulci solùm aqua degit, Ausonii Barbum esse fateamur oportet. Verùm cum vterque gemina insignitus barba sit (& si diuersa quidem ratione, vt eorundem tum formæ, tum descriptiones indicant) vti ex ea Mullus epitheton nactus, Barbatulus, ac Barbatus cognominatur; ita hic noster proprium ab ea nomen ducens, Barbus appellatur.

[c] lib.25. — B — R. Volaterrani error.

[d] in Paradoxis.
[e] lib.3. de re rust. cap.17. — C

DESCRIPTIO.

Barbus piscis est, si latitudinem spectes, corpore longiusculo, rotundo, in latera modicè compresso, & Squalo magis quàm cui vis piscium similis; à quo tamẽ perspicuis quibusdam notis distinguitur; Nam cum in extremo rostro Squalo sit os, infra rostrum in inferiore parte illud Barbus habet; Vnde & superior eius maxilla paululum prominet; Dentibus non solum vt squalus, sed lingua etiam caret, cuius vice carnosam habet inferiorem & internam oris partem; Labra longè crassiora sunt ei, quàm squalo; quorum superius superiore sui parte, alia cartilaginea & crassa substantia ita tegitur, vt duplex superior illa superioris labri pars esse appareat; Præterea barba quoque, qua insignitus est, ac Barbus appellatur, à squalo, vt qui ea careat, apertissimè distinguitur; Est autem hæc, quam Barbam appellamus, substantia quædã cutacea, mollis, lubrica, teres, subrubra, ac in vtroque oris latere gemina; superior enim vtrinque in medio fere latere superioris labri, inferior verò inferius vbi labra ipsa adinuicem committuntur, etiam vtrinque, exoritur; Quòd verò hæc eius barba, ab illa, qua Mullus etiam insignitur, numero situque differat, ex historia octogesima nona, Mullo dicata facilè intelligi potest. Postremò caput habet Barbus D

paulo compreſsius quàm ſqualus; Et licet ventre lacteo, & lateribus argenteis æquè atque ſqualus ſit, dorſum tamen eius ex albo flaueſcens, nigris quibuſdam ac paruulis conſpergitur maculis; quod quidem ſqualo non accidit; Branchias vtrinque quaternas habet, pinnas verò vtrinque etiam binas; præter quas aliæ duæ in eo conſpiciuntur, in medio dorſo vna, altera in imo ventre poſt excremẽtorum orificium; Quod prope caudam conſiſtit. Fel iecori connectitur; inteſtina plurima pinguedine conuoluuntur; vterus oblongus eſt, & bifidus, ouis innumeris refertiſsimus, cum prægnans piſcis eſt. Licet crebrò vnius, aliquando verò duarum ac trium librarum capiatur; nonnũquam ad libras etiam octo excreuiſſe à nobis viſus eſt.

LOCVS.

A Non ſolùm vti Squalus, ſic & Barbus fluuiatilis eſt & lacuſtris, ſed etiam vt ille, ita & hic frequentius & in multò pluribus fluuiis quàm lacubus naſcitur & viuit. Idque non ea ratione dixerim, quòd multò plures fluuii, quàm lacus reperiãtur; Sed ob id potius, quòd ſicuti lacuum quos habemus, his piſcibus pauci abundant, plurimi verò eis carent; ſic fluuii ferè omnes eos gignunt & alunt; Vnde iure inter ſuos Moſellæ piſces Barbum recenſet Auſonius. Eſtque hic animaduerſione dignum, quod in quouis lacuum, fluminúm ue Barbus, in eodem ferè ſemper & Squalus reperitur; Et econtra vbi Squalus, ibi & Barbus; Qui in piſcinis etiam incluſus, æquè atque Squalus, parit, augetur, & pingueſcit.

NATVRA, ET VT SAPIANT, AC CONDIANTVR.

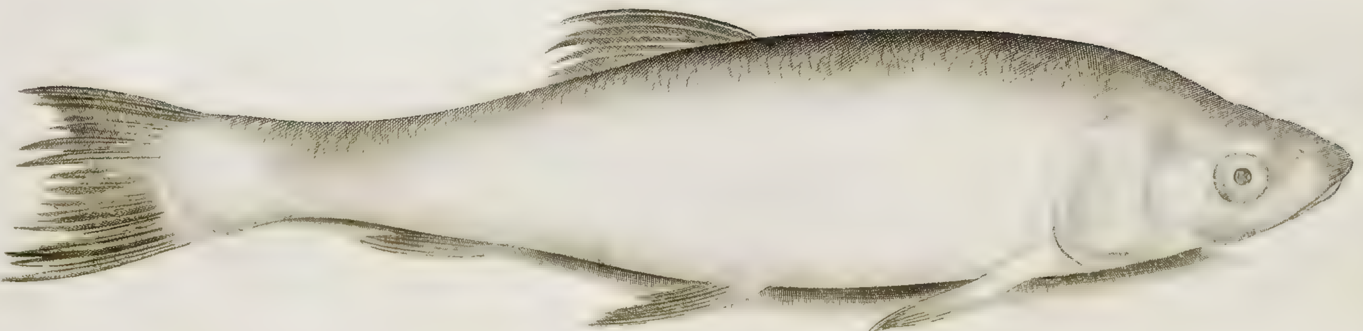
B Gregatim degunt Barbi; Aeſtate ineunte prope litora pariunt; Et quemadmodum de Squalo diximus. lacuſtres, & in magno ac cœnoſo flumine capti (quales Tyberini ſunt, qui Romæ in ligneo vaſe colludentes toto anni tempore, in vtroque foro piſcario viui veneunt) duri ſunt & inſipidi; Vnde & Platina ſcribit; [f] *Barbuli fluuiales ſunt, inter bonos piſces (quouis modo cocti) non connumerantur*; Verùm ſi in ſaxoſis ac puris fluminibus capiantur; vti probè ſapiunt, ſic teneriores & concoctu faciliores ſunt, ac probiorem ſuccum gignunt; Grandiores natu præfert Auſonius, inquiens, ut diximus; [f] li. 10. de arte coquendi.

[g] *Tu melior peiore æuo, tibi contigit uni* [g] In Moſella.
Spirantum ex numero non illaudata ſenectus.

Ineunte etiam vere ſapidiores, quàm reliquis anni temporibus creduntur; Ab eorum tamen
C ouis abſtinere optimum eſt; Quando quàm plurimi non ſine ſuo magno malo illa aliquando comederint; Tormina enim maxima excitant, vomitum concitant, & aluum vehementiſsimè adeò cient, vt aliquando non niſi multo negotio ſiſti poſſit; Quamobrem non in meritò ſcribit Platina; [h] *Eorum oua menſe præſertim Maio pernicioſa habentur*; Sunt qui credant, non per ſe ipſa Barbi oua, ea mala parere (propterea quod non ſemper id efficiant, ſæpe enim illis nonnulli innoxiè veſcuntur) ſed tunc ſolùm noxia reddi, cum ſalicis flores in aquã delapſos Barbus guſtauerit; Quod licet verum eſſe poſsit, cum tamen an Barbi, quibus veſci volumus, ſalicis ne flores comederint, ab eis ue abſtinuerint, manifeſtè di-
D gnoſci nequeat, eorum ouis prorſus abſtinere, multò tutius eſſe cenſemus; Condiuntur autem eodem modo, quo Squali. [h] lib. 10. de arte coquendi.

87

P XX

HISTORIA DECIMA OCTAVA DE ALBO PISCE.

NOMEN.

[a] li. de nomi. pisc. cap. 69.

[b] in Mosella.

VM hic vigesimus noster piscis, locis plerisque *Albo* vulgò voce tur,[a] à Petro Gyllio Ausonii Galli *Alburnus* esse creditur. Nec teme rè prima quidem facie, id asserere videtur Gyllius, vulgari adeo fauente ei nomenclatura; Nil nanque aliud significat Alburnus, quàm album. Verùm si diligentius rem ipsam contemplemur, eam secus sese habere cognoscemus. Primùm enim [b] Cum fluuiatilibus suæ Mosellæ piscibus *Alburnum* asscribat Ausonius; Hic noster Lacustris est. Quòd si aliquis alicubi in fluminibus etiam eundem reperiri obiiciat; Sicuti id fieri non posse, non contendimus; Sic cum in Mosella (vt à quamplurimis illorum locorum accolis accepimus) non reperiatur; Alburnus esse non poterit. Deinde si vlla nominum similitudini fides adhibenda est; Cui quidem si cætera aduersentur, nullam, si verò respondeant, plurimam habendam esse censemus; *Λευκίσκον* piscem, cuius Galenus meminit, Ausonii Alburnum esse, clarè patet; Cum idem græcé *Λευκίσκος*, quod latinè Alburnus sonet; Accedátque ad hoc, quòd sicuti [c] Galenus *Leuciscum*, Sic & Ausonius *Alburnum*, fluuiatilem piscem facit. Quamobrem sicuti in decima sexta historia, piscem nostrum decimum octauum (quippe cui multò magis quàm cuiuis aliorum piscium, ea, quæ Leucisco tribuuntur à Galeno, quadrent) Leuciscum esse docuimus; Sic eundem decimum octauum piscem, [d] *Squalum* etiam (vt ibidem diximus) à M. Varrone vocatum, & non hunc vigesimum, quem *Albo* vulgò appellant, Alburnum (cum Alburnus & Leuciscus idem sit) esse fateamur oportet. Nec hic obiici debet, quòd si ibi de Leucisco intellexisset Ausonius, cum latinus scriptor sit, eum vnà cum M. varrone Squalum, & non nouitio nomine Alburnum vocasset; Nam cum Latinorum solùm M. Varro Squali meminerit, eiúsque semel tantùm mentionem fecerit (ni Columellam etiam, vt in historia decima sexta monstrauimus, eius mentionem fecisse velimus) haud mirum si ita latuerit Ausonium, vt cum hunc piscem (quippe quem à Græcis nonnullis, *Λευκίσκον* appellari sciebat) reliquis suæ Mosellæ piscibus asscribere vellet, græcam appellationem latinè reddere conatus, nouo nomine eum Alburnum vocauerit. Quod cum posteri diligenter non aduertissent, hunc vigesimum piscem (vt cui ea, quæ Leucisco siue Alburno ex Galeno debentur, & si non egregiè adeo vt decimo octauo, non admodum tamen ineptè respondeant) Alburnum esse crediderunt; ob idque vulgò *Albo* appellarunt. Quibus cum ob prædictas rationes assentiendum non sit, hunc piscem vigesimum, vulgò loquentium more, Album & non Alburnum vocandum censemus (& si sub piscis Icone, incisoris incuria Alburnus nomen excusum legatur) eiúsque antiquorum Græcorum, Latinorúm ue neminem, mentionem fecisse scimus.

P. Gyllij error.

A

[c] clas. 2. fol. 28. H.

B

[d] li. 3. de re Rust. cap. 3.

C

DESCRIPTIO.

D

Albus quanuis Squalo Alburnó ue appellato pisci persimilis sit, ab eo tamen euidentibus quibusdam notis facilè internosci potest. Primùm enim etsi vterque latitudinis ratione oblongus appareat, eadem nihilominus vtriusque existente latitudine, Albus paulò longior Alburno conspicitur. Deinde rostro acutiore, oculis maioribus, ac dorso magis repando Albus est; Nam cum Alburni sensim atque modicè, Albi repente ac plurimùm à capite extuberat dorsum; Pinnarum autem tum in lateribus, tum in dorso, ac in imo ventre existentium, situ ac numero ei, cum Alburno conueniente, earundem colore abinuicem discrepant; Subnigras enim Albus, Subrufas verò Alburnus eas habet. Postremò amplioribus squamis Albus tegitur, Ventréque atque lateribus æquè atque Alburnus

candidus & argenteus eſt, capite verò ac dorſo magis quàm ille ſubuiridis. Magnitudine non differunt, vti enim Alburnus, ſic & Albus pedalis frequens, bipedalis verò aliquando tantùm reperitur.

LOCVS.

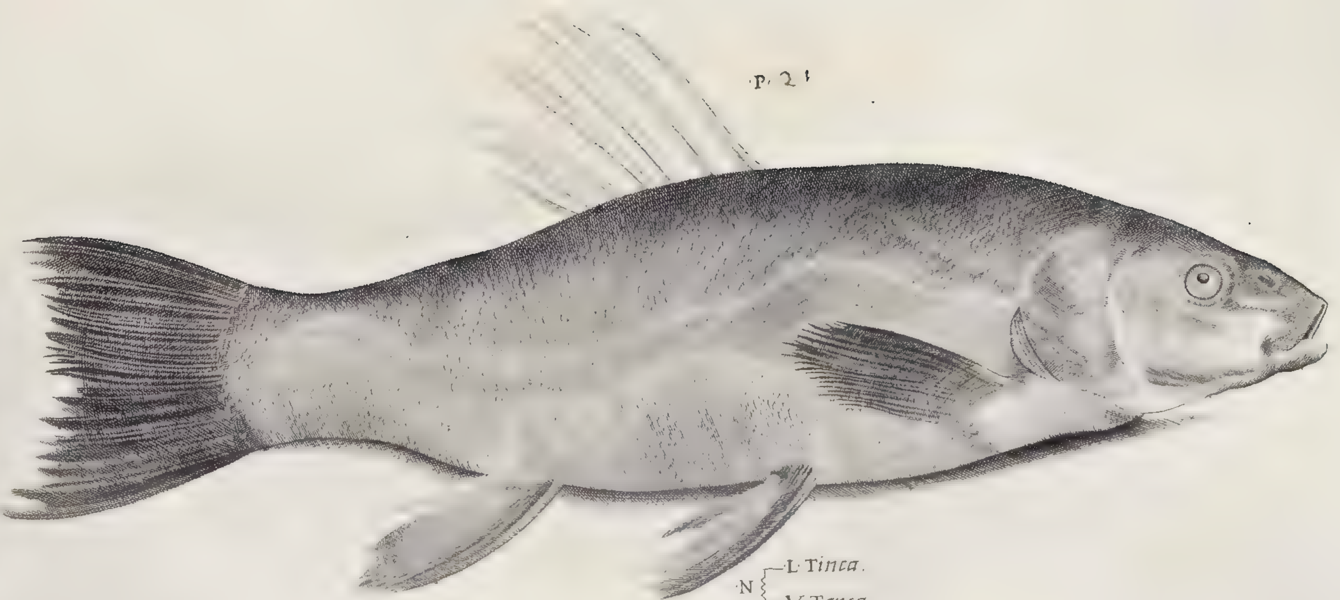
Lacuſtris piſcis eſt Albus, non tamen in lacubus omnibus, aut in eorum quamplurimis, vt Tinca, Lucius, Squalus, ac Barbus; ſed in eorum nonnullis ſolùm reperitur. In Traſymeno enim lacu, vbi etiam *Albo* vulgò vocatur, frequens ſatis in fine veris capitur. Num fluuiatilis etiam ſit haud nobis certè patet, cum nullibi eum in fluminibus reperiri hucuſque obſeruauerimus. Eſtque hic aduertendum, ne quiſpiam eum in fluminibus etiam reperiri contendens, Squalum pro Albo nobis oſtendat. Quòd autem marinus non ſit clariſsimum eſt, cum neque in mari naſci, neque ex lacubus fluminibúsue ad mare adnatare viſus fuerit vnquam.

A

VT NVTRIAT, AC SAPIAT.

Duram carnem habet Albus; Et propterea ægrè coquitur. Inſipidus adeò eſt, vt piſcium ferè omnium iure viliſsimus cenſeatur; Nec enim vlla condiendi ratione ſapidus effici poteſt; Torrefactus tamen paulò minus ingratus eſt palato, ſolúmque in aliorum piſcium penuria eo veſci ſolemus.

B

P. 21
L Tinca.
N
V Tenca.
M.G.
89.

HISTORIA DECIMA NONA
DE TINCA

NOMEN.

HIC vigesimus primus piscis, qui ab Italis *Tenca*, à Gallis *Tanche*,
à Germanis verò *Schleye* vocatur, quantò cæteris piscibus æta-
te nostra notior est, tantò apud priscos authores obscurior eius
habetur cognitio. Græcorum enim nemo ipsius meminit. Arbitra
[a] *lib. 10. de arte* ri nanque vnà cum Platina[a] *Tincam nostram Græcorum μαινίδα esse* ridicu- *Platinæ er-*
coquendi. lum est, cum authoribus [b] *Speusippo in secundo libro de similibus Bocæ, ac Sma* *ror.*
[b] *Athe. lib. 7. fo.* *ridi similis* [c] Antiphane verò, [d] ac Martiale, *breuis ac paruus pisciculus Mæna* A
156. 22. *sit*. Quorum neutrum Tincæ quadrat; Et præterea cum Mæna scriptorum omnium con
[c] *Athe. lib. 7. fo.* sensu marina sit Lacustris solùm ac fluuiatilis est Tinca, neque vsquam in mari reperitur.
156. 25. Veterum verò Latinorum Ausonius Gallus solus eius mentionem fecit, inquiens [e] *Quis non*
[d] *lib. 11. 31.* *& virides vulgi solatia Tincas, Norit?* Verùm sicut satis mirari non possum, cur factum sit, vt scri-
[e] *In Mosella.* ptores eo uetustiores Tincam nunquam piscibus annumerauerint (solùm enim [f] *Facetum*
[f] *lib. de claris ora* *quendam oratorem Placentinum, cognomine Tincam, apud Ciceronem celebrari* reperitur) neque enim Ausoniũ
toribus. prisca vocabula, nouitiis nominibus subditis, supprimere voluisse credendum est; cum
cæteri pisces omnes ab eo veteri nomine appellentur; sic coniectare nequeo, quãobrem
mille ac centum deinceps annis, nemo Tincæ mentionem fecerit. Nam post Ausonium,
qui redemptionis nostræ annis circiter trecentis & septuaginta, sub Valentiniano ac Va- B
lente Augustis vixit, centum tantum ab hinc annis nonnulli rursus Tincæ meminere; Ni-
si propterea quòd vilis piscis sit, id euenisse opinemur. Veteres enim authores, pretiosos,
potius quàm viles pisces, literarum monumentis celebrare consueuerunt. Vnde & Col-
[g] *lib. 8. cap 17.* lumella scribit[g] *Turdi complura genera, Merulasque & auidas Mustelas, tum etiam sine macula (nam sunt & va-*
rie) Lupos includemus, item & Flutas, quæ maximè probantur, Murænas, & si quæ sunt aliæ saxatilis notæ, quarum
pretia vigent, Nam viles ne captare quidem, nedum alere conducit.

DESCRIPTIO.

Tinca rostro breui ac retuso est, ore ferè rotundo, ad ventrem inclinante, ac prorsus
edentulo; In vtróque latere, vbi labrum superius inferiorì committitur, appendicem ha C
bet, Cyprini instar, cutaceam rotundam breuem mollem ac lubricam adeo, vt nunquam
explicetur, conspicuáue fiat, ni digitis comprehensa extendatur. Oculi magni sunt & au-
rei. Branchiæ vtrinque quaternæ; Pinnæ vtrinque etiam binæ, ad branchias vnà nigri
cans, in ventre altera subrubra; Et præter has alia etiam est in medio dorso nullis hor-
rescens aculeis; alia verò à podice in ventre. Squamis minutis ac validè connexis tegi-
tur. Non idem Tincis omnibus color est, aliquæ enim subalbidæ, plurimæ ex albo flaue-
scentes, nonnullæ virides, palustrium verò subnigræ etiam aliquæ sunt. Viscido adeo
muco exterius præditæ sunt, vt recens captæ, vix manibus detineri queant. Lapillos bi-
nos exiguos in capite gerunt. Mirè pinguescunt. Quinque aut sex librarum crebrò, & D
vbique ferè reperiuntur; alicubi verò, ad viginti etiam libras aliquando excrescunt.

LOCVS.

Tincæ nusquam in mari reperiuntur; Nam quæ Romæ vulgò *Tenca marina* vocatur, ab his longè differt; vt in historia octogesima septima docebimus. In lacubus ferè omnibus nascuntur. Capiuntur & in Tyberi, in nonnullísque aliis fluminibus, in quibus cũ per rarò tamen capi soleant, ex aliquo potius lacu ad flumina adnatasse, quàm in eis genitas esse crediderim. In lacubus ac stagnis vt frequentes, ita & omni anni tempore capiuntur.

NATVRA.

Gregales piſces ſunt Tincæ; Putreſcentis limi ſordibus, potius quàm carne veſcuntur. Nunquam bene ſapiunt, ſæpiſsime verò lutum etiam redolent; Et propterea ab Auſonio (vt diximus) vulgi ſolatia appellantur; Ac nunc quoque viles & plebeæ cenſentur; præterquam à mediterraneis hominibus; Qui cum pelagios piſces nunquam guſtauerint, in ſummo honore, & præſertim ſacri ieiunii tempore eas habent. Vnde cum in cœna Leonis decimi Pontificis, diſcumbentibus pelagios piſces vario iudicio certatim atque impensè laudantibus, nobilis quidam Florentinus Tincis ſolùm aſſuctus diceret, ex tollatis vt lubet Conuiuæ marinos piſces, ego certè Traſymenam Tincam conditam leu-
A cophago, his veſtris Triglis, ſpigulis, & Rhombis prætulero, huiuſmodi ſuo inſulſo dicto lachrymas omnibus præ riſu excuſsit. Illæ autem, quas lacus Traſymenus, vel Fucinus, vel paruus ille quarto decimo ab Vrbe lapide apud Bacanam ſiluam, vel alius etiam paruus in latii Sabinorúmque finibus Sanctæ praxedis appellatus procreat, & ſi cum marinis piſcibus æquari non debent, contemnendæ tamen non ſunt; quippe quas in marinorum piſcium penuria, ne Lautorum quidem menſæ aſpernantur.

QVO MODO CONDIATVR.

De condimento eius ſic ſcribit Iouius.[h] *Nobilis ille inter aulæ proceres longè omnium ætatis noſtræ po-* [h] lib. de piſc. ca.
B *pinalis lautitiæ ſtudioſiſſimus, qui ducenta millia aureorum nummum in uentrem ſe condidiſſe aliquando gloriatus eſt. Tincas Bacanianas autumno captas alio laridoque contritis, additisque odoratis oleribus, & multo aromate, integanis ad uaporem tepidioris furni fœliciſſimè percoquebat.* Sunt qui laridi ac allii vice, oleum cepámque conciſam, ac vuam, quam paſſulam dicunt, iniiciant, ac eodem modo coquant. Alii in eam, primũ vt par eſt, purgatam ac interaneis exemptis, paſſulas, mentam, petroſelinum, allium, atque ſal conciſa, & in ſimul mixta, per ſectionem, qua prius interanea exemerant, infarciunt, conſutáque ſectione, aut veru infixam, aut craticulæ impoſitam torrefaciunt, oleo ac aceto cum ſaluiæ ramuſculo, aut feniculi vmbella aſsiduè dum torretur, conſpergentes. Plebei vero eam oleo in ſartagine frictam, ac Arancii mali ſucco conſperſam comedere ſolent.

C

VT NVTRIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

Tincæ, quippe quæ (vt diximus) in cœnoſis locis maximè degunt, ac putrido limo paſcuntur, non ægrè ſolum concoquuntur, ſed mali etiam ſunt ſucci; eíſque vim quandam ineſſe ad progignendas febres medicorum plurimi exiſtimant. Vnde ſicuti eis crebrò veſci non debemus, ſic diebus canicularibus, quo precipuè tempore maximè noxiæ creduntur, ipſis prorſus abſtinendum eſt.[i] *Eas autem* (vt refert Iouius) [i] lib. de piſc. cap. 36.
per dorſi longitudinem ſciſſas, pedumque ac manuum plantis applicatas, ardentis febris feruoribus plurimum aduerſari, quidam putauerunt ex ſecta iudeorum; Qui cum quàm ſordidè
D *admodum, atque ridentibus aliis talia experirentur, aliquando tamen ipſis æſtuantibus exoptata blandimenta fœliciter attuliſſe experti ſunt.*

p. 22

N. { G. κυπρίνος. L. Cyprinus. V. Raina. }

HISTORIA VIGESIMA
DE CYPRINO.

NOMEN.

Hic noster vigesimus secundus piscis, quem Veneti *Raina*, Mantuani *Bulbaro*, Ticinenses, Placentini, Cremonenses, cæterique Padi accolæ *Carpana*, Galli *Carpe*, & Germani *Karpffem* appellant, Græcè κυπρῖνος; &[a] ab Athenæo κυπριανὸς vocatur. Etsi cum Athenæus Aristotelem citet, apud quem κυπρῖνος, & non κυπριανὸς legitur, mendosum Athenæi locum esse, κυπρῖνος que restituendum, arbitrer. A Latinis verò *Cyprinus*, [b] à Lippio aliquando *Cyparinus*, [c] ab Alberto *Carperen*, & [d] à Platina *Carpanus* dicitur. Quòd autem *Cyprinus* antiquorum, hîc noster vigesimus secundus piscis sit, ex illis, quæ Veteres Cyprino tribuere, dignoscitur; Huic nanque nostro magis quàm cuiuis piscium quadrant; vt procedente historia monstrabimus. Vnde manifestum fit, in Cyprino dignoscendo dupliciter authorem thesauri latinæ linguæ aberrare; Primùm enim deceptus Plinii verbis, dicentis, [e] *Cytharus, Chromborum genera, Cyprinus, Chalcis, Cobio*, & reliqua, ex Congrorum genere falsò Cyprinum esse asserit. Deinde cum ferè omnes nostræ ætatis homines, hunc piscem nostrum (quem locis plerisque vulgò *Carpana* diximus vocari) Cyprinum esse credant; Ipse alium piscem in ordine nostro vigesimum quintum, vulgò (vt historia vigesima declaratur) *Carpione* appellatum, vulgaris nomenclaturæ similitudine deceptus, ab hoc diuersum non esse arbitratus, Cyprinum, cum piscem esse, quē vulgò *Carpione* appellamus, nonnullos velle, perperā testatur; Cum qui vulgò *Carpione* dicitur, neque Cyprinus esse posit, neque ab aliquo Cyprinus creditus sit.

[a] li. 7 f. 154. 28
[b] li. 1. fo. 116. 38.
[c] lib. 24. de ani.
[d] lib. 10. de arte coquendi.
[e] lib. 32. cap. 11.

Athenæi locus corrigitur. A

Authoris the lati. ling. error. B

DESCRIPTIO.

Piscis iste, quem (vt diximus) antiquorum Cyprinum esse arbitramur, nulli piscium magis quàm Tincæ similis est; Superius enim labrum rotundum est ac croceum, ex quo vtrinque (Tincæ instar) gemina barba pendet; Linguæ verò vice, carnosum palatum habet, ita vt nisi diligenter inspexeris, lingua id esse videatur. Vnde [f] ab Alberto, ac à plerisque aliis nostri temporis hominibus, vt qui hoc negligentius contemplati fuerint, eius lingua falsò sapidissima censetur; Cum illud carnosum palatum sit, & non lingua, qua prorsus caret; Vt illis, qui accuratius inspexerint, conspicuum fit. Ac Aristoteles testatur, inquiens, [g] *Aquatilium generi, quos pisces nocamus, data quidem est lingua, sed imperfecta incertaque, ossea enim nec absoluta, sed palatum nonnullis carnosum pro lingua est, uelut inter fluuiatiles Cyprino, ita ut nisi diligenter inspexeris, lingua id esse uideatur*. Et alibi, [h] *Palatum piscium etiam complures carnosum habent, & quidem inter fluuiatiles, nonnulli admodum carnosum & molle, ut Cyprini nomine, adeo ut si parum diligenter aduertas, lingua id esse uideatur*. Eandem Aristotelis sententiam citat & Athenæus; Sed cum apud eum nunc legatur, τὴν δὲ γλῶτταν οὐχ ἀπὸ τῷ σόματι, ἀλλ' ἀπὸ τὸ σόμα κέκτηται. Deprauatum esse hunc locum eius, manifestissimum est, nihil enim significare videntur hæc eius verba; Cyprini prætereà venter & si recta fere linea excurrat, dorsum tamen adeò curuum est, vt piscis totus, si cum longitudine sua conferatur, latus censeri debeat; Quòd verè, sed ineptis verbis notauit Albertus, dicens, [i] *Carperen sunt pisces plus spissi, quàm longi, secundum proportionem*. Squamis

[f] li. 24. de anim.
[g] Hist. li. 4. ca. 8
[h] lib. 2. de Part. cap. 17.
[i] lib. 24. de ani.

C

Alberti ac aliorum quorundā error.

D

Athenæi locus mēdosus.

tegitur ſubrufis, duriuſculis, & maximis; Vnde forſan apud Athenæum [k] *λεπιδωτὸν* [k] li.7 fo.154.30
cum vocauit Dorion; Et præter binas, quas vtrinque habet pinnas, vna in medio
dorſo exorta, & robuſto innixa aculeo, ferè ad caudam eius extenditur; altera ve-
rò hac longè minor, forti etiam armata aculeo, in imo ventre prope caudam con
ſiſtit. [l] *Branchias utrinque etiam quaternas; duplici ordine nouiſſima excepta, Cyprinum habere*, teſtatur [l] Hiſt.li,2.ca.13
Ariſtoteles; Ventriculum mediocrem habet, Hepar ſubrubrum, cui ſubnigra fellis
veſica hæret, & inteſtina admodum pinguia. Quinque autem ac ſex librarum
pondere crebrò reperitur; Aliquando etiam & viginti; Iouio verò authore, [m] *In* [m] li. de piſ.c.38
Lario lacu ducentarum quoque.

A

LOCVS.

Cum in lacubus ac fluuiis piſcis iſte noſter vigeſimus ſecundus oriatur & viuat, vt
vtráque Gallia ac Germania teſtatur (Nam nec in Hetruria nec in Vmbria vſquã,
quod quidem ſciam, reperitur) hac etiã ratione Cyprinus credi poteſt; Cum Ari-
ſtoteles, [n] *Fluuiatilibus piſcibus ſemper Cyprinum annumeret*, [o] ac apud Athenæum Dorion, *Inter la* [n] Hiſt.lib 4. ca.
Plin. & Oppianus notantur. *cuſtres et fluuiales* eundem recenſeat; Licet Plinius, & Oppianus, neſcio qua ratione du 8.lib.6.ca.14
cti, Marinum eum eſſe piſcem falsò affirment. Ille enim inquiens, [p] *Hoc & in mari accidere* lib.8.cap.20.
Cyprino putant. Et alibi in ſuo piſcium catalogo, [q] *Inter peculiares maris piſces eum connumerans*; Hic Part.li.2.c.17
verò non ſolùm marinis piſcibus Cyprinum aſſcribens, his verſibus; [o] li.7.f.154.29

B

[r] Nonnulli flauam piſces in littore arenam [p] lib.9.ca.16.
Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta [q] lib.32 cap.11.
Hippi, Coccyges celeres, Flauique Erythini [r] li.1.fo.108.21
Citari, Triglæque ſimul, tenues Melanuri,
Trachuronque greges, Bugloſſæque & Platanuri,
Tæniæ imbelles, & picto Mormylus ore,
Scombri, Cyprini, ſtabulantur littora iuxta.

Sed etiam alibi expreſsius ſubdens. [s] In pelago fœtus quinos edit Cyparinus Vt te [s] li.1.fo.116.38.
ſtatum autem reliquit Iouius; [t] *Larius lacus ob longitudinem à Vergilio maximus nuncupatus, piſces* [t] li. de piſ.ca.38
longè omnium maximos gignit; Troctas centum aliquando librarum pondere, & Bulbaros ducentarum; Sed Bulbari
C *illi ingentes uideri potius liquidis ac perſpicuis in undis quàm capi retibus poſſunt, quum ea impotenti impetu ple*
runque dilacerent. Subeunt Solſtitij diebus umbroſos ſpecus in rupibus licinianis, quæ ſunt in aduerſa Larij ripa
contra inſulam, Euripumque illum gemmeum à Cæcilio Plinio celebratum. Eos induſtrius quidam ſacerdos ſagittis
arcubaliſta emiſſis, cum in profundo quieſcentes fuſcinis atque tridentibus attingi non poſſent, uulnerare conabatur,
neque tamen ſagittæ longo alligatæ funiculo, niſi auerſis officiebant, quum illa ſquamarum ſerie thoracati earum
ictus facilè repellerent. Vt verò ſcribit Albertus, [u] *Hic piſcis in aliquibus aquis generat, et in aliquibus* [u] lib.24.de ani.
graſſatur & creſcit; Sed optimè ualet in fundo argilloſo, tritico primo ſeminato, & poſtea argilla de ſuper ſparſa,
et poſtea aqua ſuperfuſa: In piſcinis etiam dulcis aquæ incluſus, mirè pingueſcit atque
excreſcit.

PARIENDI TEMPVS, ET RATIO.

D

Vt ab Ariſtotele proditum eſt, [x] *Cyprini quinquies aut ſexies anno pariunt*; Quod tum [x] Hiſt.li.6.c.14
Plinius, [y] *Cyprinus ſexies parit* inquiens, tum Oppianus ſcribens (vt diximus) [z] *Fœtus quinos* [y] li.9.cap.51.
edit Cyparinus, confirmant; Et vt idem tradit Ariſtoteles, [a] *Partum Siderum ratione potiſſimùm* [z] li.1.fo.116.38
edit Cyprinus; Eodemque teſte, [b] *Cyprini uadis intrudunt ſeſe cum parturiunt, & ſæpenumero ſingulas fæ* [a] Hiſt.li.6.c.14
minas mares tredecim aut quatuordecim ſequuntur, mox fœmina oua procedendo emittit, mares ſectantes ſemen [b] Hiſt.li.6.c.14

ſuum ouis reſpergunt: Verùm plurima pereunt, quòd enim fœmina non ſtabilis, ſed mutans continuè parit, diſſi-
pari oua neceſſe eſt; uidelicet ea, quæ non in materiã inciderint aliquã, ſed excepta ab unda ferantur. Neque eſt.n. qui
ſua oua cuſtodiat, excepto Siluro et Cyprino, ſed Cyprinus tũc ea cuſtodit, cum congeſta reperit. Poſtremò eiuſ
dem Ariſtotelis teſtimonio,[c] Tardiſſimum Siluri incrementum ex ouo eſt; Quamobrem mas ſæpe uel qua
[c] Hiſt.li.6.c.14 draginta et quinquaginta diebus aſſidet cuſtodiens oua, ne à piſcibus occurrentibus abſumantur; Secundæ tarditatis
generatio Cyprinorum, parique modo edita oua à mare ſeruantur: Fit autem ouum Siluri quantum eruum, Cy-
prini uerò magnitudine Milij. Quæ quidem ſi huic piſci noſtro, ſicuti lingua carere, ac
eius vice carnoſum habere palatum, reſpondere, compertum eſſet, ipſum, Cypri-
num eſſe, nemo inficiari poſſet, Verùm vt id nobis experientia obſeruaſſe, huc
vſque non licuit, ita neminem qui id experiri tentauerit, hactenus reperimus.
A

NATVRA ET MORES.

[d] l.7.f.154.28 Athenæus Ariſtotelis authoritate, (& ſi apud Ariſtotelem non legatur)[d] Carniuo-
[e] Hiſt.li.8.c.20 rum ac gregalem Cyprinum eſſe teſtatur; Vt vero inquit Ariſtoteles,[e] Silurus canis exortu potiſſimùm
(quod ſublimis innatet) ſideratur, & tonitruo ſopitur magno; Quod & Cyprino accidit, ſed leuius. Quod
[f] lib.9.ca.16. cum ex eo tranſcripſerit Plinius inquiens,[f] Fluuiatilium Silurus caniculæ exortu ſideratur: Et
alias, ſemper (in manuſcripto) Fulgore ſopitur; Hoc & in mari accidere Cyprino putant; Mirari con In Plinium
uenit, cur id in mari accidere Cyprino ſcribat, cum Ariſtoteles in fluminibus vel la- animad-
cubus Silurum & Cyprinum ſiderari atque ſopiri teſtatum reliquerit. Alberto au- uerſio.
[g] lib.24.de ani. tem authore,[g] Cyprinus piſcis qui Carperem (vt diximus) ab eo appellatur, in euitandis retibus B
ualde eſt aſtutus; Aliquando enim tranſilit, aliquando ſuffodit in fundo, & aliquando herbam ore tenens, retinet
ſe, ne trahatur à reti; Aliquando de ſuperficie ueniens, fortiter caput in fundo infigit, ita quòd rete non niſi cau-
dam tangens, illabitur.

VT SAPIAT, AC NVTRIAT.

Sicuti antiquorum nemo Cyprinum ſaporis bonitate celebrauit, ſic hic noſter,
nuſquam multi pretii cenſetur; Solùm enim carnoſum eius palatum (quod plerique
linguam appellant & putant) communi conſenſu ſaporis excellentia commenda-
tur; Non ob hoc tamen piſcis reliquus ſpernendus eſt prorſus, nam vt aſſerit Io-
[h] li.de piſ.ca.38 uius,[h] Sunt in Mantuano lacu, qui reſtagnante Mincio amne, latè diffunditur, Bulbari piſces ſapore longè opti- C
[i] lib. 10. de arte mi, nam Lariani ſola magnitudine ſunt inſignes. Platina verò authore,[i] Magnus, & herbas, ubi flumina
coquendi. ob increſcentiam ex alueis exeunt depaſtus, non inſuauis cum leucophago, aut alliato habetur, paruus frigitur.
[k] li.24.de ani. Albertus,[k] Pinguem, dulcem, & mollis carnis piſcem, ſed non ſanum eum eſſe aſſerit; Iouius verò,
[l] li.de piſ.ca.38 [l] humidiores ipſum carnes habere, sed tamen innoxias, propterea quod non tenaci, ſed aqueo potius humore abundent.
Nos autem eum qui in flumine nec ſordido nec cœnoſo captus fuerit, & ſi ſalubrio-
ribus & optimis piſcibus annumerandum eſſe non arbitramur, noxiis tamen & im-
probis aſcribendum minimè exiſtimamus; Et licet quouis modo coqui poſsit, cre-
brius tamen ferè vbique in aqua & aceto elixus, comedi ſolet; Et vti ex ouis Stu-
rionis, vt in hiſtoria trigeſima dicemus, nigrum cauiarium conficitur, ſic ex ouis Cy
prini ſalitis, & in maſſam congeſtis, rubrum cauiarium conficitur in Capha, quæ D
ad Tanaim ciuitas eſt; quo Iudæi (quippe quibus, nigro cauiario, vt quod ex piſce
ſquamis carente fiat, vti ex lege non liceat) maximo conficientium lucro, vtuntur;
[m] ibidem. Poſtremò ſubdit Iouius,[m] Linguam eius uim augendæ ueneris habere, ſicuti in Tincarum & Anatum lin
guis experimur. Quod quidem de carnoſo eius palato intelligi debet; Quod non ſecus
quàm multi alii, linguam appellat, et eſſe, arbitratur Iouius.

QVO MODO IN ISTRO CAPI SOLEAT.

Miram tum Cyprinorum, tum aliorum quorundam piſcium capturam, quam in Iſtro faciunt, narrat Aelianus; inquiens.[n] Eſt etiam in Iſtro ſinus adeo profundus & latus, vt mare eſſe videatur, in quem onerariæ naues mare tranſmittētes ad vſum accolentium inſinuantur, atque appelluntur. Itaque tempeſtatibus cum is quatitur, quemadmodum mare inhorreſcit. Sunt etiam in eo inſulæ & receſſus quidam, in quos refugere licet, & crepidines riparum bene eminentes, quibus cum æſtus reciprocatur, fluctus refringuntur, atque eodem velut in anguſtias compulſi, in mare retunduntur. Hoc ipſum ineunte hyeme fieri ſolet, tum enim hunc augeſcentem Bo
A reas impellit & concitat. Hic adeo duram glaciem defert, vt hæc vecturas omneis ſuſtineat. Contra acerrimus Boreas flans huic reſiſtit, & ſic in altitudinem deprimit, vt bene penitus conglaciet, & eius confluens viis occultis infra delabatur, glacies campi patentis æquor eſſe videatur. Ac nimirum homines vel equis inſidentes, vel iugata iumenta agentes, iter faciunt. Nauem onerariam in confluente verſantem tantopere aqua frigoribus concreſcens circumligat, vt nec paſſa vela, nec gubernatores opus ſint, quòd ea glacici vinculo conſtricta tenentur; nec ſanè nauis eſſe videtur, non enim amplius fluctibus verberatur, ſed in magna planicie tumuli, aut cuiuſdam ſpeculæ ſimilitudinem ſpeciémque gerit. Vbi nautæ exſiliunt, in flumine excurrentes, plauſtríſque onera tranſuehunt, tum glaciem in orbem perfodientes,
B puteum excauant, vt vel putei vel maximi dolii os eſſe videatur. Permulti piſces lucis deſiderio ex glacie tanquam ex tecto effugere cupientes, in apertum os innatant, eodémque frequentes congregantur, vt inter ſe trudant. Vbi vt in ſtricto ſcrobe cum permulti alii piſces facilè capiuntur, tum plurimi Cyprini, & Coracini, & Percæ, & Xiphiæ, qui nec dum confirmata ætate, nec mucronato roſtro exiſtunt, & Antacei, & ii quidem teneri; nam qui ætate proceſſerunt, ad maximi Thunni magnitudinem accedunt.

[n] lib. 13. ca. 73.

94

p. 23

N L Lucius
V Luccio

HISTORIA VIGESIMA PRIMA DE LVCIO

NOMEN.

ISCIS noster vigesimus tertius, qui ab Italis *Lucio*, à Gallis *Brochet*, & à Germanis *Hecht* vocatur, & si æquè atque Tinca, (cum qua ferè semper degit ac reperitur) nostra notissimus sit tempestate. Attamen vti nec Tincæ (quemadmodum decima nona edocet historia) sic nec huius vlla apud Græcos scriptores mētio reperitur. Veterum verò latinorum solus Ausonius Gallus eius meminit, Luciúmque appellans, inquit, A

[a] In Mosella.

[a] Lucius obscuras ulua, cœnoque lacunas
Obsidet, hic nullus mensarum lectus ad usus
Feruet fumosis olido nidore popinis.

[b] li.30. Epis.27 lib.31. Epis.6. li.32. Epis.14 lib.33. Epis 6.

Nec enim Francisco Philelpho [b] *Lucium nostrum, antiquorum Lupum esse, quibusdam super hoc conscriptis epistolis, differenti, indoctósque qui secus sentiunt contumeliosè appellanti* assentiendum est; Quoniam non solùm rem acu non tetigit, sed absurdè etiam lapsus est. Scribens enim, *Cum λύκος Lupus piscis Græcè dicatur. v. in. u. uerso in Lucum primum, ac deinde deprauantibus Latinis in Lucium abijt*, non animaduertit Lupum quadrupes animal λύκον à Græcis appellari, & non Lupum piscem, qui à Græcis omnibus λάβραξ & non λύκος vocatur. [c] *Nec si Hicesius λύκον piscibus etiam annumeret*, defendi Philelphus poterit; Quando *Ανθίαν à quibusdam λύκον etiam appellari*, & non λάβρακα siue Lupum piscē, λύκον esse asserat Hicesius. Præterea quo modo Lucius esse poterit Lupus, Cum Lucium in dulcibus solùm aquis gigni ac viuere, mariáque nunquam intrare, totius Europæ consensu manifestissimè constet (qui enim Romæ *Lucio de mare* vulgò dicitur, piscis est, ne quispiam nominis similitudine decipiatur, ab hoc nostro Lucio longè diuersus, vt in historia octaua declaratur) Lupum verò marinum piscem faciant antiquiores; Testetúrque Galenus, [d] *Lupum in dulcibus aquis nunquam nasci, sed è mari in flumina aut stagna aliquando ascendere.* Postremò cum Lupus tantopere ab authoribus (vt vigesima octaua historia declaratur) saporis excellentia commendetur, Lucius, vt qui Romæ, ac tota Italia vilis insipidúsque sit (vt procedente historia patebit) esse non poterit, Quamobrem Græcorum neminem, antiquorum verò Latinorum vnum Ausonium (vt diximus) Lucii piscis meminisse asserendum est. C

F. Philelphi error.

[c] Athe. li.7. fo. 142.6.

B

[d] clas.2. fo.28. H.

DESCRIPTIO.

Modicè adeo Lucii latera dilatantur, vt totius corporis figura oblonga videatur. Dorsum latum habet, & cum ferè reliquis omnibus squamosis piscibus dorsum ipsum magis, aut saltem æquè atque venter extuberans sit; huic vni magis quā dorsum extuberat venter. Capite est macro & osseo, rostro extento, ore amplo & maximè denticulato, inferiore maxilla longiore, & in extremo rubra, oculis magnis, magnáque & ossei branchiarum operculi scissura. Præter binas vtrinque tum ad branchias tum in vētre exortas pinnas, alias etiam duas, vnam in dorso, alterā è regione in ventre satis prope caudam habet. Venter albicat, dorsum verò ex subflauo nigrescit; à quo lineæ plurimæ latæ, non rectæ, sed multipliciter inflexæ, obliquæ potius quàm transuersæ, in aliquibus magis, in aliquibus verò minus & flauæ, & conspicuæ deducuntur, piscémque totum pulcherrimè pingunt. Alberto Magno authore, [e] *Ita guttori continuatum habet uentriculum ut aliquando eum eijciat auiditate glutiendi piscem.* Ad viginti aliquando libras auctum vidimus; alicubi verò multò etiam maiorem reperiri, à fide dignis accepimus. D

[e] lib.24. de animalib.

LOCVS.

In mari nusquam, in lacubus verò ac stagnis ferè vbique ac frequentissimè Lucii repeciuntur. Nascuntur præterea & degunt in fluminibus quoque nonnullis, vt nō solùm experientia testatur, sed Ausonius etiam comprobat, vt qui eum inter fluuiatiles suæ Mosellæ

pifces recenfeat, Verùm in Italia ficuti in lacubus ferè omnibus frequentifsimi, fic in fluminibus haud multis, in eífque rari etiam habentur. Qui verò in Tyberi capiuntur, non folùm perrari funt, cum vix quotannis deni capiantur; fed à Lacuftribus facilè etiam internofcuntur. Arctiori enim funt corpore, toti argentei, ac flauis illis lineis carentes, palatóque gratiores. In cænofis locis omnes libenter degunt, quod Aufonius etiam loco fupracitato teftatur, inquiens,

Lucius obfcuras ulua cænoque lacunas
Obfidet.

NATVRA.

Gregatim degunt, Et omni anni tempore capiuntur. Maio menfe pariunt, Et carniuori
A funt, immanéfque adeo ac voraces, vt Alberto Magno authore[f] *ne fui quidẽ generis pifcibus parcant. Et aliquando paulò feipfis breuiorem glutiunt pifcem, & tunc capite interius uerfo, & aliquanta parte extra os dependente paulatim digerunt, et attrahunt partes pifcis fecundum longitudinem, donec totum digefferint,* fubdítque etiam ibidem Albertus, *Ego uidi & confideraui, quòd cum pifcem capiunt primò in ore per tranfuerfum dentibus perforatum diu portant, & tunc mortuum glutiunt.*

[f] *lib. 24. de animalibus.*

QVANTI SIT AESTIMANDVS.

Ignobilem, menfífque ingratum Luciũ exiftimauit Aufonius, inquiens, vt fupra etiam citauimus,

Hic nullos menfarum lectus ad ufus
Feruet fumofis olido nidore popinis.

Cui quidem ficuti Itali omnes, quotidiana experientia edocti, (durum enim & infipidum
B eum, experiuntur) fubfcribunt; fic contradicunt Galli, quippe qui in Gallia Belgica, atque in Brittannia, inter nobiles fluuiatiles pifces eundem recenfent. Venditántque omni tempore viuos, ligneífque viuariis innatantes Britanni; Ventrémque illis vltro cultris aperiunt, ad oftendendam eorum pinguedinem, quæ plagis exprimitur, vt emptores afpectu fuminis alliciantur; Neque refutati propterea commoriuntur; Coëunt enim protinus patentia vulnera Tincarum contactu; quòd earum tenaci illuuie veluti glutinofo medicamine folidentur. Nec enim mirum effe debet, quòd in Gallia iucundifsimè fapiat, & fi infipidus nofter fit, quando iftud hoc in aliis quoque pifcibus accidat, vt M. Varro his verbis indicat,[g] *Non enim fi Murænæ optimæ flutæ funt in Sicilia, & Helops ad Rhodon, continuò hi pifces in omni mari fimiles nafcuntur.*

[g] *li. 3. de re ruft. cap. 6.*

C

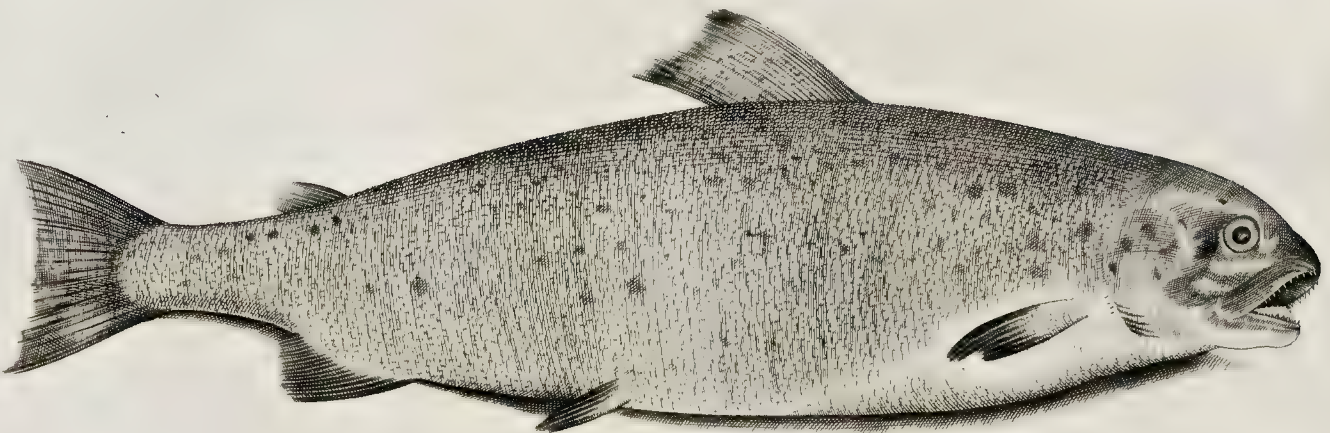
VT NVTRIAT, QVO MODO CONDIATVR, ET QVIBVS MEDEATVR.

Quorundam opinio falfa.

Quidam[h] *Inter alios pifces, minus infalubrem eum exiftimauit*; Cui gregales medici affentiuntur omnes, pifcium omnium faluberrimum effe contendentes. Verùm quàm aberrent, fi ad Galeni cenfuram expendatur, facilè intelligi poterit. Is enim tum locorum ratione, tum carnis fubftantia, optimos pifces diiudicat, & quo ad locum fpectat, cum pifces & in marina, & in dulci aqua degant, cúmque marinorum[i] *Aliqui non in leuibus, aut arenofis, aut terreis litoribus, fed in petrofis promontorijs, & ubi faxa funt delitefcant & pariant, ob idque faxatiles uocentur.*[k] *Nonnulli in profundum mare fecedant, pelagicique appellentur,*[l] *Quidam in marinis ftagnis,*[m] *Alij circa fluuiorum oftia, ubi marina dulci fefe immifcet aquæ, uiuant.* Illorum verò qui dulcem aquam colunt, aut in fluminibus, aut in lacubus, aut
D in paludibus victitent,[n] *Omnibus faxatiles præfert; In fecundo bonitatis loco pelagios conftituit, Poft hos qui in maritimis ftagnis, aut circa fluuiorum mari illabentium oftia degunt, collocat; Quibus omnibus marinis fluuiatiles, & poftremò ipfis fluuiatilibus lacuftres ac paluftres deteriores facit.* Ex quibus nemo non intelligit, loci ratione, ne falubrem quidem, nedum faluberrimum, Lucium cenferi poffe. Quo verò ad carnem attinet, eodem authore,[o] *Sicuti cibi reliqui, fic & pifces, fi falubres cenfendi funt, teneri ac friabiles fint oportet.* Vnde neque etiã iftis nominibus falubris pifcis erit Lucius; vt qui friabilis non fit, durúfque profecto exiftat. Et propterea neque etiam concoctu facilis eft; Si probè tamen concoquatur plurimum nutriet. Maiorem elixum, minorem verò torrefactum, frictúmue comedimus,[q] *Luciorum mandibulæ toftæ* (Iouio authore) *in puluerem redactæ, fi aurei pondere cum uino fumantur, in uefica & renibus calculos frangere confueuerunt.*

[h] *Platina lib. 10. de arte coquẽdi*
[i] *clas. 2. f. 2 . C*
[k] *clas. 2. fo. 28. H.*
[l] *clas. 2. f. 28. F.*
[m] *clas. 2. fol. 28. G.*
[n] *clas. 2. fol. 28 E. F. G. 29. D. F. 30. C. clas. 7. fol. 51. F.*
[o] *clas. 2. fol. 30. A.*
[q] *lib. de pifcibus cap. 37.*

P. 24

N. G.
L. Salar et Variuſ.
V. Trotta.

HISTORIA VIGESIMA SECVNDA
DE TRVTTA

NOMEN.

PISCIS vigesimi quarti, quem Itali *Trotta*, Galli verò *Troutte* appel-
lant; Græcorum nemo (quod quidem sciam) mentionem fecit; La
tinorum verò & si nonnulli meminerint, non omnes tamẽ eodem
[a] *lib.8. ca.17.* cum vocarunt nomine; Columella .n. inquiens,[a] *Tum sine macula (nam
sunt & varij) Lupos includemus*, sicuti duo Luporum genera, sine macu
la vnum, varium verò alterum facit; Sic Lupos varios, Truttas no
stras vocare videtur. Nam vti nullũ Luporum (quos *spigole* Romæ A
vulgò vocant) maculis ita insignitum videmus, vt varius dici posit, sic piscium, qui ma-
cularum ratione, quibus depicti sunt, varii vocari merentur, nullus est, qui propius quàm
Trutta ad Lupi accedat similitudinem. Verùm ne solis videamur coniecturis inniti, Isido
rum Hyspalensem, in recensendis rerum nominibus, quibus tempestate sua vtebantur (vi-
xit autem plus octingentis ab hinc annis) testem haud contemnendum, consulamus; Cum
[b] *lib.12. cap.6.* enim scribat,[b] *Piscium nonnulli à colore appellãtur, ut Vmbræ, quia colore umbræ sunt, et Auratæ, quia in capite auri
colorem habent, & Varij à varietate, quos vulgò Truttas vocant*, apertissimè nostræ subscribit opinioni.
[c] *lib.7. fol.147 30. & 36.* Hic tamen (ne quispiam nominum decipiatur similitudine) animaduerti debet;[c] *Piscem etiam
illum τ̃ γαλεῶν, quem alij Ἀστερίαν .i. Stellarem vocant ποίκιλον, hoc est varium vocari* ab Athenæo, vt nostra
[d] *lib.8. fo.311.* 44. edocet historia,[d] Pausaniámque[e] & Eustathium, *Piscem quendam vocalem, turdique vocem imitantem* B
[e] *fol.1720. 40.* *in Aorno fluuio reperiri, et ποικιλίαν .i. variũ vocari*, scriptũ reliquisse; vt latius octogesima prima per
tractabimus historia. Præterea Plinius ille, qui librum de morbis atque remediis conscri-
[f] *li. de pis. ca.35* psit.[f] *Qui quidem* (vt Iouius testatur) *Plinio naturalis historiæ scriptore, et Plinio Cæcilio posterior extitit, ac Plinius
Valerianus medicus vocatus fuit, Cuiusque marmoreum sepulchrum Comi, ubi Pliniorum familia floruit, in templo Diui Pro
bini aquæ sacræ labello suppositum, & pulcherrimis incisum characteribus conspicitur*, Truttum vocauit dicens;
[g] *li.5. de re med. ca.43.* [g] *Pisces de flumine qui petram habent, ut Trutti, Squalij, comede*. Quem quidem locum, vti quò ad piscem,
quem hic examinamus, notatu dignum, sic etiam mendosum censeo; legendúmque po- *P. Valeriani*
tius arbitror, *ut Truttæ, Squali*. Nam cum in D. Ambrosio, & Isidoro Hyspalensi Trutta. In M. *locus corri*
autem Varrone (vt Historia 16. edocet) Squalus; Truttus verò & Squalius apud nullum *gitur.*
scriptorum reperiatur; Truttæ & Squali corrigendum videtur. Deinde D. etiam Ambro C
sius, & Isidorus Hyspalensis eadem nomenclatura (quam tamen vulgi fuisse asserunt) vsi,
[h] *Hexa.5. cap.3.* Truttam appellarunt, Scripsit enim ille,[h] *Piscium alij oua generant, ut ij quos Truttas vocant*, hic verò
[i] *lib.12. cap.6.* vt supra etiam citauimus.[i] *Varij à varietate dicuntur, quos vulgò Truttas vocant*. Verùm hic quoque (ne
similia nomina interturbent quenquã) admonere oportet; Quòd sicuti in Plinio Valeria-
[k] *lib. 12. ca.53.* no medico, in D. Ambrosio, & in Isidoro Trutta,[k] in Aeliano verò *Trocta* legitur; Sic illorum
Trutta, piscis de quo hic agimus est; huius verò Trocta, alius, quem alii Amiam appellãt,
[l] *lib.25.* vt manifestissimè in vigesima quinta declaratur historia. Quod cum non aduertissent[l] Ra *R. Volaterra*
[m] *li. de pis. ca.35* phael Volaterranus,[m] ac Iouius. *Hunc piscem nostrum non solùm perperam Troctam vocarunt*, sed quod *ni & Iouij*
grauius est, *Ei etiam falsò tribuerunt, quæ Aeliani Troctæ debentur*. Petrus autẽ Gyllius, & si Aeliani Tro *error.*
[n] *lib. de nom. pis. cap.32.* ctam, alium ab hoc nostro piscem esse non ignoret, cum tamen[n] *utrunque Truttam appellet, &* D
D. Ambrosium Truttam, non hunc nostrum piscem, sed unà cum Aeliano Amiam vocasse asserat, haud nobiscũ con *P. Gillij*
uenit; Quippe qui vti Amiam, Aeliani more Troctam appellamus, ita piscem hunc vigesi *lapsus.*
mum quartum non solùm Truttam vocamus, sed sic etiam à D. Ambrosio vocari cense-
mus. Nam cum nusquã in Italia, Amia vulgò *Trutta* vocata vmquam fuerit, dicat autem
D. Ambrosius, *ut ij, quos Truttas vocant*; certum est non Amiam, sed piscem hunc 24. (quem Isido
ri quoque testimonio, vulgò Truttam appellatum fuisse scimus) ab illo vocari. Postremò
In Mosella. cum Ausonius Gallus dicat,[o] *Purpureisque Salar stellatus tergora guttis*, egregiè adeo Truttam no-
stram pingit, vt dubitari non debeat, quod ea ab eo Salar vocetur; Et vel maximè cum in
Mosella, dempta Trutta, quæ ibi satis frequens est, nullus reperiatur piscis, cuius tergora

stellata sint purpureis guttis. Qua autem ratione Trutta ab eo Salar appelletur, haud coniicere possum; Hoc vnum scio, apud nullum alium scriptorem, Salar legi. Noster igitur vigesimus quartus piscis (vt breuiter ac summatim omnia perstringamus) græco nomine destituitur, à Columella verò Lupus Varius, ab Isidoro Varius simpliciter, ab Ausonio Salar, à Plinio Valeriano, à D. Ambrosio, & Isidoro, Trutta, à Platináqꝫ Truta vocatur, Arbitratúrque Platina,[p] *Truttam quasi trusilem à trudendo dici, eo quod semper in aduersum & impetuosum flumen nititur, aduenientes undas superare contendens.* [p] *lib. 10. de arte coquendi.*

DESCRIPTIO.

Trutta corporis forma Lupo persimilis est; rostro tamen minus extento, magis retuso ac paululum incuruo; Ore etiam paulò minori; Sed quamplurimis & acutissimis denti-
A bus, tum in maxillis multiplici ordine, tum in lingua dispositis, denticulato; Præter binas, quas vtrinque tum ad branchias, tum in ventre habet pinnas, aliæ duæ in dorso exoriuntur, prior & maior in medio dorso, posterior minor & cutacea prope caudam; Aliaque etiam parua à podice, imo ventri subest; Piscis totus ex albo flauescit, maculis modò purpureis, modò nigricantibus dorsum ac latera speciosè pingentibus. Squamis tegitur paruis; Partes internæ nihil peculiare, notatúue dignum habent, nisi quod appendices numerosæ prope ventriculum extant. Fluuiatilis cubitalem magnitudinem ferè non excedit, lacustris verò maior reperitur; In Lario enim lacu ad quinquaginta, quinimo Iouio authore[q] *ad centum etiam*, libras excrescere consueuit. [q] *li. de pis. ca. 35.*

LOCVS ET NATVRA.

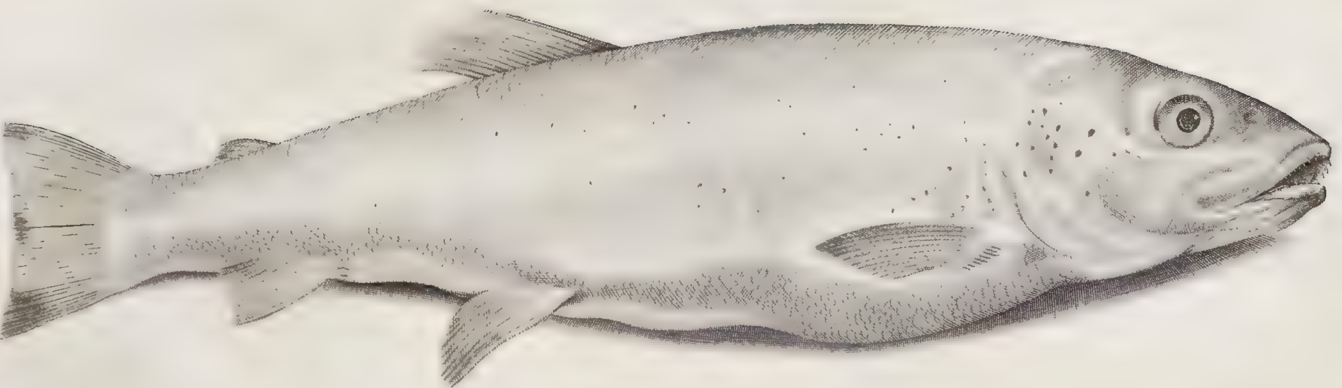
B Fluuiatilis piscis est Trutta; in fluuiis minoribus, frigidioribus, saxosis, & inter montes delabentibus, potius quàm in maioribus, minus frigidis, minus saxosis, & per plana defluentibus loca, nascens & degens; Reperitur & in aliquibus lacubus, in quibus lõgè etiam maiores fiunt quàm in fluminibus; Vt de iis, quas Larius lacus procreat paulò ante dicebamus. Aduersus amnes vel è præruptissimis etiam cautibus decidentes, incredibili impetu Truttas subire, compertum est; Vnde vt Iouius asserit,[r] *Ab Nare fluuio in Velinum lacum (qui hodie pedelucus est) stupenda uelocitate uolucrum modo ascendere creduntur; qui lacus ab altissimo montis uertice certis primo coartatus angustiis, & mox tota aquarum mole præcipitatus, nec subiectis quidem cautibus madefactis, ueluti è cœlo in ipsum profluentem Narem effunditur; Maioresque in Lary ripis lasciuo excursu extremas arenæ margines aliquando ad iusti passus longitudinem prosuluisse dicuntur.* [r] *li. de pis. ca. 35.*

C QVANTI SIT FACIENDA, QVO MODO CONDIATVR, ET VT NVTRIAT.

Nobilissimus piscis æquali cunctarum gentium iudicio Trutta censetur; Iouius verò,[s] *Lario in Lacu progenitas, omni alio, uel marino etiam pisce sapidiores esse, & præsertim si Maio mense, & in Bresciæ torrentis ostio capiantur*, constantissimè asseuerat. Quemadmodum autem purpureis depictæ notis, sic & in frigidioribus, saxosis, & purioribus amnibus procreatæ, ab omnibus laudari solent. Recens tamen captæ comedi debent; Nam mortuæ paucissimis horis summam illam saporis gratiam amittunt; Quoniam ob pinguem illam teneritudinem, quàm ocissimè putrescunt;[t] *Coquuntur* (vt Iouius edocet) *concisæ in tabellas, in lebetibus lapideis torno fabricatis, simplici in aqua, multo sale indito, aliaque subinde accersita condimenta penitus aspernantur; Musco enim quodam pruinæ simili paulò post*
D *sponte emisso, rubentes pulpæ protinus efflorescunt, ita ut quum refrixerint multò gratiores esse uideantur.*[u] *Morus nobilis parasitus* (vt idem refert Iouius) *qui plurima eruditaque in obsoniis pulmenta commentus est, Truttam cubitalem in præpinguis capi iure coquendam esse censebat.* Eo autem condimento, quod vulgò *Acarpionare* dicunt. (Cuius modum in historia vigesima tertia explicabimus) paratæ, non solum iucundissimè sapiunt; sed in multos etiam dies seruari possunt;[x] *Pinguiores, ut sunt Larianæ, multo succo* (eodem Iouio authore) *replere corpora, genitalemque humorem copiosè suggerere dicuntur. Aegris tamen euidentissimè nocent, utpote quæ tardè laborioseque in stomacho atterantur & secernantur. At fluuiatiles, quæ aduerso torrentium impetu fatigantur, atque occurrentibus inæqualium uadorum petris illisæ castigatiora sumina, et aridiusculas carnes ostendunt, Medici blandiores ægris apponere & commendare non dubitant.*[y] Plinius Valerianus medicus, *Salubribus, cibariis Truttas fluuiatiles annumerat.*

[s] *ibidem.* [t] *ibidem.* [u] *ibidem.* [x] *ibidem.* [y] *lib. 5. de re medica. cap. 43.*

P. 235

N { G … / L … / V Carpione

N 11

98

HISTORIA VIGESIMA TERTIA DE CARPIONE

NOMEN.

VM huius vigeſimi quinti piſcis(quem Itali omnes *Carpione* appellant) nulla à Græcis Latinís ue facta mentio ſit, & propterea græco & latino nomine careat, nos eum, vulgarem nomenclaturam æmulati, *Carpionem* vocabimus; Aiunt autem olim non *Carpione*, ſed *Pione* dictum fuiſſe; Verùm cũ deinceps quiſpiam ſupputanti cuidam hoſpiti carius quàm putarat, facetè reſpondiſſet, ſe *Car pione*, potius quàm *Pione* comediſſe, *Pione* derelicto nomine, *Carpione* appellari cepit: Hieronymus verò Fracaſtorius aliam Carpionis etymologiam narrat, in quibuſdam ſuis verſibus, Carpio inſcriptis, qui cum impreſsi, cum aliis eius lucubrationibus non ſint, à nobis infra tranſcribentur; At ne aliquis vnà cum authore theſauri latinæ linguæ, nominum decipiatur ſimilitudine, aduertendum eſt, ab hoc noſtro Carpione appellato piſce, longè diuerſum eſſe, alium, quem *Carpana* vocant, vt in hiſtoria vigeſima illi piſci dicata declarauimus. A *Authoris Theſ. lat. lin. error.*

DESCRIPTIO;

Carpio, etſi propè adeò ad Truttæ accedat ſimilitudinem, vt proximæ ſpecies cenſeri debeant, ab ea tamen euidentibus internoſcitur notis; Prominentiori enim roſtro, maioribus oculis, candidiori & turgidiori ventre, ac ſubnigriori dorſo eſt; Quod quidem dorſum nõ, modò nigricantibus, modò verò purpureis (Truttæ inſtar) maculis pingitur, ſed nigris atque rufis, aureís ue ſimul conſpergitur; Os plurimis acutiſsimis dentibus, non in maxillis ſolùm, ſed in palato etiam atque lingua diſpoſitis, non ſecus quàm Trutta, armatum habet; In vltimo dorſo prope caudam, craſſa pinnula carnoſa ſiue cutacea conſpicitur (qualem tum in Truttis, tum in Salmonibus etiã videmus) cum in piſcibus aliis tenuis & membranacea, hæc eſſe ſoleat poſterior dorſi pinna. Squamis tenuibus æquè atq; Trutta tegitur, Cum qua etiam pinnarum numerus & ſitus, cauda, branchiæ, ac internæ partes omnes ei conueniunt; Magnitudine tamen differunt. Nam cum Trutta, (vt in præcedente diximus hiſtoria) ad quinquaginta aliquando libras excreſcat, Carpio ternas libras vix ſuperat vnquàm. B C

LOCVS.

Lacuſtris piſcis eſt Carpio, & ſolius Benaci lacus alumnus, vt ferè omnes hucvſque aſſeruerunt; Sed re vera reperitur etiam & naſcitur in paruo ac limpido lacu, haud procul ab Aluito Campaniæ oppido, exoriente (vulgò *il laco della poſta* appellato) ex quo Fibrenus fluuius exoritur. Et ſi minores multò hi ſint (quippe qui vix libram impleant) quàm qui in Benaco procreantur; In aliquo alio lacu flumineue eos reperiri haud ſcimus.

NATVRA, PRAESTANTIA, ET CONDIMENTVM.

Profunda prædictorum lacuum loca habitat Carpio; Et æſtate ineunte parit. Piſciculis, & quibuſdam lacus purgamentis veſcitur; Et ſi aureis ſolùm fruſtulis, in imo lacu repertis, paſci creditur à pleriſque; Quibus H. Fracaſtorius alludit, in verſibus ſuis, quos (vt diximus) paulo infrà citabimus; Verùm cum aurum in minutiſsimas etiam particulas diſſectum durius ſit, quàm vt à naturali animalium calore confici, ac in eorum partes tranſmutari poſsit, id haud rationi conſonum videtur. Communi Italorum conſenſu piſcium omnium nobiliſsimus cenſetur Carpio; Nec ab re, cum tanta ei ſit ſaporis gratia, vt nulli piſcium ſecundus exiſtimari debeat; Carnem habet teneram & friabilem; quamobrem inter ſalubres piſces iurè connumerandus eſt; Siue aſſus, ſiue frixus, ſiue elixus fuerit, ſuauiſſimè ſemper ſapit; Solent tamem eos ſæpiſsimè condire (nõ ſolum vt ſapidiores reddantur, ſed vt etiam longius per pleráſque Italiæ vrbes circunferri poſsint) eo condimenti genere, quod vulgò nonnulli *Acarpionare*, alii verò *Amarinare* appellant; Qui quidẽ condiendi D

modus hic eſt.Carpiones recēs capti, exterius à ſquamis, interius verò ab interaneis re purgati, ac modico ſale conſperſi, vbi ſic ſex, vel ſeptem horas permanſerint, optimo & copioſo oleo in ſartagine friguntur; Frixis verò, ac in fictilem patinam diſpoſitis, prius quàm refrixerint, acerrimū acetum, in quo antea aromata & crocus bullierint, ſuper inſpergitur, Et demum poſt quatuor aut quinque horas, in vaſe alio, abſque ſuper iniecto aceto, lauri, aut myrthi, aut citri foliis, ſi libeat, interpoſitis, cancellatim componuntur.

HIERONYMI FRACASTORII CARPIO.

ILLE tuus Giberte ſacras qui in montibus aras
A Meſſineis tibi conſtituit; qui teque tuumque
Per nemus omne canit, perque omnia littora nomen,
Hæc enata ſuis mittit tibi poma ſub hortis
Aurea, quæ quondam Medorum è finibus Athlas
Tranſtulit, & magno ſeruabat tuta Dracone;
Mox uictor ſacra expolians pomaria perſeus,
Dum leuibus noſtrum talaribus aera tranat,
Donauit Charitæ Benaci ad flumina Nymphæ.
Inſuper hos Giberte tibi dat munera piſces,
Qui quondam Hetruſci nautæ, noſtraque fuere
B Effigie, nunc Benaci ſuper æquora nantes
Cærula conuerrunt ſinuatis æquora caudis.
Quod ſi fortè iuuat tanti miracula facti
Atque hominum quondam uerſas audire figuras;
Ipſa eadem ſalos quæ quondam ad littora Battus
Battus amor Dryadum cecinit, mihi retulit Egon.
Forte ſenex Cretæ patrijs Saturnus ab oris
Ab Ioue depulſus; regnum, ſedeſque quietas
Quærebat latio in magno, fataliaque arua.
Iamque diem medio ſol inclinatus ab axe,
C Cum feſſus, longaque uia ſiccatus, & æſtu
Ad uada Benaci uiridi proſpectat in herba
Veſcentes nautas, & puri grandia Bacchi
Pocula miſcentes; placido quos ore ſalutans,
Ecquis, ait, ueſtrum pueri ſuccurrit egenti?
Defeſſoque ſeni quis pocula parua miniſtrat?
Extinguitque ſitim poſcenti? illudere nautæ
Et ridere ſenem. Nam qui præſentibus undis
Poſſit habere ſitim? in flumine largius illo
Ebiberis: gelidaque æſtum ſolabere Lympha.
D Illuſus Deus immiſſis in flumina palmis
Haurit aquas: pronuſque bibit, tum uerſus ad illos
Quo tamen ò precio pueri ducetis ad illas
Remigio cautes? quæ fluctibus undique circum
Clauduntur: mediuſque iacet parua inſula in undis
Oſtenditque locum. pretium gens impia iniquum
Poſtulat: ac pactus ſenior tamen omnia firmat;
Adiuratque deos teſtes, ſcanditque phaſelum.
Illi autem dum naue cita liquida æquora ſulcant,
Ignari quis nam ſedeat Deus, eia age nobis
Fare ſenex, quonam latebras pro crimine quæris?
Anne fugam ſubrepto auro, dominoque relicto
In loca tuta paras? ſed te tua fata ſequuntur,
Demens, quem nullæ poterunt ſeruare latebræ,
Nomine Carpus erat, qui tam temeraria uerba
Dixerat, ingeminant comites, aurumque repoſcunt
Proferri: ſubreptum aurum ni proferat omne
Vi rapient: pulſumque rate in media æquora turbent.
Quos placidus dictis ſenior demulcet amicis,
Hetruſci nautæ quæ nunc mens impia ſuadet
Nec ſeruare fidem? uos nec meminiſſe deorum,
Dicenti iam uis, iam dextra infertur. ille
Qui tandem agnoſci poſſet deus, impia dixit,
Gens inimica Deum dabitur quod poſcitis aurum:
Hoc imo ſub fonte aurum paſcetis auari.
Dixerat: aſt illis ueniam poſcentibus & uox
Deficit, & iam ſe cernunt muteſcere; & ora
In rictum latè patulum producta dehiſcunt:
In pinnas abiere manus; ueſtiſque rigeſcit
In ſquamas, caudamque pedes ſinuantur in imam
Qui fuerat ſubita obductus formidine manſit,
Pallidus ore color, quanquam liuoris iniqui
Indicium ſuffuſa nigris ſunt corpora guttis,
Carpus aquas, primus numen qui læſit, in amplas
Se primus dedit; & fundo ſe condidit imo.
Inde alij celeri ſeſe in media æquora ſaltu,
Præcipitant, uacuamque ratem, & ſine remige linquunt.
Iamque Deus ſuper unus erat, ſubit ipſe magiſtri
Munus, & abductus pelagi petit ultima ripus,
Expoſitus ripa placidus conuerſus ad undas,
Ecquid Io Nymphæ Benacides iſta ſuperſit
Nauis? an ne ſacrumque amnem malè fauſta carina,
Et ueſtras ſulcabit aquas? en certe ita, & huius
Criminis hoc ſemper ſcopulo monumenta manebunt.
Dixit; & in partem rupis conuerſa pependit
Cum remis ratis ipſa ſuis: ubi cernere conchas
Nunc etiam licet: extremo quas littore nautæ
Collectas miſeri media impoſuere carina.
Ex illo uada Benaci per cærula nantes,
Atque auri uenis fundo paſcuntur in imo:
Nunc etiam à primo retinentes nomina Carpo.

P 26

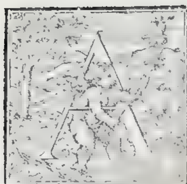

Salmo
Salmone

N 1111

HISTORIA VIGESIMA QVARTA DE SALMONE

NOMEN.

B Italis *Salmone*, à Gallis *Saulmon*, & à Germanis *Salm* vocatur vigesimus sextus piscis noster, græco verò nomine caret; Propterea quòd nullus vnquam Græcorum eius meminit; A Plinio atque Ausonio Gallo, Qui soli veterum latinorũ eius (quòd sciam) mentionem fecerunt, *Salmo*, siue [a] *ut quibusdam magis placet*, *Sulmo* appellatur. [a] *Thes. lin. lat.*

DESCRIPTIO.

A Salmo ore est amplo, & valde denticulato; Nam præter id quòd maxillæ magnis ac validis armatæ sunt dentibus, palatum etiam quadruplici dentium ordine munitur, linguáque hamatis dentibus horret, Oculos magnos habet; Et Branchias vtrinque quaternas; Iuxta quas binæ sunt pinnæ, vtrinque vna, Aliæque duæ in medio ventre; In dorso duæ etiam extant; vna prior, & maior; altera posterior, caudæ proxima, minor & cutacea; Ex cuius regione, in imo ventre à podice alia vna enascitur; Cauda in vnam latam & rotundiusculam pinnam desinit; Vnde cecinit Ausonius, [b] *In Mosella.*

[b] Latæ cuius uaga uerbera caudæ
Gurgite de medio summas referuntur in undas
Occultus placido cum proditur æquore pulsus;

B Squamosus piscis est; Quod Ausonius etiã testatur inquiens, [c] *Tu loricato squamosus pectore.* Squamis tamen tegitur exiguis, si cum piscis magnitudine conferantur; Quæ ita maculis notatæ sunt, vt piscis ferè totus subrufis & luteis notis insignis videatur; Et si Ausonius solùm scribat, [d] *Præsignis maculis capitis.* Dorsum ex cœruleo nigricat; Venter verò subalbidus est, Linea vtrinque à Branchiis per latera ad caudam rectà ducitur; Ventriculum habet oblongum & angustũ, cui innumeræ hærent appendices, Hepar, cui subnigricantis fellis annectitur vesica, fibris nullis diuisum, pallet; Lien verò ex rubro nigricat; Quamobrem cum Ausonius scripserit, [e] *Nec te puniceo rutilantem uiscere Salmo transierim.* De carne (quippe quæ tum cocta, tum salita rubra efficitur) potius quàm de viscerum aliquo, intelligendum arbitror; Mirè pinguescunt, & maximè abdomine; Et propterea iure scriptum reliquit Ausonius, [c] *ibidem.* [d] *ibidem.* [e] *ibidem.*

C [f] *Cui prodiga nutat* [f] *ibidem.*
Aluus, opimatoque fluens abdomine uenter.

In iis autem, quæ fœminæ esse creduntur, quæque à nonnullis Gallorum ob magnum rostrum *Becard*, ab aliis verò (propterea quòd oua ferre videantur) *Bortiore* dicuntur; extrema inferioris maxillæ pars, quæ hami instar adunca est, foramine, in superiore maxilla, ob id insculpto, recipitur atque conditur; Cum in Salmonibus aliis inferior maxilla vix paululum sursum incurua appareat; Cubiti & dimidii, & duorum etiam cubitorum longitudine; palmi verò crassitudine & amplius, capiuntur; Aliquando autem multò maiores, ita vt ad Thunni excreuisse magnitudinem videantur.

LOCVS ET PARTVS.

D Marinus & fluuiatilis piscis est Salmo; Propterea quòd ex mari flumina, verno præsertim tẽpore, subeat; Non tamen in omni mare, sed in solo Oceano ipsum reperiri, experientia ipsa manifestissimè comprobat; In Mediterraneo enim mari nullibi visus aut captus est vnquam; Pari etiam ratione, neque in omnibus fluminibus degit, sed in iis solùm, quæ in Oceanum defluunt; Vnde in Germania Rheni, in Aquitania Garumnæ & Dordonæ, in Gallia Sequanæ & Ligeris, in Anglia Tamesis alumnus est; In quibus perrarò, in mari verò crebrius eos parere, ex eo clarè coniicitur, quòd recens orti rarissimè in fluuiis videantur; Vnde [g] *Salmones dulci aqua semel degustata, uix in mare regredi,* vt quidam testatur, verisimile haud videtur. *Calepini error.* [g] *Calepinus.*

NATVRA ET MORES.

[h] Alber. lib. 24. de anim.

Gregalis est Salmo, gregatim enim natat, & degit, [h] *Piger piscis est, sed fortis; Vbi enim sæpis, aut retis obstaculum inuenit, eandem ad os recurrat, & se in circulum inflectens, transilit;* Carne vescitur; In maríque se abdere creditur; Propterea quòd quibusdam anni tẽporibus, rarissimè aut nunquam capi soleat, [i] *Cor eius* (Alberto authore) *ex corpore extractum diutissimè omnium animalium cordium mouetur.*

[i] li. 24. de anim.

QVANTAE SIT NOBILITATIS, ET QVI EORVM NOBILIOR.

[k] lib. 9. cap. 18.

Sicuti communi iuniorum iudicio, inter suauissimos pisces connumeratur Salmo; Sic omnibus anteponitur à Plinio, dicente, [k] *In Aquitania Salmo fluuiatilis marinis omnibus præfertur.* Nec inmeritò, quando nulli vel etiam nobilissimorum piscium in sapore atque teneritudine cedat; Sed parcè degustandus est; Largius nanque comestus, satietatem affert molestam; Vnde haud mediocriter eius imminuitur existimatio; Neque etiam omnes æquè magnifaciendi sunt; Marinis enim perpetuò anteeunt fluuiatiles, in dulci aqua, marina ac salsa qualitate exuti, teneriores atque suauiores facti; Quorum rursus, qui longius à mari recesserint, diutiúsque in fluuiis degerint, eos, qui neque adeo longè flumina subierint, neque tandiu in eis versati fuerint, antecellunt; Præterea fluminum quoque ratione præstantia differunt; Vti enim supracitato loco Plinius etiam testatur, Aquitaniæ fluminum accolæ præstantes sunt; Alberti verò magni testimonio, [l] *In Rheno & maximè ad Coloniam præstantiores;* Sapidissimi quoque censentur, & qui in Rheno capti, Basileæ comeduntur.

A

[l] li. 24. de anim.

B

VT NVTRIAT.

Carnem habet teneram, dulcem, & valde pinguem; Præsertim (vt supra diximus) in abdomine; Et propterea non friabilem, sed lentam; Vnde ægrè coquitur, citissimè (vt dictum est) satiat, nauseámque aliquando mouet, atque crassum & lentum succum gignit; Quamobrem ægri ab eo prorsus abstineant, qui verò secunda fruuntur valetudine, non nisi parcè & raró (si vlla eis cordi est de tuenda valetudine cura) eo vescantur.

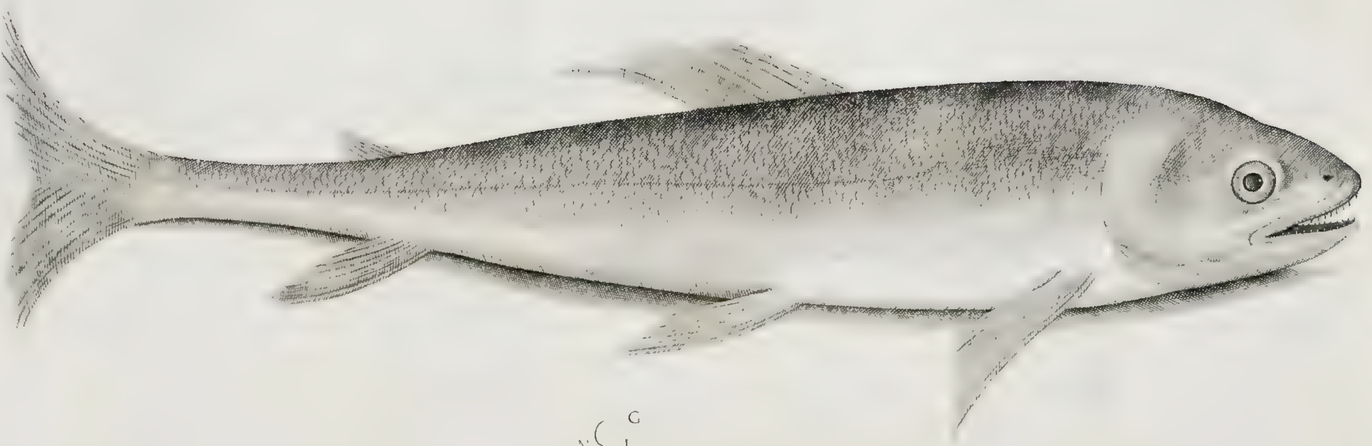
VT CONDIATVR.

C

Recens, & salitus editur; Recentem nonnulli in sola aqua; alii verò in duabus vini partibus & vna aceti, iniecto sale elixant; Sunt etiam qui recentis frusta caryophylis prius infixis assent, atque cinamomo saccaro & aceto condiant; quoquidem condimento suauior multò reddi solet; Salitus verò (quorum maximam copiam Gallia Belgica quotannis in Italiam mittit, in plebis vsum, nam saliti pristinam nobilitatem amittunt; & si qui recens salitus fuerit, non sit prorsus spernendus) in aqua elixus oleo atque aceto conspersus comeditur.

D

101

N. { G.
L.
V. *Saumarina*

HISTORIA VIGESIMA QVINTA
DE SALMARINO

NOMEN.

IC noſter vigeſimus ſeptimus piſcis, quē Tridentini (apud quos reperitur) *Salmarino* & *Salamandrino* appellant; Cum dulcis aquæ alumnus ſit, ac paucis quibuſdam duntaxat locis (vt infra declarabimus) naſcatur, neque Græci, neque Latini ſcriptores vllam eius mentionem fecerunt. Et propterea cum græco ac latino nomine careat, nos eum, vulgarem ſe quuti nomenclaturam, *Salmarinum* vocabimus. A

DESCRIPTIO.

Salmarinus capite eſt rotundo; Roſtro breui & retuſo, Ore mediocri, & robuſtis dentibus munito; Oculis mediis & orbiculatis; Branchias vtrinq; quaternas habet; Et pinnas etiam vtrinque geminas; duas ad branchias, & duas circa medium ventrem; Præter quas duæ aliæ in dorſo eriguuntur; prior & maior in eo medio, poſterior verò & minor prope caudam; è cuius regione alia etiam vna parua imo ventri hæret. Cauda lata eſt & lunata; Squamis mediocribus, & non facilè deciduis tegitur; Pinnæ & cauda rubræ ſunt; Venter & latera ex albo rubeſcunt; Dorſum B verò ex rubro flaueſcit, ac luteis quibuſdam maculis (Carpionis inſtar) notatur. Totius piſcis figura rotunda eſt, & oblongiuſcula; Ventriculum habet amplum & carnoſum; Hepar pallidum, à quo fellis veſica pendet; Lienem ſubatrum, & Inteſtina lata, ac plurima pinguedine conuoluta; Cum maximè excreuerit, duas libras non excedit; Qui verò crebrius capiuntur, vix libram ſuperant.

LOCVS.

Fluuiatilis piſcis eſt Salmarinus, in frigidiſsimis ac ſaxoſis fluminibus naſcens. Non tamen in iis omnibus, aut quamplurimis reperitur, ſed in paucis ſolùm quibuſ C dam. Naſcitur enim in flumine, cuiuſdam loci vulgò *Valdenon* dicti, circiter viginti millia paſſuum à Tridento diſtantis. Atque in alio fluuio apud *Briſſinam*, qui quadraginta millia paſſuum à Tridento diſtat, vbi etiam crebriores procreantur.

NATVRA.

Verno tempore coit Salmarinus; parit autem æſtate, circa ſaxoſa fluuiorum loca; Piſciculis veſcitur, in quorum penuria quibuſdam fluuiatilibus purgamentis & ſordibus nutritur. Gregatim non admodùm degit; Et perrarò copioſa eorum fit captura. D

PRAESTANTIA.

Sicuti Benaci accolæ Carpionem, ſic Tridentini Salmarinum, non fluuiatilium ſolùm, ſed marinorum etiam omnium, piſcem nobiliſsimum eſſe cōtendunt. Vnde non niſi lautiores diuitum menſas dignatur; Quemadmodum CHRISTOPHORVS Madrucius Reuerendiſs. Cardinalis, Illuſtriſs. princeps, ac ſtudioſorum omnium mecœnas, ea ſua incomparabili humanitate, qua cum omnibus vtitur, mihi retulit; Cum

ILLVSTRISSIMVS CAR. TRIDENTINVS.

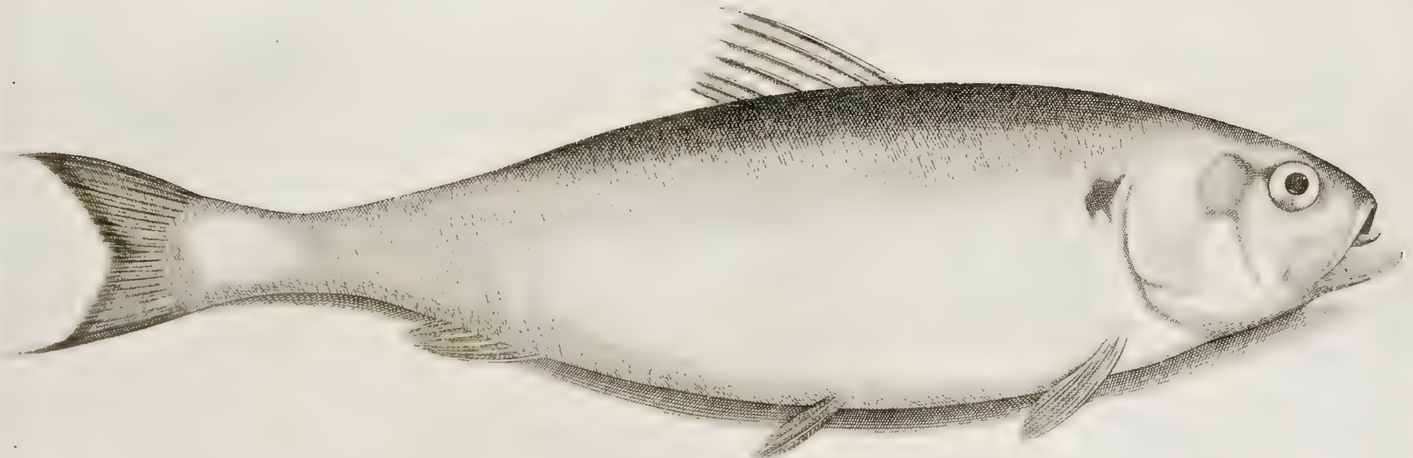
MARCELLVS II. PONT. MAX.

Romam ad illud interregnum venisset, in quo MARCELLVS secundus maximo bonorum omnium gaudio, Maximus creatus fuit Pontifex; Qui tamen die vigesima prima sui Pontificatus (pro dolor) repentina morte sublatus, vniuersam Rempublicam Christianam, ea maxima opinione & spe, quam omni sua anteacta & exemplari vita excitauerat, incredibili ferè omnium dolore, orbauit.

VT NVTRIAT.

Vti sapidissimam ita teneram carnem habet Salmarinus, atque pinguem, non tamen viscidam (cuiusmodi plerique pinguium piscium habere solent) sed satis friabilem; Quamobrem boni succi, & concoctu facilis est; Et maximè cum, vti diximus, puram solùm aquam incolat. Condiri variè potest, & quouis modo condiatur, suauissimus semper est.

P. 28

N { G θεια α
L Clupea
V Laccia

HISTORIA VIGESIMA SEXTA DE ALOSA.

NOMEN.

HVNC vigeſimum octauum piſcem, qui Romæ *Laccia*, Venetiis *Chiepa*, in Hiſpania *Sauolos*, vel *Saboga*, Maſsiliæ *Halachia*, à Gallis *Aloſe*, & à Græcis noſtri tẽporis *Phriſſa* vocatur; *Aloſam* appellauit Auſonius Gallus inquiens,[a] *Stridenteſque focis opſonia plebis Aloſas.* Nam præter id, quòd hic vigeſimus octauus piſcis, nunc quoq; *Aloſe* à Gallis vocatur (quod quidem grauiſsimũ rei huius argumentum eſt) in fluminibus etiam reperitur, quippe qui è mari illa ſubeat; Vnde meritò inter fluuiales ſuæ Moſellæ piſces recenſetur ab Auſonio; A Nec obſtat quòd eam plebeium piſcem faciat, cum hic noſter Romæ nobilis habeatur; Nam neque palatis omnibus, neque locis ſingulis, eadem æquè ac ſemper ſapiunt. Verùm cum in nullo alio veterum Scriptorũ Aloſa legatur; vulgare nomen antiquitus etiam fuiſſe, Auſoniùmque vulgi potius nomenclaturam ſequutum, quàm vulgus, Auſonium ceu latinè loquentem, imitatum *Aloſe* vocaſſe dubio procul arbitror; Nec mirũ cum Latinorum nemo de hoc piſce (quod quidem ſciam) pertractauerit, ob idq; latino prorſus nomine careat; Neque.n. Platinæ aſſentiendum eſt,[b] *qui noſtrũ Lacciam antiquorum Lupum eſſe opinatur.* Nam etſi non vulgaris ſit, non ita tamen nobilis eſt, vt Lupus tantopere ab omnibus authoribus commendatus credi debeat, & vel maximè cum frequentibus adeo ac moleſtis ſpinulis eius carnes impediantur, vt in conuiuiis illarũ tædio atq; periculo, ſummæ ſuauitatis gratiã amittant; B Præterea cũ authoribus,[c] Ariſtotele,[d] Plinio,[e] atq; Athenæo, *Lupus caudam Mugili prærodat;* Laccia, quippe quæ non ſolùm dentibus, ſed omni prorſus maxillarũ aſperitate careat, Lupus eſſe non poterit; Poſtremò ea omnia, quæ Lupo ex authoribus debentur, piſcem illum, qui Romæ *Spigola* vocatur, Lupum eſſe apertiſsimè declarant, vt hiſtoria 28. monſtrabimus; Neq; etiam[f] Maſſario,[g] & Iouio, *Lacciam Clupeam eſſe contendentibus*, eſt ſubſcribendum; Nam cũ Ennius, ac Plinius ſoli Clupeæ mentionẽ faciant; inquiátq; ille;[h] *Omnibus ut Clupea præſtat Muſtela marina*; hic verò,[i] *Attilum magnũ padi piſcem minimus appellatus Clupea, uenã quandam eius in faucibus mira cupiditate appetens morſu exanimat*; Nemo quidẽ vnquam his verbis Lacciã Clupeam eſſe comprobare poterit; Nec ſi dicant quod *Chiepa*, vulgaris huius piſcis nomenclatura (qua Veneti & Etruſci vtuntur) à Clupea deduci videatur; leui adeo coniectura res pendi debet; Et maximè cũ non deſint etiã, quæ eorũ opinioni fidem abrogent; C nam ſi Clupea appellatus piſcis (Plinio authore) minimus eſt, neutiquam Laccia erit, quæ ſæpe quidem cubitalem ſuperat magnitudinem; Quòd ſi dicatur cubitalem etiã Clupeam cũ Attilo collatam,[k] *Qui*, eodem Plinio teſte, *ad Mille aliquando libras augetur*; minimum piſcem cenſeri poſſe; Vt hoc condonemus, illud obſtabit ſaltem, quòd cũ ſub ventre Sturionis modo rotundum & fiſtuloſum os habeat Attilus, in maximo etiam, modicè adeo hiat atque patet, vt non mediocrem quidem, ne dum magnam, ad deuorandam in eius faucibus expetitã venam, Lacciã intromittere vllo modo poſsit. Et demum cũ Clupea Attilum magnũ adeo piſcem morſu exanimet, *Lacciã*, vt quæ nullos prorſus dentes, nullámq; oris aut maxillarũ (vt diximus) aſperitatẽ habeat, Clupeam eſſe nõ poſſe, nemo non intelligit; Verè itaq; veterũ latinorũ ſolus Auſonius *Lacciæ* meminit, eámque vulgi more *Aloſam* vocauit; Quòd verò ad græcã eius attinet nomenclaturã, D Gregorii Tiphernatis cõterranei mei viríq; ætate ſua doctiſsimi, & Theodoris Gazæ teſtimonio, à Græcis θρίσσα vocatur, cũ ille[l] *in Strabone*, hic verò[m] *in Ariſt.* θρίσσαν *interpretatus fuerit Aloſam.* Et meritò, cũ ea omnia, quæ Thriſſæ ex Veteribus debentur, Aloſæ noſtræ ad vnguẽ conueniant; Vt procedente hiſtoria declarabimus; Hodiéque (quod haud contemnendam coniecturam facit) à Græcis vulgò φρίσσα vocetur, θ. in. φ. corruptè commutato.

DESCRIPTIO.

Athenæus[n] *Thriſſam Thrichidibus* (quæ nunc Romæ *Sarde*) *et Chalcidibus*, (quæ hodie vulgò à Romanis *Sardoni* appellantur) *ſimilem* facit. Quamobrem cũ magnitudine dempta, reliqua ferè omnia Aloſæ noſtræ cũ illis conueniãt, iure Gregoriũ Tiphernatem & Theodorũ Gazam ſequuti, Thriſſam Aloſam interpretamur; Thriſſa itaq; ſiue Aloſa caput habet in latere valde compreſſum, Roſtrum acutum, Os cum maximè hiat admodum patulum, edentulum, atq; omnis aſperitatis

Marginal notes: [a] In Moſella. [b] lib. 10. de arte coquendi. [c] Hiſt. li. 9. ca. 2 [d] lib. 9. cap. 62. [e] li. 7. f. 153. 34 [f] in Annot. in 9. Plin. ex ca. 15. [g] li. de piſ. ca. 17 [h] Apul. in Apologetico. [i] lib. 9. cap. 15. [k] ibidem. [l] lib. 15. et lib. 17 [m] Hiſt. l. 9. ca. 37 [n] lib. 7. fol. 163. 47. lib. 8. fol. 177. 27.

Platinæ lapſus. — *Maſſarij & Iouij error.*

expers, Brāchiæ ſunt vtrinqꝫ quaternæ; Et iuxta eas pinnæ binæ, vtrinqꝫ vna, binæqꝫ aliæ in medio ventre, è quarū ferè regione in medio dorſo alia vna eſt, aliáqꝫ ab ano per imum ventrem vſqꝫ ferè ad caudā excurrit; Quæquidem cauda in lunatam pinnam deſinit; Vniuerſi corporis figura, ſi cū latitudine conferatur, oblongiuſcula apparet, & in latera ita compreſſa, vt imus venter, recta linea præacutis aculeis conſtructa, & propterea non aſpera ſolùm, ſed ſerræ etiā modo ſecāte (ſi aduerſa deducatur manus) terminetur Squamis tegitur magnis, tenuibus & facilè deciduis; Ventre & lateribus argentum æmulatur; Dorſo verò & capitis vertice, ex albo flaueſcit. Spinulis innumeris exilibus ſed longiuſculis caro eius interſecatur. Maximè aucta Romæ bipedalem menſuram non ſuperat.

LOCVS.

Aloſa marinus piſcis eſt; Ex eorū tamen numero, qui flumina ſubeunt; Vt Strabo teſtatur in-
A quiens, [o] *Tradit etiam Ariſtobolus nullum ex marinis piſcibus in Nilum recurrere, præter Aloſam et Mugilem, et Delphinū, pro=* [o] lib.15.fol.67
pter Crocodilos. Athenæus etiam, [p] *Inter Niloticos piſces thriſſam connumerat.* Non tamen in Nilum ſolū aſcen- lib.17.fo.781
dit; Nam quemadmodū in toto ferè Mediterraneo mari, præterquam in Euripo pirrheo. [q] Qui [p] li.7.fo.155.50
Ariſt. teſtimonio *Aloſa uacat*, reperitur; Sic pari etiā ratione omnes ferè Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, [q] Hiſt.li.9.c.37
aliarúmqꝫ Europæ partiū, magnos ſubire fluuios ſolet; Et ideo haud abre, [r] *Dorion in lib. de piſc. flu* [r] Athen.li.7.fol.
uiatilis Thriſſæ meminit. Verùm non omnibus anni tēporibus, ſed ſolùm ineunte vere, cum ouis graui 164.2.
dæ ſunt, ad flumina adnatant; In quibus toto verno tēpore commoratæ, æſtate incipiente in ma
ria rurſus reuertuntur; Vti Strabo etiā teſtatū reliquit, ſupracitato loco ſubdens, [s] *Aſcendunt itaque* [s] lib.17.fo.781.
Mugiles, ut ille inquit; In uere cum prægnātes ſunt, deſcendunt aūt paulo ante pleiadis occaſum unà omnes parituri, tunc etiā in ſepta
incidentes capiuntur; Idem de Aloſa licet conieƈtare. In quoquidem mari neqꝫ etiam certam & ſtabilem ſedem
B incolunt, ſed toto potius pelago vagantur, vt his verſibus aſſeuerat Oppianus,

[t] *Chalcides & Thriſſæ paſſim, Abramideſque feruntur,* [t] lib.1.fol.11.49
Atque cateruatim percurrunt æquoris undas
Et curuis habitant Scopulis, & litora uiſunt,
Alternantque uias ponti, curruntque per æquor
Hoſpitium mutant ſemper, pontoque uagantur.

Vnde cū [u] ab Athenæo *Ariſt. librū de anim. et de piſcibus citan* [u] li.7.fo.163.53
te, θρίσσα μόνιμα. i. Thriſſa ſtabilis dicatur, ne mendū ſit ſuſpicari poſſumus; Et vel maximè, cū diuturna Piſcatorum obſeruatio Oppiano, potiuſquā Athenæo ſubſcribat.

NATVRA ET MORES.

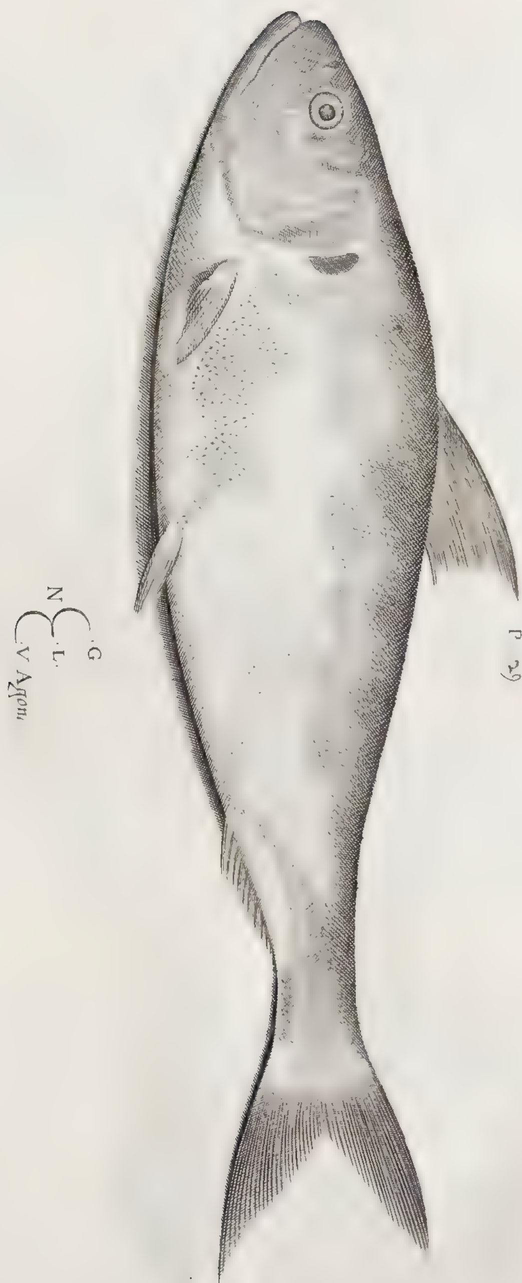
In fine æſtatis pariūt Aloſæ, nō in fluminibus, ſed ī mari, quēadmodū ſupracitato loco à Strabone dicitur, atqꝫ re ipſa cōprobatur; in fluuiis. n. neqꝫ recens ortæ, neqꝫ effœtæ vllæ, ſed maiores oēs, & ouis grauidæ, vt fœminæ, aut ſemine (quod lac vulgò appellatur) diſtētæ, vt mares,
capiūtur; Gregales ſunt, vt Opp. etiā præcitato loco teſtatus eſt inquiēs, *Atque cateruatim percurrunt*
C *æquoris undas;* Aelianus aūt de Aegyptiis Thriſsis pertractans ſcribit. [x] *Qui Maræotim lacū accolunt, Thriſſas* [x] lib.12. ca.48
illinc cantu et pulſibus teſtarū concrepantiū conſonātibus piſcātur; Etenim eæ tanquā Saltatrices, ſaltātes in piſcatoria ad ſe cōprehen
dendas explicata inſtrumēta incidunt, atque cū ſaltatione et luſione Aegyptij ſplendidam prædam conſequūtur. Verū cū [y] Athe [y] li.7.fo.164.6
næus *Ariſt. teſtimonio* (et ſi in Ariſt. nō legatur) *Trichidem etiā ſaltatione & cantu delectari, audientemque ex mare exili*
re, aſſeueret, an piſcis vterqꝫ ea præditus ſit natura, vel potius num alter illorū locorū mendoſus
ſit; In hiſtoria de Trichide, quā noſtro 2. libro habebis, excutiemus. Oppiano authore [z] *Naſſa capiū* [z] li.3. f.138.57
tur; Capiuntur etiam retibus, ſed ſemper flumina aſcendentes, nuſquam verò deſcendentes.

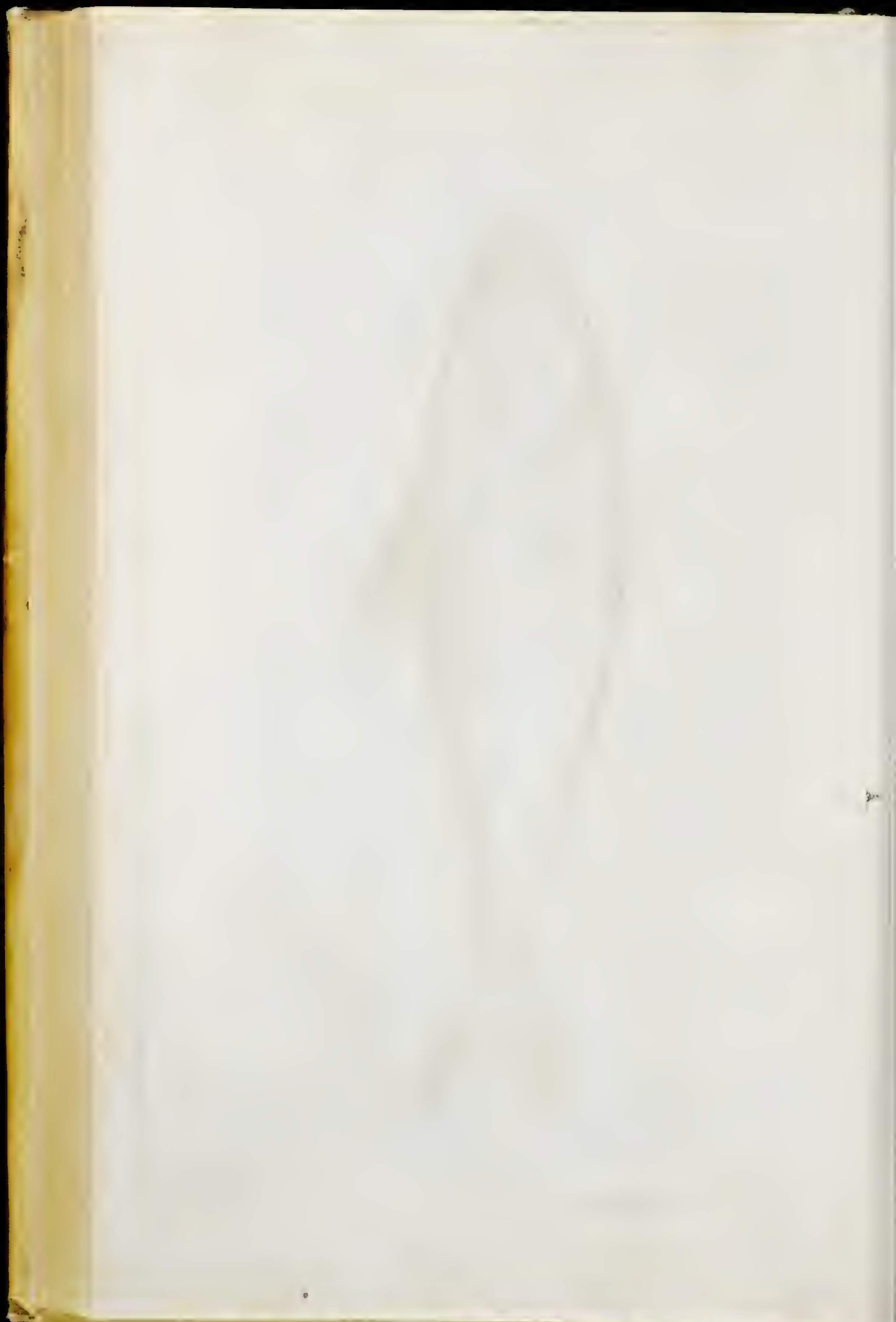
QVANTAE SIT PRAESTANTIAE, ET QVAE EARVM PRAESTANTIOR.

Aloſæ marinæ ſtrigoſæ aridæ & inſuaues ſunt; Vnde & Hiceſius de marinis loquēs, [a] *Squalidas* [a] Athen.li.7.fo.
ſiue ſiccas, ſine pinguedine, & ſine multo ſucco eas eſſe dicit. Fluuiatiles verò, quippe quæ vel paucorū dierum 163.47.
D mora, in dulci aqua mirificè pingueſcunt, atqꝫ teneriores fiunt, ſapidæ ita ſunt, vt ni plurimis illis ſpinulis, inter veſcendum admodum moleſtis, eius (vt diximus) impedirētur carnes, cū nobiliſsimis piſciū conferri poſſent; Tyberinæ aliis omnibus fluuiatilibus cōmuni omnium iudicio præferuntur; His ſecundæ ſunt, quæ in Arno Etruriæ, in Vulturno Campaniæ, aluntur fluminibus; Hiſpanæ verò & Gallicanæ vti omnium longè maximæ ſunt; Ita cum Tyberinis haud conferri debent; Quamobrem iure Auſonius (vt dictum eſt) cecinit, *Stridenteſque focis opſonia plebis Aloſas.*

VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Marinæ durā & ſiccā carnē habent, Fluuiatiles duritie & mollitie mediocrem, Sed non friabilem, ob multā pinguedinem, qua abundant. Authore Athenæo, [b] *Diſtributu faciles ſunt* Comeduntur aut in aqua, modico aceto & ſale iniecto elixæ, aut aſſæ; Dum autē aſſantur, aceto & oleo, cum feniculi vmbella, aut ſaluiæ, roris ue marini ramuſculo, crebrò rorandæ ſunt. [b] lib.8.fol.177.27.

N
G.
L.
V. Agon

HISTORIA VIGESIMA SEPTIMA
DE ACONE

NOMEN.

PISCIS vigesimus nonus, in ea Galliæ Cisalpinæ parte, cui Longobardi nomen dedere, *Agone* appellatus, quo nomine ab Antiquis tum Græcis, tum Latinis vocatus fuerit, haud facilè est iudicatu; Et propterea [a] Benedictus [b] Paulúsque Iouius vulgare nomen imitati, eum Aconem vocarũt; Quos & nos in præsentiarum A sequemur; Et si Chalcidis species iure sta tui posse videatur, vti sequenti etiam descriptione declarabimus.

[a] *in suis distichis.* [b] *lib. de piscibus cap. 17*

DESCRIPTIO.

Hic noster piscis, ad Alosæ (quam Græci θρίσσαν) atque vulgaris Italorum *Sardæ* (quam Græci τριχίας & τριχίδα appellant) proximè adeo accedit similitudinem, vt ab eis nulla ferè alia nota, quàm magnitudine differre videatur, Illa enim minor, hac verò maior est; Vnde cum Athenæo authore [c] *Chalcis, Thrissa, & Trichias, similes pisces sint;* Sicuti pisces vulgò *Harenghe*, & *sardoni* appellatos (vt qui Thrisis & Trichiis similes existant) Chalcides esse, in hi B storia de Chalcide (quæ secundo libro nostro habetur) edocemus; Sic Acones, quippe qui non minus quàm illi, Thrisis atque Trichiis asimiles sunt, Chalcidum species (vt rursus etiã atque latius in historia de Chalcide explicamus) censeri possunt & debent; Sunt itaque Acones oris rictu grandiori, & edentulo; Capitis & totius figura, in latera cõpressa, ventre imo in lineam acutis osiculis constructam atque serratam desinente; Squamis tenuibus, latis ac modico contactu deciduis tegũtur; Cauda lunata est, Color argẽteus præterquam in dorso, quod ex subcœruleo nigricat; Iuxtáque Branchias vtrinque nota semirotunda & nigra apparet. Pinnis, Branchiis, atque internis partibus, Alosæ absimilis non est; Palmi mensuram perrarò excedit.

[c] *lib. 7. fol. 163. 47.*

LOCVS. C

Acones neque marini neque fluuiatiles sunt, sed lacustres tantùm; Cum neque maria neque flumina, sed solùm lacus incolant; Neque etiam in lacubus omnibus, aut quamplurimis, sed in nonnullis solùm Cisalpinæ Galliæ, Lario scilicet, Verbano, Benaco, & eo, qui *Delugano* vulgò dicitur, nascuntur & degunt; In quibus copiosè adeo procreantur, atque capiuntur; vt Piscatores præter lucrum, quod ex recentibus toto anno venditis faciunt maximum; magnam etiam eorum partem salire (vt infra dicemus) cogantur; Vnde Benedictus Iouius dixit, [d] *Larius innumeros in gurgite pascit Acones.*

[d] *in suis distichis.*

D

PARIENDI TEMPVS ET LOCVS.

Acones fœminæ ouis grauidæ, maribus semine refertis consequentibus, ad saxosa litora Maio mense adnatant; vbi fœminæ oua gignunt, eáque semine conspergunt mares; Ex quibus deinceps pusilli nascuntur Acones; paucísque diebus ad digiti augentur magnitudinem; vocãtúrque vulgò digitali magnitudine aucti *Antesiti;* Qui paulatim demum maiores fiunt, donec ad naturalem suam magnitudinem (quam vnius palmi esse supra diximus) excrescant.

NATVRA ET MORES.

Timidi pisces sunt; Et propterea quauis leui atque tremula vmbra deterriti, trepidi refugiunt; Simplices etiam & omni astutia carentes; Vnde temere in retia incidunt. Gregatim viuunt, & nõ nisi denso agmine natant; Arbitrati forsam, ita tutiores ab iniuria & vio

lentia maiorum piſcium reddi; Cyprini enim, Lucii,& præ cæteris Truttæ,eos tanto impetu inſectantur;vt aliquando plura eorum millia inſequentem inimicum per lacum longo tractu pauidè fugientia, iucundum intuentibus ſpectaculum, lucroſam vero Piſcatoribus occaſionem præbeant;Nam eo tempore non ſolùm innumeros ita perterritos Acones, ſed vnà aliquas etiam maximas Truttas capiunt; Aquatilibus ſolùm animalibus veſcuntur.[d] *A Theodoro Gaza in Ariſtotelis uerſione pulicibus appellatis*. A Plinio verò ſic circumſcriptis. [e] *Adeoque nil non gignitur in mari,ut cauponarum etiam æſtiua animalia pernici moleſta ſaltu exiſtant*.Quæ quidē Ariſtotelis præcitati loci teſtimonio,*Gignuntur in profundo maris tanta fœcunditate ut etiam eſcam ex piſce paratam; Si diu permanſerit totam corrodant atque abſumant*; Quæque non ſolùm Ariſtotele, ſed Plinio etiam ſupra citato loco authore, *Circumglobata eſcæ ſæpe extrahuntur*. Hæc itaque animalia cum non minus in lacubus quàm in mari procreentur, iis Acones non ſolùm ſub aqua exiſtentibus,ſed in ſummam etiam lacus aquam in globos ſurſum latis, ibique ſtatim diſsipatis nutriuntur.Viuaces non ſunt Acones,aqua enim priuati illico moriuntur.Quod Benedictus Iouius etiam teſtatur his verbis,[f] *Molle animal demptis uiuere neſcit aquis*. Communíque Piſcatorum iudicio,ſupra quatuor annos viuere non creduntur.

A

[d] *Hiſ.li. 4. cap. 10.*

[e] *lib. 9. cap. 47.*

[f] *In ſuis diſtichis.*

PRAESTANTIA, ET VT NVTRIANT.

B Piſces ſunt haud ignobiles, & præſertim Iulio, Auguſto, Septembri & Octobri menſibus; Quo quidem tempore teneriores & pinguiores facti, multò etiam ſuauiores eſſe ſolent; facilè non concoquuntur;Craſsiuſculum ſuccum gignunt, & mediocriter nutriunt.

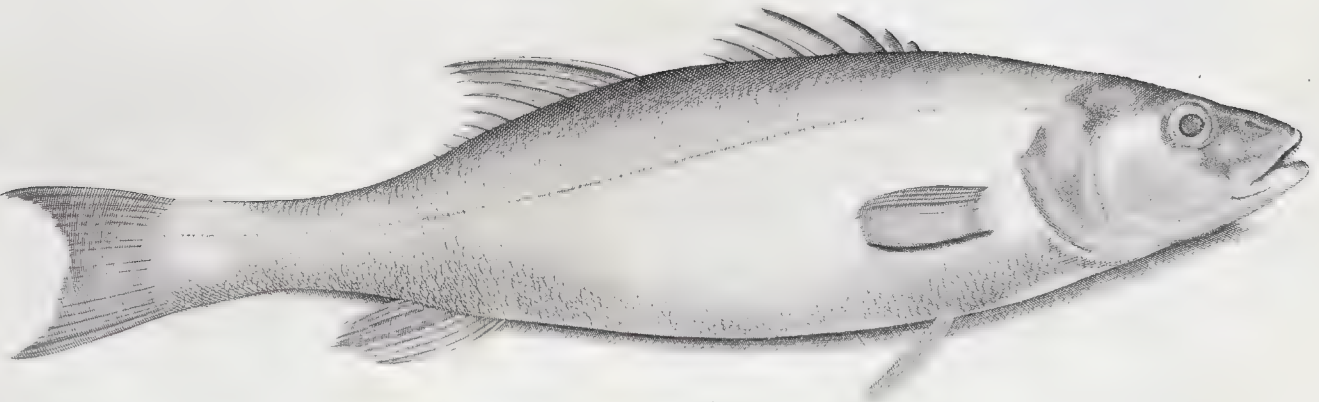
CONDIENDI RATIO.

Recentes variè condiuntur. In Sartagine enim optimo oleo frixi, minoréſque (quos vulgò *Anteſiti* vocari diximus) arancii mali ſucco,maiores verò aut ſapa,aceto,vino, aromatibúſque,aut omphacio,cui commiſtum ouum ſit comſperſi,comedi ſolent;Nonnulli paulò adhuc grandiores (vti ii ſunt, quos vulgò *Agoni de Rozoli* appellāt,propterea quòd

C quodam retis genere,vulgò *Rozolo* vocato,in medio lacu capiantur) tum in aqua, oleo, olentibus herbis, atque aromatibus iniectis, elixi;tum aſsi, crebròque dum aſſantur oleo & aceto cum ſaluiæ ramuſculo irrorati, parantur; Verùm eorum præſtantior condiendi ratio,ea profecto eſt,quæ vulgò *Acarpionare* ſiue *Amarinare* dicitur, qua quidem conditi non ſolùm ſapidiſsimi fiunt; Sed in aliquot etiam dies conſeruari poſſunt;Quale autem id ſit condimentum, in vigeſima tertia hiſtoria, Carpioni dicata explicauimus; Saliti etiam ſeruantur,in minoribus doliis muria conditi; Et dum ſaliendi cauſa

D exenterantur, ex eorum interaneis in lucernarum vſum oleū colligunt.

P. 30

N. (G. λάβραξ
(L Lupus
(V Spigola

HISTORIA VIGESIMA OCTAVA
DE LVPO

NOMEN.

[a] lib.7.fo.155.18
[b] fo.1033.60.

HVNC piſcem, qui *λάβραξ*, authore Athenæo [a] *παρὰ τὴν λαβρότητα*, hoc
eſt, *ob impetum uel audaciã*, teſte verò Euſtathio [b] quaſi *λίαν βορός*, hoc eſt,
ualde uorax, à Græcis dicitur. Latini *Lupum* appellarunt; Non græcæ
vocis etymologiam ſequuti; Cum non *λάβραξ*, ſed *λύκος* Lupum ſo-
net; Sed rei potius naturam imitati. Nam cum Græcorum *λάβραξ*
edax, audax, immaniſque ſit piſcis, cúmque Lupus quadrupes a-
nimal edacitate, audacia, immanitatéque polleat, harum rerum A
ſimilitudine ducti, *λάβρακα* Lupum latini dixere; Vt Iſidorus Hyſpalenſis etiam teſtatur,
[c] li.12.cap.6. inquiens, [c] *Ex moribus terreſtrium piſces aliqui uocantur, ut Canes marini quòd mordeant, & Lupi quòd improba uora*
[d] in catalogo nõminum. *citate alios perſequantur.* [d] *Λάβραξ* præterea Heſichii teſtimonio, *Λυκάβραξ* etiã vocatur. Qui autem
eorum piſcium, quos nunc habemus, Lupus ſit, non omnibus æquè notum eſt. Franciſcus *Philelphi error.*
[e] li.30.epiſt.27 enim Philelphus, [e] *Lucium, Lupum eſſe contendit*. Verùm quantùm aberret; Vigeſima prima hi-
[f] lib.25. ſtoria edocet. Raphael Volaterranus [f] *Sturionem eſſe arbitratur*, Quod etiam quàm à ratione *R. Volaterrani lapſus.*
[g] lib.10. de arte coquendi. ſit diſſonum, in hiſtoria trigeſima manifeſtè patet. Platina verò [g] *Aloſam* (quam Romæ *Lac
cia* vocant) *Lupum eſſe credidit*, Sed in quanto errore & ipſe verſetur; Vigeſima ſexta hiſtoria *Platinæ erratum.*
apertè declarat Quamobrem iſtis tanquam falſis reiectis opinionibus, nos hunc noſtrum
trigeſimum piſcem Romæ *Spigola*, in Hetruria *Ragno*, Venetiis *Varolo*, in Liguria *Louazzo*, Maſsi B
liæ *Lupaſſon*, in Gallia *Lubin*, in Hiſpania *Lupo*, & à Græcis vulgò *Lubraki* vocatum, antiquorum
Lupum eſſe, proculdubio aſſeueramus, Quoniam præter id, quòd in Liguria, in Gallia, in
Hiſpania, in Græcia, vulgaris eius nomenclatura antiquum nomen hodie æmuletur, Ea
quoque omnia, quæ ex antiquis Scriptoribus Lupo debentur, huic noſtro appoſitè reſpon
dent; Vt ex ſequenti deſcriptione, atque ex tota procedente hiſtoria manifeſtiſsimè pote
rit intelligi.

DESCRIPTIO.

Lupus roſtro eſt oblongiuſculo, Ore, cum hiat, valde patulo, plurimis atque tenuiſsi-
mis denticulis, multiplici ac vario ordine diſpoſitis (pectinum inſtar, quibus Lanarii vtun
tur, quóſque vulgò *Cardi* Itali appellant) munito. Oculos magnos habet, Branchias vtrinq; C
quaternas; Quarum operculum duobus oſsibus conſtat; Quorum ſuperius poſtrema ſui
parte ſerræ modo denticulata, cum ſuprema inferioris oſsis, ac ſibi ſubiecta parte, ſqua-
matim committitur; A ſummis branchiis per vtrunque latus linea ferè recta ad caudam
[h] Hiſt.li.1.c.5. deducitur. Præter binas autem, [h] *Quas utrinque cernimus pinnas*, in dorſo duæ aliæ conſiſtunt.
Prior vna, ac capiti proxima, nouem acutis & inæqualibus aculeis horrida, Altera poſte
rior, & vnico armata aculeo. Ventri verò vna etiam alia, ternis innixa aculeis, ab ano ſub
eſt. Dorſum æquè atque venter extuberat; Vnde niſi totius corporis longiuſcula eſſet figu
[i] Hiſt.li.6.ca.13 ra, ouata cenſeri poſſet. [i] *Squamis tegitur*, mediocribus, nõ inter ſe ſolùm, ſed ipſi etiam piſcis
carni validiſsimè commiſsis. In paruulo ſubnigræ quædam apparẽt maculæ, quæ in pau
lò adultiore prorſus deliteſcunt. Grandiuſculus enim argenteus eſt, dorſo tamen paulò D
[k] Hi.8.ca.19. minus quàm ventre candido. In capite ut [k] Ariſtoteles, [l] ac Plinius notarunt *Lapides habet*. Et
[l] lib.9.ca.16. (vt Athenæus teſtatur) [m] *Linguam oſſeam atque adhærentem, cor uerò trigonum*. Ventriculum amplum &
[m] lib.7.f.155.15 longum; Appendices binas maximè conſpicuas; Iecur ſubflauum, in duas diuiſum fibras;
Quarum dextræ, fellis veſica committitur. Lienem rubrum & longum. Inteſtina lata, nec
multis complicata anfractibus; Folliculúmque plurimo aëre tumidum, ac ſpinæ dorſi
validiſsimè annexum. Ad libras autem viginti Lupum aliquando excreuiſſe vidimus.

DVPLEX LVPORVM GENVS.

[n] lib.8.ca.17. Cum Columella de piſcibus loquens, ita dicat, [n] *Tum ſine macula (nam ſunt & uarij) Lupos includemus*, duo Luporum genera facit; ſine macula vnum, varium verò alterum. Nec enim eſt

vt paruulos Lupos, quippe qui nigricantibus notis (vt dictum est) insigniti sunt, varios ab
eo vocari arbitremur; Nam hi ab illis, qui sine macula sunt, ætate sola, ac magnitudine
differunt; grandioresque facti, nigris illis deletis notis sine macula apparent. Columellæ
verò varios, ab illis, qui sine macula ab eo dicuntur, alia profecto ratione differunt. Vt cui
libet ipsius verba diligēter expendenti manifestissimum est. Est autem varius Columellæ
Lupus (vti in trigesima secunda historia abundè probasse opinamur) piscis, quem *Truttam*
vocamus; Sine macula verò is est, quem hic ad viuum depictum exhibemus.

LOCVS.

Hic noster piscis, & si in fluminibus non nascitur, è mari tamen sæpe flumina subit, Vti
de Lupo testatum reliquere Veteres. Ait enim Horatius,

A [o] *Vnde datum sentis Lupus hic Tyberinus, an alto* [o] Ser.2.Sat.2.7
Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis
Hostia sub tusci?

Et Martialis

[p] *Laneus Euganei Lupus excipit ora Timaui* [p] lib.13.89.
Aequoreo dulces cum sale pastus aquas.

Oppianus autem

[q] *Labrax, audaces Amiæ, placidæque Chremites* [q] li.1.fol.108.38
Pelamides, Congri, quem dicunt nomine olisthon
Aequora, quæ fluuio, quæ sunt uicina paludi
Incoluisse iuuat, qua dulcis terminus undæ,
Et fluctus cœno commistus uortice multo
Voluitur à terra, pisces hic pascua læta
Accipiunt, pingui distendunt membra sagina,
Ex ponto fluuij dirus petit ostia Labrax.

Galenus verò, [r] *Lupum piscem in aquis dulcibus natum non uidimus, sed è mari in flumina, aut stagna ascendisse con* [r] clas.2.f.28.H
B *speximus, ideoque paruus rarò, quemadmodum Mugilis sæpe inuenitur; Et quanquam pelagius sit, stagna tamen marina non*
fugit, nec fluuiorum ostia. Et Columella ante hos omnes sic scripsit, [s] *Sed etiam quos rerum natura lacus fe* [s] lib.8.ca.16.
cerat, coniectis marinis seminibus replebant; Vnde Velinus, inde etiam Sabatinus, & item Vulsinensis & Ciminus Lupos Au
ratasque procreauerunt, & si qua sint alia pisciū genera dulcis undæ tolerantia. In piscinis præterea includi po
test Lupus; Vt idem testatur Columella, dicens, [t] *Rarò itaque unus aut alter de multis millibus Mullis clau* [t] lib.8.ca.17.
stra patitur. At contra frequenter animaduertimus intra septa pelagicos greges inertis Mugilis, & rapacis Lupi, Et pau
lò infra, *Tum etiam sine macula (nam sunt & uarij) Lupos includemus.* Quod tamen de maritimis (quæ [u] Hist.lib.5.ca.9
maximè antiquis in vsu fuere) & non dulcis aquæ piscinis, intelligendum est. [x] lib.9. ca.51.

PARIENDI RATIO. [y] li.1.fo.116.53

[u] Aristotele, [x] Plinio, [y] Oppiano, [z] atque Athenæo authoribus, *Lupus bis anno parit;* Nam vt [z] li.7.fo.155.17
C Aristoteles tradit [a] *Aestate parit.* [b] Et vt idem alibi, [c] atque Athenæus testis est. *Parit etiam hyeme,* [a] Hist.li.6.ca.17
sed Aristotele authore, [d] *Posterior partus priori infirmior est.* Et eiusdem [e] Aristotelis, [f] atque Athe- [b] Hist.li.5.ca.11
næi testimonio, *Maximè ijs fœtificat locis, ubi flumina exeunt in mare.* [c] li.7.fo.155.17

NATVRA ET MORES. [d] Hist.li.5.ca.9

Vt Athenæus refert, [g] *Alcæo authore sublimè natat Lupus,* Aristotele verò teste, [h] *Inter pisces clarissimè* [e] Hist.li.5.ca.10
audire produntur Mugil, Lupus, Salpa et Chromis, Quod non solū transcripsit Plinius, sed addidit etiā, [f] li.7.fol.155.16
[i] *Et in uado uiuunt.* Nec propterea quod apud Aristotelem, à quo ea omnia mutuatus est, id [g] li.7.f.155.21.
non legatur, ab ipso temere additum arbitrari debemus; Quoniam cum ibidem subiun- [h] Hist.li.4.ca.8
gat Aristoteles. [k] Cætera pisciū genera minus audiunt, quamobrem imis gurgitibus ver [i] lib.10.cap.70.
sari potius solent, Prædictos clarius audientes, in vado viuere, vt Plinius apertissimè ex- [k] Hist.li.4.c.8.
D plicat, tacitè oculatos lectores admouere videtur. Dormit præterea Lupus, vt idem Arist.
testatur, inquiens, [l] *Lupi quoque & Auratæ, & Mugiles, & id genus alij, fuscina interdiu sæpenumero dormientes ca* [l] Hist.l 4.ca.10
Athenæus notatur *piuntur, alioquin ex ijs nullus fuscina capi posse existimatur.* Athenæus Aristotelis testimonio, [m] *Lupum solita-* [m] li 7.f.155.14
rium piscem esse dicit, quod tamen in Aristotele non habetur; Solùm enim [n] *Piscibus, qui* κυ̃τοι, id est [n] Hist.li.5.ca.9
fussiles, vel (vt Theodori verbo vtar) *fusanei dicūtur, eo quòd fusim retibus capiantur, ab eo Lupus annumeratur.*
Ex quo (mea quidem sententia) non minus gregalem, quàm soliuagum eum esse coniecta
re licet; Quando fusanei dici posse non videantur, nisi grex, in quem sese prius college-
rant, in fugam fusus fuerit; Ad quod accedit, quòd ibidem eisdem fusaneis piscibus Thin
nos, Limarias, ac Monedulas asscribit Aristoteles, [o] *Quos alibi gregales esse docuerat,* [p] *Eundem Aristote-* [o] Hist.li.9. ca.2
lis quoque authoritate carniuorum esse, idem testatur Athenæus; Et verè quidem cum scribat Aristo- [p] lib.7 fo.155.15

[q] ... [illegible] ... ca.2 [r] Hi[illegible] 2 [s] [illegible] [t] in frag. de pis. [f] 34.2. ca.17 [illegible] [u] l.1.fo.105.45 [x] Hist. li[illegible] ca. 2. Plin. li.9. ca. 62. Ath. li.7. fol.153.34. [y] in frag. de pis. fol.34.2. [z] lib.32. cap.2.

teles,[q] *Reliqua uictus ratio non eadem omnibus est, Alij enim carniuori tantùm sunt ut Cartilaginei, Congri, Hiatulæ, Thunni, Murænæ, Lupi, Dentices, Amiæ, Cernuæ.* Ac paulò post subdat,[r] *Amia, Thunnus, Lupus, magna ex parte carne aluntur, sed algâ etiam tangunt.* Et præter id quòd carne vescitur;[s] Columella,[t] Ouidio,[u] atq; Oppiano authoribus; *Rapax, rapidus, immanis ac dirus piscis est,*[x] *Is & Mugil mutuo odio flagrant, caudamque Mugili prærodit Lupus: Iidem tamen statis mensibus concordes sunt.*[y] Ouidius verò,[z] atque Plinius, *Lupum rete circundatum arenas arare cauda, atque ita conditum transire rete* tradidere; Quibus subscribit & Oppianus his versibus;

[a] At fuluam Labrax alis molitur arenam
Conatur foueam branchijs aptare capacem
Corporis, ut magnos sub terris occulat artus,
Ac ueluti lecto taceat, per littora grypos A
Piscantes uerrunt, hic cœno immersus in alto
Effugit exitium prædæ, fugit humida lina.

[a] lib.3. fo 134.3. [b] Athe. lib.7. fo. 155.19. [c] li.32. cap.2. [d] in frag. de pis. fol.34.17.

Vnde meritò ab Aristophane,[b] *Propterea quòd ab insidijs sibi caueat, pisces cæteros antecellere prudentia creditur.* Plinio verò authore,[c] *Minus in prouidendo solertiæ habet, sed magnum robur in penitendo, Nam ut hæsit in hamo, tumultuoso discursu laxat uulnera, donec excidant insidiæ,* Quod quidem Ouidius etiam notauerat prius, inquiens,

[d] Lupus acri concitus ira
Discursu fertur uario, fluctusque ferentes
Prosequitur, quassatque caput, dum uulnere sæuus
Laxato cadat hamus, & ora patentia linquat. B

Et Oppianus postea comprobauit his versibus,

[e] li.3. fol.134.11

[e] Labrax deflexo pendens confossus ab hamo
Continuo in lymphis concusso uertice saltat,
Et setas uiolentus agens sua uulnera frangit,
Et maiora facit, funestaque fata repellit.

[f] lib. de pis. ca.4. — Iouij lapsus.

Iouius autem,[f] *Lupos omnium fermè scriptorum testimonio hamorum lineas dentibus serratis abrodere solere,* falsò asserit; quando nullus scriptorũ, ne dum omnes, id vnquam Lupis tribuerit. Et licet sæuus robustúsq; sit Lupus, à paruis tamen Squillis viribúsque carentibus, interficitur; quemadmodum hisce versibus testatur Oppianus.

[g] li.2. f.122.29

[g] Sunt Squillæ exiguæ sunt paruo in corpore uires C
Et magnum & saturum præclarum Labraca uentre,
Interimunt astu, properat gestitque teneri
Labrax pisciculis, qui paruo robore possunt
Non dare terga fugæ, non æquo occurrere marte
Occisæ occidunt hostem, perimuntque necantem,
Cum Squillæ rictu piscis sorbentur aperto,
Turmatim in medium descendit turba palatum,
Et feriunt cornu, quod fronte exsurgit acuto,
Explet se præda Labrax, nec uulnura curat,
Vulnera paulatim serpunt, domitantque uoracem D
Et sola tanti cessant in morte dolores,
Se tandem sensit uicti mucrone perire.

[h] lib.12. cap.15. [i] lib.3. fol.135.5. [k] li.3. fo.135.12 [l] Hist. lib.8. ca.19 Plin. l.9. ca=16

Quod[h] Aelianus etiam ad verbum transcripsit; Vt verò Oppianus refert,[i] *Qui Lupum hamo piscantur, pro esca, parua utuntur Squilla.* Eodemque authore,[k] *Lupus pro esca est capiendis Anthijs,*[l] *Prægelidam Hyemem sentit Lupus, uti & pisces reliqui, qui lapidem in capite habent.*

QVANTAE SIT NOBILITATIS, ET QVI EORVM NOBILIOR.

[m] lib.9. cap.17. [n] Hex.5. ca.2.

Vt refert Plinius,[m] *Post Accipenserem apud antiquos piscium nobilissimum habitum, præcipuam authoritatem fuisse Lupo, & Asellis, Cornelius nepos & Laberius Poeta mimorum tradidere.* Diuus Ambrosius,[n] *Luporum teneri-*

tudinem mirificè laudat. Et vt Eustathius scribit,[o] *Quidam piscatorem sciscitatus quos nam haberet uenales pisces, cum is Lupum & Anthiam & eius generis alios responderet, deos inquit nominasti, & mihi piscibus non dijs opus est.* Non omnes tamen Lupi tanta laude digni, aut pariter æstimandi videntur. Plinius enim fluuiatiles laudat, inquiens,[p] *At in Lupis, in amne capti præferuntur,* Columella verò luxuriosissimo dicto; & improbo facto,[q] Quod ex M. Varrone transcripsit, Tyberinum celebrari testatur, dicens,[r] *Cum fortè Philippus Cassini apud hospitem cœnaret, appositumque è uicino flumine Lupum degustasset, atque expuisset, improbum factum dicto prosequutus peream inquit, nisi piscem putaui. Hoc igitur periurium multorum subtiliorem fecit gulam, doctaque & erudita palata fastidire docuit fluuialem Lupum, nisi quem Tyberis aduerso torrente defatigasset.* Quod Macrobius etiã asseuerat, scribens,[s] *Quid stupemus captiuam illius seculi gulam seruisse mari, cum in magno, ne dicam maximo apud prodigos honore fuerit etiam Tyberinus Lupus.* Alii non simpliciter Ty-
A berinum, sed inter duos Tyberis pontes captum celebrarunt. Teste, præter Horatium supra citatum.

[t] *Vnde datum sentis, Lupus hic Tyberinus, an alto*
Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis
Hostia sub tusci (

Plinio, ita aiente,[u] *Eadem aquatilium genera alibi atque alibi meliora, sicuti Lupi pisces in Tyberi amne inter duos pontes,* Item Macrobius his verbis,[x] *Varro Tyberis pisces omnes laudat, sed inter eos, ut supra dixi præcipuum locum Lupus tenuit, & quidem is, qui inter duos pontes captus esset; id ostendunt, cum multi alij, tum etiam C. Titius uir ætatis Lucilianæ, in oratione, qua legem Fanniam suasit, ubi homines prodigos atque ebrios in forum ad iudicandum profectos inter alia multa ita loquentes inducit; edimus Turdum pinguem, bonumque piscem Lupum Germanum, qui inter duos pontes captus fuit, Hæc Titius. Sed & Lucilius acer & uiolentus Poeta ostendit se scire, hunc piscem egregij saporis, qui inter duos*
B *pontes captus esset, eumque quasi liguritorem, Tyberinum Catillonem appellat, ut qui proximè ripas stercus insectaretur. Propriè autem Catillones dicebantur, qui ad pollinctum Herculis ultimi cum uenirent, Catillos liguribant. Lucilij uersus hi sunt*

Fingere præterea afferri quod quisque uolebat,
Illum sumina ducebant, atque altilium lanx,
Hunc pontes Tyberinus duo inter captus Catillo,

Plinius præterea[y] *Luporum inquit laudatissimi, qui appellantur Lanati, à candore mollitiaque carnis,* Cui subscribit Martialis versibus supracitatis,

[z] *Laneus Euganei Lupus excipit ora Timaui*
Aequoreo dulces cum sale pastus aquas.

Quæ tamen gulæ, ac palati iudicio, potius quàm artis medicæ consilio comprobata fuis-
C se, credendum est; Cum Galeni testimonio,[a] *In omnibus piscium generibus pelagij optimi sint, post quos qui in marinis stagnis degunt, hos illi sequuntur, qui circa fluuiorum ostia uictitant, postremi omnium fluuiatiles censentur.*[b] *Archestratus in Mileto captũ celebrat* Athenæus[c] *Eum capite præstare* testatur; Ab Aristotele;[d] *Dum utero fert, deterior censetur,* Nostra autem sententia, Hyeme capto, & Ianuario præsertim mense, summa inest saporis gratia.

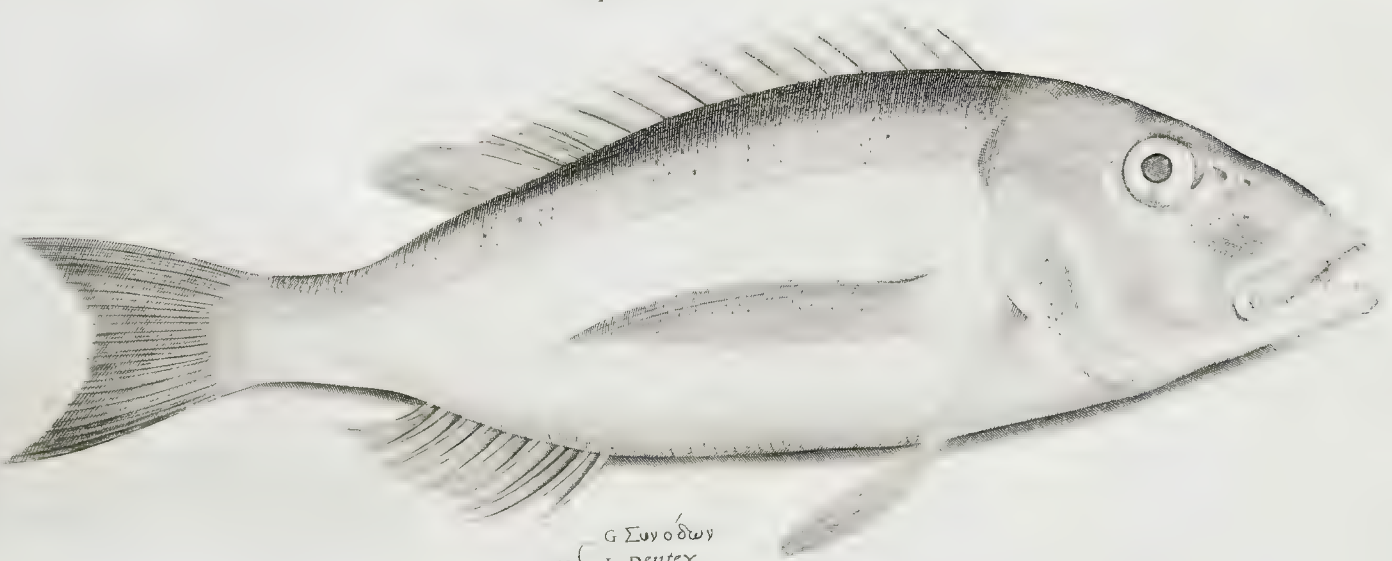
VT NVTRIAT, ET QVO MODO CONDIRI DEBEAT.

Apud Athenæum[e] *Hicesio authore, boni succi est Lupus, sed non multi nutrimenti,* Quod Celsus etiam testatur;[f] *Eum lentoris esse alimenti asserens.* Ac Galenus comprobat, inquiens;[g] *Alimentum quod tum ex Lupo, tum ex alijs piscibus prouenit, sanguinem gignit consistentia tenuiorem, quàm quod ex pedestribus animalibus sumitur,*
D *adeo ut non affluenter nutriat, & celerius discutiatur;*[h] Alibi uerò, *Inter Salubres pisces eum connumerat Galenus.* Quouis modo coctus, sapit; Nonnulli tamen in craticula mitioribus prunis subditis assatum, oleóque sale atque aceto conspersum, gratiorem existimant. Si vero ægris eum apponere uolumus; In albo iure elixandus erit. Postremò cum apud Plinium legatur;[i] *Foroiulienses piscem ex quo Garum faciunt, Lupum appellant,* aut mendosum locum suspicari oportet, aut à Foroiuliensibus alium piscem ab hoc nostro, Lupum vocatum fuisse; Cum nullus vnquam alius veterum, ex Lupo nostro garum fieri testatum reliquerit.

Plinij locus mendosus.

[o] fol. 1053. 19
[p] lib. 9. ca. 17.
[q] li. 3 de re rust. ca. 3.
[r] lib. 8. ca. 16.
[s] Satur. 3. cap. 16
[t] Serm. 2. Saty. 2. 7.
[u] lib. 9. ca. 54.
[x] Satur. 3. ca. 16.
[y] li. 9. cap. 17.
[z] lib. 13. 89.
[a] clas. 2. fol. 28. E. F. G.
[b] Athe. lib. 7. fo. 155. 22.
[c] lib. 7. fol. 151. 25. fol. 155. 33.
[d] Hist. l. 8. ca. 30
[e] Athen. li. 7. fo. 155. 17.
[f] lib. 2. cap. 18
[g] clas. 2. f. 28. H
[h] clas. 7. f. 51. F.
[i] lib. 31. cap. 8.

P 71

HISTORIA VIGESIMA NONA DE DENTICE

NOMEN.

PISCIS noster trigesimus primus, quem Itali *Dentale*, Massilienses *Dente*, & Græci nostri temporis *Synagrida* appellant, συνόδων, & συνόδους græcè dicitur,[a] scribitúrque (vt Numenius inquit, quem omnes ferè sequuntur) per .υ. συνόδων, aut (vt vult Dorion, cui Archestratus, atqꝫ Antiphanes assentiũt) per .ι. σινόδων. latinè verò [b] à Columella (quẽ sequutus est Theod. Gaza) græcã significationẽ æmulato *Dentex*, [c] ab Ouid.[d] & à Plinio græcum vocabulũ mutuatis, *Synodon* vocatur. Verũ cũ ab Athenæo A συνοδοντὶς *etiam recenseatur inter pisces.* Ne nominũ decipiamur similitudine, aduertendũ est quòd συνοδοντὶς & συνόδων nõ vocis solũ terminatione, sed ipso etiã significatu differunt; Ita vt alius piscis sit συνοδοντὶς alius verò συνόδων. Quemadmodũ manifestissimè ex ipsius Athenæi verbis intelligi potest, de pelamide.n.agẽs, inquit, [e] ἡ δὲ μείζων, συνοδοντὶς καλεῖται; id est *Maior pelamis Synodontis appellatur.* Quòd pelamis aũt diuersus piscis sit à Dentice, ex historia 36. dignoscitur; Præterea cũ ab Arist. & Athenæo συναγρὶς *quoque piscibus annumeretur;* In dubiũ vertitur, an Synagris diuersus piscis sit à Synodonte, vel piscis vnus atque idem, nomina verò solũ varia; Dubitandi aũt occasionem dedit Græcorum nostræ ætatis vuulgus, qui (vt diximus) piscẽ hunc trigesimũ primũ, quẽ Itali *Dentale* appellant, abusu potius (vti arbitror) quã ratione ulla ductus *Synagrida* vocat; Quo quidem abusu Theodorus quoque Gaza persuasus [f] *Cum* συνόδοντα, *& tum* συναγρίδα *in Arist. Denticem* cõuertit; Arbitratus (vt videtur) vnũ atque eundẽ piscẽ esse. Cum tamen duos pisces esse fatendũ sit; Idque non solũ, propterea quod Arist. in pertractandis rebus, Synonimis vti nõ soleat nominibus; Sed ob id etiã quòd duos esse manifestè declarat Epicharmus, dicẽs, [h] συναγρίδας μαλούς τε, συνόδοντάς τε ἐρυθροποικίλους, hoc est, *Synagrides lautas, et Synodontes uario colore rubeos.* Atqꝫ manifestius adhuc Hicesius, inquiẽs, [i] *Phagri Chromis Anthias Acarnanes Orphi Synodontes et Synagrides, genere similes sunt.* Ex quibus quidẽ verbis [k] Massarius, [l] & Petrus Gyllius, sicuti Synagridẽ & Synodontẽ diuersos pisces verè faciũt, Sic eosdem corporis forma similes esse falsò asseuerãt; Nam illud genere similes, haud quaquã ad corporis similitudinẽ (quãdo Orpho, cum Phagro, & cũ Dentice, corporis forma nullo Prorsus pecto cõueniat) sed ad saporem, & nutriendi facultates, spectet; Vt ipsemet Hicesius indicat subdens, [m] *Suaues enim sunt, & modicè adstringunt, et copiosè alunt, sed difficulter excernũtur, carnosi magis, pinguiores uerò minus nutriũt.* Nec est vt Gyllius, aut aliquis alius pro hac defendenda opinione dicat, Duos re vera specie distinctos reperiri pisces; quorũ vterque sicuti proximè adeo ad alterius accedat similitudinẽ, vt ab omnibus distingui nõ posit (Vnde [n] *Ligures, et Massilienses utrosque Dentices, cõtra uerò Græci utrosque Synagrides nominant.*) sic ita peculiares habeat notas, vt illis, ab altero internoscatur à quibusdam; Horúmqꝫ vnum Synodontẽ, alterũ verò Synagridẽ verè esse. Nã ni confictas tradant notas præter eas, quæ aut ætatis, aut tẽporis anni, aut loci varietatẽ (vt aliis etiã nonnullis accidit piscibus) sequi solent, nullas monstrabunt vnquã. Quamobrẽ piscẽ, quẽ hodie Græci vulgò *Synagrida* vocant, Denticem esse, à nostróque aut nihil, aũt loci solùm ratione differre, certũ est. Quòd autẽ cũ Synagrida appellent; inde factũ suspicamur, quòd vtrunqꝫ nomẽ συνόδων inquã & συναγρὶς. eisdẽ primis incipiat literis; Vnde & Athenæus qui in recensendis piscibus literarũ sequitur seriẽ, eodẽ loco simul vtriusqꝫ meminit, inquiens. [o] συνόδοντες, καὶ συναγρὶς. Synagris autẽ, cuius solũ Arist. Epicharmus, ac Dorion (quòd quidẽ sciã) supra citatis locis meminerunt; quinã pisciũ sit, quóue latino nomine, aut vulgari nomenclatura vocetur, haud nobis hucusque notũ est, suspicamúrque neque etiam in posterum cognitum fore; Propterea quòd nec nomen eius, nec quæ ei authores tribuunt, ullam ad id coniecturam afferant.

Marginal notes: a Ath. li. 7. f. 160 45. — b lib. 8. cap. 16. — c in frag. de pis. — d fo. 36. 29. — li. 37 ca. 10. — e lib. 8. fo. 178. 2 — f Hist. li. 2. ca. 13 & 15. lib. 8. cap. 2. et 13. lib. 9. ca. 2. — h Ath. li. 7. f. 160 44. — i Ath. li. 7. f. 163 25. — k fo. 364. — l De nom. pis. ca pi. 111. — m Ath. li. 7. fol. 163. 26. — n Gyll. lib de nominib. pis. cap. 111. — o lib. 7. fol. 160. 43. — B Theod. lapsus. — Massa. et Gylli error. — C — D

DESCRIPTIO.

Et si dicente Dorione, *Phagrum Chromim Anthiam Acarnanẽ Orphum Denticẽ & Synagridã genere similes esse,* ad saporẽ & nutriendi facultatẽ (ut diximus) ea referri debeat similitudo; Dentex tamen corporis etiã figura, ac partibus ferè omnibus Phagro similis adeo est, ut non facilè abinuicem internoscantur; Sunt qui credant eos, ætate sola atqꝫ magnitudine differre; Ita vt vnus & idẽ piscis minor & iunior existens, Phagros; ad sesquipalmi verò magnitudinẽ adultus, Dentex appelletur;

Qua autem ratione Dentex à Phagro diſtinguatur, in hiſtoria de Phagro (quam in noſtrum ſecundum reiecimus librũ) cum hic (uti par erat) eius pingendæ effigiei commoda data non ſit occaſio, edocturi; Nunc Denticis deſcriptionẽ aggrediamur; Cum itaq; repandum dorſum habeat, lateráq; ſatis cõpreſſa, nõ oblonga, ſed latiuſcula corporis redditur figura; Capite eſt aliquãto faſtigiato; Roſtro acuto; Ore ſatis amplo, & valde denticulato; Præter.n. minores ac ſerratos dentes, quibus maxillæ armantur, carũ ſuperior quinis aliis, inferior verò octonis perma-
Iouij lapſus. gnis, validiſsimis, caninísque ſimilibus, & non latis; [p] ut falsò aſſeuerat Iouius, horret; Oculi magni [p] li. de piſ. ca. 12
ſunt; Branchiæ vtrinq; quaternæ; In dorſo vnicã pinnã oblongam, ac viginti ferè aculeis munitam gerit; Alia etiã vnica imo ventri ab ano ſubeſt; Atque vtrinq; binæ aliæ, ad branchiã vna, altera verò ad ventrem, ortæ ſunt; Caudam falcatã habet; Ventre eſt argenteo; Vnde [q] album à [q] Athe. li. 7. fol.
A Numenio uocatum eſſe ſuſpicor; Lateribus verò & Dorſo ex albo rubet. Et ob id nõ ineptè, [r] Fuluus dicitur ab 160. 45.
Ouidio; Præterea maculis etiã quibuſdam notatur, Quãobrem [s] Epicharmus eum uar[illegible], id eſt [r] in frag. de piſ.
rubro colore uariũ, uocauit; [t] Lapides in cerebro habet, qui Synodontites appellantur. Quo verò ad partes internas ſpe- fol. 36. 29.
ctat, nil habet peculiare ac notatu dignum; Ad denas aliquando libras excreuiſſe vidimus; [s] Athe. lib. 7. fo.
[u] Dentici (Athenæi teſtimonio) congener eſt Charax, præſtat tamen Charax. Qui autem piſcis Charax ſit, ſciri 160. 44.
poſſe nõ credimus; Cũ præter Athenæũ, qui nihil aliud, quã quod paulò ante citauimus, de eo [t] Plin. l. 37. c. 10
ſcriptũ reliquit; Et Oppianũ, qui ſolũ inter litorales piſces eũ recenſet, inquiẽs, [x] Gobius, & Charax [u] l. 8. f. 177. 24
magna lenitate natantes; nullus alius, quòd ſciã, vllã eius mentionem fecit, noſtratibúsue piſcibus eũ [x] lib. 1. f. 109. 36
annumerauit; Et ſi Aelianus eiuſdẽ nominis piſcẽ Rubri maris accolã his verbis deſcribat; [y] Rubri [y] lib. 11. cap. 49.
item maris fœtura eſt Charax nũcupatus piſcis, pinnas habet, et utrinque et à tergo auri ſimilitudinẽ ſpeciẽque gerit: Inferiores partes
B purpureis cingulis illuſtrantur, ſimiliter eiuſdẽ cauda auri colorẽ gerit, purpureus color oculos pulchrè adumbrat.

LOCVS.

Cum Ariſtoteles [z] Marinos piſces, in pelagios, qui litoribus relictis, in alto degunt, & Litorales, qui pelago neglecto, litora [z] Hiſt. l. 8. ca. 13
incolunt, partitus ſit, inter litorales Denticem recenſet. Quem Oppianus etiam ſequutus eſt [a] inter litorales pi- [a] lib. 1. fol. 6. 55.
Columella et ſces, qui cautibus & bibula paſcuntur arena, eum connumerans. Nec ſi Columella & Ouidius, græcè, nã in la
Ouidius notantur. ſecus ſentire videantur; ille Denticem pelagium faciens his verbis, [b] At arenoſi gurgites planos quidem non tino male uer-
peſſimè, ſed pelagios melius paſcunt, ut Auratas, ac Dentices, hic verò [c] piſcibus, qui pelago gaudent, eundem annumerans, eis ſus eſt locus iſte
aſſentiendum eſt; Cum diuturna Piſcatorũ obſeruatio Ariſt. & Oppiani, potius quàm ipſorum [b] li. 8. cap. 16.
ſubſcribat opinioni. [c] in frag. fo. 36. 29.

NATVRA ET MORES.

Vt teſtis eſt Ariſt [d] Carne ſolũ ueſcitur Dentex, et mollia (quæ μαλάκια dicũtur) appetit, euenitque illi plerunque,
ut dum minores piſces inſequitur, uẽter in os procidat. [e] Gregalis etiã eſt, vt Ariſt. quoq; notauit, atq; Aelianus hæc [d] Hiſt. li. 8. cap. 2
C de eorũ gregatim viuẽdi more ſcribens. [f] Dentices tã congregatiles ſunt, ut nec ſibi à gregalibus ſuis æqualibus ſo [e] Hiſt. lib. 9. ca. 2
litudinẽ et ſegregationẽ ferãt: Ac nimirũ peradoleſcẽtes ſeparatim à reliquis natant; Ii uerò qui ſunt cõfirmatiori ætate etiã inter ſe ui [f] lib. 11. cap. 40.
tæ cõmunitate, illo prouerbio cõiungũtur; Aequalis æqualẽ delectat, et præſentes præſentibus tãquam iis, quibus cũ ſocietas, aut amici
tiæ coniunctio, ex conſuetudine uſque frequẽti delectantur. Aduerſus Piſcatores ſic machinantur, ut cũ Piſcator in eos cibũ demiſerit,
congregati et in orbẽ conſiſtẽtes inter ſe conſpiciãt, et quaſi ſigno dato inter ſe, admoneãt ne prope ad cibũ accedãt, ne ue demiſſum cibũ
attingant: atque in hunc ordinem inſtructi permanent: Sin aũt ſoliuagus ex alio grege acceſſerit, hamumque deuorauerit, ac ſuæ ſoli
tudinis præmio accepto ſubtractus fuerit, confidentiores efficiuntur, quod non ſint capti, ſicque ex fiducia ſe tuendi negligentiores fa-
cti, capiũtur. Oppianus uerò [g] Boca piſce Dentices capi, teſtatũ reliquit. Aeſtate pariũt circa ſaxoſa loca.

PRAESTANTIA, NVTRIENDI ATQVE CONDIENDI RATIO. [g] li. 3. fo. 135. 7.

Communi omniũ iudicio ſapidi piſces exiſtimãtur Dentices; Vnde & Hiceſius loco ſupraci-
D tato, [h] Inter ſuaues piſces eos recenſet; Sunt præterea (vt ibidem idem teſtatur, & nos quoq; ſupra diximus) modicè adſtringẽtes, copioſũque præbẽt alimentũ, ſed difficulter excernũtur, carnoſique magis, pinguiores uerò minus nutriũt: [h] Ath. lib. 7. fol. 163. 25.
Et licet vbique ferè iucundiſsimè ſapiant; Illirici tamen, & præſertim ex Salona, atq; Tragurio, cæteris ab omnibus præferũtur; Actius verò ſincerus Neapolitanus Poeta nobiliſsimus in ſuis luſibus piſcatoriis, eum, quẽ mare circa Amalphim procreat, his verſibus celebrauit;

Dat Rhombos Sinueſſa, Diarchi litora pagros, Herculeæ Mullum rupes, Synodontas Amalphis.

In aqua, oleo & ſale iniectis, elixi; Aut aſsi crebra olei & aceti, vel omphacii inſperſione irrorati, comedi ſolẽt; Sunt etiã qui, eo condimẽto, quod vulgò Amarinare appellant, cuius rationem in hiſt. 23. expoſuimus, eos parent; Illirici verò in caput & caudam conciſos ex aceto, ſale & multo croco addito incoquunt, Sicque coctos perſpicuo gelu condiunt, cadíſque includunt, ita vt toto fermè anno per omnem ferè Italiam aduectitii, & ceu recentes, venales habeantur.

102

p ~~30~~ 32

N } G Σιλουρος
L Silurus
V Sturione

HISTORIA TRIGESIMA
DE STVRIONE SIVE SILVRO
NOMEN.

VM difficile explicatu sit, quo Græco ac Latino nomine noster trigesimus secundus piscis, quem Itali *sturione* appellant, vocetur; priusquàm eius exquiramus nomina, historiam reliquam conscribemus, ex his enim facilius & clarius vetus eius excutietur nomenclatura.

DESCRIPTIO

Sturio igitur noster rostrum extentum admodum, & piramidatum; caput haud magnum, oculos paruos; & multùm infra rostrum in ipso ventre os rotundum, edentulum, atque omnis asperitatis expers, habet; Ex cuius superiore parte gemina barba (Mulli instar) pendet. Branchiæ sunt ei vtrinque quaternæ, osseo operimento nō secus quàm squamosis piscibus contectæ; Pinnæ etiam vtrinque binæ, ad branchias duæ, & duæ aliæ in ventre ad podicem; Præter quas in dorso prope caudam alia vnica erigitur, è cuius ferè regione imo ventri alia etiam vna subnectitur; Cauda veró in pinnas duas degenerat, quarum superior crassior atque duplo longior extat; Totius corporis figura longa est, & ferè rotunda; Cum enim planus sit venter, dorsum & latera semirotunda sunt; Toto autem dorso, crassiores quædam ac ferè osseæ squamæ, superiore parte robustissimis aculeis ad caudam spectantibus horridæ, certo numero ordinéque distinctæ, elegāter admodum eminent, atque vtrunque latus duobus consimilium squamarum, sed paulò minorum, ordinibus à branchiis ad caudam deductis, armatur & ornatur; vti in magnificentioribus valuis hodie videmus, quas ferrei & inaurati claui certa serie confixi, decentissimè figurant. Quibus quidem squamarum ductibus, totius piscis figura ferè pentagona effici videtur; Partes verò reliquæ, quæ inter hos squamarum ordines siue ductus continentur, non squamosa, sed scabra cute, atq; pro locorum ratione, in quibus capitur, nūc magis, nunc verò minus subuiridi teguntur; venter verò cuti læui & argentea contectus est; Linguam habet crassam & duram, gulam vndequaque rugosam; Ventriculum carnosum & solidum; Hepar in duas fibras oblongas & pallidas diuisum, quarum dextræ fellis vesica validissimè cōnectitur; Lienem subrubrum, Intestina crassa, & ternis giris conuoluta; Spinas nō habet, sed earum vice cartilaginē; Vnde cū rostro, oris situ, pinnis, cauda, tereti corpore, & cartilaginibus, quas pro spinis habet, galeis siue galeodibus piscibus (qui autem galei pisces sint, in trigesima nona historia declaratur) simillimus sit, iurè ex galeorum genere censeri posset, ni branchiæ obstarent; Nam cum teste Aristotele[a] *in quouis galeorum (siue ut uertit Theodorus Mustelino) genere, detectæ branchiæ cernantur*, Sturionis osseo siue spineo operculo, squamatorum (vt diximus) piscium instar, tectæ sunt; Sed neq; ob hoc à galeis prorsus seiungendus esset; cum Aristoteles non nisi eos galeos, quos cognouit, detectas habere branchias scripsisse, credendus sit; Quòd autem Sturionem nostrum non cognouerit, ex eo clarè patet, quòd nullam eius mentionem fecerit penitus; Maioribus piscibus annumerandus est Sturio, cum crebrò ac plerisque in locis centum librarum capiatur, ac alicubi longè maior capi soleat.

[a] hist. li. 2. ca. 12.

MINOREM A MAIORE SPECIE NON DIFFERRE.

Vti Itali hos nostros pisces minores, ac cubitalem magnitudinem non excedentes, *Porcellette*; grandiores verò, *sturioni* appellant, ita plerique tum piscatores, tum docti viri, minores illos *Porcellette* vocatos, maiores non fieri, ab hisque grandioribus specie disiungi arbitrantur; Verùm cum huius suæ opinionis rationem nullam afferant, ea neglecta, hos ab illis sola ætate ac magnitudine differre dicamus; Etsi Plinius etiam (vt infra, vbi antiqua Sturionis perquiremus nomina, declarabitur) illorum opinionis fuisse videatur.

Quorundā opinio reprobatur.

LOCVS.

Marinus & fluuiatilis piscis est Sturio, ex mari enim ad magnos amnes adnatat; Neque

ſolùm in Thyrrheno & Adriatico,ſed in omni etiam mediterraneo mari atque oceano habetur;magnóſque omnes in hæc maria confluentes fluuios ſubit, in quibus per quàm libenter degit,proceriórque fit;Vnde non ſolùm in Tyberi, Pado, Rheno,Danubio, atque in pleriſque aliis magnis Europæ fluminibus,ſed in Tanai etiam & Nilo reperitur.

NATVRA ET MORES.

Sturio æſtate parit,tum in fluminibus tum in mari,vtrobique enim recens orti capiuntur;Piſcibus non nutritur,ſed muco,ſordibus,atque aliis minutiſſimis rebus,quas ſugendo ingerit;Omni anni tempore capitur,non hamo,ad quem non accedit, ſed retibus.

PRAESTANTIA.

Vti ferè nulli tum marinorum,tum fluuiatilium piſcium,in ſapore cedit Sturio;ſic ſapi
A dos omnes proceritate antecellit; Nullus enim piſcium qui lautioribus apponuntur menſis,Sturione procerior eſt;& vbique in multa haberi ſolet æſtimatione;Nõ æquè tamen omnes magnifaciendi ſunt,fluuiatiles enim marinis præferuntur,quippe qui in ipſis fluminibus dulcium aquarum hauſtu,non pinguiores ſolùm ac maiores, ſed ſuauiores etiã fiãt; Aeſtatéque media gratioſiores ſunt,quàm reliquo anni tempore; Abdomine præ partibus cæteris commendantur.

VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR,

Duriuſculam carnem habet, præpinguem & glutinoſam, & propterea ægrè coquitur, ac craſſum ſuccum gignit; Vnde neque ægris, neque valetudinariis apponendus eſt,Flixus cum leucophago ferè vbique comeditur;Nec recentes ſolùm in cibum admittuntur,ſed ſaliri etiam in pleriſque locis,& maximè in Tanai,apud Tanam emporium,
B ſolent; vbi ob maximam eorum copiam cetariæ inſtitutæ ſunt officinæ,in quibus *cauiarium* vocatum ſalſamentum,ex Sturionum ouis ſalitis,& in maſſam congeſtis,conficitur;Quod cadis incluſum per totam Europam venale deinceps tranſmittitur, ac vbique quampluri mis gratiſſimum eſſe ſolet,quippe quod non ſolùm eis probè ſapiat,ſed deiectam etiam ciborum appetentiam ſubleuet,ac ſiti mirè lenocinetur; Crudum comeſtur, vel in panis cruſtulis ad prunas vſtulatis.Ibidem prætera ex Sturionis pulpis, ex tota dorſi longitudine integris diſſectis,ſale conditis,& fumo demum exiccatis,ea etiam ſalſamenta,quæ *Schienalia*, vel *Spinalia* vulgò appellamus, parantur, quæ nõ ſecus quàm cauiarium,ad quàm plurima loca venalia deferuntur,ac in multa æſtimatione habentur; Poſtremò ex Sturionis folliculo,ad ſpinæ dorſi longitudinem extenſo, gluten Tanais accolæ conficiunt.

NOMEN.

C His ſic declaratis,iam quo nomine hic piſcis noſter,quem Itali *Sturione*& *Porcelletta*,Galli *Eſtourgeon*,Burdegalenſes *Creac*,Hiſpani ac Luſitani *ſolho*;& Germani *Stoer*,appellant;à Latinis atque Græcis vocatus fuerit,explicandum eſt;quod quidem difficile adeo eſt explicatu;vt variæ ſuperioribus annis ortæ ſint de veteri eius nomine opiniones; quas ſingulas excutiamus oportet,vt facilius ac verius veritas ipſa limetur.¶Prima igitur opinio Raphaelis Volaterrani fuit, qui Poggium ſeniorem Florentinum, & pleroſque alios ſuæ ætatis eruditos viros ſecutus, [a]*Sturionem Lupum fuiſſe putauit,propterea quòd Lupus Tyberinus,& is maximè qui inter duos pontes caperetur,piſcium apud Romanos eſſet laudatiſſimus,qua una modo conditione,Sturiones omnium iudicio,ſummam ſaporis cõ-* [a] *lib. 25.*
Raphaelis opinio reprobatur *mendationem accipiunt*; Verùm præter id quòd vana eſt eius ratiocinatio (pari nanque ratione, [b] *hiſt.li.6.ca.13.* *Laccie*, *Spigola*,& *Lampetra*,piſces in Tyberi capti, non ſolùm æquè atque Sturio ab omnibus [c] *hiſt.li.8.ca.2.* ſed multò etiam magis à pleriſque laudati,Lupi appellandi eſſent) Alia etiam ſunt, quæ [d] *hiſt.lib.9.ca.2.*
D ei omnem fidem abrogant;Primùm enim cum Lupus [b] Ariſtotelis teſtimonio, *ſquamoſus ſit*, [c] *atque carniuorus*,Sturio ſquamis caret, & carne abſtinet, vt ſupra docuimus.Præterea cum [d] Ariſtotele, [e] Plinio, [f] ac Athenæo authoribus, *Lupus Mugili caudam prærodat*,Sturioni id nullo pacto tribui poteſt,quippe qui os edentulum & inferiore parte poſitum habeat; vnde neque ad capiendum aptum,neque ad erodendum idoneum videtur; Poſtremò cum citra controuerſiam,omnibus conſentientibus notis,piſcis qui *Spigola* Romæ vocatur, Lupus ſit (vt manifeſtè in hiſtoria vigeſima octaua declaratum eſt)Sturio Lupus eſſe non poteſt.¶Secun

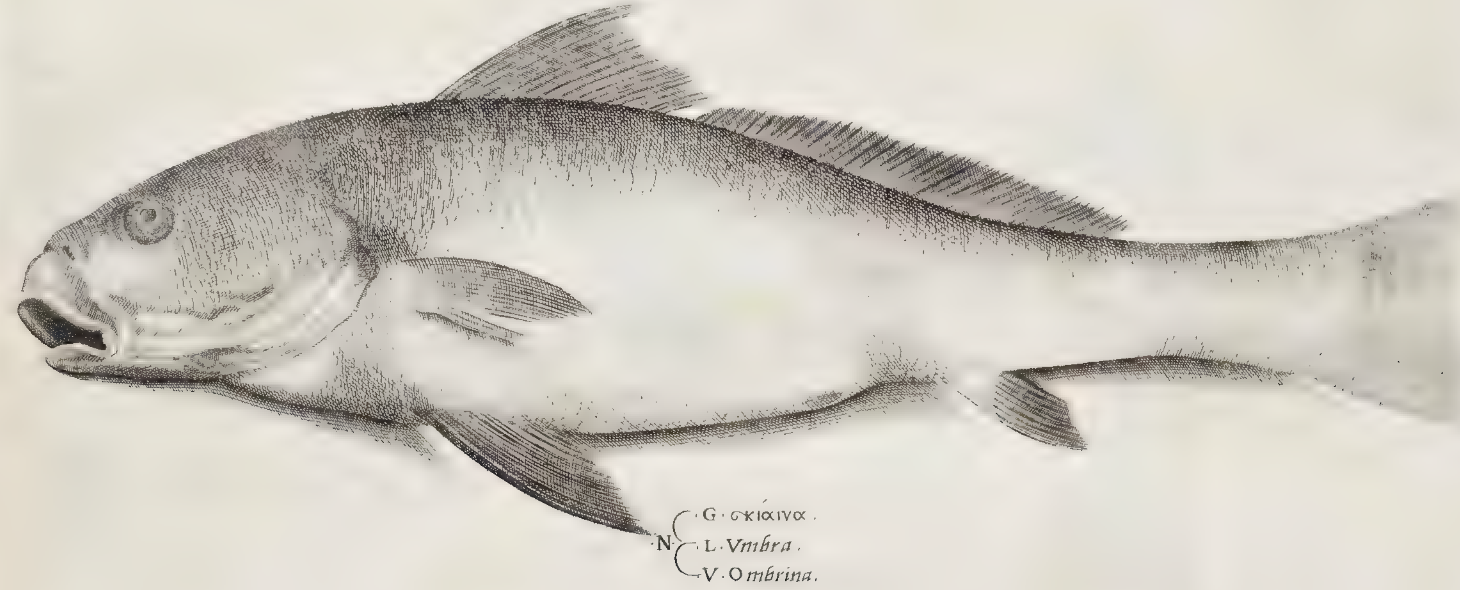
[e] *lib. 9. cap. 62.*
[f] *lib. 7. fol. 153. 34.*

g lib.30 epist.27 da opinio,[g] Francisci Philelphi est,qui cũ in Plinio legisset,[h] *Sunt & in quibusdam amnibus haud Thũ*
h lib.9. cap. 15. *nis minores Silurus in Nilo, Esox in Rheno, Attilus in Pado; Inertia pinguescens ad mille aliquando libras catenato captus*
hamo, nec nisi boum iugis extractus; his adductus verbis, *Attilum non posse esse alium à Sturione contendit;* præ-
grandes illos Sturiones,qui in Pado caperentur, piscium eius amnis longè maximos esse Philelphi
arbitratus;Quod tamen falsum est, cum Attilus is sit,qui hodie ab accolis Padi veteri ser opinio fal
uato vocabulo *Attina, Adilo, & Ladano* vocatur,piscis inquam ipso Sturione amplior, effigie, sa est.
sapore,pretio,& tota ferè natura ab eo dissimilis,atque adeo diuersus, vt in prouerbium
Ferrariæ abierit,cum duas inter se res maximè distantes significare volunt, eas sic differ-
re vt Sturionẽ ab Attilo, dicant.¶Tertia opinio,quæ Theodori Gazæ à plerisq; fuisse credi
tur,Sturionem esse Plinii Tursionẽ asseuerat,propterea quód Plinius (qui solus Latinorũ
i lib.9.cap.9 Tursionis mentionẽ fecit) scribens;[i] *Delphinorum similitudinem habent, qui uocantur Tursiones, distant tristitia* A
quidem aspectus, abest enim illa lasciuia, maximè tamen rostris canicularum maleficentia assimilati, Sturionis formã
atque naturam expressisse videatur;Accedatque ad hoc,vt nouitium Sturionis nomen an
tiquo Tursionis,plurimum eorum iudicio alludat. Verùm quàm hæc quoque cuiuscunq;
ea fuerit erronea sit,facilè intelligi potest;Nam cũ tum ex præcitatis Plinii verbis, tum ex Tertia Stu
k hist.lib.8.ca.13 Aristotelis testimonio, dicentis,[k] *Excepto Delphino & Phocæna (quam Tursionem interpretor) nihil in ponto ma* rionis opi
leficum est, maleficum esse Tursionem clarè constet; quod & Archestratus comprobat, in- nio erro-
l Athe.lib.7.fol. quiens,[l] *Qui à Romanis Tursio uocatur, Carcariæ, id est caniculæ species est*, is Sturio esse non poterit, quip- nea.
155.14. pe qui paruo ac edentulo ore est;Deinde cum eiusdem Aristotelis authoritate,[m] *Tursio siue*
m hist.lib.6.ca.12 *Phocæna in ponto nascatur, catulos pariat, ac lac habeat, quo suos nutriat fœtus*, quo modo Sturio erit,qui vbi
que nascitur,quique ouiparus est; Nec quispiã pro hac opinione defendenda à Theodoro
deficiens,qui semper Phocænam in Aristotele Tursionem vertit, Plinii Tursionem Aristo B
telis non esse Phocænam dicat; nam si ea quæ Phocænæ tribuit Aristoteles (inquit enim
n hist.lib.6.ca.12 [n] *Phocæna Delphino similis est, nascens in ponto; Sed interest, quòd minor Tursio est, dorso ampliore, colore cæruleo; Complu*
o hist.lib.8.ca.13 *res eum esse genus Delphini opinantur*; & alibi [o] *maleficam eam facit*) cum iis quæ de Tursione dicuntur à
Plinio contulerimus,maleficam & Delphinis simillimam Phocænam, maleficum & Del-
phinis simillimum Tursionem, vnum atque eundem piscem esse dicemus. ¶Quarta opinio
est Hermolai Barbari,qui per epistolam Paulo Cortesio respondit, Sturionem antiquitus
Hyccam fuisse,cuius etiam opinionis in Corollario quod Dioscoridi appendit, non solùm
p cap.226.et 233 meminit,sed causam quoque reddere videtur,inquiens,[p] *Sunt qui græcè Hiscam siue Hyccam, hoc est*
porculum pro Sturione capiant, quasi ea coniectura,Hyccã Sturionẽ arbitretur Hermolaus, quòd
Hycca porcum significet,Sturio veró, & præcipuè paruus, Porcelletta vulgò tota ferè
Italia vt diximus vocetur;Verùm neque huic assentiendum est,nam præterquam quòd so C
lus Athenæus de Hycca meminit, non solùm eam Sturionem esse non innuit, sed nescire Hermolai o
etiã videtur quid Hycca sit,cum scribat,[q] *Calimachus, Hyccam sacrum piscem uocauit;* Et paulò post pinio non
q lib.7 fo.163.13 *Zenodotus* inquit, *Cyrenæos Hyccam uocare Erythinum; Hermippus uerò Smyrnæus Hyccam nominat Iulidem.*¶Quintæ probatur.
r lib.de pisc.ca.4 opinionis author Iouius extitit,[r] *qui cum præfatione attestatus se tã diu in ea opinione permansurum, donec aliud*
quod magis arriserit, diligentiores inuenerint, Sturionem antiquorum Silurum esse dixit; Verùm cum non solùm o-
mnes,qui post Iouium de piscibus locuti sunt, ipsam tanquam omnium falsissimam reiece
rint; sed ipse quoque Iouius ab ea defecisse videatur,quippe qui totis triginta annis,quos
post sui libri de piscibus editionem vixit, ceu manibus datis, ne vllo quidem modo eam
tueri conatus fuerit;si nunc rursus tanquam omnium verissimam,ac ab omni contradicti-
one liberam,eam in veritatis lucem proferemus,tota nobis accepta referenda erit; Quo
autem id manifestius efficiamus,contrarias rationes primùm excutiamus oportet, quas D
s lib.9.Epist.3. sic collegit Manardus;[s] *Primùm Aristotele teste,[t] dentes adeo duros habet Silurus, ut morsu hamos frangat.* Nullos
t hist.lib.9.ca.37 autem esse Sturioni dentes,omnes sciunt:[u] Silurus eodem authore damnatur cum fert oua, nos
u hist.lib.8.ca.30 fœminas Sturiones ouis plenas,plus quàm enixas probamus; non vsque adeo tamen vt maribus,
x hist.lib. 8.cap. quod idem in Siluris facit,præferamus.[x] Silurus canis exortu, quia sublimis innatat, syderatur;
20. Sturiones eo tempore maximè commendamus;[y] Silurus (Plinio teste) omne animal grassando
y lib.9. cap. 15. appetit,vt & innatantes equos quandoque demergat,quod facere nullus vnquam Sturiones vi-
dit,ceu segnitiem potius quàm tantam agilitatem præseferentes, alioqui quo pacto magna ani-

malia insiliant, quum non nisi minutissimis, & sugendo vesci possint. Mitto longam illã, & qua-
si singularem ovorum custodiam, de qua [z] Aristoteles, & eum sequutus [a] Plinius; [b] Et quòd fluui *[z] hist. lib. 6 ca. 14*
atilis semper ab Aristotele dicitur, neque inter eos pisces connumerentur, qui ex mari ad flumi *lib. 9. cap. 37.*
na ascendunt, è quorum numero Sturionem esse certum est; Et quòd præcipuę magnitudinis *[a] lib. 9. cap 51.*
est Silurus, nec minus quindecim talentis aliquando pendet, teste Plinio; Ad quã molem nullus *[b] hist. lib. 8. cap.*
Sturio protenditur; Vnum est (subdit Manardus) *quod plurimum apud me potest, quòd scilicet Plinius prope Padum* *20.*
natus, & qui propter Tyberis ripas uixit, Silurum, si esset Sturio, peculiarem Nilo non fecisset, sed Attilo potius Padano sicu
ti magnitudine, ita natalibus associasset, Hæ sunt rationes quibus Sturionem Silurum esse non posse, *[c] lib. 2. cap. 26.*
non probari solùm, sed certissimè etiam demonstrari omnes credunt; quas tamen nos fa- *[d] lib. 17 fol. 780.*
cillimè diluemus, si quædam prius parùm huc vsque animaduersa edocebimus. Sciendum *[e] clas. 5. fol. 82. A*
itaque primùm Siluri nomen græcum, & non latinum vocabulum esse; Nam præter id *86. 11*
A quòd [c] Dioscorides, [d] Strabo, [e] Galenus, [f] P. Aegineta, [g] Athenæus, [h] Aelianus, [i] ac Eustathius *[f] lib. 7*
σιλούρου meminerunt, ipse etiam Athenæus atque Eustathius etymologiam edocent, dicē *[g] lib. 7. fol. 144.*
tes σιλοῦρος, dicitur, *ἀπὸ τοῦ σείειν τὴν οὐρὰν συχνῶς*, hoc est *quia crebrò caudã moueat*. Aduertendum præ *17.*
terea Aristotelem, qui nunquam σιλούρου meminit, γλανίδος mentionem fecisse, cuius Pausa *[h] lib. 11. cap. 45.*
Plinij lapsus. nias etiam, Athenæus, atque Aelianus meminerunt; Postremò notandum, quod licet tum *[i] fol. 989. 11.*
σιλοῦρον, tum γλανίδα fluuiatilem ac magnum piscem scriptores faciant, non propterea vnũ
Theodori, atque eundem piscem esse, vt opinatus est Plinius, [k] *ea quæ ex Aristotele Glanidi debentur, Siluro tribuēs;* *[k] li. 9. cap. 16. & cap. 51.*
& interpretum Cuius errorem Theodorus Gaza, ac illi etiam qui nuper Pausaniam latinum reddidere se-
Pausaniae error. quuti sunt; Ille enim Aristotelis, hi verò Pausaniæ γλανίδα Silurum interpretati; Quòd γλά
νις autē & σιλοῦρος non vnus, sed duo pisces sint, ex multis intelligi potest; Et primò ex ipso
etiam Plinio, qui licet vbi ea Siluro asscribit, quæ Glanidi ab Aristotele tribuuntur, vnum
atque eundem piscem faciat, aliísque ita errandi occasionem dederit, alibi tamen [l] *eodem* *[l] lib. 31. cap. 10.*
[illegible] quibus morbis tum Silurus, tum Glanis medeatur, edocēs, duos pisces esse arbitrari videtur; Quod
rursus manifestissimè demonstrat [m] *In suo piscium catalogo, in quo & Silurum, & Glanidem commemorat,* *[m] lib. 3. cap. 11.*
Id haud facturus, si vnum tantùm piscem arbitratus esset; Verùm cum tanta sit Plinii in
hac re inconstantia, vt non minus alteri falsæ opinioni (cuius ipse primus, vti arbitror au-
thor extitit) quàm huic veræ nostræ subscribat, Athenæum atque Aelianum de Siluro & de
Glanide agentes consulamus; Athenæus itaq; cum inquiat, [n] *Qui verò in Nilo sunt Lati magnitudine* *[n] lib. 7. fol. 155. 42.*
excellunt ultra ducentas libras. Est autem hic piscis candidissimus, & suauissimus omnibus modis conditus, similis Glanidi,
qui reperitur in Istro, Deinceps verò quatuor aut quinque interiectis lineis sic subdat, [o] *In Nilo sũt* *[o] li. 7. fo. 155. 48.*
Torpedo, Porcus, Simus, Phagrus, Oxyrinchus, Alabes, Silurus, Synodontis Eleotris, Anguilla, Thrissa, Abramis, Typhle, Lepido
tus, Physa, Mugil, aliique plurimi; manifeste Silurum & Glanidē, duos pisces esse indicat, Nam Latũ
C Nili piscem Glanidi assimilaturus, frustrà ad Glanidem Istri confugisset, si in ipso etiam
Nilo reperiretur Glanis, vti reperiretur certè, si Silurus (quem ipsemet niliacis piscibus
annumerat) Glanis esset; Præterea si duo non essent pisces, iurè culpandus esset Athenæ-
us, vt qui non solùm eadem pagina, sed eisdem ferè lineis ineptè vsus esset synonimis no-
minibus, eundem piscem Glanidem primùm, paulò verò post Silurum appellans; Aelia-
nus autem non solùm idem demonstrat, cum vtriq; proprium caput fecerit, sed scribens
etiam [p] *Glanis piscis accola Mæandri & Lyci Asianorum fluminum, & Europei Strymonis, speciem Siluri similitudinemque* *[p] lib. 11. cap. 45.*
gerit; omnem adeo scrupulum euellit, vt non nisi imprudenter admodum id negari possit
amplius. Nec est vt quispiam obiiciat, similes saltem existimari ab Aeliano, quando haud
id nostra intersit, quippe qui eos duos pisces esse (vt manifestissimè Aelianus testatur) cõ
probare contendimus, num magis minúsue similes sint (vt quod rationem nostram non
D interturbet) nunc negligentes; Quam tamen similitudinem (quippe cuius solus Aelianus
meminit) paulò post excutiemus; Nunc verò alia etiã ratione; Silurum alium piscem esse
à Glanide declaremus;

*Candide lector cum piscium nostrorum formas, priusquàm eorũdem historias cudere cogeremur, hæc duo folia Sturionis hi-
storiæ dereliquimus, his eam contineri posse arbitrati. Nunc uerò cum ipsa (uti uides) adeo excreuerit, ut iis uniuersa compre
hendi nequeat, quod eius reliquum est, post nonagesimã tertiam ac ultimam huius nostri primi libri historiam imprimere co
acti fuimus, eò igitur confugiendum esse, æquo animo feras obsecro.*

P. 33

P. III

HISTORIA TRIGESIMA PRIMA
DE VMBRINA

NOMEN.

ISCIS hic noſter trigeſimus tertius, quem Romæ *Ombrina*, & Pariſi
ni *Maigre* vocant, græcè [a] Σκίαινα, à Numenio σκιαδεὺς, ab Epicharmo [a] Ath, lib. 7. fol. 161 6.
σκιαθὶς, ac [b] (Galeno authore) σκινίδας etiam appellatur; latinè verò
ab Ennio, à Columella, ab Ouidio, ab Auſonio, ab Iſidoro, atque à [b] clas. 2. fol. 29. H
Theodoro, græcam ſignificationem æmulatis, *Vmbra*, à Plinioque
græcum vocabulum mutuato, *Sciæna* dicitur. Eſtque hic aduerten
dum, *Sciænam* atque *Sciadeum* (& ſi vtriuſque ceu diuerſorum in [c] ſuo [c] lib. 32. cap. 11
A piſcium catalogo meminerit Plinius) vnum atque eundem piſcem eſſe; quippe qui (vt di-
Plinius notatur. ximus) σκίαινα ab aliis, σκιαδεὺς verò à Numenio nominetur; Notandum præterea in Oppia
no præter σκίαιναν, σύαιναν etiam haberi, nec mẽdum ſuſpicandum eſt, [d] *cum illam nuda ſaxa; hanc* [d] lib. 1. fol. 108. 52. & 56.
verò ſaxa herboſa colere, eiſdem verſibus aſſeueret; Quamobrem Syænam Oppiani, cuius ſolus
ipſe (quod quidem ſciam) præcitato loco meminit, diuerſam eſſe à Sciæna, certiſſimũ eſt.
Et vt M. Varro teſtatur, [e] *piſcis iſte à colore umbra dicitur*, propterea quòd Ouidio authore, [f] *liuentis* [e] lib. 4. de lingua latina.
ſit corporis, vel quia celeri ſuo natatu oculos effugiens, Vmbra piſcis potius quàm verus pi
ſcis intuentibus appareat, vt innuere videtur Auſonius inquiens; [f] in frag. fo. 37. 4

[g] *Effugiens oculos celeri leuis umbra natatu.* [g] In Moſella.

Hunc autem piſcem noſtrum antiquorum Sciænam, & vmbram eſſe, præter id quod ex
B vulgari Romanorum nomenclatura, latinum nomen prorſus æmulante, clarè ſatis intelli
gitur; ex eo etiam manifeſtè perſuaderi poteſt, quod nihil Vmbræ à veteribus tribuitur,
quod huic noſtro non reſpondeat, vt ſequenti deſcriptione monſtrabimus.

DESCRIPTIO.

Vmbrina roſtrum habet incuruum & retuſum potius quàm extentum & acuminatum;
Os mediocre & denticulatum; Caput ſatis magnum; In dorſo duas gerit pinnas, priorem
octonis aculeis, alteram nullis, munitam; Ad branchias etiam (quas vtrinque quaternas ha
bet) vna vtrinque enaſcitur pinna, duæque aliæ in ventre conſpiciuntur; & poſtremò
imo quoque ventri ab ano, vna alia hæret; Cauda lata eſt, & non falcata; Squamis latiori
bus & obliquis tegitur; Totius piſcis figura paulò lõgior eſt, quàm lata ſit, aut craſſa; Ven
C triculum magnum habet, & carnoſum; Inteſtina mediocria & pinguia; Iecur pallidum, ex
quo fellis veſica pendet; Lienem ſubatrum; Et vt [h] Ariſtoteles, atque [i] Plinus teſtantur, *lapi* [h] hiſt. lib. 8. ca. 19
des in capite gerit; Dum parua eſt, argentea ferè tota apparet; Maior facta, ventre argenteo; [i] lib. 9. cap. 16.
dorſo verò, & lateribus ſubliuentibus, ac veluti opacis conſpicitur; Ad multam molem
excreſcit, ſexaginta enim libras crebrò excedit.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Vmbra, [k] *arenoſos gurgites*, teſte Columella, Vèl loca ſaxoſa ac herbis vi- [k] lib. 8. cap. 16
rentia incolens, vt author eſt Oppianus his verſibus,

[l] *Sunt vbi cautes herbis à fronde virentes.* [l] lib. 1. fol. 108. 55
Hic domus eſt Sargis, hæc ſtatio læta Sciænis

Ad flumina autem adnatare haud ſolet, Vnde cum Auſonius fluuiatilibus ſuæ Moſellæ pi
D ſcibus Vmbram adnumeret, inquiẽs, vt ſupra citauimus, [m] *Effugiens oculos celeri leuis umbra natatu*; [m] In Moſella.
marinam Vmbram ſubire aliquando ſolere Moſellam, arbitratum ipſum credimus; potius
quàm aliquem fluuiatilium piſcium, Vmbræ nomine ab eo celebrari; Etſi nos nõ lateat, in
Lemano lacu, piſcem truttacei generis reperiri, qui vulgò *une Vmble* vocetur, Ipſum nanq;
Auſonii Vmbram ſtatui non poſſe; In eius hiſtoria, quam in ſecundo libro trademus expli
cabitur.

NATVRA ET MORES.

Carniuorus piſcis eſt Vmbra, ſoliuagus potius quàm gregalis; perrarò enim plures v-
nà capiuntur; [n] Ariſtoteléque & [o] Plinio authoribus, *prægelidam hyemem ſentit, nam cum lapidem in capi* [n] hiſt. lib. 8. ca. 19
te habeat, facit lapidis rigor ut per algorem geletur & excidat; Cum metuit, capite & oculis abſconditis, ſe [o] lib. 9. cap. 16.
totam abſcondi putat, vt Oppianus tradidit ſcribens,

p lib.4.f.152.59 [p]Aspera sed postquam pauido sub corde Sciẹna
Horrorem sentit, subit in spelẹa recuiua;
Vel quẹrit lustrũ, vel molles currit ad herbas
Ponti, vel viles lymphẹ se claudit in algas;
Contemnit totum latebris abscõdere corpus,
Et caput atq; oculos aliquo sub tegmĩe claudẽs
Quàm stultè credit sic cẹtera membsa latere;
Non aliter sylua in densa caput occulit ater
Bubalus immanem cernens à fronte leonem,
Quadrupedi insipido demẽs custodia curẹ;
Nam capite occulto sperat non posse videri,
A diro donec lanietur dente leonis;
Et pecus alatum Libyẹ quod colla repanda
In longum porrecta mouet, sub pectore vanos
Astus molitur, vanáque eluditur arte;
Sic spe frustratur piscis, nam raptor ab alto
Emergit, piscémque cauis ex ẹquore palmis
Attrahit, & cunctis fraudes ostentat inanes:

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

q In Apolog. Vmbram à veteribus nobilem habitum fuisse piscem, eorũdem intelligi potest testimo
r lib. 7.fol.161.6 nio; *Ennius nãque* (vt ex [q] Apulcio habemus) *nobiliores pisces connumerans inquit, Melanurum, Turdum, Meru-* A
s lib. 7.fol.161.8 *lamque, Vmbramque marinam;* Et apud Athenæum [r] *Epicharmus in nuptiis Hebes, Aeoliæ, Furæque, & Cynoglossi, marinæ Vmbræ, inquit;* Numenius verò apud eundem, [s] *Quo cupidus nesci expeteres, uel magno Syncdonte, uel urinatore Hippuro, uel Phagro cristato, uel capto Sciadeo,* dixit; Vnde nostris quoque temporibus vbique ferè multi æstimatur; Romæ verò (dempto Sturione) piscium omnium communi ferè consensu sapidissimus atque nobilissimus censetur; Et licet omni anni tempore, quo capi solet, suauis sit, canicularibus tamen diebus, vti pinguior capitur, ita suauior degustatur; Et quanuis qualibet sui parte celebris sit, abdomine tamen & capite maximè commendatur. Vmbrinarum autem atque Sturionum (vbi ad cubitalem molem excreuerint, nam

t lib. de piscibus cap.5. in minoribus id non obseruatur) capita triumviris, rei Romanæ Conseruatoribus tributi nomine dantur; Vnde ridiculã historiã sic narrat Iouius; [t] Extat adhuc in ore quorundam facetorum ridicula fabula de T. Tamisio, qui Romanis aulicisque salibus erat insignis, sed gulẹ adeo prostitutẹ, vt infamis haberetur; Is cum per seruum, qui in foro piscario in eam curam intentus excubare solebat, ingentis Vmbrinẹ caput Triumuiris delatum esse cagnouisset, in Capitolium protinus ascẽdit, vt simulato apud magistratum negotio, sermonéque de industria protracto, prandiũ captaret; Verùm illud Triumuiri iam Riario Cardinali donandum decreuerant, ita Tamisius cũ limine curiẹ, ingenti coronatáque patina caput illud nobile perspexisset, primo deceptus consilio, illud subsequutus est, prẹmisso seruo, qui vestigiis deferẽtiũ ministrorum insisteret; Nec multò post quum Riarianis ẹdibus inferretur, bene habet, salua res est, inquit Tamisius, opiparè excipiemur; erat enim in primis mensẹ Riarianẹ, quẹ lõgè omnium sẽper lautissima fuit, familiaris; B
Riarius vt erat natura munificus, maximum inquit hoc Triumuirale caput, maximo debetur Cardinali, statímque Federico Sanseuerino proceritatis admirandẹ Cardinali transmittitur; colligit ex templo togam Tamisius, Riarium intempestiuẹ munificentiẹ incusans, in mulámque resilit, & munus ad Sanseuerinianam domum consequitur; Idem pari liberalitate facit Federicus, caputque ipsum splendidis exornatum verbis, aurataque illatum patina Chisio publicano ditissimo deferri iubet, quod ei multo ẹre alieno, grauibúsque vsuris obstrictus erat; Volitat tertia iam spe auidam frustratus gulã ẹstuans Tamisius, festinabundúsque incalescente iam die in transtyberinos hortos, quos ipse Chisius magnificentissimè extruebat, contendit; Ibíque fessus admodum & multo sudore madidus, quod grauis erat abdominis, quarto à fortuna decipitur, quippe qui Chisium caput illud recentibus floribus redimitum adamato scorto, cui ab forma, eruditísque illecebris Imperiẹ cognomen fuit, ut extemplo deferretur curantem reperit; Flectit itaque indignabundus habenas retrò, nec tamen subiratus gulẹ, quẹ herculeos labores attulerat, & ad C
Imperiam iam multo sole Sistini pontis semitam exurente, adequitat; Ad extremum anhelantis D
u class.2.fol.29. E.H gulẹ ea vis atque libido fuit, vt qui per totam vrbem fuerat raptatus, idem & togatus, & senex *cum scorto, admirante noui hominis aduentum, nullo pudore discubuerit;* Galeno teste, [u] *Vmbræ caro haud quaquam dura est; unde iurè à Philotimo inter pisces mollis carnis recensetur, & si non perinde mollem carnam habeat Vmbra ut saxatiles, sed paulò duriorem;* Satis boni succi est, non admodum excrementitia, mediocriter nutrit, & haud difficulter concoquitur; Quouis modo condiatur, suauis est; Elixa tamen ac cum leucophago comesta, aut transfixa caryophyllis ac verubus assata, frequente olei & om

x lib. 32.cap.9 phacii conspersione, dum assatur irrigata, suauior gratiosiórque multò redditur; Et vt testatum reliquit Plinius, [x] *Sciænæ interanea & squamæ combustæ Panos discutiunt.*

p 74

N { ·G· Κορακῖνος.
·L· Coracinus.
·V· Coruo.

N G
L
V *coruo de fortiera*

NOMEN.

HIC piscis noster trigesimus quartus, qui Romæ *Coruo* & *Coruetto*, & à Græcis nostri temporis, *Mellocopi* appellatur, græcè Κορακῖνος dicitur, testatúrque Athenæus[a] Coracinum vocari, διὰ τὸ διηνεκῶς τὰς κόρας κινεῖν, καὶ οὐδέποτε παύεσθαι, id est, *propterea quòd assiduè pupillas moueat, & nunquam desinat*; Oppianus verò inquiens,[b] καὶ κορακῖνον ἐπώνυμον αἴθοπι χροιῇ, id est, vt vertit Lippius, *Et nigro cui nomina dicta colore, Coracinus*; à nigro colore Coracinum dici arbitratur; cui assentiendum potius quàm Athenæo censemus; Nam sicuti vix credibile videtur, vt quispiam obseruare potuerit, Coracinum crebrò adeo pupillas mouere, vt inde nomen duxerit; sic Coracinũ à Corax adiectiuum esse (vt omnia ferè tum latina tum græca lexica testantur) nemo non intelligit; Vnde cum κόραξ auis sit, quam Coruum dicimus, Coracinus siue simpliciter coruinum, siue nigrum colorem significet ([c] Vitruuio nanque authore *niger color coracinus vocatur*) nigredinem, cuius piscis iste particeps est, repræsentabit; Vocatur etiam [d] *à Pherecrate apud Athenæum diminutiuo nomine* κορακινίδιον; Præterea apud eundem [e] *Dorione in libro de piscibus*, & [f] *Eudemo in libro de salsamentis, authoribus, Coracinus à nonnullis* Σαπέρδης *quoque appellatur*; Verùm cum Aristoteles dicat,[g] *Coracinus* (siue vt interpretatur Theodorus, *Coruulus*) *cum utero fert, optimus est*; Et eodem capite paucissimis interiectis lineis subdat, *Fluuiatiles ac lacustres pisces, optimi sunt post partum, & seminis genitalis emissionem, sed nonnulli etiam cum ferunt, commendantur, ut Saperdis*; Saperdem diuersum à Coracino piscem fecisse, contra aliorum opinionem, videtur; nisi cum Coracinus tum marinus, tum fluuiatilis sit (vt infra loco suo monstrabimus) marinum, simpliciter Coracinum, fluuiatilem verò, Saperdem Aristotelem vocasse credamus; Latinè græca seruata nomenclatura, *coracinus* etiam dicitur, præter quàm à Theodoro, quippe qui in Aristotele Κορακῖνον modo *Coruulum*, modo *Graculum* conuertit; Sed cum κορακῖνος à corace adiectiuum sit nomen, & non diminutiuum, Coruinum potius quàm Coruulum, vertendum erat, & præsertim vt cum magis à Coruo pisce distingueret, Cuius ceu à Coracino diuersi (vt in historia etiam sexagesima sexta dicemus) Et [h] Plinius, & [i] Athenæus meminerunt. Estque hic admonendum (ne nominum decipiamur similitudine) non solùm (vt diximus) in Athenæo χόρακα piscem alium à Coracino haberi; Sed [k] apud eundem, χόρακον etiam ab eorum vtroque diuersum, ac crustati generis reperiri; Quòd noster autem trigesimus quartus piscis, antiquorum Coracinus sit, tum ex vulgari nomenclatura (Romæ enim vt dictum est, ac in plerísque aliis Italiæ locis *pesce coruo* vocatur) coniici potest, tum ex eis quæ Coracino ex veteribus debentur, quippe quæ (vt procedente historia declarabimus) ei egregiè respondeant.

Athenæi opinio nõ probatur

A

B

Theodorus notatur.

C

[a] lib. 7. fol. 144. 16. 154. 26.
[b] lib. 1. fol. 6. 19. græcè
[c] lib. 8. cap. 3
[d] lib. 7. f. 154. 23
[e] lib. 3. fol. 59. 45
[f] lib. 7. fo. 154. 19
[g] hist. li. 8. ca. 30
[h] lib. 32. cap. 11. utriusque mentionem faciens.
[i] lib. 8. f. 177. 29 & 33. utriusque meminit.
[k] lib. 3. fo. 53. 21.

DESCRIPTIO.

Coracinus rostrum breue habet, & retusum, Os (quod ad ventrem vergit) mediocre & edentulum, Labrum vtrunque quibusdam conspicuis foraminibus insignitum, ex quorum inferiori carnea quædam appendix breuis, sed crassa & rotunda pendet; Oculos magnos & rotundos, & ante eos auditui & olfactui inseruientes meatus admodum patulos, Branchias vtrinque quaternas; In dorso duæ sunt pinnæ, & duæ ad branchias, vtrinque scilicet vna; & rursus binæ aliæ in ventre, vna etiam vtrinque; & postremò vna alia valido innixa aculeo, ab ano imo ventri subnectitur; Cauda lata est, & non lunata; In capite binos lapides gerit; Ventriculus magnus est, Appendices eius octonæ; Intestina mediocria, multa pinguedine obducta, ac plerísque gyris conuoluta; Hepar pallidum, in duas diuisum fibras, è quarum dextra, exigua fellis vesicula longiori & tenui meatu appẽsa est. Squamis tegitur latiusculis; Ventre est argenteo; Dorsum & latera depicta sunt latioribus lineis, obliquis & vndantibus, flauis quibusdam, liuentibus verò aliis, à dorso per latera caput versus ita alternis deductis, vt sicuti quamlibet flauescentium, statim liuentium vna sequitur; sic hæ, illarum Vmbræ esse videntur. Extrma operculorum branchiarum pars valde nigricat; atque pinnæ quoque, & maximè quæ ad branchias, quæque in ventre sunt, nigræ conspiciuntur; Vnde vti ob id, iure apud Athenæum [l] *Aristophanes* vocauit μελανοπτέρυγον κορακῖνον, id est, *nigras habentem alas Coracinum*, Sic ob pinnarum, branchiarum operculi, atque liuentium linearum nigredinem, meritò Oppianus (vt citauimus) nigrum eum cognominauit;

D

[l] lib. 7. fol. 154. 22.

m lib.7.fol.141. Nec etiam ab re apud eundem Athenæum[m] *Epicharmus* dixit, κορακίνους χ κηροειδέας, id eſt *Co-*
48.fol.154.18 *racinos cerei coloris*; cum flaueſcentibus illis lineis, verè cereum colorem repræſentent; Poſtre
mò cum totus piſcis variis adeo depictus ſit coloribus, haud immeritò apud eundẽ etiã
n lib.7.fo.154.16 Athenæũ,[n] Numenius *Coracinum* αἰόλιον, hoc eſt, *varium* vocauit. Coracini dorſũ repandũ eſt,
quapropter totius piſcis figura lõgitudinis ratione ſatis lata redditur; Vnde forſan apud *Athen. locus corrigitur.*
o lib.7.f.154.21 Athenæum,[o] *Parmeno Rhodius Coracinum* πλατισατικὸν (vel vt corrigendum credimus πλατίσακον)
p lib.7.f.154.27 appellari teſtatur; [p] *Alexandrini verò eum* πλάτακα ἀπὸ τοῦ περιέχοντος, vocãt,[q] *Et Nili accolæ* πέλτην
q lib.3.fol.61.15. *fluuiatilẽ Coracinũ nominãt*; hæ.n.nomẽclaturæ à latitudine deduci poſſe videtur. Athenæo autẽ *Speuſippi*
r lib.7.fo.154.15 authore,[r] *Speuſippus Coracinum & Melanurum ſimiles facit*; Verũ (vt in ſexageſima etiã dicitur hiſto- *opinio*
ria) haud multa eſt inter hos piſces ſimilitudo, vnde aut ſuſpecta cenſeri debet Speuſippi *ſuſpecta.*
ſentẽtia, aut de ſolo colore (vt arbitror) intelligẽda, eo quòd vti Ariſtophanes ob nigras A
s lib.7.fo.156.33 alas μελανοπτέρυγον Coracinũ, ita Melanurũ ob nigras lineas, latera eius pĩgẽtes[s] Athenæus
μελανόγραμμον vocat; Præterea ſicuti Coracinũ ob varias ſuas lineas αἰόλιον vocauit Nume
t lib.7.fol.156.33 nius, ſic[t] apud Athenæum *Melanurus* πολύγραμμος, id eſt, *multarũ linearũ* dicitur; Poſtremò vt Op
pianus Coracinum à nigro colore cognominauit, ſic ob nigram caudã μελάνουρος dicitur.
u hiſt.lib.5.ca.10 Coracinus, & ſi ex minorum piſcium numero, cenſeatur ab Ariſtotele, dicente,[u] *Sed præci-*
puè Graculus inter minora, aliquando tamen ad viginti libras excreſcit.

CORACINORVM GENERA, ET LOCVS.

x lib.7.fo.155.45 Plura eſſe Coracinorum genera Athenæus teſtatur inquiens,[x] *Gignit autem Nilus, & complu*
ra alia piſcium genera, eaque omnium ſuauiſſima, & maximè Coracinorum, multa enim & horum genera ſunt; Sed cum
quæ hæc Coracinorũ genera ſint, nemo explicauerit, nitemur nos ea declarare; Cum igi- B
y lib.32.cap.11. tur authore Plinio,[y] *; Amni & mari communes ſint Coracini*, cúmque aliquod piſciũ genus duobus
modis (vt latius in hiſtoria octogeſima quarta explicauimus) mari & amni cõmune eſſe
ſoleat; Coracini non quia aliquo anni tempore mare, alio verò flumina incolãt, ſed quia
eorum nonnulli prorſus marini, alii verò prorſus fluuiatiles ſunt, mari & amni communes
eſſe dicuntur. Fluuiatiles autẽ Coracinos ex mare ad flumina non adnatare, ſed ibidẽ exo
riri, ac eorum peculiarẽ quãdã eſſe ſpeciẽ; ex niliacis Coracinis clarè intelligi poteſt; nã
cũ Strabonis, Martialis, Plinii, Diphili, ac aliorũ authorũ teſtimonio, in Nilo Coracini re-
periantur; Ariſtobuli verò authoritate teſtetur Strabo, nullũ piſcẽ ex mari in Nilũ aſcẽde
re præter Mugilẽ, Aloſam, & Delphinũ propter Crocodilos; niliacos coracinos à marinis
z lib.17.fo.780 ſpecie diſiungi, fateri oportet; Quod nõ ſolũ Strabo innuere videtur, inquiens,[z] *Piſces in Nilo* C
permulti ſunt ac diuerſi, qui propriam quandam, & ſuã formã habẽt, ſed maximè noti ſunt Oxy
a lib.32.cap.5 *rinchus, & Lepidotus, & Lates, & Alabes, & Coracinus*. ſed Plinius etiam ſcribens,[a] *Coracini piſces Nilo quidẽ*
peculiares ſunt; Quibus verbis in ſolo Nilo reperiri Coracinos, haud intellexiſſe credẽdus eſt,
cũ præter alios ſcriptores, qui Coracinos marinos eſſe teſtantur, ipſe quoque mari & am
ni (vt diximus) cõmunes eos fecerit, ſed Niliacos Nilo peculiares eſſe, quippe qui à mari-
nis diſtinguãtur; Vnde hæc erit prima Coracinorũ differentia, vt aliqui marini, aliqui ve-
b li.8.f.177.29 ró fluuiatiles ſint; Et cũ Diphilus ſcribat apud Athenæũ,[b] *Coracinus autẽ Nili minor* (vel peior)
niger albo, Niliacos Coracinos in albos & nigros diuidit, quod non ſolũ in Niliacis, ſed in ma
c hiſt.lib.6.ca.17 rinis etiã verũ eſſe, ſequens declarabit hiſtoria.[c] *Degunt autem Coracini* (vt teſtis eſt Ariſtoteles)
d lib.1.f.108.58 *ſaxoſis locis*; quod[d] Oppianus etiã cõprobat; Reperiũtur præterea authore Plinio,[e] *In lacu non* D
e lib.5 cap.9 *procul oceano in mõte inferioris Mauritaniæ ſtagnãte, quẽ Nilidem vocant, ac Nili ortum credunt*; Vt verò Athenæus
f lib.3.fol.59.45 refert,[f] *Dorionis teſtimonio in Mæotide etiam palude degunt.*

PARTVS.

g hiſt.li.6.cap.17 Coracinus vt prodidit Ariſtoteles,[g] *fert vterum longo temporis ſpatio, paritque Autumno poſt mullum*; Et
h hiſt.lib.5.ca.10 vt paulò poſt ſubdit *nõnuſquam meſſe tritici*; Et eodem authore,[h] *Solet hic parere iuxta litora algoſis denſiſ*
lib.6.cap.17 *que locis, & cum piſces omnes celeri incremento perficiantur, præcipuè Coracino inter minora id accidit.*

NATVRA ET MORES.

i hiſt.lib.9.cap.2 Ariſtotele teſte,[i] *gregalis piſcis eſt Coracinus*; Et vt eiuſdem teſtimonio aſſeuerat[k] Athenæus,
k lib.7.f.163.52 *haud vagabundus eſt*; [l] Ariſtotele autem atque[m] Plinio authoribus, *Cum piſcium plures per hyemem la-*
l hiſt.lib.8.cap.15 *teant, id maximè Hippurus & Coracinus faciunt, hyeme non capti præterquam ſtatis diebus paucis, & iiſdem ſemper.* Quã
m lib.9, cap.16. obrem[n] *Prodeſt Coracinis fermè præ cæteris piſcibus annus ſqualens; quod his quoque commodior eſt, quia per ſiccitatẽ po*
n hiſt.lib.8.ca.19. *tius tepor accidit*; Eſt Coracynus[o] *pro eſca capiendis Thynnis, & Anthiis.*
o oppi.lib.3.fol.
135.5.& 42

PRAESTANTIA, NVTRIMENTVM, CONDIMENTVM, ET IN MEDICINIS VSVS.

Teste Amphi apud Athenæum, [p] *Qui præsente Glauco Coracinum edit, haud sanæ mentis est*; Et au- [p] lib.7.f.154.24
thore apud eundem Hicesio, [q] *Coracini marini haud multum nutriunt, excretu faciles sunt, & succi bonitate me-* [q] lib.7.f.154.12
diocres; Vt verò idem Athenæus prodidit, [r] *Niliaci Coracini dulces sunt, suaues, & bonæ carnis; ut norũt, qui* [r] lib.7.fo 154.25
experti sunt; Et alibi, [s] *Niliacus Coracinus, quem Alexandriæ incolæ peculiari nomine Heminirum uocant, pinguis est,* [s] lib.3.fol. 61.14
non mali succi, carnosus, multum nutrit, facilè concoquitur & distribuitur, atque Myllo omnino melior; Vnde & Diphi
lus apud eũdem ait, [t] *Niliacum Coracinum stomacho gratum, & aluo facilẽ esse*; Et Martialis scribit, [t] lib.8.fo.177.30

[u] *Princeps Niliacis raperis Coracine macellis* [u] lib.13.85
Pellææ prior est gloria nulla gulæ.

A Plinius etiã testatur [x] *principatũ obtinere Coracinũ in Aegypto*; [y] *Doriõ Coracinũ paludis Mæotidis celebrat*; Et Ari [x] lib.9. cap. 18
stoteles [z] *Coracinum dum utero fert, laudat*. Grandiorem simplici in aqua elixum, virentibúsque pe [y] Athen.lib. 3.fo. 59. 25
troselini foliis coronatum, comedimus; Minorem verò torremus: Quare & Diphilus apud
Athenæum, [a] *Niliacum* (vt puta teneriorem) *assum elixo meliorem facit*. Cum præterea æstate multò [z] hist.li.8.ca.30
frequentius capiantur; feruenti oleo ad mediam cocturã mergere, & extractos protinus [a] li.8.fo.177.29
sale acetoque conditos, in vasculis deinceps, myrti foliis certo ordine substratis, reponere
solemus; Qua industria aduersus omnem caloris cõtumeliam per hebdomadas asseruan-
tur. Ab antiquioribus saliti etiam seruabantur, vt author est Galenus, inquiens, [b] *Post Sardas* [b] clas.2.fol.30.C
autem ac Pelamides, Mylli qui ex ponto adferuntur, præcipuè commendantur; post hos sunt Coracini; Nec Galenus fol.31.H
Coracinum marinum Myllo inferiorem faciens, Athenæo aduersatur; qui (vt diximus) Ni
liacũ Coracinũ omnino Myllo præfert, Eundẽ præterea saliri consueuisse cõprobat & Pli
B nius dicens, [c] *Carbunculos coracinorum salsamẽta illita discutiunt*, & codẽ authore [d] *Carnes eorum aduersus scor* [c] lib.32. cap. 10
piones ualent impositæ, Et [e] *Coracini fel excitat uisum*. [d] lib.32.cap.5.
[e] lib.32.cap.7.

HISTORIA TRIGESIMA TERTIA
DE CORACINO NIGRO
NOMEN.

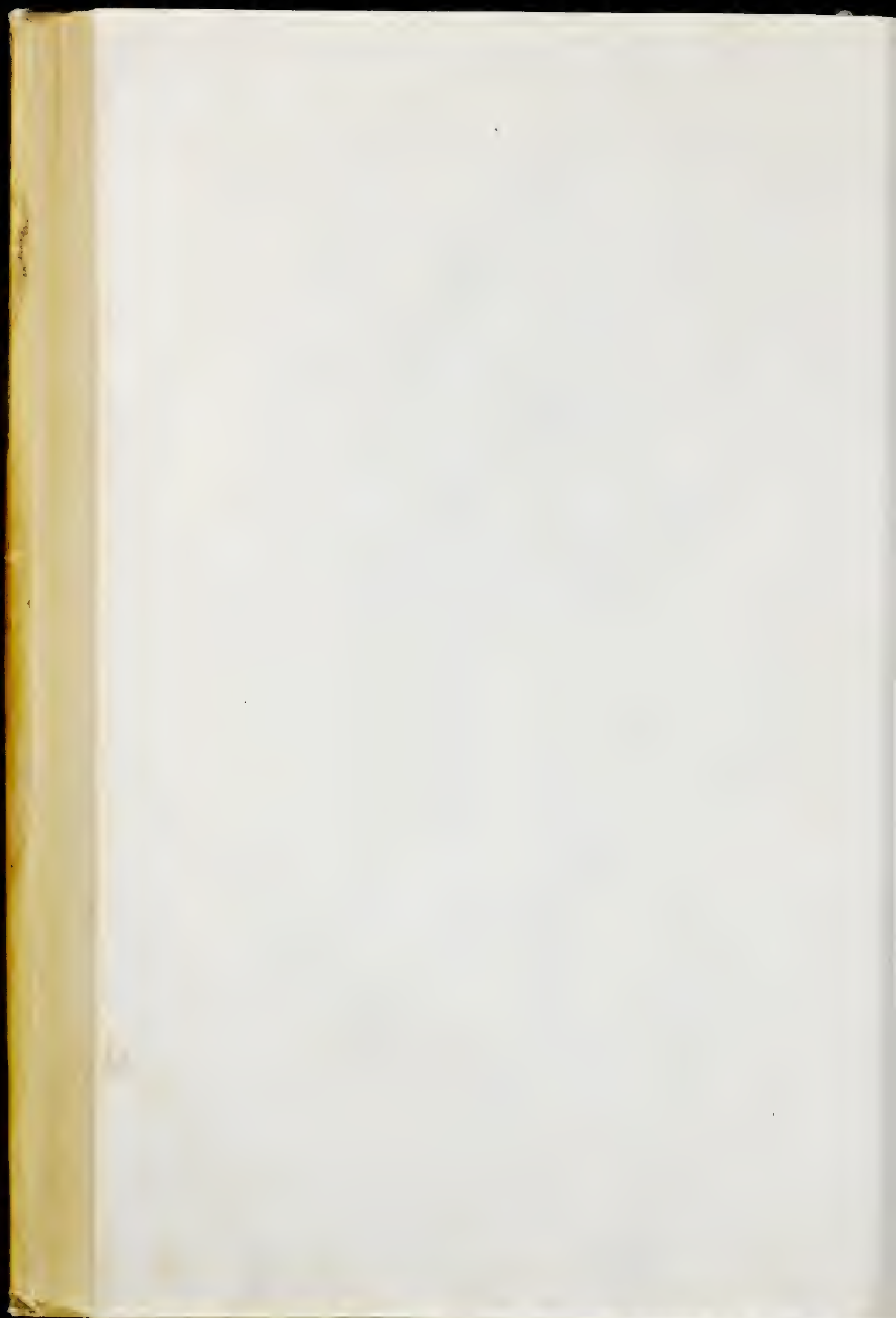
Qvemadmodum à [e] *Diphilo* apud Athenæũ *Niliaci Coracini* (vt superiore diximus [e] lib.8.fol.177.29.
historia) *in albos & nigros diuiduntur*; sic etiam marinorum, nonnullos albos, alios
C verò nigros esse asseueramus; Et si id veterum nemo (quod sciam) notauerit
vnquam; Nam cũ, vti trigesimus quartus piscis (de quo in præcedẽte egimus hi
storia) ita trigesimus quintus (de quo nunc pertractamus) in Coracinorum genere statui
debeat (non solùm propterea quod, vt ille Romæ vulgò *Coruo & Coruetto*, ita hic *Coruo di fortie
ra* vocetur; sed etiã quia corporis forma adeo, vt infra mõstrabimus, cõueniant, vt ambos
eiusdem generis esse, nemo nõ intelligat) sic ille (quippe qui multò minus nigricet) albus;
hic verò (vt qui nigrior appareat) niger iurè censendus est.

DESCRIPTIO.

D Et si rostro, ore, capite, oculis, pinnis, cauda, totius corporis figura, atque interaneis o
mnibus, hic noster trigesimus quintus piscis cum trigesimo quarto conueniat adeo, vt
eiusdem generis esse inficiari non possit; quibusdam tamen notis ita discrepant, vt eiusdẽ
generis diuersas esse differentias manifestissimè constet; Cum ille enim (vt superiore dixi-
mus historia) cereus atque varius sit, hic totus ferè nigricat; Aculeus, cui ani pinna hæret,
maior atque validior multò in hoc, quàm in illo conspicitur; Multò etiam minus hic ex-
crescit; pedalem enim magnitudinem nunquam superasse vidimus; Saporis
etiam suauitate, atque carnis teneritudine illo inferior est; Reli-
qua verò omnia vtrisque sunt
communia.

N. G σάλπη. L Salpa. V Salpa.

HISTORIA TRIGESIMAQVARTA
DE SALPA

NOMEN

HIC noster trigesimus sextus piscis, Romæ & vbique ferè gentium vulgò *Salpa*, Græcè σάλπη, & σάλπης, Latinè vérò (græco vocabulo seruato) Salpa vocatur; appellatúrque etiam græcè βοῦς, id est bos vt Pancrates in tractatione rerum maritimarum testatur inquiens [a] Σκάλπαι τ' ἰσομήκεις ἰχθῦς ἃς βόας πόρκεις ἁλίζωνοι καλέουσιν. οὕνεκα γαστέρι φῦκος, κὲ ἁλίγουσιν ὀδοῦσιν. hoc est *Salpæ lõgitudine pares, quas boues, piscatores Halizoni uocant, quoniam in uentre algam semper congregant dentibus*; Et licet non inepte ob dictam rationem Salpam bouem uocent, aduertendum tamen est, alium piscem cartilagineum atque planum, à Salpáque longè diuersum, à scriptoribus ferè omnibus, qui de piscibus pertractant, Bouem vocari; Hunc autẽ piscẽ nostrũ antiquorum Salpã esse tum vulgaris eius nomenclatura, tum ea omnia, quæ de Salpa à veteribus scribũtur, quippe quæ ei egregiè respondent, manifestè adeo declarant, vt in dubium verti non possit; A

[a] Athen lib. 7. fo. 160. 34.

DESCRIPTIO

Paruum & rotundum caput habet Salpa; rostrum acutum; Os exiguum; [b] *serratisque dentibus* (vt notauit Athenæus) *munitum*; Oculi aurei conspiciuntur; Dorsi pinna vnica est longiuscula ac duodecim aculeis horrida; Quæ verò ab ano imo ventri subest, ad caudam vsque deducitur, duobúsque validis armatur aculeis; alias duas, quæ vtrinque exoriuntur, aliis plerisque piscibus consimiles gerit; Cauda in lunatam pinnam desinit; Squamis tegitur; B Ventre & lateribus candida est; Dorso ex cineraceo nigricat; à Capitéque in caudam per argentea latera nouem vtrinque aureis rubentibusque lineis, certis distinctis interuallis, egregiè depingitur; Vnde ab Oppiano [c] αἰολόνωτος; hoc est *tergore uarius*; quod vertit Lippius, *Salpæ uariis distincti tergora signis*, & ab Athenæo [d] πολύγραμμος, id est *multarum linearum*; & ἐρυθρόγραμμος hoc est *rubearum linearum* dicitur; Et paulò infra [e] is eundem, ποικίλον id est *uarium piscem*, uocat; *Mnaseámque Colophonium, propterea quòd uarium poema edidisset, Salpam cognominatum fuisse testatur*; Peritonæo nigerrimo interanea intercluduntur; Ventriculus oblongus est, & latus; Hepar magnum subrubrum in tres diuisum fibras, cui fellis vesica hæret; Splenem habet subnigrum vuluamque longam bifidam ouis innumeris refertam. Quæ capiuntur vti bilibrẽ mensuram nunquam superant, sic semper ad libram saltem auctæ apparent; Ita vt in nullo alio piscium genere æquè atque in Salpis, eadem ferè semper seruari magnitudo videatur; C Vnde forsan à Pancrate; [f] Σκάλπαι τ' ἰσομήκεις (vt supra etiam citauimus) dicuntur, hoc est, *Salpæ longitudine pares*.

[b] li. 7. fo. 160. 32.
[c] li. 1. fo. 108. 49.
[d] lib. 7. fol. 152. 42. & 160. 31.
[e] fol. 160. 39.
[f] athe. lib. 7. fol. 160. 34.

LOCVS ET PARTVS.

Marinus piscis est Salpa, nusquam in dulci aqua conspectus; [g] *Inter maris pisces qui herbosa laxantur arena connumeratus* ab Ouidio; Oppianus verò sic de sede eius cecinit.

In vastum pontum, scopulos quos abluit vnda
Alga conspersos, & multo murice tectos
Salpę habitant variis distincti tergora signis.

Aristoteles [i] *non solùm in mari, sed in maritimis etiam lacubus eas gigni* scribit, [k] *Semel* (eodẽ authore) *parit & autumno*, quod [l] Plinius etiam [m] atque Athenæus fatentur; [n] *Pisces enim plurima sui parte* (vt Aristoteles inquit) *mensibus his tribus Martio, Aprili, & Maio, pariunt; Autumno pauci, ut Salpa & Sargus*; Nec vbique D tamen autumno parit; Nam vt idem testatur; [o] *Salpa æstatis initio locis plurimis, nonnusquam & autumno parit*. Vt veró Ouidius loco supra citato, pisces qui herbosa arena laxantur, dinumerans his versibus;

[p] *Atque immunda Chromis, merito uilissima Salpa.*
Atque auium dulces nidos imitata sub undis.

Testari videtur, Salpa in aquis auium more, nido constructo parturit; Sed cum Plinius lo-

[g] in fragm. fol. 37. 14.
[h] lib. 1. fol. 108. 47.
[i] hist. li. 8. ca. 13.
[k] hist. lib. 5. ca. 9.
[l] lib. 9. cap. 51.
[m] lib. 7. fol. 160. 31.
[n] hist. li. 5. cap. 11.
[o] hist. lib. 6. cap. 17.
[p] in fragm. fol. 37. 14

Ouidius notatur.

cum hunc citans,[q] *non Salpam sed Chromim in aquis nidificare scribat*, cúmque Aristoteles[r] *solam Phycim marinorum piscium ex alga nidificare, atque in nido parere asseueret;*[s] Quod Plinius quoque comprobat, haud id Ouidio assentiri debemus, sed solùm eas citra nidi cõstructionem in alga parere credendum est, vt Oppianus testatur hoc versu; *Obscœni madida Salpæ nascuntur in alga.*[t]

NATVRA ET MORES.

Athenæi opinio nõ probatur

[u]Aristotelis,[x] atque Plinii testimonio *in piscium numero qui clarissimè audire produntur, Salpa collocatur*, Athenæus[y] *eam solivagam facit;* Verúm cum perrarò vnam solam, creberrimè verò complures simul capi videamus, gregalis potius quàm soliuaga (nostro quidem iudicio) censeri debet; Vagabunda non est, vt Aristoteles declarat, inquiens,[z] *Vagantur maximè & aberrant, quæ carne aluntur, præter pauca, ut Mugilem. Salpam, Mullum, & Acricam*, quibus verbis carniuoram etiã Sal-

A

pam esse innuere videtur; & si alibi de ratione victus piscium pertractans, ei carne vesci non tribuat, scribens;[a] *Salpa stercore & alga vescitur, porrum etiam appetit;* ei autem stercus cibũ esse, non solùm hoc loco, sed alibi etiam Aristoteles scriptũ reliquit, dicens;[b] *Fœtida nonnullis piscium pro esca accommodantur, ut Salpæ stercus*, Atque[c] *Epicharmus in nuptijs hebæ Σματοφάγον* id est *merdam comedentem Salpam appellans;* Quòd verò algam pascatur, his versibus (quibus, qua etiam ratione capi soleat, edocet) Oppianus comprobat;

[d]Obscœni madida Salpę nascũtur in alga
Vili decepti miseri falluntur ab esca,
Nauiget in primis piscator fortè diebus,
Obseruetque locum, & lapidem deturbet in vndas,
Et circum uirides saxum dependeat Algas;
Obscœni Salpę depascunt hęc loca circum

B

Hic nassę tendit fraudes, ast ora secundum
Connectat virides algas, herbásque virentes,
Collecti carpunt escas, septíque recessum
Irrũpunt, retrahit nassã cymbaque regressus
Piscator miro tacitos mouet ordine remos,
Rem peragit tacitus sunt grata silentia prędis
Omnibus & Salpis, primùm gens ista pauore
Concutitur, prohibetque timor succedere prędam;

[e]*Cucurbita quoque Salpam capi, idque ei ex omnibus uni euenire* asseuerat Aristoteles; Quod & Athenæus, Aristotelis loco citato confirmat, inquiens,[f] *Salpa capitur cucurbita, qua delectatur.*

QVANTI SIT FACIENDA.

Ignobilis & plebeius piscis non solùm ætate nostra vbique ferè censetur, sed à veteribus

C

etiam vilis habitus est; ab Ouidio nanque[g] *meritò uilissima Salpa*,[h] à Plinio,[i] & Oppiano *obscœnus piscis;*[l] *ab Archestrato malus semper*,[m] *& à Diphilo insuauis* appellatur; nec ab re; nam insulsus & palato ingratus adeo est, ut iure ab optimatum mensis repudiatus, pauperibus solùm cibus esse soleat;[n] authore tamen Plinio *circa Ebusum*[o] *Diphili testimonio in Alexandria, & Autumno natus,*[p] *ut verò Archestratus sentit, messis tempore, & circa Mitylenem, insipidus, & gustui ingratus minus existimatur.*

VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

[q]*Dura est salpa ut Diphilus etiam testatur,*[r] *& propterea authore Plinio nusquam percoqui potest, nisi ferula uerberata.* Vnde ægrè à ventriculo conficitur, nec nisi malum succum gignit; & licet quouis modo condita insulsa sit, si tamen per dorsi longitudinem dissectam, interaneis exemptis, passulis, sale, allio, olentibusque herbis concisis, & insimul mixtis infartam assaueris, sapidiuscula reddetur;

D

QVIBVS MEDEATVR.

Cum Plinius de cõcitando coitu pertractans, scribat[s] *Salpe genitale (Asini scilicet*, eius enim proximis superioribus verbis meminit) *in oleum feruens mergi iubet septies, eoque perungi pertinentes partes;* & alibi[t], *Salpe expurgat ulcera in linteolis concerptis;* & infra de Psilotris loquens, *Ita pueros mangonizauit Salpe obstetrix*, & rursus etiam inferius, *Et Salpe negat canes latrare; quibus in offa rana uiua data sit*, non de Pisce nostro Salpa appellato, sed de obstetrice Salpe vocata, intelligere uidetur; vt verba eius diligenter expendenti notissimum fiet.

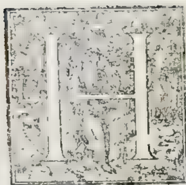
[q] lib. 32. cap. 11
[r] lib. 8. cap. 30.
[s] lib. 9. cap. 2.
[t] lib. 3. fol. 139. 11.
[u] hist. lib. 4. ca. 8
[x] lib 10. cap. 70.
[y] li. 7. f. 160. 32
[z] hist. lib. 9. ca. 37
[a] hist. lib. 8. cap. 2
[b] hist. l. b. 4 ca. 8
[c] Ath. lib. 7. fol. 160. 30.
[d] lib. 3 fo. 139. 11
[e] hist. lib. 8. cap. 2
[f] lib. 7. f. 160. 32
[g] in frag. fol. 37. 14.
[h] lib. 9. cap. 18.
[i] lib 3. fol. 139. 11. & 16.
[l] Ath. lib. 7. fol. 160. 33.
[m] Ath. lib. 8. fol. 177. 30
[n] lib. 9. cap. 18
[o] Ath. lib. 8. fol. 177. 30,
[p] Athen. lib. 7. fol. 160. 34.
[q] Athen lib. 8. fol. 177. 30.
[r] lib. 9. cap. 18.
[s] lib 28. cap. 19.
[t] lib. 32. cap. 10

P 17

HISTORIA TRIGESIMA QVINTA
DE AMIA

NOMEN

IC piſcis in ordine noſtro trigeſimus ſeptimus, qui Romæ, & in Liguria Lebia appellatur; à Græcis ... μία, παρα τὸ ἅμα ἰέναι ταῖς παρεμπλυσίαις, id eſt, *quod nõ ſingulæ, ſ... ... ...rent*, dicitur; Et ab Aeliano[b] τρώκτα vocatur, Latinè verò à Plinio ... ſolus Latinorũ, eius quòd ſciã meminit) græco ſeruato ... o, *Amia* etiã appellatur; Hunc autem piſcem noſtrum aliorum ... , Aeliani verò Troctam eſſe, in fine huius hiſtoriæ compro... ...mus.

A

DESCRIPTIO

Amia roſtro eſt haud extento, ore mediocri, ... (vt etiam[c] Ariſtoteles,[d] Aelianus,[e] Oppianus, atque[f] Athenæus teſtãtur) munito; Branchias habet vtrinque quaternas, vti nõ admodũ patulas, ita nõ contectas; vt contectas eſſe Ariſt. authoritate ibidẽ teſtatur Athenæus, quod tamen apud Ariſtotelẽ non legitur; Præter geminas pinnas, quas vtrinque tũ ad branchias, tũ in ventre habet, in medio dorſo vna alia erigitur, quæ quidẽ in principio magna, ſenſim verò minor facta, ferè ad caudã vſque excurrit; ex cuius regione altera eiuſdẽ figuræ & magnitudinis, tenuior etiã paulatim reddita, prope caudã extenditur. Cuius caudæ pinna creſcentis lunæ figuram repræſentat; Prior dorſi pars, quæ pinna caret, ſeptem aculeis non omnino longis, ſed acutiſſimis & robuſtis, nulla membrana contextis, & ad caudam ſpectantibus, horret; duobúſque aliis eiuſmodi imus etiẽ venter ad podicẽ armatur; Corio tegitur minimè ſquameo, ſed Thynni inſtar, læui & ſplẽdenti, quod in vẽtre argẽteũ eſt, in dorſo verò cœruleo colore perfuſũ; Corporis figura oblongiuſcula, in latera compreſſa, & ſatis lata eſt præſertim à capite ad excremẽtorũ vſque orificium, à quo ſenſim tenuior fit; Ventriculũ amplũ habet; Hepar ſubrubrũ; Et Ariſtotele authore,[g] *Fel æqualis magnitudinis cum inteſtino*. Quod non ſolũ trãſcripſit[h] Athenæus, ſed etiã *addidit eiuſdẽ magnitudinis eſſe & Lienẽ*; Cubitalis creberrimè, Tricubitalis verò aliquãdo etiã capitur.

Athenæus notatur.

B

LOCVS

Marinus piſcis eſt Amia; & ut proditum eſt ab Ariſtotele[i] *Thunni, Limariæ, Amiæ ſubeunt põtum vere, æſtatémque ibi traducunt*; quod ſic tranſcripſit Plinius,[k] *Cum Thynnis Amiæ & Pelamides in põtum ad dulciora pabula intrant gregatim cum ſuis quæque ducibus* Et eodem Ariſtotele teſte,[l] *Marinis lacubus genera plura piſciũ marinorũ gigni apertũ eſt, vt Salpã, Auratã, Mullũ, alios ferè plurimos, Amias etiã in Alopeconeſo reperies*; quinimo vt idẽ alibi tradit,[m] *Subeũt etiã fluuios genera piſciũ cõplura & præſtant in fluuijs & lacubus, ut Amia & Mugilis*. cui ferè ſubſcribere uidetur Oppianus, inquiens,

C

> *Labrax, audaces Amiæ, placidæque Chremites*
> *Pelamides, congri, quem dicunt nomine Oliſton,*
> *AEquora, quæ fluuio, quæ ſunt uicina paludi*
> *Incoluiſſe iuuat;*

Vt præterea teſtatum reliquit Ariſtoteles,[o] *Profectò omne piſcium genus celeriter adoleſcit, & præcipuè in ponto, quippe cum ibi incrementum ſingulis diebus planè intelligatur, Sed Amiæ longè conſpectius*; Quod quidem his verbis tranſcripſit Plinius[p] *Piſcium genus omne præcipua celeritate adoleſcit, maximè in Ponto, cauſa, multitudo amnium dulces inferentium aquas: Amiam uocant, cuius incrementum ſingulis diebus intelligitur.*

NATVRA ET MORES.

Amiam gregalem eſſe non ſolùm ex[q] Ariſtotele,[r] Plinio,[s] AEliano, atque[t] Oppiano, necnon([u] vt Plutarchus[x] Athenæus, &[y] Euſtathius tradiderunt) ex eius etymologia, coniici poteſt; ſed expreſsè etiam ab[z] Athenæo proditum eſt; Carne ſolùm veſcitur, vt teſtatur Ariſtoteles, inquiens,[a] *Alii enim carniuori tantum ſunt, ut Cartilaginei, ut Congri, Hiatulæ, Thunni, Murænæ, Lupi, Dentices, Amiæ, Cernuæ*; Cui[b] Athenæus etiam ſubſcribit; Verùm vt paulò infra idem tradit Ariſtoteles,[c] *Amia, Thunnus, & Lupus, magna ex parte carne aluntur, ſed algam etiam tangunt.* Audax cenſetur; vnde ab Oppiano (vt ſupra etiam citauimus) *Audaces Amiæ uocantur*; Atque pugnaciſſima eſt, vt teſtis eſt Ariſtoteles ſcribẽs;[d] *Quinetiã Amiæ cũ belluã uiderint aliquã, colligũt ſeſe, & quæ magnitudine præſtant, luſtrantes gregem circumuallant, & ſi qua uiolatur, defendunt; Dentes his ualidi, & iam cum aliæ belluæ, tum Amia aggreſſa uulnera accepiſſe, acrius uiſa eſt*: Oppianus verò non ſimpliciter cum belluis, ſed

[a] Plutarc. in lib. utra animãtia prudẽtiora ſint terreſtria an aquatilia. Athe. lib. 7. fol. 139. 53. fol 161. 52. Euſth. fol. 868. 5.
[b] lib. 12. cap. 53.
[c] Hiſt. li. 9. ca. 37.
[d] lib. 12. cap. 54.
[e] lib. 2. f. 129. 34
[f] li. 7. f. 139. 45.
[g] Hiſt. lib. 2. cap. 15. Part. lib. 4. cap. 2.
[h] lib. 7. f. 139. 45
[i] Hiſt. li. 8. ca. 13.
[k] lib. 9. cap. 15.
[l] Hiſt. lib. 8. ca. 13.
[m] Hiſt. lib. 8 c. 19
[n] lib. 1. fo 108. 38
[o] hiſt. lib. 6. ca. 17
[p] lib. 9. cap. 15.
[q] lib. 9. cap. 37.
[r] lib. 9. cap. 15.
[s] lib. 12. cap. 53.
[t] lib. 2. f. 129. 38
[u] in libro utra animalia prudẽtiora ſint terreſtria ã aquatilia.
[x] lib. 7. fo. 139. 53 fol. 161. 52.
[y] fol. 868. 5.
[z] lib. 7. f 139. 41
[a] hiſt. lib. 8. ca. 2.

cum Delphino etiam bellum inire testatur, his versibus;

[e] lib.2.f.129.30

[e] Delphini, quãquã tales sũt piscibus hostes
Inueniunt diros Amias, quos nomine dicũt.
Intrepidę solę pugnãt, contráque ferũtur.
Robore peiores Thynnis, in corpore molles
Carnes continuo densi sunt ordine dẽtes,
In quibus horror inest, hinc est audacia tãta,
Hinc fortẽ põti regẽ formidine nulla
A grege seiunctũ aspiciunt, solúque vagãtẽ,
Atque cateruatim veniunt ad Martia bella,
Et veluti collectę acies, multęque cateruę,
Bellãtũ ad pugnã veniũt, Martẽque lacessunt;
Hostilem expugnãt turrẽ, vi mœnia quassant
At Delphĩ magnis rostris hęc agmina primũ
Contemnẽs, sed post rapidus cõsurgit in illã,
Arripit hanc, auido dat fortia pabula ventri
Cũ densę magnũ circũ delphina phalanges,
Et magnus cuneus fortẽ Delphina coronat,
Tũc agitat mentẽ belli furor, & timet vnus
Exitium à multis, & duro marte laborat,
Hę rabie circunfusę per mẽbra reuinctę
Delphino infigunt dẽtes, & corpora passim
Scindũt implicitę, sũt multę à vertice sũmo
Quę lacerãt, glauco rostro madidisq; sub alis
Nõnullę infixę; lateri pars illa recumbit,
Apprendunt alię caudã, ventremque tumẽtẽ
Pars cruciat, quędã populãtur maxima terga
Istę per spinas, illę per cærula colla
Pendẽt hic magno cõtorquẽs mẽbra labore,
Conturbat motu põtũ, sunt corda furore,
Concussa, Et tristes voluit sub pectore curas
Et salit atque furit victus pressúsque dolore,
Et nanti similis fundo nunc voluitur imo,
Nunc sũmo fertur fluctu cum turbine multo
Concutitur, saltat, nodũque reuellere tẽtat:
Hę nexu immotę perstant, nec viribus vllis,
Conuelli possunt, fluctu merguntur in imo,
Et cũ Delphino summas iaciuntur in vndas.
Sic nexę subeunt vndas, summũq; per ęquor
Emergunt, põto dicas noua monstra creari
Neptuno, duri sunt fixi in corpore dentes
Sic Amię, & Delphin vinclo nectũtur eodem A
Et veluti expertus tumido de vulnere multũ
Sãguinis exhaurit medicus, qui vulnera curat
Lubrica, lãguẽti firmatur corpore hirudo:
Quę quondã nigra fuerat generata palude
Letiferum sorbet totũ tumefacta cruorem
Curuatur, saniẽque trahit, nec deserit vnquã
Emungat donec letalem è vulnere labem
Sponte cadat, possit cũctis temulenta videri
Sic Amię nunquã tollunt è corpore dentes,
Ni partem apprensã subigãt, laniẽtque sub ore
Postquã collectus Delphin, bellũque direptum
Tũ ducis irati rabiem, seuúmque furorem
Spectantes amię tunc horrida fata timentes B
Effugiũt, sequitur Delphin, laceratque teritque
Stridẽti similis presteri cũcta resoluit:
Et morsu laniat, rubet atro sanguine pontus:

Quã quidẽ Amiæ cũ Delphino pugnã, ex Aeliano (qui ipso annis circiter quinquaginta anterior fuit, vixit.n. sub Adriano, cũ sub M. Antonio floruerit Opp.) transcripsisse, ex ipsius Aeliani verbis manifestissimum est; Scribit enim [f] *Troctæ sui generis grege coacto, Delphinos inuadunt, &* [f] lib.12.cap.53. *ii quidem si quem segregatum circumuenire possunt, fortiter inuadunt; planè enim sciunt Delphinum suis morsibus verberari asperè solere: Itaque Troctę ei acerrimè instant, Delphinus contra resilit, subsilit, atque indicat, vt ex dolore torqueatur. idcirco tenaciter vrgent, simulque ad saltum Delphini tolluntur; Hic eos repellere conatur, illi verò nihil remittentes, viuum lacerãt; postea verò quàm pro se quisque aliquam eius partem vulnerauit, discedit: Delphinus verò libenter enatat, cum conuiuas (ut ita dicam) minus inuitatos, cum suo dolore excepit.* Nec obstat quòd non Amiæ, sed Troctæ hoc bellum tribuat Aelianus, quando ab aliis amiam vocatum piscẽ, Troctã ab eo appellari, fatendum sit; Nam si eius Trocta diuersus ab Amia piscis esset, nullus profectò alius existimari deberet, potius quã noster vigesimus quartus; quippe qui vti de sua Trocta paulò ante scripserat Aelianus, [g] *Dentes habeat frequẽtes & cõtinẽtes. quibus quicquid inciderit, perfringere* [g] lib.12.cap.53. *potest, ac saltu valeat,* Trutta que nõ solũ hodie, sed antiquitus etiã vocatus fuerit, Verùm cum Trutta nostra fluuiatilis, vel lacustris tantùm sit, Aeliani veró Trocta, vt quæ cum Delphinis, qui in mari nascuntur, & degunt, nec vllum fluuium, *præterquam aliquando Nilum, ut testatur* [h] *Aristobulus, ascẽdũt,* [h] strab. lib.15 pugnat, marina videatur, Trutta nostra eius Trocta esse non poterit; Et vel maximè cum nostra (vti in historia vigesima secũda docuimus) Trutta vocetur; Et D. Ambrosii, atque Isidori Hyspalensis testimonio; Trutta antiquitus etiam vulgaris eius fuerit nomẽclatura, Aeliani verò Trocta dicatur, & græca sit eius appellatio, vt ipsemet admonet; D Nam cum scribat, [i] *Piscis Trocta cuius naturam, nomen & os declarãt, dẽtes habet frequẽtes, & cõtinẽtes, quibus quicquid inciderit, perfringere potest, ἀπὸ τοῦ τρώγειν* [i] lib.12.cap.53. id est, *vorare; eo quod τρώκτης ἰχθὺς,* hoc est, *vorax piscis sit, τρώκταν* græcè vocatam fuisse innuere videtur; Ad hoc accedit, quòd Oppianus (qui quam plurima etiam alia ab ipso mutuatus est) non solùm illa eadem, quæ (vt citauimus) ab Aeliano Troctæ tribuuntur, Amiæ in eius supracitatis versibus prorsus tribuit; sed etiã [k] lib.12.cap.53. cum Aelianus de sua Trocta subdat [k] *Hamo capta sola ex piscibus non se ab hamo retrahit, sed impellit sese in*

ferrum cordam consumere cupiens, piscatores contra machinantur longas ansas; illa verò quoniam quodammodo valeat saltu, ansas sæpe transilit, ac linea qua agitur concisa, ad piscium domicilia revertitur. Idem & ipse Amiæ asscribit, inquiens;

Ast Amiæ celeres, & vulpes fraude reuinctæ
Præueniunt summas, morsu cõfringere setas,
Hinc piscatores plumbum de cuspide nectũt,
Plumbũ, quod pisces cruciaret dente remoto [l] lib. 3. f. 134. 27

Idem præterea Amiæ tribuit & [m] Athenæus; Ex quibus omnibus Aeliani Troctam, non solùm à nostra Trutta diuersam, sed etiam Amiam esse clarè satis patet. Cur autem Aelianus vsitata Amiæ nomenclatura posthabita; hunc nostrum piscem Troctam vocauerit, haud coniectare possumus: id scimus, apud nullum alium veterum scriptorum, Troctã piscem legi; etsi Truttam apud nõnullos (vt historia vigesima secunda monstrauimus) haberi non ignoremus; Ex ipsa Amia grata piscibus paratur esca, vt Aristoteles indicat dicens [n] Pisces sensum gustus habere constat, eò quod multi suis quibusdam saporibus gaudent, & escam in primis ex pisce Amia expetunt, & piscium pingue, vt qui gustu eiusmodi delectentur, voluptatémque ex eo genere esculenti capiant: [m] lib. 7. fol. 139. 47. — A — [n] hist, lib. 4. cap. 8

PRAESTANTIA, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR,

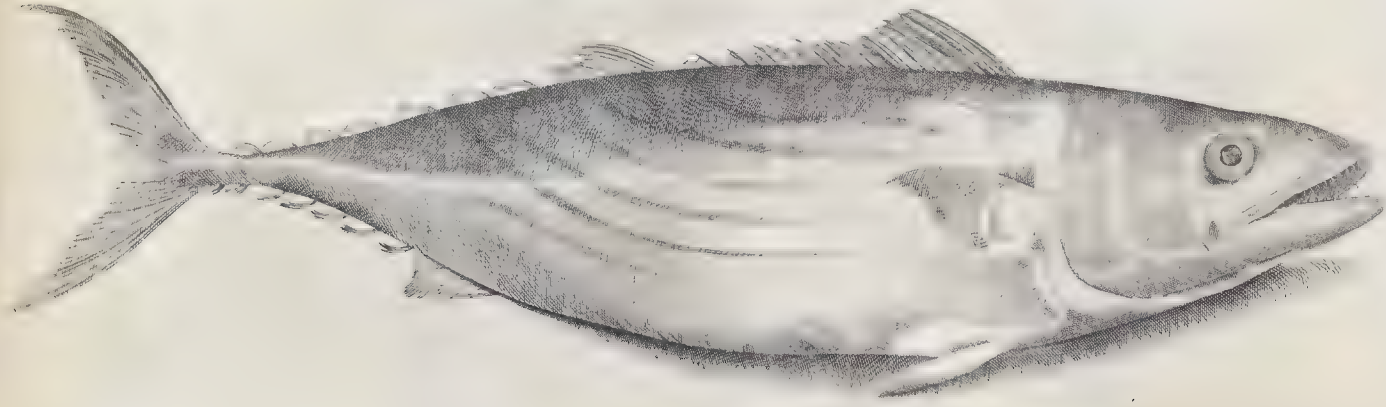
Amia carnis est præteneræ, & gustui suauissimæ, maximéque præpingui sumine, & laudatissimo capite, Sturionum ac Vmbrinarum capitibus iurè prælato, commendari solet; Vnde iurè apud Athenæum [o] Archippus, & [p] Epicharmus *pinguem eam appellarunt*; Et [q] Hicesius apud eũdem, *boni succi teneram, & ad excernendum mediam Amiam esse, sed parcè nutrire testatur*; [r] Philotimus veró (vt citat & comprobat Galenus) *inter pisces teneræ carnis eam recenset*; Quamobrem cum alibi apud Galenum [s] *ex Philotimi sententia, duræ carnis pisces connumerantem, & rursus paulo infra*, [t] *quosdam inter duræ carnis pisces à Philotimo recensitos comprobantem*, Amiæ legatur, vtrunque locum mendosum esse ex eo patet, quod non solùm alii sed ipse etiam Philotimus (vt Galenus citat & approbat) piscibus teneram carnem habentibus eam adnumeret; Eritque vtrobique, loco Αμίαι restituendum Λαμίαι, Est nanque Lamia (vt in historia XXXVIII. declarabimus) cetacea & cartilaginea, & propterea iurè inter pisces duræ carnis connumeranda; [u] *Archestratus verò (vt refert Athenæus) autumno circa vergiliarum occasum captas Amias laudat, Byzantiasque celebrat, eamque felicissimè coqui docet; Si conspersa origano & inuoluta iunco, cucurbitæque folijs ad prohibendum succi delectationis effluuium, mitioribus flammis torreatur.*

[o] lib. 7. fo. 139. 48. — [p] lib. 7. f. 139. 51 — [q] lib. 7. f. 139. 51. — [r] clas. 2. fo. 29, E — [s] clas. 2. fol. 30. B — [t] clas. 2. fo. 30. C — [u] lib. 7. fol. 140. 2, 147. 11. — B — *Galeni codex corrigitur.*

HVNC PISCEM NOSTRVM AMIAM ESSE.

C Nunc reliquum est, vt piscem nostrum trigesimum septimum antiquorum Amiam esse comprobemus; Quod vti iis, qui durioris sunt capitis demonstrari forsan nõ videbitur, ita efficacissimis nostris coniecturis persuaderi aliis facilè poterit; Primùm itaque ea omnia, quæ à veteribus Amiæ tribuuntur, huic pisci nostro probè conueniunt. Nec obstat, vt sibi ipsi obiicere videtur Iouius, quòd cum gregalis sit Amia, iste noster Romæ sæpe solitarius capiatur, quando vti non omnis maris locus singulis piscibus accommodus est, sic haud vbique gregales appellati pisces, gregatim reperiuntur, nec eorum qui incongruis sibi locis gregales habentur, in locis aliis solitarios nonnullos reperiri inconuenit. Verùm cum Amiæ à veteribus attributa (si earum cum Delphinis pugnam, cuius Aelianus & Oppianus meminerunt, quam neque hunc nostrum, neque vllum alium piscem cum Delphinis committere, obseruare potuimus, exceperis) eiusmodi sint, vt plerisque etiam aliis piscibus conuenire possint, haud solùm ex eis hunc piscem nostrum, Amiam esse fatendũ est; Sed si præter hæc animaduertatur, ab Aristotele, & Plinio (Amias cum Thynnis & Pelamidibus pontum intrare, æstatémque ibi traducere, vt supra citauimus, asseuerantibus) & ab Oppiano (eas cum Thynnis, vt etiam dictum est, in robore conferente) Amias Thynnis & Pelamidibus similes esse, innui; vti nulli piscium, quæ Amiæ attribuuntur, & Thinno similem esse, magisquàm huic nostro respõdẽt, ita ipsum, Amiam esse, asserere possumus. — D

P 38

N G Πηλαμυς.
L Limosa.
V Pelamide.

HISTORIA TRIGESIMA SEXTA
DE PELAMIDE ET THYNNO

NOMEN.

Piscis noster trigesimus octauus, quem vbique ferè vulgò *Tonno* vocant, à Græcis mas θύννος, & fœmina θυννίς, à Latinis verò græco seruato vocabulo, *Thynnus* & *Thynnis* appellatur; Et si Theodoro Gazæ *thunnum* & *thunnam* potius dixisse libuerit; Dicitur autem θύννος authore Athenæo [a] *à uerbo* θύνειν, *quod cum impetu promouere significat, eò quòd sub exortam caniculam æstro percitus impetuosè huc illuc feratur*; Quam quidem Athenæi sententiam citat & [b] Eustathius. Sed cũ præter Thynni nomen, *[a] lib. 7. fol. 151. 11. fol. 162. 1 [b] fo. 994. 47. & 1720. 62.*

A alia etiam nomina huic pisci, pro ætatis varietate; & alia rursus ad aliquam tantùm partem eius exprimendam, indita sint; cúmque à nonnullis antiquioribus, atque à neotericis plerisque parum hæc animaduersa fuerint; haud parua in Thynni nomenclatura oborta est ambiguitas; diuersis Thynnorum ætatibus congrua nomina, aliorum piscium esse, nonnullis falsò arbitrantibus; reliqua verò aliquam tantùm Thynni partem significãtia, aut ei toti, aut piscibus aliis perperam tribuentibus quibusdam; Quamobrem ita hæc omnia excutiamus oportet, vt cuique clarissima fiant. Thynni igitur partus, quamprimum ex ouo prodierit, ab aliis σκορδύλαι, à Bizantiis verò αὐξίς dicitur, vt testatur Aristoteles inquiens, [c] *Cum enim Thunni in Ponto pepererint, prodeunt ex ouo quas alij scordulas uocant, Bizantij Auxidas* (vel vt interpretatus est Theodorus Auxumas) *nominãt, quia diebus paucis adolescũt, quæ exeũt ponto autũno fœtas comitantes*. *[c] Hist. li. 6. ca. 17*

B Cuius sententiam Plinius etiam sequitur his verbis, [d] *Thynni intrant è magno mari pontum uerno tempore gregatim, nec alibi fœtificant; Cordyla appellatur partus, qui fœtas redeuntes in mare autumno comitatur*; Et alibi [e] *Cordyla, & hæc pelamis pusilla cum in pontũ è Mæotide exit, hoc nomẽ habet*: Et licet tum in impressis, tum in antiquis omnibus manuscriptis (quæ vidimus) græcis Aristotelis exemplaribus, σκορδύλας Thynni partus appellari, legatur; à Theodoro tamen σκορδύλη, *Scordula*, & à Plinio *Cordyla* vertitur; cuius *Cordylæ*, infra etiam vbi de nominibus partium disseremus, iterũ mentio fiet; Est hic autem animaduertẽdum (ne nominum decipiamur similitudine) quòd ab Aristotele & Athenæo κορδύλη, & aliquando κορδύλος, id est (vt vertit Theodorus) *Cordyla* & *Cordylus*, atque ab Oppiano σκορδύλος vocatur piscis alius, & ab hoc Thynni partu longè diuersus, quippe qui [f] *palustris sit*, [g] *Et cum pinnis careat, cauda (quam latam, atque Glanidi similem habet) &* *[d] lib. 9. cap. 15. [e] lib. 32. cap. 11. [f] hist. lib. 1 cap. 1. [g] hist. lib. 1. cap. 5*

Plinius & Theodorus notantur.

C *pedibus natet*, [h] *Solusque eorum qui branchias habent, cibi causa in terram exeat; Quadrupes enim est & ad ambulandum idoneus*. Deinceps verò hic paruulus Thynnus (à Plinio, vt diximus, *Cordyla*, à Theodoro *Scordula*, & vt nos græcam nomẽclaturam sequuti arbitramur, *Scorodyle* appellatus) adultior factus, & senis ferè iam transactis mensibus, Scordyle derelicto nomine, πηλαμύς, id est *Limosa* (vt vertit Plinius) vel *Limaria* (vt interpretatus est Theodorus) appellari incipit; vt manifestissimè declarat Aristoteles suis proximis citatis verbis, subdens, [i] *Eodem autem redeunt uerno tempore; iam adeptæ eam magnitudinem, qua Limariæ nomen accipiunt*; Quod non solùm transscripsit Plinius, sed πηλαμύδα etiã παρὰ τὸ ἐν τῷ πηλῷ μύειν, hoc est, *quia in limo se abdat*, vocari edocet, iis quæ priori supra citato eius loco dixerat, hæc subnectens, [k] *Limosæ uerò à luto pelamides incipiunt uocari*; Licet Plutarchus nulla adducta ratione, [l] πηλαμίδα dici, *eò quòd gregalis sit*, asserere videatur; hodie etiam *[h] hist. lib. 8. cap. 2. var. lib. 4. 13. opp. lib. 1. fol. 111. 50. Ath. lib. 7. fol. 155. 5. [i] hist. lib. 6. ca. 17 [k] lib. 9. cap. 15. [l] in lib. an prudentiora sint terrestria animalia aquatilibus.*

In Plutarchũ animaduersio.

D plerisque Italiæ locis iunior Thynnus *Pelamide* vulgò vocatur. Neque tamen Pelamidis nomen continuò retinet, sed aliis tantùm senis mensibus; Nam completo anno, Pelamidis posthabito nomine, Thynnus vocari incipit, vt testis est Aristoteles inquiens, [m] *Limarijs Thunni prouectiores ætate anno esse putantur uno*; Ac Plinius suis proximè citatis verbis hæc subiungens, [n] *Et cum annuum excessere tempus, Thynni*; Atque Athenæus Sostrati authoritate scribens [o] *Pelamis (uti Sostratus prodidit) Thynnis dicitur, cum scilicet ad Thynni magnitudinem excreuerit*. Vnde Petro Gyllio Ligures & Massilienses piscatores, ex Pelamidibus nunquam fieri Thynnos, sicut Aristoteles & Plinius opinantur, sibi apertè ostendisse, asserenti, ac probationem nullam adducenti, haud assentiendum est. Et quanuis his veterum testimoniis clarissimè constet, Pelamidem vo- *[m] hist. li. 6. ca. 17 [n] lib. 9. cap. 15. [o] lib. 7. fo. 151* 38

Gyllij opinio reprobatur.

cari Thynnum, qui vti sex mensibus natu maior est, sic annuum non excesserit tempus; aliquando tamen communiori significatu, ac ceu genus plurium specierum, differentiarumue Thynnorum, accipi videtur à Plinio, atque Diphilo; cum ille (vt infra citabimus) Orcynum & Apolectum maximi, Tritonem verò magni Pelamidum generis faciat; hic verò
[p] lib. 32. cap. 11 (vt infra quoque dicemus) maiorem Pelamidem Synodontia appellet. Notandum præterea [p] *Pelamidem longam ex Oceano uenientem, Sardam etiam uocari* à Plinio. Verùm si proprius loquamur,
[q] lib. 7. fol. 151. 30. Eust. fol. 994. 49. vti Pelamis completo anno, Thynnus (vt diximus) vocatur, sic haud perpetuo Thynni nomine appellari solet; Nam Athenæo authore, [q] *Thynnus maior factus, Orcynus dicitur; In immensum autem auctus, κῆτος, hoc est, Cete fit;* Quod & Archestratus (vt idem refert Athenæus) affirmat, dicens;
[r] lib. 7. fol. 151. 4 [r] *Ad sacram Samum magnus capitur Thynnus, quem Orcynum dicunt, alij uerò Cete;* Idem testatum reliquit & Pli-
[s] l. 32. cap. 11 nius, scribens; [s] *Orcynus Pelamidum generis maximus, hic non redit in Mæotim, similis Tritoni, uetustate melior,* vel A
(vt nos corrigēdum censemus *maior*) Quo quidem loco, latiori significatu, ac pro Thynnorum genere (vt supra diximus) Pelamis accipitur; Ex Thynnorum autem genere Orcynum esse, sicuti apud Athenæum Dorion & Hicesius (ea Orcynis, vt infra explicatius declarabimus, adscribentes, quæ Thynnis ab aliis tribuuntur) innuunt, Sic apud eundem *Plinij codex corrigitur.*
[t] lib. 7. fo. 151. 37 manifestissimè declaratur ab Heracleone Ephesio, asserente, [t] *Thynnum ab Atticis Orcynum appellari;* & si simpliciter Thynnum, & non solùm maiorem factum, Orcynum vocari innuere videatur Heracleon. Orcyni deinceps Aelianus quoque & Oppianus mentionem fecerunt; sed vti hic (eisdem enim locis, ac vnà, vt infra citabimus, Thynni & Orcyni mentio-
[u] lib. 11. cap. 1. 2. 3. & 4. nem fecit) eos eiusdem generis facere videtur; sic ille (nãque seorsum [u] *Thynnorum* ac [x] *Orcyni* meminit, idque, vt infra latius dicemus, Orcyno tribuit, quod nullus vnquam Thyn- B
[x] lib. 12. cap. 29 no adscripsit) diuersi, an eiusdem generis, Thynnum & Orcynum esse existimauerit, difficile est iudicatu. Ab Aristotele etiã an hi pisces (à quo nõ ὄρκυνοι, sed ὀρκύνις dicũtur) Thyn-
[y] hist. lib. 5. ca. 10 nis congeneres censeantur, clarè coniici non potest; & si paulò post Thynnorum ac Pelamidum mentionem, eorum meminerit; cum nihil aliud de eis scripsit, quàm quòd [y] *in alto fœtificant.* Plinio præterea authore maximus Thynnus, siue maxima Pelamis (vti enim de-
[z] In cast. in lib. 32. Plin. cap. 11 clarauimus, Pelamis eo loco pro Thynnorum genere accipitur) Apolectus (vel vt [z] *Hermolaus Barbarus corrigit, Apolectum*) & Triton vocatur; Verùm cum [a] Ciceroni, eidem [b] Plinio a-
[a] li. 1. de Nat. Deo. libi, [c] Pausaniæ, atque [d] Aeliano, *marinum monstrum, & non Pelamidum species, Triton sit;* sicuti inter
[b] lib. 9. cap. 5. lib. 32. cap. 11 Thynnorum genera, ipse solus Tritonem connumerauit, inquiens; [e] *Triton Pelamidum generis magni;* sic & inter pisces solus Apolectum recensuit, dicens, [f] *Pelamidum generis maxima, Apolectus uoca-* C
[c] lib. 9 fol 365. A. *tur, durior Tritone;* Et alibi *Pelamides in Apolectos, particulatimque confectæ in genera Cybiorum, dispartiũtur;* In quo *Plinius notatur.*
[d] lib. 10. cap. 9. quidem loco non totas Pelamides maiores factas, vti in alio proximè citato, sed Pelami-
[e] lib. 32. cap. 11. dum tantùm partes (si verba eius exactè perpendamus) Apolectos appellare videtur;
[f] lib. 32. cap. 11 Sed vti maiorem Pelamidem, vel Thynnum, vocari Orcynum, Apolectum, & Tritonem testatur Plinius, sic qua ratione hæc inter se differant nomina, haud explicat; nisi forsã cum dixerit, *Orcynus similis Tritoni, uetustate maior;* atque *Apolectus durior Tritone*, magnum Thynnum, Tritonem; maiorem, Apolectum; maximum verò, Orcynum ab eo appellari arbitremur; & vel
[g] lib. 8. fo. 178. 2 maximè cum *Tritonem Pelamidum generis magni, Apolectum uerò & Orcynum maximi esse scripserit.* Cum verò apud Athenæum à Diphilo scribatur, [g] *Maior Pelamis Synodontis dicitur, proportionem autem habens cũ Pelamide Chelidonias durior est;* ac paulò infra, *Orcynus lutulentus & maior, & Chelidoniæ similis duritie carnis;* D
sicuti ab ipso quoque solo συνοδοντὶς & χελιδονίας piscibus annumerãtur (cum συνόδων, & nõ συνοδοντὶς, vt in historia vigesima nona, & χελιδὼν & non χελιδονίας, vt in historia sexagesima secunda docuimus, ab aliis inter pisces recenseãtur) sic συνοδοντὶς Apolectus, χελιδονίας
[h] In ann. in lib. 32. Pli. cap. 11. verò Triton ab eo vocari, arbitratur Hermolaus; Ad quod probandum, sic Athenæi locũ citat; [h] *Maior Pelamis Synodontis appellatur durior quàm Chelidonias;* Item paulò post, *Orcynus similis est Cheli-*
[i] Hist. lib. 8. ca. 15 *doniæ, cum magnus est;* Sed cum in omnibus Athenæi exemplaribus, quæ huc vsq; vidimus, Di-
[k] lib. 7. fol. 164. 4. & 5. phili sententia; non vt citat Hermolaus, sed vt nos paulò ante transcripsimus, legatur; *In Hermolaũ animaduersio.*
haud indubitanter Hermolao assentiendum putamus. Postremò cum inter pisces [i] πριμαδίαι ab Aristotele, [k] πριμαδίαι, & πριμαδίαι ab Athenæo, atque [l] πριμάδιας ab Oppiano (& si in v-
[l] li. 1. fo. 109. 45

no vetustissimo manuscripto exemplari Oppiani, Vaticanæ bibliothecæ πριμάδες legatur)
recenseantur, vti his omnibus nominibus (licet aliquo modo variis) eundem piscem ab il-
lis vocari, ita ipsum esse Thynni speciem quandam, iurè existimamus; cum non solùm (vti
infra loco suo citabimus) statim post Thynnorum mentionem, [m] *de Premadibus* Aristoteles, [m] *Hist. lib. 8. ca. 15*
[n] *de Orcynis* verò & *Premadibus* Oppianus, pertractauerint; sed etiam Athenæus expressè te [n] *lib. 1. fo. 109. 45*
stetur, [o] *Nicocharis authoritate, Premades Thynnides appellari*; Hæc itaque sunt nomina Thynnis ætatis ra [o] *lib. 7. fo. 164. 3*
tione differentibus, à veteribus indita; quibus expositis, de nominibus Thynni partem ali
quam salitam significantibus, iam disseramus; quorum haud facilior est explicatio; nite-
mur tamen & ea clariora reddere. Inter Thynnorum igitur salsamenta à Diphilo apud
Athenæum κορδύλη recensetur, cum inquiat, [p] *Inter non pinguia salsamẽta, optima sunt Cybia & Horæa,* [p] *lib. 3. fol. 61. 1.*
A *& omnia huius generis similia; inter pinguia, Thynnea & Cordyla*; Quibus verbis non solùm inter Thynno-
rum salsamenta, salitam Cordylam constitui patet (cum Cybia, Horæa, & Thynnea, quæ
vnà cum Cordyla connumerantur, ex Thynnis etiam fiant) sed etiam veluti hæc omnia,
salitæ solùm Thynnorum sunt partes (vt infra monstrabimus) ita & salitã Cordylam, quas
dam Thynni partes, & nõ aliquam vnam salitam Thunni speciem, vocari à Diphilo, con
iici posse videtur; Verùm cum Martialis scribens, [q] *Cordylas madida tegas papyro*, & alibi, [r] *Mox uetus* [q] *lib. 3.*
& tenui maior Cordyla lacerto; Et rursus, [s] *Ne toga Cordylis, ne penula desit oliuis*; non solùm Cordylam sal [r] *lib. 11.*
samentum faciat, sed eam etiam integrum piscem potius quàm partem tantùm aliquam [s] *lib. 13.*
esse innuat; an salita veterum Cordyla, aliqua solùm Thynnorum pars, vel aliquis totus
ex Thynnis (vt iunior forsan à Plinio, vt diximus, Cordyla vocatus) fuerit, difficilè est iudi-
B catu. A Diphilo præterea loco supracitato, inter Thynnorum salsamenta nõ pinguia, Cy
bium etiam recensetur; Et licet Cybium, salsamentum esse ex Pelamidum partibus confe
ctum, manifestissimè testetur Plinius, inquiens; [t] *Pelamides particulatim confectæ, in genera Cybiorum di-* [t] *lib. 9. cap. 15.*
spartiuntur, Et alibi [u] *Cybium ita uocatur concisa Pelamis*; Et rursus etiam, [x] *Triton Pelamidum generis magni, ex ea* [u] *lib. 32. cap. 11.*
Vræa Cybia fiũt, Idemque ante eum sensisse videatur M. Varro scribens; [y] *Cybium & Thynnus, & cu* [x] *lib. 32. cap 11*
ius item partes græcis uocabulis omnes, ut Melandrya, atque Vreon; Secus tamen nõnulli sentiunt; Nam cum [y] *lib. 4. de lingua*
Festus dicat, [z] *Cybium dictum, quia eius medium æquè patet in omnes partes, quod genus à geometris κῦβος dici-* *latina.*
tur; Vnde etiam tessellæ quadratæ κῦβοι, hinc & Cybios genus piscis, quia piscãtes id genus piscium uelut aleam ludunt. Et [z] *lib. 3.*
Oppianus inter pisces, qui longè à litore degunt, Cybiam connumeret, scribens; [a] *Orcinon* [a] *lib. 1. fo. 109. 45*
gentes, & Prenades, atque Cybiæ; Hicesius verò apud Athenæũ, [b] *Pelamidas, magna inquiat esse Cybia*; Thyn [b] *lib. 3. fol. 59. 40*
C norũ genus quoddam, potius quàm Thynni, vel Pelamidis partes aliquas, Cybium voca
re videntur. Cybii Martialis etiam meminit his verbis, [c] *Vel duo frusta rogat Cybij, tenuemque lacer* [c] *lib. 11,*
tum. Præterea apud Athenæum, non solùm à Diphilo loco præcitato, sed etiam [d] à *Diocle Cary* [d] *lib. 3. fol. 59. 7.*
stio inter nõ pinguia salsamẽta ὡραῖα recensentur; Quòd autem Horæum vel Vræon (sic enim à M. Var-
rone & Plinio vocatur) ex Thynno salsamentum sit, Varro atque Plinius locis supracitatis
manifestissimè testati sunt; cum ille (vt diximus) *Thynnus* (inquiat) *& cuius item partes græcis uocabulis*
omnes, ut Melandrya atque Vræon, hic verò *ex Tritone Pelamidum generis magni, Vræa Cybia fieri*, scribat; Cuius
Horæi Plautus quoque meminit, dicẽs, [e] *Horæũ, Scõbrũ, & trigona, & cetũ & mollẽ caseum*. Et nõ solùm [e] *In captiuis*
inter non pinguia salsamenta Cybium & Horæum connumerantur, sed vt Diphilus apud *act. 4. sce. 1.*
eundem Athenæum testatur, [f] *eiusdem etiam generis sunt*; Quamobrem eas salitas Thynni partes, [f] *lib. 3. fol. 61. 1*
D quæ pingui carent, & vulgò tota ferè Italia *Tonina* vocantur, Veterum Cybia & Horæa es
se crediderim; Ex illisque, quæ caudæ magis sint proximæ, ὡραῖα, vel potius (vt ex Varrone
& Plinio coniici posse videtur) οὐραῖα, quæ veró à cauda pauló magis distant, Cybia dici ar
bitror; propterea quòd eæ (vt quæ crassioris piscis partis partes sint) in quadrangulã fi
guram secari aptius possint. Deinceps tũ [g] *à Diocle*, tum [h] *à Diphilo pinguibus salsamentis θύννια adscri* [g] *lib. 3. fo. 59. 7.*
buntur, etsi in Diphili verbis, non θύννια, sed θυνναῖα (& mendosè forsan) legatur; sitque eodẽ [h] *lib. 3. fo. 61. 2.*
Diphilo authore, *Thynnium ex maioribus Pelamidibus*, Vnde & Hicesius *iuniora Thynnia similia esse Cybijs* te
statum reliquit; Cuius quidem Thynnii, nullus Latinorum (quod sciamus) meminit; Nos au
tem Thynnium eas salitas, atque pingues Thynni partes, quæ plerisque Italiæ locis *Taran*
tello vocantur, esse, iurè fatendum existimamus; Præter hæc μελάνδρυα etiam siue *Melandrya* in

ter Thynnorum ſalſamenta connumerantur, vt non ſolùm M. Varro loco ſupracitato te-
[i] lib.3. fol. 61.10 ſtatur, ſed & Athenæus, ſcribens, [i] *Salſamentorum Melandryæ uocati meminit Epicharmus in Vlyſſe transfuga di*
cens, Vtile ſalsamẽtum erat ex Melandrya; Eſt autem Melandrys authore Pamphylo in libro de
nominibus, genus quoddam maximorum Thynnorum, quorum ſalſamenta ſunt pinguiora; Vt verò Plinius ſcribit,
Thynni membratim cęſi ceruice & abdomine commendantur, atque clidio, recenti duntaxat,
& tum quoque graui ructu, cętera parte plenis pulpamentis ſale aſſeruantur, Melandrya vocan-
tur, cęsis quernis aſſulis simillima, viliſſima ex his quę caudę proxima, quia pingui carent, proba-
tiſſima quæ faucibus; Et veluti Melandryas, propterea quòd ex Melandrye Thynnorum gene-
re, fiant, dici aſſerit Athenæus; eò verò quòd cæſis quernis aſſulis ſimilia hæc ſint ſalſamẽ
ta, Melãdrya vocari innuit Plinius; Sic vterque quaslibet indifferenter ſalitas Thynni par
tes, modo magnorum Thynnorum ſint, ac cæſis quernis aſſulis aſſimilentur, Melandryas A
aut Melandrya appellare videtur; & ſi ſecus Dorion in libro de piſcibus apud Athenæum
[k] lib.7. f.157.32 ſentiat, inquiens, [k] *In Gadiris Orcynorum claniculæ ſolæ ſaliuntur, uti Antacæorum maxillæ & palatum, ac ex his*
[l] lib. 2. cap.30 *Melandryæ uocati fiunt ſalſamenta*. Poſtremò à Dioſcoride [l] *Caro Thynnorum inueterata ſale, Omotarichos uoca-*
[m] lib.3. fo.59.25. & 33. *tur*; Cuius Omotarichi apud Athenæum Alexis & Diphilus meminere, ille, [m] *Eſt Omotarichos quin*
que nummum, hic verò [n] *ὠμοτάριχον, nonnulli κύτημα dixere, Eſtque cibus grauis lentusque, nec facilè concoquitur*, in
[n] lib. 3. fo. 61.13. quiens. Et hæc ſunt tum Thynnorum, tum partium eorundem nomina, ea qua potuimus di
ligentia & facilitate explicata.

DESCRIPTIO.

Si magna paruis conferre licet, Scombro ſimilis eſt Thynnus, niſi quod ille ex minorũ,
hic verò ex maiorum piſcium eſt numero; Roſtrum autem habet haud multum extentũ, B
os ſatis magnum & denticulatum; caput rotundiuſculum, oculos mediocres, branchias
vtrinque quaternas, & binas vtrinque etiam pinnas; duas ad brãchias, & duas in ventre;
præter quas in primo dorſo alia vna ſatis magna, & plurimis aculeis munita erigitur, à
qua circa dorſum medium altera paulò minor, nec vllis aculeis armata enaſcitur; Et ab
his rurſus pleræque aliæ multò minores pinnulæ, ac nullo aculeo horridæ, æquis interual
lis diſtinctæ, dorſum reliquum ad caudam vſque ornant & veſtiunt; Imo præterea ventri,
ſtatim ab ano alia vna grandiuſcula, nullis innixa aculeis, tũ maribus, tum fœminis Thyn
nis ſubnaſcitur; & ſi Ariſtoteles dicens, [o] *Differt mas Thunnus à fœmina, eo quod fœminæ pinnula iuncta ſub* *Ariſtoteles*
[o] hiſt. lib.5. cap.9. *uentre eſt, Aphareus nuncupata, quæ mari deeſt*; Et Plinius Ariſtotelem ſequutus inquiens, [p] *Thynni mares* *notatur.*
[p] lib.9. cap.15 *ſub uentre non habent pinnam*, Atque Athenæus [q] Ariſtotelis ſententiam citans, eam ſolas fœminas C
[q] lib.7. fo.151.44 habere crediderint; Hanc autem ani pinnam, aliæ minores pinnulæ, illis quibus vltimum
dorſum ornari diximus, numero, magnitudine, figura, ac æqualis interualli diſtinctione ſi
millimæ, ſubſequuntur, atque imi ventris reliquum ad caudam vſque exornant; Cauda lu
nata eſt, in cuius exortu vtrinque eminentia quædam conſpicitur. Totius piſcis figura cũ
ferè rotunda ſit, in caput & caudam valde acuitur; vnde niſi paulò longior eſſet, ouata
videri poſſet. Squamis tegitur amplis, exactiſſimè inter ſe commiſsis, atque tenui & læ
ui corio coopertis, vnde ſquamis carere videtur; Et ab Ariſtotele [r] *non inter ſquamoſos piſces connu*
[r] hiſt. lib.2. ca.13 *meratur*; Cui Diphilus etiam apud Athenæum aſſentitur, et ſi noſtri vulgati codices habeãt,
ſquamatorum genus ueluti Thynnorum, Scombrorum, Thynnarum, Congrorum, & conſimilium, gregale eſt; Nam luce
clarius patet *non ſquamatorum*, corrigendum eſſe; cum eiuſdem generis & Scombros, & Con- D
gros, vtroſque prorſus ſquamis carentes, faciat. Quod Thynnus autem ſub illo ſuo læui *Athenæi lo*
corio, ſquamis etiam (vt diximus) tegatur, elixatio ipſa indicat; Venter eſt ſubalbidus, dor *cus corri*
ſum plumbeum, latera maiorum, liuida, minorũ verò, ac adhuc pelamidum vocatorum, *gitur.*
ſubnigris lineis, tranſuerſis atque obliquis depicta apparent. Ventriculum magnum ha-
bet & oblongum, cui innumeræ hærent appẽdices; Inteſtina exilia, & pauca, tribus ſolùm
gyris reflexa; Hepar in plures diuiſum fibras, ventriculum ambientes; Fellis veſicam
longam ex hepate exortam, ac inteſtinis alligatam; Ex maiorum piſcium cẽſu ſunt Thyn-
[s] clas. 2. fol, 31. A ni, vt qui vbique plurimùm excreſcant; vnde à Galeno [s] *grandiores inter cete recẽſentur*; Et vt pro
[t] hiſt lib. 8. ca.30 didit Ariſtoteles, [t] *Iam captus eſt Thunnus ſenex, cuius pondus erat ad talenta quindecim, & caudæ interuallũ ad cu*

bita quinque & palmum; Quod Plinius etiam transcripsit, sed cum apud eum ita legatur, [t] *præcipua magnitudine Thynni* (vel vt nonnulli codices habent *Thynnum*) *inuenimus talenta quindecim pependisse eiusdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum*; vel in Plinio ex Aristotele *cubita quinque*; vel in Aristotele ex Plinio, *duo cubita* restitui debet; Verùm si huiusmodi Thynni proportionem metiamur, Plinianam lectionem veriorem censebimus, ad eiúsque censuram Aristotelicam castigabimus.

Aristotelis locus castigatur.

[t] hist. lib. 9. ca. 15

LOCVS.

Marini pisces sunt Thynni, [u] *& si mari amnique communes* creduntur à Plinio; In omni ferè mari reperiuntur, frequentiores tamen in Thyrreno; Pelagiique sunt, & non litorales, vt Oppianus his versibus indicat. [x] *Innumeros addas istis, qui à littore longe,*

A

Veliferos habitant fluctus tellure relicta,
Sunt celeres Thynni

Pelamides verò ab eodem, [y] *Inter pisces, qui æquora fluuio, aut paludi uicina, incolunt*, connumerantur; Et Aristotelis testimonio, [z] *Thunni Limariæ Amiæ subeunt pontum uere, æstatemque ibi traducunt*; Quod transcripsit & Plinius his verbis, [a] *Thynni intrant è magno mari Pontum uerno tempore gregatim*; Et paulò infra, *Cum Thynnis Amiæ & Pelamides in pontum ad dulciora pabula intrant gregatim cum suis quæque ducibus*. Vt præterea proditum est ab Aristotele, [b] *Thunni omnium maximè piscium gaudent tepore, & ob eam rem, arenam & litora adeunt, per summa etiam maris innatant, quo teporis potiatur*. Quod Athenæus quoque testatur inquiens, [c] *Cum tepore gaudeant, sæpe apud sabulum conspiciuntur*; Et vt idem prodidit, [d] *Quamuis plurimum habeat sanguinis, latitant tamen*, Latentque teste Aristotele, [e] *prœaltis gurgitibus hyeme*.

B

Vnde authore Plinio, [f] *Bruma non uagantur, ubicunque deprehensi, usque ad æquinoctium, ibi hibernant*; Et teste Aeliano, [g] *Temporum commutationem sentiunt, solstitia præclarè noscunt, nihilque ijs ad hanc rem cœlestium rerum* peritis opus est, vbi eos hyemis initium deprehenderit, ibi libenter commorantur, & ex eo loco ad vernum ęquinoctium non se commouent.

[u] lib 32. cap. 11.
[x] lib. 1 f. 109. 41.
[y] lib. 1. f. 108. 39.
[z] hist. lib. 8. cap. 13. lib. 6. ca. 17
[a] lib. 9. ca. 15. opp. lib. 4. f. 151. 23
[b] hist. lib. 8. ca. 19
[c] lib. 7. fol. 151. 1
[d] lib. 7. fol. 151. 4
[e] hist. lib. 8. ca. 15
[f] lib. 9. cap. 15.
[g] lib. 11. cap. 1.

PARTVS.

Theophrasto apud Athenæum authore, [h] *Coeũt Thynni post id tempus, quo latuerunt*, Vt verò tradidit Aristoteles, [i] *Coeunt mense Februario post Idus, pariunt Iunio ante nonas: Edunt sua oua condita quasi utriculo, incrementum autem partus præcipua sumit celeritate*; quod & alibi asseruit inquiens, [k] *Per æstatem* mense Iunio, Thunna circa solstitiũ parit, folliculo quiddam simile, in quo oua exigua, multaque *consistunt*; Idémque ex ipso Aristotele citauit & [l] Athenæus; Vnde cum alibi dicat Aristoteles,

C

[m] Thunna semel anno parit; Sed quoniam partem pręmaturè, partem serò producat, fœtificare *bis creditur*; *Edit primam partem circa mensem Decembrem à bruma* (vel vt græca verba sonant *ante brumam*) *alteram uere*; aut hunc locum eius mendosum esse, aut pugnantia scribi ab eo, fateamur oportet. Oppianus etiam verno tempore Thynnos parere testatur, inquiens, [n] *Nascuntur fœtus Thynnorum tempore uerno*. Aristotele præterea authore, [o] *Thynni & Limariæ in ponto pariunt, nec usquam alibi*; Quod non solùm Plinius transcripsit his verbis, [p] *Nec alibi fœtificant Thynni, quàm in ponto*; Sed [q] Athenæus etiam eandem Aristotelis sententiam citauit. Vt verò Strabo testatur, [r] *Thynnorum* (quos pelamides appellat) *generatio in Mæoticis paludibus fit*, Quod Oppianus etiam confirmare videtur, suo supracitato versui hos subiungens.

Cõtradictio aut mendũ in Aristotele.

[s] Quos partus duros Thynni super hostia lata
Qua pontus miscet fluctus Męotide fusca
Collecti pariunt calamis.

D

[h] lib. 7. fol. 151. 2
[i] hist. lib. 6. ca. 17
[k] hist. lib. 5. ca. 11
[l] lib. 7. fo. 151. 45
[m] hist. lib. 5. cap. 9
[n] lib. 4. fol. 151. 16
[o] hist. lib. 5. cap. 10
[p] lib. 9. cap. 15.
[q] lib. 7. f. 159. 20
[r] lib. 7. fol. 309.
[s] lib. 4. fo. 151. 17

NATVRA ET MORES.

Aristoteles, [t] *inter gregales pisces Thunnos* connumerat; cui non solùm [u] Ouidius, [x] Plinius, [y] Aelianus, & [z] Athenæus, sed ipsa etiam experientia assentitur; Ferè .n. semper magno agmine collecto natare conspiciuntur; Et vt idem Aristoteles est author, [a] *Thunni dextrorsum terram* contingentes subeunt pontum, sed remeant contra; lęuum enim in latus se admouẽt; quod pro*pterea facere dicũtur, quia dextro oculo clarius uident sua natura, læuo hebetius*; Quam quidem sententiam [b] Plinius, [c] Aelianus, atque [d] Athenæus transcripsere; Sed cum in Plinio legatur, *Thynni dextra* ripa intrant, exeunt lęua, id accidere existimatur, quia dextro oculo plus cernant, vtroque natura *bebete*, læuo, pro vtroque, tum ex Aristotele, tum ex Aeliano, atque Athenæo, Aristotelem ci-

Plinij locus corrigitur

[t] hist. lib. 1. cap. 1. lib. 9. cap. 2.
[u] in frag. fol. 36. 20.
[x] lib. 9. cap. 15.
[y] lib. 11. cap. 2. 3.
[z] lib 8. f. 178. 10
[a] hist. lib. 8 ca 13
[b] lib. 9. cap. 15.
[c] lib 11. cap. 1
[d] li. 7. f. 150. 52

tantibus, corrigi debet. Quod autem Thynnus sinistro oculo hebetius cernat, [e] *Aeschylus etiam* (vt Aelianus refert) *testatur scribẽs, Sinistrum oculum Thynni more interquẽs, eoque limo & obscuro aspiciẽs;* Præterea vt testatum reliquit Aristoteles, [f] *Thunni & Gladij agitantur Asilo canis exortu, habẽt enim vtrique per id tempus sub pinna ceu vermiculum, quem asilum vocant, effigie scorpionis, magnitudine aranei;* Quod sic trãscripsit Plinius, [g] *Animal est paruum Scorpionis effigie, aranei magnitudine, hoc se & Thynno, & ei qui gladius uocatur, sub pinna affigit aculeo,* Idem citat & Athenæus; sed cum inquiat, [h] *Est enim Thynnus piscis impetuosus, quia certis temporibus asilum habet in capite, quo scribit eum Aristoteles agitari;* illud in capite, expungi debet, cum sub pinna, & non in capite, Aristotelis testimonio illum habeat, vt ipse quoque Athenæus animaduertit, hæc suis proximè citatis verbis subdens, *sic autẽ narrat; Thynni & Gladij agitantur asilo circa canis exortu; Habent enim vtrique per id tempus sub pinna ceu vermiculum quem asilum vocant, effigie Scorpionis, magnitudine aranei;* De eadem Thynnorum ab asilo agitatione, hæc cecinit Oppianus. A

[e] lib. 11. cap. 1
[f] Hist. lib. 8. ca. 19
[g] lib. 9. cap. 15.
[h] lib. 7. fol. 151. 12. fol. 162. 1
Athenæus corrigitur
[i] lib. 2. f. 128. 45

[i] Dum canis ardenti turbatur sydere cœlum,
Et Thynni, & Gladii diro vexantur asilo,
Qui fixus madidis illos contundit in alis;
Non arcere queunt, nõ hanc propellere pestem,
Incutit hęc celeres vires, stimulósque feroces
Concitat, armantur rabie, furiúntque dolore,
Inuitósque agitat pestis furibunda natantes;
Exhorret vulnus, bacchantur in ęquore lato,
Hi torti stimulis incursant nauibus altis
Et sępe in terram saliunt è gurgite vasto,
In tanto voluunt luctantia membra dolore,
Et vitam in tanto mutant cum morte furore,

Quòd autem sub pinna magis, quàm alicui aliæ horum piscium parti asilus hæreat, ea ratione fit, quia partis huius cutis tenuior est, & propterea facilius ab asilo erodi potest. A partu oua sua statim vorat, vnde dirus & sceleratus iurè appellatur ab Oppiano dicẽte,

[k] lib. 1. fo. 119. 30

[k] Ast diro Thynno non est sceleratior alter
Et nullus piscis tanta impietate notandus
Offendit quicquid rapidam demergit in aluum
Namque soluta parẽs partu, priuata dolore B
Non paruis parcit natis, sęuissima mater.

& alibi.

[l] lib. 4. fo. 151. 19.

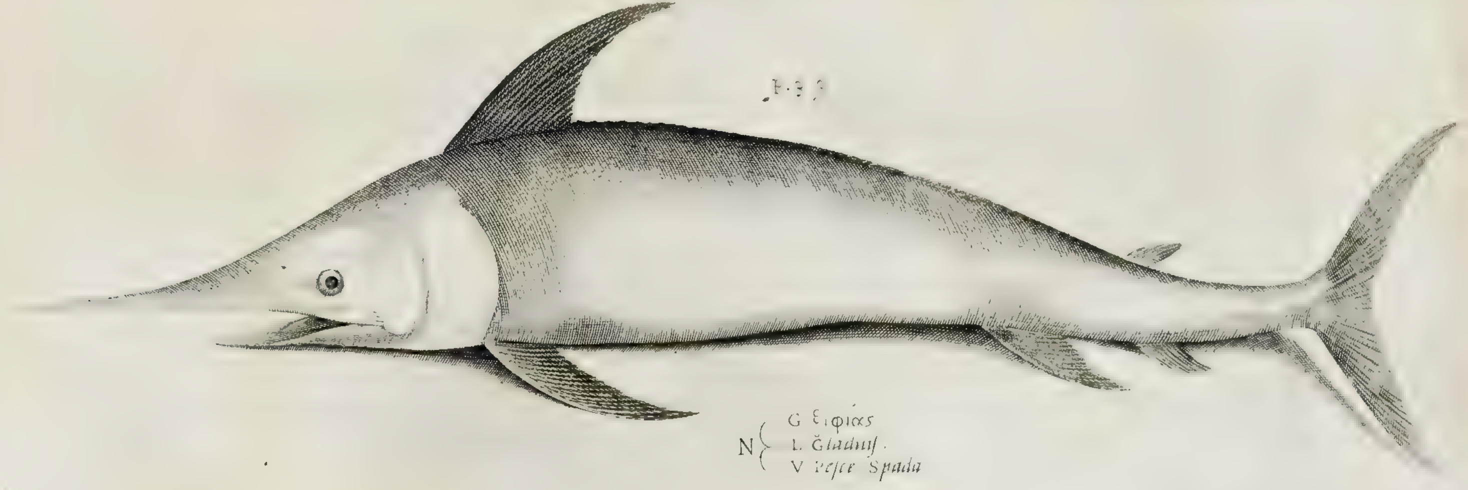
[l] Collecti pariunt calamis, partúque soluto,
Oua vorant subitò, & lacerãt sub dẽtibus atris
Quęcũque inueniunt, calami iuncíque marini
Multa occulta tegunt, hęc lęti tempore veris
Pelamides gignunt:

[m] Hist. lib. 8. ca. 2
[n] Hist. lib. 8. ca. 2
[o] lib. 3. fol. 137.

Carne aluntur, & [m] *inter pisces qui carniuori tantùm sunt,* Thunnum connumerat Aristoteles, & si paulò infra subdat, [n] *Amia, Thunnus, & Lupus, magna ex parte carne alũtur, sed algã etiã tãgũt,* Authore Strabone, [o] *Querna etiã quadam glãde saginatur, quæ ad mare nascitur humilis admodum, at fertilem ingẽtémque* impendio producens fructum, quę quidem copiosa in ipsa etiam terra generatur Hispana, ingentes sanè radices perinde ac integrę quercus habẽs, quę profectò ab humili radice tollitur minus. Tantum verò fructum affert, vt post maturitatem litora & extra columnas & intra, C glande referta sint, quàm ęstus aquarum eiectat; Cęterum intra columnas semper minus ac minus reperitur; Vt autem author est Polybius, vsque Latinam ipsę glandes emittuntur, nisi Sardinia quoque (inquit) & huic vicina regio ferat; Verùm Thynni ipsi quo magis columnis propinquant ab exteriore delati pelago, eo amplius esca deficiente macerantur; Hęc in mari belua sẽper adest plurimũ glande gaudẽs, cuius cibo eximiè pinguescit; cùmque glandium fuerit vbertas, *& Thynnorũ fit ubertas.* Vt verò [p] Athenæus refert, *Polybius Megalopolitanus ubi de Lusitania regione narrat,* quę est in Iberia: scribit libro trigesimo quarto, quod quercus ita profundè in mari sunt plantatę, vt Thynni earum glandes comedentes pinguescant; Quamobrem nullus fortasse aberrauerit, si marinos sues appellauerit Thynnos; Sunt enim velut Sues Thynni glandibus nutriti. Quod proditum est deinceps ab Aristotele, [q] *Thunnos scilicet præ nimia pinguedine dehiscere, nec plus* quã biẽnio viuere posse, huiúsque rei argumẽtũ à piscatoribus ĩde deduci, quod cũ aliquãdo Limarię anno superiore defecissent, Thunni sequenti anno defecerint, quia Limariis Thunni prouectiores *ætate anno putantur uno;* Quodq́ue sic trãscribitur à Plinio, [r] *Pinguescunt & in tantum, ut dehiscant; Vita longissima his biennio,* haud indubitãter verum esse videtur; cum nõ solùm ipse Aristoteles (vt supra citauimus) senioris Thunni ad quindecim talẽta aucti meminerit, sed quotidiana etiã experiẽtia Thynnos capi videamus, quos corporis magnitudine, squamarũ crassitie atque carnium duritie, biẽnio multò prouectiores esse, fateri oporteat; Nec piscatorum (quo vtitur) argumẽtum multum habet efficacitatis. D

[p] lib. 7. fol. 151. 17
[q] Hist. lib. 6 ca. 17
[r] lib. 9. cap. 15.
In Aristotelẽ & Plinium animaduersio

Quod in Sturionis historia, idem in hac Thynni nobis euenit, candide lector; vt foliis scilicet, quę ei cõscribẽdę dereliquimus, tota cõprehẽdi nõ potuerit, & propterea, quod eius reliquũ est, post Sturionis historię reliquũ habebis, post vltimã scilicet huius nostri primi libri historiam:

F. 3 ?
N { G Ξιφίας
L Gladius.
V Pesce Spada

HISTORIA TRIGESIMA SEPTIMA, DE GLADIO

NOMEN.

PISCIS trigesimus nonus à Liguribus *Emperador*, Romæ & plerisque aliis Italiæ locis, *pesce Spada* appellatus (aduertendum tamen in nonnullis locis, non hunc nostrum qui rostro, sed alium ex Galeorum genere, *Vulpem* siue *Vulpeculam* (de quo loco suo pertractabimus) vocatum, vt qui cauda ensem repræsentet, pesce spada vocari) Græcè [a] *à Mucronato rostro,* [b] *quod à Græcis* Ξίφος *dicitur*, Ξιφίας, [c] *ab Epicharmo*, (ni mendum sit) Σκιφίας, [d] *à Strabone* γαλεώτης, à nonnullísque (Hesychio & Varino authoribus) θοργνὸς vocatur. Verùm cum Strabo de Thunnis loquens, inquiat; [e] ἐκ δὲ τῆς θήρας αὐτῶν πιαίνεσθαι τοὺς γαλεώτας (οὓς καὶ Ξιφίας λέγεσθαι) καὶ κύνας φασὶ, hoc est, *ex uenatione autem eorum pinguescere Galeotas (quos & Gladios appellari) & canes ferunt*; ab eo Galeotas vocari, tum Gladios, tum canes; [f] *Eustathius*, [g] *Hermolaus Barbarus*, [h] *& P. Gyllius arbitrantur*, quorum nos repudiamus sententiam; nam cum Canis à Gladio diuersus piscis sit (vt ex historia trigesima nona, Cani pisci dicata intelligi potest) haud credendum est, eundem piscē Galeotam, Gladium, & canem à Strabone appellari; sed potius verba illa (οὓς καὶ Ξιφίας λέγεσθαι) id est (*quos & Gladios appellari*) parentesi includi, ipsáque sola ad Galeotas referri debent, ita vt eius sententia, γαλεώτης ξιφίας etiam dicatur; ex sequentibus veró καὶ κύνας φασί, hoc est, *et Canes inquiunt*. illud & Canes, non ad λέγεσθαι, id est appellari, sed solū ad πιαίνεσθαι, hoc est, ad pinguescere, φασί verò, id est ferunt, tum ad πιαίνεσθαι, tum ad λέγεσθαι referendum est. A A' Latinis autem Græcam significationem secutis, *Gladius* vocatur, vt testatur Plinius, inquiens, [i] *Xiphiam, id est Gladium*; Eodémque authore, secundum Hermolai Barbari correctionem, Thomus Thurianus etiam dici videtur; nam cum in veteri Pliniano impresso codice, in piscium catalogo legatur. [k] *Turdus inter saxatiles nobilis, Tynnus Tranus, quem alij Xiphiam uocant*. Hermolaus, vt ipsemet testatur, sic emendauit. [l] *Turdus inter saxatiles nobilis Thomus Thurianus, quem alij xiphiā uocant*; Verùm si rem diligentius perpendamus, non solùm Hermolaus locum non emendauit (sed quod pace tāti viri dictū sit) deprauauit etiā magis. Thynnus. n. corrigi debebat, & non Tomos, quando præter id quod nemo, Tomi nomine, pro pisce vsus est vnquam, si Tomos legatur, Thunnns piscis adeo notus, & celebris, in Pliniano catalogo non haberetur, Tranus deinceps cum verè mendosè legatur, eius loco non Thurianus, vt castigauit Hermolaus, seb Thoreneus restitui oportebat, ita vt hæc sit vera Plinii castigatio, Thynnus, Thoreneus, quem alii xiphiam vocant, quam castigationem nostram manifestissimè comprobant Hesychius & Varinus loco supra citato, dicentes, θοργνὸς ξιφίας ἰχθύς. C

DESCRIPTIO

Gladius [m] *rostro est mucronato*, quo quidem mucrone manifestè adeo à cæteris distinguitur piscibus, vt quiuis vel modico negotio eum ab aliis internoscere queat, vtranque enim maxillam rostratam habet, inferiorem tamen breuem & triangularem, superiorem verò magis osseam duriorem longissimam (bicubitalem nempe aliquando) atque ensiformem; quod testatur etiam Athenæus (Aristotelis testimonio, & si apud Aristotelem id nunquam legerim) his verbis [n] *Gladius, ut inquit Aristoteles, inferiorem rostri partem paruam, superiorem uerò osseam, magnam. æqualem reliquæ ipsius magnitudini habet*; Vnde Oppianus quoque ait.

[o] & Gladio superi fortissima dona Aptarūt mēbris, atque arma horrenda dederunt;
Firmarūt mento iaculū mucrone corusco Erectū, tensūm, duraque in cote politū; D

Scribítque & Aelianus, [p] *Sed quod magnam uel audientium, uel legentium admirationem moueat, in Mucronem rostrum procedit, & rectum porrigitur, sensimque & leniter in longitudinem & crassitudinem augetur, & cum ad cetaceam magnitudinem peruenit, illius Mucro triremis rostro similis est*; Dentibus caret, vt supra citato etiā loco notauit Athenæus; Fauces ossiculis quibusdā horrent; Oculi arbiculati sunt; [q] *Branchiæ* (vt tradit Aristoteles) *octonæ & duplices*. In dorso pinnas duas gerit, superiorem magnam & prope caput, inferiorem exiguam propéque caudam; Corpore tereti est, à capite statim val-

[a] Ael. lib. 12. cap. 63.
[b] Ath. lib. 7. fol. 157. 10.
[c] Ath. lib. 7. fol. 141. 49.
[d] lib. 1. fol. 22.
[e] ibidem.
[f] fol. 1715. 45.
[g] in castig. Plin. et corol. ca. 226
[h] lib. de nominib. pisc. cap. 113.
[i] lib. 32. cap. 2.
[k] lib. 32. cap. 11.
[l] in castig. Plin. et in coro. ca. 226
[m] Plin. lib. 32. ca. 2.
[n] lib. 7. fo. 157. 8.
[o] lib. 2. f. 127. 60
[p] lib. 12. cap. 64.
[q] hist. lib. 2. ca. 13

Eustathij, Hermolai, & P. Gillij lapsus

Hermolaus notatur.

Plinij cod corrigitur.

de craſſo, deinde ad caudam vſque tenuiori ſenſim facto; in cuius extremo ante caudæ
exortum, non ſecus quàm in Thynno, vtrinque eminentia quædam extuberat; Caudam
Thynni etiam inſtar falcatam habet; Non ſquamis, ſed cute tegitur, manibus caudam ver
ſus contrectata, læui; caput verò verſus, aſpera; Ventre eſt argenteo, tergore ex cinera-
ceo nigricante, [r] *Fellis ueſica inteſtinis* (vt Ariſtoteles aſſeuerat) *committitur*, reliquæ partes inter- [r] *hiſt. lib. 2. ca. 15*
næ, ab internis Thũni partibus, de quibus ſuperiore hiſtoria egimus, non differũt; Ad tãtã [s] *lib. 9. cap. 15.*
molẽ excreſcit, [s] *ut* (Plinio authore) *crebrò Delphini magnitudinem excedat.* quãobrẽ & Oppian. cecinit [t] *lib. 3. f. 141. 6.*

Hic gladii immanes & vaſto corpore degunt, Qui ſuperant reliquos ingenti mole natantes.

Plinius [u] *Inter piſces maris peculiares Gladium* connumerat, pelagiúſque eſt, litus rariſſimè adiens; [u] *lib. 32. ca. 11.*
vt Ouidius teſtatur his verſibus.

A [x] Deſcripſit ſedes varias natura profundi, Nec cũctos vna voluit conſiſtere piſces, Nã gaudẽt Pelago, quales Scõbriq; Bouésq; Hippuri celeres, & nigro tergore Milui, Et pretioſus Helops noſtris incognitus vndis, Ac durus xiphias ictu non mitior enſis: [x] *in frag. fol. 36. 19.*

Et Opp. [y] Innumeros addas iſtis, qui à litore lõgè Veliferos habitant fluctus tellure relicta, Sũt celeres Thunni, qui piſces impetu vaſto Pellunt, & Gladii diro mucrone potentes [y] *lib. 1. f. 109. 41.*

Aelianus verò vnus omnium veterum (quod ſciam) non marinum ſolùm ſed fluuiatilem
etiã Gladiũ facit, [z] *Eum inter Danubij piſces recenſens*, ſubdẽsq; , *Capitur in mari & Danubio, quod & ſalſa
& dulci aqua delectetur.* [z] *lib. 12. cap. 64.*

NATVRA, ET MORES.

Ferox & robuſtiſſimus piſcis eſt, vt locis ſupracitatis Ouidius, inquiens.
Ac durus xiphias ictu non mitior enſis, & Oppianus dicens, *Et Gladij diro mucrone potentes*,
teſtati ſunt, qui quidem Oppianus alibi hæc quoque de Gladii mucrone cecinit.

[a] Ferrea nõ ſolũ ſuperare adamantina poſſet Spicula, duricie tanta ſe tollit ab ore, Hoc poſſet durã quéuis cõfringere cautẽ, Tantus ineſt horror conſurgit acumine tãtus, [a] *lib. 2. f. 128. 4.*
B Impetus, & vires tantas in vulnere mittit:

[b] *Ab hoc etiam mucrone naues per foſſas mergi in oceano, ad locum Mauritaniæ, qui Cotta uocatur, non procul à Lyco flu
mine author eſt* (vt Plinius refert) *Trebius niger*; Eius præterea ferociæ Strabo quoq; teſtis eſt, Gla- [b] *lib. 32. cap. 2.*
dii nanque venationẽ pertractãs, hæc ſubdit, [c] *Contingit interdum & remigẽ in ſcapha per magnũ galeota
rũ Gladiũ uulnerari, & cũ inſtar apri beluæ uigeat impetus, aſperrimè fit ipſa uenatio*; idẽ cõprobat Opp. inquiẽs [c] *lib. 1. fol. 23.*

[d] Cum ſunt perfoſſi ſua mẽbra tricuſpide telo Sæpe repellẽtes hoſtem mucrone carinã
Irati penetrant: [d] *lib. 3. f. 141. 14.*

Et Aelianus ſcribens, [e] *Maxima etiam cete propellit & ulciſcitur, non quidem armis ex ferro confectis, ſed natura*
comparatis; vt ii qui magnitudine proceſſerunt, contra nauem mucronem in eam defigentes, ve [e] *lib. 12. cap. 64.*
nire audeant; Quidam gloriantur ſe ſpectauiſſe nauem Bithynę in litus expulſam, atque eiectam
vetuſtate aut vacuitate oneris, atque in eam Gladii caput inſpexiſſe, cuius cum in nauem mucro
nẽ ſuũ defixiſſet, & nullis viribus ipſũ retrahere quiuiſſet, corpus colli neruis retẽtũ fuit & roſtrũ
C *infixũ, ut à principio inciderat, remãſit*; Durũ autẽ adeo atq; robuſtũ mucronatũ, viuẽtis Gladii ro-
ſtrũ, Gladio extincto inualidũ, & inefficacius reddi, opinatur Oppian. vt his verſib. indicat.

[f] Cum Gladii gelidos diſſoluit ſpiritus artus, Corruptus ſubitò languet fortiſſimus enſis,
Cũ domino pereunt vires, telũque relinquũt: [f] *lib. 2. fo. 128. 14*

Carne veſcitur, vt Aelianus quoque aſſeuerat dicens, [g] *Neque modo cũ cibi inopia urgetur mucronati ro
ſtri incurſu piſces interficit atque exeſt. ſed etiam maxima cete propellit, & ulciſcitur*, Stranonéq; (vt ſupra citaui [g] *lib. 12. cap. 64.*
mus) [h] atq; Euſtathio autorib. *Thynnorũ qui gregatim præter Italiã acti elabũtur, & Siciliã attingere prohibẽtur* [h] *lib. 1. fol. 22.*
uenatione pingueſcit. nil tamẽ cũ edere priuſquã mucrone trãsfixerit, author eſt Opp. his verbis. [i] *fol. 1715. 45.*

[k] Non viuũ quicquã, non quicquã morte peremptũ Trigones, Gladiíque vorãt ni ſpicula figãt
Antea, purpureo laniéntque cadauera telo, [k] *lib. 2. f. 128. 11.*

D Cum autem Plinius de paſtinaca loquens ſcribat, [l] *Hanc tamen perſequitur Galeos, idem & alios quidẽ
piſces, ſed paſtinacas præcipuè, ſicut in terra ſerpẽtes Muſtela, tãta eſt auiditas ipſius ueneni*, Gladius ab eo Galeos [l] *lib. 32. cap. 2.*
Strabonem, à quo Galeotis (vt diximus) vocatur, imitato, appellari videtur. [m] *Aſilo, canis ex-* [m] *hiſt. lib. 8, ca. 19*
ortu (vt inquit Ariſtoteles) Thunni & Gladii agitantur, habent enim per id tẽpus ſub pinna ceu
uermiculũ (quẽ οἶστρον id eſt Aſilum uocant) effigie Scorpionis, magnitudine Aranei, infeſtat hoc tanto dolore, ut non minus [n] *lib. 7. f. 151. 13.*
interdum Gladius, quàm Delphinus exiliat, unde fit, ut uel in nauigia ſæpenumero incidat; [n] *Hoc (Ariſtotele citato) confirmat
& Athenæus*, idemq; Plinius ex Ariſtot. mutuatus ſcribit his verbis; [o] *Animal eſt paruum, Scorpionis ef* [o] *lib. 9. cap. 15.*
figie, aranei magnitudine; Hoc ſe & Thynno, & ei qui Gladius uocatur, crebrò Delphini magnitudinem excedenti, ſub pinna

affigit aculeo, tantoque infestat dolore, ut in naues sæpenumero exiliant; Verùm cum in Aristotele, loco proxi
mè citato, *ut non minus interdum Gladius quàm Delphinus exiliat,* habeatur, in Plinio verò præcitato lo *Plinius notatur.*
co, in quo dubio procul Aristotelẽ transcribit, *crebrò Delphini magnitudinem excedenti,* legatur; aut
Pliniũ Aristotelici loci sentẽtiã assecutũ nõ fuisse (quod magis suspicor) aut mẽdosũ locũ
eius esse, ad Aristotelicamq; censuram corrigendum arbitrari debemus; De eadem Gla-
dii canicularibus diebus ab asilo agitatione, hæc cecinit Oppianus,

…b.2. fo. 128, …45. [p]Dum canis ardenti turbatur sydere cęlum,
Et Thunni, & Gladii diro vexantur asilo
Qui fixus madidis illos contundit in alis,
Nõ arcere queunt; nõ hãc propellere pestẽ
Incutit hęc celeres vires, stimulósque feroces
Concitat, armãtur rabie, furiũtque dolore,
Inuictósque agitat pestis furibũda natãtes,
Exhorret vulnus, bacchantur in ęquore lato
Hi torti stimulis incursant nauibus altis,
Et sępe in terrã saliunt è gurgite vasto.
In tanta voluũt luctantia membra dolore.
Et vitam in tanto mutant cũ morte furore,

Cur autem sub pinna potius quàm alicui reliqui corporis parti hæreat asilus, in superi- A
ore historia Thunno dicata, declarauimus.

QVA ARTE CAPIATVR.

…ex. home. 7. Cum Gladii (vti diximus), [q]ac D. etiã Basilius testatur, *immanes sint & horribiles,* haud facilis iucũ
…1. fol. 22. dáue eorum est captura, sed periculosa & atrox, [r]*Quæ circa Scilleum tractum (Strabone authore) sic in-*
stituitur; Manentibus in statione frequentibus remorum duorũ scaphis, speculator quidem cõmu
nis supernę instat, duos singulę scaphę tenent, alter remigat, alter hastam habens manet in pro-
ra; Cum primum verò speculator supereminentiam Galeotę signo indicat, belụę verò supra ma
re pars tertia ęminens fertur scapha propius appellitur; Deinde iacto manu telo, vulnus incu-
tit; tum euulsa fine cuspide de corpore hasta, quod telum sanè est hamatum, vt educi facilè queat,
aptéque infixo ei funiculo, appensum sauciatę acclinant belụę, donec agitata suffugiẽsque lasse-
tur, Tunc in terram subducũt, aut intra scapham accipiunt, nisi prorsus immensum corpus exi-
stat; Quód si in mare telũ exciderit, haud sanè perit, est nãque vel è quercu, vel ex abiete compa- B
ctũ, adeo vt querna grauitate demersũ; deinde in sublime relatũ facilè possit apprehendi, contin
git autem interdũ & remigẽ in scapha per mãgnũ Galeotarũ Gladiũ vulnerari, & cũ instar apri
beluæ uigeat impetus, asperrimè fit ipsa uenatio, consimilẽ Gladii capturã [s]Oppianus etiam scribit.
…3. fol. 141. 3. Capiuntur præterea hamis quoque, vt idem edocet. [t]Postremò & Retibus eos capi idem
…3. fo. 140. 53 Oppianus author est his verbis.

…b. 3. fo. 141. 29 [u]Obliquis septum linis dementia fortem
Interimit piscem, salit atque euadere certat:
Contextas fraudes cedit, nec mente reuoluit,
Quopacto telo sese componat in hostem
Territus in septo retis, totúsque remissus
Est animo donec miserum per litora voluat
Piscator gladiique caput diuerberat hastis
Multis, & piscis peragat crudelia fata:

…b. 11. cap. 2. Verùm Aelianus scribens, [x]*Cum Thynni circumretiti tenentur, Neptuno malorũ depulsori piscatores uota faciũt,* *Oppiani & Aeliani controuersia*
ne Gladius piscis in captiuorum numero sit, Nam sæpe Gladius, qui iam sit ætate confirmata, lacerato reti Thynnorum gregi
irretito ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit, secus sentire videtur, cui nos quoque ceu verisimi-
…b. 3. fol. 135. 13 lia magis asserenti, assentimur, Postremò [y]*Gladios Hippuro falli & capi,* testatũ reliquit Oppian. C

PRAESTANTIA, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

…ib. 12. cap. 64. Natu grãdiores, non secus quàm reliqui cetacei pisces, durã atque insipidã carnẽ ha-
bẽt; Iuniores verò teneriores & sapidiores sunt; Vnde cũ [z]*omni tempore teneros atque gratos esse teste-*
tur Aelianus; de his minoribus intellexisse credẽdũ est; quippe qui sapore vel nobilioribus pi
scibus comparari possint; & si carnis teneritudine, atq; friandi facilitate cum salubriori-
…theu. lib. 7. fo. bus nõ sint cõferendi, eam. n. duritie atq; mollitie mediocrẽ; friabilẽ verò haud multùm
…157. 10. habẽt; & propterea neq; admodũ facile cõcoquuntur (concocti tamẽ multũ nutriũt) neq;
vndequaq; optimũ succũ gignũt [a]. *Archestratus in Byzantio eũ celebrem esse, caudaque maximè commendari* D
testatur, nostro verò iudicio, & experientia, caput eius atq; abdomen partibus cæteris du-
bio procul præferri debẽt; Elixus Gladius (quo etiã modo paratus suauior est) comedi cõ
sueuit; alicubi autem grandiores, non secus quàm Thunni, in frustra dissecti saliri solent.

P 40
G Ζύγαινα
N L Libella.
V Ciambetta

HISTORIA TRIGESIMA OCTAVA

DE LIBELLA

NOMEN.

HIC noſter quadrageſimus piſcis, quem Romæ *Ciambetta*, & in aliquibus Italiæ locis *peſce Martello*, in aliiſque *peſce Baleſtra* (eo quod ſua figura vtrumque repræſentet, aduertendum tamen eſt, non hūc ſed ſeptuageſimum ſextum noſtri ordinis, Romæ *peſce Baleſtra* vocari) ac Maſsiliæ *peis Iouzion* (quod capitis tempora ceu cornicula promineant, Iudæorum more, qui ſic olim Maſsiliæ induebantur) in Hiſpania verò *peis Lino*, & *Toilandalo* vocant; à Græcis ζύγαινα dicitur, ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ. Nam cum ζυγὸς boum iugum, & libram ſiue bilancem, nec non librile tranſuerſum, ex quo lances dependent, ſignificet; his omnibus, ſui corporis forma ζύγαινα piſcis ſimillimus eſt. Cum verò nullus latinorum (quod quidem ſciam) eius meminerit, latino nomine caret. Quamobrem Theodorus Gaza in Ariſtotelis verſione, ζύγαιναν, *Libellam* interpretatus eſt. Verùm cum Libella fabrile inſtrumentum ſit ab Italis *Archipendolo* vocatum, ad cuius ſimilitudinem nequaquam piſcis iſte accedit, Theodorum (ignorata nominis Libellæ proprietate) vti libra bilancem ſignificat, ita Libellam, paruam bilancem ſignificare ratum, ζύγαιναν, *Libellam* vertiſſe ſuſpicor; cum Libram potius, Librilé ve, aut iugum vertere oportebat. Hunc autem piſcem noſtrum, Græcorum ζύγαιναν eſſe, præter id, quod ex eius figura, Græcam nomenclaturam egregiè æmulante, manifeſtè intelligitur; ijs etiam omnibus declaratur, quæ zygenæ à veteribus tribuuntur; vt quæ ei probè reſpondeant. Quamobrem à Petro Gyllio deficiendum eſt, quippe qui hunc piſcem noſtrum ab Ariſtotele non ζύγαιναν, ſed [a] σφύραιναν, à Theodoro verò non *Libellam* ſed *Malleum* appellari arbitratur; ea (vti opinor) coniectura ductus, quòd alicubi (vt diximus) *peſce Martello* vocetur, quódque malleo ſimillimus ſit; qua nos ceu leui & friuola reiecta, nonum noſtri ordinis piſcem σφύραιναν (vt octaua hiſtoria docuimus) hunc verò ζύγαιναν eſſe, procul dubio aſſeueremus. Quem vnà cum Theodoro, ne nomina nouare videamur, *Libellam* vocabimus.

Margin: A — B — *Theodorus notatur.* — *Petri Gyllii error.* — C

[a] *Lib. de nom. piſc. cap. 31.*

DESCRIPTIO.

Quemadmodum Gladius ſuo enſiformi roſtro, ita & Libella ſuo monſtroſiſſimo, ac præter aliorum piſcium ordinem fabrefacto capite, à piſcibus cæteris facillimè dignoſcitur; illud enim non rotundum, non roſtratum, non faſtigiatum, neque in latera compreſſum, quale in piſcibus reliquis eſſe ſolet; ſed (quod ei peculiare eſt) in latera extenſum atque tranſuerſum habet. Cuius quidem frons, anteriórve pars (quæ vtroque clauditur oculo) vti anterius in ſemicirculum ferè extuberat, ſic ita in aciem acuitur, vt dum celeriter piſcis natet, obuios piſces ſecare poſſe credatur. In medio extremæ vtriuſque lateralis partis, capitis, oculi ſunt magni, rotūdi, deorſum potius quàm in latus aut ſurſum ſpectantes. In vtraque præterea vltima frontis parte oculis proxima, oblongum inſculptum eſt foramen, auditui, olfactuíve, aut vtrique (vt arbitror) ſubſeruiens. Os ſubtus inferiore parte permagnum habet, dentibus validiſſimis, acutiſſimis, planis, in latuſque ſerræ modo vergētibus, triplicique ordine digeſtis, armatū; linguam latam, humanæ haud abſimilem; branchias vtrinque in lateribus quinas & detectas, cæterorum Galeorum inſtar; in dorſo pinnas duas, vnam capiti proximam & maiorem, alteram prope caudam & minorē; Binaſque alias vtrinque, priores & maio-

Margin: D

res ad branchias, posteriores verò & minores in medio ventre; post quas rursus alia vnica & parua prope caudam è regione alterius minoris in dorso existentis, imo ventri subest. Cauda pinnis duabus in æqualibus constat, quarum superior vertebris fulcitur, ac multò longior est; inferior verò vertebris caret, breuiórque extat. Corpore rotundo est & oblongo. Vnde iure ab Aristotele [b] *Inter longos pisces numeratur*. Non squamis sed corio tegitur; venter albus est, tergus verò cineraceum. [c] *Fellis uesica iecori adnectitur*, vt Aristoteles etiam notauit; pro spinis cartilagines habet. Quapropter sicuti cartilagineis piscibus annumerandus est, sic inter Galeos etiam reponi debet. Cum longi cartilagineique pisces, Galeodes vel Galei (vt historia trigesima nona declarabitur) communi nomine appellentur. Ad tantam augetur magnitudinem, vt [d] à Galeno, à P. Aegineta, atque [f] ab Aeliano *Inter cete recenseatur*.

[b] Hist. li. 2. ca. 15.
[c] Hist. li. 2. ca. 15.
[d] Clas. 2. fo. 31. A
[e] Lib. 1. ca. 94.
[f] Lib. 10. cap. 2.

A

L O C V S.

Libella vti cetaceus piscis est, ita etiam pelagius & non litoralis; quemadmodum Aelianus quoque testatur his verbis, [g] *Ad litora, aut minimè profunda loca, aut breuia, ex cetaceo genere nullum appropinquat, sed in alto & profundo uersantur. Eximia autem magnitudine existimantur, Leo, Libella, Pardalis, Physiter Pristis, Maltha belua inexpugnabilis, Aries vel ipso aspectu infestissimus, procul enim licet compareat maris procellas & tempestates ciet & agitat.* Idem comprobat & Oppianus inquiens.

[g] Lib. 10. cap. 2.

[h] In littus pauca exiliunt, quę corpore vasto
Sunt, hęc veliferis semper voluuntur inundis;
Magno horrore Leo, post hos horrenda sygęna,
B Panthere varię maculis, Ranęque furentes,
Atque Melanthion gentes, & dente timenda
Pristis, lętiferum Lamnę fędumque barathrum,
Mollicie nomen Maltę quę ferre videtur,
Cornu aries pugnax, & sacrum pondus hyenę,
Atque pudenda canum gens & furibunda propago.

[h] Lib. 1. fol. 112. 48.

Quamobrem cum haud longè à litore piscari soleant piscatores, eas perrarò, & minores solùm (vt quæ fortuitu ad litus adnatarint) capi videmus.

N A T V R A E T M O R E S.

C Terribilis piscis est Libella, vt supracitato loco Oppianus etiam & [i] D. Basilius asseuerant; atque robustissimus, vt idem quoque Oppianus confirmat dicens,

[i] Hex. Hom. 7.

[k] Et quis vastus aper superabit robore Lamnam?
Qui tantùm fului pręstant virtute Leones?
Quantùm sub fluctu fertur pręstare Sygęna.

[k] lib. 5. fol. 155. 40.

Non solùm enim pisces reliquos etiam magnos, atque natantes homines, si qui obuij occurrant, suæ frontis acie vulnerare ac subuertere, sed amplo etiam ore & valde denticulato dilaniare solet. Vnde qui piscãdi, aut quauis alia causa lõgius à litore per pelagus natant, non ab re eam exhorrescunt. Aeliano authore, [l] *cum sit aspectu infausto, infelicique, non est prospera nauigantibus.*

[l] Lib. 10. ca. 2.

V T S A P I A T E T N V T R I A T.

Vbi capitur Libella, vilissimus piscis habetur, eoque solùm infimæ plebis homines
D vescuntur, nec in meritò cum Galeno etiam authore, [m] *durus & insuauis sit*. Et vt idem alibi scribit [n] *Non secus quàm reliqua cete ex quorum numero est, duram & praui succi atque excrementitiam carnem habeat; Quapropter sale prius condientes, ipsis ut plurimùm utuntur, alimentum, quod ex ipsis in corpus distribuitur, ea salsura tenuius efficientes, eoque coctioni, & sanguini faciendo accommodatius; Nam recens horum caro nisi ualde probè concoquatur, crudorum succorum copiam magnam in uenis congerit.* Hoc idem [o] Paulus quoque Aegineta, Galenum vt sui moris est sequutus, confirmat.

[m] Clas. 2. fo. 30. B. C.
[n] Clas. 2. fo. 31. A
[o] Lib. 1. cap. 94.

P 41

N { G. κύων γαλεός. L. Ca…galeus. V Caniola. }

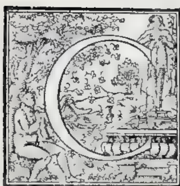
P 42

{ G ἀλώπηξ I. V… V P… }

R 11

130.

HIPPOLYTVS SALVIANVS
HISTORIA TRIGESIMA NONA, DE CARTILAGINEIS.

VM quadrageſimus primus piſcis noſter, atque plerique alij
ſequentes, cartilaginei ſint; priuſquam eorum peculiares ag-
grediamur hiſtorias, de cartilagineorum natura generaliter
pertractandum duximus. [a] *Cum itaque* (Ariſtotele teſte) *Anima-* [a] H. A. Lib. 1. cap. 4. Lib. 4. ca.
lium alia ſanguinea, alia verò exanguia ſint; quemadmodum exanguia in quatuor prima
genera diuiduntur(In mollia, quę foris carne molli obducta ſolidum
intus, modò ſanguinei generis, continẽt , vt Loligines, Lolii, & Se-
pię ; In cruſtata , quę cruſtis tenuibus operiuntur , & partem ſolidam
E foris,mollem verò & carnoſam intus continent atque durũ tegmen non fragile ſed colliſile ha
bent,vt Cancri,& Locuſtę ; In teſtata,quę ſilicea teſta concluſa muniuntur,hoc eſt,quibus pars
carnea intus , ſolida foris fragilis atque ruptilis , non colliſilis eſt , quale genus Concharum &
oſtrearum eſt ; Et in inſecta (quorum multa & varia ſunt genera) quę, vt nomen ipſum indicat,
inciſuras parte ſui vel ſupina vel prona vel etiam vtraque habent; nec oſſeum quicquam diſcre-
tum aut carneum , ſed quiddam inter hęc ipſa medium continent; quippe quę corpore pariter
intus foriſque duro conſtent) Ita etiam ſanguineorum quamplurima genera ſunt , vt homo,
equus,auis,piſcis,cetus,& denique omnia,quę aut perfecta pedibus carent, aut binis quaternís ve
pedibus ambulant. Et vt idem præterea auctor eſt; [b] *ſanguinea omnia dorſi ſpina conſtant; cætera oſſa aliis* [b] Hiſt. Lib. 3. cap. 7.
inſunt , aliis deſunt ; Vt enim partes corporis quę habentur , ita oſſa quoque ad partes accom-
modata habentur . [c] Spina enim eſt , quod lõgitudinẽ ac rectitudinẽ cõtinet animalium. Sed [c] De Part. Lib. 2. cap. 9.
cũ corpus inflecti per animalis motũ neceſſe, ſit ita conſtat ; vt & vna ſit propter cõtinuitatẽ &
multipartita propter vertebrarũ diſtĩctionẽ. [d] Eſt nãque vertebrarũ cõpages à capite ad coxas [d] Hiſt. Lib. 3. cap.
F exporrecti ; [e] Ex qua cętera oſſa , in omnibus iis quę oſſa habent , oriuntur & continuantur ; [e] De Part. Lib. 2. cap. 9. Hiſt. Lib. 3. cap. 7.
Nec ab re addidit in omnibus ijs, quæ oſſa habẽt; nã vti dorſi ſpina in aliquib⁹ anima-
libus oſſea, in alijs ſpinea, in nõ nullis verò cartilaginea eſt; ſic in illis oſſa, in alijs ſpi
næ, ĩ his verò cartilagines ſunt,quæ ex ſpina enaſcũtur, aut ei cõtinuãtur, atq; per cor
pus reliquũ ad cæteras ſubſtinẽdas partes diſtribuũtur . Quod quidẽ nõ ſolùm verũ eſ
ſe,ſed qua etiã ratiõe factũ ſit,edocet Ariſtoteles . Poſtq̃ enim declarauit sãguinea atq;
viuipara aĩalia ob robur quo pollẽt, oſſibus cõſtare ; ſubdidit; [f] *Sanguineis autẽ non viuiparis na* [f] De Part. Lib. 2. ca. Hiſt. Lib. 3. cap. 7.
tura aliquãtũ degenerat,vt volucribus,quãuis enim habeãt oſſa, tamẽ imbecilliora ; Inter piſces,
ſpinã,qui oua pariũt,habent ; ſerpentibus etiã natura oſſium ſpinacea eſt, pręterquã magnis ; ro
bur enim eorũ validiora exigit firmamẽta; eadẽ qua & viuiparis ratione.At cartilaginea nomi-
ne, ſpinã ex cartilagine habẽt, motũ enim eorũ eſſe molliorẽ neceſſe eſt ; itaque fulcimẽti genus
nõ rigidũ ſed mollius eſſe oportuit . Adde quod terrenã omnẽ materiẽ ad eorũ cutẽ cõficiẽdã
G natura absũpſerit ; pluribus autẽ locis ſimul tantũdẽ exuperãtię diſpẽſare natura nõ poteſt; quo
niã etiã in viuiparo gẽere oſſa cartilaginoſa cõplura habẽtur, ſcilicet in iis quibus expedit molle
mucosũque eſſe , quod ſolidũ habetur , ratione carnis obductę ; vt auribus ac naribus eueniſſe
apertũ eſt ; prominẽtiora enim ſi rigida ſint, frangi celeriter poſſent . Natura verò eadem oſſis
& cartilaginis eſt , quãquam pluris minoriſque ratione intereſt ; quapropter neutrũ pręciſum
recreſcere poteſt.Vacãt medulla cartilagines terreſtriũ aĩaliũ diſcreta;quod enim in os diſcretũ
cõtinetur,id mixtũ per totũ facit, vt cartilago res mollis mucoſáque cõſtituatur.At in cartilagi
neo gẽere,ſpina dorſi,quãuis cartilaginoſa,medullã habet;vicẽ ẽim oſſis hęc pars tenet ĩ eo gẽere.
Quib⁹ quidẽ verbis,nõ ſolúm cartilaginea reperiri aĩalia,ſed eò etiã ab alijs sãguineis
aĩalib⁹ differre,quòd cũ cætera aut oſſib⁹ aut ſpinis fulciãtur,hæc cartilaginib⁹ ſtabiliũ
tur,manifeſtiſſimè patet. Aĩaduerti aũt debet,quòd licet aĩalia tũ oſſa,tũ ſpinas habẽ-
tia,tũ terreſtria tũ aquatilia reperiãtur [g] (*vti enim Delphinus ĩter aquatilia nõ ſpinas, ſed oſſa ; ita inter ter* [g] Hiſt. Lib. 3. cap. 7. De Part. lib. 2. cap.
H *reſtria minores ſerpẽtes nõ oſſa, ſed ſpinas habẽt*)Cartilaginea tamẽ, aquatilia tãtùm ſunt. Nullũ enim
hucuſq; terreſtre atq; ſãguineũ aĩal, cartilagineũ vidim⁹. Quẽadmodũ autẽ cartilago à
Græcis χόνδρος dicitur;ita etiã antiquit⁹ cartilaginea aĩalia [h] χονδρακανθα, id eſt, cartilagi [h] Hiſt. Lib. 3. cap.
neã ſpinã habẽtia,dicta fuere primùm.Deinceps veró Σελάχη, Σελαχώδη, & Σελάχια,voca
ri cœperũt.Nã vt Plini⁹ teſtatur, [i] *Cartilaginea græcè in vniuerſũ ſelache appellauit Ariſtoteles primus, hoc no* [i] Lib. 9. cap.
mine eis impoſito, nos diſtinguere nõ poſſumus, niſi cartilaginea appellare libeat . Cur autẽ ſic appellata fuerint,
Galen⁹ declarat ĩquiẽs, [k] *Cartilagineorũ aĩaliũ cutis eſt aſpera, ac noctu ſplẽdicãs,ideoque nõnulli ἀπὸ τοῦ σέ* [k] Claſ. 2. fol. 31.
λας ἔχειν, hoc eſt, quia ſplẽdorẽ habeãt, σελάχια ipſa aiunt fuiſſe nominata. Latinè verò vt ex præcitato Pli
nij loco colligi licet,cartilaginea vocãtur.Quorũ plura gẽera ſunt;ſed priuſq̃ ea diſtin
guam⁹,ac de eorũ vnoquoq; ſeorsũ atq; gẽeratim ptractem⁹; de ijs, quæ cõmuniter ip
ſis vel ĩſunt,vel à veterib⁹ tribuũtur,diſſerẽdũ eſt. Ariſtotele igitur authore , [l] *Cartilaginea* [l] Part. Lib. 4.
ſquamis carent, ſed aſpera cute muniuntur, quoniã ſpina cartilaginea conſtãt; terrenã portionem natura inde ad cutem tranſ-

tulit, inque eius aspertatem absumpsit. Idem Galenus etiam loco supra citato asserit dicens; [m] *Cartilagineorum animalium aspera est cutis.* Verùm sicuti cartilaginea singula verè squamis carēt, sic haud ea omnia aspera cute operiuntur (& si reuera maximæ eorum parti id conueniat) Rana nanque marina, Torpedo, Pastinaca, Aquila, Læuiraia, & Læuis mustelus (vt in peculiaribus eorum historijs patebit) non aspera, sed læui cute teguntur. Vnde iuré alibi dixit Aristoteles; [n] *Cartilagineorum alia aspera, alia læuia sunt.* Et vt idem author est, [o] Sunt discrimina in animalibus; Aliis enim os ante & pronum est, aliis infra parte supina; vt Delphinis & cartilagineo generi. Quam ob rem hęc nisi conuersa resupinentur, cibum corripere nequeunt; quod natura non modò salutis gratia cęterorum piscium fecisse videtur (dū enim se se ista conuertunt; mora intercidit, qua piscis, quem insectantur, euadere possit; nam omnia id genus rapina piscium viuunt) verùm etiam ne nimis suam deuorandi auiditatem explerent; cum enim facilius caperent, breui per immodicam satietatem perirent; Et pręterea cum rostrū *eorū structura tereti ac tenui sit; facilè scindi in oris hiatū nō potest.* Verùm haud quaquā cartilaginea singula supina parte os habent; cum Lampetræ, Ranæ marinæ, atque Squatinæ (vt in eorum historijs explicatur) non subtus in supina parte, sed ante in extremo rostro os sit. Vt etiam ab Aristotele proditum est; [p] *Branchias detectas habet genus omne cartilagineū, causa est, quòd* cartilagine tum earum tegmenta constant. Genus autem hoc omne cartilagineam habet spinam; motus etiam cartilaginei generis lentus pigerque est; quoniam non spina aut neruo corroboratur. Contra genus spinatum celeriter fertur. Tegmentum autem quod branchias operiat, celeriter moueri oportet, cum brāchiarum natura quasi ad spirandi vsum piscibus data sit. Quā ob rem in spinatis non modo tegmentum verùm etiam ipsi brāchiarū meatus contrahūtur *ut celerius agatur.* Et alibi idem tradidit [q] *Quæ tegumento carent, cartilaginea dico, iis si plana sunt, parte inferiore, supinàque branchiæ habentur, ut Torpedini & Raiæ; sed si oblonga sint, eorum lateribus adhærent, ut in quouis mustelino genere cernitur.* Vt verò paulò infra subdidit; [r] *In mustelino genere branchiæ duplices & quinæ utraque ex parte sunt.* Quod quidem non solùm in mustelis, sed in planis etiam verissimum est. Scriptum quoque reliquit Aristoteles; [s] *Differunt non nulli mares cartilaginei generis à suis fæminis; eò quòd maribus bina quædam circa excrementi ostium pendent, quibus fœminæ carent; ut perspici in genere mustelorum potest; in his enim, quod dixi, omnibus est.* Conspiciuntur autem bina illa ex ano pendentia, non in mustelis solùm, sed & in planis etiā. Eodem teste, [t] *Cartilaginei iecur duplicatum habere uidentur.* Et alibi, [u] *Iecur è uisceribus adipeum non nullis consistit, ut inter aquatilia cartilagineis; quorum iecinoribus colliquatis oleum facimus; ipsa tamen cartilaginea nullo discreto adipe carni, uentri'ue adhærente pinguescunt.* Vt præterea idem prodidit Aristoteles, [x] *Pisces qui oua pariunt, uuluas bifurcatas habent, atque inferius positas; cartilaginea uerò ea specie potius habent, qua aues, sed interest, quòd oua non iuxta præcordia omnibus, sed infra non nullis per spinam consistunt, unde aucta in alium transferuntur locum.* Et rursus infra subdidit, [y] omnia cartilaginea simul & oua parte superiore circa pręcordia continent complura, alia minora alia maiora; & inferiore animalia iam exclusa; vnde fit vt genus id pisciū sępius in mense & pariat & coeat; quippe quod non vniuersa edere soleat, quę conceperit; sed particulatim repetēs sępe, & diu peragens; vt dum superius oua contrahit, inferius concoquat atque perficiat. Alibi verò sic testatum reliquit; [z] *Cartilaginoerum nec fœminæ suos conceptus, neque mares suum semen* spargere visuntur; cum generis non viuipari pisces fœminę oua, & mares semen spargere soleāt; causa veró est, quòd genus cartilagineum semine minime abundat; vuluas etiā fœminę ad septū positas cōtinēt; ęque enim mares à maribus, & fœminę à fœminis differunt; sunt enim cartilaginei *minus copiosi genitura.* Et alibi dixit; [a] *superfœtant cartilaginea genera, & ferunt uterum mensibus complurimum* senis. Et cum tempus pariendi instat, repetunt litus & vada, pelago & alto relicto gurgite; ut *neque tepore careant, & progeniem tutius collocent.* Et vt rursus alibi; [b] *cartilaginea & uiperæ cum intra se oua* generent, mox animal foras pariunt; perfectum generant ouum, ita enim ex ouo animal gignitur, ex imperfecto autem nullum. Non extra hęc pariunt oua, quia natura frigida sunt, nó quia *calida, ut quidam uolunt.* Idem, & alio loco testatus est dicens, [c] *Pariunt oua omnes qui squama conteguntur, animal omnes qui genere cartilagineo continentur, excepta rana.* Quod sic ex eo transcripsit Plinius, [d] Et cum cęteri pisces oua pariant, cartilagineum genus solùm, vt ea quę cete appellant, animal *parit; excepta, quam Ranam uocant.* Postremò vt supra etiam citauimus, teste Aristotele, [e] *Cartilaginea omnia rapina piscium uiuunt, nec cibum corripere queunt, nisi conuersa resupinentur.* Quod sic transcribitur à Plinio, [f] *Omnia autē carniuora sunt talia, & supina uescuntur, ut in Delphinis diximus.* Et ut idē testis est Aristoteles, [g] *Omne cartilagineum genus latet diebus frigidissimis.* Apud verò Athenæum [h] Diphilo authore, *cartilaginea omnia carnem concoctu difficilem habent, succumque flatuosum gignunt, assiduusque & diuturnus eorum usus uisum hebetiorem facit.*

[m] Cas.2.fol, 31. A
[n] Hist. lib.2. cap. 13.
[o] Part. lib 4. cap. 13.
In Aristotelem animaduersio.
[p] De part. lib. 4. cap. 13. Hist. lib. 2. cap. 13. & lib. 1. cap. 5.
[q] Hist. lib. 2. cap. 13.
[r] Hist. lib. 2. ca. 13.
[s] Hist. lib. 5. cap. 5.
[t] Part. li. 3. ca. 7.
[u] Hist. li. 3. ca. 17.
[x] Hist. li. 6. ca. 10.
[y] Hist. li. 6. ca. 10.
[z] De gene. lib. 3. cap. 7.
[a] Hist. li. 6. ca. 11.
[b] De gene. li. 1. ca. 10. li. 3. ca. 1. Hist. li. 6. ca. 10.
[c] Hist. li. 2. ca. 13. de gene. lib. 3. cap. 1.
[d] Lib. 9. cap. 24.
[e] De part. lib. 4. cap. 13.
[f] Lib. 9. cap. 24.
[g] Hist. lib. 8. cap. 15.
[h] Lib. 8 fol. 177. 46.

A B C D

CARTILAGINEORVM GENERA.

His ſic declaratis, iam cartilagineorum genera diſtinguamus. Cum igitur Ariſtoteles (vt ſupra etiam citatum fuit) dixerit; [i] *Quæ tegumento branchiarum carent, cartilaginea dico, iis ſi plana ſunt parte inferiore ſupinaque habentur branchiæ; ut in Torpedine & Raia; ſed ſi oblonga ſunt, eorum lateribus adhærent, ut in quouis muſtelino genere cernitur;* cartilagineos piſces in planos & longos partitus eſt. Qui autem, & quot ſint plani & cartilaginei, in hiſtoria quadrageſima quinta explicabimus. Nunc verò de longis (de quibus, priuſquam de planis, pertractamus) diſ-

E ſerere oportet. Longi igitur & cartilaginei piſces (nam longi quoque & ſpinoſi reperiuntur, vt illi ſunt, quos in libri huius principio exhibuimus) illi ſunt & dicuntur, qui cum ſpinarum vice cartilagines habeant, corpus non latum & planum (vt cartilaginei & plani) ſed longum & rotundum habent. Quorum et ſi non vnum, ſed multiplex (vt infra declarabimus) genus ſit; omnes tamen communi & generali vocabulo ab Ariſtotele modò [k] γαλεοὶ, modò [l] γαλεοειδεῖς, modò [m] γαλεώδη; à [n] Galeno verò γαλεοὶ, & γαλεώνυμοι, appellantur. Quæ nomina à figura, vel habitu muſtelæ terreſtris animalis, indita videntur; vnde & Theodorus muſtelos & muſtelinum genus vertit. Latinorum autem nullus (quod ſciamus) præter Plinium, horum piſcium meminit; Cum enim Ariſtoteles, Raia, Paſtinaca, atque Squatina recenſitis, ſubderet, [o] *Cartilaginea verò præter ea quæ numerauimus, ſunt Bos, Lamia, Aquila, Torpedo, Rana, omneque genus muſtelorum;*

F eandem ſententiam ſic tranſcripſit Plinius, [p] *planorum piſcium alterum genus eſt, quod pro ſpina cartilaginem habet; ut Rataæ, Paſtinacæ, Squatinæ, Torpedo, & quos Bouis, Lamiæ, Aquilæ, Ranæ, nominibus græcis appellant; quo in numero ſunt Squali quoque, quamuis non plani;* in quo quidem loco, ſicuti muſtelorum ſiue galeorum piſcium mentionem feciſſe Plinium certiſſimum eſt; ſic num Galei, Squali (vt in codicibus eius legitur) ab ipſo dicti fuerint, iurè dubitari debet. Nam cum Squalus [q] M. Varronis, [r] Columellæ, & [s] Plinij Valeriani Medici (qui ſoli, vt in hiſtoria decima ſexta declarauimus, eius meminerunt) teſtimonio, *certa quædam ſpecies piſcium ſit, fluuiatilis atque dulcis aquæ alumna;* haud rationi conſentaneum videtur, γαλεὸν piſciũ genus, atque marinorum piſcium, Squalum vocari à Plinio. Adde quod cum alibi apud eundem Plinium legatur [t] *Sargi, Torpedo, Squali, circa æquinoctium pariunt;* ibi quoque

G Squali, pro Squatina, dubio procul mendosè habetur; vt in hiſtoria noſtra quinquageſima manifeſtiſſimè monſtrauimus. Vnde & illud Ariſtotelis [u] καὶ πάντα τὰ γαλεώδη, id eſt, vt vertit Theodorus, omneque genus muſtelorum; non Squali, ſed græco ſeruato vocabulo, Galei vertiſſe Plinium; temporis verò tractu, deprauantibus ſcriptoribus, Galei in Squali (accedente etiam lapſus facilitate) perperam abijſſe; certè credimus. Eſt hic tamen animaduertendum (ne nominum decipiamur ſimilitudine) [x] γαλεὰς Straboni, [y] & *Galeos* Plinio, *non genericum ſed ſpecificum nomen eſſe; Gladiumque piſcem ſignificare;* vt in hiſtoria trigeſima ſeptima declarauimus. Galeorum autem plura eſſe genera (vt diximus) non ſolùm Ariſtoteles, Oppianus, Galenus atque Athenæus teſtantur; ſed illa etiam numerant. Ariſtoteles enim [z] Σκύλιον, ſiue νεβρίαν, ἀκανθίαν, ἀλώπεκα, λεῖον

H [a] ἀστερίαν & κύνα; [b] Oppianus κύνα, σκύμνον, λεῖον, ἀκανθίαν, ῥινὴν, ἀλώπεκα, & ποικίλον; [c] Athenæus, ἀστερίαν, ἀκανθίαν, λεῖον, ποικίλον, σκύμνον, ἀλωπεκίαν, & [d] γαλεὸν ῥοδιακὸν; Galenus verò γαλεξίαν; galeorum genera fecere; dequibus omnibus ſeorſum & generatim iam pertractabimus, ab ipſo γαλέου κυνὸς, id eſt, galeo cane, exordientes.

Plinii locus corrigitur.

[i] Hiſt. lib. 2. cap. 13.
[k] Hiſt. lib. 5. cap. 10.
[l] Hiſt. lib. 6. cap. xi.
[m] Hiſt. lib. 5. cap. 5.
[n] Claſ. 2. fol. 30, B
[o] Hiſt. lib. 5 ca. 5.
[p] Lib. 9. cap. 24
[q] Lib. 3. de re ruſt. cap. 3.
[r] Lib. 8. cap 16.
[s] Lib. 5. de re med. cap. 43.
[t] Lib. 9. cap. 51.
[u] Hiſt. lib. 5. ca. 5.
[x] Lib. 1. fol. 22.
[y] Lib. 32. cap. 2.
[z] Hiſt. li. 6. ca. 10.
[a] Hiſt. lib. 6. cap. xi.
[b] Lib. 1. fol. 10. 25. græc.
[c] Lib. 7. fol. 147. 29.
[d] Lib. 7. fol. 147. 37.
[e] Claſ 2. fol. 30. B

HISTORIA QVADRAGESIMA
DE CANE GALEO.

CANVM PISCIVM GENERA, ET NOMENCLATVRAE.

VM de cane Galeo (in præſente hiſtoria) atque de Catulo
(in quadrageſima quarta) agendum ſit; vt limatior redda-
tur pertractatio; commonere primùm oportet; Canum piſciũ A
non vnum, ſed tria eſſe prima genera; vt Aelianus teſtatur in-
[a] Lib.xi.cap.8. quiens; [a] *Canicularum marinarum tria ſunt genera quarum maximæ quædam inter
cete robuſtiſſima numerantur; ex reliquis duobus generibus, aliud Galeos, aliud centrina
appellari ſolet; quod colore uarium eſt, Galeus nominatur; reliquum genus qui
centrinas appellauerit, non errabit; eis innati ſunt aculei duri, & aduerſus omnia reſiſtentes; quorum alter in capitis
ſummo uertice, alter in cauda eſt, atque uenenatum quiddam habent. Poſtrema duo genera paruarum canicularum in
cœno capiuntur.* Quod Oppianus etiam comprobat, ſic Aeliani ſententiam tranſcribens.

[b] Lib.1.fol.112.56.

[b] Atque pudenda Canum gens & furibunda propago,
Diuiſa in gentes ternas; hęc horrida viſu,
Cum Cetis numerata furit per marmoris vndam;
Quę reſtant alię cœno merguntur in alto;
Pugnaces inter piſces centrina vocatur B
Altera, quòd ſtimulis credatur noxia nigris.
Tertia dicetur Galeorum nomine turba.
Aſt galeis alias gentes numeramus, Acanthas
Lęueſque, & Catulos, Squatinas adiungimus iſtis
Vulpes, & Varios; cœno merguntur in alto.

Quorum authorum teſtimonio, primum Canum genus (vt patet) aliorum omni-
um ferociſſimum atque maximum eſt; vnde inter Cete iurè connumeratur; ab eiſque
[c] Lib.1.fol.22. à [c] Strabone, atque à pleriſque alijs, ſimpliciter generis nomine, κύων; à Theophra-
[d] Lib.4. de plan. cap.8. ſto [d] καρχαρίας; à [e] Nicandro verò colophonio in linguis, non ſolùm καρχαρίας, ſed λαμία
[e] Athe.lib.7.fol.153.12. etiam & Σκύλλα vocatur. Cuius primi generis iconem, hiſtoriamq́ue vniuerſam, in ſe
In q.fol.1714.36. cundo libro noſtro (inter reliqua cete) exibebimus. Secundum ab aculeis, quibus
horret, quoſq́ue Græci κέντρα appellant, κεντρίνης dicitur; cui hiſtoriam quinquageſi- C
mam tertiam dicauimus. Tertium ex Galeorum piſcium eſt cenſu. Et licet Oppia
nus Aelianum tranſcribere videatur, haud tamen vterque vnum & eundem piſcem,
tertium Canum genus facere videtur. Aelianus enim, cum illud colore varium eſſe
teſtetur; non noſtrum quadrageſimum primum piſcem (cuius nunc pertractamus
hiſtoriam) qui haud varius eſt, ſed potius quadrageſimum quintum verè varium at-
que ab alijs Σκύλιον & Σκύμνον appellatum, tertium Canum genus conſtituere videtur
(vt in hiſtoria etiam quadrageſima quarta declarabimus) Oppianus verò, cum ſuum
tertiũ Canum genus, variũ non faciat atq; ἀπὸ τοῦ Σκύμνου, id eſt, à Catulo diſtinguat,
vt ex verbis eius ſupra citatis, clarè conſtat, piſcem noſtrum quadrageſimum primũ,
& non quadrageſimum quintum, tertium Canum genus facit.

D

PISCIS NOSTRI QVADRAGESIMI PRIMI NOMEN.

Noſter itaque quadrageſimus primus piſcis, quem Romæ communi quibuſdam
etiam alijs Galeis nomine (Spinaci ſcilicet & Læui) *peſce palombo*, & propria nomencla-
tura *Canoſa* nuncupant; Maſſiliæ verò *pal*, & Græci noſtri temporis Σκυλλόψαρο appellant;
tertium Canum genus eſt Oppiani; quem vti loco ſupra citato, ſimpliciter Galei no-
mine vocauit; ſic alibi, vt eum, tum ab alijs galeis, tum à reliquis duobus Canum ge-

neribus distingueret, Canem galeum appellauit, inquiens, [f] *γαλεοί τε κύνες, καὶ φῦλα κελαι-* [f] Lib 4. fol. 44
νῶν κεντροφόρων, hoc est. Et galei canes, & gentes nigris aculeis armatæ; & non vt vertit 40. græce.
Lippii lapsus. Lippius, *Et galei & Catuli*. Aristoteles verò cum neque primũ, vt in historia carchariæ di
cata (quæ libro nostro secundo habetur) neque secundum Canum genus, vt in quin-
quagesima tertia historia declaratur, cognouerit; hunc eundem piscem nostrum sim
pliciter *κύνα* vocauit, scribens, [g] *Mustelt igitur genusque omne mustelinum, ut Vulpecula & κύων*, id [g] Hist lib. 6. cap.
est, Canis, *& plani, ut Torpedo, Raia, Læuirata, Pastinaca, modo quo diximus, gignunt animal, cum intra se oua* 11.
pepererint. Nec est, vt dicamus, aut primum, aut secundum, potius quàm tertium canũ
genus, ab eo *κύνα* vocari; quando canis eius, vt ipsius verba demonstrant, ex galeo-
E rum sit numero; primum veró & secundum canum genus, galeis non adnumerentur.
Nec etiam iure asserere possumus (vt alicui videri posset) *Σκύλιον*, cuius pouló ante mẽ
tionem fecerat Aristoteles, *κύνα* ab eo appellari; cum ipse synonymis vti nominibus
non consueuerit. Vnde cum Aristotelis *κύων*, ab eius *σκύλιον*; Oppiani verò *κύων γαλεός*,
ab ipsius *σκύμνου* distinguatur; non ab re hunc piscem nostrum, illorum *κύνα γαλεὸν* esse
asseueramus; quando præter id, quòd tum Romana, tum Græca vulgaris eius no-
menclatura id efficaciter admodum innuunt (vulgò enim vt diximus, Romæ Cano-
sa, & à Græcis nostri temporis *σκυλλόψαρο* vocatur) si hunc, canem galeum non feceri-
mus; neque vllus alius piscis, qui canis galeus censeri possit, proferri; neque aliud no
men, ex illis, quæ à veteribus tributa sunt galeis piscibus, huic adaptari poterit; cum
F ea omnia suis accommodata sint piscibus; vti in peculiaribus eorum historijs patet.
Huius autem piscis, & si Aristoteles, atque Oppianus (vt declarauimus) meminerint,
Latinorum tamen nullum mentionem eius fecisse scimus. Nam cum Virgilius dicat;
[h] *Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis*; non de cane nostro galeo, sed de primo canum ge- [h] Aegloga
nere intelligit; vt in Carchariæ historia declarabitur, atque ex verbis eius cõijci potest. 6.
Plinium verò caniculæ mentionem facientem, non hunc nostrum canem galeum, sed
primum etiam canum genus, caniculam nuncupare; certissimum est. Primùm enim
[i] *Caniculam ipsam inter cete atque marinas beluas connumerat*; ad quam molem hic piscis noster non [i] Lib. 32. cap.
excrescit. Scribit præterea, [K] *Canicularum maxima multitudo circa eas* (scilicet spongias, de eis 11.
enim loquitur) *urinantes, graui periculo infestat; ipsi ferunt & nubem quandam crasescere super capita, planorũ* [K] Lib. 9. cap.
piscium similem, prementem eos, arcentemque à reciprocando; & ob id stilos preacutos lineis 46.
G annexos habere se se; quia nisi perfossę ita non recedant, caliginis & pauoris, vt arbitror, ope
re. Nubem enim & nebulam (cuius nomine id malum appellant) inter animalia haud vllam
comperit quisquam. Et cum caniculis atrox dimicatio; Inguina & calces omnemque cando-
rem corporum appetunt. Salus vna in aduersas eundi, vltroque terrendi; pauet enim homi
nem ęquè ac terret. Et sors ęqua in gurgite, vt ad summa aquę ventum est, ibi periculum an-
ceps, adempta ratione contra eundi dum conetur remergere; & salus omnis in sociis, funem il
li religatum ad humeris eius trahunt, hunc dimicans, vt sit periculi signum, lęua quatit, dextra
apprehensa stilo in pugna est; modicus aliàs tractus. Vt prope carinam ventum est; nisi pręce
leri ui repente rapiant, absumi spectant; Ac sępe iam subducti, è manibus auferuntur; si non tra
hentium opem, conglobato corpore in pilę modum, ipsi adiuuere. Protendunt quidem triden
tes alii, sed monstro solertia est nauigium subeundi, atque ita è tuto pręliandi. Omnis ergo cu
ra ad speculandum hoc malum insumitur. Quæ haud quaquam huic pisci nostro tribui possunt;
H quippe qui neque tam ferox & audax est, neque præceleri adeò rapina vti potest; cum [l] Lib. 9. cap. 24.
os supina parte habeat. Et propterea (Plinio etiam authore) [l] *non nisi supinus uescatur, cæte*
rorum cartilagineorum, atque Delphini instar; cuius Delphini, sic idem alibi testatum reliquit, [m] Lib. 9. cap. 8.
[m] *Ac nisi multùm infra rostrum os illi foret medio penè in uentre, nullus piscium celeritatem eius euaderet; sed affert mo-*
ram prouidentia naturæ; quia nisi resupini atque conuersi non corripiunt. Postremò cum Theophrastus
de rubro mari pertractans, inquiat; [n] *Mare hoc beluis refertum, pluresque Carcharias* (siue vt vertit [n] Lib. 4. de Hist.
Theodorus, caniculas) *habet; in tantùm, ut nare tutum non sit*; hunc eius locum transcribens plan. cap. 8.
Plinius Carchariam interpretatus est caniculam, dicens; [o] *Caniculis referta; ut uix prospicere è*
naui tutum sit, remos plerunque ipsos inuadentibus. Quam ob rem cum hic piscis noster, *κύων γαλεός* [o] Lib. 13. cap. 25.

græcè appellatus, latino nomine careat; nos græcam imitantes nomenclaturam, *Canem galeum* eum vocabimus.

DESCRIPTIO.

Etsi canis galeus, tum galeorum, tum canum genere, cum Catulis conueniat; corporis tamen forma, colore, atque magnitudine, reliquis galeis similior est quàm Catulis. Rostrum enim acutum habet & rotundum; oculos mediocres, & oblongos; & post eos bina foramina, vtrinque vnum, auditui inseruientia. Os in supina parte extat, valde denticulatum; & ante ipsum, duo alia foramina olfactui dicata, in sculpta sunt; vt in capitis Icone seorsum expicta, videre est. Branchias quinas vtrinque & detectas in lateribus habet; quas binæ pinnæ, vtrinque scilicet vna, sequuntur; aliæque rursus duæ supina parte, ex vtroque nempe podicis latere vna, exoriuntur. Præter quas, maribus (vt in historia trigesima nona explicatum est) duæ appendices, vtrinque vna, ex podice pendent. In dorso binæ etiam singulares pinnæ eriguntur, prior & maior, in eo ferè medio; posterior & minor, caudæ proxima; è cuius regione altera etiam singularis imo ventri hæret. Cauda in geminam & inæqualem pinnam degenerat; superior nanque pars eius maior, inferior verò minor est. Corpus totum oblongum est & rotundum; à podiceque in extremam vsque caudam sensim gracilescit. Non squamis sed corio tegitur. Ventre est albo, corpore reliquo cinereo. Vẽtriculum magnum habet, & intestina etiam ampla; hepar bifidum, & pallidum; cui fellis vesica subnectitur; splenem verò subrubrum. Ad multam magnitudinem excrescit; ita vt aliquando centenas etiam libras excedere soleat.

A B

LOCVS ET PARTVS.

Maris peculiaris piscis est canis galeus; in dulci enim aqua nusquàm (quód sciamus) reperitur. Cœnosa potius quàm saxosa maris loca incolit. Vnde Oppianus (vt supra etiam citauimus) dixit. Quæ restant aliæ cœno merguntur in alto. Oua, vitellis ouorum galinæ, simillima gignit; quæ, neque vinculo vllo, vtero alligantur; neque vllo testaceo inuolucro teguntur. Et propterea piscis iste, σκύλιον, siue Catulus, esse non potest; quando teste Aristotele (vt quadragesima quarta declaratur historia) [p] *Catuli oua testaceo quodam contineantur*. Ex huiusmodi autem ouis, in ventre canis galei fœtus non solùm gignuntur, sed nutriuntur etiam atque augentur; donec demum foras perfecti excludantur. Parit enim animal; vt testis est Aristoteles, inquiens (vt supra etiam citauimus) [q] *Musteli igitur genusque omne mustelinum, ut Vulpecula, & canis; & plani, ut Torpedo, Raia, Leuiraia, Pastinaca; modo quo diximus, gignunt animal cum intra se oua pepererint*; atque Oppianus, scribens;

[p] Hist. lib. 6. cap. 10.
[q] Hist. lib. 6. cap. xi.
[r] Lib. 1 fol. 117. 27.

C

> [r] *At Canis, atque Aquilæ, & quæcunque Selachia dicunt.*
> Et Delphini ponti princeps, Vituliqúe marini,
> Hi pariunt fœtus, fœtus ęquare parenti,
> Posses, optatę cernunt cum tempora lucis.

NATVRA ET MORES.

D

Gregalis piscis est canis galeus; atque carne vescitur; nec solùm vt reliqua cartilaginea carniuorus est, sed multò etiam magis; quippe qui pluribus & maioribus armatus dentibus, atque robustior sit. Vnde neque etiam maioribus, ne dum minoribus, piscibus parcit; quinimo ubi maximè excreuerit, natantes etiam homines aggreditur. Et cum Aelianus scribat, [s] *Canicula marina simul atque pepererit, nulla mora interposita, suos par-*

[s] Lib. xi. cap. 9.

nulos simul cum ea natantes habet; si quis verò eorum timeat ingreditur rursus per genitalia in uentrem matris, ubi timor abierit, is prodit, tanquàm rursus editus; de cane galeo intelligendum est, vt testis est Oppianus, sic prædictum Aeliani locum transcribens,

[t] Et canis æquoreus fœtus, mirabile dictu, — [t] Lib.1.fol.119. 6.
Custodit, Catuli teneri post terga sequuntur.
Fœtibus est scutum genitrix, illosq́ue tuetur,
Sed cum formidant (pelago sunt multa timenda)
Accipit in ventrem natos, iterumq́ue recurrunt,
Vnde prius lapsi fuerant, & ventre teguntur.
E Et quanuis partus fuerit cruciata dolore,
Vt mater læto perpessa est omnia vultu;
Atque iterum charos fœtus in viscera condit,
Atque parit rursus, cum respirare timore
Cęperit, & tutas speculetur marmoris vndas.

Quòd Oppianus autem hîc canem galeũ, & non Carchariam, canem appellet; ex eò clarè patet, quòd fœtus suos intra se recipere, carchariæ nemo, galeis verò tũ Aelianus, tũ Aristoteles tribuit. ille enim scribit, [u] *Mustelus marinus cũ timet de suis, eos recipit intra seipsum, ac rursus eadẽ uia eosdẽ reuomens, iterum uiuos & incolumes parit.* Hîc verò inquit; [x] *Cæteri Musteli fœtus suos & remittunt & recipiunt intra seipsos; quòd idem & squatinæ, & torpedines faciunt; sed spinax unus ex Mustelis, recipere prolem spinæ impedimento non potest; neque uerò Pastinaca, & Raia, ex planis recipiunt, propter caudæ asperitatem. Rana etiam suam non recipit sobolem; tum capitis magnitudine, tum aculeorum impedimento.* Et licet A- [u] Lib.12. cap. 62. [x] Hist.lib.6.cap. 10.
F ristoteles neque causam neque viam receptus proferat; vtrunque tamen supracitati authores explicant; solius enim timoris causa, atque in vuluam eos intra seipsos recipiunt. Præterea cum testatum etiam reliquerit Aelianus, [y] *Piscandarum paruarum caniculaurum ratio hæc est; album piscem illecebram ad eas captandas demittunt; ex his si qua capiatur, cæteræ omnes hoc uidentes, in captam insiliunt; ac eam, nisi repellantur, hamo ex profundo extractam, ad nauem usque insequuntur. Inuidia quadam hoc eas facere existimares; quasi illa quæ capta est, sibi uni escam aliquam prædata alicunde esset; atque ex ipsis nonnullæ in nauem insilientes, sæpe sua sponte capiuntur*; id quoque de cane galeo intelligendum esse, indicat Oppianus, sic præcitatum Aeliani locum transcribens. [y] Lib.xi.cap. 8.

[z] Atque canes galei pereunt, atque agmina ponti,
Quę stimulis feriunt; seruant dum pignus amoris, — [z] Lib.4.fol.147. 12.
Auxiliumq́ue ferunt perituris fędere certo;
Piscator properat qua cœni est alta vorago,
G Et manibus longis hamum demittit in vndas;
Cui super affixus piscis candore nitenti;
Ex templo ad Catulum furtim mucrone reuulsum
Ardentes currunt socii, nauemq́ue sequuntur;
Agmina tunc figes insana tricuspide telo,
Tunc circunducta retis capientur in aluo.
Non dant terga fugę, nisi tractum fune sodalem
Cernant, tunc vnà fortes occumbere tentant.
Non aliter mœsti veniunt ad funera patres,
Defuncti nuper nati, tractiq́ue dolore,
Cum gemitu plangunt pectus, nec busta relinquunt
Nec tristes cupiunt proprias remeare sub ędes.
Hęrent impliciti tumulo, frustraq́ue laborant;
H Et cupiunt vnà cum nato claudere vitam;
Sic isti nunquam conuulsum ad funera piscem
Destituunt, donec casu moriantur eodem.

VT SAPIAT ET NVTRIAT.

Inſuauem & duram carnem habet canis galeus; & propterea ægrè concoquitur, atque vilis vbique habetur, nec niſi à pauperibus plebeiſque hominibus comedi ſolet; elixum enim, cum eo intinctu, quem (propterea quòd allio conficiatur) alliatum vocant, mandunt.

A

HISTORIA QVADRAGESIMA PRIMA DE VVLPECVLA.

NOMEN.

PISCIS noſter quadrageſimus ſecundus, qui Romæ atque pleriſque alijs locis, ob longam atque falcatam caudam, *peſce ſpada*, vocatur (aduerti tamen debet, Gladium etiam piſcem, vt qui roſtro enſem ræpreſentet, *peſce ſpada* vocari, vt in trigeſima ſeptima diximus hiſtoria) à Græcis Ἀλώπηξ & Ἀλωπεκίας; à Latinis verò Vulpes & Vulpecula appellatur. Et Propterea quòd (vt author eſt apud Athenæum Diphilus)[a] *guſtu ſimilis ſit terreſtri animali; hoc nomen obtinuit*. Eundem præterea (authore Archeſtrato apud Athenæum) κύνα πίονα, id eſt, *canem pinguem vocant Syracuſani*; quam ſententiam infra citabimus, & excutiemus. Hunc autem piſcem noſtrum, Vulpem eſſe; haud inconſultò aſſeueramus; quando præter id, quod omnia Vulpi piſci à veteribus attributa, ei reſpondent; niſi hunc Vulpem faciamus, neque vllum alium ex galeis proferre piſcem, quem Vulpem eſſe arbitremur; neque huic aliud nomen, ex his, quæ galeis veteres indiderunt, aptare poſſumus. Credere enim quinquageſimum ſextum piſcem noſtrum, Vulpem eſſe (vt non nulli opinantur) erroneum eſt; vt in hiſtoria quinquageſima tertia declarabimus.

B C

[a] Lib. 8. fol. 177. 41.

DESCRIPTIO.

Vt in trigeſima etiam nona citauimus hiſtoria, [b] Ariſtotele, [c] Oppiano, atque [d] Athenæo authoribus; *Vulpes piſcis ex galeorum genere eſt*. Roſtrum enim acutum habet; os mediocre, acutiſſimis dentibus munitum, & vt galei reliqui, in ſupina parte poſitum; & ſi non adeò infra roſtrum, vt in cæteris galeis eſſe ſolet. Oculis, foraminibus audituí & olfactui inſeruientibus, branchijs, atque pinnis; cum cane galeo (de quo ſuperiore pertractauimus hiſtoria) conuenit. Corpore autem & cauda, tum à cane galeo, tum à galeis alijs differt. Corpus enim craſſius atque breuius, caudam verò longiorem multò habet, quàm reliqui. Ita vt cauda eius (quæ, vt diximus, falcata & quodammodo enſiformis eſt) corpus reliquum magnitudine non ſolùm æquet, ſed ſuperet etiam; in cuius quidem caudæ exortu, ſupina parte, pinnula conſpicitur. Cute tegitur. Ventre eſt candido; dorſo verò cineraceo. Ventriculũ habet amplum; inteſtina lata, iecur in duas fibras diuiſum, & pallidum; cui fellis commiſſa eſt veſica; & ſplenem ſubatrum. Non minus quàm canis galeus augetur; adeò vt aliquando non ſecus quàm ille, vel ad centenas libras excreſcat.

D

[b] Hiſt. Lib. 6. cap. 10.
[c] Lib. 1. fol. 10. 25. græcè.
[d] Lib. 7. fol. 147. 29.

LOCVS, ET PARTVS.

[c] *Inter peculiares maris pisces, Alopecias connumeratur* à Plinio, & iurè; cum in solis salsis aquis nascatur & degat. Loca autem maris cœnosa potius quàm saxosa, & litoribus remota potius quàm eisdem proxima, incolit. Aristotele autem teste, [f] *Oua ad præcordia continet super mammas; quibus ut descenderint, iam absolutis, fœtus innascitur.* Vnde eodem authore; [g] *Vulpecula, quemadmodum & reliqui cartilaginei tum longi, tum plani, gignit animal cum intra se oua pepererit.* Et cum natis fœtibus timet, vt testis est Athenæus, [h] *eos in os suscepit, rursusque emittit; metu scilicet transacto.*

[c] Lib. 32. cap. xi.
[f] Hist. lib. 6. cap. 10.
[g] Hist. lib. 6. cap. xi.

NATVRA, ET MORES.

[h] Lib. 7. fol. 147. 36.

Soliuagus piscis est, & propterea non gregatim, sed singulares capi conspiciuntur. Carniuorus est; & satis ferox; piscibus enim vel grandioribus vescitur. Astutus etiam E est, vt testatum reliquit Aristoteles his verbis. [i] *Qui autem centipeda appellatur ubi hamũ deuorauerit,* euomit foras sua interiora, donec hamum eiiciat; tum recipit intro, ac valet eadem, qua ante salubritate. Appetitus his quoque nidorulentulorum vt terrestribus est; mordẽt nõ ore, sed tactu totius corporis, similiter vt quę Vrticę vocantur. Pisces qui Vulpes nuncupantur cum se deglutisse hamum senserint; sibi opitulantur, vt centipedę; longius nanque sese efferentes hami lineam abrodunt; capiuntur enim locis non nullis hamo multiplici gurgite prealto & fluctuoso. Quod sic transcripsit Plinius, [K] *Scolopendræ terrestribus similes, quas centipedas uocant, hamo deuorato* omnia interanea euomunt, donec hamum egerant; deinde resorbent. At Vulpes marinę *simili in periculo glutiunt amplius usque ad infirma lineæ, quæ* (vel, vt à quodam castigatũ scimus quam) *facilè prærodant.* Idemque prodidit & Oppianus, inquiens,

[i] Hist. Lib. 9. cap. 37.
[K] Lib. 9. cap. 43.

[l] Ast amię celeres, et Vulpes fraude reuinctę
F Pręueniunt summas morsu confringere setas.
Hinc piscatores plumbum de cuspide nectunt,
Plumbum, quod pisces cruciaret dente remoto.

[l] Lib. 3. fol. 134. 27.

Vnde cum Aelianus scribat; [m] *Quemadmodum Vulpes terrena animal fraudulentum existimatur; ita* etiam marinę Vulpi machinatio quędam, atque solertia ad declinandas insidias, attributa est. Principio enim ad hamum non accedit; aut simul vt hunc deuorarit; statim tamquàm vestem inuertens, & interiora sua euomit; & ad hunc modum ferrum expellit. Vulpi ab eo tribui, quod centipedi tribuerat Aristoteles; ea potius ratione factum suspicor, quòd ipse Aristotelis locum non rectè intellexerit, quàm quod Vulpi etiam id conuenire, experimento obseruauerit. Nam cum dixerit Aristoteles, Vulpes (vt paulò etiam supra citauimus) cum se deglutisse hamum senserint, sibi opitulantur vt G centipedæ; non debet intelligi, quòd eodem astutiæ modo vtantur; sed quòd simili in periculo (vt interpretatus est Plinius) vtraque constituta, vtraque suo astu ad euitandum hamum vtitur.

[m] Lib. 12. cap. 60.

Aeliani lapsus.

VT NVTRIAT.

Marina Vulpes duram, excrementitiam, atque concoctu difficilem carnem habet; & non solùm insipidam, sed etiam virosam; grauem enim adeò, atque ferum odorem resipit, dum manditur; vt verè terrestris Vulpis saporem redolere videatur. Vnde huic pisci Vulpis nomen [n] Diphilo apud Athenæum authore (vt supra etiam citauimus) inditum est. Et propterea vbique vilis, atque plebeius piscis existimatur; nec nisi ab infimæ plebis hominibus in cibum admitti solet. Quamobrem cum Archestratus, apud Athenæum inquiens,

[n] Lib. 8. fol 177. 41.

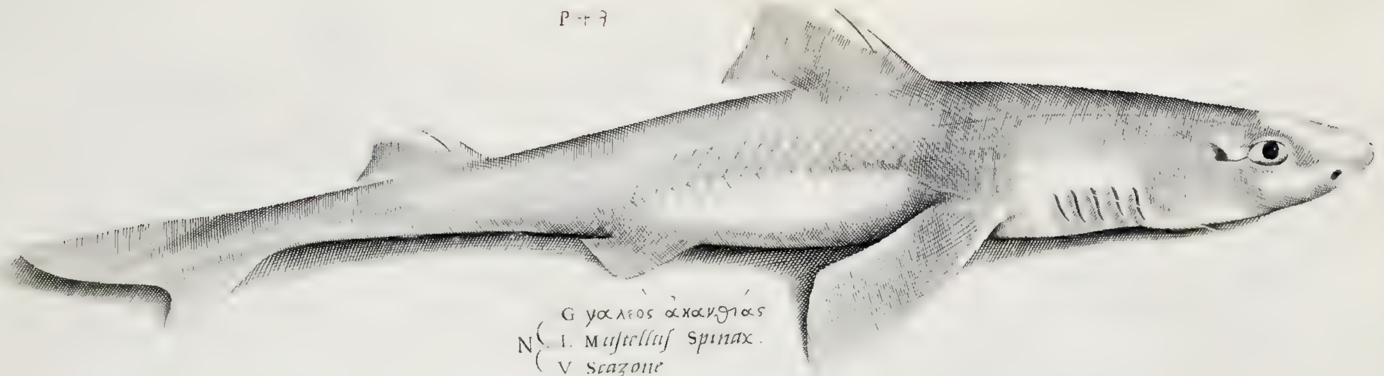
In Archestratum animaduersio. H

[o] Accedens Rhodios mustelum corripe Vulpem
Vel moriturus; vbi nolunt tibi vendere, furto
Corripe; quem Siculi pinguem dixere canem; mox
Iam perfer quodcunque tibi fera fata dedere;

[o] Lib. 7. fol. 147. 43.

& sapidissimam & pinguem, marinam Vulpem facere videatur; aut apud Rhodum solùm eiusmodi esse Vulpem marinam; aut, præter aliorum antiquorum morem (quod magis credimus) alium ab hoc nostro piscem, tenerum, & pinguem, Vulpem ab eo vocari, arbitrandum; quando hic noster (qui verè vt monstrauimus, veterum Vulpes est) reliquis locis omnibus, ingrati & ferini saporis sit; atque omnis pinguedinis, & teneritudinis expers.

P + 7

G γαλεος ἀκανθίας
N. L. Mustellus Spinax.
V Scazone

P

HISTORIA QVADRAGESIMA SECVNDA

DE MVSTELO SPINACE.

NOMEN.

ISCIS quadragesimus tertius, qui Romæ à nonnullis (communi Galeis quoque alijs nomine) *pesce Palombo*, ab alijs verò (peculiari ei nomenclatura) *Sazone*, à Venetis *Azio*, à Liguribus *Aguseo*, à A
Massiliensibus *Aquilat*, & à Gallis *Chien demer* appellatur; à Græcis (ob duos aculeos, quibus tergus eius horret) *γαλεὸς ἀκανθίας* dicitur. Latino autem nomine caret, propterea quòd apud nullum veterũ Latinorum, aliqua eius reperitur mentio; vnde Theodorus Gaza *γαλεὸν ἀκανθίαν* in Aristotelis versione, græci vocabuli ratione seruata, primus omnium Mustelum Spinacem conuertit; quem nos quoque sequuti, hunc perpetuò Spinacem Mustelum vocabimus.

DESCRIPTIO.

Spinax ex Galeorum genere est, vt [a] Aristoteles, [b] Oppianus, atque [c] Athenæus testati sunt; B
Hist.li.6,ca.10. Et licet tũ ad Canis galei (de quo in historia quadragesima egimus) tum ad læuis Mu-
Lib 1.fol.113 3. steli (de quo in sequente pertractabimus historia) figuram proximè admodum acce-
Li.7.fol.147. 30. dat; ab vtroque tamen manifestissimis internoscitur notis, vt procedente historia declarabimus. Rostro autem est acuto, oculis mediocribus & oblongis, post quos duo insculpta sunt foramina auditui dicata; os habet in supina parte, magnis & acutissimis dentibus armatum; quibus dentibus à læui Mustelo differt, quippe qui edentulus est. Et ante os alia gemina apparent foramina olfactus gratia fabrefacta. Brãchiæ in lateribus vtrinque quinæ, & detectæ sunt. Et pinnæ etiã vtrinque binæ, vna scilicet ad branchias, altera verò ad podicis latus; præter eas autem duas pinnas, quæ tum maribus tum fœminis ex podicis lateribus ortæ sunt, maribus (vt trigesima nona, ex Aristotelis sententia, notauimus historia) ex eisdem podicis lateribus duæ pendent appendices. C
Ab ano autẽ (quod centrinæ etiã accidit, vt in historia quinquagesima tertia diximus) nulla alia imo ventri pinna hæret; qua quidem nota non solùm à cane, & à læui Mustelo, sed à Galeis etiam aliis differt; quando in aliis omnibus inter podicem & caudam imo ventri singularis pinna commissa conspiciatur. In dorso pinnæ duæ, aliorum Galeorum instar, eriguntur; hoc tamen ab illis omnibus distinguitur, quòd huius vtraque dorsi pinna, anteriore parte, aculeum longum, triangularem potius quàm rotundum, album, robustissimum, atque ad caudam inclinantem, annexum habet; quibus duobus aculeis non solùm armatur, atque à galeis cæteris differt (nisi & centrina, quippe quæ duobus etiam ferè consimilibus aculeis horret, galeis annumeranda sit) sed Aristotele
Hist.lib.6.cap 10. teste, [d] *ab eisdem* etiam (vt supra diximus) *ἀκανθίας siue spinax dicitur*. Cauda in bifidam & in
æqualem pinnam degenerat; cuius superior portio maior est quàm inferior. Corpus D
teres est; Corio tegitur; Venter albicat, dorsum verò cinereum apparet. Ventriculus magnus est. Intestina ampla. Hepar bifidum & subflauum, ex quo fellis vesica pen-
Lib.7.fol.147. 34. det; Lien rubens. Et authore Athenæo, [e] *hoc peculiare est Spinaci, ut cor habeat pentagonum*. Sed re vera, id Galeis omnibus commune est. Neque ad Canis galei, neque ad Vulpeculæ molem augetur. Nunquam enim viginti libras implet.

LOCVS, ET PARTVS,

Maris peculiaris piſcis eſt Spinax, In fluminibus enim neque naſcitur, neque ad ea è mari adnatat. Lutulenta atque litori proxima loca amat. Et in omni ferè mari reperiri ſolet, præter quàm in Euripo Pyrrhæo, vt teſtis eſt Ariſtoteles, inquiens; [f] *Muſteli etiam & Spinaces in eo mari* (id eſt in Euripo Pyrrhæo, de ipſo enim loquebatur) *nequaquam gignuntur*. Ex quo forſan loco, illud &, expungi deberet (& ſi in omnibus Græcis, quæ vidimus, exemplaribus legatur) quando Spinaces à Muſtelis ſeparare videatur; quos tamẽ ex Muſtelorum genere eſſe, Ariſtoteles, Oppianus, atque Athenæus (vt ſupra etiã citauimus) expreſſè teſtãtur, Vt præterea idem Ariſtoteles author eſt [g] *Spinaces Muſteli, sic à Spina, quam habent, nuncupati, [illegible] ad præcordia continent [illegible], quibus ut deſcenderint, iam abſolutis, fœtus innaſcitur*. Vnde poſtea vt reliqua cartilaginea animal pariunt,

[f] Hiſt. lib. 9. cap. 37.

[g] Hiſt. lib. 6. cap. 10.

NATVRA ET MORES,

Carniuorus eſt Spinax, vt cartilaginei piſces reliqui; atque gregalis; & propterea ſæpiſſime vnà plures captos videmus. Et vt teſtatum reliquit Ariſtoteles, [h] *Cæteri muſteli [illegible] inter [illegible], quod idem et ſquatinæ & torpedines faciunt; ſed Spinax unus ex muſtelis recipere prolem ſpinæ impedimento non poteſt*. Cur autem, & qua parte, cartilaginei piſces ſuos fœtus recipere conſueuerint, declarauimus in hiſtoria quadrageſima.

[h] Hiſt. lib. 6. cap. 10.

VT NVTRIAT.

Duram carnem habet Spinax, atque inſipidam; non tamen virus redolentem, vt Vulpecula. Et propterea haud prorſus vt illa, à menſis arceri ſolet. Nam & ſi nobiles eum, ceu durum atque inſuauem piſcem aſpernentur, plebei tamen & pauperes eo non abſtinent; ipſum nanque vili pretio mercati, elixum, illo intinctus genere, quod alliatum appellant, mandunt.

HISTORIA QVADRAGESIMA TERTIA DE MVSTELO LAEVI.

NOMEN.

HIC piſcis noſter quadrageſimus quartus,qui Romæ (non ſecus quàm Aſteria,vt ſequente dicemus hiſtoria) peculiariter *peſce Palombo* vocatur (nam Canis galeus, atque Spinax, vt ſuperioribus hiſtoriis diximus,communi,& non peculiari nomine, *peſci Palombi* appellantur) γαλεὸς λεῖος à Græcis dicitur; ob id vt opinor, quòd A
non aſpera,vt reliqui ferè galei,ſed læui tectus ſit cute. Latinum autem nomen adeptus non eſt,propterea quòd nullus Latinorum,eius mentionem fecit. Vnde Theodorus Gaza in Ariſtotelis verſione, λεῖον γαλεόν, Læuem muſtelum interpretatus eſt;quem nos quoque ſequentes,hunc piſcem læuem muſtelum nuncupabimus.

DESCRIPTIO.

λεῖον γαλεόν, ſiue læuem muſtelum,ex galeorum numero eſſe, non ſolùm nominis ratione,ſed veterum etiam teſtimonio comprobatur. [a] Ariſtoteles nanque, [b] Oppianus, atque [c] Athenæus, *Inter cæteros galeos piſces* (vt trigeſima nona citauimus hiſtoria) *læuem etiam muſtelum connumerant*. Nec ab re cum cartilagineus piſcis ſit,& teres, galeiſque reliquis ſimilis; cani verò galeo,atque ſtellari muſtello ſimillimus. B
Et licet roſtro,brãchiis, pinnis,cauda,corporis forma,colore,atque interaneis,cum eis prorſus conueniat; ab vtroque tamen internoſcitur. Et à cane primùm ore differt; nam cum canis galeus denticulatum os habeat; Læuis muſtelus edẽtulus eſt; dentiũ vice aſperas ſolùm maxillas habẽs. Deinde corio; læuiori enim hic quàm ille corio tegitur. Poſtremò magnitudine;nam cum canis galeus vltra etiam centenas libras excreſcere ſoleat; Læuis muſtelus vix ad viginti peruenit vnquam; à ſtellari verò ſolis albis ac rotundis maculis, C
quibus ſtellaris dorſus pingitur,quibuſque læuis prorſus caret,diſtinguitur; vt ſequẽte etiam declarabimus hiſtoria.

[a] Hiſt.li.6 ca.10.
[b] Lib.1.fol.113.4.
[c] Lib.7.fol. 147.29.

LOCVS ET PARTVS.

Marinus piſcis eſt muſtelus læuis, cœnoſis, & litori proximis locis degit. Et vt teſtis eſt Ariſtoteles, [d] *Oua per uuluam mediam, ut caniculæ, geſtat; quæ poſtea in utrunque uteri ſinum deſcendunt; mox animal gignitur, umbilico hærente ad uuluam, ita ut ouo abſumpto, partus non aliter quàm in quadrupede contineri uideatur, adhæret umbilicus ille prolixus, capite altero ad partem uuluæ inferiorem, ueluti acetabulo annexus, altero ad medium fœtum, qua in parte iecur eſt. Secundæ membranæque ſingulæ fœtus ſingulos, modo quadrupedum, continent. Caput prolis in utero nouæ adhuc partem ſpectat ſuperiorem, auctioris iam & perfectioris inferiorem uerſus transfertur.*

[d] Hiſt.lib.6.ca.10.

NATVRA ET MORES. D

Reliquorum cartilagineorum inſtar,carniuorus eſt læuis muſtelus; & cum dentibus careat,maxillarum aſperitate piſciculos atterit,& mandit.Fœtus ſuos timentes vulua recipit, ac intra ſe recondit,timore verò tranſacto,rurſus foras incolumes emittit. Quod canis etiam galeus facit, vt in hiſtoria quadrageſima latiſſimè explicauimus. Gregalis piſcis eſt læuis muſtelus; vnde ſæpiſſime vnà plures captos videmus.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT.

Dura & inſuaui carne eſt.Quamobrem vilis & plebeius piſcis vbique habetur. Et cum nobiles eum non dignentur,infimæ ſolùm plebis hominibus cibus eſſe ſolet,à quibus elixus, cum illo intinctu,quem alliatum vocant,comeditur.

P.45

Maior Catulus.

P 4

G. Σκύλιον.
L. Catulus.
V. Pesce Gatto.

HISTORIA QVADRAGESIMA QVARTA.

DE CATVLO PISCE.

NOMEN.

PISCIS quadragesimus quintus noster, quem Romæ *scorzone*, Massiliæ *Guat aughier*, & Galli *Rousssetes* appellant; atq; quadragesimus etiam sextus, Romæ *pesce Gatto*, Massiliæ *Gatusso*, & à Gallis (non secus quàm prior) *Rousssetes* vocatus; ab Aristotele ἀπὸ τοῦ Σκυλακίου (per sincopē facto nomine) [a] σκύλιον, id est, *Catulus*, vel *paruus canis*, vel *Canicula* vt vertit Theodorus, vocatur. Eodémq; Aristotele authore, [b] νεβρίας etiam (vel ut legunt alij νεβρίος) hoc est, *Hinnulus appellatur à quibusdam*. Ab [c] Oppiano, atq; [d] Athenæo, Σκύμνος, id est, leonis Catulus dicitur; ab Aeliano uerò (vt quadragesima declarauimus historia) [e] *Galeos* nuncupari, tertiúmq; Canū genus constitui uidetur. Et si, vt ibidē diximus, Aristoteles atq; Oppianus, non hos, sed quadragesimum primū piscem nostrum, genus tertium Canum faciant. Latinorum autem neminem horum piscium mentionem fecisse scimus. Non hos enim, sed Carchariā (vt quadragesima explicauimus historia) marinum canem uocauit Virgilius, inquiens, [f] *Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis*. [g] Plinium uerò Caniculæ mētionem facientem, non hos nostros pisces, sed Carchariam ipsum, Caniculam appellare, eadem quadragesima historia declaratum est. Vnde sicuti Theodorus, [h] ubi Theophrasti καρχαρίαν, Plinium imitatus, *Caniculam* vertit, laudari debet; sic cum Aristotelis Σκύλιον, *Caniculam* etiam interpretatus est; reprehendi potest, quando Plinius, vt diximus, non Σκύλιον sed καρχαρίαν *Caniculam* vocauerit. Et propterea nos, hos pisces nostros, Σκύλια, νεβρίους, & σκύμνους vocatos; non *Caniculas* vt Theodorus, sed *Catulos* (ne homonymis vtamur) appellabimus. Quòd autem hi pisces, σκύλια, siue νεβρίοι, siue σκύμνοι sint, procedēte historia manifestabitur. Quòd verò Σκυλίων etiam duo genera, siue duas differētias fecerimus, haud temeritatis damnādi sumus; si nemo Veterum hanc notauerit distinctionem. Nam vti illi, tum in indagādis, tum in conscribendis animalibus, diminuti ferè semper fuere; sic nos, cum ea quæ σκυλίοις tribuuntur, horum nostrorum piscium utriq; æquè conuenire uiderimus; eorum utrumq; σκύλιον esse, iurè dixim⁹. Verùm vt alter ab altero distinguatur; priorē (eò quòd magis excrescat) maiorem; alterum uerò minorem Catulum uocabimus.

A — a Hist. lib. 6. cap. 10. & 11. b Hist. lib. 6. cap. 10. c Lib. 1. fol. 113. d Lib. 7. fol. 147. 30. e Lib. 11. cap. 8.

B — f Aeglo. 6. g Lib. 9. cap. 46. h Lib. 4. de plant. cap. 8.

Theodorus notatur.

C

VTRIVSQVE CATVLI DESCRIPTIO.

Cum vtriusque nostri catuli idem nomen sit, atque eadem natura; cumque vterque ad alterius quoque corporis similitudinem proximè admodum accedat, eis vtrisque vnam & eandem dicare historiam statuimus. In qua quæ eorum vtrique conueniunt, simpliciter; quæ verò ad alterutrum spectant, peculiariter; notabuntur. *Est igitur Catulus* [i] Aristotelis, [k] Oppiani, atque [l] Athenæi testimonio (vt trigesima etiam nona historia citauimus) *Ex galeorum piscium numero*. Vnde (cæterorum Galeorum instar) rostrum habet acuminatum; caput rotundum; oculos oblongos, & nigricantes; os in supina parte; branchias in lateribus, vtrinque quinas, & detectas; ad easq;, pinnas binas, vtrinque scilicet vnam; & rursus duas alias ad podicem, vnam etiam vtrinque. Ex cuius quidem podicis lateribus, præter has duas pinnas, duæ etiam in maribus pendent appendices; quibus fœminæ carent. Post podicem autem imo ventri alia vnica subnectitur pinna. In dorso etiā duæ singulares pinnæ erigūtur; sed multò inferius quàm in Galeis reliquis; posterior nāque caudæ proximior est, prior verò post dorsum mediū extat; cum in alijs Galeis, vel in ipso vel ante ipsum dorsum medium, conspici soleat. Cauda in duas inæquales pinnas degenerat; quarum vna superior, altera uerò inferior est. Corpus oblongum est, & rotundum Cute tegitur aspera, & maximè si manus à cauda caput versus deducatur;

i Hist. Lib. 6. cap 10. k Lib. 1. fol. 113. l Lib. 7. fol. 147. 29.

D

Venter eſt ſubalbidus. Dorſum & latera maioris ſubnigricant, nigerrimiſque atque latiſſimis maculis inſigniuntur; minoris verò leuiſſimè ſubrubentia ſunt, atque liuentibus & minoribus notis cõſperſa. Vnde Maſſarius atque Gyllius hos piſces non σκύλια ſed Αςερίας eſſe crediderũt; & ſi falſò vt infra mõſtrabimus. Aelianus verò (vt ĩ hiſtoria quadrageſima citauimus) cum[m] *κύνα γαλεὸν ſiue tertium canum genus, colore uarium eſſe* dicat, hos, ut ibidem diximus, tertium canum genus facere videtur. Magnitudine quoque differunt; nam cum maior ad cubitalem excreſcere ſoleat menſuram, minor nunquã ferè cubitum implet. Ventriculus magnus eſt; Inteſtina etiam ampla ſunt; Hepar
E pallidum, in fibras duas diuiſum, quarum dextræ fellis veſica hæret; Splen ſubniger; Vulua bifida.

Maſſarii & Gyllii error.

m. Lib. xi. cap. 2.

LOCVS ET PARTVS.

Catulus, marinus piſcis eſt; nec vllibi (quòd ſciamus) flumina ſubit. Minor in cœnoſis litoribus; maior uerò in ſaxoſis maris locis degit. Et vt teſtatum reliquit Ariſtoteles, [n] *In media uuluæ circa ſpinam oua adhærentia habet; quæ cum accreuerint, abſoluta feruntur per uuluam biſurcam annexamque ad præcordia; quo modo & cæteris generis eiuſdem in utramque partem transferuntur. Habet tam eius quàm cæterorum muſtelini generis uulua, paulò à præcordiis inferius ueluti mammas albidas; quæ non*
F *niſi grauidis habentur. Catuli & Raiæ teſtacea quædam gerunt, in quibus humor ad oui ſimilitudinem conſiſtit; figura eius teſtæ ſimilis tibiarum ligulis eſt; meatusque fiunt capillamentorum ſpecie in teſtis; ſed Catulis quos aliqui ab hinnulo, nebrios muſtelos appellant, fœtus, rupta dilapſaque illa teſta proueniunt.* Quod quidem ouum, cum vterque noſter depictus piſcis gignat; eorum utrumque Catulum eſſe, vel hoc vno argumento manifeſtiſſimè probatur; cum Raijs atque Catulis eiuſmodi teſtaceum ouum peculiare ſit; cuius etiã figuram inter Catulorum Icones appingendam curauimus. Vnde eodem authore, [o] *non ſecus quàm muſteli reliqui, atque cætera cartilaginea, cum intra ſe oua pepererint, animal pariunt catuli.* Et vt idem teſtis eſt; [p] *cum cæteri muſteli bis anno pariant, ſolus catulus ſemel parit, & in uere.*

n Hiſt. Lib. 6. cap. 10.

o Hiſt. Lib. 6. cap. 11.

p Hiſt. Lib. 6. cap. 11.

NATVRA ET MORES.

G

Vterque Catulus carne veſcitur; quemadmodum & reliqui cartilaginei; vt trigeſima nona diximus hiſtoria. Maior ſoliuagus, minor verò gregalis eſſe creditur; propterea quòd ille ferè ſemper ſingularis; hic verò vnà cum alijs pleriſque ſui generis, capi ſoleat.

VT NVTRIAT.

Non ſolùm duram atque uiſcidam, ſed virus etiam reſipientem carnẽ habet Catulus; & propterea vel infimæ plebis homines eum aſpernantur, atque ferè nuſquã in cibum admitti ſolet.

H DE MVSTELO STELLARI, SIVE VARIO

NOMEN, DESCRIPTIO,

ET NATVRA.

Cum præter galeos piſces, quorum hactenus hiſtorias conſcripſimus, atque Icones exhibuimus; [q] *ἀστερίας* etiã (vt in trigeſima quoq; citauimus hiſtoria) ab Ariſtotele Galeis annumeretur; cumque *ἀστερίας* dici videatur, propterea quòd maculoſus ſit; [r] Maſſarius, atque [s] Gyllius, quadrageſimum quintum, & quadrageſimum ſextum

q Hiſt. Lib. 5. cap. 10. Lib. 6. cap. 11.

piſcem noſtrum (quos nos Catulos eſſe monſtrauimus) *ἀστερίας* eſſe teſtati ſunt; ea ratione ducti, quòd hi valde maculoſi appareant. Verùm cum ouum teſtaceo quodã
Hiſt.Lib.6.cap.x. inuolucro, figura tibiarum ligulis ſimili, contectum ([t] *quale ouum tum Catulorum, tum Raiarum eſſe, notauit* Ariſtoteles) non niſi hi noſtri ex galeis piſcibus habere reperiantur; hos Catulos, & non *ἀστερίας* eſſe (vt ſupra etiam diximus) fateri oportet. Nec ob id *γαλεὸς ἀστερίας* proferri non poterit: nam cum galeorum piſcium, qui Romæ peculiari nomenclatura *peſci palombi* uocantur, duo ſint genera, ita inter ſe conſimilia; vt cum rebus omnibus prorſus conueniant, ſolis quibuſdam albis atque rotundis maculis (quibus unius tergus conſpergitur, alterius verò penitus caret) diſtinguantur; ſicuti genus illud, quod maculis caret, *γαλεὸν λεῖον*, id eſt, *Muſtelum læuem* eſſe, in hiſtoria quadra A
geſima tertia docuimus, ſic alterum maculis conſperſum, Ariſtotelis *ἀστερίας* eſt. Qui
Hiſt.lib.5.cap.x. Hiſt.lib.6.cap.xi. quidem *ἀστερίας* (vel vt vertit Theodorus [u] *ſtellatus*, aut [x] *ſtellaris*) ab Oppiano *γαλεὸς ποικίλος* hoc eſt *Muſtelus uarius* vocatur. Cuius hîc nos iconem nõ exhibuimus, ꝑpterea quòd tum internis tum externis partibus ſimillimus adèo Læui muſtelo eſt (quippe qui ſolis dorſi maculis, vt diximus, ab eo internoſcatur) vt facillimè ex illius expicta icone,
Lib.1.fol.113. hic etiam cognoſci poſſit. Oppiano autem authore, [y] *Varius muſtelus in cœno degit.* Et
Hiſt.lib.5.cap.x. vt teſtatum reliquit Ariſtoteles, [z] *non nulli ex muſtelorum genere bis menſe putantur parere, uidelicet qui ſtellati appellantur; quòd ideo uidetur, quia oua eorum non ſimul perficiuntur.*
Hiſt.lib.6.cap.xi. Et vt idem alibi tradidit, [a] *ſuperfœtant cartilaginea genera; & ferunt uterum menſibus quùm plurimùm ſenis; ſed ſæpiſſime qui ex muſtelis ſtellares uocantur, quippe qui menſe bis pariant; initium autem coitus menſe* B
Lib.7.fol.147.36. *ſeptembri eſt.* Vt verò author eſt Athenæus; [b] *Muſtelus uarius fœtus ſuos intra ſe maximè recipit & emittit.* Et vt apud eundem teſtis eſt Hiceſius
Lib.7.fol.147.28. [c] *Galeorum melior & tenerior eſt Aſterias*; ſed re vera neque ſuauior neque tenerior eſt Læui muſtelo; & propterea vt ille vilis piſcis cenſetur, eodemque modo paratur & comeditur.

P 47

N — G Βάτραχος ἁλιεύς
L *Rana piscatrix*
V *Martino pescatore*

DE PLANIS CARTILAGINEIS.

CArtilagineis longis piſcibus expeditis, iam ad cartilagineos planos aggrediamur; priùs qui plani ſint piſces declarãtes, deinceps verò de vnoquoq; plano cartilagineo ſeorſum pertractantes. Plani igitur piſces ſunt, qui non in ventrem & dorſum, ſed in latera compreſſi, latera ipſa in tenuem & latam extremitatem degenerantia habent. Vnde ſicuti tota eorum figura depreſſa & plana efficitur, ita eorundem dorſi ſpina non in dorſum & ventrem (vt in piſcibus reliquis) ſed in latera ſuas pinnulas, ſeu apophyſes tranſmittit. Natantque hi non erecti (vt piſces cæteri) ſed proſtrati
[a] Lib.9 cap.20 & 24 atque iacentes. Et propterea vti à Plinio (ob figuræ forſan æqualitatem) [a] *Plani* vocantur; ſic à Columella (eò quòd proſtrati natent) proſtrati & cubantes appellan-
[b] Lib.8 cap.17 tur; inquit enim; [b] *Neque eſt eadem lacus poſitio, quæ recipit cubantes; atque eadem præbentur cibaria & proſtratis piſcibus, & erectis; nanque Soleis ac Rhombis & ſimillimis animalibus, humilis in duos pedes piſcina deprimitur in ea parte littoris, quæ profluo receſſu nunquam deſtituitur.* A Eſt autem planorum piſcium duplex genus, quidam enim ſpinoſi ſunt, vt Rhombi Soleæ ac Paſſeres; quidam verò cartila-
[c] Lib.9.cap.20 [d] Lib.9.cap.24 ginei, vt Raiæ Squatinæ Torpedo & cõſimilia. Vnde cũ Plinius dixiſſet, [c] *Marinorum alii ſunt plani, ut Rhombi Soleæ ac Paſſeres*; iurè paulò infra ſubiunxit; [d] *Planorum piſcium alterum genus eſt, quod pro ſpina cartilaginem habet, ut Raiæ Paſtinacæ Squatinæ Torpedo.* Quamobrem nos de planis ſpinoſis in ſecundo libro noſtro pertractaturi, hîc de planis cartilagineis diſſeremus. Et cum ea, quæ omnibus cartilagineis planis communia ſunt, in hiſtoria noſtra trigeſima nona cartilagineis dicata, abunde ſatis explicata ſint; iam de vnoquoque planorum cartilagineorum ſeorſum agamus; ab ipſa Rana piſcatrice exordientes. B

HISTORIA QVADRAGESIMA QVINTA.

DE RANA PISCATRICE.

NOMEN.

PISCIS noſter quadrageſimus ſeptimus, quem Romæ *Martino piſcatore*, in Liguria *Peſce piſcatore*, in Sicilia *Lamia*, Maſſiliæ *Baudroy*, in Luſitania *Emxarrocco*, & alicubi *Diauolo marino* appellant; græcè βάτραχος ἁλιεὺς, latinè verò Rana piſcatrix & Rana marina vocatur. C Sicuti autem Ranam vocari arbitror, propterea quòd aliquam paluſtris Ranæ, & maximè recens natæ, ac priuſquam cauda ſiue poſterior pars in poſteriores pedes degeneret, ſimili-
[e] Lib.13.cap.1 tudinem gerat; marinam verò eò quòd in mari degat; ſic [e] *Piſcatricem, ob piſcandi ſolertiam,* qua (vt infra docebimus) vtitur, *appellatam eſſe* teſtatur Aelianus.

DESCRIPTIO.

[f] Lib.5.cap.5. [g] Lib.9.cap.24 [h] Lib.7.fol.143.cap.53. [f] Ariſtotele [g] Plinio [h] atque Athenæo authoribus, *Ex planorum cartilagineorum ſunt numero Raiæ, Paſtinacæ, Squatinæ, Torpedo, & quos Bouis, Lamiæ, Aquilæ, Ranæ nominibus Græci appellant*; de quibus pertractaturi, à piſcatrice ſiue marina Rana (nam eam & non paluſtrem fluuiatilémve, inter planos cartilagineos Ariſtoteles atque Plinius connumerant) exor-
[i] Gene. Lib.3.cap.3. & Aelia. lib.13.cap.2 ſi ſumus. Piſcatrix itaque Rana [i] *caput longè grandius reliquo corpore habet*, idque *aculeatum, valdeque aſperum* (ob quamplurimos, quibus horret, aculeos) orbiculatumque & depreſſum. Os illi, vti & Squatinæ, non in ſupina parte cæterorum planorum cartilagineorum inſtar, ſed in anteriori roſtro eſt, vaſtumque, ac præ piſcibus cæteris non ſolùm eiuſdem magnitudinis, ſed paulò etiam grandioribus maximè hians; dentibuſque permultis magnis acutiſſimis in os inclinantibus atque vtranque maxillam ac

fauces ambientibus armatum. Maxillæ non exporrectæ, ſed retuſæ potius ac ſemicirculares ſunt; quarum tamen inferior paulò prominet. Magnam & latiuſculam linguam habet; oculos etiam amplos in capitis vertice potius quàm in temporibus collocatos. Ante quos geminæ ſetæ rigidæ albæ in quendam veluti rotundum penicillum deſinentes dependent. Quas [k] *fila capilli ſpeciem referentia, poſtremis rotundis quibuſdam præpilatis* Ariſtoteles; [l] *Eminentia verò ſub oculis cornicula* Plinius, [m] ac *paruam ex roſtro albicantem carunculam* Oppianus appellat. In quem autem vſum eas fabrefecerit natura, infra vbi piſcatricis Ranæ enarrabuntur mores, declarabimus. Et ſicuti oris ſitu ab alijs pla-
E nis cartilagineis diſcrepat, ſic etiam & branchijs; [n] *Eas nanque neque detectas, neque ſupina parte, cæterorum planorum cartilagineorum more, ſed in lateribus ac intectas, non tamen ſpineo operimento, ut quæ non cartilaginea ſunt, ſed cuticulari habet*, vt annotauit etiam Ariſtoteles. A capite illico cauda ſequitur rotunda, [o] *breuis et carnoſa; quod enim latitudo eius parte priore minus carnoſa eſt, ideo natura quantum corpulentiæ priori ademit tantũ poſteriori et caudæ addidit*. Quæ quidẽ cauda in pinnam rotundã & craſſiuſculã deſinit. [p] *Pinnas præterea lateribus accommodatas infra gerit, propter amplitudinem partis ſuperioris*. Vtrinq; enim in lateribus, vbi cauda capiti annectitur, pinna vna membranacea ſatiſque craſſa exorta eſt, alteraque in ſuperiore caudæ parte non admodum lata, ſed longiuſcula erigitur. Membranaceæ verò quædam pinnulæ ſingula tum capitis, tum caudæ latera æquis interuallis ambiunt. Cute (capitis demptis aculeis) lubrica & molli, inferna parte ſubalbida, ſuperna verò ex nigro flaueſcente tegitur. Eſtque totius piſcis figu-
F ra haud oculis grata; vnde Oppianus ait,

> [q] Eſt turpis viſu molliſſima corpore Rana,
> Os aperit latum.

Ventriculum habet carnoſum; appendices paucas; inteſtina plurima, gyris multis conuoluta; hepar in fibras diuiſum, ſubrubeũ; fellis veſicam longo meatu ex hepate pendentem, [r] *Inteſtinis* (vt Ariſtoteles quoque aſſeuerat) *annexam*; ſplenem ſubatrum; vuluam bifidam, atque valde longam, anfractibuſque circunductam. Pedalis & cubitalis vbique ferè, alicubi verò aliquando tricubitalis etiam Rana marina reperitur.

[k] Hiſt.lib.9.cap.37
[l] Lib.9.cap.42.
[m] Lib.2.fol.121.55
[n] Hiſt.lib.2. cap. 13 vbi in latino pro Rana, mendoſe leg[illegible]
[o] Ariſt.de Part.lib. 4 cap. 13
[p] Ariſt.de part. l. 4 cap. 13
[q] Lib.2.fol.121.51.
[r] Hiſt.lib.2. cap. 15 [illegible] Rana mendoſe legitur in latino.

PARIENDI RATIO.

G Rana etſi cartilaginea ſit, oua tamen & non animal parit; vt Ariſtoteles edocet ſcribens, [s] *piſces haud omnes parere oua, dictum iam eſt; genus enim cartilagineum animal generat, reliqua oua* pariunt, ſed nec cartilagineis quidem fœtus ſine ouo; pariunt enim intra ſe oua & augent, at*que excludunt; præterquàm Rana*. Quod Plinius etiam ex Ariſtotele his tranſcripſit verbis, [t] Et cum cęteri piſces oua pariant, cartilagineum genus ſolum, vt ea quę cete appellant, ani*mal parit; excepta quam Ranam vocant*. Idem alibi non ſolùm teſtatur Ariſtoteles, ſed cauſam etiam reddit inquiens, [u] *Cartilaginea perfectum intra ſe ouum pariunt, mox animal foras edunt, uno excepto,* quam Ranam vocant; hęc enim vna foras ouum perfectum parit. Cauſa natura corporis eſt, caput enim longè grandius reliquo corpore habet, idqúe aculeatum, valdeqúe aſperũ; quamobrem nec poſtea ſuos catulos intra ſe recepit; nec principio animal parit. Capitis enim ma-
H *gnitudo & aſperitas ut aditum, ſic exitum impedit*. [x] Quod ab Aeliano quoque confirmatur. Et licet paucæ reperiantur Ranæ, non tamen ob id, eam parcè fœtificare credendum eſt; cum res ſecus habeat, vt Ariſtoteles declarat dicens, [y] *Rana inter cartilaginea fœtificat numeroſiùs, uerùm quòd de facili pereunt, hinc efficitur, ut appareant paucæ*. Qualia autem oua gignat, Ariſtoteles non ſolùm loco ſupracitato (vbi eam foras perfectum ouum parere dixit) ſed infra etiam hæc ſubdens explicat, [z] *Cum cartilagineorum ouum cute molli operiatur,* quòd enim frigidiora quàm aues ſint, nequeunt partem circundantem indurare, ideo ouum vnũ Ranarum ſolidum, durumqúe eſt, vt foris ſeruetur. Cęterorum humida ſunt natura, & mol*li; operiuntur enim intus corpore ſuæ parentis*. Idem Aelianus etiam ſupracitato loco cõprobat. Vbi præterea pariat, & quo modo, ipſe Ariſtoteles refert, vni ſupracitatorum locorum hæc ſubnectens, [a] *Edit enim hæc oua ſimul uniuerſa & iuxta terram*. Vbi aduertendum in la-

[s] Hiſt.lib.2. cap. 13 & lib.6.cap.x [illegible] Rana mendoſe [illegible] no, & Gen.lib.3. cap. 1
[t] Lib.9 cap.24
[u] Gene.lib.3 cap.3
[x] Lib.13 cap.2
[y] Hiſt.lib.6 cap.17 hic quoque in latino pro Rana, Raia mẽdose habetur.
[z] Gene.lib.3 cap.3.
[a] Hiſt.lib.6. cap. 17.

tino impresso non vniuersa, vt in græco, sed diuersa mendosè legi. Postremò qualis eius ex ouo sit generatio idem demonstrat, alteri supracitatorum locorum subdés. [b] *Ortus ex ouo idem Ranis, quæ extra perficiuntur, & iis quæ intus.*

A istotelis locus corrigitur.

b Gene. lib. 3. cap. 3.

NATVRA, ET MORES.

Soliuaga est Rana, & non gregalis. Propterea plures vnà nunquam captas videmus. Carne vescitur. Verùm cum pigra sit, neque pisces, quibus alatur, assequi possit; ad solertiam conuersa eos astu deceptos capit; vt Aristoteles testatus est scribens, [c] Rana his, quę gemina ante oculos suos dependent, quorum fila capilli speciem referunt, sed postrema rotūdis quibusdam prępilātur; quasi escę causa additis; his inquam, vbi locis arenosis aut fœculentis obturbato solo se absconderit, piscatur attollens illa sibi pendentia fila; dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa subtrahens fila allicit, *donec eos suum in os adducat.* Quod Plinius quoque confirmat dicens, [d] *nec minor solertia Ranæ, quæ in mari piscatrix uocatur; eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, assultantes pisciculos* (vel *assultantibus pisciculis*, vt nos corrigendum credimus) *attrahens, donec tam propè accedant, ut assiliat.* Idem asseuerat & Cicero, [e] *Ranæ autem marinæ*, inquiens, *dicuntur obruere sese arena solere, & moueri propè aquam, ad quas quasi ad escam pisces cum accesserint, conficiuntur atque consumuntur.* Hoc demum testatum reliquere [f] tum Aelianus, tum Oppianus; sunt autem hi Oppiani versus.

c Hist. lib. 9. cap. 37.

d Lib. 9. cap. 42

Plinij locus castigatur.

e Lib. secun. de Natu. Deorum 186.

f Lib. 13. cap. 1

g Lib. 2. hal. 52.

A

[g] Est turpis visu, mollissima corpore Rana,
Os aperit latum, cui sunt alimenta dolosis
Artibus, in cœno putri deiecta recumbit,
Occuliturq́ue luto, sed parua caruncula Ranę
Albicat ex rostro, tetrum quę spirat odorem.
Rana latet, cœno pars supereminet atro,
Escam pisciculi credunt, prędamq́ue capessunt;
Illa trahit placido motu, piscesq́ue sequuntur,
Non veriti occultam fraudem, labuntur in ora
Fallacis Ranę, & pigra merguntur in aluo.
Sic puer insidias auibus molitur opertas,
Ante fores grana aspergens, & limine in ipso
Intendit casses. At illos seua cupido
Pascendi in laqueos pellit, datur vnde regressus
Nullus, & in cœnam properata morte trahuntur;
Exitii ignaros pisces sic Rana maligna
Decipit, imbelles magno deglutit hiatu.

B

C

Quòd autem Rana hoc piscandi astu pisces fallat, [h] *Argumentum hoc*, vt inquit Aristoteles, *adduci potest, quod sæpius habens in uentrem Mugilem capitur uelocissimum piscem, cum tardissima ipsa sit quodque Rana quæ caruerit præpilatis uillorum illis capitibus, macilentior capitur.* Cum præterea in latino Aristotele habeatur, [i] *obruunt arena sese & Aselli & Raiæ & Passeres & Squatinæ, cumque nullam sui corporis partem intectam reliquerint, uerberant radiolis sui oris, quos piscatores uirgulas uocant, quas pisciculi cum aspexerint, adnatant quasi ad algas, quibus uesci soliti sunt;* In græcis verò omnibus codicibus tum impressis, tum manuscriptis (quos vidimus hucusque) βάτραχος, & non βάτος legatur, arbitratus sum primùm (haud paruam tot græcis codicibus fidem habendam esse ratus) latinum codicem mendosum esse, & Ranæ, loco Raiæ restituendum; Verùm cum deinceps animaduerterem, paulò supra in eodem capite Aristotelem (vt superius citauimus) eādem machinationem Ranæ attribuisse; ne ab eo eodem loco idem frustra repeti videretur, græcos forsan potius codices (quos vidi) mēdosos esse, Theodorumq́ue in vetusto aliquo exemplari βάτον & non βάτραχον legisse, suspicari cœpi. Et cum demum in Plinij locum incidissem, in quo hanc eandem Aristotelis sententiam transcribit, ab eo admonitus, in præcitato Aristotelis loco, Raiæ vt latini co-

h Hist. lib. 9. cap. 37

i Hist. lib. 9. cap. 37

D

Aristotelis locus emendatur.

dices habẽt, & non Ranæ siue βάτραχος, vt in græcis exemplaribus legitur, legẽdum esse clarè cognoui. Quò autem manifestior res fiat, eadem Plinij verba adducamus. Cum is igitur (vt supra etiam citauimus) dixisset, [k] *Nec minor solertia Ranæ, quæ in mari piscatrix vocatur, eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, assultantibus pisciculis attrahens, donec tam propè accedant, ut assiliat.* Statim subiungit, *similiter squatina & Rhombus additi pinnas exertas mouent specie uermiculorum; item quæ uocatur Raia.* Nec est vt contendat aliquis in Plinio quoque Raia, pro Rana mendosè legi. Nam si verba eius perpendamus, id non esse rationi cõsonum, manifestum fiet; præter id enim, quòd nugatoria admodum reite ratione repetijsset, *item quæ uocatur Rana;* cum statim supra explicatissima oratione id Ranæ tribuerit; illa etiam dictio item, Ranam legi posse prohibet; nam cum etiam, vel similiter significet, aliquod nouum, & non repetitum eam sequi debet. Nec obijci etiam oportet, cum Raijs nulli in ore aut circa os sint radioli vel virgulæ, præcitato Aristotelis loco Raiæ non esse legendum, sed Ranæ; vt quæ setas siue fila capilli speciẽ referentia supra os habeant. Nam neque in Asellis, neque in Passeribus, neque in Squatinis (quos omnes æquè atque Raias oris sui radiolis verberare testatur Aristoteles) hi manifesti sunt oris radioli vel virgulæ.

k Lib.9.cap.42.

E

Aristoteles notatur.

VT NVTRIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

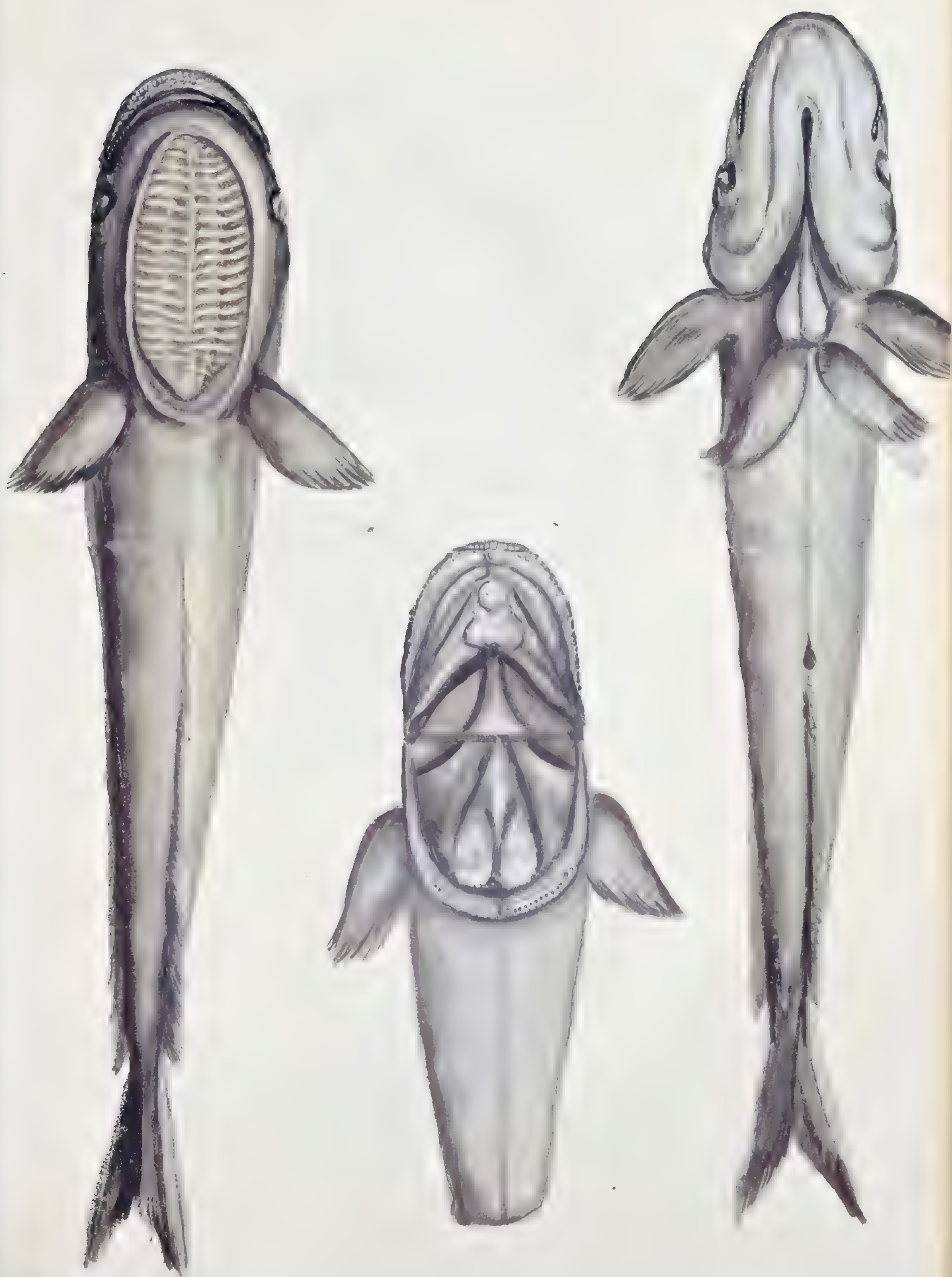
F

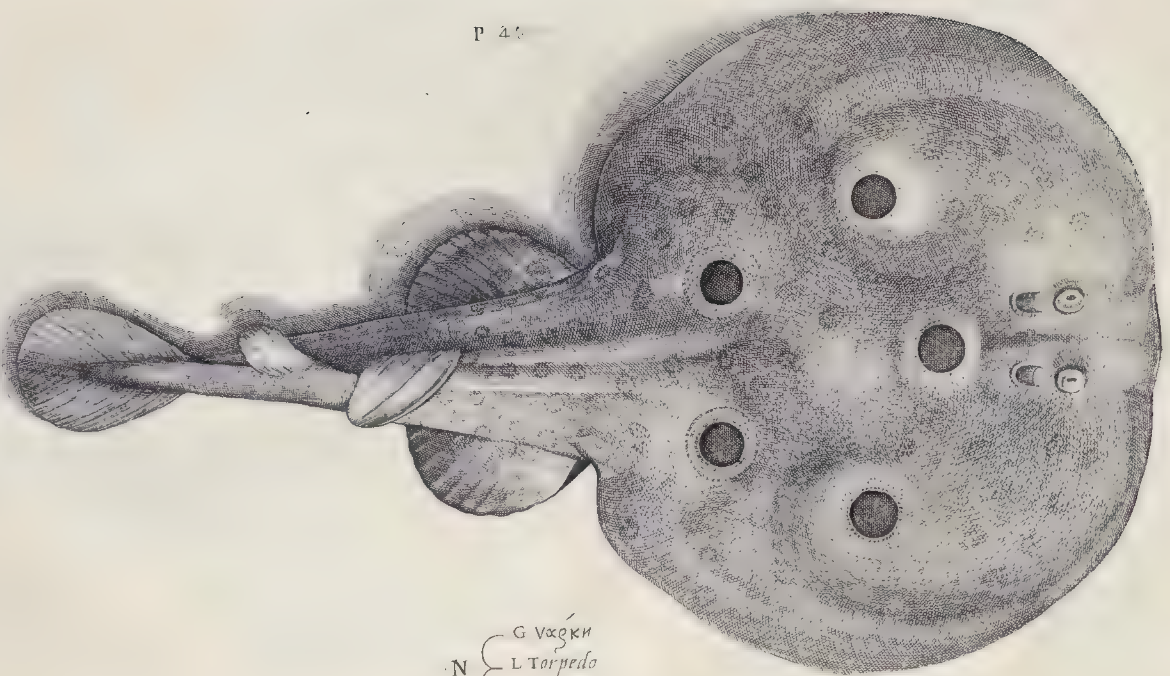
Mucosam, excrementitiam, insulsam, virus resipientem, & mali succi carnem habet. Quamobrem haud inmeritò vbique ab omnibus ferè vel etiam plebeis hominibus, ceu indigna vt ea nutriantur, negligi & reici solet. Plinio teste. [l] *Ranarum marinarum ex vino & aceto decoctarum succus contra venena bibitur, & contra Ranę rubetę uenenum & contra Salamandras.* Cum idem præterea author sit, [m] *Strumas utiliter pungi piscis eius, qui Rana in mari appellatur, ossiculo de cauda, ita ut non uulneret; idque faciendum quotidie, donec percurentur;* cumque in Ranæ cauda, vt quæ cartilaginea sit, nullum prorsus ossiculum reperiatur; mendosum locum hunc (ne falsum dicam) esse arbitror.

l Lib.32.cap.5.

m Lib.32.cap.8.

In Plinium animaduersio.

P 4
N
G νάρκη
L Torpedo
V

HISTORIA QVADRAGESIMA SEXTA DE TORPEDINE

NOMEN.

CVM quadragesimus octauus piscis [a] *contactu suo* (vt infra latiùs mõstrabim⁹) *torpentia membra reddat*, iurè à Græcis νάρκη, & à Menãdro [b] νάρκα (*& si nemo alius Veterum per .α. eo nomine usus est*, vt testatur Athenæus) à Latinis verò *Torpedo* appellatur. νάρκησις enim torpor est, & debilitatio corporis. Et ob id etiam à Venetis *Sgramfo*, à Liguribus *Tremorize*, à Massiliensibus *Dormiltose*, & à Gallis *Torpille* dicitur. Romæ autem eò quòd in dorso quinque nigricantes E notas, oculis simillimas depictas habeat, *Ochiatella* vocatur. Aduertendum tamen (ne homonymia decipiamur) Romæ alium piscem Ochiata vocari, Melanurũ scilicet, vt ĩ historia Sexagesima dicem⁹.

[a] Aelia.lib.12.ca.50.
[b] Lib.7.fol.156.48.

DESCRIPTIO.

Planus & cartilagineus piscis est Torpedo. quemadmodum [c] Aristoteles, [d] Plinius, [e] Galenus, [f] atque Athenæus notarunt. Cuius corpus (si caudam dempseris) vti planum & valde depressum, ita etiam orbiculare est; vt Aristoteles quoque testatur his verbis, [g] *Et utroque sui corporis semicirculo, quasi geminis pinnis notat*. Capitis nullum ferè vestigium apparet, in superiore tamẽ parte, anterius oculos habet exiguos; & paulò post oculos, foramina duo oculis grandiora, semper patula, in palatũque peruia. Parte verò inferiore os paruum, tenuibusque dentibus munitum, linguáqꝫ prorsus carens conspicitur; ante quod, olfactus gratia bina insculpta sunt foramina. Eadem inferiore parte F [h] *Branchias detectas, & utrinque quinas habet*. In vtroque enim ventris latere quina branchiarum orificia, parua, semicircularia, tenuíque quadam cuticula ferè contecta, conspiciuntur. Præterea hac eadẽ inferiore parte, in caudæ exortu podex extat. Posterior corporis pars in caudam carnosam & breuẽ, in latiusculámqꝫ pinnã desinentem degenerat; & si Aristoteles [i] *Torpedini non secus quàm Pastinacæ spinosam siue rigidã & longã caudã tribuat*. [k] *Duas iuxta caudam pinnas gerit*; vtrinqꝫ scilicet ad caudæ exortum vnã, crassiusculam & semicircularem. Imedio verò superioris partis caudæ, aliæ duæ eriguntur pinnæ, vna superior & maior, altera inferior & minor. [l] *Partes quæ ad caudam sunt, medijs partibus sunt corpulentiores. Nam partes mediæ uidentur in se ipsis habere uelut cartilaginem quandam tabidam*. Molli & lubrica cute tegitur. Venter subalbidus est; Dorsum verò subflauum. Quod quidẽ dorsum in nonnullis Torpedinum (& si nemo Veterum id notauerit vnquã) quinæ maculæ G rotundæ nigricantes, oculósqꝫ egregiè ræpresentantes & pentagoni figura collocatæ; In alijs verò aliæ minores, sed plures, albicantes, & nullo ordine digestæ, depingũt; cũ in reliquis, subflauum dorsum his omnibus maculis careat. Magnũ & carnosum habet ventriculum; Intestinum verò breue & amplum; Hepar pallidum, in dextram & sinistram diuisum fibras. Fellis vesica, quæ pro piscis mole satis magna est, [m] *iecinori committitur*; dextræ enim fibræ annexa, in sinistram etiam meatus, siue venulas quasdam immittit. Lien paruus est, & subrubens; Vterus oblongus & bifidus. Haud multùm excrescit, nullã enim hucusqꝫ, quæ senas excesserit libras, vidimus. Et si [n] Aristoteles & [o] Plinius. *grandem Torpedinem, quæ fœtus intra se circiter octoginta haberet, iam uisam esse*, referant.

In Aristotelem animaduersio.

[c] Hist.lib.2.cap.13. Lib.5.cap.5.lib.6.cap.xi.
[d] Lib.9.cap.24.
[e] clas.2 fol.31.A
[f] Lib.7.fol.157.1. lib.8.fol.177.43.
[g] Part.lib.4. cap.13.
[h] Hist.lib.2. cap.13.
[i] Part. lib.4 cap.13.
[k] Part. Lib.4 cap.13.
[l] Gal. clas.2. fol.31.A
[m] Hist. Lib.2 cap.15.
[n] Hist.Lib.6.cap.10.
[o] Lib.9.cap.51.

LOCVS ET PARTVS.

H Omnes, qui de Torpedine loquuti sunt, eam marinam solùm fecerũt, vno dẽpto Athenæo, qui fluuiatilem etiam, [p] *Nili scilicet accolam*, eam esse asseuerat. In cœnosis locis victitat, vt author est Oppianus his verbis.

[q] Ast alii cæno turpi, fœdáque palude
Pascũtur, Batidesque, Boũ gen⁹ vsque proteruũ
Difficilis Trygon, Torpedo nomine vero
Et Clariç, Psettę, Scepani, Triglis, Asellus
Atque lacertorũ gentes, quę putrida pascunt,
Inter cœnosas voluentes corpora sordes.

Plinióqꝫ teste [r] *terra quidem, hoc est, uado maris ex cauato condi per hyemes Torpedinẽ tradũt*. Quod [s] Aelianus quoqꝫ, [t] atqꝫ Athenæus, Theophrasti testimonio confirmant, dicentes, [u] *Theophrastus in eo libro quem inscripsit de latentibus, dicit, ob frigus Torpedinem in terra se abdere*. Aristotele autem, [x] Plinióqꝫ authoribus, *parit autumno circa æquinoctium*. Et vt tum [y] hic, tum [z] ille testantur, *intra se, uti & reliqua cartilaginea, parit oua præmollia, in alium locum uteri transferens, atque ibi excludens*. Vnde quem

[p] lib.7.fol.155.49.
[q] lib.1 fol.108.28
[r] Lib.9.cap.16
[s] Lib.12.cap.5.
[t] Lib.7.fol.156.50.
[u] Hist. lib.5.cap.11. lib.6.cap.xi.
[x] Lib.9.cap.51.
[y] Lib.9 cap.51.
[z] Hist. lib.6.cap.x.

Hex homi. 7 / Lib. 7. fol. 157. 2. / Hist. Lib. 6. cap. 10.

admodum [a] D. Basilius, [b] atque Athenæus Aristotelem citans, inquiunt, *Catulos parit*. Aristotelisque authoritate, [c] *fœtus suos (non secus quàm Squatina & Musteli) & emittit, & recipit intra se ipsam; ut quidem tam ursa sit* (vti supra etiam citauimus) *Torpedo grandis, quæ fœtus intra se circiter octoginta haberet*.

Part. Lib. 4 cap. 13.

NATVRA ET MORES.

Hist. Lib. 9. cap. 37. / Lib. 9. cap. 42.

Vt Aristoteles docet [e] *Torpedo duas iuxta caudam pinnas habet; pro reliquis, latitudine utitur; & utroque sui corporis semicirculo, quasi geminis pinnis natat*. Vnde *pigra est*; vti [f] Aristoteles, & [g] Plinius notarunt; atque expressius multò narrauit Oppianus his versibus;

Lib. 2 fol. 121. 28.

[h] Hæc grauis & mollis, sunt nullæ in corpore pigro
Vires, & nimiùm premitur grauitate; natantem
Non credas, liquidis ita clam subrepit in vndis;
Et paulò post [i] Hæc celeri properat quamuis tardissima gressu.

Lib. 2. fol. 121. 40.

Quamobrem cum piscibus vescatur, eosque præ sua tarditate capere nequeat; ea vi vtitur, quam sibi à natura datam nouit; quemadmodum Plinius testatur, inquiens, [k] *Nouit Torpedo uim suam*; & Oppianus his verbis, A

Lib. 9. cap. 42. / Lib. 2. fol. 121. 23.

[l] Cui desunt vires, cui desunt spicula, magnum
Ingenium natura dedit; se fraude tuetur,
Atque dolis magnum piscem fortemque trucidat,
Turpe veneficium tenero sub corpore sentit
Natura Torpedo datum, proprium quoque membris,

m. Claudianus verò hisce

[m] Quis non indomitam miræ torpedinis artem
Audit, & emerito signatas nomine vires?

Hist. Lib. 9 cap. 37.

Quæ autem ea vis sit; & qua, ea vtatur, arte; sic declarat Aristoteles, [n] *Torpedo pisces quos appetit*, afficit ea ipsa, quam in suo corpore cõtinet, facultate torpendi; atque ita retardatos præ stupore capit, & vescitur. Abdit se in arena & limo, tum pisces qui adnatantes obtorpuerint,

Lib. 9. cap. 42.

corripit; quam rem plerique cõspectam à se retulerunt. Hoc Plinius etiam confirmat. [o] *Nouit* inquiens, Torpedo vim suam; ipsa non torpens, mersaque in limo se occultat; piscium qui securi super-

Lib. 7. fol. 157. 2.

natantes obtorpuere corripiens. Ex Aristoteleque idem sic transcribit Athenæus [p] *Torpedo ut ait Aristoteles*, venatur pro nutrimento suo pisciculos, eos torpefaciens & immobiles reddens. Idem demum his versibus cecinit Oppianus, B

Lib. 2. fol. 121. 36.

[q] Dona deum, & proprios membris cognoscit honores
Porrecta in flaua distendit corpus arena
Immota exanimi similis; cui piscis inhæret
Oppressus torpore graui, somnoque solutus.
Hæc celeri properat quamuis tardissima gressu,
Semineces lacerat pisces; & sæpe natantes
Offendit tactu viros, cursumque moratur;
Perculsi torpore graui, victique rigore,
Atque fugæ immemores sunt, immemoresque viarum.
Hæc manet, auxilio cassos opibusque trucidat.
Et velut obscuris terrent simulachra figuris
In somnis homines, quatiuntur membra pauore,
Cor salit & frustra tentant contendere cursu,
Et frustra properare fugam, nam vincula dura
Impediunt visu pauidos, somnoque grauatos.
Tales Torpedo meditatur piscibus artes.

Hist. Lib. 9. cap. 37 / Lib. 9. cap. 42.

[r] Aristotele autem, [s] Plinioque authoribus, *hac solertia & astu pisces ipsos uenari Torpedinem; eo argumento cognosci potest*; quód ipsa piscium tardissima, Mugilem velocissimum omnium in ventre habens *sæpius capiatur*. Hac eadem sua facultate non solùm pisces piscatur; sed ab aliena

Lib. 2. de Nat. Deor. / Lib. 3. fol. 134. 31.

etiã iniuria se defendit; quod Cicero, [t] *Tutantur*, inquiens, *se torpore Torpedines*; testatur; atque Oppianus his verbis,

[u] Callida Torpedo propria non fallitur arte;
Hæc diro magno plagæ confecta dolore
Corpore contractat fœdo pendentia fila
Per setas, calamumque doloror percurrit, & hæret
Tensæ piscantis dextræ, pestemque reliquit
Nominis assimilem, tenues cecidere relapsi
E manibus calami; tali torpore tenetur. C

Hist. Lib. 9. cap. 37. / in Menone. / Clas 3. fol. 16. D. / Lib. 7. fol. 156. 51.

Quamobrem tum pisces, [x] *tum homines ab ea torpidos fieri certum est, ut* Aristoteles quoque testatum reliquit. Et quòd præterea maiore dignum est admiratione, non solùm ut [y] Plato, & [z] Galenus asserunt, *tangentibus appropinquantibus'ue torporem inferre solet*; sed ut refert Athenæus, [a] *authore Teophrasto in libro de iis, quæ morsu, aut ictu uenenum infundunt; uim etiam suam emittit, per hastam & fuscinas; eas manibus amplexos, torpidos efficiens*. Quod Plinius quoque cõprobat, inquiẽs,

Lib. 32. cap. 1.

[b] Torpedo etiam procul & è longinquo, vel si hasta virgaue attingatur, quamuis prævalidos lacertos, *Torpidos; & quamlibet ad cursum ueloces pedes, alligatos reddit*. Idem tum Oppianus loco proximè citato confirmat, tum Aelianus his verbis, [c] *à sapientibus uiris accepi, quod siquis rete, in quo*

Lib. 12. cap. 50.

capta fuerit Torpedo, attigerit, torpescit. Eam viuam stupefaciendi facultate præditam esse; extinctã verò illa eadẽ priuari, præter id quòd re ipsa experimur (vti enim viuæ cõtactu, torpescunt membra; sic demortuam citra omnem torporem contrectamus atque comedimus) authorum etiam testimonijs comprobari videtur; inquit enim Aelianus, D

Lib. 12. cap. 50.

[d] Si quis Torpedinem viuam in vas imposuerit, & marinam aquam infunderit, eamque aquam quis ex vase in hominis aut manum aut pedem infunderit, membra hęc non dubitanter obtorpescunt. Quod Galenus adhuc magis explicat his verbis, [e] *Torpedinem totam capitis dolores sanare*, capiti admotam, sedemque euersam coercere, à quibusdam est proditum. Verùm ego cum

Clas. 5. fol. 85 G.

vtrunque essem expertus, neutrum verum comperi. Eam igitur cum cogitassem viuam esse applicandam, cui caput doleret (posse enim fieri, vt hoc medicamen anodynon sit, ac dolore liberet similiter aliis, quę sensum obstupefaciunt) ita habere comperi. Putoque eũ qui primus est vsus,

Lib. 7 in Narce. / Lib. 1. serm. 2. fol. 6. cap. 185.

tali quapiam motum ratione, experiri aggressum. Cui subscribunt [f] Paulus, & [g] Aetius, idem ex eo

trāſcribētes; Præterea nō manifeſta ſolùm, frigiditate nempe, ſed cæca etiā qualitate, eam ſtupefacere; tum ratiōe, tū authoritate cōprobatur. Cū nanq; viua, ea facultate polleat; mortua verò, eadem orbata ſit; clariſſima ratione intelligitur; eam ſtupefaciendi vim, non à manifeſta qualitate, frigiditate ſcilicet; quæ multò maior in mortua (extincto natiuo calore) dubio procul reperitur; ſed à cæca & nobis incognita (cuius viuens ſolùm particeps eſt) emanare. Quod Galeni quoq; confirmatur teſtimonio; qui cum Torporis cauſas enarrans, inquiat, [h] *Torpor verò, qui ex tam motus quàm ſenſus difficultate eſt compoſitus; in toto corpore, & maximè in artubus, manifeſtè uidetur à frigore, & compreſſione neruoſorum corporum, incidere. Ad hæc etiam à Torpedinis marinæ contactu*; ſi Torpedinem frigiditate ſolùm ſua torporem inferre arbitratus eſſet; cum primo loco, torporis cauſam, frigiditatem poſuerit; fruſtra rurſus tertio loco, ac ceu tertiam cauſam ipſius torporis, Torpedinis contactum ſtatueret. Poſtremò vt refert Athenæus, [i] *Diphilus Laodiceus, in libro de Theriacis Nicandri, ſcribit; non totum hoc animal, ſed partem eius quandam torpeſacere*. Cui non ſolùm ſubſcribere, ſed partem etiam eam explicare, videtur Oppianus his verſibus.

h Clas. 3. fol. 16. D.
E
i Lib. 7. fol. 157. 3.
k [illegible] 121. 1.

[k] *At duo ſe tollunt diſtenta per ilia rami,*
Qu[illegible] [illegible]
Quos ſi quis tractat, perdit per membra vigorem,
[illegible] [illegible] mouet artus.
Soluitur ſubito contractus in corpore v[illegible]

In Diphilū, & O[illegible] inaduerti[illegible].

Verùm cum hi rami, ſiue radij (vt magis græca vox ſonare videtur, κερκίδες enim ab eo vocātur) nulli in Torpedine appareāt (niſi ſemicircularia eius latera, κερκίδας, id eſt radios, vel ramos vt vertit interpres, ab ipſo impropriè admodū appellari credamus) cumq; reliqui ſcriptores omnes (vt qui nunquā alicui tantùm Torpedinis parti illā vim ineſſe notauerint) Torpedinem totā torporē inferre arbitrari videātur; nos quoq; non aliquam tātùm partem eius, ſed ipſam totam torpeſaciendi facultate præditam eſſe, cenſemus.

F

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

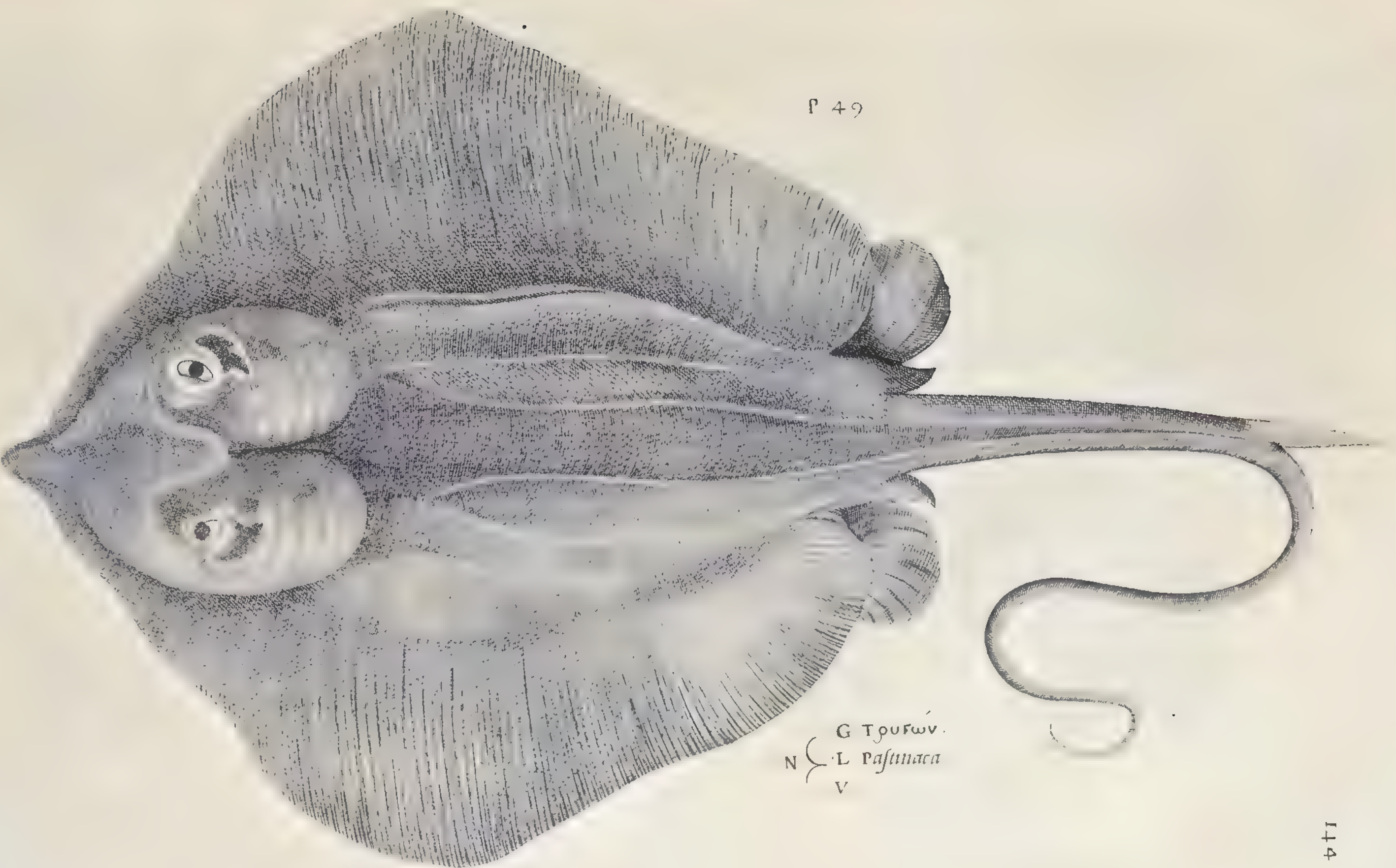
Galeno authore, [l] *Inter ipſa cartilaginea, Torpedo & Paſtinaca carnem habēt mollē, & iucundā, & mediocriter per uentrē ſubeuntem, nec concoctu difficilem. Nutriūt item mediocriter, ceu alia quoque omnia, quæ carne molli ſunt prædita*. Et vt alibi ſcribit, [m] *Sola Cartilagineorum Torpedo & Turtur laudantur; poſſisque nonnunquam in ſaxatilium penuria, ijs uti*. Et vt rurſus alio loco aſſerit, [n] *Saxatilibus piſcibus Aſelli, his uerò Solea & Torpedo ſubſtitui poſſunt*. Atq; vt poſtremò alio itē loco teſtatur, [o] *Ex Cartilagineis Torpedo ferè ſola conueniens eſt & commoda Epilepticis*. Athenæo autē referente, [p] *Hiceſius exiguum eam in cibo præbere ſuccū [illegible]it; & cartilagineū quoddam in ſe cōtinere, quod ſtomacho ualde ſit gratum*. [q] *Platoque gratū cibum Torpedinē eſſe [illegible]*. Vt verò idē citat Athenæus, [r] *Diphili teſtimonio concoctu difficilis eſt; præter partes eas, quæ circa [illegible] quæ teneræ, ſtomacho gratæ, & concoctu faciles ſunt; Aliæ uerò minimè*. Quod vti verū eſſe experimur, ſic Galeno minimè aduerſari cenſemus; quippe qui ſicuti Torpedinis (vt ſupra etiā in deſcriptione citauim⁹) partes medias, cartilagineas & molles, inferiores verò & ad caudā exiſtētes, magis carnoſas eſſe teſtatur; ita illas, teneriores cōcoctúq; faciliores, has verò, minus teneras neq; adeo cōcoctu faciles eſſe innuit. Athenæus, [s] *ſuauiſſimā Torpedinem Niliacā eſſe aſſeuerat*. Apud eundē, [t] *Diphilus paruas meliores eſſe teſtatur*. Vt verò ſcribit Plinius, [u] *Huius iecori teneritas nulla præfertur*. Athenæo autē referēte, [x] *Archeſtratus Torpedinem in oleo & uino cum benè olentibus herbis, & modico caſeo trito incoquendam eſſe inquit*. Et apud eundem, [y] *Diphilus ſimpliciter elixas celebrat*. Galenus, ſi ea, in attenuante victus ratione, vti volumus; [z] *cum beta trita aut albo iure, porrū prolixius miſcēdo, & piperis portiunculā, parandā eſſe*, docet. Noſtris verò temporibus, ſi nulla tuendæ valetudinis habenda ſit ratio, frixa & arancij mali conſperſa ſucco, ſuauior multò exiſtimatur.

l Clas. 2. fol. 31. A.
m Cla. 2. fol. 44. A.
n Clas. 7. fol. 51. F.
o Cla. 7. fol. 176. D.
p Lib 7. fol. 176. 49
q Lib. [illegible]
G
r Lib. 8. fol. 177. 43.
s Lib. 7. fol. 155 49.
t Lib. 8. fol. 177. 17.
u [illegible] 42.
x [illegible]
y Lib. 8. fol. 177.
z Clas. 2. fol. 44. A
H

QVIBVS MEDEATVR.

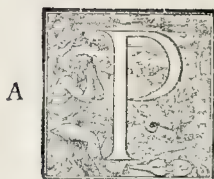
Dioſcorides author eſt, [a] *Torpedinem marinam capiti admotam diuturnos eius dolores; parique ratione, uniuſcuiuſque noſtri corporis partis cruciatus uehementiam lenire, procidentemque anum appoſitam coercere*. Quod Galenus, Paulus Aegineta, atq; Aetius locis à nobis ſupracitatis, ex eo trāſcripſerūt; id (vt diximus) addentes, ea viua vti oportere, Plinio teſte, [b] *Pſilotrum eſt Torpedinis cerebrū [illegible] 16 Luna*. Aelianus verò Pilorū etiā ortū, eam impedire poſſe refert, inquiēs, [c] *Torpedinis carnes in aceto putrefactæ, & mēto aſperſæ, priuſquā quis pubeſcat fugā pilorū facere dicuntur*. Vt plinius præterea ſcribit, [d] *Fel Torpedinis uiuæ genitalibus illitum uenerem inhibet*. Et authore libri ſecundi de remediis paratu facilibus, Galeno aſcripti, teſte, [e] *Fel Torpedinis epotum genitalis membri erectionē uetat*. Poſtremò ſcribit Plinius, [f] *Mirum & quod de Torpedine inuenio, ſi capiatur cum luna in [illegible]bra fuerit triduòque aſſeruetur ſubdio, faciles partus facere poſtea quoties inferatur*. Eodē authore, [g] *Al[illegible] Torpedo in cibo*. Nec non, [h] *Lieni medetur impoſita*.

a Lib. 2. cap. 15.
b Lib. 32. cap. 10.
c Lib. 11. cap. 50.
d Lib. 32. cap. 10.
e Clas. 7. fol. 162.
f [illegible]
g [illegible]
h Lib. 32. cap. [illegible]

P 49
G Τρυγών.
N L Pastinaca
V

HISTORIA QVADRAGESIMA SEPTIMA. DE PASTINACA.

NOMEN.

A ISCIS noſter quadrageſimus nonus, Romæ *Brucho*, Venetijs *peſce Palombo*, in Liguria *Ferrazza*, in Sicilia *Baſtonaga*, Burdegalis *Tarerondé*, à Gallis (ob ſimilitudinem quam cum Rais habet) *Raia*, & à Dalmatis *Laccizza* vocatus; à Græcis *τρυγὼν* dicitur; propterea quod (vti arbitror) colore, & latitudine ſua expanſas alas referente, Turturem auem, *τρυγόνα* græcè appellatam, imitetur. Vnde[a] & à D. Ambroſio *τρυγὼν* piſcis, *turtur* vocatur;[b] à Plinio verò,[c] & à Cornelio Celſo (quos in hoc, vnà cum Theodoro Gaza, magis ſequi debemus) *Paſtinaca marina* dicitur. Ob id forſan, quod ſuæ caudæ colore, rotunditate, atque longitudine, ad radicis paſtinacæ ſimilitudinem proximè admodum accedat.

[a] Hex.5.cap.
[b] Lib.9. cap.
[c] Lib.6.cap.7

DESCRIPTIO.

Planus & cartilagineus piſcis eſt Paſtinaca, vt[d] Ariſtoteles,[e] Plinius,[f] atque Galenus etiam
B aſſerunt. In ſuperiore corporis parte anterius (ſecus quàm in Torpedine & Raia) aliquod capitis veſtigium cernitur, capiti paluſtris Ranæ non abſimile; in quo tamen non niſi oculi oblongi & grandiuſculi conſiſtunt; ſtatimq́ue poſt eos, bina foramina, vtrinque vnum, oculis grandiora, ſemper patula, in palatumq́ue (Torpedinis inſtar) peruia. Pars reliqua oculis anterior, cum maximè extenuetur, in carnoſum roſtrum acuitur. Inferiore parte os habet paruum & edentulum; viceq́ue dentium aſperiores maxillas; & ante os foramina olfactui inſeruientia; poſt illud verò in medio ferè ventre, quinas (Torpedinis more) vtrinque branchias; pauloq́ue infra circa caudæ exortum, anum. Totius corporis figura non orbicularis, vt Torpedinis; ſed (Raiæ inſtar) quatuor laterum eſt; ſicuti enim anterior & poſterior pars eius, ſic & latera in acutum deſinunt; tenuibuſq́ue atque quamplurimis lateralibus ſtrijs inſignitur. Po-
C ſteriori parti cauda annectitur,[g] *ſpinoſa ſine rigida, atque longa. Incrementum enim huius partis ad piſcis latitudinem tranſit*; teſte Ariſtotele. Super quam caudam paulò poſt eius exortum, ac priuſquam maximè extenuetur, oſſeus aculeus, longus, acutiſſimus, atque vtrinque ſerratus eminet; quem Radium appellat plinius, inquiens,[h] *Sed nullum uſquam execrabilius quàm radius ſuper caudam eminens trygonis, quam noſtri Paſtinacam appellant, quincunciali magnitudine.* Cuius cum Nicander, Dioſcorides, Oppianus, atque alij veterum meminerint (vt infra, vbi de eius vẽenoſitate agemus, explicatius mõſtrabimus) mirari iure poſſumus, cur eius quoque mentionem non fecerit Ariſtoteles; niſi forſan cum is dicat.[i] *Neque verò Paſtinaca & Raia explanis prolem recipiunt, propter caudæ aſperitatem*; de illo Radio illum intellexiſſe velimus; cum nulla alia paſtinacæ caudæ aſperitas inſit. Circa caudæ exortum vtrinque pinna vna orbicularis enaſcitur; etſi[k] Ariſtoteles,[l] & Plinius, *Paſtinacam pinnis carere teſtentur.*
D Læui & molli cute tegitur; Ventre albicat; Dorſo verò liuet. Ventriculum paruum habet; quem inteſtinum amplum ſequitur; quod non multò poſt tenuius factum, rurſuſq́ue paulò deinceps dilatatum, ſic ad podicem vſque defertur. Iecur pallidum eſt, in duas diuiſum fibras, in dextram latiorem atque maiorem, & in ſiniſtram breuiorem & minorem. Iecinori fellis veſica commiſſa non eſt, ſed quidam ſolùm fellis meatus à iecinore ad inteſtina deducuntur. Ad denas aliquando libras auctam paſtinacam vidimus, maiorem verò nunquàm; ad quam neque vbique, neque crebrò excreſcit magnitudinem.

[d] Hiſt.lib.1. cap.5.
[e] Lib.9.cap 2
[f] Claſ. 2. fo 31.A
[g] Part.lib.4 cap. 13.
[h] Lib.9 cap. 48.
[i] Hiſt.lib.6. c 10.
[k] Hiſt.lib.1. c 5.
[l] Lib.9.cap.2

LOCVS ET PARTVS.

Vt Ariſtoteles tradit,[m] *pelagius piſcis eſt paſtinaca, ſicuti & reliqua cartilaginea.* Oppianus verò[n] eam in cœnoſis locis, haud longè à litore, vitam degere, his verſibus narrat.

[m] Hiſt.lib.8 cap 13.
[n] Lib.1.fol.108. 28.

[n] Lib. 1. fol. 108. 28.

> [n] Ast alii cœno turpi fœdáque palude
> Pascuntur, Batidésque, Boum genus vsque proterum,
> Difficilis Trigon, Torpedo nomine vero.

[o] Hist. Lib. 5 cap. 3.
[p] Hist. Lib. 5 cap. 5.
[q] Hist. Lib. 6. cap. 11.
[r] Ibidem.

Vt præterea Aristoeles etiam scribit, [o] *Habet in quod meatus contingat, & quo per coitum adhæreat.* Eodemque authotre, [p] *Non solùm admotis supinis partibus, sed etiam tergo fœminæ, supinis maris superpositis coit.* Paritque circa litora; nam vt idem alibi docet, [q] *Repetunt Cartilaginea litus & nada, pelago, & alto relicto gurgite, cum tempus pariendi instat; ut neque tepore careant, & progeniem tutius collocent.* Eodemque teste, [r] *Animal gignit cum intra se prius oua pepererit, uti & cætera, cartilaginei generis.*

NATVRA, ET MORES.

[s] Hist. Lib. 1. cap. 5.
[t] Lib. 9. cap. 20.
[u] Lib. 13. cap. 6.
Aelianus natatur.

[s] Aristotelis, [t] atque Plinij testimonio, *cum Pastinaca* (vt supra etiam citauimus, *pinnis careat, ipsa latitudine natat*; adiuuantibus (vti nos arbitramur) & illis pinnis, quas ei ad caudæ exortum in esse diximus. Vt verò scribit Aelianus, [u] *cum natandi est cupiditate affecta, natare potest; cum rursus uolandi studio tenetur sursum uersus sublimis uolat.* Quod tamen haud nos verisimile censemus; grauis adeo atque ad volandum inepta videtur. Carniuora est; verùm cum pigra adeo sit, vt pisces, quibus vescatur, assequi non valeat; ad teli vsum confugit, quo à natura armata est; vt Oppianus testatur inquiens. A

[x] Lib. 2. fol. 127. 60.

> [x] Trygoni, & Gladio, superi fortissima dona
> Aptarunt membris, atque arma horrenda dederunt.

Et paulò infra,

[y] Lib. 2. fol. 128. 9.

> [y] Nascitur extrema cauda penetrabile telum
> Trygoni, sunt telo vires, tetrúmque venenum. B

[z] Hist. Lib. 9. cap. 37.
[a] Lib. 9. cap. 42.

Qua autem ratione & astu in venandis piscibus, eo telo vtatur; Aristoteles innuit tantùm; astutiam, & modum, quo se in arena & limo abdit Torpedo, exequutus, hæc subdens, [z] *Pastinaca etiam seipsam occultat, sed non simili modo.* Plinius verò explicatè magis his verbis docet, [a] *Pastinaca latrocinatur ex occulto, transeuntes radio (quod telum est ei) figens*; quod & Oppianus asserere videtur, dicens.

[b] Lib. 2. fol. 128. 11.

> [b] Non viuum quicquam, non quicquam morte peremptum
> Trygones, Gladiique vorant, ni spicula figant
> Antea, purpureo lanientque cadauera telo.

[c] Hist. Lib. 9. cap. 37.
[d] Lib. 9. cap. 41.
[e] In Theriaca.
[f] Lib. 9. cap. 48.
[g] Lib. 32. cap. 2.
[h] Lib. 13. cap. 5.
[i] Lib. 13. cap. 6.

[c] Aristotelis [d] atque Plinij authoritate, *argumentũ est huius solertiæ, quod ipsa piscium tardissima Mugilem uelocissimum omnium, in uentre habens, sæpe capiatur.* C Quàm autem non piscibus solùm, sed hominibus etiã animalibusque reliquis, atque ipsis quoque arboribus perniciosus, & pestifer, huiusmodi sit pastinacæ radius; multorum veterum testimonijs clarissimè comprobatur. Nicander nanque [e] *Trigon* (inquit) *maleficus dolore hominem adficit, cum oblongis* sagenis defatigatum piscatorem aculeo suo ceciderit. Si etiam ramis arboris infixus fuerit, tum arbor ea fit obscurior ignobiliórque, siquidẽ ab huius ictu, ceu solis ęstu eius radices perditę, vnà cum foliis flacidę redduntur & arescunt. Homini verò caro putredine imminuitur. *Ferunt quòd olim Vlysses tristi marino tali stimulo punctus interierit.* Plinius verò (vt supra etiam citauimus) scribit, [f] *Nullum usquam execrabilius quàm Radius, super caudam eminens Trigonis (quam nostri Pastinacam appellant,* quincunciali magnitudine. Arbores infixus radici necat; arma vt telum perforat ui (aut vti nos ex alio corrigimus, vt) *ferri & ueneni malo*; D & alibi, [g] *Nihil est usquam uenenatius* quàm in mari Pastinaca, vt pote cum radio eius arbores nacari dixerimus. Aelianus præterea hæc tradit, [h] *Ex omnibus bestijs, infestissimo ac periculosissimo aculeo Pastinaca prædita* est, cuius rei testimonio est, si cum quis in arborem uirentem & florentem infixerit; non longo interuallo emarcescere differt; sed potius è vestigio exsiccatur; id ipsum facit in animali*bus, nam si quod contigerit, necat.* Et paulò post, [i] *Pastinaca aculeum (cuius ate mentionem feci) mortiferũ* habet, vt vel celeriter nõ modo homines, sed etiam animalia alia perdere queat, quod quidẽ ipsum vt non admirabilitatem facit, certè id stupẽdam admirationem habet; quod si ad maximam arborem, & vegetam; & summè virentem, aculeum admoueas, & defigas; non multò post admittit folia, quę postquam defluxerunt, totus truncus similis est arboribus, folis ar-

doribus exſiccatis æſtate, cum eſt maxima ſiccitas. Et rurſus paulò etiam poſt, [k] *Paſtinaca ſæpe aculeo* [k] Lib.13.cap.7
mortem infert; Leonides Byſantinus hominem piſcium naturam & diſcrimina ignorantem è reti, ait, Paſtinacam arripuiſſe; putabat infęlix ille Rhombũ eſſe; ſimulq; vt ille rapuiſſet, in ſinum ſuum abdidiſſe, clamqúe ſubduxiſſe; tanquam quiddam lautum & pretioſum nactus fuiſſet; vbi Paſtinaca ex compreſſione dolere cępiſſet, aculeo eum, qui ſe deripuiſſet, confixiſſe, atque infęlicis furis viſcera perdidiſſe; furem autem prope Paſtinacam proiectum iacuiſſe. poſtremò ſic de eius radio cecinit Oppianus.

[l] Nil tam peſtiferum, ſęuo nil vulnere maius [l] Lib.2.fol.128.17.
Trygonis; quęcunque viri mauortia tela
E Sunt fabrefacta manu, vel dura incude polita,
Spicula quę à Perſis nigro ſunt tincta veneno,
Nec tales faciunt plagas, nec vulnera tanta;
Trygonis viuę quantùm eſt horrenda ſagitta.
Eſt nobis audire timor, vel dicere verſu.
Indomitas ſeruat vires Trygone perempta,
Inuictumqúe tenet robur; non corpora ſolùm
Mortalis capit iſta lues, ſed ſaxa peredit;
Et virides lędit ramos, ſi cominus illos
Attigerit; pereunt plantę, ramiqúe virentes;
Germina vere nouo contacta labe necantur,
F Arboreiqúe cadunt autumni tempore fętus,
Si radix ſęuo fuerit Mucrone notata.
At primò virides labuntur ſtipite frondes,
Siccatur truncus, fluit & velut ęgra labaſcit
Arbor, corrupti languent cum robore rami.
In iaculo mater donauit dędala Circe
Telegono nato telum, vt proſterneret hoſtes.
Hic Ithacę appulſus magni genitoris abegit
Armenta, & clarum belli virtute parentem
Letifero incautus miſit mucrone ſub orcum.
(Hunc quęrens Ithacę luſtrabat paſcua lętę)
Emenſum terra, & mille pericula ponti,
Et paſſum duros longo ſub Marte labores,
Et multa expertum Trygon mactauit Vliſſem.
Atque ducem ſolo proſtrauit vulnere tantum.

G Vnde cum nullibi huius radij venenũ Piſcatoribus incognitum ſit; vbique ij captis Paſtinacis caudam ſtatim abſcindunt; ne rei huius ignari, Paſtinacam temere contrectantes, eius radio, tanto vitæ diſcrimine, lædantur. Et licet cartilagineorum nõnulli (vt in hiſtoria quadrageſima diximus) in metu fœtus ſuos intra ſe recipiant, & trãſacto metu eos emittant; teſte tamen Ariſtotele (vti ſupra etiam citauimus) [m] *Paſtinaca* [m] Hiſt.lib.9.cap.37.
propter caudæ aſperitatem, prolem non recipit. Vt Plinius teſtatum reliquit, [n] *Hanc perſequitur Galeos,* [n] Lib.32 cap.2.
idem & alios quidem piſces, ſed paſtinacas præcipuè, ſicut in terra ſerpentes Muſtela. Tanta eſt auiditas ipſius ueneni. Qui autem piſcis à Plinio hoc loco Galeos appelletur, in hiſtoria trigeſima ſeptima explicauimus. Ridiculam eius capturam narrat Aelianus, [o] *Cum Paſtinacam* (inquiens) [o] Lib.13.cap.8.
ſubnatantem piſcator intuitus fuerit, ridiculum quiddam in piſcatoria ſaltat; & ad tibiam, quã
H tanquam illecebram fert, canere incipit; hęc ex ea re magnam lętitiam, voluptatemqúe cępit. Etenim (ſicut ferunt) aures habet tum muſicę, tum ſaltationis oculos intelligentes; atque hac permulſione illecta ſenſim ad ſummam aquam effertur; interea cum is qui cantu & ſaltatione illecebras egregiè machinatur; alter quiſpiam piſcatorio captu imprudẽtẽ ſubducit.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT.

Quanuis adeo venenato armata ſit radio; non ob id tamen à ciborum cenſu prorſus ſubmouenda eſt; abſciſſa enim (vt diximus) cauda, vbique ferè venalis habetur, atque in cibos admittitur. Verùm vilis & plebeia vbique etiam exiſtimatur; etſi ſcribat Galenus, [p] *Inter ipſa cartilaginea Torpedo & Paſtinaca carnẽ habent mollem & iucundam, & mediocriter per* [p] Clas.2.fol.31.A.
ventrem ſubeuntem, nec concoctu difficilem: Nutriunt item mediocriter, ceu alia quoque *omnia, quæ carne molli ſunt prædita*. Et alibi [q] *ſola cartilagineorum Torpedo & Paſtinaca,* ſiue vt vertit inter- [q] Clas.2.fol.44.A.

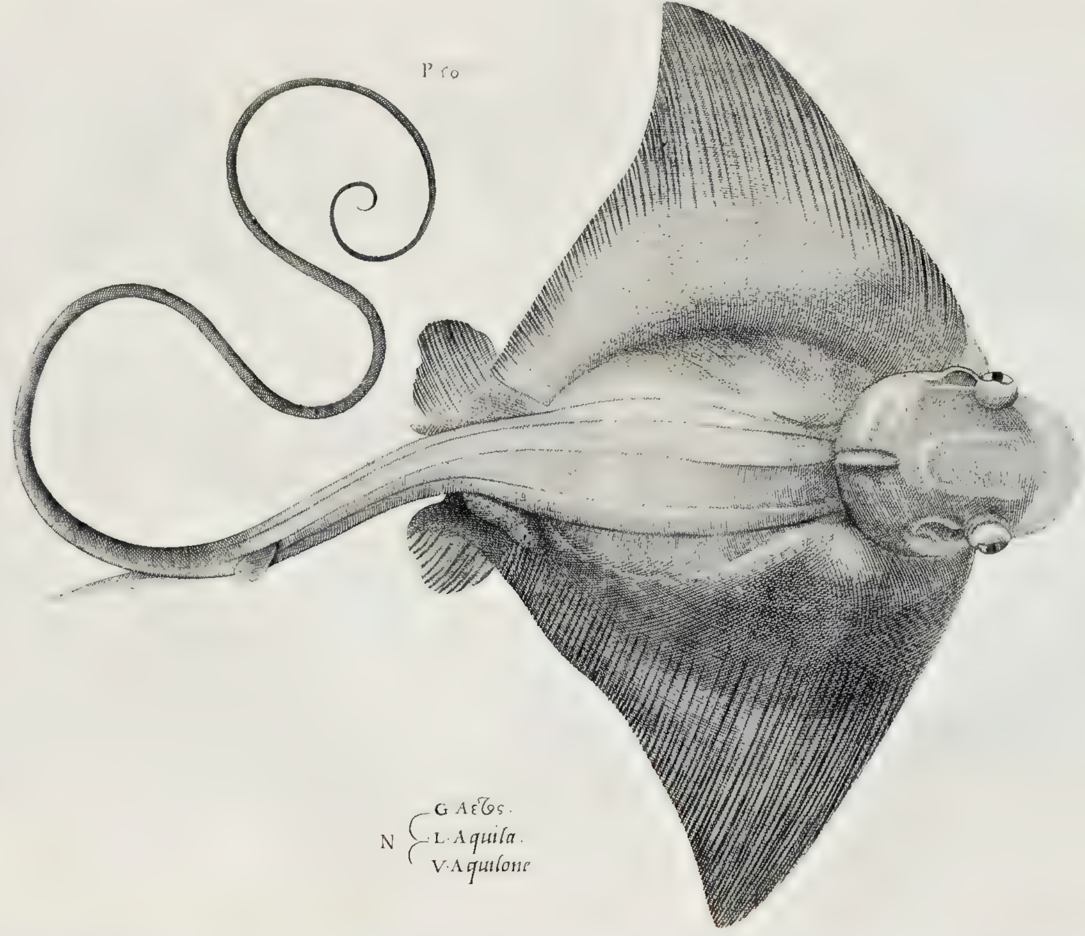
pres Turtur, *Laudantur poſſiſque nonnunquã in ſaxatilium penuria ijs uti; ſatius tamen fuerit eas præparari cum beta trita, aut albo iure, porrum prolixius miſcendo, & piperis portiunculam.* Hanc præterea edulem non ſolùm eſſe, ſed grati etiam ſaporis, Plinius quoqȝ teſtis eſt; quomodo ea in cibi vſum
[r] Lib. 32. cap. 5. præparanda ſit edocens his verbis, [r] *Cibi cauſa extrahi debet è dorſo Paſtinacæ quicquid ſimile eſt croco, caputque totum. Et hanc modicè colhi in cibis; quia ſaporis gratia perit;* per id autem, quod croco ſimili in Paſtinacæ dorſo eſſe dicit Plinius, nil aliud profectò intelligit, quàm brãchias ipſas croco verè ſimiles.

DE SIGNIS ICTVS RADII PASTINACAE, ET REMEDIIS. A

[s] Lib. 6. cap. 45. Vt Dioſcorides ſcribit [s] *Paſtinacæ ictum comitantur dolores inextricabiles. neruorum diſtentiones, moleſtiæ,* Lãguores, & alienatio mentis, obmuteſcentia, oculorũque caligines, locus & partes propinquę circuitu nigreſcunt, ſenſu tactus erepto; & ſi quis eleuat, ſaniem pullam & craſſam, graue
[t] Lib. 13. cap. 37. *olentemque reddit.* Aetio verò authore; [t] *Qui ab ipſa percuſſi ſunt, his uulneris locus manifeſtè apparet; ſequi*tur autem dolor pertinax & totius corporis ſtupor; acutum enim & firmũ habet aculeũ, quo vehemẽtiſſima vi in altũ impulſo nerui ſauciãtur, quapropter in aliquibus mors de repẽte totũ *cõuellẽs corpus comitatur.* Eius venenati ictus nullũ remediũ eſſe arbitratur Aelianꝰ, inquiẽs, [Aelianus ab aliis diſſentit.]
[u] Lib. 13. cap. 5. [u] Ab omni medicina inuictus exiſtit Paſtinacę aculeus; etenim primùm vt pupugit, ſtatim interficit; neque enim alius quiſquam; neque vulneratrix ipſa medicinam facere poteſt. Secus tamen ſentiunt quam plures alij, aduerſus huiuſmodi ictũ præſidia conſcriben-
[x] Lib. 6. cap. 45. tes. Dioſcoride nanqȝ authore; [x] *Quæcũque contra Viperarum morſum ualent, ei quẽ Paſtinaca percuſſerit*
[y] Lib. 3. cap. 35. *medentur.* Et vt idem alibi tradit; [y] *Foliorum ramorumque ſaluiæ decoctum epotũ eidem ictui prodeſt.* Quod B
[z] Lib. 22. cap. 25. Plinius quoque ex eo (vti loca conferenti clarè patebit) his verbis trãſcriſpit; [z] *Folia* habet cotonei mali effigie, ſed minora & candida; quę cum ramis decoquuntur; Menſes ciet &
[a] Lib. 28. cap. 10. *urinas, & Paſtinacæ marinæ ictus ſanat.* Plinius præterea teſtatur, [a] *Contra paſtinacã, & omnium marinorum ictus, uel morſus, Coagulum leporis, uel hædi uel agni, drachmæ pondere ex uino ſumi.* Alibi verò inquit,
[b] Lib. 32. cap. 2.
[c] Lib. 32. cap. 5
[d] Lib. 32. cap. 5. [b] *Percuſſis uerò ab ea medetur, & Galeos quidẽ, ſed & Mullus ac Laſer.* Et rurſus alibi, [c] *Auxiliatur item Mullus contra Paſtinacam, illitus ſumptuſue in cibo.* Et poſtremò paulò poſt, [d] *Paſtinaca contra ſuum ictum remedio eſt; cinere ſuo ex aceto illito uel alterius.* Aetius verò loco ſupra citato, præter plurima quæ
[e] Lib. 13. cap. 37. ad Paſtinacæ ictũ refert præſidia, quæqȝ longũ eſſet recenſere, Scribit etiã; [e] *Narrant* quidam, ſi quis caudam Paſtinacę quę ictum intulit, auferat; & in arborem, maximè quercum *ſuſpendat ac figat; ipſam quidem arborem areſcere, ægrum autẽ ſanari.* Et poſtremò ibidẽ ſubdit; *aut ſucci fici guttas quinque, cum tribus ſerpilli granis bibendas præbe.* Quod Paulus Aegineta cõprobat, dicẽs,
[f] Lib. 5. cap. 21. [f] Paſtinacę ictibus auxiliantur lactis ficulnei guttę quatuor aut paulò plures, cum cicutę, ſerpilli tribus aut quatuor; & quę ad viperas commemorata ſunt. C

QVIBVS MEDEATVR.

Et ſi illis, quos ſuo radio percuſſerit, peſtifera (vt dictũ eſt) ſit; nonnullis tamẽ affe-
[g] Lib. 2. cap. 19. ctibus ipſam ſalutarem experimur. Dioſcoridis nanqȝ teſtimonio, [g] *Paſtinacæ radio, qui à* cauda eius exiliens prominet retrouerſis ſquamis, dentium cruciatus ſedantur; frãgit enim eos *& extrahit.* Vbi notandum eſt, quòd cum ſquamis prorſus careat tum Paſtinaca tũ eius radius; per retrouerſas ſquamas nil aliud (vti arbitror) intelligere poteſt Dioſcorides, quàm illius radij dẽtes; quibus (vti in deſcriptione diximus) totus vtrinqȝ ſerratus eſt; & ſi ſatis impropria huiuſmòdi ſit locutio. Celſus præterea & Plinius non ſolũ [In Dioſcoridẽ animaduerſio.] D
[h] Lib. 6. cap. 9. hunc radium idem præſtare teſtantur; ſed quo etiã pacto ad id eo vtẽdum ſit, edocẽt. Ille enim de dolore dentium agens, inquit, [h] *Plani piſcis, quem Paſtinacam noſtri, τρυγόνα Græci* vocant; aculeus torretur, deinde conteritur, reſináque excipitur, qua dente circũdata, hunc
[i] Lib. 32. cap. 7. *ſoluit.* Hic verò de dentium etiam dolore pertractans, ſcribit; [i] *Paſtinacæ quoque radio ſcarifica*re gingiuas, in dolore utiliſſimũ; Cõteritur is, & cum elleboro albo illitus, dentes ſine vexa-
[k] Lib. 32. cap. 8. *tione extrahit.* Et vt etiã tradit Plinius; [k] *ſtrumas Paſtinacæ radio pungi, ita ut non uulneret, prodeſt; id faci*
[l] Lib. 32. cap. 10. *endũ quotidie donec percurẽtur.* Eodẽ teſte; [l] *Partus adiuuare & faciles facere Paſtinacæ radius adalligatus ũbilico*
[m] Lib. 32. cap. 10. *eſtimatur, ſi uiuẽti ablatus ſit, ipſamque denuo in mare demiſſa.* Et rurſus vt idẽ author eſt; [m] *Pruritũ ſca*biéque nõ hominũ modo, ſed & quadrupedũ efficaciſſimè ſedat iecur paſtinacę decoctũ in oleo.

P 50
N
G Aετος.
L·Aquila.
V·Aquilone

HISTORIA QVADRAGESIMA OCTAVA DE AQVILA

NOMEN.

PISCIS in ordine nostro quinquagesimus, quem Romæ *Aquilone*, Neapolitani *Aquila*, Ianuẽses *Pesce ratto*, Aquitani *Taresfranke*, & alicubi *Pesce Rospo* appellant; græcè ἀετός, latinè verò *Aquila* dicitur. Hunc autem piscem nostrum veterum Aquilam esse, non solùm Romana ac Neapolitana vulgaris nomenclatura latinum nomen æmulata indicat; sed ex eò etiam intelligi potest quòd cartilagineus & planus piscis est; cuiusmodi Aquila piscis ab omnibus esse dicitur; quódq; nihil Aquilæ à veteribus tribuitur, quod huic non respondeat. Ad hoc accedit, quòd suis expansis alis volantem Aquilam imitatur, vnde à Græcis ἀετός à latinisque Aquila dici videtur. Nec propterea quòd proximè ad Pastinacæ accedat similitudinem, eius differentia siue species altera (vt falsò arbitrantur nonnulli) censeri debet; quando (vt infrà monstrabimus) manifestis adeò notis ab ea distinguitur, vt diuersa species statui, atque Aquila appellari iurè possit & debeat. A

DESCRIPTIO

B

Cartilagineus & planus piscis est Aquila, vt veteres etiam testati sunt scriptores; Aristoteles enim cum [a] *Raiæ Pastinacæ atque Squatinæ meminisset*; subdidit, [b] *Cartilaginea verò præter ea quę numerauimus sunt Bos, Lamia, Aquila, Torpedo, Rana, omneque genus Mustelorum*. Quam quidem sententiam sic transcripsit Plinius, [c] *Planorum piscium alterum genus est quod pro spina cartilaginẽ habet, vt Raię, Pastinacę, Squatinę, Torpedo, & quos Bouis, Lamię, Aquilę, Ranę nominibus Gręci appellant; quo in numero sunt Squali quoque, quanuis non plani*. In quo Plinij loco, Squali medosè legi, & Galei restituendum esse (vt in nostra etiam decima sexta, & trigesima nona historia notauimus) luce clarius patet. Nam illud Aristotelis, καὶ πάντα τὰ γαλεώδη, id est, vt vertit Theodorus, *omneque genus mustelorũ*, græco seruato vocabulo, Galei & non Squali interpretatus est Plinius, vt in prædictis historijs demõstrauimus. Eandem præterea Aristotelis sentẽtiam citauit & Athenæus scribẽs; [d] *Aristoteles autem in quinto de historia animalium cartilaginea esse inquit Pastinacam, Bouẽ, Lamiã, Aquilam, Torpedinẽ, Ranam, & Galeos omnes*. Postremò Oppianus quoque Aquilam cartilagineã facit, dicens, [e] *At canis atque Aquilæ & quæcunque selachia dicunt*. Licet autem reliqui plani & cartilaginei pisces aut ferè nullum, aut modiculum capitis vestigium habeant, Aquilæ tamẽ caput expressum exertumq; est, atq; Bufonis capiti simillimũ. Vnde ab aliquibus *pesce Rospo* (vt diximus) vocatur. In quo oculi satis magni, rotũdi, atq; prominentes conspiciuntur; & post eos, bina magna atque patula foramina (non secus quàm in aliis planis & cartilagineis) insculpta sunt. Anterior capitis pars non in acutum, sed in rotundum rostrum desinit. Os habet supina parte mediocre & valde denticulatum. Latera vti latiora, ita etiam magis acuta sunt quàm in Pastinaca; ita vt expansas volantis Aquilæ alas egregiè æmulari videantur. In caudæ exortu vtrinque vna parua & rotunda pinna exorta est. In maribus verò ex vtroque podicis latere, qui circa caudæ principium extat, vna appẽdix (vti in Raijs maribus etiam diximus) pendet. Caudam multò tenuiorem atque longiorem habet quàm Pastinaca; vnde forsan alicubi (vt dictum est) *pesce Ratto* appellatur, quia murinam caudam habere vi-

[a] Hist. lib. 5. cap. 5.
[b] Hist. lib. 5. cap. 5.
[c] Lib. 9. cap. 24.
Plinij locus restitutus.
[d] Lib. 7. fol. 143. 52.
[e] Lib. 1. fol. 117. 27.

C D

deatur. In caudæ dorſo paulò poſt principium, pinnulla vna parua primùm erigitur, ab hac verò deinceps aculeus oſſeus longus acutiſſimus atque vtrinque ſerratus eminet. Nec ſi caudam huiuſmodi aculeo, Paſtinacæ inſtar, armatam habeat; Paſtinacæ ſpecies, & non Aquila (vt nonnulli contendunt) exiſtimari debet; quãdo haud dedecet conſimili radio vel aculeo diuerſas piſcium ſpecies munitas eſſe. Neque etiam obijciendum eſt, apud nullum veterum ſcriptorum legi, Aquilæ caudam radio armari; nam cum veteres nil aliud de Aquila piſce teſtatum reliquerint, quàm quòd plana & cartilaginea eſt, atque duram carnem habet; quid obſecro mirum eſt? ſi caudam eius radio munitam eſſe, non notauerint. Quinimo (quod longè maius eſt) ne-
E que etiam radij in Paſtinacæ cauda eminentis, cuius quamplures alij veterum mentionem fecerunt, vnquam (vt in hiſtoria quadrageſima ſeptima monſtrauimus) meminit Ariſtoteles. Læui & molli cute tegitur, inferiore parte, alba; ſuperiore verò, liuida. Ventriculum habet mediocrem, inteſtina ſatis magna, iecur ſubflauum, lienem ſubatrum. Quæ in Romano foro piſcario conſpici ſolent Aquilæ, depictæ iconis magnitudinem non excedunt; Audiuimus tamen alicubi ad trecentas etiam libras excreſcere conſueuiſſe.

LOCVS ET PARTVS.

F

Marinus piſcis eſt Aquila, & lutulentus; in cœnoſis enim maris locis victitat. Et vti [f] cartilaginea reliqua (dempta Rana) animal gignunt, cum intra ſe prius oua pepererint; ſic Aquila etiam catulos parit, vt Oppianus teſtatur his verſibus; [f] Hiſt. lib. 6. cap. xi.

At Canis atque Aquilę & quęcumque ſelachia dicunt. [g] Lib. 1. fol. 17. 27.
Et Delphin ponti princeps, Vitulique marini,
Hi pariunt fœtus; fœtus ęquare parenti
Poſſes optatę cernunt cum tempora lucis.

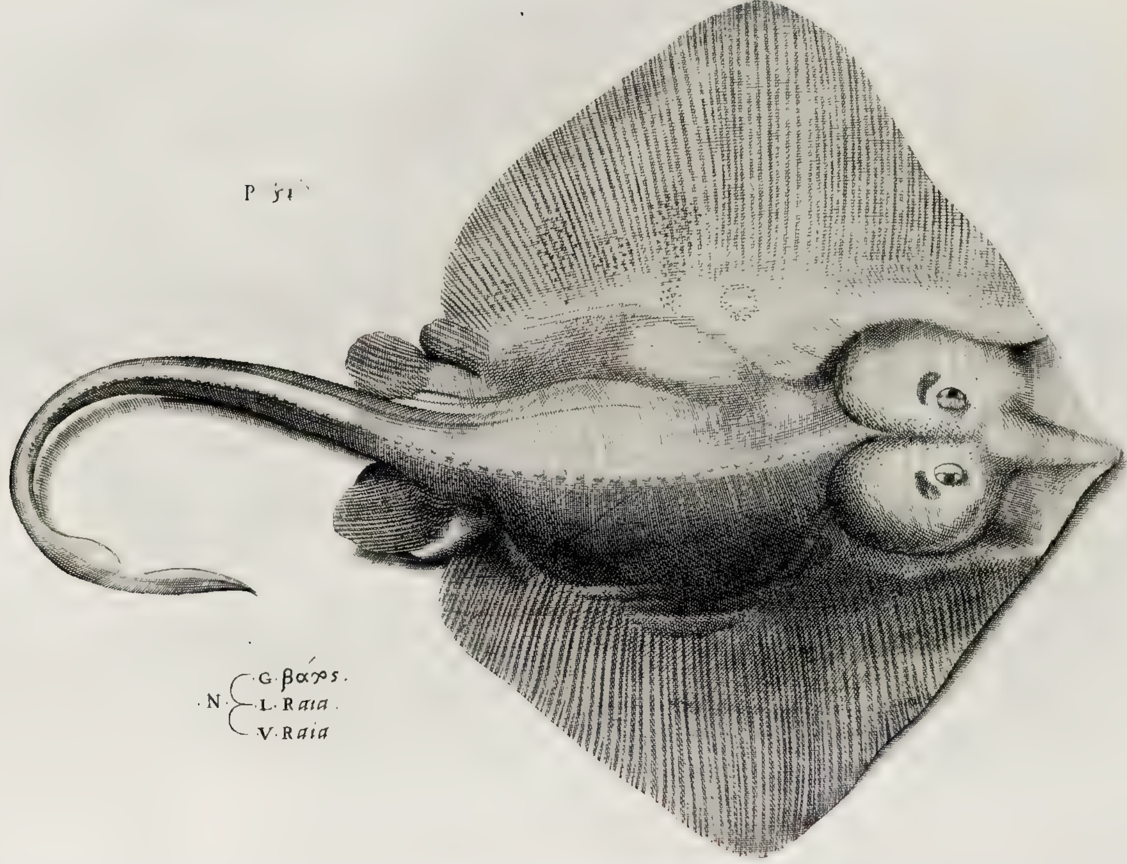
NATVRA, ET MORES.

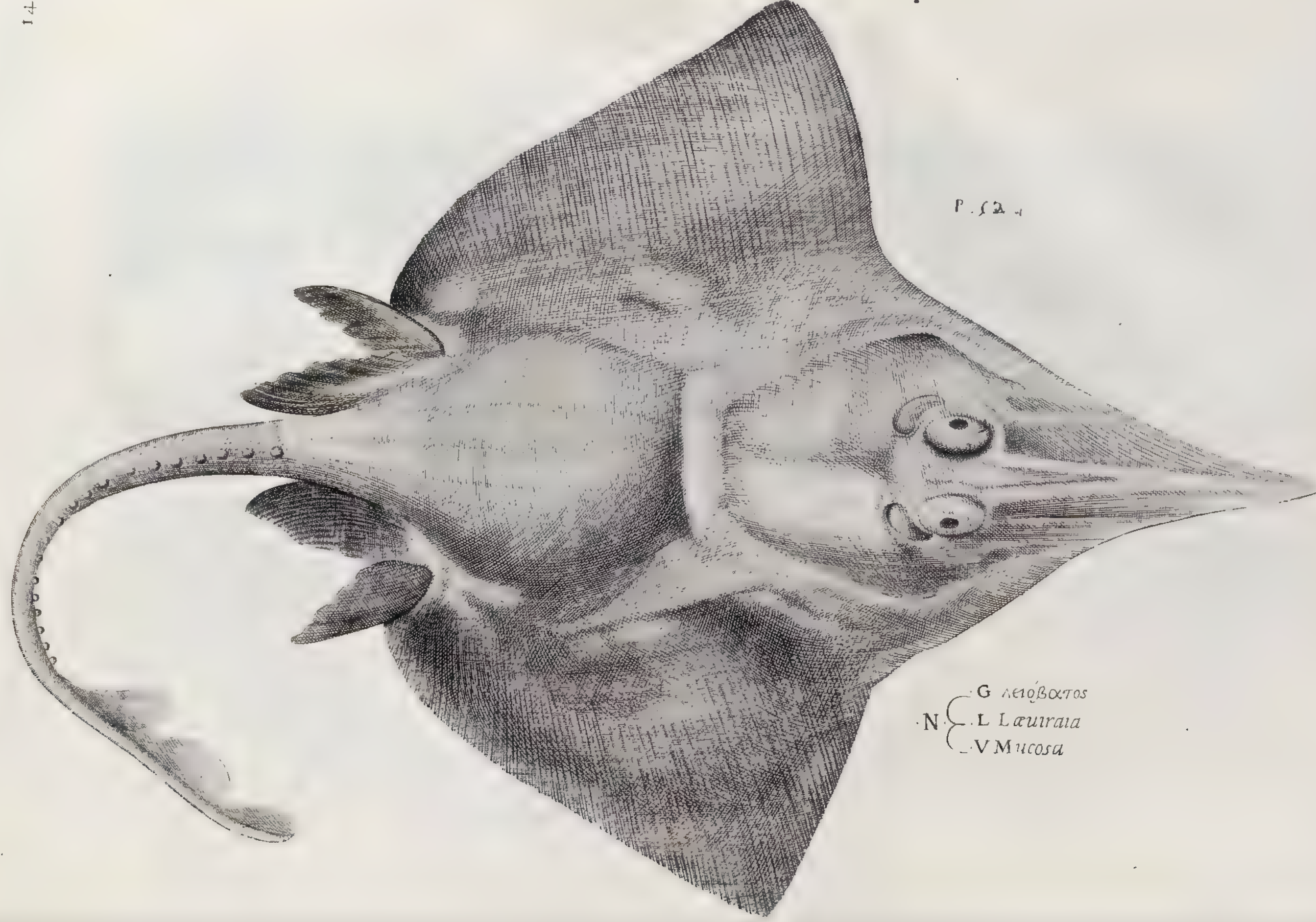
G

Aquila tum pinnulis, quæ circa caudæ exortum ſunt; tum latitudine ſua, qua pinnarum vice vtitur, natat. Soliuagus piſcis eſt; atque carniuorus. Et cum os ſubtus in ventre (vt diximus) habeat; non niſi ſupinus veſcitur. Vnde tum ob id, tum quia haud admodum celer eſt; cum piſces, quibus veſcatur, haud facilè aſſequi poſſit, aſtu eos venatur. Nam Paſtinacæ inſtar latrocinatur ex occulto, trãſeuntes radio caudæ figens. Quem quidem radium, non ſecus quàm Paſtinacæ (vt ſuperiore hiſtoria diximus) pernicioſum atque peſtiferum non ſolùm piſcibus, ſed & hominibus eſſe arbitrantur. Vnde vbique capitis Aquilis, non minus quàm Paſtinacis, cauda ſtatim à piſ-
H catoribus abſcindi ſolet; ne eius radio, temere eas pertractantes lædantur.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT.

Non ſolùm inſuauis, ſed ingratus adeo palato piſcis eſt Aquila; vt vbique vilis habeatur; eamq́ue non ſolùm nobiles, ſed infimæ etiam plebis homines aſpernari ſoleant. Galenus Philotimi teſtimonio, [h] *Ipſam inter duræ carnis piſces iure connumerari*, aſſerit. Et propterea ægrè etiam admodum concoquitur. [h] Clas. 2. fol. 30. C.

P 51
N. G. βάτος.
L. Raia.
V. Raia

P. 52. 4
N. G λειόβατος
L Læuiraia
V Mucosa

HISTORIA QVADRAGESIMA NONA DE RAIIS

DE RAIARVM GENERIBVS.

ANte nominum institutionem, descriptionemque corporis; quò clarior nostra Raiarum historia reddatur, de earum differentijs pertractandum duximus. [a] Aristoteles igitur, [b] atque Galenus, *duo tantum Raiarum genera fecerunt; primum* βάτοι, id est, *Raiam; Alterum verò* λειόβατον, hoc est, *Læuiraiam appellantes*. [c] Athenæus deinceps his duobus generibus *tertium addidit, quod* βατίδ' ἀστερίαν, *Raiam, scilicet stellarem vocauit*. Nec si plures Raiarum differentiæ reperiri videantur; in prædictis assignandis generibus diminuti cēsendi sunt illi; quando non solùm ad tria Athenæi genera, sed ad illa etiam bina Aristotelis atque Galeni, omnes facilè reduci possint. Nam cum Raiæ omnes aut aspera, aut læui cute intectæ sint, quæcunque asperam cutem habent, quouis modo illa aspera sit (multifariam enim, vt infra declarabimus, Raiarum exasperatur cutis) simpliciter βάτοι, id est, *Raiæ*; quæ verò læui cute teguntur, λειόβατοι, hoc est, *læuiraiæ* appellantur. Cum præterea Raiæ nonnullæ dorsum (vt infra latiùs explicabimus) notis quibusdam depictum habeāt; has stellares Raias vocauit Athenæus. Verùm cum hæ quoque aut aspera, aut læui intectæ sint cute (vtrumque enim accidit) vel ad Raiarum, vel læuiraiarum genus reduci debent. Et propterea vti Athenæi laudanda est diligentia; quippe qui paulò exactiore vsus sit diuisione; sic Aristoteles, & Galenus, cum eam fecerint geminam partitionem, quæ necessariò Raias omnes complectitur; damnandi ceu diminuti nō sunt. Quibus sic declaratis, ad Raiarum nomenclaturam iam accedamus.

[a] Hist. lib. 6. cap. xi.
[b] Class. 2. fol. 31. A
[c] [illegible] fol. 1[illegible] 42.

E — F (margin section letters)

NOMEN RAIAE.

Piscis, quem Romæ (ob lapideos aculeos) *Petrosa* siue *Petrosa*, Massiliæ (eò quòd aculeis clauos imitantibus horreat) *Clauellade*, in Gallia *Raie bouclee*, & Germani *Rocchen* appellant; à Græcis βάτος & βάτις dicitur. Propterea quòd caudam & dorsum recuruis aculeis, agrestis rubi instar, quem Græci βάτον dicunt; armatum habeat. Et licet [d] βάτον, & βατίδα, tanquàm diuersos pisces numerare videatur Athenæus; solo tamē sexu differunt; mas enim βάτος, fœmina verò βάτις vocatur; vt ex Aristotele colligi potest; quippe qui [e] *vbi de illis agit, quæ æquè mari & fœminæ Raiæ conueniunt*, βάτου; vbi verò [f] *de ouorum figura, pariendique ratione pertractat*, quæ ad solam Raiam fœminam spectant, βατίδος nomine vtitur. Cum præterea [g] βόττιν, & βοτάνην *inter pisces recenseat Sophron*, apud Athenæum, an ijdem sint cum prædictis, vel diuersi; neque ipse explicat, neque facilè est diuinare. βάτος autem, & βάτις, à Latinis (non solùm nomenclatura, sed significatione etiam Græca posthabita) Raia appellatur. Huius autem Raiæ Iconem non appinximus, propterea quòd ex depictis stellaris, atque læuiraiæ Iconibus, facilè cognosci possit.

In Athenæum animaduersio.

G

[d] Lib. 7. fol. 143. 45. & 49.
[e] Hist. lib. 1. cap. 5. lib. 2. cap. 13. Lib. 5 cap. 5. lib. 6. cap. xi. De part. lib. 4. cap. 13.
[f] Hist. lib. 6. cap. xi.
[g] Lib. 7. fol. 144. 1.

NOMEN LAEVIRAIAE.

H

Quinquagesimus secundus piscis noster; quem Romæ (eò quòd Muco sordida eius sit cutis) *Mucosa* siue *Bauosa*, Massiliæ verò (à lecti straguli similitudine) *Flassade* appellant; λειόβατος à Græcis vocatur; Latinè verò *Læuiraia* dici potest; & si nemo veterum Latinorum Læuiraiæ meminerit. Dicitur autem λειόβατος, propterea quòd dorsum eius cute læui tegatur, aculeisque careat. Nec obijciendum est; simul stare non posse, læuem esse, aculeisque carere; & βάτον vocari; cum βάτος piscis (vt supra monstrauimus) ob recuruos aculeos, quibus, rubi instar horret; dicatur. Nam & si dorsum huius piscis eiusmodi aculeis careat, eisdem tamen munita est cauda. Vnde cū aculeatam ac horridam caudam habeat, dorsum verò læue, iurè λειόβατος à Græcis,

[h] Lib.7.fol.155.52.
à nostris verò Læuiraia vocatur. Sed cum in Athenæo [h] λειόβατον, ῥίνην etiam vocari legatur, mendum certè suspicor; cum ῥίνη piscis sit ab hoc diuersus, & aspera cute tectus; vt in historia quinquagesima habetur.

Suspitio mendi in Athenæo

NOMEN RAIAE STELLARIS.

[i] Lib.8.fol.177.42.
Non solùm piscis noster quinquagesimus primus, qui Romæ dum minor est *Arzilla*, maior verò factus *Raia* vocatur; sed & qui Massiliæ *Mirallet* dicitur; nec non quiuis alius ex Raiarum genere, cuius dorsum maculis quibusdam insignitum apparet, ab Athenæo [i] βάτις ἀστερία appellatur; à nostris verò Stellaris Raia vocari potest.

DESCRIPTIO RAIAE.

A

[k] Hist lib.1.cap.5 li.5.cap.5.lib.6. cap.x.
[l] Lib.9 cap. 24.
[m] Clas.2.fol 31.A
[n] Lib.7.fol.143.46. & 52.
[o] Hist.lib.1.cap.5. lib.2.cap.13.
[p] Hist.l.b.6.cap.x.

Raia ex cartilagineorum & planorum piscium est numero; vt [k] Aristoteles, [l] Plinius, [m] Galenus, atque [n] Athenæus testantur. Valde enim depressus piscis est, & ferè quadrangulus; nam vti anterior & posterior pars eius, atque vtrunque latus plurimùm extenuantur; ita etiam in acutum desinunt. Pars tamen anterior haud æquè in omnibus acuitur; in Læuiraia nanque (vt figura nostra. 52. indicat) prominentior atque acutior multò est. In superiore autem parte anteriùs, in qua modicum apparet capitis vestigiũ, oblongos oculos habet; & post eos, magna duo foramina patula semper & in palatum peruia. Parte inferiore os est, nonnullis earum denticulatum, alijs verò edentulum; sed vice dentium, asperioribus maxillis instructum. Ante os, bina olfactui deseruientia foramina, insculpta sunt. Præterea vt Aristoteles prodidit, [o] *Branchias detectas, & vtrinque quinas, supina etiam parte habet*. Postremò hac eadem inferiùs podex conspicitur; qui in fœminis Raijs muliebri pudendo consimilis videtur. A podice statim cauda exoritur, in omnibus longa satis, atque teste Aristotele [p] *aspera*, aculeis scilicet quamplurimis robustis atque incuruis horrida. In caudæ dorso duæ pinnulæ; & aliæ etiam duæ paruæ & orbiculares (non secus quàm in Pastinaca) circa caudæ ortũ vtrinque scilicet vna, exoriuntur. Et si Aristoteles eam pinnis carere testetur, inquiens, [q] *Cartilaginei quoque generis aliqua pinnis carent, videlicet quæ plana sunt, et caudam habent, ut Raia, & Pastinaca; suaque latitudine natant*. Et alibi, [r] *Raia & similes pro pinnis extrema sui corporis latitudine natant*. Nec ad probandum ab Aristotele quoque pinnas Raiæ tribui, Aristotelis locus citandus est, in quo habetur [s] βάτος δὲ ἔχει καὶ ὅσα τὸ πλάτος μὴ ἔχει ἀπολελεπτυσμένον, id est, vt vertit Theodorus, *Raiam tamen pinnas habere videmus & quæcunque suam latitudinem nõ colligunt in mucronẽ*; quando locus iste mendosus sit; & non βάτος, sed βάτραχος legi debeat; vt manifestissimè ĩ historia quadragesima quinta declarauimus. Maribus præterea Raijs, vti in nostra quinquagesima secunda figura videre est, ex lateribus ostij excremẽtorum duæ pendent appendices. Vnde iurè testatum reliquit Aristoteles, [t] *differunt nonnulli mares cartilaginei generis à suis fęminis; eò quòd maribus bina quędam circa excrementi ostium pendent; quibus fæminæ carent*. Venter siue pars inferior læuis & alba est; dorsum verò siue superior pars omnibus ex cineraceo (& si non æquè, nam aliquibus magis, aliquibus verò minus) flauescit. Nonnullæ autem illud non solùm flauescens, sed notis etiam quibusdam insignitum habent; quod multifariam contingit; in aliquibus enim albæ paucæ & maiores; in alijs albæ etiam sed plures & minores; in nonnullis verò binæ tantùm nigricantes rotundæ atque oculos præseferentes, haud absimiles ijs, quibus Torpedo pingitur, conspiciuntur notæ. Et vti colore, ita etiam læuitate & asperitate superioris partis Raiæ differunt; nanque non minus quàm inferior, superior etiã pars læuis apparet in aliquibus, in alijs verò aspera existit; vt Aristoteles etiam de piscium cute pertractans testatur inquiens [u] *Cutis alijs squamata (etenim squama prærigiditate tenuitateque desistens summa corporis occupat) aliis aspera, ut squatinæ Raiæ & reliquis generis eiusdem; alijs lenis, sed paucissimis*. Differunt præterea & variè admodum aculeis quoque; nam & si omnibus, non tamen æquè aculeata est cauda; in nõnullis enim triplici aculeorũ ordine, in alijs verò simplici duntaxat armata videtur. Et rursus vti nonnullæ præter caudam, nullam aliam partem aculeatam habent; ita in aliquibus non cauda solùm, sed dorsi etiam spina aculeis instructa est; in alijs verò tota etiã prona siue superior pars aculeis horret;

B

Aristoteles notatur.

[q] Hist lib.1 cap.5.
[r] De partı.lib.4.cap.13.
[s] Hist.lib.1.cap.5.

C

Aristotelis locus corrigitur.

[t] Hist.lib.5.cap.

D

[u] De Part.lib.4.cap.13.

& in quibuſdam demum ſupina quoque pars aculeata conſpicitur. Suntque aculei ipſi in nonnullis frequentiores, in alijs verò rariores; atque in aliquibus maiores & validiores, in alijs verò minores & imbecilliores. Ventriculum habent mediocrem, inteſtina craſſa, hepar ſubflauum, cui fellis hæret veſica (vt [x] *in Læuirata notauit* Ariſtoteles) ſplenem verò ſubatrum. Satis excreſcere ſolent Raiæ; bicubitales enim aliquando vidimus, audiuimusque alicubi multò maiores reperiri. Et vt teſtatum reliquit Aelianus, [y] *non maiores argolico Clypeo Raiæ gignuntur in India, haud longè à litore.*

[x] Hiſt.lib.2.cap.15.
[y] Lib.13 cap.4.

LOCVS, COITVS, ET PARTVS.

Marinus piſcis eſt Raia, [z] *Inter piſces maris peculiares* à Plinio; [a] *Inter eos verò, qui in cœnoſis maris locis viſtitant, connumeratus* ab Oppiano. Vt autem coeat edocet Ariſtoteles, inquiens, [b] *Plani cartilaginei iidemque habentes caudam, ut Raia Paſtinaca, & reliqua huiuſcemodi; non ſolùm admotis ſupinis, ſed etiam tergo fœminarum ſupinis marium ſuperpoſitis, modo cauda impedimento nullo ob craſſitudinem ſit, coeunt*; atque Plinius hunc Ariſtotelis locum ſic tranſcribens, [c] *Plani piſcium quibus cauda non eſt, aculeique; ut Raiæ & Paſtinacæ; in coitu superueniunt.* Vbi animaduerti debet in vulgatis plinianis codicibus mendoſè legi, *plani piſcium, quibus cauda non eſt, aculeatique, ut teſtudines in coitu ſuperueniunt.* Nec ſolùm cum Raia, [d] *ſed cum Squatina etiam Raia coire creditur* Ariſtotele Authore. De quo quidem promiſcuo coitu, in hiſtoria quinquageſima prima pertractauimus. Et vt idem teſtis eſt, [e] *Caniculæ & Raiæ teſtacea quædam gerunt, in quibus* humor ad oui ſimilitudinem conſiſtit; figura eius teſtę ſimilis tibiarum ligulis eſt; meatuſque ſiũt capillamentorũ ſpecie in teſtis. Sed caniculis fętus, rupta diſpaſque illa teſta proueniũt; *Raijs cum pepererint, rupta teſta, excluditur fœtus.* Quæ omnia veriſſima ſunt; vt in noſtra trigeſima nona hiſtoria declarauimus. Quamobrem ut rurſus alibi Ariſtoteles prodidit, [f] Raia, & Lęuiraia gignunt animal, cum intra ſe oua pepererint.

E

Plinij locus corrigitur.

F

[z] Lib.32.cap.11.
[a] [illegible]
[b] Hiſt.lib.5.cap.5.
[c] Lib.9.cap.51.
[d] Hiſt.lib.6.cap.xi
[e] Hiſt lib 6.cap.x.
[f] Hiſt.lib.6.cap.xi.

NATVRA ET MORES.

Carniuora eſt Raia; & ſupina veſcitur; propterea quòd os ſubtus in vẽtre habeat. Gregalis eſt. Et teſte Ariſtotele [g] *Hyeme latet.* Et licet in impreſſis græcis codicibus hoc non legatur, in Theodori tamen traductione, atque in vetuſto manuſcripto habetur. Vt præterea in Ariſtotele vertit Theodorus, [h] *Obruunt arena ſeſe & Aſelli, & Raiæ, & Paſſeres,* & Squatinę, cunque nullam ſui corporis partem in tectam reliquerint, verberant radiolis ſui oris, quos piſcatores virgulas vocant; quas piſciculi cum aſpexerint, adnatant quaſi ad algas; *quibus veſci ſoliti ſunt.* Et vt apud Plinium legitur, [i] *Squatina & Rhombus abditi pinnas exertas mouent ſpecie uermiculorum; Item quæ uocatur Raia.* Sed num Raia legi, vel Rana potius in vtroque reſtitui debeat, in hiſtoria quadrageſima quinta diſputauimus. Oppiano autem authore, [k] *Raia hamo infixa, haud ſponte trahentem ſequitur; ſed plurimùm reluctando, ſæpe hamo ſoluta (piſcatore dolente) effugit.*

In Ariſtotelem animaduerſio.

G

[g] Hiſt.lib.8.cap.15.
[h] Hiſt lib.[illegible]
[i] Lib.9 cap.[illegible]
[k] Lib.[illegible] fol.[illegible] 23.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

Raiæ non ſolùm noſtris ſed antiquis etiam temporibus viles fuerunt. Vnde apud Athenæum, [l] *Dorion cuidam Raiam optimum piſcem eſſe aſſerenti, non ſecus quàm ſi quis elixum comederet palliũ, reſpondit.* Galenus verò [m] *Raiam & Læuiratam duriores eſſe, & concoctu difficiliores, atque copioſioris alimenti, quàm Torpedo & Paſtinaca* prodidit. Quamobrem cum apud eundem Athenæum, ſcribat Diphilus, [n] *Et Raia eſt grata, Raiaque ſtellaris tenerior & boni ſucci; atque Læuiraia alio difficilior et virus olens*; vti Raiam minus inſuauem, Raiam verò ſtellarem minus duram ac minus mali ſucci, quàm Læuiraia (quæ re vera omnium deterior eſt, [o] *& ſi carnem albam habeat,* vt apud Athenæum *Epænetus in re coquinaria aſſeuerat*) eſſe, ei aſſentiri poſſumus & debemus; ſic neque Raiam ſuauem, neque Raiam ſtellarem teneram boniq́ue ſucci eſſe; concedendum eſt; quando omnes inſuaues ſint atque duræ carnis; ſolumq́ue hepar tenerum atque ſapidum habeant. Hyeme tamen minus inſuaues eſſe ſolent. Et propterea apud Athenæum [p] *Archeſtratus hyeme potiſſimùm eas comedendas eſſe ſuadet; caſeo atque ſilphio conditas.* Nunc autem maioribus elixis, cum alliato condimento; minoribus verò frixis, atque arancij mali ſucco & pipere conſperſis plebei homines (nam nobiles ab eis abſtinent) veſci ſolent. Et vt author eſt Plinius, [q] *Auribus utiliſſimum Bati piſcis fel recens, ſed & inueteratum uino.*

H

[l] [illegible]
[m] [illegible]
[n] Lib.8.fol.[illegible]
[o] Lib.7.fol.155 51.
[p] Lib.7.fol.144.3.
[q] Lib.32 cap 7.

151

HISTORIA QVINQVAGESIMA DE SQVATINA

NOMEN.

HIC noster quinquagesimus tertius piscis, quem Romæ, *Squadro di mare*, Massilienses, ac Galli (eò quòd Angelum cum expansis alis depictum æmuletur) *Peange*, & Lusitani *Lamio* vocant; à Græcis (propterea quòd cutis suæ asperitate limam, A
quam Ῥίνην Græci appellant, imitetur) Ῥίνη dicitur; à Latinis ob cutis etiam squalorem, hoc est, asperitatẽ, *Squatina* vocatur; nec non aliquando etiam *Squatus*; vt Plinius testatur, inquiens, [a] *Rhina quem Squatum uocamus*; ac Isidorus Hyspalensis, dicens, [b] *Squatus dicitur, quòd sit squamis acutis, unde & eius cute lignum politur*. Verùm cum Plinius, [c] in alijs locis omnibus *Squatinam*, & non *Squatum*, piscem hunc vocauerit; haud ab re erit (mea quidem sententia) mendum in præcitato Plinij loco suspicari; & Rhina, quem Squatinam vocamus, corrigendum existimari.

[a] Lib. 32. cap. 11.
[b] Lib. 12. cap. 6.
[c] Lib. 9. cap. 12. cap. 24. cap. 42. cap. 51.

Plinii locus forsan ... dolus.

DESCRIPTIO.

Cum lato sit corpore, atque cartilagines pro spinis habet Squatina, non abre, vt B
[d] Aristoteles, & [e] Plinius, testantur, *inter cartilagineos & planos pisces recensetur*. Etsi Oppianus, dicens,

> [f] Tertia dicetur galeorum nomine turba,
> Ast Galeis alias gentes numeramus, Acanthas,
> Et catulos, Læues, Squatinas, adiungimus istis
> Vulpes, & Varios.

[d] Hist. lib. 5. cap. 5.
[e] Lib. 9. cap. 24.
[f] Lib. 1. fol. 113, 2.

Cartilagineis longis, & non planis, Squatinam adnumerare videatur. Quod tamẽ non inconuenit; nam cum oblongiusculo corpore sit quàm reliqui plani, haud dedecet, inter galeos eam connumerari ab ipso. Anterior capitis pars Squatinæ, lata, circularis atque retusa adeo est, vt rostro prorsus careat. Os plurimis dentium validorum acutorum atque in os recuruorum ordinibus munitum, non in supina parte (cæterorum C
cartilagineorum instar) sed in anteriore (non secus quàm in Rana marina) consistit. Oculi parui sunt, in superiore capitis parte siti; non sursum tamen (vt piscis Vranoscopi) sed ad latera spectantes. Post oculos in eadem suprema capitis parte, foramina admodum patula, & in palatum peruia, æquè atque in reliquis alijs planis & cartilagineis, insculpta apparent. Branchias non in supina corporis parte, vt plana & cartilaginea reliqua, sed in lateribus, Galeorum instar, habet. Pinnæ vtrinque binæ sunt, & vtræque in lateribus; priores, circa caput & maiores; quasi in eas corporis latitudo degenerauerit; posteriores, ante caudæ exortum & minores. De quibus pinnis sic testatum reliquit Aristoteles, [g] *Squatina & Rana pinnas lateribus accommodatas infra gerunt, propter* D
amplitudinem partis superioris; quę autem parti supinę commissę sunt, eas iuxta caput adiunctas habent; nihil enim latitudo impedit, quo minus moueantur; sed pro superis illis has *gerunt minores ijs; quæ ad latera applicantur*. Et præter has, in caudæ dorso aliæ duæ pinnulæ eriguntur. Cauda verò, quæ vti longiuscula, ita Aristotelis testimonio, [h] *plenior est*, in aliam vnam lunatam pinnam desinit. Ventriculus magnus est; Intestina etiam magna sunt. Hepar, [i] *cui* (teste etiam Aristotele) virentis *fellis uesica hæret*; per magnum est, pallidumque, atq; in duas fibras diuisum. Lien verò haud magnus est, sed subnigricãs.

[g] De part. lib. 4. cap. 13.
[h] Hist. lib. 5. cap. 5.
[i] Hist. lib. 2 cap. 15.

Et licet ex cartilagineorum planorum ſit numero, longiori tamen atque magis contracto corpore eſt (vt ſupra diximus) quàm reliqua plana & cartilaginea ſint. Pars ſupina cute tegitur alba & læui; prona verò, cineracea atque *aſpera*; vt [k] Ariſtoteles, [l] Epicharmus apud Athenæum, atque [m] Plinius tradidere. Qua (non ſecus quàm antiquitus, vt idem ſubdit Plinius) *lignum & ebora poliuntur*. Ex eaque cultellorum & falcatorum enſium Vaginas, Turcæ atque Barbari maritimi, admodum pulchras conficere ſolent; nonnulli verò enſium capulum eadem muniunt. Ad multam molem excreſcit Squatina; ita vt aliquando vel centum libras ſuperaſſe viſa ſit.

[k] De par. lib. [illegible] ca. 13
[l] Lib. [illegible] 47
[m] Lib. 9. cap. 12.

LOCVS ET PARTVS.

E

Marinus piſcis eſt Squatina, & iurè [n] *inter piſces maris peculiares recenſitus* à Plinio. Oppiano authore, [o] *Ex illis marinis piſcibus eſt, qui cœnoſa loca incolunt*. Et vt Ariſtoteles teſtatur, [p] *Raia Paſtinaca & reliqua huiuſmodi, non ſolùm admotis ſupinis, ſed etiam tergo fœminarum ſupinis marium ſuperpoſitis, modo cauda impedimento nullo ob craſſitudinem ſit, coeunt. At Squatinę, & quibuſcunque plenior cauda eſt, his attritu mutuo tantùm partium ſupinarum coitus agitur*. Et licet piſcium diuerſa genera non coeant; Squatina tamen cum Raia coire creditur; cuius rei veritatem inſequente hiſtoria excutiemus. Vt verò idem tradit Ariſtoteles, [q] *Cartilagineorum Squatina una bis anno parit*. Verùm cum, vt is alibi dixit, [r] *Muſteli quoque, qui etiã cartilaginei ſunt, bis anno, excepta canicula, pariãt*; priori loco haud forſan τῶν δὲ σελαχῶν, vti Græci codices, quos vidimus, habent; ſed τῶν δὲ σελαχῶν πλατέων, id eſt, cartilagineorum planorum, legi debet; vt animaduertiſſe videtur & Plinius, quippe qui eundem Ariſtotelis locum, ita vertit; [t] *Ex planis Squatina ſola bis parit*. Quibus autem binis anni temporibus pariat, declarat Ariſtoteles his verbis, [u] *Squatina etiam autumno, occaſu vergiliarum parit, qui partus ſecundus eſt, primus enim verno fit tempore, ſed ſecundus fœlicior eſt*. Vnde cum idem alibi dicat [x] ἡ ῥίνη τίκτει δὶς, τίκτει γὰρ καὶ ἀρχομένου τοῦ φθινοπώρου, καὶ περὶ πλειάδος δύσιν, ἀμείνω δὲ ἐν τῷ φθινοπώρῳ; hoc eſt (vt vertit Theodorus) *Squatina parit bis, nam & incipiente autumno & circa vergiliarum occaſum, ſed per autumnum fœlicius*; haud priorem Squatinæ partum incipiẽte autumno fieri, alterum verò vergiliarum occaſu, id eſt autumno finiente, aſſerere credendus eſt; vti contextus eius ſonare, atque Plinius teſtari videtur; quippe qui ita hunc locum tranſcripſit [y] *Squatina bis parit autumno, & vergiliarum occaſu*; ſed potius cum paulò ſupra Ariſtoteles ſcripſerit [z] *Scorpio bis parit & Sargus, vere & autumno*; ac deinceps ſubdiderit, [a] *Squatina bis parit; parit enim* (vt nos græca verba ſequuti interpretamur) *& autumno incipiente & vergiliarum occaſu, per autumnum autem fęlicius*; omiſſo priori & verno partu (ceu notiſſimo, ac piſcibus ferè omnibus communi; vt ipſemet alibi teſtatur inquiens; [b] *Pariunt piſces plurima ſui parte menſibus his tribus, Martio, Aprili, Maio; Autumno pauci, vt Salpa, & Sargus, & nonnulla alia generis eiuſdem, paulò ante æquinoctium, adde iis Torpedinem & Squatinam*) ſecundi tantùm partus, tum ineunte autumno, tum vergiliarum occaſu facti, meminiſſe videtur. Quam quidem Ariſtotelis ſententiam cum ſic tranſcripſerit Plinius, [c] *Plurimi piſcium pariũt tribus menſibus Aprili, Maio, Iunio; Salpæ autumno, Sargi, Torpedo, Squali circa æquinoctium*. Squali apud eum pro Squatina mendoſè legi clariſſimè ex ipſo Ariſtotelis loco intelligitur. Eodem præterea Ariſtotele authore, [d] *Singulis Squatinæ fœturis partus ſeptem aut octoni proueniunt*; paritque Squatina Catulos, vt cætera cartilaginea; Poſtremò vt idem teſtatum reliquit, [e] *cæteri Muſteli fœtus ſuos & emittunt & recipiunt* (timoris cauſa, vt in hiſtoria quadrageſima docuimus) *intra ſeipſos; quod idem & Squatinæ, & Torpedines faciunt*. Vt verò Oppianus aſſeuerat, non intra ſe recipit fœtus, ſed ſub pinnulis ſuis tuetur; inquit enim.

Ariſtotelis locus [illegible] ſus videtur.

F

G

Plinii locus corrigitur.

H

[n] Lib. 32 cap. xi.
[o] Lib. 1. fol. 113. 4.
[p] Hiſt. lib. 5. cap. 5.
[q] Hiſt. lib. 5. cap. 10.
[r] Hiſt. lib. 6. cap. xi.
[s] Hiſt. lib. 5. cap. x.
[t] Lib. 9. cap. 5.
[u] Hiſt. lib. 6. cap. xi.
[x] Hiſt. lib. 5. cap. x.
[y] Lib. 9. cap. 51.
[z] Hiſt. lib. 5. cap. 9.
[a] Hiſt. lib. 5. cap. x.
[b] Hiſt. lib. 5. cap. xi.
[c] Lib. 9. cap. 51.
[d] Hiſt. lib. 5. cap. x.
[e] Hiſt. lib. 6. cap. x.
[f] Lib. 1. fol. 119. 17.

[f] Obſeruant Squatinę natos, nec ventre recundunt,
Vt Canibus mos eſt, ſed pandunt ſubter hiatus
In madidis alis quantos aperire natantes
Ore ſolent rictus, ſic fœtus alta vorago
Sorbet, & in tanta natos formidine ſeruat;

NATVRA, ET MORES.

Carniuora est Squatina, & solitaria; nunquam enim vnà plures capiuntur.
g Hist. lib. 9. cap. 37. Et Aristotelis testimonio,[g] *Vti Polypus sui mutatione coloris uenatur pisces (trahit enim sibi colorem* similem iis, quibus appropinquauerit saxis ; quod idem etiam, cum metuerit facit) Sic piscium sola Squatina ita affici solet ; mutat enim hęc, more Polypi, suum colorem . Vtitur præterea & alia solertia in captandis piscibus ; Nam vt idem testis est,
h Hist. lib. 9. cap. 37. [h] *Obruit arena sese, cunque nullam sui corporis partem intectam reliquerit ; uerberat* (τοῖς ἐν τῷ σόματι, ἃ καλοῦσιν οἱ ἁλιεῖς ῥαβδία, hoc est (ut vertit Theodorus) *radiolis sui oris, quos piscatores uirgulas vocant*, quas pisciculi cum aspexerint, adnatant quasi ad algas, quibus uesci soliti sunt.
i Lib. 9. cap. 42. Quem quidem locum sic transcripsit Plinius, [i] *simili modo* (de solertia enim marinæ Ranæ locutus priùs fuerat) Squatina abdita pinnas exertas mouet specie vermiculorum. A

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET

QVIBVS MEDEATVR,

Ignobilis atque iniocunda adeo est Squatina, vt vel infimæ plebis homines eam
k Clas. 2 fol. 31. A. aspernari soleant. Galeno teste; [k] *carnem duram habet & concoctu difficilem ; sed quæ corpus magis alit quàm Torpedo, aut Pastinaca*. Et si Diphilus apud Athenæum, secus sentiat, inquiens, [l] *Squatina, quæ etiam ex cartilagineis existit, concoctu facilis, & leuis est ; & quæ maior est, magis alit.* Apud eundem Athenæum [m] *Dorion in Smyrna, Archestratus uerò circa Miletum ortas Squatinas celebrant*. Plinio autem teste, [n] *Squatinæ illitæ crescere mammas non patiuntur, Earum uerò cutis combusta pudendorum pustulas discutit*. B

l Lib. 8. fol. 177. 45

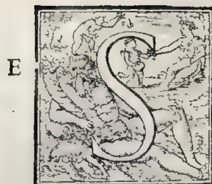
m Lib. 7. fol. 159. 33.

n Lib. 32. cap. 10.

Diphilus discrepat a Galeno.

HISTORIA QVINQVAGESIMA PRIMA DE RHINOBATO SIVE SQVATRAIA

NOMEN.

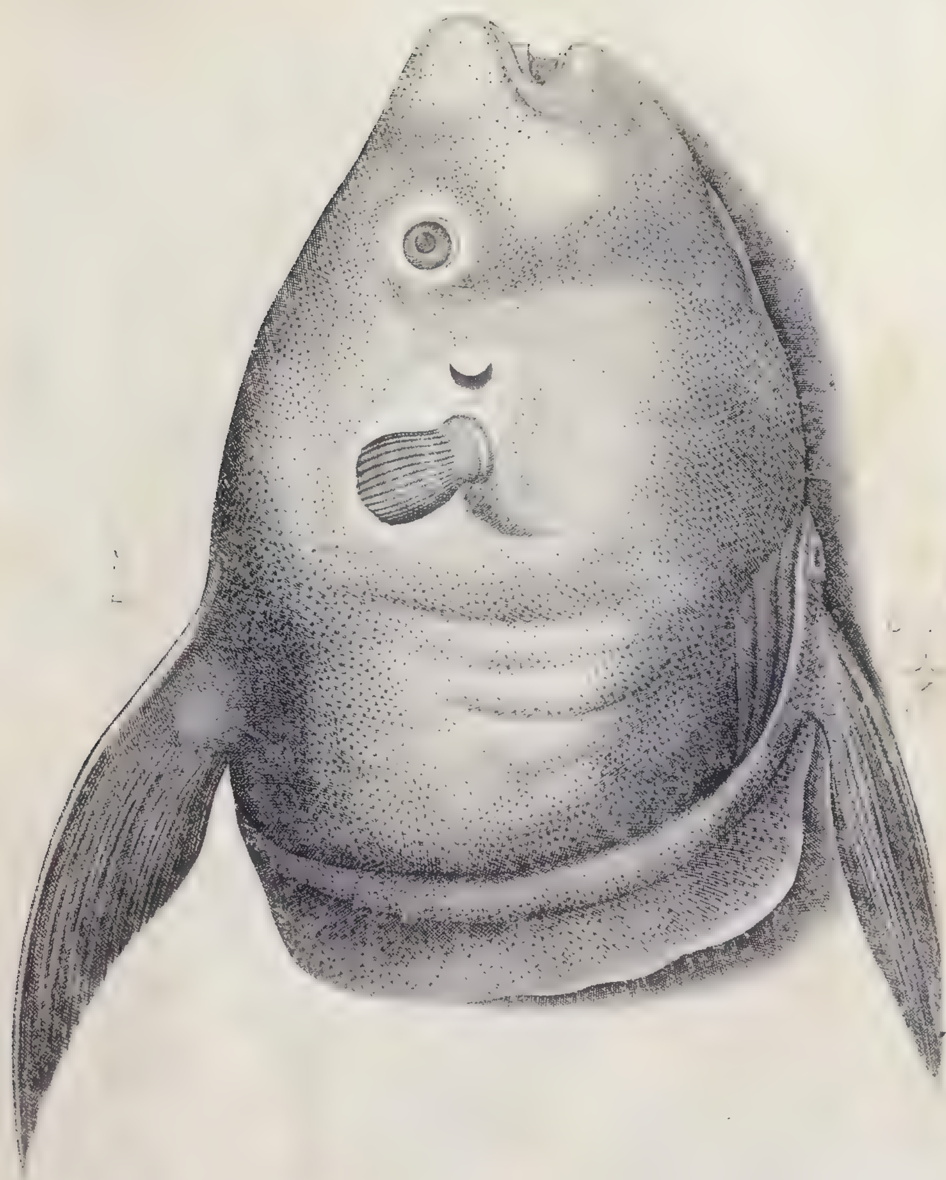

E ICVT ordinis ratio expostulabat, post Squatinam de *Rhinobato* pertractandum esse, ita hunc ordinis nostri quinquagesimum quartum locum appingendo Rhinobati dereliquimus. Verùm cum ῥινόβατος piscis huc vsque (vt sperabamus) à nobis visus non fuerit, eius posthabita Icone, eiusdem historiam duntaxat conscribemus. Vt igitur græcè composito nomine ῥινόβατος ab Aristotele, ita à Theodoro *Squatinoraia*, ab alijs verò *Sqatraia* vocatur. Veterum autem solus Aristoteles atque Plinius (quod sciam) eius meminerunt. Inquit enim ille, [a] *Piscium cæterorum diuersa genera coire visum à nemine est; Squatina* sola & Raia hoc facere creditur; argumento piscis cuiusdam, qui nomen ex vtroque compositum trahit Rhinobati (quasi Sqatinoraiam appelles) est enim parte priore Raię similis, posteriore, *Squatinæ; tanquam ex vtroque proueniés genere*. Et alibi, [b] *Quinetiam aduncorum accipitres, specie diuersi* coire putantur; Idemque in nonnullis alijs auibus euenire animaduersum est. In marinis nihil adhuc exploratum habemus dignum memoratu; qui tamen Rhinobati appellantur, gigni cre-
F *duntur ex squatina & Raia*. Hic verò Aristotelem sequutus, ait [c] *Piscium diuersa genera non coeunt* pręter Sqatinam & Raiam; ex quibus nascitur priore parte Raię similis; & nomen ex vtroque *compositum apud Græcos trahit*. Quibus quidem verbis Rhinobatum piscem non solùm describit Aristoteles, sed eundem verè etiam reperiri indicat; & si inuentu rarus sit; atque nobis huc vsque (vt diximus) inuisus. Propterea quòd non solito & ordinario, sed fortuito tantùm coitu gignatur. Qua etiã ratione, neminem alium antiquorum mentionem eius fecisse opinamur. Nec si Aristoteles vtroque præcitato loco, per verbum credo loquitur; an piscis iste re vera reperiatur, vel potius fictitius sit, in dubium verti debet; quando si vtrũque locum eius exactè expendamus, in neutro verbum creditur, quo vsus est, ad piscis figuram, aut existentiam referri debet; sed solùm ad procreandi modum. Ita vt Aristoteles,
G sicuti vtrobique Rhinobatum verè reperiri innuit; sic vtrobique eundem gigni ex extraordinario Raiæ & Squatinæ coitu, credi scribit. Si aliquando igitur Rhinobati piscis (quod quidẽ desideramus) spectandi dabitur occasio; Iconem atque pleniorem eius exhibebimus historiã, hoc interim, his paucis contentus sis candide lector.

[a] Hist. lib. 6. cap. 11

[b] De Gene. ani. lib. 2. cap. 5.

[c] Lib. 9. cap. 13.

HISTORIA QVINQVAGESIMA SECVNDA

DE MOLA

NOMEN,

ISCIS nostri quinquagesimi quinti, quem in ijs Italiæ locis, in quibus capi solet, Mola, Massilienses Mo., & Hispani Bout appellant; à veteribus græcis latinísue scriptoribus neqȝ mentionem vllam fieri scimus, neque factam esse credimus. Varia enim adeo ac ita diuersa ab alijs piscibus figura eius est, vt haud nos latere posset, si illorum quispiam eius quouis modo meminisset. Quamobrem cum græco & latino nomine careat, vti vulgò (propterea quòd rotundus ferè piscis videatur) Molã vocant; ita & nos eadem ratione ducti eum Molã vocabimus. Nec est vt quispiã piscẽ hunc antiquorum Rotam esse arbitretur, ea persuasus ratione quòd sicuti nunc vulgò ob rotundã figuram Molã (vt diximus) vocant, ita etiam olim eadem de causa veteres Rotam appellasse videantur; quando ea quæ veteres Rotæ tribuũt pisci, huic nostro non conueniãt. Cum nanque Plinius & Aelianus inter veteres Rotæ piscis mentionẽ fecerint, ille de marinis beluis agens, inquit; [a] *Apparent & Rotæ appellatæ à similitudine quaternis distinctæ radys, modiolos earum oculis duobus utrinque claudentibus*; hic verò de Cetis etiam pertractans ait, [b] Inter huiuscemodi beluas numerantur quę Rotę appellantur, hę gregatim nant maxime prope Athonem montem; Eas non fortes esse ferunt; earum vertices apparẽt, & adeo longis sunt hirsutę spinis, vt hę extra mare emineant. Cum remigationis [illegible] perceperint, tum [illegible], & circunuoluuntur, vt quàm altissimè sese in profundum detrudãt; rursusque ex imo gurgite ad *summum se se efferentes, reuersiones in orbem faciunt; unde nomen traxerunt*. Quorum neutrum Molæ pisci respõdet; vti tũ ex Icone, tum ex descriptione nostra clarissimè patet. Neque si apud latinum Aristotelem legatur, [c] *Sacer æstate parit mox Auratá, Lupus, Mormur, Molaris*; hic piscis noster Molaris eius, ob nominis similitudinẽ, cẽseri debet; nã neqȝ in impressis neqȝ in manuscriptis græcis Aristotelis codicibus μυλιτικός, aut aliud græcũ nomẽ, quod molarẽ sonet, habetur; vnde iurè mirari cõuenit, cur Theodorus Molarem addiderit

[a] Lib. 9 cap. 4.
[b] Lib. [illegible]
[c] Hist. lib. 6. cap. 17.

A B C

DESCRIPTIO.

Cartilagineus piscis est & Mola; non tamen longus vt Galei; neque planus vt illi, de quibus proximè egimus. Non enim (illorum instar) in dorsum & ventrem, sed in latera valde cumpressus est; eiusq́ figura piscis potius vtrinque valde compressum caput, quàm piscem vniuersum repræsentare videtur. Vnde cum Luca Ghinus medicus celeberrimus (qui multos iam annos tum in Bononiensi, tum in Pisana academia maxima audientium vtilitate simplicia professus est medicamẽta) eius Iconem ad me ex Pisis mitteret, perrara adeo ac præter aliorum piscium morem visa est, vt veritus ne vafri alicuius pictoris collusione esset conficta, eam alijs meorum piscium Iconibus temerè adiungendam non statui. Verùm cum multos post menses quidam Ichthyopola per famulum mihi significasset, apud se in foro piscatorio piscẽ incognitum, & nunquã alias ibidem visum reperiri (solent enim Romani Ichthyopolæ vbi fortè nouum aliquod piscium genus in Romanũ forum piscatorium defertur, id mihi citissimè nuntiare) eò aduolans piscem eiusdem prorsus figuræ, quam sub nomine Molæ depictam ad me trãsmisserat Ghinus, intuitus; piscem talem, qualem hîc ad viuum pictum exhibemus, verè reperiri certior factus sum; eumque quindecim mer-

Luca Ghinus

D

catus argenteis domum deferri iussi. Quòd vbi rescitum est, pleriq; amici viri docti nouarumque rerum studiosi, eius videndi gratia ad me illico de more accesserũt; vti enim semper cum nouũ aliquem piscem, aut aliquod aliud rarum animal ex piscatus sum (quod mihi sæpissime cõtingit, nam tum sedula diligentia, qua in eis venandis vtor, tum quamplurimorum clarorum virorum humanitate, qui me harum rerũ studio maximè delectari norunt; nil ferè noui, nil monstrosi, quod ad animantiũ genus spectet, Romam defertur, cuius ego statim particeps non sim) amicis ac studiorum socijs (tum ne eos ea, qua ego in ijs rebus spectandis voluptate fruor, defraudẽ; tum vt ex mutuis eorũ colloquijs de huiusmodi nouis & incognitis rebus certi aliquid
E facilius cõmentari liceat) statim nuntio; sic ipsi illico ad me aduolant. Postquam igitur omnes, qui ad Molã ceu nouum piscem spectandam, domi meæ conuenerant, intuiti atque admirati satis fuere rarã piscis effigiẽ; internas partes eius singulas secui, coriúmq; detraxi; quod tomento infartũ adhuc apud me vnà cum plerisq; alijs raræ figuræ piscium corijs seruatur. Mola itaq; exiguum os habet; dentes tantùm geminos superiùs vnum, inferiùs alterum, vtrunq; magnum, latum, atq; vniuersam oris partem munientẽ; quorum inferior retusior, superior verò magis acutus ac secans est. Oculi parui sunt & orbiculares. Branchiarũ externum orificium vtrinq; vnũ est paruum & semicirculare; propè quod etiam vtrinq; pinna vna parua & rotunda sita est; quæ alia prorsus ratione, quàm aliorũ piscium laterales pinnæ, mouentur. Cum enim
F illæ in piscibus cæteris à cauda ad caput, in hoc nostro à dorso in imum vẽtrem deducuntur atq; mouentur. In extremo præterea dorso propè caudã alia multò maior pinna, non rotunda, sed oblonga erigitur; è cuius regione altera eiusdem magnitudinis & figuræ imo ventri statim ab ano subest; quæ alio etiam modo, quàm dorsi & ventris aliorum piscium pinnæ, mobiles sunt. Non enim vt illæ à cauda ad caput eriguntur, à capiteque ad caudam inclinãtur; sed in vtrunque latus mouentur. In caudam carneam non degenerat; nam postrema eius æquè ac latera lata sunt; pinnata tamen cauda non oblonga sed lata, atque omnem postremam piscis partem amplexante, in lateraque mobili munitur. Cute tegitur aspera, non secus ferè quàm Squatina. Ventre est subalbido, dorso verò cineraceo. Caro eius candidissima est; ita vt nerueã
G potius quàm carneam substantiam præferat. Carni corium firmiter adeo hæret, vt non nisi maximo labore acutissimisque cultris separari queat. Iecur habet pallidum magnum atque tenerrimum; quod dum coquitur, pro maiori parte in oleosam pinguedinem liquatur. Noctu partes quasdam internas ita splendentes habet, vt cæruleus atque oculis gratus ex eis splendor è longinquo etiam eniteat. Ad maximam piscem hunc excrescere audio magnitudinem; quem nos vidimus atque pertrectauimus centenas libras superabat.

LOCVS.

H Molam pelagium & non litoralem piscem esse, ex eò intelligi potest; quòd ex cetaceo genere sit; quorum proprium est litora non adire, sed in pelago vitam degere. vti testatur Aelianus [d] *ad litora* inquiens, *& minimè profunda loca, aut breuia ex cetaceo genere nullum appropinquat sed in alto & profundo uersatur*, atque Oppianus his versibus. [d] Lib. x. cap. 1.

[e] In litus pauca exiliunt, quę corpore vasto
Sunt, hęc veliferis semper voluuntur in vndis. [e] Lib. 1. fol. 111. 48

Idem præterea eò etiam comprobatur, quòd vbique Mola capi perrarò soleat; vt quæ non nisi rarissimè & fortuitu adnatare ad litora consueuerit; piscatores verò vti crebrò prope litora, sic ab eis valde longè non nisi rarò piscantur. Et sicuti è pelago non nisi rarissimè & temerè (vti diximus) marina petit litora, sic nunquam eam flumina subijsse, compertum est.

A

NATVRA, ET MORES.

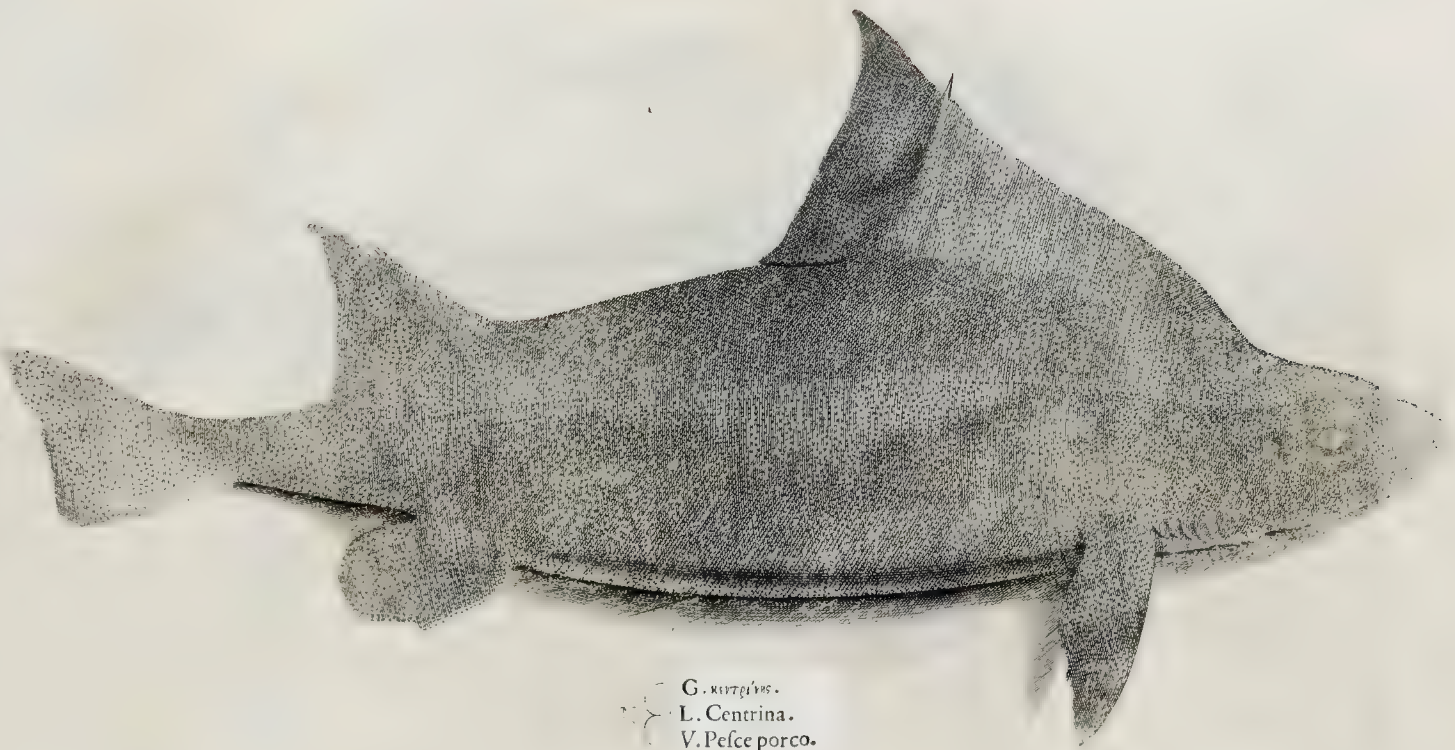
Et si paruum admodum (vt diximus) os habeat Mola, carniuora tamen est; non piscibus tantùm, sed crustatis quoque atque testatis, quæ facilè suis validissimis dentibus atterit, vescitur. Piscis est soliuagus. Non laterum solùm, sed dorsi etiam atque ventris pinnis natat; eas nanque (vt dictum est) in vtrumque latus mouet; & propterea non ad dirigendum iter solùm, sed ad natandum etiam fabrefactæ videntur. Vti reliqua cartilaginea ouis priùs intus genitis, catulos demum parit.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT,

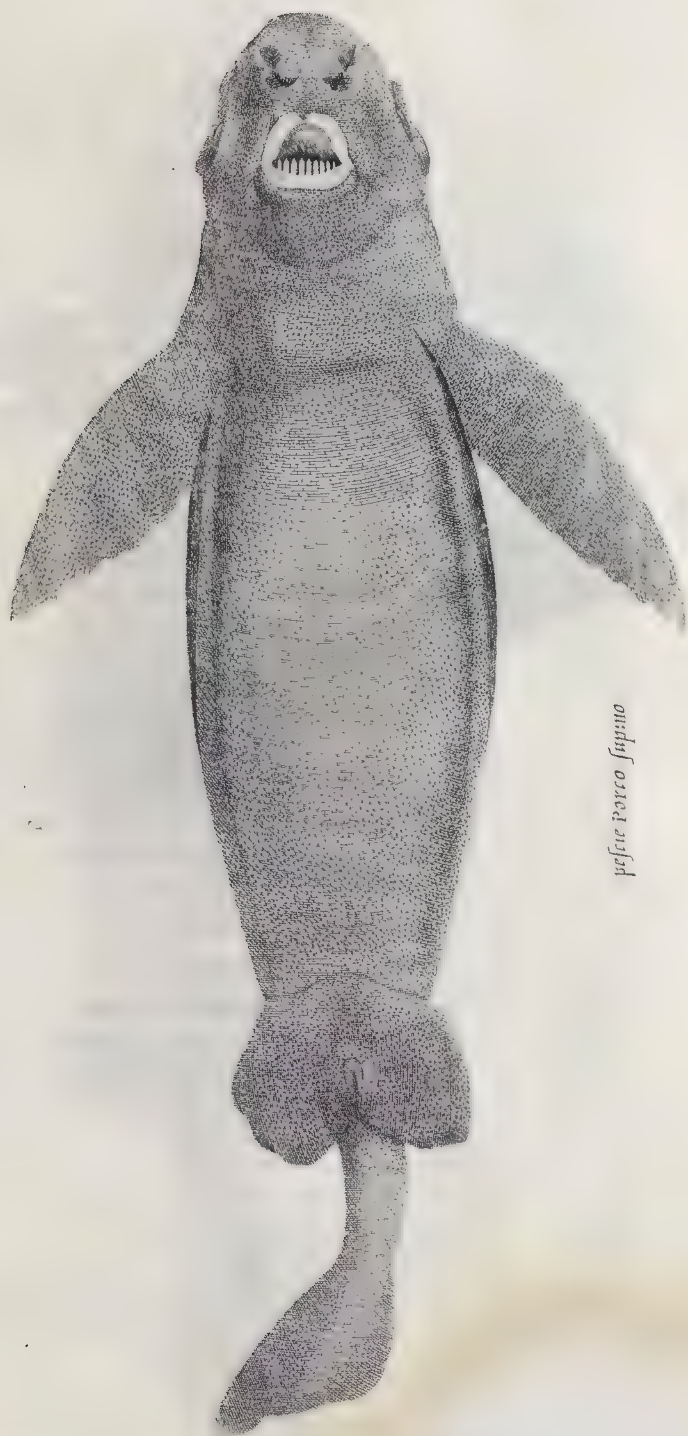
B

Non solùm insuauissima Mola est, sed mali etiam odoris; carnem habet (Centrinæ instar) piscium omnium durissimam, vt quæ non carneam, sed nerueam potius (vt diximus) præseferat substantiam; & propterea mali succi, atque concoctu difficilissimus piscis est. Vnde iurè vbique eum aspernantur; vixque reperiuntur, qui eo pasci audeant. Iecur tamẽ eius (quippe quod tenerum & non insipidum sit) frictum, atque arancij mali succo & pipere conspersum, à plerisque auidè edi solet,

C

G. κεντρίνης.
L. Centrina.
V. Pesce porco.

pesce porco supino

HISTORIA QVINQVAGESIMA TERTIA. DE CENTRINA

NOMEN,

E IC noſter quinquageſimus ſextus piſcis, tota ferè Italia *peſce Porco*, ac Maſſiliæ *Porc* appellatus; ab Aeliano ab Oppiano atque ab Athenæo κεντρίνας & κεντρίνη vocatur; propterea quòd aculeis (quos græcè κέντρα dicunt) armatus ſit, vt teſtis eſt Oppianus inquiens,

[a] Pugnaces inter piſces Centrina vocatur
Altera, quòd ſtimulis credatur noxia nigris, [a] Lib. 1 fol. 112.60.

Latino autem nomine caret; quia nemo latinorum eius (quòd ſciamus) vnquam meminit. Quamobrem nos græcam nomenclaturam æmulati, Centrinam vocabimus. Quòd verò hic piſcis noſter Centrina ſit, clarè procedente hiſtoria patebit; nam omnia Centrinæ à veteribus attributa huic noſtro piſci optimè reſpondere, perſpicuum fiet.

F

DESCRIPTIO,

Vt quadrageſima citauimus hiſtoria, [b] Aeliano atque [c] Oppiano authoribus, *Ex tribus Canum generibus, genus ſecundum eſt Centrina*, Vt verò Athenæus refert, [d] *Ariſtoteles in quinto de animalibus Centrinam etiam inquit quendam galeum eſſe*. Quòd et ſi apud Ariſtotelem hodie non legatur, huic tamen piſci noſtro (quem Centrinam eſſe certiſſimè credimus) haud incoueniens eſt. Nam cum cartilagineus ſit & ferè teres piſcis, atque pleriſque alijs notis, cum Galeis reliquis conueniat; haud perperam Galeis annumerabitur. Roſtrum habet neque admodum extentum, neque valde acutum; caput exiguum & depreſſum; oculos mediocres & ſplendentes; & poſt eos duo foramina auditui deſeruientia. Supina verò parte (vti in Icone noſtra quinquageſima ſeptima, qua piſcis iſte ſupinus repræſentatur, videri poteſt) os rotundum eſt hiãs ferè ſemper atq; valde denticulatũ, ſuperiore ſcilicet maxilla dentium acutorum & latorum triplici, inferiore verò conſimilium ſed maiorum ſimplici ordine munitum. Et ante os bina foramina oblonga & ferè veluti gemina, interna & profunda parte quibuſdam lineolis albicantibus, atque certo ordine diſpoſitis depicta, olfactui dicata inſculpta ſunt. Branchiæ (galeorum inſtar) quinæ vtrinque ſunt in lateribus & detectæ. Pinnæ etiam vtrinque binæ ad branchias duæ, reliquæ verò duæ circa podicem. In dorſo quoque aliæ duæ pinnæ eriguntur; Prior à capite ſtatim enaſcens plurimùm elata in acutum deſinens & maior; Altera inferior è podicis videlicet regione enata & minor; quarum vtraque longo rotundo robuſtiſſimo, ab eademque pinna (extrema parte depta) contecto aculeo munitur. Quorum aculeorũ prior, ſiue prioris pinnæ ad caput; poſterior verò, ſiue pinnæ poſterioris ad caudam inclinat atque vergit. Vnde iurè hic piſcis noſter antiquorũ Centrina eſſe creditur, cum Aelianus dicat, [e] *Centrinis innati ſunt aculei duri & aduerſus omnia reſiſtentes, quorum alter in capitis ſummo vertice, alter in cauda; atque venenatum quiddam habent*. Oppianus verò inquiat (vt ſupra etiam citauimus)

[f] Pugnaces inter piſces Centrina vocatur
Altera, quod ſtimulis credatur noxia nigris.

Nec aduerſatur quòd hic piſcis noſter, non in capitis vertice, ſed in primo dorſo aculeum habeat; nam aut Aeliani locum mendoſum eſſe, aut ipſum impropriè pri-

Marginal notes:

Athenæus notatur

G (margin letter beside "pina verò parte")

H (margin letter beside "go rotundo robuſtiſſimo")

[b] Lib. xi. cap. 8.
[c] Lib. 1. fol. 112. 58.
[d] Lib. 7. fol. 147. 31.
[e] Lib. xi. cap. 8.
[f] Lib. 1. fol. 112. 60.

[g] Lib. 7. fol. 147. 34.

mum dorſum capitis verticem appellaſſe, ex Athenæo conijci clarè poteſt; quippe qui ſcribit, [g] *cognoſcitur autem Centrina, ex eò quòd apud primam λοφίαν, id eſt, ceruicis pinnam aculeum habeat.* Neque etiam obſtat, quòd non nigra, ſed alba appareat detecta aculeorum pars; nam Oppianus tranſcribens præcitatum Aeliani locum (vt latiùs in quadrageſima hiſtoria citauimus) expreſſurus illud, atque venenatum quiddam habent, poetica poteſtate atq; metaphora vſus, Cētrinæ aculeos nigros, id eſt peſtiferos, vocauit. Cauda in pinnam inferiore parte latam ſuperiore verò in acutum angulum deſinentem degenerat. Inter caudam autem & podicis pinnas imo ventri nulla alia pinnula ſubnectitur. A Quòd ei cum Muſtelo Spinace (vt in hiſtoria etiam quadrageſima ſecunda notauimus) conuenit. Nam reliquis omnibus galeis inter podicem & caudam imo ventri ſingularis pinna ſubnaſci ſolet. Neque dorſi aculeis illi abſimilis eſt; quibus autē eius aculei ab aculeis illius differant, ex hiſtoria & Icone vtriuſque facilè dignoſci poteſt. Ventriculum habet Centrina ſatis magnum oblongum & craſſum; inteſtina ampla, haud multis gyris reflexa; hepar albicans præpingue magnum, in duas fibras ad infimam ferè vſque ventris ſedem extenſas diuiſum, quarum dextræ lata ſatis fellis veſica committitur; lienē rubrū atque veluti bifidum. Non ſquamis ſed cute aſpera, Squatinæ inſtar, & ſi multò aſperiore, tegitur; quæ quidem firmè adeo duræ atque mucoſæ carni eius hæret, vt vix quantumuis ſecanti gladio ab ea ſeparari atque diuidi poſſit. B Colore eſt ex cinereo nigricante. Totius piſcis figura oblonga eſt, & ad anum vſque triquetra apparet; cuius vnū latus, lati ventris planities eſt, quā in noſtra quinquageſima ſeptima Icone expreſſam videmus; reliqua verò duo, piſcis latera ſunt; quorum dextrum in Icone quinquageſima ſexta repræſentatur; angulorum autem primus per ſummum dorſum excurrit, reliqui verò duo, veluti in quinquageſima ſeptima Icone depicti videntur, ventris latitudinem terminantes, eandem à reliquis duobus tum trianguli, tum piſcis lateribus diuidunt. Piſcis iſte mediocris magnitudinis eſt; ſeſquicubitalis enim ſæpe, bicubitalis verò perrarò capitur.

LOCVS, ET PARTVS. C

[h] Lib. xi. cap. 8.

[i] Lib. 1. fol. 112. 59.

Marinus piſcis eſt Centrina, & cœnoſa loca incolit, vt author eſt Aelianus atque Oppianus. Nam vt in hiſtoria quadrageſima citauimus, ille de Centrina, & de ſecundo Canum genere agens, dixit; [h] *Poſtrema duo genera paruarum canicularum in cœno capiuntur*; hic verò de eiſdem loquens ſcripſit, [i] *Quæ reſtant aliæ cœno merguntur in alto.* Pelagium potius quàm litoralem piſcem eſſe arbitror, propterea quòd vbique ferè rarò capiatur. In noſtro enim ſuburbano mari vix ſingulis annis duas aut tres captas videmus; quòd in pelagicis potius quàm in litoralibus accidere ſolet piſcibus. Oua intra ſe primùm gignit plurima, gallinaceorum ouorum vitellis ſimillima, deinde reliquorum cartilagineorum more animal parit. D

NATVRA, ET MORES.

Centrina carniuora eſt, & ſoliuaga; vnde vti perrarò (vt diximus) ſic etiam ſingularis ferè ſemper capi videtur. Suis aculeis, vt ſupra ex Aeliano citauimus, aduerſus omnia reſiſtit, atque etiam lædit; venenatum enim (vt idem aſſerit) quiddam habēt. Quamobrem & Oppianus inter piſces, qui duris & venenatis pugnant ſtimulis, Centrinam recenſet inquiens.

[k] Horrendus curuo qui gaudet Scorpius antro,
Gobius in fulua nimium contentus arena,
Et Canis, atque Draco, volucrisque per ęquora Hirundo;
Hi duris pugnant stimulis, funduntque venenum

[k] Lib. 3. fol. 12. 56.

Lippij lapsus.

Quo quidem loco perperam vertit interpres, *Et canis*. Nam cum in græco legatur καὶ κύνες, οἱ κέντρεσσιν ἐπώνυμοι ἀργαλέοισι; aut *Centrina*, aut *Canis ab aculeis feris appellatus*, vertendum erat. Capitur autem Centrina non secus quàm secundum canum genus, vt testatum
E reliquit Aelianus; de eisdem nanque pertractans, inquit, [l] *Piscandarum ratio hæc est, album piscem illecebram ad eas captandas demittunt, ex his si qua capiatur, cęterę omnes hoc videntes in captam insiliunt, ac eam, nisi repellantur, hamo ex profundo extractam ad nauem vsque in sequuntur; inuidia quadam hoc eas facere existimares, quasi illa quę capta est, sibi vni escam aliquam prędata alicũde sit; atque ex ipsis non nullę in nauem insilientes, sępe sua spõte capiuntur*. Quæ sic transcribuntur ab Oppiano ὄλλυνται γαλεοί τε κύνες, καὶ φῦλα κελαινῶν κεντροφόρων, id est.

[l] Lib. xi. cap. 8.

[m] *Atque Canes galei* (& non, *Galei & Catuli*, vt vertit interpres)
pereunt, atque agmina ponti
Quę stimulis feriunt, seruant dum pignus amoris,
Auxiliumque ferunt perituris fœdere certo.
F Piscator properat qua cœni est alta vorago,
Et manibus longis hamum demittit in vndas;
Cui super affixus piscis candore nitenti;
Extemplo ad Catulum furtim mucrone reuulsum
Ardentes currunt socii, nauemque sequuntur;
Agmina tunc figes in sana tricuspide telo,
Tunc circunducta retis capiuntur in aluo,
Non dant terga fugę, nisi tractum fune sodalem
Cernant, tunc vnà fortes occumbere tentant.
Non aliter męsti veniunt ad funera patres
Defuncti nuper nati, tactique dolore
G Cum gemitu plangunt pectus, nec busta relinquunt;
Nec tristes proprias cupiunt remeare sub ędes;
Hęrent impliciti tumulo, frustraque laborant,
Et cupiunt vnà cum nato claudere vitam.
Sic isti nunquam conuulsum ad funera piscem
Destituunt, donec casu moriantur eodem.

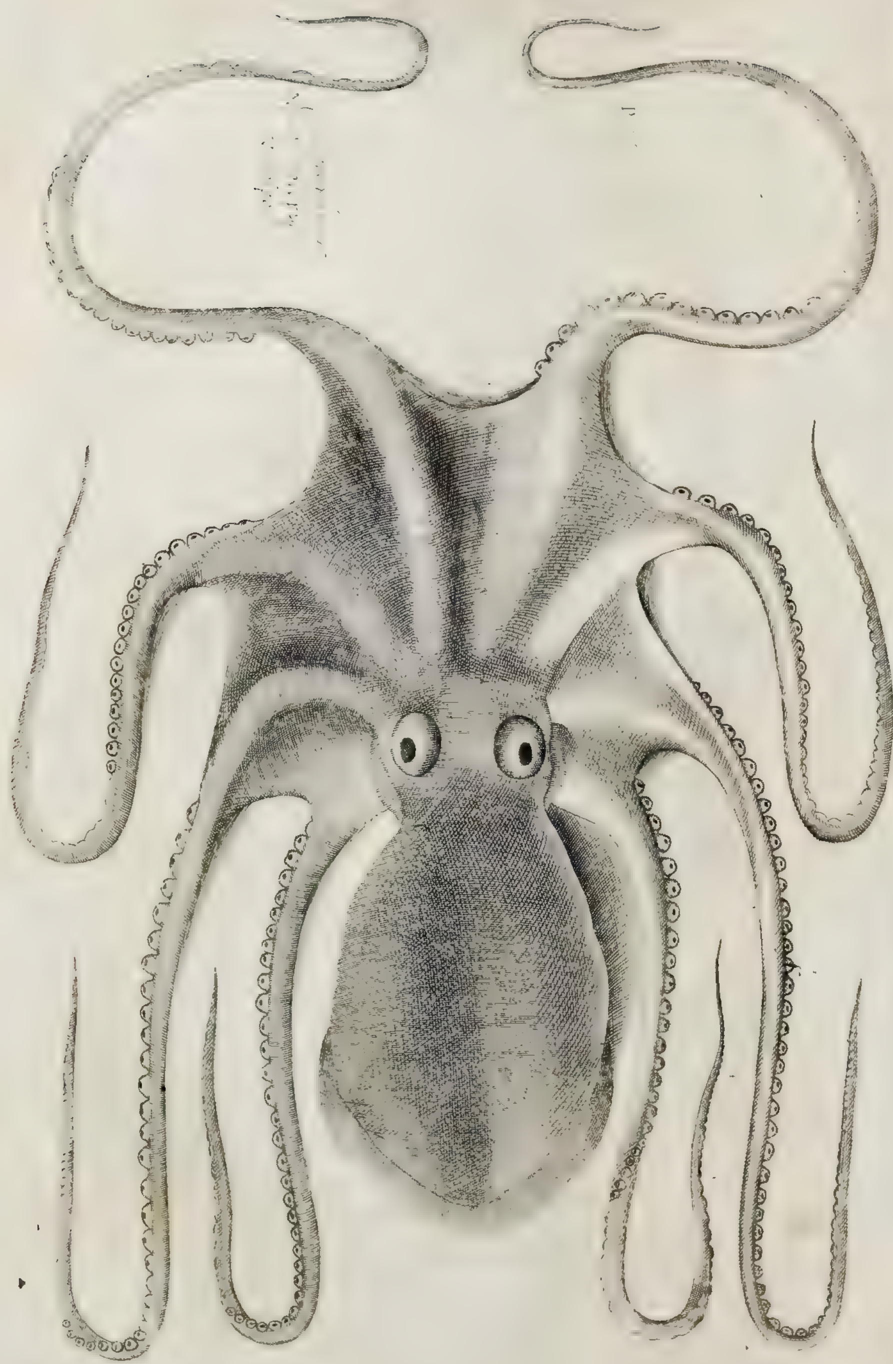
[m] Lib. 4. fol 147. 12.

Quòd autem φῦλα κελαινῶν κεντροφόρων, Centrinæ ab ipso appellentur, ex præcitato Aeliani loco, quem transcripsit, clarè patet.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

Piscium omnium durissimam carnem habet Centrina, vt quæ non secus quàm
H Mola, vt in historia quinquagesima secũda diximus, nerueam potius quàm carneam carnis habeat substantiam. Est præterea caro eius admodum glutinosa. Et vt author est apud Athenæum [n] *Epænetus in re coquinaria, non solùm insuauis, sed grauis etiam odoris est*. Quam obrem difficulter concoquitur, excrementia est, & mali succi. Vnde haud immeritò vbique negligitur; vixque inter infimæ plebis homines reperiuntur, qui ea, vel in aliorum piscium penuria, vesci audeant. Hepar tenerimum est, sed non sapidum; quod dum frigitur, copiosum oleum effundit.

[n] Lib. 7. fol. 147. 36.

DE HIS, QVAE MOLLIA DICVNTVR.

VM hocloco, de Polypo primũ, deinde de Sepia, & postremò de Lolligine pertractãdũ sit, quæ mollia dicũtur; quæ mollia sint, & cur mollia dicãtur, explicãdũ in primis duxim⁹. Et quò explicatè magis hæc excutiamus, cõmonendũ primũ est;
a Hist. lib. 1. cap. 4. & 6. & lib. 4. cap. 1.
[a] *Animaliũ*, vt author est Aristoteles; *quędã* ἔναιμα, id est, *sanguinea, quędã verò* ἄναιμα hoc est, *exanguia esse*. Nec alicui mirũ videatur, exãguia animalia viuere; ꝓpterea quòd sanguine animaliũ partes
b Hist. lib. 1. cap. 4
nutriri videãtur. Nam vt idẽ tradit Aristoteles; [b] *Humorem genus quodque animaliũ cõtinet, quo si aut per uim, aut per naturam ipsam priuetur; in perniciem agatur, necesse est. Habent etiam id diuersum in quo humor ille & fiat, & contineatur. Sunt hęc in aliis sanguis, & vena; in aliis, quod is proportione respondeat; quę quidẽ imperfecta sunt, atque alterũ fibra alterum sanies dicitur*. Quamobrẽ exanguia, cum sanguine careant, humorem siue saniem, sanguini ꝓportione respõdentẽ ex quo nutriũtur habẽt. Vnde Plinius etiam inquit,
c Lib. 9. cap. 7.
[c] *Pro sanguine est multis alius humor*. Et alibi;
d Lib. 11. cap. 3.
[d] *Sanguinẽ non esse his fateor, sicut nec terrestribus quidẽ cunctis. Verùm simile quiddam, ut Sepiæ in mari sanguinis uicem atramentum obtinet; purpurarũ generi infector ille succus*. Exãguia rursus in quatuor genera sic diuidit Aristoteles;
e Hist. lib. 4 cap. 1.
[e] *Nunc ordinem animalium, quæ sanguine carent persequemur*, Genera in hoc ordine plura sunt. Primũ quę mollia appellauimus, hoc est, quę sanguine carẽt, & foris carne molli obducta, solidũ intus, modo sanguinei generis, continẽt; quale Sepia est. Secundum, quę crustis tenuibus operiuntur, hoc est, quę partem solidam foris, mollẽ carnosamque intus continẽt; durum illud eorum tegmẽ, non fragile, sed collisile est; quale Cãcrorũ genus & locustarum. Tertiũ quę silicea testa cõclusa muniuntur, hoc est, quibus pars carnea intus; solida foris, fragilis atque ruptilis, non collisilis; quale genus Choncharum & Ostrearum est. Quartum insecta omnia; quod quidẽ genus multas & varias complectitur species animalium. Sunt porro insecta, quę (vt nomẽ ipsum declarat) incisuras parte sui vel supina, vel prona, vel etiam vtraque habent; nec osseum quicquam discretum, aut carneum; sed quiddã inter hęc ipsa medium, continent; quippe quę corpore pariter intus, forisque duro cõstent.
f Lib. 9. cap. 28.
Quæ ferè eadẽ, sic transcripsit Plinius, [f] *Piscium quidam sanguine carent, de quibus dicemus. Sunt autẽ tria genera, In primis quę mollia appellãtur; deinde cõtecta crustis tenuibus; postremò testis conclusa duris*. Nos verò de postremis generibus aliàs locis suis pertractaturi; hîc de primo, scilicet de mollibus, pertractemus. Quæ igitur nos Plinium sequuti, Mollia vocamus, Aristoteles, & Galenus, μαλάκια appellant. Cur autem μαλάκια siue mollia dicantur, eorum vterq; innuit;
g Hist. lib. 4. cap. 1.
h De part. lib. 2. cap. 8.
i Clas. 2. fol. 30. H.
ille inquies loco præcitato, [g] *foris carne molli obducuntur*. Et alibi; [h] *Mollia ferè tota carnosa, & tactui cedentia sunt*; hîc verò scribens; [i] *Mollia uocantur, quæ neque squamas, neque asperam cutem, aut testaceam habent; sed mollem, instar humanæ*. Est hic tamen animaduertendum, ne nominum decipiamur similitudine, *Mollia* ἀπὸ τῶν μαλακοσάρκων ἰχθύων, *à piscibus mollis carnis*, quales sunt saxatiles, & eis similes; plurimùm differre; hi enim tenerissimam carnem habent: cùm illa (vt infra dicetur) eam habeant durissimã. Notandũ etiam μαλακόδερμα, *mollem cutem habentia*, non μαλάκια de quibus hîc agimus (vt Theodoro & plerisq; alijs Theodori errorem sequutis, nominis ac significatus affinitate deceptis, videtur) vocari ab Aristotele; sed cartilagineorum piscium oua; sicuti verba eius diligenter contemplanti manifestissimũ est.
Theodori lapsus.
l De gene. ani. lib. 1. cap. 10.
Cum enim dixisset, [l] *Cartilaginea uerò & uiperæ cum intra se oua generent, mox animal foras pariunt; perfectum autem generant ouum; ita enim ex ouo animal gignitur, ex imperfecto nullũ; extra autem non pariunt oua, quia natura frigida sunt; & non quia calida; ut quidã uolunt*; statim subiungit, μαλακόδερμα γοῦν γεννῶσι, διὰ γὰρ τὸ εἶναι ὀλιγόθερμα, οὐ ξηραίνει αὐτῶν ἡ φύσις τὸ ἔσχατον, διὰ μὲν οὖν τὸ ψυχρὰ εἶναι, μαλακόδερμα γεννῶσι, διὰ δὲ τὸ εἶναι μαλακόδερμα, οὐ θύραζε, διεφθείρετο γὰρ ἄν, quæ quidẽ verba neq; à superioribus distinctione capitis vndecimi separare debebat Theodorus; cum eorum, quæ in illis dicũtur, causam reddãt; neque sic vertere; *Cute molli intecta generant oua; quòd enim caloris exigui sunt, vltimum siccare natura eorum non potest; quia igitur frigida sunt molle generant. quia molle nõ extra, periret enim propter suam mollitiem*; Sed sic potius, *Molli igitur cute tecta generãt; Quia enim pauci sunt caloris, nõ exsiccat eorum natura admodum. Quoniã ergo frigida sunt, cute molli tecta generãt; quoniam verò molli tetecta sunt cute, non extra; perirent enim vtique.*

Plinii duplex lapsus.

Sciendum præterea Plinium quoqꝫ in priori ſuo ſupracitato loco dupliciter erraſſe. Nam vti piſciũ quoſdam (vt ipſe dicit) ſanguine carere, repugnat Ariſtoteli dicenti, [m] *Eſt omne ſanè piſcium genus ſanguinis particeps*; ita perperam inter piſces, mollia connumerat; cum exanguia ſint, piſces verò (vt diximus) ſanguinei; cumque branchijs careant, [n] *branchias verò* authore Ariſtotele, *piſces rem habent peculiarem*; ita vt ſicuti nullus piſcium branchijs caret; ita nullum aliud animal eas habet. Quamobrem Ariſtotelem conſtanter id obſeruantem imitati, ea ſola aquatilium, quæ branchias habent, piſces appellare debemus. Mollia igitur (ſic dicta, vt diximus, quia ferè carnoſa ſint, & tactui cedentia; & propterea quòd ſanguine, & brãchijs careant; inter aquatilia animalia, & non inter piſces connumerãda) quæ & quot ſint; edocet Ariſtoteles, inquiens; [o] *Mollia ut Polypi, Sepiæ, Lolligines*; & Plinius ſcribens, [p] *Mollia ſunt Lolligo, Sepia, Polypus & cætera eius generis*.

E

m Hiſt.lib.2.cap.13.
n Hiſt.lib.2.cap 13.
o Hiſt.lib 5 cap.6.
p Lib. 9. cap. 28.

COMMVNIS MOLLIVM DESCRIPTIO.

Cum Mollia omnia omnes ferè tum externas tum internas partes conſimiles habeant; priuſquam ſeorſum de vno quoqꝫ eorum pertractemus; omniũ communis tradenda eſt deſcriptio. Vt igitur notauit Ariſtoteles, [q] *Mollium exteriores partes hæ ſunt; primùm pedes, deinceps his coniunctum caput, postremo aluus ſiue ſinus*. [r] *Pedes* (qui ab eodẽ [s] πλεκτάναι etiã, & à [t] Plinio *brachia* dicuntur) vt idẽ tradit *octonos binis acetabulorum ordinibus instructos habent, excepto genere uno polyporum*. Quod ſic tranſcripſit Plinius; [u] *pedicu'i octoni omnibus*. [x] *Habentque* (eodem Ariſtotele teſte) *ipſos pedes anteriore parte circa caput, infra quidem oculos, circa autem os & dentes*. Cur autem anterius pedes omnes habeãt Mollia, in ſequente hiſtoria Sepiæ dicata, declarabimus. [y] *Caput* verò (vt ab eodem proditum eſt) *inter pedes & uentrem Mollia omnia habent*. Quod ſic etiam à Plinio tranſcribitur; [z] *Mollibus caput inter pedes & uentrem*. In ſuperiore autem capitis parte oculos habent; in inferiore verò, atqꝫ in medio ipſorum pedũ, os; in quo oſſicula duo nigra, incurua, & Pſitaci auis roſtrum æmulantia, dentium vice extant; vt in noſtra ſexageſima Icone, quæ reſupinatæ Sepiæ eſt, videre licet. Vnde & Ariſtoteles inquit, [a] *caput omnibus inter crura, quæ & brachia appellantur, cuius pars os* (ſiue vt vertit Theodorus, oris habitus) *eſt; in quo dentes duo, ſupra quos oculi totidem grandiuſculi; quibus diſcrimen exigua quædam præſtat cartilago, continẽs paruum cerebrum* (ſiue cerebellum Theodoro interprete) Ineſt etiam in ore caro quędam exigua; qua vice linguę vtuntur; lingua enim nullis hoc in *genere data eſt*. Mollia cerebrũ habere; & ſi ſanguine carent; alibi etiã teſtatur Ariſtoteles, ſcribens; [b] *Cerebrum autem omnibus in ijs eſt quæ ſanguinem obtinent; & ob eam rem ſanguinea appellantur; atque etiam quæ mollia nomine ſpeciali nuncupãtur*. Quod Plinius quoque cõfirmat dicens; [c] *Cerebrum* omnia habent animalia, quę ſanguinem; etiam in mari, quę mollia appellauimus; quanuis *careãt ſanguine ut Polypi*. Præterea (vt idem author eſt Ariſtoteles) [d] *Caput mollium* τὸ κύτος id eſt, *alueus, uel ſinus* (vt vertit Theodorus) *ſequitur; qui continet* πᾶν τὸ σῶμα *totum corpus* (vel vt in alio legimꝰ codice τὰ ἐντὸς *interiora*) *ipſum autem pinnulæ ambiunt; & aliqui eum uocant caput, ſed haud rectè*. [e] *Qui quidem aluens* (vt idẽ prodit) *partes interiores mollium ambit*. Poſtremò (eodem Ariſtotele teſte) [f] Mollia fiſtulam ante alueum poſitam ſupra brachia gerunt cauam; qua mare trãſmittunt, quantum ſuo admiſerint alueo, quotiens aliquid ore capiunt; eamqúe modò in dextram partẽ transferunt modò in ſiniſtram; hac eadem fiſtula ſuum quoque atramentum fundere ſolent. Eiuſdem fiſtulæ ſic meminit plinius, [g] *Eſt Polypis fiſtula in dorſo; qua tranſmittunt mare, eamque modò in dexteram partem, modò in ſiniſtram transferunt*. Hanc autem fiſtulam inferiore parte inter aluũ & brachia habẽt; & ſub brachijs potius (vt videri poteſt in Icone ſexageſima) quàm ſuper brachia, vt in Ariſtotele legitur. Et licet omnia mollia hanc habeant fiſtulam, Ariſtoteles tamen præcitato loco perobſcurè adeo loquitur, vt eam ſolo Polypo tribuere videatur. Verùm in libro de ſpiratione omnibus mollibus eam ineſſe explicatè edocet. Sic autem externis declaratis partibus, internas quoque deſcribit Ariſtoteles dicens, [h] *os gula excipit anguſta & longa, quam ſequitur* πρόλοβος hoc eſt, *ingluuies* (& non guttur vt vertit Theodorus) *ampla ſimilis, non abſimilis auibus, cui iungitur uentriculus tanquam abomaſum*,

F G H

In Ariſtotelem animaduerſio.

Theodorus notatur

q Hiſt lib. 4. cap.1.
r Hiſt lib. 4. cap. 1.
s [illegible]
t [illegible]
u [illegible]
x Parti. lib. 4. cap. 9.
y Hiſt lib. 4 cap 1.
z [illegible]
a Hiſt lib. 4. cap.1. Part lib. 4. cap. 5.
b [illegible] cap. 16.
c Lib. 11 cap. 37.
d Hiſt. lib. 4. cap. 1.
e Part lib. 4 cap. 9.
f Hiſt. lib. 4 cap. 1.
g Lib 9. cap. 29.
h Hiſt lib 4 cap. 1. Part. Lib. 4. cap. 5.

& cum post hæc verba subiungat Aristoteles, τὸ δὲ σχῆμα ὁμοία (vel ὅμοιον, vt in alio codice habetur) τῇ ἐν τοῖς κήρυξιν ἕλικι; verti debent, *Modo autem simili reflexione, quæ fit in bucinis*, & non vt vertit Theodorus, *facie clauiculæ bucinorum. Intestinum ab eo tenue*, παχύτερον crassius (vel vt in alio legitur codice πλατύτερον latius) *quàm gula, partem repetens superiorem, ad os fertur*. Quod & alibi sic testatur Aristoteles, [i] *Pars mollium posterior ad priorem adducta est, extremaque coeunt & confunduntur, quo modo turbinatis inter testata accidit*; et paulò infra, *Hinc fit, ut excrementum tam mollibus quàm turbinatis meatu ori uicino emittatur, quanquam mollibus infra, turbinatis à latere*. Eodem teste, [k] *Viscera mollium nullis, sed habent quam* μύτιν, id est, *mutem appellant; atrumque illum humorem, cui nomen* θολὸς hoc est, *atramentum*. Quid autē mutis sit, & quid atramentum, quaúe eorũ vtrunqз parte consistat, & qua de causa factũ sit, in quinquagesima sexta historia, quæ Loliginis erit, explicabimus. Vt etiam animaduertit Aristoteles, [l] *capillamenta quædam habent in corpore; quæ quidem in utroque eorum latere conspici solent*. Et vt idem testis est, [m] *nihil ossis, nihil terreni habere discretum* videntur, quod dignum effatu sit; sed mollia ferè tota, carnosa, & tactui cedentia sunt; ne tamen corpus eorum facilè pereat, modo illorum, quę carne lasciuiunt, naturam inter carnem & neruum obtinent; mollis enim vt caro est, sed intendi potest vt neruus. Fissilis autem caro eorum est non indirectum, sed in anfractum; ita enim ad vires commodior esse potest. Vnde & alibi dixit, [n] *Caro mollium fissilis est, uerùm non per directum, sed in orbem, cuteque omnibus intecta est*. Verùm etsi Aristoteles hoc loco, atque Galenus loco eius supracitato, mollibus cutem tribuant, re tamen ipsa, cute carere videntur. Quod Plinius etiam (cuius in hac re animaduertenda admiramur diligentiam) comprobat inquiens; [o] *Aquatilium tegmenta* plura sunt, alia corio & pilo integuntur, vt Vituli, & Hippopotami; alia corio tantùm, vt Delphini; cortice, vt Testudines; silicum duritia, vt Ostreę, & Conchę; crustis, vt Locustę; crustis & spinis, vt Echini; squamis, vt pisces; aspera cute, vt Squatinę; qua lignum & ebora *poliuntur, molli, ut Murænæ; alia nulla, ut Polypi*. Postremò teste Aristotele. [p] *Differunt fœminæ mollium* à maribus, quia in mare meatus ille subditus gulę, à cerebello in ima aluei pertendit, idqúe ipsum ad quod fertur, speciem mammę imitatur; in fęmina duplex idem illud, supraqúe habetur; vtroque tamen in sexu corpuscula quędam rubentia parti eiusmodi subiuncta spectantur. Et vt ab eodem proditum est, [q] *Habere fœminas in hoc genere membrum uului apertum est*. Quòd autem ad colorem spectat, mollia omnia subalbida sunt. His autem de mollibus sic generaliter explicatis, iam Polypi historiam aggrediamur.

i Part lib.4.cap 9.
k Hist lib.4.cap.1.
l Hist.lib.4.cap.1.
m Part.lib.2.cap.8.
n Hist.lib.4.cap.1.
o Lib.9 cap.12.
p Hist.lib.4.cap.2.
q De Gene.lib.1.cap.15.

Theodor. lapsus.

In Aristotelem & Galenum animaduersio

A B C

HISTORIA QVINQVAGESIMA QVARTA, DE POLYPO.

D

NOMEN.

AQuatile animal quinquagesimũ octauũ, quod Romæ *polpo*, Massiliæ *poupe*, Galli *pourpre*, & Græci nostri tēporis *octopodo* vocant; græcè authore Athenæo [r] *à pedũ multitudine* πολύπους appellatur. Eodéq; teste, [s] *uti per o ab alijs, ita per ω à Doricis* πώλυπους *dicitur*. *Et ut idem tradit, Attici* πολύπουν, *Aeolici uerò* πώλυπον *accusatiuum dicunt*. Ab Hesiodo verò in secundo libro operis, cui titulum fecit, opera, & dies, ἀνόστεος, hoc est ossibus carens, à latinis græcam nomenclaturam sequutis *polypus* vocatur.

r Lib 7.fol.157.44.
s Lib.7.fol.159.14.
t Lib.7.fol.157.46.

QVINQVE POLYPORVM GENERA, ET EORVM CVIVSQVE DECLARATIO.

Polyporum plurima atque varia genera reperiri, quamplurimi veteres scriptores testatum reliquerunt. Quam ob rem priusquam Polypi aggrediamur descriptionem ac historiam reliquam, hæc omnia genera explicanda sunt. Sed cum eorum nemo præter Aristotelem, ea rectè distinxerit atque declarauerit, ex ipso
E Polyporum genus vnum quodque expiscari nitemur. Vt enim vertit Theodorus, inquit; *Polyporum genera plura sunt, est enim quod & conspectius & maximum est, cuius terreni maiores quàm pelagii sunt;* Et quod corpore exiguo varioque est, cibo ineptum; Et quod Eledonam vocant, crurum prolixitate diuersum, & quod vnum ex mollium numero simplicem acetabulorum ordinē agat; cętera nanque omnia duplici caliculantur. Ad hęc, quod alii Bolitęnam, alii Ossolem appellant. Duo item visuntur genera conchis indita, quorum alterum Nautam aliqui vocant, alterum Pompilum, siue ouum Polypi; testa iis vt petunculis concaua, simplex tamen nec ita destinata ut ei inhęreant. Sępius ii iuxta terram pascuntur; vnde euenit, vt fluctibus iactati in aridam elidantur, & testa dilapsa nudi capiantur, aut in terra anima extinguantur. Constant exi
F guo corpore, facie similes Bolitęnis. Est etiam qui cochlearum more, siliceo tegmine ita munitur, *ut nunquam egredi soleat, suaque interdum brachia exerat.* Verùm cum ipse Theodorus in hac sua huius loci versione, obscurè certè, & parum rectè ipsius Aristotelis dicta interpretetur, ad græcam lectionem confugiamus oportet, si Polyporum internoscere genera volumus. Sed cum in excusis græcis codicibus corrupta habeatur; eam sic ex vetustissimo atq; egregio Vaticanæ bibliothecæ exēplari castigatā proferimus;

Theodorus notatur.

ἔστι δὲ γένη πλείω τῶν πολυπόδων, ἓν μὲν τὸ μάλιστα ἐπιπολάζον καὶ μέγιστον αὐτῶν. εἰσὶ δὲ πολὺ μείζους οἱ πρόσγειοι τῶν πελαγίων, ἔτι δὲ ἄλλοι μικροὶ ποικίλοι οἳ οὐκ ἐσθίονται. ἄλλο δὲ ἥ τε καλουμένη ἐλεδώνη, μήκει τε διαφέρουσα τῷ τῶν ποδῶν, καὶ τῷ μονοκότυλον εἶναι μόνον τῶν μαλακίων. τὰ γὰρ ἄλλα πάντα, δικότυλα, καὶ ἣν καλοῦσιν οἱ μὲν βολιταίναν, οἱ δὲ, ὄζολιν. ἔτι δὲ ἄλλοι δύο ἐν ὀστρείοις, ὅ τε καλούμενος ὑπό τινων ναυτίλος, καὶ ὁ ναυτικός, ὑπὸ τινῶν δὲ ὠὸν πολύποδος. τὸ δὲ ὄστρακον αὐτοῦ ἐστιν, οἷον κτεὶς
G κοῖλος καὶ οὐ συμφυής, οὗτος νέμεται δὲ πολλάκις παρὰ τὴν γῆν, εἶθ' ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκκλύζεται εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ περιπεσόντος τοῦ ὀστρέου, ἁλίσκεται καὶ ἐν τῇ γῇ ἀποθνήσκει. εἰσὶ δὲ οὗτοι μικροὶ, τῷ δὲ εἴδει ὅμοιαι ταῖς βολιταίναις. καὶ ἄλλος ἐν ὀστράκῳ οἷον κοχλίας, ὃς οὐκ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ὀστράκου, ἀλλ' ἔνεστιν ὥσπερ ὁ κοχλίας, καὶ ἔξω ἐνίοτε τὰς πλεκτάνας προτείνει, quæ græca Aristotelis verba sic verti debent; Sunt autem plura Polyporum genera, vnum quidem valde notum, & ipsorum maximum; sunt verò multò maiores litorales, quàm pelagici. Adhuc autem alij parui, varij, qui non comeduntur. Aliud etiam Eledone vocatum, pedum prolixitate diuersum, & quia solùm ex mollibus simplicem acetabulorum ordinē habeat; alia nanque omnia duplicem acetabulorum habent ordinem; & hoc vocant alij quidem Bolitænam, alij verò Ozolim. Insuper alij duo in conchis, vnus vocatus à qui
H busdam Nautilus, & Nauticus, à quibusdam verò ouum Polypi. Est autem testa eius, velut petunculis concaua & non innata; pascitur autem hic sæpius iuxta terram, vnde à fluctibus in aridam truditur, & texta exutus capitur, & in terra moritur. Sunt autem hi parui, & forma similes Bolitænis. Et alius in testa, velut cochlea, qui non exit è testa, sed cochleæ instar subest, & interdum foras brachia porrigit. Ex quibus Aristotelicis verbis clarè patet, quinq; tātùm esse Polyporū genera. Primū omniū maximum & valde notū; qualis noster depictus est Polypus, vbiq; notissimus. Cum præterea subiungit Aristoteles, sunt verò multò maiores litorales quàm pelagij; non noua Polyporū explicat genera; vt opinari videtur Plinius, sic hunc Aristotelis locum transcribēs, *Polyporum multa genera, Terreni maiores quàm pelagii* (sola nanq; loci atq; ma

gnitudinis varietas generum varietatẽ non facit) ſed ſolùm eiuſdem primi generis differentias quaſdam edocet; eius nanque litorales Polypi maiores ſunt pelagijs. Secundum genus illorũ eſt, qui parui ſunt, varij, & non eſculenti; cuius generis vti nullus (quòd ſciamus) præter hic Ariſtotelem meminit, ita ipſum hactenus non vidimus. Genus tertium Eledone vocatur; quod aliqui Bolitænam, aliqui verò Ozolim etiam

y Lib. 7. fol. 159. 9.

teſte Ariſtotele appellant. Vnde cum apud Athenæum legatur, [y] *Species autem eſt Polyporum Heledone, Polypodine, Bolbotyne, Oſmylus, vt ſcribit Ariſtoteles & Speuſippus; In libris enim de animalibus Ariſtoteles Mollia eſſe inquit Polvpos, Oſmylẽ, Heledonem, Sepiã, Loliginẽ;* A aut malè Ariſtotelis locum citaſſe Athenæum, aut hunc locũ eius deprauatũ eſſe ſuſpicari oportet. Nam vti apud nullũ alium (quòd meminerim) Polypodine legitur, ſic in Ariſtotele Bolitæna non Bolbotyne; & Ozolis & non Oſmylus habetur. Hoc idem

In Athenæum animaduerſio

z Lib. 7. fol. 164. 12.
a Lib. 1. fol. 111. 52.
b Lib. 7. fol. 159. x.
c Lib. 9. cap. 30.

tertium genus Callimachus apud Athenæum [z] ὄζαιναν & ὀσμύλιον, Oppianus [a] ὀσμύλον, Athenæus [b] ὀσμύλον & ὀσμύλην, Pollux ὄζαιναν & ὀσμυλίαν, & Plinius [c] *Ozænam* vocãt. Quòd autẽ horum ὄζαινα & ὀσμύλος, Ariſtotelis ὄζολις ſit; ex eò clarè patet, quòd ſicuti ὄζαινα & ὄζολις ab ὄζω, hoc eſt oleo; ſic ὀσμύλος ἀπὸ τοῦ ὀσμοῦ, id eſt ab odore deducitur. Vnde etiam fit manifeſtum, hoc tertium Polyporũ genus (Eledonem, Bolitænam, Ozolim, Ozænam, atque Oſmylum, vt diximus, vocatum) eum eſſe Polypum, quẽ Itali (propterea quòd, vt infra dicemus, moſchum redoleat) *Moſcardino* & *Moſcarolo*, & Græci B hodie *Moſchite* appellant. Alia autem duo poſtrema Polyporum genera ab Ariſtotele connumerata, teſtacea ſunt, parua, & figura Bolitænis ſimilia; quorum vnum eodẽ authore, à quibuſdam *Nautilus* & *Nauticus*, à quibuſdam verò ouum Polypi vocatur; cuius teſta petunculo ſimilis eſt, concaua, nec ita innata, vt ei coniuncta ſit; vnde abſque teſta aliquando in litore reperitur. Alterum verò teſtam habet cochleæ inſtar, ex qua

d Lib. 13. cap. 25.

nunquam exit, etſi interdum foras brachia porrigat. Prioris teſtacei Polypi [d] Aelianus etiam, [e] Oppianus, [f] Athenæus, atque [g] Plinius meminere; eumq; omnes *Nautilon* appellarunt, Theodorus verò *Nautam* vertit. Verùm cũ apud Ariſtotelẽ de hoc pri-

e Lib. i. fol. 112. 23.
f Lib. 7. fol. 158. 43.
g Lib. 9 cap. 29.

mo teſtato Polypo pertractãtem (vt ſupra citauimus) ὅτι καλούμενος ὑπό τινων ναυτίλος, καὶ ὁ ναυτικὸς, ὑπὸ τινῶν δὲ ὠὸν πολύποδος, id eſt *unus uocatus à quibuſdam Nautilos & Nauticos; à quibuſdã uerò Ouũ Polypi*. Et apud Plinium hunc Ariſtotelis locũ traſcribẽtem, [h] *qui uocatur Nautilos, ab*

h Lib. 9. cap. 29.

alijs Pompylos, legatur; vterq; locus mẽdoſus eſt. Neq; enim ναυτίλος Nauta, & ναυτικὸς Nau C ticus inter ſe adeo differunt, vt ceu diuerſæ huius generis Polypi nomenclaturæ connumerari mereantur. Ab Ariſtotele præterea hoc Polypi genus Ouum Polypi vocari, citra omnem rationem atque coniecturam videtur. Poſtremò ſi tria eius nomina recenſuit Ariſtoteles, cur duo tantùm connumerantur à Plinio? Pari ratione cũ Pōpilos tum Plinij tum aliorum authorũ teſtimonio, piſcis ſit ab hoc Polypi genere valde diuerſus, cur ſolus Plinius hoc loco dũtaxat, atq; Theodorus huius pliniani loci mẽdum ſequutus, hũc teſtatũ Polypum Pompilum vocarunt? Quamobrẽ cum diu quo pacto hæc loca corrigi poſſent inueſtigaſſem, tandẽ in Ariſtotelis impreſſo codice, ſed ad antiqui manuſcripti cenſurã caſtigato, veriſſimã (vti arbitror) horum locorũ D correctionẽ adinueni. Ita enim in eo præcitata Ariſtotelis verba ex manuſcripto reſtituta leguntur, ὅτι καλούμενος ὑπό τινων ναυτίλος, καὶ ὁ πόντιλος ὑπὸ ἐνίων, ἔστι δὲ οἷον πολύπους

Ariſtotelis locus caſtigatur.

hoc eſt, hic quidem vocatus ab aliquibus Nautilos, & Pontilos ab alijs; eſt autem velut Polypus. Vnde Plinij etiam pōpilos pōtilos corrigi debet. Et cum apud Athenæũ

i Lib. 7. fol. 158. 50.

legatur, [i] *Ariſtoteles inquit* πολύπους τὶς ὁ μὲν τριψίχρως, ὁ δὲ ναυτίλος pro τριψίχρως, πόντιλος forſan reſtitui oportet. Vltimam autem hius caſtigationis partem idem Athenæus cō-

Plinij locus corrigitur.

k Lib. 7. fol. 158 43.

firmare videtur, cum ſcribat, [k] *qui uerò Nautilos dicitur uti inquit Ariſtoteles, Polypus quidem non eſt, ſimilis autem brachiis*

Athenæi locus emendatur

POLYPI DESCRIPTIO

Polypus (cuius Iconẽ quinquageſimã octauã eſſe præmonuimus) licet omnibus ferè
partibus tũ internis tũ externis Sepiæ & loligini ſimilis ſit (vt ſupra in cõmuni molliũ
deſcriptione declarauimus) ab eis tamen euidentiſſimis notis differt, atque facilè in-
ternoſcitur. Primùm enim vt author eſt Ariſtoteles, [l] *differunt Polypi à Sepia & Loligine eò* l Hiſt. lib. 4. cap. 1.
quòd alueus Polyporum paruus eſt, & crura prælonga; illis è diuerſo alueus amplus, crura bre
uia; ita vt poteſtas nulla ſit ingrediendi; Brachia enim Polyporum tantundem atque etiam
plus magnitudinis capiunt. Vnde & idem alibi tradit; [m] *Quod natura Polypis ex corpore dempſerat, id in pe-* m Part. lib. 4. cap. 9.
E dum longitudinem addidit; quod Sepiis & Loliginibus de pedibus abſtulerat, eo corporis ma
gnitudinem auxit; quamobrem Polypis pedes non ſolùm ad nandum vtiles ſunt, ſed etiam ad
ambulandum; Sepijs verò & Loliginibus ad ambulandum inutiles. Et eodem teſte, [n] *Cum Sepiæ & Loligines poſtre* n Part lib. 4. cap. 9.
mos quatuor pedes habeant maiores, Polypus quatuor medios maximos habet. Caretque Po-
lypus promuſcide, cum illi binas prælongas promuſcides habeant. Cur autem hi eas habeãt, ille verò eis ca
reat, in ſequente Sepiæ hiſtoria explicabimus. Præterea vt idem teſtatur, [o] *Cum Sepiæ* o Hiſt lib. 4. cap. 1. Part. lib. 4. cap. 5.
Loligini & Lolio partes duræ ac ſolidæ intus per dorſum & corporis proni contineantur; Po
lypus nihil ſolidum intus habet; ſed caput cartilagine prope conſtat, quæ ſeneſcentibus maio
rem in modum indureſcit. Cur Polypus autem ſolida parte careat, ipſe edocet inquiens;
[p] Habent etiam quod piſcium ſpinis proportionetur, vt Sepiæ quod ſepium vocant, Loligines p Part. lib. 2. cap. 8.
F quod gladiolum; Polypi nihil eiuſmodi habent; quòd eorum alueus, quem caput appellant,
breuior eſt, illorum procerior; ideoque vt directus inflexuſque maneret, natura his adminicu
lis faciendum cenſuit. Poſtremò Ariſtotelis etiam teſtimonio [q] *Polypis & Sepijs venter ſimilis tum figu-* q Part. lib. 4. cap. 5.
ra, tum tactu eſt; At Loliginibus (vt in eorum dicemus hiſtoria) *bini quidem concepta[illegible] ventris ſpeciem* r Part lib. 4. cap. 5.
gerunt. Et ut paulò infra ſubiungit, [r] *Habent atramentum Polypi & Loligines ſupra apud mutim potius poſi*
tum, Sepiæ infra ad aluum. Athenæo authore, [s] *Polypi atramentum non eſt nigrum ut Sepiæ, ſed ſubruſum;* s Lib. 7. fol. 158. 4.
contineturque in veſica, quam μύκωνα vocant. Et cum in hoc genere mas ſit & fœmina, non ſolùm
hæc ab illo differt fiſtulæ ratione, vti mollium omnium fœminæ à ſuis maribus (quen
admodum ſupra docuimus) differunt; ſed eò etiam (vt docuit Ariſtoteles) [t] *Quod mas* t Hiſt. lib. 5. cap. 12.
G capite eſt productiore, & quòd genitale à piſcatoribus appellatum album in ſuo brachio con-
tineat. Quomodo autem hoc primum Polypi genus ab alijs quatuor generibus ſepare
tur, ex eorum deſcriptionibus notum eſt. Nam vti à ſecundo genere, quippe quod
(vt ſupra monſtrauimus) paruum eſt, varium, atque cibo ineptum; atque à tertio,
vt quod longiſſima crura habeat, & vno ſolo acetabulorum ordine inſtructa, modico
negotio internoſcitur; Sic etiã facillimè à quarto & quinto diſtinguitur, quippe quæ
in conchis indita ſunt. Quorum quidem quarti & quinti generis Iconem, explicatio-
rem deſcriptionem, & perfectiorem hiſtoriam in ſecundo libro noſtro, inter reliqua
teſtata trademus. Cur autem ſolum tertium Polypi genus vnico conſtet acetabulorũ
H ordine, cum reliqua omnia mollia geminis acetabulis ſeriem à capite in extremos vſ
que cirros habeant ordinatam; explicat Ariſtoteles inquiens; [u] *Eius rei cauſa ad longitudinem* u Part. lib. 4. [illegible]
tenuitatemque brachii referenda eſt; cum enim anguſtum ſit, ſimplicis acetabuli ordinem tan
tum capiat neceſſe eſt. Non igitur ita conſtant, quia id optimum, ſed quia neceſſe ſit propria
ſubſtantiæ ratione. Hoc idem genus tertium præter crurum prolixitatem, atque ſimplicẽ
acetabulorum ordinem, à primo etiam differt quòd rotundiore ſit corpore, quodq́;
moſchum non ſolùm viuus, ſed mortuus etiam atq; exiccatus non leuiter oleat. Vi
de qui eum vel occultiſſimum fert, circunſtantes ſuauiſſimè permulcet, & in arcis ad
imbuendas grato odore veſtes reponitur.

LOCVS.

Polypus marinum animal est, & primum eius genus in omni ferè mari frequens reperiri solet; reliqua verò non item; nam neque vbique, neque copiosè reperiuntur. Aristotele tamen authore, [x] *In Euripo pyrrhæo neque Polypi, neque bolitenæ, neque alia quædam genera gignuntur.* Et vt refert Athenæus, [y] *Theophrastus inquit Polypos non gigni circa Hellespontum, frigidum enim est illud mare, ac minus salsum, quæ vtraque Polypis sunt contraria;* idem etiam testatur Oppianus his versibus;

x Hist.lib.9.cap.37.
y Lib.7.fol.158.42.
z Lib 1 fol.116.51.

z Noxia non ponto monstra educantur in isto,
Et parui pisces non quicquam hostile timentes
Securi viuunt vndis, procul Astacus ingens,
Polypodes desunt magni, desuntq́ue Paguri; A

Litoralis potius quàm pelagius est Polypus; vt asseuerare videtur Aristoteles dicens, [a] Loligo sola ex mollibus gaudet alto, vitamq́ue pelagicam agit.

a Part.lib.4.cap.5.

VT COEAT, ET VT PARIAT.

b Hist.lib.5.cap.12. Plin.lib.9.cap.51.
c Hist.lib.5.cap.6. De Gene.lib.1.cap.15.

Vt author est Aristoteles, [b] *Polypus hyberno tempore coit, uerno parit.* Eodemq́ue teste [c] *Mollia ut* Polypi Sepię Loligines modo eodem omnia coeunt, oribus enim inuicem admotis, complexuq́ue mutuo brachiorum libidinem explent; Ergo Polypis coitus, cum alter capite vulgò appellato in terram verso, nitibundoq́ue explicat, porrigitq́ue sua brachia, alter superuenit passisq́ue brachiis singulis ad singula subiacentis acetabulorum conceptu mutuo adhęrescit; Marem etiam nonnulli aiunt gerere quod genitalis speciem refert suo brachio, in quo duo amplissima acetabula habentur, neruo id quasi constare porrectum ad medium vsque brachium cō- B *firmāt, totumque nari fœminæ annecti.* Quod sic transcripsit Plinius, [d] *Polypi coeunt crine uno fœminæ naribus adnexo;* Et paulò infra. *Sed Polypi in terram uerso capite coeunt.* De eodem coeundi modo sic alibi meminit Aristoteles, [e] *Polypus ultimo brachio, quod acutius & solùm albicans est, & parte sui extrema bifurcatum, in coitu utitur.* Quod etiam transcribitur à Plinio his verbis, [f] *Polypus cauda quæ est bisulca & acuta in coitu utitur.* Verùm hoc falsum est, vt idem Aristoteles testatur inquiens, [g] Meatus ille interior idem excrementi & vuluę est, tum in mollibus, tum in crustatis; est enim qua semen genitale per meatum emittant, idq́ue parte corporis supina, qua putamen distat, & mare illabitur, faciunt. Quamobrem ea parte mas cum fœmina copulatur; nā si mas siue semen, siue membrum, aut aliquam virtutem, siue vim aliam mittat, admoueri ad meatum vuluale necesse est. Crinis verò insertio maris Polypi per fistulam, qua piscatores crine coire Polypos aiunt, complexus gratia fit, non quasi instrumentum id fit vtile ad generationem; *etenim extra meatum corpusque est.* Vt idem tradit [h] *Mollia copulatione ac uenereo coitu ouum concipiunt candidum,* quod in dies arenidum, quale illud crustati generis, euadit; edit Polypus suum ouum vel in cubilibus, vel in figulino, vel in aliquo alio cauo, simile labruscę florētis racemulis, aut fructui populi albę; pendent vtique per cubile oua tanta fœcunditate, vt collectus vas impleatur lō gè amplius quàm caput sit, quo continebantur. Polyporum itaque ouis diebus post qninquaginta maximè ruptis, Polypoli modo araneorum, perquam multi exserpunt; quorum natura sigillatim non dum conspicua est, quanquam forma satis tota appareat; sed ob exiguitatē imbecillitatemq́ue copia interit; iam nonnulli adeo spectantur exigui; vt nulla partium constent distin *ctione, quamuis ad tactum moueantur;* & vt paulò infra subiungit; *Polypus fœmina modò incubat ouis, modò in ore sui cubilis assidens, brachium super ouis exporrectum tenet;* Quæ sic interpretatus est Plinius; [i] *Polypi uere pariunt oua tortili uibrata* (vel *similata* vt in castigato codice legimus) *pampino tanta fœcunditate,* vt multitudinem ouorum occisi non recipiant cauo capitis, quo pręgnantes tulere; Excludunt quinquagesimo die, è quibus multa propter numerum intercidunt; Polypus fœmina mo- *dò in ouis sedet, modò cauernam cancellato brachiorum implexu claudit;* De eisdem Polypi ouis Oppianus etiam loquitur, vt infra citabimus.

d Lib.9.cap.51.
e Hist.lib.4.cap.1.
f Lib.9.cap.29.
Quorundam falsa opinio. C
g Gene.lib.1.cap.15.
h Hist.lib.5. cap. 18. & cap 12.de Gen. lib 1.cap.15.
D
i Lib.9.cap.51.

NATVRA, ET MORES.

Ariſtotele teſte, [K] *Polypus ſuis brachijs ut pedibus ac manibus utitur, quippe qui duobus ſupra os poſitis cibum* — K Hiſt.lib.4 cap.1.
admoueat. Natat obliquus, pedes in eam porrigens partem, quod capitis nomine appellatū
eſt; atque ita efficitur, ut cum natat, proſpiciat in aduerſum. Vnde & Plinius inquit, [l] *Polypi omnes brachijs* — l Lib.9.cap.29.
ut pedibus ac manibus utuntur, natant obliqui in caput. Eodem Ariſtotele authore, [m] *Quæ pedes habent, ut* — m Hiſt.l.b.1.cap.5.
Ariſtotelis locus corrigitur — mollia, tum pedibus ipſis, tum pinnis natant, & quidem his celerius, vt Sepia, Loligo, & Po
lypus; ambulat autem eorum nullus, ut Polypus; ſic enim ſonant græca verba vetuſtiſſimi codicis Va
ticanæ bibliothecæ; etſi ſecus in impreſſis codicibus græcis legantur; ac multò etiam
ſecus verſa ſint à Theodoro. Alibi etiam (vt ſupra quoque citauimus) tradidit Ari-
ſtoteles, [n] *Sepias & Loligines uim nandi tantummodo habere, cum Polypi uel ingredi poſſint*. Et vt paulò poſt — n De part lib.4.ca.9.
E ſubiungit, *Cum mollia pinnulam alueum circundantem habeant, ut natent, & ſe dirigant, Polypis hæc minima eſt,*
minimeqúe conſpicua; quoniam paruum habeant alueum, quem ſatis ſuis pedibus dirigere poſ
ſint; Quod & Plinius comprobat dicens; [o] *Et è planis aliqua non habēt pinnas, ut Paſtinacæ, ipſa enim la* — o Lib.9.cap 20.
titudine natant, & quę mollia appellantur, vt Polypi, quoniam pedes illis pinnarum vicem
præſtant. Vt præterea teſtatur Ariſtoteles; [p] *Mollium unus polypus exit in ſiccum, graditur per aſperiora,* — p Hiſt lib 9.cap 37.
uitat læuia; quæ ſic interpretatus eſt Plinius, [q] *Soli mollium Polypi in ſiccum exeunt duntaxat aſperum, læ-* — q Lib.9.cap.29.& cap 19.
uitatem odere. Idem aſſeuerat & Aelianus, ſcribens; [r] *polypos & Oſmilos in ſiccum egreſſos æſtiuo tem-* — r Lib.12.cap.9.
pore ex maritimis arboribus frugiferis fructus ſuripientes ſępe agricolę & deprehendūt, & pro
direptis fructibus pœnas ex comprehenſis ſumunt; Quod & Oppianus comprobat his verſibus;

F [s] Polypodes multis ſparſi per membra flagellis, — s Lib.1.fol. 111.49.
Cardyla, & Scolopendra malum quę ſpirat odorem
Piſcanti infeſtum, curuos cum porrigit hamos,
Oſmylus & reliqui terra pontoqúe mouentur.
Agricola incuruus cui ſunt plantaria curę,
Oſmylon ad teneros ſerpentem litore ramos
Vidit pomiferis reptantem Polypon aruis,
Implicitum ramis oleę, fructusque vorantem.

Idem etiam notauit Athenæus inquiens, [t] *Videntur ſæpe polypi in ſiccum exire, & maximè ubi aſpera* — t Lib.7.f.l.158.24
ſint loca, nam lęuia fugiunt, gaudent autem oleis, vnde ſępius olearum truncos ſuis brachiis
complexi viſi ſunt; Sunt etiam deprehenſi ficubus mari proximis impliciti, vt Clearchus in li
G *bro de ijs, quæ in aquis degūt, ait*. Carniuori ſunt Polypi vt reliqua mollia. Et authore Ariſtotele — u Hiſt.lib.8 cap.2.
[u] Conchulis maximè extringentes caruncúlas, veſcuntur; vnde fit, vt eorum cubilia cogno- — x Lib.9.cap.29.
ſcant, qui uenantur, congerie teſtarum; quod ſic vertit Plinius, [x] *Veſcuntur conchiliorum carne quorum conchas*
complexu crinium frangunt; itaque præiacentibus teſtis cubile eorum deprehenditur. Et alibi ita ſcribit Plinius,
[y] Non ſunt prętereunda & L. Lucullo proconſule Bęticę comperta de polypis, quę Trebius Ni — y Lib.9.cap.30.
ger è comitibus eius prodidit; auidiſſimos eſſe concharum, illas ad tactum comprimi, pręci-
dentes brachia eorum, vltroqúe eſcam ex prędante capere; Carent conchę viſu, omniqúe ſen
ſu alio quàm cibi & periculi, Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoqúe lapillo extra corpus,
ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur, extrahuntqúe carnes; illę ſe contrahunt, ſed fruſtra
diſcuneatæ; tanta ſolertia animalium hebetiſſimis quoque eſt. Vt teſtis eſt Ariſtoteles; [z] *Polypus fatuus quidem* — z Hiſt.lib 9.cap.37
H eſt, cum ad manum demiſſam hominis accedat, ſed prudens rei familiaris cum omnia colligat,
& ſuo in domicilio recondat, cumqúe conſumpſerit quantum vtile ſit, abigit teſtas, & cancro
rum cruſtas, & putamina conchularum, & ſpinas piſciculorum. Quæ ſic tranſcripſit Plinius [a] *Et cum alio-* — a Lib.9.cap.29.
qui brutum habeatur animal, ut quod ad manū hominis adnatat, in re quodámodo familiari
callet, Omnia in domum comportat, deinde putamina eroſa carne egerit, adnatanteſqúe pi
ſciculos ad ea uenatur. Aeliano authore, [b] *Suorum membrorum conficientiſſimus eſt Polypus; Nam ſi uenatio eum* — b Lib.12.cap 3.
deficiat, brachia ſua deuorat, ac ventrem morſu vellicat, inopiamqúe venationis leuat; de-
inde renaſcitur quod deeſt; hoc tanquam promptum prandium ad famem reſtinguendam cō-
parante natura; Quod ſic mutuatus eſt Oppianus,

c Lib. 2. fol. 124. 26. [c] Polypodes gelida non verrunt ęquora bruma,
Formidant rapidas vento impellente procellas,
Et curuis degunt antris, torpentque veterno,
Absumuntque pedes longos, non secus ac si
Carnes non pascant proprias, quę sępe renatę
Exaturant dominos, Neptunus munera donat,
Fęcundatque pedes in pabula grata natantum.

d In secũdo operis, cui titulus est opera & dies. Idem sensisse videtur & Hesiodus scribens, [d] *Die uerno quando* ἀνόστεος (hoc est Polypus qui ossibus caret) *suum pedem uorat in igne carente domo, & habitationibus humidis*. Eiusdem etiam opi-
e Apud Athe. lib. 7. fol. 158. x. nionis fuere [e] Pherecrates comicus, & Diphilus; Cũ ille in Agrestibus inscriptis dicat, A
Inter agrestia olera & pinos viuere, ac vbi famem patientur, suos digitos velut Polypi solẽt, *comedere*. Hic verò in Mercatore inquiat, *Polypus omnes cirros integros habens non edit se ipsum ò amicissime*.
f Hist. lib. 8. cap. 2. Verùm Aristoteles hanc refellit opinionẽ dicens, [f] *Quòd autem nonnulli aiunt Polypum se ipsum esse,*
g Lib. 9. cap. 29. *falsum est; sed aliqui sua brachia corrosa habent à Congris*. Quod sic interpretatus est Plinius, [g] *Ipsum* brachia sua rodere, falsa opinio est; id enim à Congris euenit eis. Sed renasci sicut colotis & la-
h Hist. lib. 9. cap. 37. *certis caudam, haud falsum*. Vt autem Aristoteles prodit, [h] *Sui mutatione coloris uenatur pisces, trahit enim* sibi colorem similem iis, quibus appropinquauerit saxis; quod idem etiam cum metuerit facit.
i Lib. 9. cap. 29. Quæ sic notauit Plinius; [i] *Colorem mutat ad similitudinem loci, & maximè in metu*. Idem etiam testa-
k Lib. 2. fol. 124. 19. tur Oppianus his versibus;

[k] Polypodon fraudes populos vulgantur in omnes,
Qui similem petrę magnum flectuntur in orbem;
Nexibus & spiris hominem piscemque rapacem
Sic subterfugiunt astu, vitamque tuentur. B
Si paruos videant pisces prędamque minorem,
Rursus & in piscis formam vertuntur, & arte
Perquirunt victum, funestaque fata repellunt.

l Apud Athe. lib. 7. fol. 158. 16. Atque [l] Theognis Megarensis, & Clearcus; ille enim in elegijs inquit,

Polypodis mores imitabere, qui quibus hęret
Saxis, vt vult, fit protinus assimilis.

Et hic in secundo libro prouerbiorum scribit;

Polypodis fraudes imitaberis Amphiloche Heros
Vt placeas illis, quorum olim accesseris vrbem

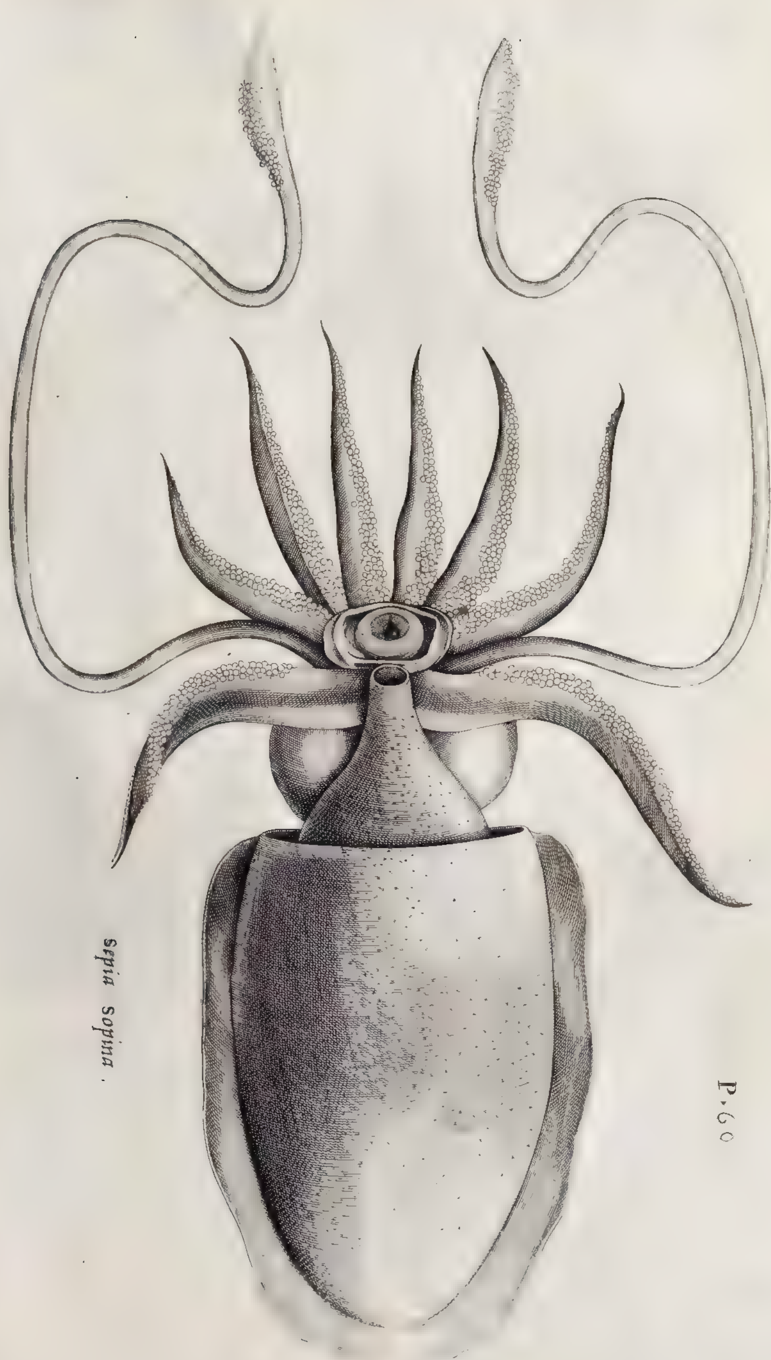
Hæc eadem sic cecinit Ouidius;

m In frag. de piscib. fol. 34. 9. & S. Basi. Hex. hom. 7. [m] At contra scopulis crinali corpore segnis
Polypus hęret, & hac eludit retia fraude; C
Et sub lege loci sumit mutatque colorem,
Semper ei similis, quem contigit; atque vbi prędam
Pendentem retis auidus rapit, hic quoque fallit;
Elato calamo cum demum emersus in auras
Brachia dissoluit, populatumque expuit hamum.

n Hist. lib. 8. cap. 2. Eodem Aristotele teste [n] *Euenit usu ut Locustis Polypi sint superiores, adeo ut si eisdem in retibus senserit Locusta* Polypum, prę metu moriatur; Congros Locustę conuincunt, nam elabi non queunt propter crustę asperitatem, Congri autem Polypos deuorant, nulli etiam ipsis propter lęuitatem vsui es-
se possunt; Et nõ (quẽadmodum in historia quinta declarauimus) vt vertit Theodorus, Theodori lapsus.
Cógri Polypos superant, sed edere non possunt, lęue enim & lapsum Polypi corpus vsũ hostis
o Lib. 9. cap. 62. *effugit*. Quod sic transcripsit Plinius, [o] *Polypum in tantum Locusta pauet, ut si iuxta uiderit, omnino mori-* D
atur, Locustam Conger, & rursus Polypum Congri lacerant. Idem etiam testatur & Aelianus inquiẽs,
p Lib. 13. cap. 12. & lib. 12. cap. 5. [p] Locusta ideo inimicitias cum Polypo graues habet, quòd hic cum illius brachia circumplexus fuerit, aculeis, quos in dorso insitos habet, pręclarè contemptis, & pro nihilo habitis, illã ipsam circumplicans suffocat; cuius sanè rei haud inscia Locusta à Polypo summè refugit.
q Lib. 13. cap. 13. Et paulò infra, [q] *Tam uehementer Polypum Locusta extimescit, ut si quando uno & eodem reti ambo comprehendantur, hæc continuò moriatur*. Quæ sic transcribuntur ab Oppiano.

QVod in Sturionis atque Thynni historijs, idem in hac Polypi historia nobis euenit candide lector; vt folijs scilicet, quæ ei conscribendæ dereliquimus, vniuersa comprehendi non potuerit; Quam ob rem eius reliquum in folio 247 inuenies.

N.
G. Σηπία.
L. sepia.
V. sepia.
P 69

sepia sepina.

P. 60

HIPPOLYTVS SALVIANVS
HISTORIA QVINQVAGESIMA QVINTA.
DE SEPIA.

NOMEN.

PISCIS noster quinquagesimus nonus, Romæ *Sepia*, à Ianuensibus ac Massiliensibus *Sopi*, & à Gallis *Seiche* vocatus; à Græcis σηπία, & à latinis græco nomine vsis *Sepia* appellatur.

DESCRIPTIO.

E Ex mollium genere est Sepia, vt author est Aristoteles scribens, [a] *Aliud item animalium genus est molle, ut Loligines, ut Lolij, ut Sepiæ*; & Plinius dicens, [b] *Mollia sunt Loligo, Sepia, Polypus, & cætera eius generis*; & Athenæus inquiens, [c] *Mollium genus ut Polyporum, & Sepiarum; & his similium*; atque Galenus his verbis, [d] *Mollium generis sunt Polypi, Sepiæ, Loligines, & alia quæ his sunt similia*. Vnde vti & cætera mollia inter pedes & ventrem caput habet. In superiore autem capitis parte oculi magni & oblongi locati sunt, in inferiore verò & tanquam in medio ipsorum pedum os positum est rotũdum, atque Polypi & Loliginis ori simillimum. In quo duo cartilaginea officula nigra, incurua, & Psitaci auis rostrum æmulantia dentium vicem repræsentant; vt in

F icone sexagesima, quæ resupinatæ Sepiæ est, intueri licet. Quamobrem iurè Aristotelis testimonio scriptum reliquit Athenæus, [e] *Sepiam inter pedes oculos & os habere & dentes duos, unum superiorem, alterum inferiorem*. Et nõ secus quàm in mollibus reliquis, vt Aristoteles testis est. [f] *Inest in ore caro quædam exigua, qua uice linguæ utitur; lingua enim nullis hoc in genere data est*. Et idem alibi etiam prodidit [g] *Membrum quod ad sentiendum saporem accommodatum est, non omnibus simile datum est; sed alijs absolutum, aliis adhęrens; videlicet iis quibus vocis defuit vsus; & aliis durum, aliis molle carnosumq́ue; nam & crustatis & Locustis marinis & reliquis generis eiusdẽ, tale quid in ore habetur; atque etiam mollibus, ut Sepijs, ut Polypis*. Præterea aliorum mollium instar, vt tradit Aristoteles, [h] *pedes omnes habet anteriore parte circa caput, infra quidem oculos, circa autem os & dentes*. Cur autem Sepia & mollia reliqua anterius pedes omnes habeant, in sequente historia Loligini dicata explicabimus. Sunt autem Sepiæ pedes, nõ secus quàm & cæterorũ mol

G lium, vt author est Aristoteles, [i] *octoni binis acetabulorum ordinibus, ductu perpetuo*. Qui quidem Sepiæ pedes, vti Loliginis pedibus prorsus similes, ita Polypi pedibus absimiles aliqua ex parte sunt; primùm nanque eodem authore, [k] *Polypi crura prælonga, Sepiæ uerò & Loliginis breuia sunt*. Cur autem hoc factum sit, idem declarat inquiens, [l] *Sepijs & Loliginibus breues sunt pedes; Polypis magni; alueum enim corporis Sepię & Loligines habent magnum, Polypi paruum; Itaque quod natura Polypis ex corpore dempserat, id in pedum longitudinem addidit; quod Sepiis & Loliginibus de pedibus abstulerat, eo corporis magnitudinem auxit*. Præterea vt idem Aristoteles testatur, [m] *Habent Sepiæ & Loligines pedes supra dentes senos exiguos, eorumq́ue nouissimos duos maiores; reliquos autem octonorum duos infra omnium maximos,*

H *vt enim quadrupedibus crura posteriora firmiora validioraq́ue sunt, ita iis quoque maximi qui infra habentur; his enim onus sustinetur, motusq́ue potissimum agitur; duo etiam illi nouissimi maiores suis mediis sunt, quia illis ministrent. Polypus medios quatuor habet maximos*. Præter prædictos octones pedes, vt proditum est ab Aristotele, [n] *Sepiæ Loligines & Lolij peculiares binas sortiuntur promuscides longas, acetabulo parte extima bino asperiusculas; quibus capiunt, & ad ora admouent cibos; iis etiam quoties tempestates vrgent, ad saxa aliqua adhærentes se ueluti anchoris iactis stabiliunt*. Quibus promuscidibus à Polypis facilè internoscuntur, ijs enim Polypi carent. Cur autem Sepiæ & Loligines promuscides habeant, Polypis verò eæ desint; idem declarat Aristoteles inquiens; [o] *Cum itaque Sepiæ & Loligines pedes habeant breues atque inutiles, ne æstu maris tempestateq́ue exturbentur saxis, vtquę de longinquo admoueant, ideo promuscides binas prælongas habent, quibus veluti anchoris in-*

a Hist.lib.1.ca.6.li.4 cap.1.
b Lib.9.cap.28.
c Lib.8.fol.18.19.
d Clas.2.fol.30.H.
e Lib.7.fol.161.21.
f Hist.lib.4.cap.1.
g De part.lib.2.cap.17.
h De part.lib.4.ca.9
i Hist.lib.4.cap.1.
k Hist.lib.4.cap.1.
l De part.lib.4.ca.9.
m De part.lib.4.ca.9.
n Hist.lib.4.cap.1.
o De part.lib.4.ca.9

nitantur, ſeq́ue ſtabiliant modo nauigii, tempeſtate vrgente; venentur etiam procul, oriq́ue, è longinquo admoueant. Polypi promuſcide carent, quoniam pedes ad vſum eundem commodos habeant. Qui verò acetabulorum, quibus tum pedes tum promuſcides mollium inſtructæ ſunt, vſus ſit; in Loliginis hiſtoria explicabitur. Quemadmodum molliũ pedibus caput, ita capiti alueus annectitur. Qui quidem alueus interanea omnia con
p De part lib.4. ca.9 tinet, atque eo interſe differunt mollia. Nam authore Ariſtotele, [p] *Alueum corporis Sepia & Loligines habent magnum, Polypi paruum*; & alibi ſic inquit; [q] *Differunt Polypi à cæteris quæ modo enumeraui*
q Hiſt.lib.4.cap.1. mollibus; eò quòd alueus Polypis paruus, cęteris verò amplus eſt; ipſa autem interſe diſcrepant, *quatenus Loligo longior, Sepia latior eſt*. Sepiæ igitur alueus, qui Polypi alueo latior & lon A
r Lib.4.de part.ca.9. gior, Loliginis verò latior & breuior eſt, [r] *pinnula continua & anguſta totus* (vt notauit Ariſtoteles) *circumdatur*; vti in reſupinatæ Sepiæ icone apparet. Inter alueum & caput fiſtula prominet, vt in eadem reſupinatæ Sepiæ icone conſpicitur. De internis autem partibus, quæ mollibus omnibus communes ſunt, cum abũde ſatis dictum ſit in ſuperiore hiſtoria, vbi communem mollium deſcriptionem pertractauimus, hîc de illis ſolùm differemus, quæ aut Sepiæ propriæ ſunt, aut ei diuerſò modo accidunt. Vt igitur te-
s Lib 4.de part.ca.5. Hiſt.lib.4.cap.1. ſtatum reliquit Ariſtoteles, [s] *Cum Mollia omnia atramentum habeant, præcipuè eius plurimum Sepiæ continent.* Et cum illud in Polypis & Loliginibus ſupra ad mutim potius poſitum ſit; in Sepiis infra ad aluum continetur. Copioſius enim atramentum habent Sepię, quoniam magis vtantur; quod eis propterea euenit, quia vitam litoralem traducunt, & tamen nihil quo ſibi auxiliētur aliud habent; quo modo Polypi & brachiis ſibi ſufficiunt, & coloris mutatione; quę & ipſa accidit B
eis per metum, vt effuſio atramenti; Loligo ſola ex iis gaudet alto, vitamque pelagicam agit; Sepia igitur plus continet atramenti; & infra, quoniam copioſius; faciliùs enim & longiùs pro *fundere maiore ex copia poterit*. De huiuſmodi autem atramenti natura, ortu, & loco explica-
t Hiſt.lib.4.cap.1. tiùs differemus in ſequente hiſtoria. Præterea vt proditum eſt ab Ariſtotele, [t] *Sepiæ*, Loligini & Lolio partes durę ac ſolidę intus per dorſum & corporis prona continentur; quas *non eodem appellant nomine, ſed quod inſertum Sepijs eſt, Σήπιον Sepium uocant, quod Loliginibus ξίφος Gladiolum*. Differũt enim quòd Sepium robuſtum latũq́ue eſt, inter ſpinam & os mediam pręſeferens naturam, fungoſam intra ſe complectens & friabilem corpulentiam; Gladiolus arctior & cartilaginoſior eſt; forma etiam diſcrepant, pro alueorum modo quibus inſerta continentur.
u Lib.7.fol.161.23. Huius Sepij Athenæus etiam meminit ipſum ὄστρακον vocans, inquit enim [u] ἔχει Σηπία C
τὸ λεγόμενον ὄστρακον ἐν τῷ νώτῳ, id eſt, *habet Sepia in dorſo quod oſtracum uocatur*. Vſum autem eiuſdẽ
x Lib.2.de part.ca 8. Sepij Ariſtoteles explicat dicens, [x] *Habent mollia quod piſcium ſpinis proportionetur, ut Sepiæ, quod Sepium vocant, Loligines quod Gladiolum. Polypi nihil huiuſmodi habent; quòd eorum alueus breuior eſt, illorum procerior. Ideoq́ue vt directus inflexusq́ue maneret, natura his admi*
nculis faciendum cenſuit. Edocet etiam cur Sepium craſſius ſit quàm Gladiolus, his verbis,
y Lib.4.de part.ca.5 [y] Quod plurimum terrenę materię habeat Sepia, argumento Sepium eſt, quod tale tantũq̀ue
z Lib 4.de part. ca.5 *ſit; hoc enim Polypus caret, Loligo cartilagineoſum ac tenue gerit*. Eiuſdem Ariſtotelis teſtimonio, [z] *Sepijs* & Polypis venter ſimilis tum figura tum tactu eſt; At iis quas Loligines appellamus, bina quidẽ
a Lib.3.de Gene,ca. 8. *conceptacula uentris ſpeciem gerunt*. Poſtremò vt ab eodem proditum etiam eſt, [a] *Sepiæ & Loliginis* D
vulua ita articulata eſt, vt bifida cernatur; cum Polypi vterus ſpecie rotunda conglobataq́ue *ſit*. Sepia ſubalbida eſt, tergus tamen eius quibuſdam latis atque liuentibus maculis
b Hiſt.lib.5.cap.12. Athe.li.7.fol.161. 35. inſignitur. Mas autem à fœmina internoſcitur, nam vt author eſt Ariſtoteles, [b] *Mas ua*
c Lib.9.cap.29. *rius magis quàm fæmina, dorſoque atriore eſt*. Quod ſic tranſcripſit Plinius, [c] *Sepiarum generis mares uarij*
d Hiſt.lib.4.cap.1. *& nigriores, conſtantiæque maioris*. Et vt idem notauit Ariſtoteles, [d] *Mas partes omnes aſperiores habet*
e Hiſt.lib.5.cap.18. *quàm fæmina, & lineis interuenientibus uarias; caudam etiam acutiorem*. Et rurſus eodem teſte, [e] *Fœmina in* teſtina continet duo veluti mammas, quę ſi aluo diſſecta inſpectes, facilè videris; quibus mas *omnino caret*. Ad multam magnitudinem non excreſcunt Sepiæ; pedales enim & ſeſqui-
f Hiſt.lib.4.cap.1. pedales ſunt, quæ frequentiùs capiuntur. Ariſtoteles tamen ſcribit, [f] *Sepias aliquas in bina*

augeri eubita notum esse. Plinius cum Trebij nigri authoritate monstruosi & inusitatæ magnitudinis Polypi in Carteiæ cetarijs capti pugnam admiratione dignam conscripsisset, eiusque reliquias asseruatas miraculo pependisse pondo DCC. retulisset; subiũgit, [g] Sepias quoque eiusdem magnitudinis expulsas in litus illud, idem author est. In nostro mari *binum cubitorum capiuntur*. Strabo verò author est, [h] *In exterioribus Carteiæ locis Polypum talenti pondo, duorum autem cubitorum Sepias capi*, g Lib.9.cap.30. h Lib.3 fol.137.

L O C V S.

E Marinum animal est Sepia, nec vsquam in dulci aqua nascitur, ad fluminaúe è mari adnatat. In litoribus & non in pelago degit, vt Aristoteles etiam explicat inquiens (vt supra quoque citauimus) [i] *Sepiæ uitam litoralem traducunt*. In omnibus ferè marinis litoribus reperiri & capi solet. i De part.lib.4. ca.5.

C O I T V S, E T P A R T V S.

Cum scripsisset Aristoteles, [k] *Mollia ut Polypi, Sepiæ, Loligines modo eodem omnia* πλησιάζουσιν ἀλλήλοις, hoc est *applicant se adinuicem* (et non vt vertit Theodorus, *coeunt*) *oribus enim inuicem admotis, complexuque mutuo brachiorum uenerem explent*; paulò post subiungit; [l] *Sepiæ ac Loligines ora applicantes, & brachia inter se componentes natantesque in aduersum coeunt* (τὸν καλούμενον μυκτῆρα, hoc est) *uocatam narem in narem etiam inserunt; natatus alteri retrorsum, alteri ante uersus in os agitur. Pariunt ea sui corporis parte, quæ* (φυτῆρ, vel vt in manuscripto legitur φυσητῆρ) *fistula dicitur, qua & coire eas nonnulli arbitrantur*. Quæ cum sic transcripta legantur apud Plinium, [m] *Sepiæ & Loligines linguis, componentes inter se brachia & in contrarium nantes; ore & pariunt*. Neque eas linguis coire (vti Plinius sentire videtur, de coitu enim ibidem tractat) neque ore parere (vt idem expressè testatur) Aristoteles prodidit, rationiúe consonum est. Quòd enim Aristotele authore, non ore sed fistula pariant, clarè adeo patet ex proximis eius citatis verbis, vt non sit opus probatione. Quòd verò neque oris, vel linguis vt loquitur Plinius, eas coire asseueret, clarum etiam est. Nam etsi inquiat Sepias coeuntes ad inuicem ora admouere & applicare; non propterea eas oribus coire testatur. Nec est vt pro defendendo Plinio, alium Aristotelis locum adducamus, in quo legitur; [n] *Mollia ore coeunt, enixu complexuque mutuo brachiorum, sic enim contingi necesse est*; quando Theodori loci huius interpretatio, & non Aristotelis sententia pro Plinio pugnet. Scribit enim Aristotele, τὰ δὲ μαλάκια συμπλέκεται μὲν κατὰ τὸ σόμα, ἀντιρείδοντα καὶ διαπτύσσοντα τὰς πλεκτάνας, συμπλέκεται δὲ τὸν τρόπον τῦτον ἐξ ἀνάγκης; hoc est, *Mollia autem complicantur ore, renixu complexuque mutuo brachiorum; complicantur autem hoc modo ex necessitate*, Et non vt vertit Thodorus *Mollia ore coeunt*. Quæ autem sit necessitas, qua mollia hoc modo complicari in coitu cogantur, Aristoteles ipse declarat illico subiungens, *Quoniam natura exitum excrementi in os inflectendo adduxerit*. Et vt manifestissimè qua parte mollia coeant explicaret, paulopost hæc prædictis addit, *Habere fœminas omnes* in hoc genere membrum vuluale, apertum est, tum in iis, tum etiam in crustatis; Est enim qua semen genitale per meatum emittant; idq́ue parte corporis supina, qua putamen distat, & mare illabitur, faciunt. Quamobrem ea parte mas cum fœmina copulatur, nam si mas siue semen, siue membrum, aut aliquam virtutem, siue vim aliam mittat, admoueri ad meatum vul*lem necesse est*. Ex quibus verbis luce clarius patet, Sepiam vti & reliqua mollia, fistula coire & parere, eademq́ue alui excrementa reicere, atramentum effundere, & haustum mare (dum aliquid ore capit) transmittere. Cum igitur Aristotele authore [o] Mollia copulatione & venereo coitu ouum concipiant candidum, quod in dies arenidum, *quale illud crustati generis, euadit*. Vt idem alibi scribit, [p] *Sepiæ alueus bipartitus est, oua candicantia grandini similia complectens per multa*. Et rursus alibi, [q] *Sepijs oua gemina apparêt quoniam unlua earum ita articulata est*,

Marginalia (left): F; G; H; Theodori la-[psus]; [...]nium ani[...] [a]duersio.; Theodori lapsus.

Marginalia (right): k Hist.lib.5.cap.6.; l Hist.lib.5.cap.6.; m Lib.9.cap 51.; n De Gene.lib 3. cap.15.; o Hist.lib 5.cap.8.; p Hist.lib.4.cap.1.; q De Gene.lib.ca.8.

ut bifida cernatur. Tempus etiam & modum partus Sepiæ declarat Aristoteles inquiens,
r Hist lib 5.cap.12. s Hist.lib.5.cap.18. [r]Mollia verno tempore pariunt, & Sepia in primis; parit hęc omnibus anni temporibus; perse*ueratque in edendo ouorum numero dies quindecim*. Et alio loco, [s] *Ferunt uterum Sepiæ uerno tempore, pariunt intra diē*
t Lib.9.cap.51. *decimum quintum*. Quæ sic transcripsisse videtur Plinius, [t] *Molles uere pariunt; Sepia omnibus mensibus.*
u Lib.7.fol 161 33. Eandem Aristotelis sententiam citat & Athenæus; sed cum sic verba eius legantur, [u] πάντα τὰ μαλάκια τίκτουσι πρῶται τοῦ ἔαρος αἱ σηπίαι, καὶ οὐ κύουσι πᾶσαν ὥραν, καὶ κυΐσκονται πεντεκαίδεκα ἡμέρας, id est, *Mollium autem Sepiæ primæ uere pariunt; & non concipiunt omnibus temporibus; Pariuntque per quindecim dies*, οὐ ceu perperam inserta particula expungi debet. Prætereaa locum quo Athenæi locus corrigitur.
x Hist.lib 5.cap.18. que in quo Sepiæ pariunt indicat Aristoteles dicens, [x] *Sepia parit iuxta terram inter algas & arundines*, etsi quod aggestum tale iniectum sit, ut sarmenta, aut lapides, aut quęlibet alia materiei congeries; Et quidem piscatores de industria fasces sarmentorum disponunt. Hęc perlibenter A
in eis loculamentis parit prolixam illam, continentemq́ue seriem ouorum; qualis cirri muliebris species est. Enititur aluum per interualla reprimens, inspergitq́ue atramentum interposita
y Lib.9.cap.51. *quiete; utpote cum non nisi cum labore emittat*. Vnde Plinius etiā scribit, [y] *Sepia & in terra parit inter arūdines, aut sicubi enata alga*. De editis etiā ouis Sepiæ explicatissimè differit Aristoteles sic scribēs;
z Hist.lib.6 cap.13. [z] Nec omnia piscium oua fœcunda locantur; sed ea certè, quibus editis mas semen asperserit; & quę vitale id virus contigerit, iis pisciculi enascuntur. Cęteris prout fors tulerit, euenit. Hoc idem & in mollium genere fit. Mas enim Sepia oua quę fęmina ediderit, persequitur suum semen aspergens. Quod vel in reliquis eiusdem generis fieri ratio est. Verùm non
a Hist lib.5.cap.18. *nisi in Sepÿs hoc uisum adhuc est*. Et alibi, [a] *Oua quæ Sepiæ edunt magnitudinem myrtorum capiunt, & nigrescunt*; emisso enim atramento parentis infunduntur, atque ita inficiuntur. Cohęrent inter se ad speciem racemi, cuncta vni obducta cuidam nexui; nec facilè alterum detrahi ab altero potest. B
Mas enim humorem quendam mucoris mittit, cuius lentore tenaciter oua sibi cohęrescunt, ac crescunt. Etiam hęc & cum primùm edita candida sint, atque exigua; mox atramento per
b Lib.9 cap.51. *fusa nigra, maioraque redduntur*. Quapropter Plinius quoque scribit, [b] *Oua Sepiæ glutino atramenti ad speciem uuæ cohærentia masculus prosequitur afflatu, alias sterilescunt*. Cum præterea legamus etiam
c Hist.lib.5.cap.12. in Aristotele, [c] *Quoties Sepia ediderit, mas è uestigio sequens* (τὸν θόλον) *atramentum ouis superinfundit, atque ita efficitur ut solidescant*, τὸν θόλον pro τὸν θορὸν id est semen, mendosè legi arbitror; nam præ Aristotelis lo... cus ...
ter id quòd supracitatis locis clarè oua Sepiæ à femina atramento, à mare verò semine aspergi dicuntur; causa nulla reddi potest, cur mas ouis atramentum inspergat. Nam fœmina ob dolorem partus, quo maximè cruciatur, atramentum effundens, eo edita oua inficit. Nec enim edita oua derelinquit negligitúe Se- C
d Hist lib 5.cap.18. pia; nam eodem Aristotele teste, [illegible] *incrustatum sibi iuncta contineat oua & sic foueat*; Polypus & Sepię & reliqua generis eiusdem oua quę pepererint, absoluta fouent; & pręcipuè Sepia; quippe cuius sępenumero alueus iuxta terram, dum hoc facit, appareat.
e Hist.lib.5.cap.18. Et vt idem author est, [e] *Mox oua edita Sepiæ crassitudinem acinorum uuæ minorum intra diem item decimum* quintū capiunt; quibus abruptis Sepiolę excluduntur; Quę, si quis priùs prole iam perfecta obsciderit oui membranam, stercusculum mittunt, suumq́ue pręmetu colorem immutant ex can
f Lib.9.cap.51. *dicante in rubriusculum*. Et ideo iurè Plinius quoque scripsit [f] *Excludit Sepia quinto decimo die*. Eo-
g Hist.lib.5.cap.18. dem authore Aristotele, [g] *Prodeunt è singulis Sepiarum ouis Sepiolæ singulæ*. Postremò ne aliquid, quod ad coitum atque partum Sepiarum spectet, prætermitteret Aristoteles, rationem etiam & modum, quo Sepiolæ ex ouo procreantur atque excluduntur, declarat
h Hist.lib.5 cap.18. his verbis, [h] *Cum Sepiola iam intus constiterit, uidelicet tota ex candido oui interno concrescens, tum rupta oui mem-* D
branula proles exit; primùm pars illa interior candida veluti grando consistit, cum fęmina suum atramentum asperserit. Nascitur enim Sepiola ex eo ipso candicante corpusculo versa in caput, modo auium ventre annexo. Sed qualis nam sit in his annexus vmbilici, nondum exploratum habemus. Constat tamen candidum illud subinde diminui; dum Sepiola augetur, & ad postremum vt luteum auibus, sic candidum his aboleri. Primùm oculi grandes in his quoque, perinde vt in cęteris, apparent. Sit a ouum, b c oculi, d Sepiola, e hoc ipsum.
i De Gene.lib 3.ca.8 Et rursus alibi [i] *Adhæret ouo Sepia nascens parte sui priore; hac enim tantum potest adhærere, cum hæc una partem posteriorem & priorem eodem habeat*.

NATVRA ET MORES.

Sepia pinnis & pedibus natat, vt teſtatum reliquit Ariſtoteles dicens [k] *Quæ autem pedes habere putantur vt mollia, tum pedibus ipſis tum pinnis natant, & quidem his celerius, iners autem aluens ducitur, ut Sepia, Loligo, Polypus.* Vbi tamẽ animaduerti debet, τὸ κῦτος τούτων ἑκάτερον, id eſt vt vertit Theodorus, *iners autem aluens ducitur*, quod in vulgatis codicibus legitur; non legi in antiquo manuſcripto codice Vaticanæ bibliothecæ. Et vt eodem loco illico ſubiungit, βαδίζει δὲ τούτων οὐδέτερον ὥσπερ πολύπους, hoc eſt *ambulat autem neuter ut Polypus*; Vbi in vulgatis etiam codicibus rurſus mendoſè habetur τὰ τῶν ἑκατέρων, pro τούτων οὐδέτερον; quod non ſolùm prædictus manuſcriptus codex comprobat, ſed Ari- k Hiſt. lib. i. cap. 5.

Ariſtotelis locus corrigitur.

Ariſtotelis locus alter caſtigatur.

E ſtoteles etiam teſtatur inquiens alibi, [l] *Sepijs & Loliginibus crura breuia sunt, ita ut poteſtas nulla ſit ingrediendi.* Et alio loco [m] *Sepiæ & Loligines non ſimili ut Polypi modo conſtãt, quoniam ui in nandi tantummodo habent, cum Polypi uel ingredi poſſint.* Et rurſus alibi [n] *Polypis pedes non ſolùm ad nandum utiles ſunt ſed etiam ad ambulandum, Sepijs uerò & Loliginibus ad ambulandum inutiles.* Sepiæ igitur natãt ſolùm; & vt author eſt Ariſtoteles, [o] *Incedere coniugatim ſolent*; Et vt ab eodem proditum eſt. [p] *Cum Sepia icta eſt tridente, mas fœminam adiuuat; fœmina mare percuſſo fugam arripit.* Quod Sic trãſcribitur à Plinio, [q] *Percuſſæ tridente fœminæ auxiliatur mas; at fœmina icto mare fugit.* Idem cõfirmat & Athenæus inquiens, [r] Dicitur autẽ quòd ſi Sepia fęmina percuſſa fuerit tridente, quòd ei auxiliatur mas, eam retrahens; *Si mares uerò capti fuerint, fugiunt fœminæ.* Carniuora eſt Sepia non ſecus quàm & reliqua mollia, vt teſtatur Ariſtoteles dicens, [s] Mollia verò carniuora omnia ſunt. Nec ſolùm

l Hiſt. lib. 4. cap. i.
m De Pa. t. lib. 4. cap. 9.
n Par. lib. 4. cap 9.
o Hiſt. lib. 5. cap. 12.
p Hiſt. lib. 9. cap. 1.
q Lib. 9. cap. 29.
r Lib. 7. fol. 161. 29.
s Hiſt. lib. 8. cap. 2.

F paruis Squillis, Cancellis, atque minutis piſciculis veſcitur, ſed maiores etiam piſces mandit, vt ab eodem traditum eſt dicente [t] *In mollium genere Loligines atque Sepiæ piſces maiores euincunt.* Quo autem modo id faciant, idem declarat Ariſtoteles ſcribens, [u] *Venatur Sepia ſuis illis prælongis prætenturis non ſolùm piſciculos, ſed Mugiles etiam ſæpius.* Vnde Oppianus etiam cecinit.

t Hiſt. lib. 8. cap. 2.
u Hiſt. lib. 9. cap. 37.

[x] Calida furtiuam meditatur Sepia prædam
Nam tenues molli ſurgunt de vertice rami
Extenti tanquam funes, quibus ipſa natantes
Piſciculos, ictus veluti capiuntur ab hamis,
Pendens a fulua cautè deprehendit arena

x Lib. 2. fol. 122. 21.

Athenæus verò inquit, [y] *Paruæ autem Sepiæ nutriuntur tenuibus piſciculis, quos promuſcidibus ceu piſcatorio funiculo uenantur.* Morſu non lædere Sepiam, ſed noxiam quandam ſaniem ex eius corpore effluere, author eſt Oppianus his verſibus.

y lib. 7. fol. 161. 25.

G
[z] Obuia non tenui lædit nos Sepia morſu
Nec nos peſtifero confodit Polypus ore
Noxia labuntur ſtrigmenta è corpore toto.

z Lib. 2. fol. 127. 53.

Præterea vt teſtatum reliquit Ariſtoteles, [a] *Mollium aſtutiſſima Sepia eſt; Sola hec ſuo utitur atramento,* non modò cum metuit, verùm etiam abſcondendi cauſa; Polypus atque Loligo atramentũ pro metu mittunt; Cęterùm ſepia (vt dixi) ſępe vel ſine pauore ſuo vtitur atramento ad ſe occultandam, *& cum progreſſa paululum ſe oſtenderit, redit in atramentum.* Idem comprobat & Nicander vetus poeta & medicus, qui cum ſcripſiſſet, [b] *Porrò Lepus ille marinus ſordidatus dum recens in lucem eſt* editus, Loliginis infertur ſubtilibus comis, perinde ac Loliginis vel Sepię proles eſſet fugitiuę; cauſam cur fugitiuam appellauit Sepiam reddens, addit, *Quæ ubi piſcatorem animaduertit fluctus*

a Hiſt. lib. 9. cap. 37.
b In Alexipharmacis.

H *doloſo felle adeoque nigredine quadam ſua obfuſcat.* Eandem aſtutiam ſic cecinit Ouidius.

[c] Sepia tarda fugę, tenui cum forte ſub vnda
Deprehenſa eſt, iam iamque manus timet illa rapaces,
Inficiens ęquor, nigrum nouit illa cruorem
Auertitque vices oculos fruſtrata ſequentes.

c In frag. fol. 33. 19.

Vnde & Plinius ait [d] *Ambo autem* (mas ſcilicet & fœmina Sepia, de ijs enim loquitur) *ubi* ſenſere ſe apprehendi, effuſo atramento, quod pro ſanguine his eſt, infuſcata aqua abſcondũ*tur*. Aelianus verò eiuſdem aſtus ſic meminit, [e] *Cum ſe à peritis piſcatoribus capiari cognoſcit Sepia,* ſuum atramentum emittit, quo circunfuſa, ab oculis piſcantium remoueatur; eorumque perſtringit oculos, piſcatores verò cum ſit in eorum oculis nihil tale vident. Et Aenęa tenebris cir*cumſepto feſellit Achiliem neptuni, ut ait Horatius.* Quod ſic etiam deſcribitur ab Oppiano.

d Lib. 9. cap. 29.
e lib. 12. cap. 12.

f Lib. 3. fol. 134. 38.

f Quin & natiua fœcunda est Sepia fraude;
Est liquor in tumida concretus turbidus aluo,
Qui fuscus piceam superat caligine massam.
Conditus hic humor nutritur corpore, pręsens
Auxilium miserę; subita formidine capta
Atras emittit guttas, & polluit ęquor,
Obscuratque vias ponti tenebrosa cruore
Permixto sanies, piscantis lumina turbans
Auertit visum, & prospectum surripit omnem.
Hęc facili cursu per tinctas ęquoris vndas A
Effugit horrendos pisces, hominemq́ue sagacem

g Lib. 7. fol. 161.28. Prostremò Athenæus quoq; id notauit inquiens, g *Sepia ubi quis eam insectetur, atramentum fundit & in eo occultatur, simulans fugere ulterius*. Et quemadmodũ astutè atramento, ita prudenter suis promuscidibus vtitur. Aristotele enim teste (vt supra quoque citauimus) h *Iis quoties* tempestates vrgent, ad saxa aliqua adhęrentes Sepię se veluti anchoris iactis stabiliunt.

h Hist. lib 4. cap. i. de Part. lib. 4. cap. 9.

i Lib. 9. cap. 28. Quæ sic interpretatus est Plinius, i *Sepiæ & Loliginis pedes duo ex his longissimi & asperi, quibus in fluctibus se uelut anchoris stabiliunt*; Sed quàm rectè in sequẽte historia excutiemus. Idem etiã testatum reliquit Aelianus his verbis, k *Sepiæ duabus sunt tanquam promuscidibus præditæ, quibus ad saxa cum* est in mari tẽpestas adhęrescunt, & tanquam anchoris iactis firmatę, fluctuum incursionibus resistũt; post cum est trãquillitas, solutis promuscidibus rursus natãt; Non contemnendã scientiam *tenentes uitandi sanè tẽpestates atque ex periculis salutem conseruandi*. Quod sic Oppianus quoq; notauit. B

k Lib. 12. cap. i.

l Lib. 2. fol. 122. 26.

l Si tumidi magno tollantur in ęquore fluctus,
Hęrebit scopulis propriis deuincta flagellis,
Natiuos dura connectet caute rudentes.

m Hist lib 9. cap. 37 Cum Aristoteles dixisset, m *Sui etiam mutatione coloris uenatur pisces Polypus, trahit enim colorem similem ijs, quibus appropinquarit saxis; quod idem etiam cum metuerit facit*; Statim subiungit. *Sunt qui Sepiam quoque facere hoc idem autument*; Colorem nanque eam sibi contrahere similem loco, in quo versatur *cõfirmant*. Idem etiam prodidit, n *Eas odoratu præditas esse, & propterea odore escarum allectas capi*. Oppianus verò de Sepiæ piscatu hæc cecinit.

n Hist. lib. 4. cap 8.

o Lib. 4. fol. 145. 41.

o Non fortunato cata Sepia carpitur igne,
Quę multa in pelago potuit vitare pericla,
Iam non lina fugit, non densi vimina septi,
Eliciunt illas, piscantes ęquore toto C
Feminęam appendunt pestem, ducuntque per ęstus;
Postquam è conspectu vaga fœmina tracta per ęquor
Cernitur à maribus, subitò amplectuntur amatam,
Atque volubilibus nodis spirisque rotati
Implicitam ramis stringunt, cupiuntque teneri.
Ac veluti virgo fratrem, mitemque parentem,
Qui longè à patria fuerant iam tempore longo
Incolumes cernens teneris complectitur vlnis.
Ac veluti nuper iuueni formosa puella,
Aurea quam vinclo vinxit Cytherea benigno
Arrepta ad thalamum sponsi complexibus hęret
Candida dilecto circundans brachia collo;
Inque rudi nodo consumit tempora noctis.
Sic istę implicitę veneris nec munera linquunt D
Tali connexę nodo, nec vincula soluunt;
Donec piscator capiat, cymbeque reponat;
Connexęque simul subeant crudelia fata.
Has etiam nassis capiunt sub tempore verno,
Nam curuum septum myrti de fronde coronant,
Et iungunt virides frondes, quas horrida gignit
Arbutus, atque aliis foliis hoc vimen opacant;
Cum coitum cupiant, & dulces soluere partus
In caueam properant, & strata fronde quiescunt,
Sic amor expletur misera cum morte proteruus.
Pisces in siccam clausi ducuntur arenam.

Poſtremò vt author eſt Ariſtoteles, [p] *Viuendi ſpacium Sepiæ breue eſt, nam exceptis paucis bimatum non complent*. Vnde & alibi dixit, [q] *Sepias etiam bimatu non uiuere apertum eſt*. Quod ſic tranſcripſit Plinius, [r] *Neque Sepys bimatu longior uita*.

p Hiſt. lib. 5. cap. 18.
q Hiſt. lib. 9. cap. 37.
r Lib. 9. cap. 30.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR

Neque ſapida eſt Sepia, neque tenera; vnde nobiles, & qui gulæ indulgent, eam aſpernentes, pauperculis edendam derelinquũt. Vt tamen author eſt Ariſtoteles [s] *Non ſecus quàm & mollia alia præſtat cum grauida eſt*. Galeno teſte. [t] *Reliquorum mollium inſtar duræ carnis eſt*, E ad coquendum difficilis, exiguumque in ſe ſuccum ſalſum continet; ſi tamen concoquatur alimentum non paucum corpori exhibet; *cæterùm ſucci crudi plurimum gignit*. Quod Athenæus quoque cõprobat, ſic ſcribẽs, [u] *Mollium genus ut Polyporum Sepiarum & ſimilium carnem habet concoctu difficilem*. Dioſcorides verò inquit [x] *Sepiæ decoctæ atramentum cum manditur ægrè concoquitur*. Si comedi Sepia debet, elixanda potiùs quàm aſſanda eſt, vt Athenæus etiam admonet inquiens, [y] *Mollia meliora* ſunt ſi elixentur; Sunt enim mali ſucci (vt cognoſcitur dum lauantur, nam in lotione ſuccos malos demittunt) quem elixatio ex carne extrahit; nam molli igne atque humido abluuntur quodammodo, cum in aſſatis ſuccus exiccetur. Pręterea cum dura eorũ ſit caro, iurè ſic coqui F *expoſtulant*. Vnde & apud eundem Athenæum Diphilus ait, [z] *Sepia elixa tenera efficitur, ori grata*, concoctu facilis, & aluum leuiter ſubducit; ſuccus qui ex ea gignitur, ſanguinem extenuat, *excretionemque per emorrohidas mouet*. Et rurſus apud eundem, [a] *Alexis in agricola inducit coquum ſic de* Sepiarum coctione loquentem, Sepię quanti? drachmę vnius? ter; harum brachia atque pinnas abſcindens elixo, reliquum verò corpus cocidẽs in multa fruſta, contritoque ſale inſpergẽs ſimul cœnantibus in tegano feruentia accedens fero.

s Hiſt. lib. 8. cap. 30
t Claſ. 2 fol. 30. H.
u Lib. 8. fol 178. 19.
x Lib. 2. cap. 23
y Lib. 8. fol. 178. 21.
z Lib 8. fol. 177. 48.
a Lib. 7. fol. 161. 45.

IN MEDICINIS VSVS.

Vt teſtatũ reliquit Dioſcorides [b] *Sepiæ teſta in collyrium formata palpebris ſcabris medetur. Ipſa uerò* G cum ſua teſta cremata quàm diu tota abſumatur, & in puluerem redacta vitiligines, furfures, dentes, & cutis faciei vitia purgat. Lota medicamentis inſeritur oculorum; albugines iumẽtorum illata flatu emendat; vngues in oculis orientes extenuat cum ſale tuſa & admota. Plinius verò inquit [c] *oculorum tumorem ruborẽque Sepiæ cortex cum lacte mulieris illitus ſedat, & per ſe ſcabricias* emendat. Inuertunt itaque genas id agentes, & medicamentũ auferunt poſt paulum, roſaceoque inungunt, & pane poſito mitigant nocte. Eadem cortice & nyctalopes curatur in farinam trita & ex aceto illita. Extrahit & ſquamas eius cinis; Cicatrices oculorum cum melle ſanat, pterigia cum ſale & cadmia ſingulis drachmis; Emendat & albugines oculorum iumentorum. *Adyciunt & oſſiculis eius genas ſi terantur, ſanari*. Et deinceps ſubiungit, [d] *Medetur & lentigini cæteriſque faciei uitijs ex oſſibus Sepiarum cinis*. Et rurſus alibi [e] *Extrahũt tela corpori inhærentia Sepiarum teſtæ ex aqua*. Vt H demum author eſt Galenus noſter, [f] *Sepiarum teſta admodum laxa eſt, non ut oſtreorum lapidoſa*; itaque abſterſio quidem illis cum aliis oſtracodermorum teſtis communis eſt, velut etiam deſiccatio. Cęterùm partium tenuitas eximia illi prę cęteris ineſt. Quo circa vſta ea vtimur ad vitiligines, ephelim, lentes, pſoras. Quin & foſſili ſali mixta in oculis exiſtentes vngues eliquat. Et antequam vratur dentibus ſplendorẽ adfert, vlceraque deſiccat. Porrò hoc nomine, quòd mediocrem obtinet aſperitatem, adhibemus eam ad ingentes oculorum aſperitates, quas ſicoſeis appellare conſueuimus. Nam excalpentes ex ea quiddam ipſa figura ſimile collyrio, eo illas confricamus, donec ſanguinem reddere incipiant; quo facto collyria cathęrica ſiue detrahẽ*tia præſtantiùs effectum ſuum in illas exerunt*. Poſtremò vt refert Plinius, [g] *Sepiæ atramento tanta uis eſt*, vt in lucerna addito Aethiopas videri ablato priore lumine, Anaxilaus tradat.

b Lib. 2. cap. 28.
c Lib. 32. cap. 7.
d Lib. 32. cap. 7.
e Lib. 32. cap. x
f Claſ. 5. fol. 84. C.
g Lib. 32. cap. x.

N. G. Τευθίς.
L. Lolligo.
V. Calamaro

HISTORIA QVINQVAGESIMA SEXTA.

DE LOLIGINE.

NOMEN.

SEXAGESIMVM primum animal nostrum aquatile, quod Romæ, ac tota ferè Italia (vel quòd ad scriptorum thecæ similitudinem accedat, vel quòd atramentum habeat) *Calamaro*, Ianuenses ac Massilienses *Totena*, Baionenses *Cornet* & *Corniche*, Galli *Casseron*, & Lusitani *Chocco* appellant; à Græcis τευθὶς, à nostris verò *Loligo*, & in carminibus *Lolligo* quoque dicitur. Vocatur autem authore M. Varr. [a] *Loligo quasi Voligo, quia uolat*, vt infra monstrabimus. Et cum præter τευθίδα, τευθὸς etiam tum ab Aristotele tum à plerisq; alijs græcis inter pisces connumeretur; etsi τευθὶς & τευθὸς magnitudine & rebus alijs (vt infra explicabimus) inter se differant, Plinius tamen Aristotelem transcribens vtrunque indifferenter *Loliginem* vertit. Theodorus verò Gaza in Aristotelis versione τευθίδα *Loliginem*, & τευθὸν *Lollium* interpretatur; cuius diligentiam vti laudamus, sic commonendum est, Loliginem latinum nomen esse, Lollium verò nouitiū ab ipso Theodoro maioris distinctionis gratia confinctum. Appellatur præterea & diminutiuè à Plauto *Loligunculæ*, inquit enim, [b] *Emitto Sepiolas lepidas, & Loligunculas ordeas.* A

a Lib.1.de lingua Lat.

b Cassina.

B

DESCRIPTIO.

Priusquam an τευθὶς & τευθὸς siue Loligo & Lollius specie, vel potius aliqua alia ratione inter se differant, explicemus; vtriusque trademus descriptionem. Adeo enim non solùm corporis figura, sed natura etiam atque actionibus consimiles sunt, vt vtrique vnam & eandem iurè dicauerimus historiam. Et ne vllus ambiguitati relinquatur locus, quæ communiter vtrique conueniunt, simpliciter sub Loliginis nomine recensebimus, Plinium imitati, qui (vt diximus) Loliginis nomine vtrunque appellat; quæ verò ad alterutrum spectant, peculiariter notabimus. Quòd verò ad picturam attinet, vna etiam sola icone, sexagesima scilicet prima, contenti fuimus; propterea quòd ex hac vna facillimè & clarissimè vtriusque cognosci possit forma; adeo inter se simillimæ sunt. C Loligo igitur ex mollium genere est, vt testatur Aristoteles dicens [c] *Aliud item animalium genus est molle, ut Loligines, ut Lollij, ut Sepiæ*; et Plinius inquiens [d] *Mollia sunt Loligo, Sepia, Polypus, & cætera eius generis*; atque Galenus scribens [e] *Mollium generis sunt Polypi, Sepiæ, Loligines, & alia quæ his sunt similia.* Est etiam exanguis, vti & reliqua mollia exanguia sunt. Quòd autem mollia sanguine careant, author est Aristoteles inquiens, [f] Ad hęc genus testa intectum est, quod ostreum siue concham appellamus; & crusta inclusum aliud, quod nomine vacat communi, vt Locustarum & Cancrorum & Gammarorum genera. Aliud item molle, vt Loligines, vt Lollii, vt Sepię. Adde genus insectū. Quę omnia genera *sanguine carent*; & alibi, [g] *Nunc ordinem animalium, quæ suanguine carent, persequemur. Genera in hoc ordine* plura sunt, primum quę Mollia appellauimus, hoc est, quę sanguine carent, & foris carne molli *obducta, solidum intus modo sanguinei generis continent.* D Idem cōprobat & Plinius sic Aristotelē trāscribens, [h] *Piscium quidā sanguine carēt, de quibus dicemus; sunt autem tria genera; In primis quæ mollia appellātur, deinde contecta crustis tenuibus, postremò testis conclusa duris.* In quo quidē loco haud rectè mollia pisces appellat Plinius, vti in communi mollium pertractatione, quam Polypi historiæ præposuimus, latiùs declaratur. Plinij lapsus. Habet Loligo reliquorum mollium instar, caput inter pedes & ventrem. Vnde testatum reliquit Aristoteles, [i] *Euenit in mollibus sanè omnibus ut caput inter pedes & uentrem habeatur.* Quod Plinius quoque sic confirmat, [k] *Mollibus caput inter pe*

c Hist.lib.1.cap.6. li. 4.cap.1.
d Lib.9.cap.18.
e Clas.2.fol 30.H.
f Hist lib.1.cap.6.
g Hist.lib.4 cap.1.
h Lib.9.cap.38.
i Hist.lib.4.cap.1.
k Lib.9 cap.28.

des & uentrem. In capitis parte ſuperiore cæterorum molliũ modo, vt notauit Ariſtoteles
[l] Oculi ſunt duo grandiuſculi, quibus diſcrimen exigua quędam prę ſtat cartilago, continens ce *rebelium*. l Hiſt lib.4.cap.1.
In inferiore verò os poſitũ eſt, [m] *in quo*, vt idem ſcribit, *dentes duo extant*. Qui qui m Ibidem.
dẽ dentes cartilaginei ſunt, nigri & incurui; ſuperior vnus, inferior verò alter pyxida
tim ſe committẽtes, ac pſitaci auis roſtrum egregiè repræſentãtes. Et eodẽ teſte, [n] *In=* n Ibidem.
eſt etiam in ore caro quędam exigua, qua vice linguę utitur; Lingua enim nullis hoc in genere
data eſt. Præterea non ſecus quàm & mollia reliqua, vt idem tradit Ariſtoteles, o De part.Lib.4. cap.9.
[o] Pedes parti priori iunctos habet circa caput, infra oculos circa os & dentes; ſed cum cętera
animalia quibus pedes, aut parte priore poſterioreque eos habeant, aut latere, vt ea quę mul
E tis pedibus muniuntur, & ſanguine carent; Solum mollium genus pedes parte quam priorem
in eo capimus, omnes continet. Cuius rei cauſa eſt, quòd pars eius poſterior ad priorem ad-
ducta eſt, extremaque coeunt & confunduntur; quomodo turbinatis inter teſtata accidit. Ge
nus enim teſtatum omnino partim cruſtatis, partim mollibus ſimile eſt; quà enim foris ter-
renam portionem, intus carneam habent, cruſtatis aſſimilantur; quà autem forma eiuſmo
di corporis conſtat, cum mollibus conuenit omne quodammodo, ſed pręcipuè quę ex turbina
tis cuniculo in anfractum contorquentur. Natura enim eorum utrorumque perinde ſe habet,
quaſi quis directa linea (vt in quadrupedum & hominum genere eſt) primùm extrema linee par
te ſuperiore os poſitum intelligat, qua a, mox ſtomachum, qua b, tum ventrem, qua c, dein-
de inteſtinum vſque in oſtium excrementi, qua d, hęc ita in ſanguineo genere diſpoſita ſunt;
& caput, pectuſqúe locum obtinent primum; reliqua eorum ipſorum gratia, aut motus cauſa
à natura adiecta ſunt; vt priora poſterioraqúe crura. In cruſtatis etiam inſectiſqúe ordo inte-
F riorum eodem modo conſtare vult; ſed officiis exteriorum motionum differt à ſanguineo ge
nere. At verò mollia & turbinata inter ſe quidem proximè conſtant; ſed iis è conuerſo; fi-
nis enim ad principium flectitur, quaſi quis lineam flectendo adducat d, ad a. Cum ita partes
interiores intus collocentur, ambit alueus, qui in Polypis tantùm caput vocatur, qualis in te
ſtato genere turbo eſt, nec aliud intereſt, niſi quód alterius molle quod ambit eſt, alterius du-
ro tegmine carnem natura complexa eſt; vt ſeruetur, cum difficulter moueatur. Hinc fit vt
excrementum tam mollibus quàm turbinatis meatu ori vicino emittatur; quanquam mollibus
infra, turbinatis à latere. Hac de cauſa pedes mollium ita poſiti ſunt, & contra quàm cętc-
rorum. Sunt autem Loliginis pedes, reliquorum mollium inſtar, vt idem teſtatum re
liquit Ariſtoteles, [p] *Octoni binis acetabulorum ordinibus, ductu perpetuo*. Qui quidem Loliginis pe- p Hiſt.lib.4.cap.1.
G des Sepiæ pedibus prorſus ſimiles, Polypi verò pedibus aliquo modo abſimiles ſunt;
Nam eodem authore [q] *Polypi crura prælonga, Sepiæ uerò & Loliginis breuia ſunt*. Neque cur id eue- q Hiſt lib.4 cap 1.
nerit, prætermittit; cum alibi inquiat, [r] *Sepys & Loliginibus breues ſunt pedes, Polypis magni; alueũ* r De part.lib.4. cap.9.
enim corporis Sepię & Loligines habent magnum, Polypi paruum; Itaque quod natura Poly-
pis ex corpore dempſerat, id in pedum longitudinem addidit, quod Sepiis & Loliginibus de
pedibus abſtulerat, eo corporis magnitudinem auxit. Deinde vt idem teſtis eſt, [s] *Habent Sepiæ & Loligines pe* s De part.lib.4. cap.9.
des ſupra dentes ſenos exiguos, eorumqúe nouiſſimos duos maiores, reliquos autem octono-
rum duos infra omnium maximos; vt enim quadrupedibus crura poſteriora firmiora validio-
raqúe ſunt, ita iis quoque maximi qui infra habentur; his enim onus ſuſtinetur, motuſqúe po
tiſſimúm agitur; duo etiam illi nouiſſimi maiores ſuis mediis ſunt, quia illis miniſtrant. Po-
H *lypus medios quatuor habet maximos*. Præter hos octones pedes, vt idem author eſt, [t] *Sepiæ Loli-* t Hiſt lib.4.cap.1.
gines & Lolli peculiares binas ſortiuntur promuſcides longas, acetabulo parte extima bino
aſperiuſculas, quibus capiunt & ad ora admouent cibos, iis etiam quoties tempeſtates vrgent,
ad ſaxa aliqua adhærentes ſe ueluti anchoris iactis ſtabiliunt. His autem promuſcidibus manifeſtiſſimè
à Polypis differunt, nam eis Polypi carent. Et ne has promuſcides temerè fabrefa-
ctas eſſe arbitraremur; idem ſcripſit, [u] *Cum itaque Sepiæ & Loligines pedes habeant breues atque inuti-* u De part.lib 4.ca.9.
les, ne ęſtu maris tempeſtateqúe exturbentur ſaxis, ut quę de longinquo admoueant; ideo pro
muſcides binas pręlongas habent, quibus veluti anchoris innitantur, ſeqúe ſtabiliant modo na
uigii, tempeſtate vrgente. Venentur etiam procul, oriqúe è longinquo admoueant. Polypi
promuſcide carent, quoniam pedes ad uſum eundem commodos habeant. Differunt autem hæ promuſci-
des à pedibus plurimùm; Primùm enim duplo maiores ſunt; præterea & magis tere

tes, nam rotundiores cum ſint, in acutum vt pedes non deſinunt; Poſtremò cum pe
des à capite vſque in extremum acetabulis inſtructi ſint, promuſcides in extrema tan
tùm parte acetabulos habent. Neque pedum promuſcidumúe mollium acetabula
x De Part. Lib.4 ca.9 temerè & fruſtra facta eſſe à natura credendum; cum idem Ariſtoteles inquiat, [x] Mol-
lium pedibus acetabula cirramentaqúe adſunt; hęc vim contextumqúe talem habent, qualem
implicamenta illa quibus digitos antiqui medici indere ſolebant; ita enim fibris implexa ſunt,
quibus caruunculas, cęteraqúe cedentia trahant; quippe quę ſaxa prehendant, intenta premãt
& retineant, cum pars interior tota contingat atque amplectatur. Itaque cum aliud non ha-
beant, quo capere admouereqúe poſſint, niſi aut pedes aut promuſcides, hęc pro manibus obti
nent ad uim tum inferendam, tum propulſandam, atque etiam ad cætera uitæ munera neceſſaria. Et ſicuti pedes ca A
put, ita etiam caput τὸ κύτος (alueus vertitur à Theodoro) ſequitur. Eſt autem κύτος,
ſiue alueus reliquum corporis, inferiori capitis parti annexum, interanea omnia cõ-
plectens & continens. Vti mollia omnia alueum habent, ita eo inter ſe differunt. Nã
y De part. lib.4. ca.9. vt Ariſtoteles notauit, [y] Alueum corporis Sepiæ & Loligines habent magnum, Polypi paruum. Et vt alibi
z Hiſt. lib.4. cap.1. dixit, [z] Differunt Polypi à Sepia & Loligine, eò quòd alueus Polypi paruus, illis uerò amplus eſt. Ipſæ autem inter ſe
diſcrepant quatenus Loligo longior, Sepia latior eſt. Quæ quidem longitudo & latitudo maximè ad
alueum ſpectat. Loliginis igitur alueus, qui alueo Polypi & Sepiæ longior & arctior
atque rotundior eſt, pinnula circundatur. Qua quidem non ſolùm rurſus à Polypo
& Sepia, ſed à Lollio etiam facillimè internoſcitur. Nam cum hi omnes alueum ha-
beant vniuerſum continua pinna circundatum, Loliginis alueus latiore pinna & B
non totus circundatur, vt in icone noſtra ſexageſima prima conſpicitur, atque ab
a De part. lib.4. ca.9. Ariſtotele proditur his verbis, [a] Pinnulam mollia omnia habent circundantem alueum, quæ cum in cæteris
tum in grandium Loliginum genere iuncta perpetuaqúe geſtatur; minores verò quas Loligines
b Hiſt. lib.4. cap.1. vocant, latiorem hanc habent, nec anguſtam vt Polypi & Sepię, neque circumactam per to-
tum alueum, ſed de medio orſam. Et rurſus alibi, [b] Pinnulæ etiam circundantes, illæ totum in Lollio alueum am-
biunt; cum in Loligine partem aliquam relinquant. In quo priore citato Ariſtotelis loco cum græ-
cè legatur τῶν μεγάλων τευθῶν, grandium Loliginum, pro grandium Lolliorum men- Theodori locus caſtigatur
dosè legi in Theodori verſione ſuſpicor. Poſtrema aluei pars, quæ retuſa eſt in Po-
lypo & Sepia, in Loligine valde acuitur, in Lollio verò medio modo ſe habet, vnde C
c Hiſt. lib.4. cap.1. iurè dixit Ariſtoteles, [c] Pars enim Lollij quæ exit in acutum, latior eſt. Poſtremò Loligo cætero-
rum mollium inſtar inter caput & alueum ſupina parte fiſtulam valde patulam ha-
bet. Sic autem externis Loliginis partibus declaratis; iam internas partes eius aggre
d De part. lib.4. ca.5. Hiſt. lib.4. cap.1. diamur. Eodem igitur authore Ariſtotele, [d] Stomachus ſiue gula ab ore prælonga Loligini (reliquo
rum mollium modo) eſt, quam ingluuies excipit, quomodo auibus; tum uenter coniungitur; & inteſtinum uen
tri annexum, ſimplex uſque ad exitum tendit. Qualis autem inteſtini ductus ſit & exitus alibi decla
e Hiſt. lib.4. cap.1. rat inquiens. [e] Inteſtinum à uentre tenue partem repetens ſuperiorem ad os fertur, quod laxius quàm gula eſt. Ven
f De part. lib.4. cap.5 tris etiam figuram explicat dicens, [f] Sepijs & Polypis uenter ſimilis tum figura tum tactu eſt; At ijs quas
Loligines appellamus, bina quidem conceptacula ventris ſpeciem gerunt, ſed alterum minus
ingluuiem imitatur; & tactu diſcrepat; quoniam corpus etiam totum carne molliore conſtat.
Et ne hæc à natura temerè facta eſſe arbitraremur, ſtatim ſubiungit. Habent mollia ita eas par D
tes eadem cauſa, qua aues, neque enim eorum ullum poteſt commolere cibum, itaque ingluuies uentri præiacet. Vt idẽ
g De Gene. lib.3. ca 8 etiam teſtis eſt, [g] Sepiæ & Loliginis uulua ita articulata eſt, ut bifida cernatur; cum Polypi uterus ſpecie rotunda
conglobataque ſit. Viſceribus caret Loligo, vt mollia reliqua, habet tamen vt illa μύτιν. Vn
h Hiſt. lib.4. cap.2. de & Ariſtoteles ſcribit, [h] Viſcera mollium nullis, ſed habent quam mutem appellant. Qua parte mu-
tis conſiſtat declarat ipſe paulopoſt addens, Mutis ergo ſub ore eſt, & gula per eam tendit. Qua-
lis autem pars mutis ſit, & cuius actionis gratia fabrefacta, clariſſimè ſic idem edocet,
i De Part. lib.4. cap.5 [i] Mollia & cruſtata habeant certè illud quoque oportet, quod ei parti proportionetur, cui ſen
tiendi principatus mandatus eſt. Hoc enim in omnibus animalibus ineſſe neceſſe eſt. Ergo
mollibus, id membrana continetur humidum, per quod gula in uentrem pertendit, admota po

tius tergo, mutis id à nonnullis vocatur. Cruſtatis etiam tale quid alterum adiunctum eſt; quod & ipſum mutis nomine appellatur; humida corpulentaq́ue ea pars eſt. Tendit per eam mediam, vt modò diximus, ſtomachus ſiue gula. nam ſi inter eam & tergus poſitus eſſet, diſtẽdi eque non poſſet cibo ingrediente, propter dorſi duritiem. Partem hanc cordi proportionari, & ſitus ipſe oſtendit, cum idem ſit; & dulcedo humoris, tanquam concocta & ſanguinea quædam. Præterea Loligo, ſicuti & mollia alia, θολὸν in ſe continet. Qui quidem θολὸς appoſitè admodum atramentum vocatur à Cicerone & Plinio (hic enim [k] *Atramentum pro ſanguine eſt Sepijs*; ille verò [l] *Atramenti effuſione Sepiæ ſe tutantur*, inquit) Nam vti iurè à græcis θολὸς id eſt turbidus, ob atrum colorem dicitur; pari item ratione à noſtris atramẽ

k Lib. 9. cap. 29.
l De Nat. Deo. 2. 190.

E tum vocatur. Locum verò, naturam, & vſum huius atramenti manifeſtiſſimè explicat Ariſtoteles. Nam quòd ad locum ſpectat, inquit, [m] *Mutis ergo ſub ore eſt, & gula per eam tendit.* At verò atramentum infra continetur, qua inteſtinum petere incipit ſuperiora, foramenq́ue ſuum eadem obuolutum habet membrana, qua inteſtinum; atque idem meatus emittendi atramenti excrementique eſt. Et alibi, [n] *Habent quod atramentum uocatur tunica contentum membranea, exitum finemq́ue habens*, qua alui excrementa emittunt parte, quę fiſtula vocatur; quę in ſupinis poſita eſt. Et rurſus etiam poſteã, [o] *Inteſtinum à mute natura ſemouit, extraque poſuit; & atramentum inteſtino annexuit, ut quamplurimùm diſtaret ab aditu, & pars ſordida à nobili & principe procul haberetur.* Athenæus quoque [p] *Loliginis atramentum in ueſica contineri*, aſſerit; De Polypo verò agens ſcribit, [q] *Habet autem appellatum atramentum in uocato μήκωνι, qui quidem μήκων ſupra uentrem collocatur, uti ueſica quædam.* In

m Hiſt. lib. 4. cap. 1.
n De part. lib. 4. ca. 5.
o De part. lib. 4. cap.
p Lib. 7. fol. 162. 45.
q Lib. 7. fol. 158. 4.

F quo quidem loco non ineptè atramenti veſicam μήκωνα appellat; cum ab Ariſtotele μήκων (ſiue papauer, vt vertit Theodorus) hæc eadem veſica excrementa continens, inteſtatorum genere vocetur. Scribit enim, [r] *Gula à uentre duplex longa porrigit ſe uſque ad papauer*, quod poſtremum fundo commiſſum eſt. Quod autem gulę ſubiungitur, inteſtinum eſt, gulę ipſi continuum, ſimplexq́ue ex toto, vſque ad exitum; cuius initium circa anfractum papaueris eſt, qua & laxius hęret. Quod enim papauer appellamus, quaſi materia vacans, atq; excrementitia, *magna ſui parte in omnibus teſtaceis generibus ineſt.* Et paulopoſt, [s] *Quippe cum papauer illud, ut dictũ iam eſt, excremẽtitium quiddam omnia membrana contentum ſortiantur.* Et rurſus alibi. [t] *Ori autem iungitur quaſi* ingluuies auium, à qua ſtomachus eſt, quem excipit venter, in quo ſitum eſt quod papauer vocatur, mox inteſtinum continuum tendit ſimplex, originem à papauere illo ducens, omnibus *autem teſtaceis ineſt hoc excrementum.* Verùm cum μήκωνα, ſiue atramenti veſicam ſupra ventrẽ

r Hiſt. lib. 4. cap. 4.
s Ibidem.
t De part. lib. 4. ca. 5.

G collocari dicat Athenæus; non ſolùm Ariſtoteli, ſed rei etiam ipſi repugnat. Quando tum Ariſtoteles in proximè citatis locis, tum diſectio ipſa, atramenti veſicam infra & non ſupra ventriculum conſiſtere, luce clarius monſtrent. Et propterea eodẽ in errore Plutarchum quoq; fuiſſe, manifeſtum eſt; Scribit enim de Sepia pertractãs. [u] Vocatam enim veſicam ad collum habet plenam atro humore, quem atramentum vocant. Et licet omnia mollia infra ventrem atramenti veſicam habeant, non tamen omnia eodem loco eam continent. Nam eodem Ariſtotele teſte, [x] *Habent atramentum Loligines & Polypi ſupra apud mutim potius poſitum, Sepia infra ad alueum.* Cur autem in Sepia inferiori loco illud conſiſtat, in hiſtoria Sepiæ declaratum eſt. Quòd verò ad atramenti naturam attinet, ſic ſcriptum reliquit Ariſtoteles, [y] *Fit in mollium genere atramentum, ut in auibus quod in excremen*

Athenæus notatur.

u I. lib. vtra anima-lia.
x De [illegible]
y De [illegible]

H *to album terrenum ſubſidet, quod veſica tamen caret; quantumq́ue terrenum maximè ſit, in atramentum ſecernitur.* Quibus verbis, mollium atramentum terreum excrementum eſſe teſtatur; vnde & paulò infra repetit, [z] *Natura hoc excremento ad præſidium & tutelam eorum utitur.* Quapropter Plinio dicenti, [a] *Atramentum pro ſanguine eſt Sepijs*; & alibi; [b] *Sepiæ in mari ſanguinis uicem atramentum obtinet*; haud aſſentiendum eſt; quando non vtilis, cuiuſmodi eſt ſanguis, ſed excrementitius ſuccus ſit. Et licet Ariſtoteles mollia omnia θολὸν ſimpliciter habere dicat; Athenæus tamen ſicuti de Polypo pertractans dixit, [c] ἔχει δὲ καὶ τὸν λεγόμενον θολὸν οὐ μέλανα, καθάπερ σηπία, ἀλλ' ὑπέρυθρον. hoc eſt, *habet autem atramentum non nigrum, ut Sepia; ſed ſubrubeum.* Sic de Loligine loquens ait, [d] ἔχει δὲ καὶ θολὸν ἐν τῇ κύστει οὐ μέλανα, ἀλλ' ὠχρόν. id eſt, *Habet autem & atramentum in ueſica non nigrum, ſed pallidum.* Cui ſubſcribit & Oppianus

z Eodem cap.
a Lib. 9. [illegible] 29.
b Lib. [illegible]
c Lib. 7. fol. 158. 4.
d Lib. 7. fol. 162. 46.

Plinij lapſus.

[e Lib 3.fol.32.23. g ece.] inquiens [e] τευθίδες, οὐδ' ἄρα τῇσι μέλας θολὸς, ἀλλ' ὑπέρυθος. hoc est, *Loligines, quibus non nigrum atramentum sed subrubeum*. Postremò de huiusmodi atramenti emissione & vsu, sic scribit [f De part.Lib 4.ca.5.] Aristoteles, [f] *Cum exanguia sint mollia, & ob eam rem refrigerata & pauida, hinc, ut hominum nonnullis per metum funditur aluus, aut excrementum vesicę profluit; sic iis accidit quidem necessariò ut metu perculsa effundantur. Sed natura hoc excremento ad pręsidium & tutelam eorum abutitur.* Quomodo autem & quando hoc atramentum pro præsidio ei sit, infra vbi de natura [g Hist.lib.4.cap.1.] & moribus agemus, explicabimus. Demum authore Aristotele, [g] *Sepiæ, Loligini & Lollio partes durę ac solidę intus per dorsum & corporis prona continentur; quas non eodem appellant nomine, sed quod insertum Sepys est, Σήπιον Sepium uocant, quod Loliginibus ξίφος Gladiolum. Differunt enim quòd Sepium robustum latumqúe est, inter spinam & os mediam pręseferens naturam, fungosam intra se complectẽs & friabilem corpulentiam; Gladiolus arctior & cartilaginosior est; forma etiam discrepant, pro alueorum modo quibus inserta continentur.* Huius gladioli vsum idem sic edo- A
[h De part.lib.2 ca.8.] cet. [h] *Habent mollia quod piscium spinis proportionetur, ut Sepiæ quod Sepium uocant, Loligines gladiolum; Polypi nihil huiusmodi habent. quòd eorum alueus breuior est; illorum procerior. Ideoqúe vt directus inflexusque maneret, natura his adminiculis faciendum censuit.* Quòd verò Sepium crassius sit gladiolo, euenit quia Sepiæ substantia terrestris magis est, vt Aristoteles declarat inquiens, [i De part.lib.4.ca.5.] [i] *Quòd plurimùm terrestrę materię habeat Sepia, argumento Sepium est, quod tale tantúqúe sit; hoc enim Polypus caret, Loligo cartilagineosum ac tenue gerit.* Et hæ sunt tum externæ tum internæ Loliginis partes, quibus non solùm à Polypo & à Sepia, sed à Lollio quoque facillimè internosci potest, vt declarauimus. Mas enim Loligo à fœmina manifestè distin- B
guitur; Nam præter illud commune discrimen quo mollium omnium mares à suis [k Hist.lib.4.cap.1.] fœminis differunt, cuius sic meminit Aristoteles, [k] *Differunt fæminæ à maribus, quia in mare meatus ille subditus gulę à cerebello in ima aluei pertendit, idqúe ipsum ad quod fertur, speciem mammæ imitatur; in fœmina duplex idem illud, supraque habetur.* [l Hist.lib.5.cap.18.] Vt idem tradit, [l] *Inter Loliginem marem & fœminam hoc interest, quòd fœmina intestina continet duo, veluti mammas, quę si aluo diffecta inspectes, facilè uideris; mas omnino ijs caret.* Loligines cum subalbidæ sint, earum plerisque tergus ex albo leuiter purpurascit. Ad multam molem non augentur, bicubitalem [m Hist.lib.4.cap.1.] enim mensuram perrarò attingunt. Aristotele verò teste [m] *Grandiores sunt Lollij, quippe qui* [n Lib.9.cap.30.] *uel in cubita quinque excrescant.* Quod cum sic transcribat Plinius, [n] *In nostro mari Loligines quinum cubitorum capiuntur*, Aristotelis τευθὸν Loliginem vertit, non secus quàm & τευθίδα, vt supra notauimus. C

LOLIGINIS ET LOLLII DIFFERENTIA.

τευθὸν (cuius solus Aristoteles, & Athenæus Aristotelis authoritate meminit) ἀπὸ τῆς τευθίδος differre, clarè satis patet ex dictis Aristotelis; sed qualis hæc sit differentia [o Hist.lib.4.cap.1.] haud facile est explicatu. Athenæus enim cum apud Aristotelem legisset, [o] *Loligine uerò longè grandior qui Lollius nominatur; quippe qui vel in cubita quinque excrescat*, arbitratus non nisi magnitudine Loliginem & Lollium inter se differre, postquam [p Lib.7.fol.162.47.] quædam de Loligine scripsit, subiunxit, [p] ὁ δὲ τευθὸς μόνῳ τούτῳ διαφέρει τὸ μεγέθει, γίνεται δὲ καὶ τριῶν σπιθαμῶν, hoc est *Lollius autem sola differt magnitudine; excrescit nanque ad tres palmos*. sed aud ei D
assentiendum est; cum idem Aristoteles non solùm Lollios etiam paruos reperiri te- [Athenæi opinio reprobatur.]
[q Hist.lib.4.cap.1.] stetur inquiens, [q] ἔστι δὲ τὸ γένος ὀλίγων τῶν τευθῶν, id est, *Est autem genus paruorum Lolliorum* (& propterea non semper à Lollijs Loligines magnitudine superari asserendum) sed eos à Loliginibus figura quoqꝫ differre apertè asseueret, statim subiungens, [r Ibidem.] [r] *Et facie quoque à Loliginibus dissidens.* Et ne absque ratione id dixisse videatur; illico addidit, [s Ibidem.] [s] *Pars enim Lollij*

quę exit in acutum, latior est; Pinnulę etiam circundantes, illę totum in Lollio alueum ambiunt, *cum in Loligine partem aliquam relinquant*. Et rursus alio etiam loco dixit, [t] *Pinnula cum in cæteris mollibus, tum in grandium Lolliorum genere iuncta perpetuaq́ue gestatur, minores verò, quas Loligines vocant, non circumactam per totum alueum, sed de medio orsam habent*. [t De part.lib.4.ca.9.] Ex quibus luce clarius constat, præter magnitudinem, corporis etiam forma Lolliū à Loligine separari. Et propterea quidam alij sexu eos distinxere, Lollium marem, Loliginem verò fœminam esse dicentes; ea (vti arbitror) ratione persuasi, quòd & in plerisque alijs animalium generibus marem magnitudine, atque aliqua formæ varietate à fœmina internosci videant. Quæ quidem opinio etsi probabilis satis videatur, non tamen ei subscribendum est. Quando præter id, quòd non minus in aliquibus Lollijs, quàm in quibusdam Loliginibus oua reperiuntur; illud etiam discrimen, quo fœminam Loliginem à mare discerni scribit Aristoteles (fœminam scilicet intestina duo continere, veluti mammas, quæ si aluo dissecta inspectes facilè videris, marem verò ijs omnino carere) æquè in Lolliorum, atque in Loliginum genere obseruatur. Quapropter nos eos specie distingui, speciesq́ue inter se valde proximas esse censemus; vti in simiarum, in canum, atque in quorundam aliorum animalium generibus diuersas sed admodum propinquas species esse videmus.

[Quorundā opinio reprobatur.] [E]

LOCVS.

Loligo marina est, nec vsquam in dulci aqua nasci, fluminaúe è mari subire conspicitur. Et licet reliqua mollia litoralia sint, Loligo tamen est pelagica, vt author est Aristoteles his verbis, [u] *Loligo, sola ex ijs gaudet alto, vitamque pelagicam agit*. Et vti Loligo, ita etiam & Lollius pelagum & non litora incolit, vt idem testis est inquiens, [x] *Pelagius tamen Lolius non alio modo quàm Loligo consistit*. Est in omni ferè mari Loligo satis frequens & valde nota.

[F] [u De part.lib.4.ca.5.] [x Hist.lib.4.cap.1.]

COITVS ET PARTVS.

De Loliginis coitu hæc scribit Aristoteles, [y] τὰ δὲ μαλάκια, οἷον οἱ πολύποδες, καὶ σηπίαι, καὶ τευθίδες τὸν αὐτὸν τρόπον πάντα πλησιάζουσιν ἀλλήλοις. κατὰ στόμα γὰρ συμπλέκονται, τὰς πλεκτάνας πρὸς τὰς πλεκτάνας συναρμόττοντες. hoc est, *Mollia autem ut Polypi, & Sepiæ & Loligines eodem modo applicant se admuicem, ore nanque herentes & brachia brachiis coaptantes*. Et non vt vertit Theodorus, *Mollia ut Polypi, Sepiæ, Loligines modo eodem coeunt, oribus enim inuicem admotis complexuque mutuo brachiorum libidinem explent*; quando neque ita sonent græca verba, neque in his coitum, sed complicationem solùm, qua mollia vtuntur dum coeunt, generaliter explicet Aristoteles. Et propterea cum statim post prædicta verba, modum coitus Polypi declarasset; Sepiæ etiam & Loliginis coeundi rationem edocet subiungens, [z] *Sepiæ ac Loligines ora applicantes, & brachia inter se componentes, natantesque in aduersum, coeunt; narem etiam dictam in narem inferunt, natatus alteri retrorsum, alteri anteuersus in os agitur. Pariunt ea sui corporis parte, quę fistula dicitur; qua coire eas nonnulli arbitrantur*. Parit Loligo vti & reliqua mollia verno tempore. Et vt author est Aristoteles, [a] *Loligines in alto pariunt; consertum ijs quoque ouum, quale Sepijs est*. Quam ob rem pleraque alia, quæ de Sepiarum ouis in superiore scripsimus historia, legere poteris; nam vtrisque conueniunt.

[y Hist.lib.5.cap.6.] [G] [Theodorus no...] [z Ibidem.] [H] [a Hist.lib.5.cap.18.]

NATVRA ET MORES.

Loligo & pedibus, & pinnis, vti & mollia reliqua, natat. Vnde scripsit Aristoteles, [b] *Mollia tum pedibus ipsis, tum pinnis natant, ut Sepia, Loligo, Polypus*. Et alibi, [c] *Sepiæ, Loligines,*

[b Hist.lib.1 cap.6.] [c Hist.lib.4.cap.1.]

et Lollij pinnulis, quibus alueum circũdari diximus, natant. Et licet Polypus, vt in historia eius diximus, ambulare possit; ambulandi tamen potestatem Loligo non habet, vti neque Sepia. Quod cum non lateret Aristotelem, testatum reliquit, [d] *Sepys, & Loliginibus crura breuia sunt ita ut potestas nulla sit ingrediendi*; & alio loco, [e] *Sepiæ & Loligines non simili ut Polypi modo constant; quoniam, uim nandi tantummodo habent; cum Polypi uel ingredi possint*. Et rursus paulopost, [f] *Polypis pedes non solùm ad nandum vtiles sunt, sed etiam ad ambulandum; Sepiis verò & Loliginibus ad ambulandũ inutiles*. Sed cum ingredi Loligo nequeat, tamen (quod neque Polypo neque Sepiæ licet) volare potest; vt author est Plinius inquiens, [g] *Loligo etiam uolitat, extra aquam se efferens*. Idem comprobat & Oppianus his versibus,

d Hist.lib.4.cap.1.
e De part.lib.4.ca.9.
f Ibidem.
g Lib.9.cap.29.lib. 32.cap.xi.
h Lib 1.fol.113.53.

[h] Loligo, Miluusque rapax, & mitis Hirundo
Cum timeant magnum venientem è marmore piscem, A
Ex mare prosiliunt scindentes aera branchis.
Non volucrum species, non est Loligo natantum;
Turmatim fertur ponto, gestitque volare.
Inferius multò se tollit mitis Hirundo.
At radunt summam Milui lati æquoris vndam;
Hos nanti similes dices, similesque volanti.

Mirum profectò est, quod præterea de Loliginum volatu scribit Plinius, inquit enim, [i] Trebius Niger Loligines euolare ex aqua tradit, tanta multitudine vt nauigia demergant. Postremò vt idem testatur Plinius, [k] *Loligo uolitans, Conchæ adhærescentes, Echini affigentes sese, aut arena saburrentes, tempestatis signa sunt*. Athenæus scribit, [l] *Aristotelem dicere* τευθίδα *Loliginem esse gregalem*. Qui tamen Aristoteles non τευθίδα sed τευθόν inter gregales pisces connumerat dicens, [m] *Gregales denique sunt Thunni, Aleces, Gobiones, Vocæ, Lacerti, Corui sine Graculi, Dentices, Mulli*, Malleoli, Elegini, Sacri, Aristulę, Sargiaci, Lollii, Papaueres, Iulię, Limarię, Scombri, *Monedulæ*. Plinius quoque & Oppianus Loligines gregales esse testantur; cum eas (vt paulò ante citauimus) hic, turmatim põto ferri; ille verò, tanta multitudine ex aqua euolare, vt nauigia demergant, scribat. Carne vescitur Loligo non secus quàm & mollia reliqua, nam vt author est Aristoteles, [n] *Mollia carniuora omnia sunt*. Mandit non solùm minores Squillas, Cancellos, atque minutos pisciculos, sed & pisces maiores, vt idem Aristoteles asserit, inquiens, [o] *In mollium genere Loligines atque Sepiæ pisces maiores euincunt*. Eos autem promuscidibus suis capiunt, vt de Sepia is testatum reliquit his verbis, [p] *Venatur Sepia suis illis prælongis prætenturis non solùm pisciculos, sed Mugiles etiam sæpius*. Plinius verò postquam de Loliginis & Sepiæ promuscidibus (vt paulò infra citabimus) pertractasset, subiungens, [q] *Cæteri cirri, quibus uenantur*; vti pedes siue brachia Sepiæ & Loliginis, hoc loco cirros vocat, ita eis & non promuscidibus eas venari asseuerat. Eisdem promuscidibus in uitanda etiam tempestate vtitur Loligo, vt Aristoteles edocet dicens, [r] *Iis etiam quoties tempestates urgent, ad saxa aliqua adhærentes Loligines & Sepiæ se ueluti anchoris iactis stabiliunt*. Quæ cum ita transcribantur à Plinio, [s] Pediculi octoni mollibus omnibus; Sepię & Loligini pedes duo ex his longissimi & asperi, quibus *ad ora admouent cibos, & in fluctibus se ueluti anchoris stabiliunt*. Vti haud rectè promuscides pedes siue pediculos appellat, ita perperam eas ex octonorum pediculorum numero esse scribit; cum præter octonos pedes (vt supra explicauimus) binas ipsas promuscides habeant. Quòd Loligo suis promuscidibus in eum vsum vtatur, Aelianus etiam confirmat scribens, [t] *Loligines & Sepiæ duabus sunt tanquam promuscidibus præditæ, quibus ad saxa cum est* in mari tempestas, adhęrescunt, & tanquam anchoris iactis firmatę fluctuum incursionibus resistunt. Post cum est tranquillitas, solutis promuscidibus rursus natant. Non contemnendam scientiam tenentes vitandi sanè tempestates, atque ex periculis salutem conseruandi. Cum atramentum Loligo instar aliorum mollium (vt supra declarauimus) habeat,

i Lib.32.cap.2.
k Lib 18.cap.35.
l Lib.7.fol.162.43.
B
Athenæus notatur
m Hist lib.9.cap.2.
n Hist.lib.8.cap.2.
o Hist.lib.8.cap.2.
C
p Hist.lib.9.cap.1[illegible].
q Lib 9.cap.28.
r Hist.lib.4.cap.1. De part.lib.4.ca.9.
s Lib.9.cap.28.
D
In Plinium animaduersio.
t Lib.12.cap.1.

quod ceu excrementitium in timore effundit; Vt Aristoteles docuit, [u] *Natura hoc excremẽto ad præsidium & tutelam eorum abutitur*. Vnde & paulò ante dixerat, [x] *Habent etiam præsidij salutisq; grata quod atramentum uocatur*. Explicaturus autem quomodo se mollia suo atramento tueantur, subiungit, [y] *Quoties enim metu perterrentur, hoc effuso humore aquam infuscant, sibique nigrorem septum proponunt, & turbulentiam quasi quo se abscondant*. Et ne semel tantùm hoc præsidio ea vti posse arbitraremur, scribit alibi, [z] *Polypus atque Loligo atramentum pro metu mittunt; sed accrescit denuò postquam miserunt, ut nunquam copia desit atramenti*. Huius præterea tutelæ Plutarchus quoque grauissimus certè author mentionem fecit; vt pro sua singulari humanitate me admonuit ILLVSTRISS. VITELLOTIVS Cardinalis Vitellius, quem honoris, amplitudinisque causa nomino, vir non solùm omnium bonarum literarum, verùm etiam omnium literatorũ studiosus, ac fautor; qui nullum temporis punctum vacuum præterire patitur; sed quantũ illi à publicis, ac senatorijs occupationibus vacat, in quibus supra ætatẽ vltra quàm dici, aut existimari possit distinetur, tantũ aut in perscrutandis reconditarum, atque interiorum disciplinarum monimentis; aut virtute, ac doctrina insignium virorum colloquijs summa cum animi iucunditate ac tranquillitate consumit. Sed vt ad Plutarchum reuertamur, de Sepia enim loquens inquit [a] *Sepia igitur vesicam atro humore, quem atramentum vocant, plenam in collo habens, cum capi timet,* [illegible] *subterfugere studet*, Homeri Deos imitata; qui eos, quos seruari volunt, atra septos nubecula è belli periculo subducunt atque clam eripiunt. Horatius verò scribens,

E

VITELLOTIVS Cardinalis Vitellius.

F

u De part.lib.4.ca.5

x Eodem cap.

y Eodem cap.

z Hist.lib.9.cap.37.

a In lib. vtra animalia,

> [b] Hic nigrę succus est Loliginis, hęc est
> Aerugo mera.

b Serm.1.Saty.4.

Ex Loliginis succo liuorem mentis, ex ærugine venenum intellexisse creditur. Postremò longæua non est Loligo, vt testatur Aristoteles dicens. [c] *Viuendi spacium tam Sepiæ quàm Loligini breue, nam exceptis paucis, bimatum non complent*. Vnde & Plinius dixit, [d] *Neque his bimatu longior uita*.

c Hist.lib 5.cap 18.

d Lib.9.cap.30.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

G

Loligo sicuti & cætera mollia, authore Galeno, [e] *duram carnem habet, concoctu difficilem, exiguumque in se succum salsum continentem*; quę tamen si concoquatur, haud paucum nutrimentum corpori exhibet; *cæterum succi crudi plurimum gignit*. Cui Athenæus quoque assentitur inquiens, [f] *Mollium genus ut Polyporum Sepiarum & similium carnem habet concoctu difficilem*. Loligo tamen multò minus dura est quàm reliqua mollia. Quod Diphilus etiam apud Athenæum animaduertisse videtur; cum dicat, [g] *Loligo concoctu facilior est quàm Sepia*. Apud veteres sapore celebrari Loliginem non reperio, sed vilem potius habitam esse; vt conijcere possumus ex Aristophane dicente, [h] *Quem Loligine quoque egere uideam*. Hodie verò minores, quippe quæ satis teneræ, & admodum sapidæ sunt; vti nusquam contemnuntur, sic locis plerisque habentur in delitijs. Varijs autem modis apparantur. Sunt enim qui farina conspersas & in sartagine frixas, atq; arancij mali succo irroratas mandant; Verùm cũ vti scribit Athenæus, [i] *Mollia meliora sint si elixentur, eò quòd malum succum, quẽ habent, in elixatione deponant; & propterea quòd sic coqui iure expostulent cũ dura sint*. rectius multò alij eas in aqua & vino partibus æqualibus elixant, atque oleo pipere & benè olentibus oleribus condiunt; id summopere animaduertentes, vt cum suo atramento coquantur; quando sine eo apparatæ minus suaues esse soleant. Apud Athenæum, [k] *Alexis in Eretrico coquum* [illegible] hęc dicentem, Loligines abscissis pinnis, pinguedinis tantillo admixto, & aromati[illegible] *aestantioribus aspersis apparari*. Aristotele teste, vti & mollia reliqua, [l] *Loligines* [illegible] *sunt cum uterum gerunt*.

H

e Clas. 2 fol.30 H

f Lib.8.fol.178.19.

g Lib.8 fol.177.49.

h ἐν ἀχαρνεῦσι.

i Lib.8.fol.178.21.

k Lib.7 fol.162.52.

l Hist.lib.8.cap.30.

P. 62

N { .G Χρύσοφρυς
.L. *Aurata*.
V *Orata*

HISTORIA QVINQVAGESIMA SEPTIMA.

DE AVRATA.

NOMEN.

SEXAGESIMVS secundus piſcis, quem *Oratam* Romæ, *Ora* Venetijs, & *Dorade* in Hiſpania vocant; & cuius apud Gallos propria non habetur nomenclatura, nam qui ab eis *Doree* dicitur piſcis; non is, ſed alius noſter ſeptuageſimus quintus eſt, vt in hiſtoria ſeptuageſima docebimus; Græcè χρύσοφρυς, [a] *Ab Epheſijsque teſte Archeſtrato*, ἰωνίσκος *appellatur; Diciturque* χρύσοφρυς ab aureis ſupercilijs, quæ (vt infra monſtrabimus) habet. Vnde & apud Athenæum [b] *Callimachus hunc piſcem uocat* χρύσοφρυν, ἢ μάλλον χρύσειον ἐν ὀφρύσιν, hoc eſt *Auratam, uel potius aureum ſupercilijs*. Quamobrem cum ab Ouidio [c] *Chryſophrys Auri imitata decus*, dicatur, de aureis ſupercilijs; cum verò ab Oppiano [d] *à ſplendoris nomine cenſeatur dici*, de aureo ſuperciliorum ſplendore, intelligendum eſt. A Latinis verò ob aurea etiam ſupercilia, *Aurata*; *&* [e] *ab oro, ſic enim aurum appellabant Ruſtici, Orata*; atque ab Ouidio [f] *Chryſophrys etiam* vocatur. Quem locum cum citet Plinius, [g] in eoque mendoſè legatur, *aureique coloris Chryſon*, chryſophrys reſtitui debet. A

a Athe. Lib. 7. fol. 163 44.
b. Lib. 7. fol. 142. 51.
c In frag. fol. 37. 4
d Lib. 1. fol. 109. 32.
e Feſtus
f In frag. fol. 37. 4.
g Hiſt. lib. 1. cap. 5.

Plinij locus corrigitur.

DESCRIPTIO. B

Aurata cum dorſo ſatis repando ſit, lateribusque valde compreſſis, latiuſcula potius quàm longa eius redditur figura. Roſtrum breue & retuſum habet, os mediocre, labra craſſa, dentes anteriores oblongos rotũdiuſculos atque ſerratos, internas verò vtriuſque maxillæ partes plurimis oſſeis tuberculis duris atque inæqualibus munitas. Oculi grandiuſculi ſunt, & branchiæ vtrinq; quaternæ; [h] *Pinnæque etiam binæ*; quarum duæ minores ſub ventre, reliquæ verò duæ, & longiores ad branchias ſunt, vtrinque ſcilicet vna. In dorſo præterea pinna vnica, per eum ferè totum continua, anteriore parte plurimis acutiſque aculeis munita, reliqua verò obtuſa, aculeiſque carens erigitur; alteraque multò minor imo ventri ab ano ſubeſt, duobus tribusúe tãtum aculeis armata. Cauda lunata eſt. Squamis tegitur latiuſculis. Partibus omnibus haud concolor apparet; lacteus enim eſt venter; argentum latera æmulantur; dorſum ex glauco nigricat; partes verò oculis ſuperiores, quæ ſupercilia in alijs animãtibus vocantur, aureo colore ſplendent; & vel maximè cum ea magis excreuerit, nã in recens ortis atque minoribus haud æquè manifeſtè hæ partes aureo colore nitent. Ex quo aureo nitore (vt diximus) græcum nomen duxit. Extrema præterea brãchiarum operculi pars purpureo partim, partim verò nigro inſignita eſt colore. Ventriculum amplum habet, [i] *cum paucis appendicibus*; inteſtina etiam ampla, in orbem circumducta, pinguedineque conuoluta; iecur magnum & pallidum, cui fellis veſica hæret; ſplenem verò ſubatrum; nigro omnia peritonæo contenta. Ad denas libras cum maximè adoleuerit, vix peruenit vnquam. Poſtremò cum in Athenæo legatur, [k] τῷ δὲ μελανούρῳ ἀναλογεῖ ὁ χρύσοφρυς, hoc eſt *cum Melanuro proportionem habet Aurata*, ad corporis etiam figuram, qua haud abſimiles ſunt, ea referenda eſt proportio.

C
D

h Hiſt. lib. 2. cap. 5.
i Hiſt. lib. 2. cap. 17.
k Lib. 8. fol. 177. 19.

LOCVS ET PARTVS.

Mariņus piſcis eſt Aurata; & ex eorum numero qui circa litora victitant, vti & Ariſtoteles teſtatur [l] *Eam inter litorales piſces connumerans*, atque Oppianus his verſibus,

l Hiſt. lib. 8 cap. 13.

[m] Cautibus & bibula multi paſcuntur arena m Lib.1 fol.109 31.
Auratę fuluę, ſplendoris nomine dictę.

Ouidius tamen & Columella non litoralem, ſed pelagium piſcem eam faciunt, hic
inquiens [n] *At arenoſi gurgites planos quidem non peſſimè, ſed pelagios melius paſcunt, ut Auratas & Dentices*; ille n Lib.8 cap 16.
verò [o] *piſcibus qui pelago gaudent, eam adnumerans*. Sed cum experientia & diuturna piſcatorũ o In frag fol.37.4.
obſeruatio Ariſtotelis atque Oppiani confirmet opinionem (vt in hiſtoria trigeſima
nona Dentici dicata diximus) his potiuſquàm Columellæ & Ouidio ſubſcribendum
In Columellã & Ouidium animaduerſio. eſt. Nec in mari ſolùm aut marinis litoribus, ſed in marinis etiam ſtagnis hic piſcis re
peritur. Quod Ariſtoteles quoque comprobat dicens, [p] *In maritimis etiam Lacubus genera plu* p Hiſt.lib 8.cap.13.
A ra piſcium marinorum gigni apertum eſt, vt Salpam, Auratam, Mullum, & alios ferè pluri-
mos. Quinimo dulcem etiam aquã tolerat, vt author eſt Columella inquiens [q] *Sed etiam* q Lib.8.caP 16.
quos rerum natura lacus fecerat, conuectis marinis ſeminibus replebant; inde Velinus, inde
etiam Sabatinus, & item Vulſinenſis, & Ciminus Lupos Auratasq́ue procrearunt, ac ſi qua ſint
alia piſcium genera dulcis undæ tolerantia. Ariſtotelis teſtimonio, [r] *æſtate parit*; & circa fluuiorum r Hiſt.lib 6.cap 17.
oſtia, vt idem tradit, dicens, [s] *Mugiles, Auratæ, Lupi iis maximè edunt, qua flumina in mare exeunt*. s Hiſt.lib.5.cap.x.
Quod & [t] Athenæus, Ariſtotele citato, confirmat. t Lib 7.fol 163.42

NATVRA, ET MORES.

Aeſtate latet Aurata, vt Ariſtoteles etiam edocet, ſcribens, [u] *Sed piſcium nonnulli æſtate* u Hiſt.lib.8.cap.19.
B etiam latent, vt Glaucus, hic enim per id tempus ſe abdit circiter dies ſexaginta; Aſellus etiã
latet, & Aurata plurimum temporis. Quod & Plinius ex eo his verbis tranſcripſit, [x] *Quidam rurſus* x Lib.9.cap.16.
æſtus impatientia, mediis feruoribus ſexagenis diebus latent, vt Glaucus, Aſelli, Auratę.
Nec ſolùm æſtatis feruore læditur, vnde eo tempore ſe abdere conſueuit; ſed præge
lidam etiam ſentit hyemem; quamobrem Ariſtotele teſte [y] *Aurata quoque hyeme laborat*, y Hiſt lib.8.cap.9.
Et vt idem tradit, [z] *Interdiu ita aliquando dormit, ut fuſcina capi poſſit, alioquin fuſcina capi non poſſe existima-* z Hiſt.lib.4.cap.x.
tur. Vt verò teſtatum reliquit Aelianus, [a] *Aurata omnium piſcium timidiſſimus eſt, nam ſub arcturi tem* a Lib.xi.cap.33
pus, cum maris acceſſus & receſſus maximè fiunt, & eo altius exaggerata arena ad litus relin-
quitur, vt naues ſępe ex omnibus aquis nudę in terra iaceant; Tum piſcatores poſtquam arbo-
rum ramos frondibus conueſtitos paxillorum modo in mucronem acutos in arenam defixere,
C diſcendunt. Poſt autem rurſus accedens mare ſecum imbellem Auratarum multitudinem at-
trahit. Quę vbi ęſtus reciprocauit & receſſit, in exigua aqua concauis locis retenta relinquun
tur, & vero ramorum metu quieſcunt. Adeo nimirum ramos vento agitatos exhorrent, vt
ne loco quidem ſe commouere audeant. Quamobrem primo cuique magnum meticuloſorum
piſcium numerum capere & ferire licet; Neq; modo ab vſu piſcandi inſtructi, ſed etiam totius
piſcationis rudes, atque adeo pueri & fœminæ capere poſſunt. Oppiani teſtimonio, [b] *Menide capi ſolet Aurata*. b Lib 3 fol 1[illegible]
Carne ſola veſcitur; Vnde ab Ariſtotele, [c] *Inter piſces qui carniuori tantùm ſunt recenſetur*. Refe- c Hiſt.lib.8.cap 2.
rente autem Athenæo, [d] *Callimachus in Galatea, Auratam ſacrum piſcem eſſe aſſerit*. atque apud eun- d Lib.7.fol.142.51.
dem, [e] *Archippo in libro de piſcibus authore, Veneri dicatur*. e Lib.7 fol 1[illegible] 40.

D

VT SAPIAT.

Communi noſtræ ætatis conſenſu nobiliſſimus piſcis cenſetur Aurata. Quam ob
rem Marianus quidam homo facetus & perridiculus, qui Leonis. x. Pontificis con
uiuijs frequẽtiſſimè intererat, cum piſces apponi videret, arrepta ſemper Aurata, ſibi
q́ue penè adiudicata, facetè dicere ſolitus erat, Orate pro nobis. Nec certè minoris
apud veteres exiſtimationis fuit; [f] M. enim Varr. & [g] Columella authoribus, *Sergius Ro* f Lib.3.cap.3.
manus patritius luxurioſa huius piſcis ęſtimatione, Aurata cognomento uocatus eſt. g Lib.8.cap.16.
Et vt prodit Athenæus, [h] *Hiceſius piſcem hunc omnium ſuauiſſimum orique gratiſſimum eſſe ait*. Apud eun h Lib.7.fol.163.40.

i Lib.7.fol.163.43. dem, Lupis præferri Aurata videtur, Eupolis teſtimonio dicentis, [i] *Drachmis centum piſces emptos, ſolùm octo Lupos, Auratas duodecim*. Verùm non omnes æquè tanti faciendæ ſunt, vt author eſt Martialis his verſibus,

k Lib.13.90. [k] Non omnis laudem pretiumqúe Aurata meretur.
Sed cui ſolus erit Concha Lucrina cibus.

l Lib.7.fol.163.44. Athenæo autem referente, Archeſtratus Epheſiam Auratam celebrat, inquiens, [l] *Auratam ex Epheſo pinguem ne prætermittas*. Nos verò hyeme, & in mari captam, ijs quæ in marinis ſtagnis, & alijs anni temporibus capiuntur, præferendam cenſemus;

VT NVTRIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

m lib.8.fol.178.9.

n Lib.2.cap.18.

o Lib.7.163.41.

p Lib.8.fol.177.19.

Vt teſtatum reliquit Athenæus, [m] *Mneſitheus Athenienſis Auratam difficilem concoctu eſſe, ſed ubi concocta fuerit, multùm nutrire aſſeuerat*. Quod ægrè concoquatur, Cornelius etiam Celſus teſtari videtur, [n] *Inter duriores ipſos piſces eam connumerans*. Quòd verò multùm nutriat, apud Athenæum [o] *Hiceſius quoque author eſt*. Et apud eundem [p] *Diphilus eam cum Melanuro proportioné habere dixit*, quæ proportio, etſi (vt ſupra diximus) ad figuræ etiam ſimilitudinem referri poſſit; ex Diphili tamen ſententia, ad nutriendi rationem referenda eſt; vt præcedentia eius & ſubſequentia verba clarè monſtrant. Boni etiã ſucci eſt, vnde ea tutò veſci poſſunt, quibus ventriculus imbecillior non eſt. Ex veteribus nullum pro ſanandis præter naturam affectibus Aurata vſum eſſe legimus, præter vnum Plinium, qui ſcribit, A

q Lib.32.cap.5. [q] Venenatum mel diximus vbi naſceretur; Auxilio eſt piſcis Aurata in cibo.

VT CONDIATVR. B

Multifariam coqui & condiri ſolet. Elixatur enim in aqua & oleo, croco, aromatibus, vuis paſſis, & olentibus herbis iniectis; vel in aqua & vino, item in aqua & aceto, nullis alijs rebus additis. Aſſatur etiam ſed crebra olei & aceti, aut olei & omphaci conſperſione irrigata. Aſſa præterea, vel fricta, eo condimenti genere, quod vulgò amarinare dicimus, cuius parandi modum in hiſtoria vigeſima tertia ex poſuimus; parata non ſolùm probè ſapit, ſed in multos etiam dies ſeruari poteſt.

p 63

N. { G. ξυάς. L. Sparus V. Sparo.

HISTORIA QVINQVAGESIMA OCTAVA
DE SPARO

NOMEN.

SEXAGESIMVS tertius piſcis noſter, qui Romæ *ſparo*, & Ianuenſes *Sparlo* appellant, Græcè Σπάρος, Latinè ab Ouidio *ſparulus*, & à Plinio *Sparus* vocatur. Iſidoróq; Hyſpalenſi authore, Sparus & latinũ nomen eſt,[a] *& à Lancea, Miſſili quòd eiuſdem figuræ ſit, dicitur* (Feſto.n. teſte, Spara minimi generis ſunt iacula, à ſpargẽdo dicta, quòd paſsim pugnando ſpargerentur)[b] Σπάρος verò ab Euſtathio *græcũ uocabulũ eſſe, à uerboque* Σπαίρειν *hoc eſt palpitare dici*, exiſtimatur. Cum autem[c] Aelianus *Aſpargos piſces* habeat; Haud forſan ab re eſſet mẽdoſum locum eſſe, Sparósq; corrigendum, ſuſpicari; Cum nemo vnquam præter eum Ἀσπάργον inter piſces recenſuerit; Quòd ſi mendum abeſſe velimus; cum ea ſuis Aſpargis tribuat, quæ ex nullo authore Sparis debentur (vt precedente hiſtoria monſtrabimus) haud facilè iudicatu eſt, num Ἀσπάργος eius, aliorũ Σπάρος ſit; Verùm cum Spari (et ſi aliorũ ferè omnium piſciũ meminerit) mentionẽ nullã fecerit, cumq; immediatè poſt Aſpargos, de Aurata pertractet, quæ (vt infra docebimus) Sparo ſimillima eſt, aliorum Sparos ab eo vocari Aſpargos iudicari poſſe videtur. Præterea cum apud Ariſt. Σπάρος non legatur; eius ῥυὰς Sparus eſſe creditur à nonnullis; Id haud quaquã ex eo coniectantibus, quòd illa eadem, quæ ſuis Rhyadibus tribuit Ariſt. Sparis aſcribant alii; Nam cum bis tantùm ῥυάδος meminerit, vno loco inquiens,[d] *Quinetiam Rhyades* (vel vt vertit Theodorus *Flutæ*) *quotiens uel piſcium lotura, uel nauis ſentina eiecta eſt, fugiunt ut odores ſentientes*, & alibi,[e] *Rhyades etiam* (vel interprete Theodoro Spargi) *per æſtatem pariunt*, Horum neutrum ab vllo ſcriptorum Sparis tribuitur; Sed Theodori potius verſione deceptis; Is.n. græcæ voci alludens, vti Ariſt. ῥυάδας, priori loco Flutas interpretatus eſt (ſicuti nanq; à verbo ῥυέω id eſt fluo, Græcè ῥυάδας Ariſt. ita à verbo fluo flutas latinè eas vocauit Theodorus) Sic altero loco, eadem ratione, à verbo Spargo, Spargos, et non (vt illi opinari videntur) à Spari piſcis nomine, eaſdem appellauit; Nec ſi Ariſt. Spari nomine vſus non eſt, ob id, hunc piſcem noſtrum, Sparum ab aliis vocatũ, ῥυάδα ab eo appellari contendendum eſt; Quando cum plures etiam alii ſunt piſces, quorum nulla apud Ariſtotelem mentio habetur; eadem coniectura ſiue ratione, non ſolùm quemlibet alium Ariſtotelis piſcem nobis incognitum, Sparum exiſtimare, ſed eorũ etiam vnumquenque, quos ab Ariſtotele nominatos eſſe neſcimus, eius ῥυάδα eſſe arbitrari poſſemus. Quemadmodũ igitur Aeliani Ἀσπάργον, Σπάρον eſſe poſſe, non inficiamur; Sic Ariſtotelis ῥυάδας, Spargos non eſſe conſtanter aſſeueramus; Quos autem Piſces ῥυάδας eſſe cenſeamus, alibi ſumus explicaturi.

[a] lib.12.ca.6.
[b] fol.1720.41.
[c] lib.11.cap.32.
[d] Hiſt.li.4.ca.8
[e] Hiſt.lib.5.ca.11

A *Aeliani locus corrigendus uidetur.*

B *Aliquorum opinio reprobatur.*

C

DESCRIPTIO.

Et ſi Sparus ad paruæ Auratæ ſimilitudinem proximè adeo accedit, Vt Romæ perſæpe pro Aurata vendatur; manifeſtè tamen ab ea internoſcitur; Nam licet numerus, ſitus, atque figura pinnarum; Branchiæ, Oculi, atque Cauda, Sparo cum Aurata conueniant; rebus tamen aliis euidentiſsimè diſtinguntur, Primùm enim corpore, non ſolùm (vt infra etiam dicemus) minori eſt Sparus; ſed magis etiam rotundo atque in latera compreſsiore, longiorique & acutiori roſtro, atque ore etiam minori; Præterea circa Branchias nulla neque purpurea neque nigra macula, quales in Aurata reperiri diximus, conſpicitur; Poſtremò locus oculis ſuperior, non aureo colore micat, vt in illa, ſed ex viridi flaueſcit; Vnde cecinit Ouidius,[f] *Et ſuper Aurata Sparulus ceruice refulgens*; Ventriculum habet Sparus haud magnum, cum aliquibus appendicibus; Inteſtina craſſiuſcula pinguia & in orbem circunducta; Hepar pallidum, cui tenuioris fellis veſica hæret; Lienem paruum oblongum & rubrum; Quæ omnia nigro cõtinentur peritonæo. Ad multam magnitudinem non excreſcit Sparus; palmi enim menſuram excedere non conſueuit.

[f] In frag. de piſ. fol. 36.28.

D

HVNC PISCEM SPARVM ANTIQVORVM ESSE, QVO MODO PROBARI POSSIT.

Hunc autem piſcem noſtrum, antiquorum Sparum eſſe, Ex vulgari eius nomenclatura, à veteri tum græco, tum latino nomine (quorũ vtrunq; æmulatur, Romæ.n. vt diximus, *Sparo* in Liguria verò *Sparlo* appellatur) deducta primũ, ac deinde per manus (vti opinor) tradita & conſeruata coniici, potius quàm Veterum teſtimonio confirmari poteſt; cũ eorum, non ſolùm pauci, Spari piſcis meminerint (præter.n. Ouidium & Pliniũ latinorum, Oppianum verò & Athenæum græcorum, nemo alius, quod ſciamus, eius mentionem fecit) Sed hi etiam omnes pauca admodum, eáq; ferè ſingula, piſcibus quoq; aliis pleriſq; cõmunia, de eo commenti ſint; Quod tamen ſupra citato loco, de Sparo ſcripſit Ouid. in-

A quiens, *Et ſuper Aurata Sparulus ceruice refulgens*, hunc noſtrum piſcem, Sparum antiquorum eſſe, haud contemnendo argumento probare videtur; Quando hic ſolus piſcium, præter Auratam, ceruice (ſiue vt ſupra monſtrauimus ſuperciliis) refulgeat. LOCVS.

Sparus marinus piſcis eſt; quod Plinius etiam confirmat, [g] *Eum inter piſces maris peculiares connumerans*. Non pelagius, ſed litoralis, & herboſa maximè litora frequentans; Vti Oppianus teſtatur his verſibus, [h] *Per molles tantùm ripas, herbaſque uirentes*

Smarides, Blenni, cum Scaris, Boces utrique Menides, & Tragi ſimul Antherini uagantur.

[g] lib. 32. cap. 11

[h] li. 1. fo. 108. 34

Oppiani locus corrigitur.

Vbi aduertendum eſt, non ſolùm in latinum conuerſo Oppiano, ſed in græco etiam impreſſo, Scari mendoſè legi; Quemadmodum ex antiquo manuſcripto cognouimus; in quo non σκάροι, ſed σπάροι habetur; Quod ſi quiſpiam, magis quàm par ſit contentioſus,

B haud prorſus indubitatam fidem antiquæ & manuſcriptæ lectioni adhibendam obiiciat; ad id fatendum, ratione quoque compelli poterit; Nam cum paulò poſt citatum locum, idem Oppianus piſcibus, qui in ſaxoſis locis degunt, Scarum adnumeret, inquiens.

[i] *Hic domus eſt Sargis, hæc ſtatio læta Scienis*
Et faber, & nigro cui nomina dicta colore
Hæc Coracinus habet, hæc Scarus ſaxa frequentat.

[i] lib. 1. f. 108. 56

Si præcitato etiam loco, verè σκάροι legeretur, temerè admodum, & quod in nullo alio piſcium fecit, Scaro diuerſa loca tribuiſſet.

NATVRA ET MORES.

Vt Aelianus tradit, [k] *Aſpargi piſces marini ſapientes ſunt ad diligenter penituſque cognoſcendam temporum mu*

C *tationem, nam ineunte hyeme ad uitandam frigorum uim ex natatione conquieſcunt, & conſiſtentes ipſa commoratione & quiete æquabiliter et fraterne ſeſe tepefaciunt; Poſtea uerno tempore ingrediuntur longiora itinera facere, neque modo obuijs, ſed ijs etiam quos inquiſierint & inueſtigarint, cibis paſcuntur.* Gregales ſunt Spari, gregatim enim natãt & degunt; Vnde & vnà plures ſæpiſsime capiuntur. Aeſtate pariũt, circa ſaxoſa litora; Carne veſcuntur, nec piſciculos ſolùm, ſed marinos etiam pulices atque pediculos venantur.

[k] lib. 11. cap. 32.

QVANTA EXISTIMATIONE HABEATVR.

Vt proditum eſt ab Athenæo, [l] *Sparus, Diphilo authore, acris eſt, teneræ carnis, minimè uiroſus, & ſtomacho gratus*. Et apud eundem, [m] *Epicharmus in nuptijs Hebæ, inquit, nos piſcamur Sparos & Scaros, quorum ne ſtercus quidem fas eſt eicere dijs.* Quod ex eodem his verbis tranſcripſiſſe videtur Euſtathius, [n] *De Sparis et Scaris quidam ipſorum amantiſsimus ita ſcribit. Piſcamur Sparos & Scaros, quorum ne ſtercus fas eſt eicere.* Quibus te

D ſtimoniis apud Veteres nobilem piſcem habitum fuiſſe clarè conſtat; Et ſi ab hominibus noſtræ ætatis haud tanti fiat; Quippe qui vti eum prorſus non aſpernantur, ſic neque Lupis, Aſellis, Denticibus, Auratis, & conſimilibus præſtantioribus piſcibus conferendum eſſe cenſent.

[l] li. 8. fo. 177. 21

[m] lib. 7. fol. 159. 41. & 53.

[n] fol. 1720. 41.

VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Referente Athenæo, [o] *Hiceſius prodidit, Sparum meliorem ſuccum, quàm Mænã gignere, & copioſius alijs pleriſque piſcibus alere.* Et vt idem tradit, [p] *Diphili teſtimonio urinam mouet, concoctu difficilis non eſt, niſi in ſartagine frigatur.* Nos autem quemadmodum eum carne media inter duritiem & mollitiem eſſe aſſeueramus, ſic etiam inter ſalubres, & ſi non inter ſaluberrimos, collocandum eſſe piſces, arbitramur Cum in craticula aſſus, tum in ſartagine frixus comedi ſolet; Elixus perrarò paratur, vt qui minor ſit; Elixari verò maiores ſolùm piſces conſueuerint.

[o] li. 7. fo. 159. 51

[p] lib. 8. fol. 177. 21.

P.64

HISTORIA QVINQVAGESIMA NONA DE SARGO.

NOMEN.

PISCIS noſter ſexageſimus quartus, qui non ſolùm Romæ, ſed tota etiam Italia atque vbique ferè gentium *Sargo* vel *Sargone* vocatur, à Græcis σάργος, à Latinis verò *Sargus* dicitur; Aduertendum tamen non ſolùm hunc noſtrum, ſed ſecundam etiam Mugilum ſpeciem σάργον appellari ab Ariſtotele, vt hiſtoria duodecima docuimus; Ab eodemque, [a] *inter gregales piſces* σαργῖνον (ſiue vt vertit Theodorus) *Sargiacum* numerari; Quē quidem σαργῖνον ſiue Sargiacum, A
vti [b] Athenæo authore *à Sargo diuerſum eſſe ſcimus*, ſic quis piſcium ſit, neque ſcimus neque ſciri poſſe arbitramur, cum præter Ariſtotelem, qui cum inter gregales (vt diximus) tantùm connumerat; ac [c] *Epicharmum in nuptijs Hebæ*, [d] *& Dorionē in libro de piſcibus; qui nudam tantùm mentionem eius fecerunt*, nemo Veterum eius meminit amplius.

[a] hiſt. lib. 9 ca. 2.
[b] lib. 7. fol. 160. 22.
[c] Athen. lib. 7. fo. 160. 21.
[d] Athen. lib. 7 ſo. 160. 24.

DESCRIPTIO.

Et ſi Sargus quoque vnà cum Auratis, atque Sparis, quibus prorſus abſimilis non eſt, Romæ vendi ſolet, ab eis tamen notis euidentiſsimis diſtinguitur; Dorſo enim multò magis repando, ventréque prominentiori eſt; Vnde latior rotundiórque eius figura efficitur; Roſtro etiam acutiori, Oréque minori, Dentibus latis, humaníſque ſimillimis, & non ſerratis, quales eorum ſunt, munito; Oculi magni ſunt & rotundi; Branchiæ vtrinque quaternæ; In ventre pinnas duas ſubnigras & minores, ad brāchias verò alias duas, vtrinq; B
ſcilicet vnam, maiores & ſubrubras habet; In dorſo Auratæ ac Spari inſtar, pinna alia per cum ferè totum continua, aculeíſque plurimis armata erigitur; Qui quidem aculei Aeliano atque Oppiano ignoti non fuere, vt infra (vbi de Sargi captura pertractabitur) patebit; Imo ventri ſtatim ab ano altera quoq; vnico innixa aculeo ſubeſt; Cauda lunata eſt; Venter ſubalbidus; Dorſum ex cineraceo flaueſcens; Circa branchias & caudam nigra nota ſatis ampla apparet; Latera lineis quibuſdam ſubnigris, à branchiis ad caudam ductis pinguntur; Vnde Athenæo authore, [e] *ab Ariſtotele* (& ſi in Ariſtotele id non legatur) ὀρρόπυγόστικτος, id eſt, *maculoſæ caudæ*, πολύγραμμος, hoc eſt *multarum linearum*, & μελανόγραμμος, hoc eſt *nigrarum linearum dictus eſt*. Quod & Ouidius notaſſe videtur hoc verſu, [Athenæus notatur.]

[f] *Inſignis Sarguſque notis, inſignis & alis.*

Ventriculus ſatis magnus eſt, cum aliquot appendicibus; Inteſtina mediocria ſunt, & in C
orbes quoſdam circū̃ducta; Hepar ſubrubet, à quo fellis veſica pendet; Lienem verò ſubnigrum habet; Et licet Sparum magnitudine ſuperet, non tamen ad multam excreſcere magnitudinem conſueuit; Nunquam enim ternas libras exceſsiſſe vidimus; [g] *Cum autem Sargum Melanuro ſimilem faciat Hiceſius*, Non ſolum ad nigram caudæ maculam, atque ad lineas per latera deductas, quæ Sargo cū̃ Melanuro conueniunt, (Vt Athenæus ſupracitato loco teſtatur, vtrunque Ariſtotelis teſtimonio ὀρρόπυγόστικτον, πολύγραμμον & μελανόγραμμον appellans) referri debet, ſed etiam ad corporis figuram, qua haud abſimiles ſunt;

[e] li. 7. f. 156. 33.
[f] in frag. fo. 36. 27.
[g] Athen. lib. 7. f. 156. 31.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Sargus; non pelagius, ſed litoralis; Et circa ſaxoſa & herboſa litora maximè victitans, vt Oppianus etiam teſtatur, inquiens.

[h] *Sunt udæ cautes herbis à fronte uirentes* D
Hic domus eſt Sargis, hæc ſtatio Læta Scienis.

& alibi dicens, [i] *Polypus & Sargus ſaxi ferus accola duri*

Aelianus verò hæc de Sargorum domiciliis prodit, [k] *Sargis piſcibus idonea domicilia ſaxa & cauernæ ſunt, quæ non latis luminibus illuminantur, ſed tanquam feneſtellas paruulas habent, tanto interuallo diſtantes, quo pertinere & permeare ſolis ſplendor, earumque aiſtantiam lumen ſolis complere poſſit; cum enim omni luce Sargi delectantur, tum uerò ſolis maximè radios ſitienter expetunt, in loco multi eodem habitant, apud paludes & breuia uitam agunt, uicinam proximā continentem ſe habere gaudent.* Quæ ferè omnia ex eodem his verſibus tranſcripſit Oppianus;

[h] li. 1. fol. 108. 55.
[i] li. 4. f. 147. 34.
[k] li. 11. cap. 19.

[l] *Piscosas, gemino quæ surgunt uertice, cautes,* [l] lib.4.fol. 148. 50.
Non longe à terra distantes æquore paruo
Conte ctat clari fulgentes lumine solis.
His habitant Sargi Scopulis, hæc saxa frequentant,
Nam solis gaudent radijs, & luce nitenti.

Festus author est, *In Aegyptio mari ferè Sargum nasci.* Nos autem in toto mediterraneo vbiq; cum nasci, & reperiri videmus.

PARTVS.

Vt proditum est ab Aristotele,[m] *Sargus bis parit, uere & Autumno.* Quod non solùm ex eo mutuatus est Plinius, inquiens,[n] *Bis Sargi pariunt uere & Autumno;* Sed ab Athenæo etiam citatur, A scribente,[o] *Aristoteles in quinto de Animalium historia, parere inquit Sargum bis, uere & Autumno.* Sargum præterea Autũno, & paulò ante æquinoctium parere, alibi quoque tradidit Arist. dicens,[p] *Pariunt pisces plurima sui parte mensibus his tribus, Martio, Aprili, Maio, Autumno pauci ut Salpa, & Sargus, & nonnulla alia generis eiusdem pauloante æquinoctium, adde ijs Torpedinem, & Squatinam.* Quod cum ex eo transcripserit Plinius, hodiéque sic in Plinianis codicibus legatur,[q] *Plurimi piscium tribus mensibus pariunt, Aprili, Maio, Iunio, Salpæ Autumno, Sargi, Torpedo, Squali circa æquinoctium.* vti Aprili Maio, Iunio; ita Squali, in eo mendosè legitur, ex Aristotelísque censura illud, Martio, Aprili, Maio, hoc verò, Squatina corrigi debet. Postremò cum Arist. etiam scribat,[r] *Sargus coit mense Decembri; fert uterum dies triginta;* Non de hoc nostro Sargo, sed de secunda Mugilum specie, quam ab eo Sargonem appellari diximus, intelligit; vt non solùm hunc locũ eius contemplanti manifestissimum sit, sed ab eo quoque declaratur, cum alibi dicat,[s] *Mugilum Labeones, Sargones, Mucones, Capitones grauescere mense Decembri incipiunt, geruntque diebus tricenis.* B

Plinij mendũ castigatur.

[m] Hist.li.5.ca.9. [n] lib.9.cap.51. [o] li.7.fol.160.21. [p] Hist.lib.5.ca.11 [q] lib.9.cap.51. [r] Hist.li.6.ca.17. [s] Hist.lib.5.ca.11

NATVRA ET MORES.

Vt proditum est ab Arist.[t] *Sargus Mulli reliquias sequitur, nam ubi ille luto excitato abijt (fodere enim potest) hic descendit & pascitur, imbecilliores que ne eodem adnatent, arcet.* Quod & Plinius ex eo transcripsisse videtur, de Mullis enim agens, inquit,[u] *Lutarium ex ijs uilissimi generis appellant; Hunc semper comitatur Sargus nomine alius piscis, & cœnum fodiente eo, excitatum deuorat pabulum.* Vt Athenæus refert,[x] *Numenius in libro de piscibus, Sargum in euitandis piscatorum insidijs astutum esse dicit, & λινοπλυγέστατον ἰχθύων, id est, Lini laceratorem piscem, eum uocat.* Quando autem, & quo astu linum laceret atque secet, Plinius declarat his verbis,[y] *Iidem Anthiæ cum unum hamo teneri uiderint, spinis quas in dorso serratas habent; lineam secare traduntur, eo qui tenetur, extendente, ut præcidi possit, At inter Sargos ipse qui tenetur, ad scopulos lineam terit.* Cum piscitũ aliqui vxores multas ducant, aliqui verò vna sola contenti sint, ex illorum numero est C Sargus, qui plures habent; vt testis est Oppianus scribens,

[t] Hist. lib.8.cap.2. [u] lib.9.cap.17. [x] lib.7.fol.160.19. [y] lib.9.cap.55.

[z] *Vxores Sargi multas, & Merulus ardens* *Ducunt, Ast alij contenti coniuge sola.* [z] lib.1.fol.115.11

Authoréque Aeliano,[a] *Non pro una, sed pro multis uxoribus ab eo certamen instituitur.* Quod ab Oppiano sic describitur, [a] lib.12.cap.66.

[b] *Rursus amor Sargos carpit sub tempore uerno,* [b] lib.4.fol.149.15.
Pro tedis simul & æra pro coniuge certant.
Decernunt dura miseri connubia pugna.
At si quis tanto fuerit certamine uictor,
Coniugibus cunctis uir tantum sufficit unus
Fœmineos cœtus claudens sub caute marina.

Nec solùm suarum vxorum, sed externæ etiam gentis amore capitur; Vt Oppianus testatur inquiens, D

[c] *Polypus, & Sargus saxi ferus accola duri* [c] lib.4.fo.147.34.
Externæ gentis sæuo uexantur amore.

Cuius autem gentis externæ amore capiatur, Aelianus declarat, dicens,[d] *Capras uehementissimè amant Sargi, nanque cum Caprarum proximè & secundum litus pascentium unius aut alterius umbra in mari apparuit: protinus gaudio exilientes summo studio adnatant, ac saltu, non admodum ad saltandum idonei, capras contingere affectant, sensum caprini odoris percipiunt, & si sub fluctibus natent, itaque uoluptate gestientes ad eas accedere student.* Hoc idem ab eo mutuatus Oppianus, sic poeticè cecinit, [d] lib.11.cap.11.

[e] lib. 4. fo.148. 15.

[e] Inuadit Sargos caprarum mira cupido,
Qui madidi simas cupiùnt tractare capellas.
Montanis gregibus, quanuis sint agmina ponti,
Gaudent, & fœdæ rapiuntur amore capellæ
Pro pudor, an sperant concordes edere fœtus
Incultos montis colles, pelagique meatus?
Pastores, claudunt cum sera crepuscula lucem,
Tempore, quo flauas Phœbus desiccat aristas,
Ducunt loturas ad littora sicca capellas
Postquam balatus aut uoces littore Sargi
Pastorum audierint, saliunt ex æquore toto,
Sint licet ignaui, properant examine multo,
Humida cornigeras gens circumfusa capellas
Læta salit, lambitque gregem, & blanditur ouanti,
Pastores tamen longè admirantur amorem,
Qui primùm stupidi cernunt miracula facti
At læte accipiunt pisces, spectantque capellæ
Gaudent dilectas ponti spectare choreas.
Exultant Sargi contra non est modus unus
Lætitiæ, teneri non tantùm matribus hœdi
Applaudunt stabulis clausi, pastuque regressas
Accipiunt gestu læti, saltuque petulci.
Omnia cum circùm reboant loca uocibus illis,
Pastores dulces fundunt de pectore risus.
At ueluti mater natum, coniuxque maritum,
Ire peregrinas longè tristantur in urbes,
Mœstitiamque alto tristes sub corde recondunt,
Et celsas scandunt speculas, & lumine lustrant A
Aequoreas undas, & fletibus ora relaxant.
Non gressum reuocant, & lumina in æquore figunt.
Sic mœsti Sargi lachrymis tristantur obortis,
Cum pastor capras abigit de littore lotas.

CAPTVRA.

Sargorum miræ & ridiculæ capturæ traduntur à Scriptoribus; Aelianus enim postquàm loco supra citato, quàm perditè hi capras ament, enarrauit; quo etiam pacto eius B amoris causa capiantur edocet, subdens, [f] *Quòd autem tanta amoris insania in capras existunt, ex his idcirco capiuntur, quæ tantopere desiderant; Nam piscator Caprinam pellem extractam cum cornibus induens, insidias parat sole à tergo relicto, atque farinam caprino iure madefactam in eam maris partem spargit & abijcit, ubi habitare solent Sargi, quibus, tanquam philtro quodam odoris supradicti allectati, accedunt, farina uescũtur, pellis assimulatæ capræ conspectu permulcentur, ex his autem multos piscator hamo robusto capit, cuius linea alba non ex arundine appensa est, sed uirga cornea. simul ac hamo adhæsent, subtrahere expeditissimè conuenit, ne alios conturbet.* Quemquidem capiendi modum, Oppianus quoque ex eo transcribit, suísque proximè citatis versibis, his verbis subnectit,

[f] lib.11.ca.19.

[g] lib. 4. fo.148. 47.

[g] Sarge miser subito, ni fallor, dira cupido
Afferet exitium, pastor tibi causa doloris,
In fraudem & mortem piscator uertet amores.
Piscosas, gemino quæ surgunt uertice, cautes,
Non longè à terra distantes æquore paruo
Coniectat clari fulgentes lumine solis.
His habitant Sargi scopulis, hæc saxa frequentant,
Nam solis gaudent radijs, & luce nitenti;
Ast olidæ prædo tectus sub tegmine capræ
Temporibus summis duo cornua longa coaptat,
Et pastorales meditatur pectore fraudes,
Viscere caprino simul & nidore farinam
Commistam tumidas ponti demittit in undas.
Gratus odor, pastor gratus, simulata capella
Istos decipiunt, nec fraudes mente dolosas
Cernunt, sed læti gaudent, lambuntque capellæ
Hostem consimilem, sed mox non mitia corda
Inuenient miseri Sargi sub pelle caprina. C
Tunc cito pestiferum socium sub tegmine noscunt.
Cornea cum niueo tendens hastilia lino
Infigit carnes hamo, quas ungula capræ
Innatas retinet, carpunt obiecta repente
Pabula, piscator retro sua brachia curuans
Attollit Sargum, si quis præsenserit artem,
Villosas alij capras, odioque sequuntur
Pastorem, simulachra, cibos, & pascua tota.
Si sint abstrusæ fraudes, tollentque laborem,
Arte uelox omnes capræ sub imagine fallet. D

dem, cum (vt supra etiam citauimus) mares Sargos pro fœminis certare retulisset, quo pacto hac etiam occasione capi soleãt, explicat, his (quos aliis suis non proximè, sed paulò supracitatis subnexuit) versibus.

[h] lib. 4. fo.149. 21.

[h] Hic piscatores fundo, cicloque capacem
Occultant nassam, contextam uimine denso.
Et stipant fauces mirto, lauroque uirenti,
Frondibus aut alijs, quas circũ septa renectunt.
In bellum sponsos cum dirum pellit oestrum,
Pugnatur, tedas inter fera surgit enyo,
Victoris nutu sponsas parere necesse est.
Qui curuam quærens petram, tectoria nymphis
Offendit nassam ramis, & fronde latentem,
Hic nymphas pellit, subeunt hæ septa profunda.

Hic alios arcet Sargos, caueaque repellit
Sed cum plena choro nympharum nassa profunda,
Vltimus ingreditur cautæ irremeabile septum
Ac ueluti opilio pastas in ouilia ducit
Lanigeras pecudes, & portæ in limine greßum
Sistit, & intrantes lustrat, numerumque recenset,
Si cunctæ incolumes redeant, sed iam grege clauso
Stipatur plenum stabulum, subit ultimus ipse.
Sic prior ingreditur sponsarum in limina cætus,
Postremo Sargus textum se mittit in antrum,
Et miseras nymphas misero sotiatur amore.
Talia belligeri miscent certamina pisces,
Atque cupidineo pereunt in fraude furore.

Aelianus præterea quo modo manu quoque capi poßint declarat, inquiens, [i] *Manu etiam capiuntur, si quis spinas, quas ad tuitionem sui excitant, à capite ad partem inferiorem reuocando & flectendo declinet, præmendoque ex lapidibus, in quos ad latendum se compellunt, extrahat.* Quod & Oppianus ex eo transcripsisse videtur his verbis, [i] li.11. cap 19.

A

[K] *Seceßu ponti Sargi fluctuque recondunt* [K] li.4.fol.152.
Se timidi, & salsis se complectuntur in undis. 40.
Et spinis ueluti palis horrentia terga
Obliqui occultant, spinis ualloque teguntur.
Et ueluti Agricolæ circum uincta coaptant
Sepes, & claudunt aditus, neu peruia furi
Vinea, sed uallo seruetur tuta profundo.
Sic nullus Sargis hærebit pectore prompto,
Nec dextram inijciet, rigeant cum tergora densis

B

Sentibus, & totus ualido mucrone tegatur.
Ast aliquis cautus uastum se mergit in æquor,
Et caput, & caudam Sargi speculatur, & in quas
Partes deuergat prompto sub pectore uoluit.
In caput immittens dextram sub uertice Sargum
Comprendit, stringitque manu, spinasque tremendas
Vitans, implicitus piscis firmusque resistit,
Nam forti tantum spinæ sub robore fidit,
Piscator palmis disiungens pronus utrisque
Astutum nauauit opus, piscemque repreßit.

C Postremò quo modo Cares Sargos capiant Aelianus etiam docet, dicens, [l] *Sargos hoc modo Cares capiunt: Cum enim molles & remissas auras auster afflat, & ad arenas moderate & leniter fluctus resonant, tum ad piscatum arundine piscator nihil eget, sed spinæ regiæ bene robusta uirga, ex qua summa lineam appendit, atque ad hamum escam muris piscis conditi accommodat, deinde in piscatorij nauigij puppe sedens, insidias tendit, easque in mare demissas leniter mouet, simul & ei puer probe tenens ut sensim pedetentimque nauis impellenda sit, ad terrã uersus remigat; tum Sargi permulti exultantes & gestientes, escam aßequi sese ex suis latibulis incitant, et prosiliunt, atque escæ illecebra allectati, in hamum congregantur, cumque propius à terra sunt, cibi auiditate capti facile comprehenduntur.* [l] lib.11. cap 20.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

D Tradit Athenæus, [m] *Hicesij testimonio, bonitate succi et suauitate saporis, Sargũ Melanuro præferendum esse.* Vt verò Apuleius citat, [n] *Ennius poeta ait, Brundusij Sargus bonus est, hũc, magnus si erit, sume.* Hodie quoque vbique ferè inter sapidos pisces connumeratur, Et maximè Autumno & Hyeme, & in saxosis litoribus captus; Et apud Athenæum, [o] *Inquit Hicesius Sargi adstringunt magis, & magis nutriunt quàm Melanuri.* Succum satis laudabilem gignit; ægriuscule coquitur; Propterea quòd paulò duriorem carnem habet; Vnde referente Athenæo, [p] *Sargum duræ carnis esse ait Archestratus, & ob id assatum et calidum, caseo, acetoque conditum probat, Sicuti uno edicto omnes siccioris pulpæ pisces condiendos præcipit; Secus ac in præpinguibus & teneris sit necessum, qui solo sale atque oleo inditis in craticula sapidißimè percoquuntur.* Aetate nostra Minores, vt Spari parantur et condiũtur; Maiores verò elixari etiam solẽt.

[m] lib.7.fo.156. 31.
[n] Apologia.1.
[o] li.7.fo.160.18
[p] lib.7.fol.160. 25.

P. 65

N
G Μελάνουρος
L Melanurus.
V. Ochiatu

HISTORIA SEXAGESIMA
DE MELANVRO

NOMEN.

SEXAGESIMVS quintus piſcis, quem Romæ *Ochiata* (notandum tamen alium piſcem eſſe, quem Romæ *Ochiatella* vocant, vt in hiſtoria quadrageſima ſexta declaratur) Venetiis *Ochia*, Ianuenſes *Oia*, & Maſsiliæ *Oblada* appellant; A Græcis quòd nigram caudam habeat, Μελάνουρος vocatur; A Latinis verò græcum nomen imitatis, Melanurus dicitur; Præterquam à Theodoro Gaza, qui Μελάνουρον in Ariſtotele, vulgarem nomenclaturam ſequutus, Oculatam
A interpretatus eſt. Nec ſi Plinius atq; Cornelius Celſus inter piſces Oculatæ meminerunt; Melanurum ab eis Oculatã vocari arbitrandum eſt; Nam quò ad Plinium ſpectat, cum in ſuo piſcium catalogo legatur, [a] *Melanurus, Mœna, Meryx, Myllus, Myſius, Murex, Oculata*, manifeſtiſsimum eſt, Melanurum & Oculatam diuerſos ab eo piſces cenſeri; Quòd verò ad Celſum attinet, cum inquiat, [b] *Deinde qui quanuis teneriores, tamen duri ſunt, ut Aurata Coruus, Scarus, Oculata*, haud ulla veriſimili coniectura Melanurum ab eo Oculatam appellari coniicere poſſumus; Quamobrem cũ hi ſoli Veterum, & ſupra citatis duntaxat locis, Oculatæ piſcis mentionem fecerint; vti eam Melanurum eſſe comprobare non poſſumus, ita
B qui piſcium ſit, haud ſcire, fatemur; Neque enim illis aſſentimur, qui Oculatã à Plinio Torpedinem vocari contendunt, propterea quod Torpedo Romæ vulgò *Ochiatella* dicatur, quinìſque notis, oculis ſimillimis depictum Dorſum habeat; Cum Plinius in ipſo piſcium catalogo paulò poſt Oculatam, Torpedinem quoq; cõnumeret; Pari etiam ratione cum Plautus inquiat, [c] *Pernam Ophthalmiam Horæum Scombrum Trigonem Cetum*, neque eius Ophtalmiam Melanurum eſſe aſſerere; Neque qui piſciũ ea ſit, diuinari poſſumus.

[a] li.32. ca.11.
[b] li.2.cap.18.
[c]

DESCRIPTIO.

Melanurus proximè adeo ad Auratæ figuram accedit, Vt non ab re, cum apud Athenæum, [d] *Eum proportionem habere cum Aurata dixerit Diphilus*, de figuræ etiam ſimilitudine, ea intelligi proportio poſsit, [e] *Melanderino etiam authore Athenæo ſimilis eſt*. Cuius quidem Melanderini, [f] *Præter*
C *Speuſippum, qui in ſecundo ſimilium* ψύγρον, *atque Numenium, qui* ψόρον *eum appellari aſſerunt*, nemo Veterũ meminit vnquam; Et propterea præſenti libro neque Iconem, neque vllam eius exhibemus hiſtoriam; [g] *Speuſippus præterea in ſecundo quoque ſimilium Coracino ſimilem facit Melanurum*. Verum perparua adeo eſt Melanuri cum Coracino ſimilitudo (quemadmodum hiſtoria etiam 32. docuimus) vt mendoſum locum iure ſuſpicari poſsimus; Poſtremò, [h] *Cum Hiceſius Sargũ & Melanurum ſimiles eſſe aſſeueret*, ea ſimilitudo tum ad nigrã caudæ notam, qua vterque inſignitur, atque ad ſubnigras lineas vtriuſque latera pingentes, tum ad corporis figuram, qua etiam aliquo modo conueniunt, referri debet; Vti præcedenti hiſtoria declarauimus, ac infra rurſus hac eadem explicabimus; Melanurus itaque paruũ os habet, paruis, ſed robuſtis dentibus munitum; Oculos ſecundum ſuæ magnitudinis proportionẽ maximos; Vnde omnes
D eius vulgares nomenclaturæ ductæ ſunt; Pinnarũ numerus ſitus & figura, branchiæ, atq; cauda, cum Aurata, Sparo & Sargo ei conueniunt; Ventre eſt ſub albido, Dorsóque ex cœruleo nigricante; In cauda latam atque nigerrimam notam habet; Quamobrem à Græcis Μελάνουρος hoc eſt *nigræ caudæ*, [i] Ab Ariſtoteléque præterea, vt refert Athenæus, *Non ſecus quã Sargus, cuius etiam cauda, nigra inſignita eſt nota*, ὀῤῥοπυγόστικτος hoc eſt *maculoſæ caudæ* vocatur, quod Ouid. quoque animaduertiſſe videtur inquiens. [K] *Quin laude inſignis caudæ Melanurus*. Lineis demum quibuſdam nigricantibus, à branchiis ad caudam deductis, latera eius, non ſolùm Sargi inſtar, ſed euidentius etiam pinguntur; Quapropter vt ſupra citato loco teſtatur Athenæus, ab Ariſtotele (& ſi id in Ariſtotele non legatur) vti & Sargus πολύγραμμος, id eſt *multarum linearũ*, & μελανόγραμμος, hoc eſt *nigrarum linearum appellatus eſt*; Interanea Sargo ſimilia habet; haud multum augetur, palmi nanque magnitudinem nunquam ſuperaſſe vidimus.

Athen. locus mendoſus uidetur.

Athenæus notatur.

[d] li.8.f.177.19
[e] li.7.fo.156.35
[f] Athe.li.7.fol. 156.35.
[g] Athe.li.7.fol. 154.15.
[h] Athe.li.7.fol. 156.31.
[i] li.7.fo.156.3
[K] in frag.f.37.6

LOCVS.

[l] lib. 32. cap. 11. Melanurus marinus piſcis eſt; Et propterea iurè à Plinio [l] *Inter piſces maris peculiares connumera tur;* Circa litora & præſertim arenoſa victitat, vt author eſt Oppianus his verſibus.

[m] li. 1. ſol. 108. 21.

[m] Nonnulli flauam piſces in litore arenam
Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta
Hippi, Cocciges celeres, flauique Erythini
Et Cithare, Triglæque ſimul, tenues Melanuri,
Trachuronque greges, Bugloſſæque & Platanuri,
Tæniaque imbellis, pictus quoque Mormylus, atque
Scombri, & Cyprini, ſtabulantur litora iuxta.

[n] li. 8. cap 16. Columella verò inquiens, [n] *Rurſus optimè ſaxoſum mare nominis ſui piſces nutrit, qui ſcilicet, quod in petris ſtabulentur, ſaxatiles dicti ſunt, ut merulæ, Turdique, nec minus Melanuri; atque ut litorũ, ſic & fretorum differentias noſſe oportet, ne nos alienigent piſces decipiant*, vti eum in ſaxoſis litoribus degere teſtatur, ſic in ſaxatiliũ piſcium numero collocat; Verùm ſicuti, cum ex verè ſaxatilium cenſu non ſit Melanurus (vt ex hiſtoria octogeſima intelligi poteſt) Columellam, vti & veteres nonnullos alios (quemadmodum in eadem octogeſima docuimus hiſtoria) ſaxatilium vocabulo, latiori ſignificatu vſum eſſe, credendum; ſic ipſum, vt qui ſaxoſi litoris accolam faciat Melanurum, Oppiano eundem in arenoſis litoribus victitare aſſerenti, aduerſari haud arbitrandum; quando hic piſcis varias habitare ſedes ſoleat, vt teſtis eſt Aelianus, quemadmodũ ex eius verbis, quæ paulò poſt citabimus, clarè dignoſci poterit. A

QVIBVS VESCATVR.

[o] Hiſt. li. 8. ca. 2. Teſte Ariſtotele, [o] *Melanurus (ſiue ut uertit Theodorus, Oculata) alga ueſcitur.* Vt verò author eſt Aelianus, *[p] lib. 12. cap. 17.* [p] *Cum maris tempeſtates ſunt, ex his uiuunt cibis Melanuri, quos è ſaxis partim eruũt, partim è terra euellunt, nec tamen niſi ſordidis paſcuntur & abiectis, quibus non facile alius piſcis, niſi fame oppreſſus ueſceretur; Cum maris tranquillitas uiget, in ſolo ſabulo pabulũ inquirunt, hincque paſcuntur*, Vnde & Oppianus de eo agens dixit. B

[q] li. 3 f. 139. 39.

[q] ſemperque guloſis
Abſtinet à cœnis.

NATVRA, ET MORES.

[r] lib. 1. fol. 5. 44. græc. cod. Cum nõ robuſtus ſed infirmus piſcis ſit, vt teſtis eſt Oppianus dicens, [r] *καὶ ἀδρανέες μελάνουροι*, id eſt, *imbecilles*, vel (vt vertit interpres) *tenues Melanuri*. Et alibi, *[s] lib. 3. f. 139. 39.* [s] *Viribus haud magnis fidit*. Iure timidus eſt, vti Aelianus tradit, inquiens, *[t] li. 12. cap. 17.* [t] *Timidiſſimi piſcium Melanuri, ſuæ timiditatis teſtes habent piſcatores, neque enim capiuntur naſſa, neque ad eam accedunt.* Hoc autem non ſolùm Oppianus confirmat, ſcribens, C

[u] li. 3. f. 139. 37.

[u] Haud facilè paruus Melanurus fallitur arte,
Nec curua capitur naſſa, nec retibus amplis,
Viribus haud magnis fidit ſemperque guloſis Abſtinet à cœnis.

[x] lib. 32. cap. 2. Sed Plinius etiã ante vtroſque prodidiſſe videtur, cum dicat, [x] *In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram Melanuri in mari panem abiectum rapiunt; iidem ad nullum cibum in quo hamus ſit accedunt.* Quod quidem tum timori, tum ſolertiæ aſcribi poteſt. Cum quàm ſolers eſſe ſoleat, vel eo dignoſcatur, quód ex ipſa maris tranquillitate piſcatorum aduentum præcognoſcens, profundiſſmo mari ſe mergat; mari verò perturbato, intelligens eo tempore piſcatores ad mare non accedere, ad ſummas aquas enatet, agátque, & tunc quidem circa ſcopulos, & mira ſagacitate in ſpumis latitans, quas infracti ſcopulis fluctus continuè excitant; Quæ omnia ſic ſcriptis mandauit Aelianus, *[y] lib. 12. cap. 17.* [y] Cum placitum & quietum eſt mare, Melanuri ad imam maris ſedem in petris, aut algis quieſcunt, tegumentoque proteguntur, quocũque corpus occultari poteſt, cum in alto aduerſa tempeſtas eſt, piſceſque alios vident in altitudinem ex fluctuum impetu deſcendere, hi tum fiducia implentur, ſimul & ad litus appropinquant, atque ſpumam ſuper ſe fluctuantem, ſe ipſoſque cooperientem, ſatis eſſe ad ſe tuendum arbitrantur; Vix dici poteſt quàm pernoſcunt, eo die, noctéue cum feritas maris, & immanitas efferueſcit, tum à piſcatoribus non adiri mare; Quæ ſic etiam ab Oppiano ſcribuntur. D

[z]Et fulua segnis arena [z]li.3.f.139.40.
Se iacit æquali cursu cum subsidet unda,
Nec liquidis spattatur aquis, cum fluctuat æstus,
Et mare turbatur uentis. tunc agmine denso
Per fluctus rapitur præceps, non æquoris horret
Gentes atque homines sulcantes stagna profunda.
Extrema cuncti, fluctusque crepidine clausi
Effugiunt, Melanurus abit resonantia circum
Aequora, prospectans si perturbata procellis
Marmora diffundant escas ad litora grata.

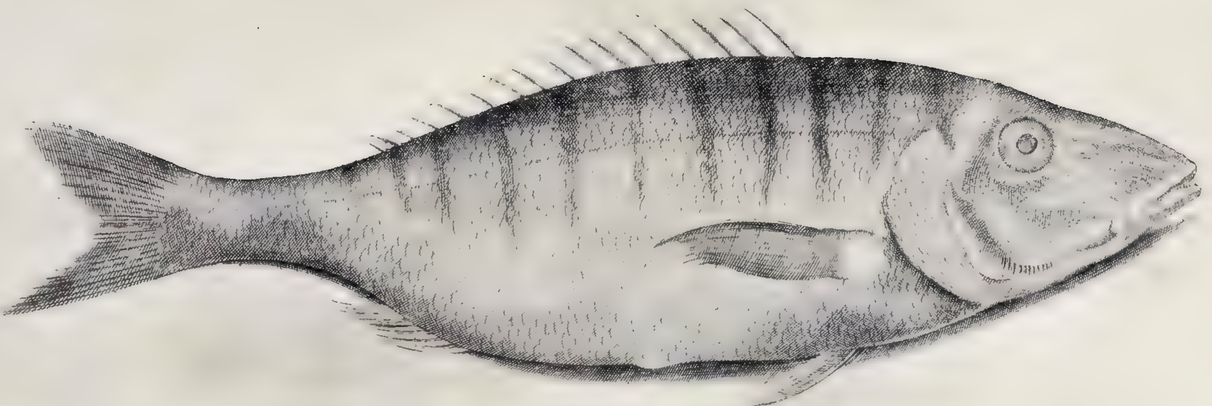
A Et licet ita prudentes sint, authore tamen Aeliano, [a] *si quando eis saginam circundederis, imprudentes comprehenduntur.* Quod etiam, sed explicatè magis, & Oppianus scribit, hos versus, aliis suis proximè citatis, subnectens. [a]li.12.cap.17.

[b]Stultus non hominis nouit, prudentia quanta [b]lib.3.f.139.50.
Sit potior, pisces qui brumæ tempore fallit,
Cum feruent fluctus, cum ponti tollitur æstus
Cernuus in scopulo, ponti quem uerberat unda
Altior, & circum stridentia saxa remugit,
Piscator tumidis dispergit fluctibus escas
Lac cereri admistum, currunt ad pascua læti
Cum tantum iactu distant à litore retis.

B Apud Athenæum [c] *Numenius in libro de piscibus, Percarum magistrum Melanurum appellat.* Eodem verò Athenæo authore, [d] *prouerbio dicitur, Perca Melanurum sequitur.* [c]li.7.f.156.30. [d]li.7fol.159.29.

VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

At refert Athenæus [e] *Hicesius inquit, Succi bonitate, & saporis suauitate, Sargo inferiorem esse Melanurũ, modiceque adstringere & nutrire.* Et apud eundem alibi idem tradit, [f] *Sargi magis astringunt & nutriunt quàm Melanuri.* Et rursus referente Athenæo, [g] *Cum eo proportionem habere Auratam, asserit Diphilus;* Quam quidem proportionem, & si ad figuram etiam (vt supra quoque diximus) referre non dedecet; Diphilus tamen de ea proportione, quæ ad nutriendi rationem spectat, intelligit, vt ex præcedentibus & subsequentibus verbis eius manifestissimè patet. Mediæ itaque carnis est Melanurus, satis boni succi, vbi probè concoquatur; Et licet cum sapidioribus piscibus conferendus non sit, non tamen prorsus insipidus est; Et maximè vere, & autumno, & in petrosis litoribus captus; Cum paruus sit non elixatur, sed Auratæ instar, in craticula assus aut in sartagine frixus comedi solet. [e]li7.fo.156.31. [f]li.7.f.160.18. [g]li.8.f.177.19.

N { G. Μόρμυρος
L. Mormylus
V. Mormora }

HISTORIA SEXAGESIMA PRIMA DE MORMYRA.

NOMEN.

SEXAGESIMVS sextus piſcis noſter Romæ & Venetiis *Mormoro*, in Liguria & Maſsiliæ *Mormo*, & in Hiſpania *Marmo* appellatus, Euſtathio authore, Græcè [a] *à uerbo μορμύρω, quod murmurare ut aquæ ſignificat*, μορμύρος, ab Oppiano (ni mendum ſit) μορμύλος, [b] *& ab Epicharmo μύρμη*, ni diuerſi ſint, dicitur; Latinè ab Ouidio, atque à Plinio *Mormyrus*, à Theodoro verò *Mormur* vocatur.

[a] fol 1150 33.
[b] Athe. lib. 7. fo, 156. 37.

DESCRIPTIO.

Mormyrus corpore longiori, & minus in latera compreſſo eſt quàm Aurata, Sparus, Sargus, & Melanurus. Capitéque tenuiore & cælato; Roſtróque acutiori; Os autem medio ore habet; Dentes exiguos; Labia craſſa, oculósque medios; Branchiæ vtrinque ſunt quaternæ. Ad quas binæ etiam ſunt pinnæ, vtrinque ſcilicet vna; Et binas alias & minores in ventre gerit; In dorſo verò vna ſola ſatis longa & tota aculeis horrida erigitur; Ac vnica alia, ſed parua imo ventri prope caudam ſubeſt; Cauda in lunatam pinnam degenerat; Et cum argenteo ſit ventre, dorſo verò ex albo ad cœruleum vergente, denis duodecímue lineis latiuſculis atque nigris, à dorſo ad ventrem tranſuerſis, æqualibúsq; interuallis diſtinctis, depingitur. Vnde iure dixit Ouidius, [c] *Et picta Mormyres*, Pliniúsq; hunc Ouidii locum citans, [d] *pictas Mormyras*, atque demum Oppianus, [e] καὶ μορμύλος αἴολος ἰχθύς, id eſt *Mormylus uarius piſcis*; quod tamen perperam interpretatus eſt Lippius, *Et pictus Mormylus ore*; Cum non ore, ſed lateribus (vt diximus) pictus ſit; Ventriculum haud magnum habet; Inteſtina alba, triplici inflexione conuoluta; Hepar grandiuſculum ſubrubrum, atque ventriculum ambiens; Lienem exiguum & ſubnigrum, quæ omnia nigerrimo continentur peritonæo. Haud multum augetur, pedalem nanque magnitudinem nunquã ſuperaſſe perſpeximus.

A

B

[c] in frag. f. 37. 3
[d] lib. 32. cap. 11.
[e] li. 1. fo. 108. 26

HVNC PISCEM NOSTRVM, MORMYRVM ESSE QVO PROBARI POSSIT.

C

Veteres pauca adeo, eáque ita & piſcibus aliis communia, de Mormyro ſcripſerunt, Vt ſolis eorum teſtimoniis, neque piſcem hunc, neque alium, Mormyrum eſſe comprobare poſsimus; Verùm ſi vnà vulgare etiam nomen conſulamus, clarè certè hunc antiquorum Mormyrum eſſe cognoſcemus; Quippe qui, non ſolùm nunc vulgò (vt diximus) *Mormoro*, *Mormo*, *& Marmo* vocetur (quæ omnes vulgares nomenclaturæ vti græcum ac latinum vetus nomen exactè imitantur, ita ab eo deductæ, atq; vſque ad hæc noſtra tempora, per hominũ manus traditæ cenſendæ ſunt,) Sed etiam (vt ſupra monſtrauimus) depictus piſcis ſit, vti depictum Mormyrum eſſe, Ouidium, Plinium, atque Oppianum tradidiſſe, declarauimus; Ad hoc accedit, quòd illa etiam reliqua pauca, quæ ab antiquis de Mormyro dicuntur, huic piſci probè reſpondent; quibus omnibus eum Mormyrum dubio procul exiſtimamus;

D

LOCVS.

Marinus piſcis eſt, Nec vllibi in fluminibus reperitur; Non pelagius, ſed litoralis, vt teſtis eſt apud Athenæum Archeſtratus, cuius verba infra citabimus, arenoſa maximè litora frequentans, vt author eſt Oppianus, inquiens.

[f] *Nonnulli flauam piſces in littore arenam*
Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta,

[f] li. 1. fo. 108. 21

Hippi, Cocciges celeres, Flauique Erythini
Citari, Triglæque simul, tenues Melanuri,
Trachuronque greges, Buglossæque, & Platanuri,
Tæniæ imbelles, & picto Mormylus ore,
Scombri, Cyprini, stabulantur littora iuxta.

PARTVS.

Cum teste Aristotele,[g] *Partus piscium neque eodem tempore, nec simili modo omnium fiat, nec pari temporis spacio geratur uterus.* Licet vt idem alibi tradit,[h] *Pisces plurima sui parte mensibus his tribus Martio, Aprili, et Maio, pariant,* ex eorum tamen numero est Mormylus, qui æstate pariunt; vt ipse etiam Aristoteles testatur scribens,[i] *Quinetiam sucer æstate parit, mox Aurata, Lupus, Mormur, Molaris;* Vbi aduertendum est neque in impresis, neque in manuscriptis Aristotelis exemplaribus græcis, *Molaris* legi, & ob id mirandum, cur Theodorus hic *Molarem* subiunxerit; Et vel maximè cum neque alibi apud Aristotelem, neque apud aliquem alium authorem pro pisce Molaris habeatur vnquam.

A

Theodorus notatur.

[g] *Hist. lib. 6. ca. 17.*
[h] *Hist. li. 5. ca. 11*
[i] *Hist. lib. 6. ca. 17.*

NATVRA ET MORES.

Soliuagus piscis est, & non gregalis, & propterea nunquam simul captos plures videmus; variis cibis vescitur, minoribus scilicet tũ Testaceis, tum Crustaceis, ac pisciculis quibuscunque; Neque etiam à terrestribus sordibus abstinet; In euitandis retibus astutus & solers est; Vnde, Lupi instar, inclusus retibus, imis in vadis sulcum crebro caudæ motu, reiectis arenis facit, atque ita subterlabitur, vt Oppianus author est his versibus;

B

[k] *At fuluam Labrax aliis effodit arenam,*
Conatur foueam branchiis aptare capacem
Corporis, ut magnos sub terris occulat artus,
Ac ueluti lecto iaceat, per littora grypos
Piscantes uerrunt, hic cœno immersus in alto
Effugit exitium prædæ, fugit humida lina;
Astutus talem meditatur Mormylus artem,
Tentas sub bibula maculas declinat arena.

C

[k] *li. 3. fo. 134. 3*

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Et si apud Athenæum,[l] *Hicesius Mormyrum copiosè nutrire crediderit.* Ita tamen insipidus est, vt non solùm nunc vilis vbique iure habeatur, sed à Veteribus etiam plebeius existimatus sit; Quinimo vt idem tradit Athenæus,[m] *Ab Archestrato Mormylus, litoralis, malus piscis, neque ullo tempore bonus dicitur.* Quamobrem ægri ab eo prorsus abstineant; Sani verò non nisi in sapidorum penuria eo vtantur; Et licet quouis modo conditus, malè sapiat, in craticula tamen assus, crebráque ex aceto & oleo irrigatione consperſus, minus ingratus esse solet.

D

[l] *lib 7. fol. 156. 37.*
[m] *lib. 9. fol. 156. 42.*

P 67
N
G· χελιδών
L Hirundo
V Rondine

HISTORIA SEXAGESIMA SECVNDA DE HIRVNDINE.

NOMEN.

E SEXAGESIMVS septimus piſcis, Romæ ac pleriſque alijs locis *Peſce Rondine* appellatus, à græcis χελιδὼν, à latinis verò *Hirundo* dicitur. Nec me latet ſequentem etiam piſcem in ordine noſtro ſexageſimum octauum, tum Romæ, tum locis alijs permultis *Peſce Rondine* vocari; ob idque à iunioribus ferè omnibus Hirundinem veterum creditum eſſe. Verùm nos ſecus ſentientes illum ſexageſimum octauum (vt in ſequente docebimus hiſtoria) Miluum, hunc verò ſexageſimum ſeptimum Hirundinem eſſe aſſeueramus. Nec id citra rationem; Primùm enim, ſi hunc Hirundinem eſſe non ſtatuerimus, cum neque Miluus, vt ſequente dicetur hiſtoria; neque vllus alius antiquorum piſcis cenſeri poſſit; innominatus & tãquam antiquis incognitus derelinquetur. Quòd licet nonnullis piſcium neceſſariò accidat (haud enim omnes ab antiquis cognitos deſcriptoſque fuiſſe arbitrãdum) illi tamen, quibus aptè ac veriſimilibus

Iuniorum ferè omnium error

F coniecturis aptari nomina poſſunt (cuiuſmodi hic noſter eſt) innominati ac ceu veteribus ignoti temerè derelinquendi non ſunt. Præterea cum aut hunc aut ſexageſimum octauum Hirundinem eſſe oporteat (nullus enim alius præter hos, piſcis eſt, qui ab aliquo unquam Hirundo creditus ſit, credíue poſſit) cumque ſexageſimus octauus (vt hiſtoria ſequente declarabitur) Hirundo cenſeri nequeat; reliquum eſt, vt hunc Hirũdinem eſſe fateamur. Poſtremò eius etiam vulgaris nomenclatura id teſtari videtur; cum (vti diximus) pleriſque locis *Peſce Rondine* dicatur. Verùm cum ſexageſimo quoque octauo æquè vulgaris faueat nomenclatura, vt qui etiam locis permultis *Peſce Rondine* vocetur; ea quæ piſci Hirundini ex antiquis authoribus debentur, contemplemur; vtri eorum magis conueniant perpendentes. [a] *Latas igitur & longas pinnas* [a Hist. [illegible] 4. c.]

G *habere, quibus ſublimes haud quaquam mare attingentes, volitantes ſtrepitum aliquem faciũt,* quod de Hirundine ſcripſit Ariſtoteles, æquè vtrique conuenit; Verùm [b] *ſanè perquàm ſimilem volucri Hirundini eſſe*, vt de Hirundine piſce teſtatur Plinius, huic ſexageſimo ſeptimo (quippe qui pinnis alas æmulantibus, cauda, capite, ac totius corporis tum figura tum colore, volucrem Hirundinem imitatur) pleniùs adeo quàm illi ſexageſimo octauo reſpondet (cui pinnis demptis, quæ neque etiam ad volucris Hirundinis alarum ſimilitudinem proximè adeo vt huius noſtri accedunt, nihil cum volucre Hirũdine conuenit) vt iurè hunc Hirundinem eſſe dicamus. Nec eſt vt quiſpiam obijciat, [b Lib. 9. cap.]

H [c] *Cuculo ac Mullo ſimilem eſſe*, quod de Hirundine aſſeruit Speuſippus; [d] *ac duris ſtimulis pugnare*, quod Hirundini tribuit Oppianus; ſexageſimo octauo probè, ſexageſimo verò ſeptimò nullo modo conuenire; ob idque non hunc, ſed illum Hirundinem eſſe. Nam quòd ad Speuſippum attinet, ſuſpectus eius videtur locus; quando ſicuti Cuculus (vt hiſtoria ſexageſima quarta declarabitur) ſi pauculam coloris ſimilitudinem exceperis, Mullo ſimilis non eſt; ſic licet ſexageſimum octauum piſcem Hirundinem feceri mus; non tamen vlla erit Hirũdinis cum Mullo ſimilitudo; vt in hiſtoria etiam octogeſima ſeptima explicabitur. Quòd verò ad Oppianum ſpectat, neque etiam eius approbãda ſententia eſt. Recenſurus enim præcitato loco piſces, qui duris ſtimulis pugnant, Scorpium, Gobium, Canem à centris (quibus inſtructus eſt) Centrinam vocatum, Draconem, Hirundinem, Paſtinacam, & Gladium numerans; ſicuti perpe [c Athen. lib. 7. 162. 8.] [d Lib. 2. fol. [illegible]]

Speuſippi locus ſuſpectus.

Oppianus notatur.

ram eis Gobium aſcribit, vt qui tantùm abeſt vt vllo armatus ſit ſtimulo (vti hiſtoria Octogeſima prima manifeſtabitur) vt ſit etiam Ouidio authore, [e] *Lubricus & ſpina nocuus non Gobius ulla*; ſic eis etiam Hirundinem malè annumeraſſe ſuſpicandum eſt; & vel maximè, cum ipſe alibi [f] *Hirundinem mitem appellet*; quo quidem epitheto, nec conuenit, nec ipſe ſolet in illis vti piſcibus, qui aculeis horrent. Tum itaque his, tum illis etiam, quæ in ſequente hiſtoria dicemus, hunc ſexageſimum ſeptimum piſcem noſtrum, veterum græcorum χελιδόνα, latinorum verò Hirundinem eſſe, abundè comprobari arbitramur. A

[e] Infra g. fol. 37. 24.
[f] Lib. 1. fol. 113. 73. & 58.

DESCRIPTIO.

Hirundo, ſicuti pinnarum & caudæ dempta magnitudine, proximè ad Mugilis accedit ſimilitudinem; ſic cum ſuas explicat pinnas, eam volucri Hirundini ſanè perquàm ſimilem eſſe (quòd, vt diximus, de Hirundine piſce teſtatum reliquit Plinius) nemo ſanæ mentis inficiari poteſt. Capite enim eſt rotundiuſculo; roſtro acuto; ore paruo, & prorſus edentulo; inferiore maxilla paulò quàm ſuperior, prominentiore; oculis rotundis, & maximis; & branchijs vtrinque quaternis. Prope quas binas pinnas (vtrinque ſcilicet vnam) [g] *latiſſimas atque longiſſimas* habet; ita vt corpus totum longitudine æquent; aliaſque binas his multò minores, magnas tamen, in ventre; ſed multò inferiore ventris parte, quàm in piſcibus reliquis ventris pinnæ eſſe ſoleant. Indorſo vnica pinna eſt breuis, nullis munita aculeis, & caudæ ſatis vicina; è cuius ferè regione altera paulò minor imo ventri ſtatim ab ano ſubeſt. Caudæ etiam pinna magna & lunata eſt, cuius inferior pars ſuperiore latior atque maior extat. Linea quæ in cæteris piſcibus à branchijs, vel à capite per latera ad caudam ducitur, in hoc à pinnis ventris orta per imum ventrem ad caudam fertur. Squamis tegitur latis. Venter albicat, dorſum (quod Mugilum more latiuſculum habet) ex cœruleo nigricat. Ariſtotele teſte, fellis veſicam habet ſeorſum à iecore inteſtinis commiſſam; & ſi Theodorus (neſcio qua ratione ductus) id in ſua traductione omiſerit. Et prætereà cùm apud Athenæũ à Diphilo dici legamus, [h] *proportionem cum Pelamide habet οἱ χελιδονίας, & ſi paulò durior ſit, ἡ δὲ χελιδὼν*, id eſt, *Hirundo autem, quæ Polypo eſt ſimilis, ſuccum ſuum habet, qui bonum colorem facit, & ſanguinem mouet; At Orcynus lutulentus eſt & maior, & Chelidoniæ carnis duritie ſimilis*; aut locum hunc deprauatum ſuſpicari debemus, aut tum Chelidoniam (vt in hiſtoria vigeſima ſexta) tum Chelidonem (vt in hiſtoria quinquageſima quarta diximus) diuerſos piſces eſſe ab Hirundine (de qua hîc agimus) arbitrari oportet. Nam hæc vti tum à Pelamide tum à Polypo corporis figura prorſus diſcrepat; ſic neutri duritie aut teneritudine carnis conferri debet; quando figura conſimiles, & non toto genere diuerſos piſces, carnis duritie atque teneritudine interſe comparare conſueuerint ſcriptores. D

B C

[g] Hiſt. lib. 4. cap. 9. Aelia. lib. 12. cap. 59.
[h] Lib. 8. fol. 178. 3.

Theodori lapſus.

Suſpitio mendi in Athenæo.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Hirundo; & iurè [i] *Inter piſces maris peculiares* recenſetur à Plinio; cum nuſquam ſubire flumina viſus ſit. Neque enim Maſſario aſſentiendum eſt ſcribenti, [k] In quodam Mauritaniç flumine, inquit Srabo, Hirundines piſces gigni ſeptenum cubitorũ, *quæ gulam perforatam habeant, per quam reſpirent*; cum Strabo de [l] *Hirundinibus*, & non de *Hirundinibus piſcibus* id teſtatum reliquerit. Haud omnibus maris locis, ſed in nonnullis ſolùm reperitur, & capitur Hirundo; Romæ enim per rarò admodum conſpicitur.

[i] Lib. 32. cap. xi.
[k] In. Caſtig. in lib. 9. Plin. cap. 16.
[l] Lib. 17. fol. 784.

Maſſarij error.

NATVRA, ET MORES.

In Oppianum animaduersio.

Vt teſtis eſt Oppianus,[m] *Mitis piſcis eſt Hirundo*. Et propterea (vt ſupra etiam admonuimus) alter locus eius, in quo [n] *Inter pugnaces, atque duris aculeis armatos piſces, Hirundinem* connumerat; haud ab re ſuſpectus videtur. Non carne ſed alga ac cæteris maris ſordibus veſcitur. Authore Ariſtotele,[o] *Marinæ Hirundines, quæ ſublimes uolitant, haud quaquam* mare attingentes, ſunt enim iis pinnę latę & longę, ſtridere ſentiūtur. Vt igitur per volatum auium ſtrepitus, quem alę excutiunt, nulla vox eſt; ita nec eiuſmodi ſonus vox appelletur. Quòd volent autem Plinius etiam teſtis eſt, inquiens (vt citauimus) [p] *Volat Hirundo ſanè perquam ſimilis uolucri Hirundini*. Cur verò & quàm ſublimè volitent, Aelianus edocet his

E

verbis [q] *Accipitres marini, Hirundo pelagia cum quippiam metuunt ex mari exilire dicuntur; Ac Hirundines quidem* pinnarum longiſſimo & ſublimi tractu gregatim more auium efferri; Accipitres vero paulò ſupra ſummam aquam maris tolli ſolent; vt ad iudicandum ſit difficile, natent ne an volitent.

Et Oppianus his

[r] Lolligo Miluuſque rapax & mitis Hirundo
Cum timeant magnum venientem è marmore piſcem
Ex mare proſiliunt ſcindentes aera branchis.
Non volucrum ſpecies, non eſt Lolligo natantum,
Turmatim fertur ponto, geſtitque volare.
Inferiùs multò ſe tollit mitis Hirundo.
At radunt ſummam Milui lati ęquoris vndam;
Hos nanti ſimiles dices, ſimilesque volanti.

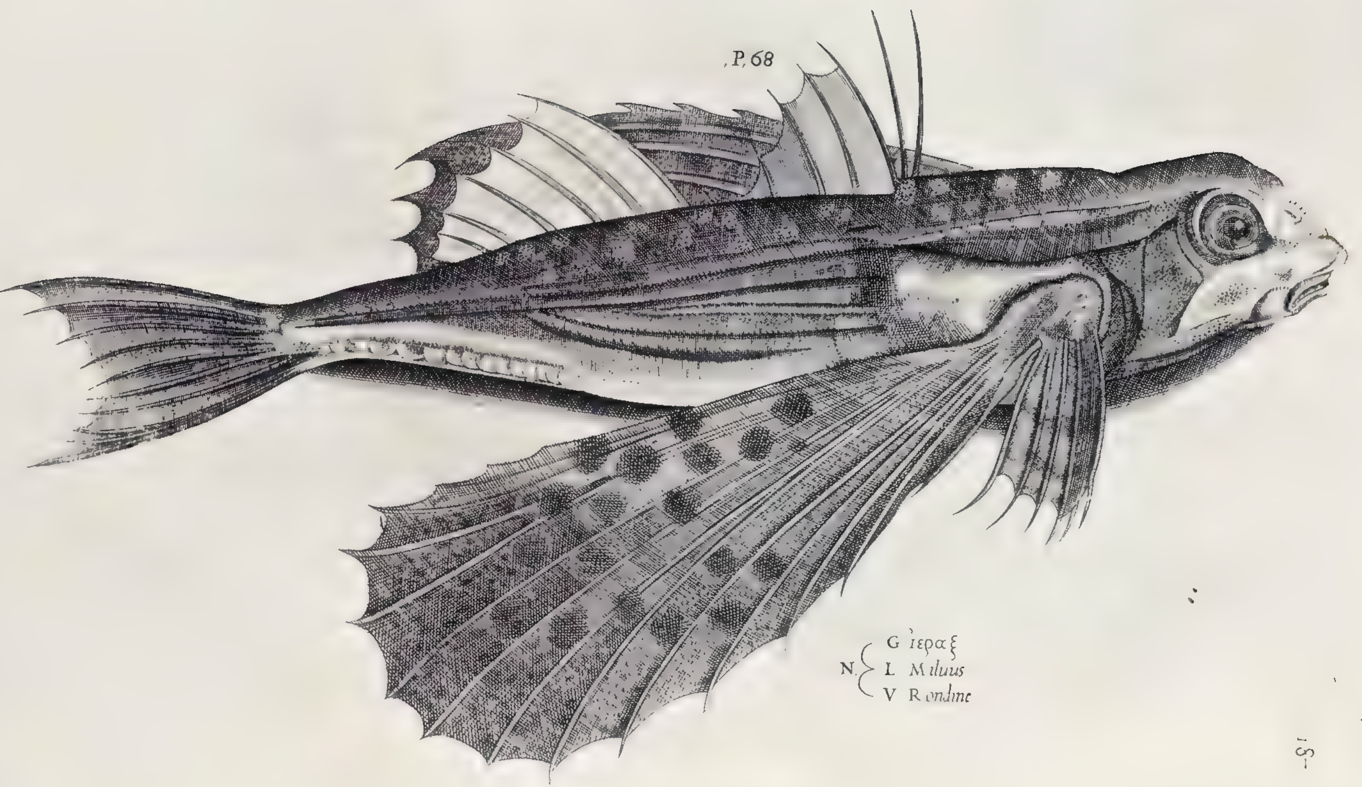
[m] Lib. 1. fol. 113. 53.
[n] Lib. 2. fol. 127. 58.
[o] Hiſt. lib. 4. cap. 9.
[p] Lib. 9. cap. 26.
[q] Lib. 12. cap. 59.
[r] Lib. 1. fol. 113. 53.

F

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

E ſi inter ſapidos piſces connumeranda non ſit Hirundo; non tamen prorſus contemni debet. Carnem habet duriuſculam, & propterea non facilem concoctu; ſed vbi concoquatur, plurimùm nutrientem. Elixa magis commendari ſolet.

P, 68

N. G ἱεραξ
L Miluus
V Rondine

HISTORIA SEXAGESIMA TERTIA.

DE MILVO.

NOMEN.

CVM hic sexagesimus octauus piscis noster Romæ, ac plerisq; alijs locis *Pesce Rondine* vocetur, Græcorum χελιδὼν, Latinorum verò *Hirundo* à Iunioribus creditus est. Verùm cum huiusmodi vulgaris nomēclatura non minus sexagesimo septimo quàm huic sexagesimo octauo imposita sit, cumque [a] *volucri Hirundini sanè perquā similem esse*, quod pisci Hirundini (Plinio authore) debetur; pleniùs multò illi quàm huic (vt præcedente historia monstrauimus) respondeat; iurè vti illum *Hirundinem*, ita hunc *Miluum* esse asserimus. Et vel maximè, nam si hunc Hirundinem esse vellemus; aut nostrum sexagesimum nonum piscem, aut septuagesimum primum (sicuti & illi faciunt) aut sexagesimum septimum, Miluum facere cogeremur; cum nullus alius habeatur piscium præter hos, qui Miluus censeri possit. Sed sexagesimus nonus piscis noster cum rubro sit tergore, Miluus verò (authore Plinio vt infra citabimus) tergus habeat nigrum; cumque Miluus (vt infra etiam dicemus) super aquam volitet, ille verò tum ob capitis magnitudinem, tum ob alarum paruitatem ad volandū (etsi alioqui magnæ sint) volare nequeat, Miluus (ut falsò credit Massarius) esse non poterit, vti in historia sexagesima quarta explicabimus, ipsum Cuculū esse demonstrantes. Pari etiam ratione septuagesimus primus noster piscis, quippe qui ad volandum ineptus magis videatur, non Miluus sed Coruus est, vt in historia sexagesima sexta declarabimus. Postremò nec sexagesimus septimus (vt sequēte patebit descriptione) Miluus esse potest. Quā ob rem hunc Miluū esse, asserendū est. Hic itaq; sexagesimus octauus piscis, quē Romæ (vt diximus) *Rondine*, ac Hispani *Volador* appellāt; à Græcis ἱέραξ, & ab Oppiano ἴρηξ; à Latinis verò Miluus dicitur. Nec si auis græcorum ἱέραξ Accipiter, ἰκτῖνος verò Miluus à latinis vertitur, dubitandum est, quin piscis Miluus, ἱέραξ piscis sit. Nam [b] Plinio *ea Miluo* tribuente, *quæ* [c] *Hieraci* ex Oppiano debentur, ἱέρακα Miluum esse manifestissimum sit. Arbitrorque illum latinorum, qui primus hunc piscem Miluum appellauit, græco eius nomine ignorato, à volatu (vnde etiam eum græci ἱέρακα vocarunt) Miluum vocasse. Appellatur præterea ab eodem Plinio (vt clariùs in piscis descriptione docebimus) etiam [d] *Lucerna*; necnon aliquando (vt infra dicemus) [e] *Miluago*; à Petro verò Gyllio in Aeliani versione græci nominis rationem sequuto [f] *Accipiter*.

A B C (marginal section letters)

Massarij error.

[a] Lib. 9. cap. 26.
[b] Lib 9. cap. 27.
[c] Lib. 1. fol. 113. 53.
[d] Lib. 9. cap. 27. lib. 32. cap. xi.
[e] Lib. 32. cap. 2.
[f] Lib. 12. cap. 59.

DESCRIPTIO.

D

Miluus rostro est breui & recuruo, ore paruo & edentulo, in inferiore rostri parte sito; labijs crassis; oculis rotundis, magnis, et splendentibus; capite osseo, non læui sed cælato, quadrangula ferè figura, posteriore parte duobus aculeis magnis & robustissimis ad caudam spectantibus armato. Branchias vtrinque quaternas osseo operculo in longum robustum & acutissimum aculeum desinēte, contectas habet; propè quas binæ sunt pinnæ, vtrinque scilicet vna, Hirundinis instar lōgissimæ & latissimæ;

è quarum regione aliæ duæ paruæ ventri hærent. In dorſo aliæ etiam duæ anterior & minor vna, poſterior & maior altera, eriguntur; vnaque alia imo ventri à podice ſubeſt. Cauda vnica atque lata pinna terminatur. Corpus oblongum eſt & rotundum. Squamis oſſeis & triangularibus, interſe ſerpentium more commiſſis tegitur; quæ cum non æquè omnes aſperæ & triangulares ſint, læuium ſquamarum ordinibus (non ſecus quàm plerique ſerpentium) lineis quibuſdam Miluus pingitur, aſperarũ ſtriatus, aſperrimarum verò anguloſus ac ferè quadrangulus efficitur. Ventre eſt E ſubalbido, capite & lateribus ſubrubris, dorſo ex rubro nigricante. Quod Ouidius etiam teſtatur dicens. [g] *Et nigro torgore Miluus.* Maculis præterea ex cæruleo virentibus dorſum, & grandiores pinnæ notantur. Lingua palatum & reliquæ internæ oris partes rubicundæ ſplendenteſque ſunt; quibus ſerena nocte emicat. Quod Plinius etiam his notauit verbis; [h] *Item Miluus ſubit in ſumma maria, Piſcis ex argumento appellatur Lucerna, lingua que* (vel vt nos ex vetuſto manuſcripto codice emẽdauimus, Lingua, qua) *ignea per os exerta tranquillis noctibus relucet.* Vbi aduertendum eſt in impreſſis plinianis codicibus mendoſè legi in fine vigeſimi ſexti capitis, *Item Miluus*, ac ſi Miluus alius piſcis eſſet ab eo, qui ex argumento appellatur Lucerna; cum id principium eſſe debeat capitis vigeſimi ſeptimi; vti tum ex vetuſtiſſimis manuſcriptis exemplaribus, tum ex Oppiano & Aeliano cognoſci poteſt; quippe qui (vt infra etiam declarabimus) per ſumma maria Miluum deferri teſtantur. F Qui quidem Miluus Plinij teſtimonio ex argumento Lucerna etiam appellatur. Vnde & ipſe Plinius cum in ſuo piſcium catalogo, [i] *Lucernam* connumeraſſet, Milui non meminit. Ventriculum habet mediocrem, multis munitum appendicibus; hepar pallidum, cui fellis veſica commiſſa eſt; lienem oblongum & ſubrubrũ; vterum bifidum, rubentibus ouis refertum. Seſquipedalem menſuram, vel maximè auctum, nunquã ſuperaſſe vidimus. Athenæo authore, [k] *ut Cuculo durior, ſic ei rebus alijs ſimilis eſt*; quo etiam argumento, vti hunc piſcem noſtrum ſexageſimum octauum Miluum eſſe comprobatur; cum ſexageſimo nono piſce noſtro, qui (vt ſequente hiſtoria declarabitur) Cuculus eſt, verè durior, eique rebus alijs ſimilis ſit; ſic ſexageſimum ſeptimum nullo modo Miluum cenſeri poſſe, manifeſtiſſimum G fit; cum neque Cuculo durior, neque ei rebus alijs ſimilis ſit.

Plinij locus castigatur.

Plinij locus alter corrigitur.

[g] In frag fol. 36. 17.

[h] Lib. 9. cap. 27.

[i] Lib. 32. cap. xi.

[k] Lib. 8. fol. 177 32.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Miluus, nullibi enim (quòd ſciamus) flumina ſubit. Non litora ſed altum pelagum incolit. Vnde iurè ab Ouidio, inter piſces, qui pelago gaudent, recenſetur his verſibus.

[l] Deſcripſit ſedes varias natura profundi.
Nec cunctos vnà uoluit conſiſtere piſces.
H Nam gaudent pelago, quales Scõbrique Boueſq;
Hippuri celeres, & nigro tergore Milui,
Et pretioſus Helops noſtris incognitus vndis,
Ac durus Xiphias, ictu non mitior enſis,
Et pauidi magno fugientes agmine Thynni.
Parua Echeneis adeſt, mirũ, mora puppibus ingẽs,
Tuque comes ratium, tractique per æquora ſulci

[l] In frag fol. 36. 1.

Qui ſemper ſpumas ſequeris Pompile nitentes.
Cercyroſq́ue ferox ſcopulorum fine moratus,
Cantharus ingratus ſucco, tum concolor illi
Orphas, cæruleaq́ue rubens Erythinus in vnda,
Inſignis Sarguſq́ue notis, inſignis & alis,
Et ſuper Aurata Sparulus ceruice refulgens,
Et rutilus Pagur, & fului Synodontes, & ex ſe
Concipiens Channe gemino fraudata parente.
Tum viridis ſquamis paruo ſaxatilis ore, A
Et rarus Faber, & pictæ Mormyres, & auri
Chryſophrys imitata decus, tũ corporis Vmbra
Liuentis, rapidiq́ue Lupi, Percæq́ue, Tragiq́ue.
Quin laude inſignis caudæ Melanurus, & ardens
Auratis Muræna notis, Merulæq́ue virentes,
Immitiſq́ue ſuæ Conger per vulnera gentis,
Et capitis duro nociturus Scorpius ictu,
Ac nunquam æſtiuo conſpectus ſydere Glaucus. B

Vti autem haud locis omnibus reperitur Miluus, ita ferè nuſquam frequens capi ſolet. Romano foro piſcatorio, quod toto anno diebus ferè ſingulis maximè venalibus piſcibus abundare ſolet, vix deni ſingulis annis conſpiciuntur.

NATVRA, ET MORES.

Et ſi edentulus piſcis ſit Miluus, carniuorus tamen eſt. Non ſolitarius ſed gregalis; nec obſtat enim, quòd non plures vnà, ſed ſinguli ferè ſemper capiantur; nam vti propterea quòd pelagij ſunt, ad litora (circa quæ maximè piſcari ſolent piſcatores) C non niſi rarò ac ſinguli adnatant; ſic pleriſque locis per altum mare magno agmine
[m] Lib. 12. cap. 59. volitare videntur. Cur volitent autem, & quando, declarat Aelianus inquies [m] *Accipitres marini Hirundo pelagia cum quippiam metuunt, ex mari exilire dicuntur; ac Hirundines quidem pinnarum longiſſimo & ſublimi tractu gregatim more auium efferri; Accipitres verò paulò ſupra ſummam aquam maris, ut adiudicandum ſit difficile, natent ne an volitent.* Quod etiam hiſce verſibus tranſcripſit Oppianus.

[n] Lib. 1. fol. 113. 51.
[n] Loligo Miluuſq́ue rapax & mitis Hirundo,
Cum timeant magnum venientem è marmore piſcem
Ex mare proſiliunt ſcindentes aera branchis.
Non volucrum ſpecies, non eſt Loligo natantum,
Turmatim fertur ponto, geſtitq́ue volare. D
Inferiùs multò ſe tollit mitis Hirundo.
At radunt ſummam Milui lati æquoris vndam,
Hos nanti ſimiles dices, ſimileſq́ue volanti.

[o] Lib. 9. cap. 27. Idemq́ue ante ipſos teſtari videtur & Plinius, cum (vti diximus) ſcribat, [o] *Item Miluus ſubit in ſumma maria.*
[p] Lib. 32. cap. 2 Eodem præterea teſte, [p] *Miluago quoties cernatur extra aquam volitans, tempeſtates mutari Trebius Niger author eſt.* Quo quidem loco Miluago, cuius ipſe ſolus (quod ſciam) meminit, Miluus dubio procul ab ipſo vocatur. Solent autem volare Milui ad lapi-
[q] Lib. 9. cap. 27. dis iactum. Poſtremò cum idem Plinius (vt ſupra etiam citauimus) ſcripſerit, [q] *Su-*

bit insumma maria piscis ex argumento appellatus Lucerna *, lingua qua ignea per os exerta tranquillis noctibus relucet* ; vti Miluum lingua ignea (quam vt diximus, rubicundam & splendentem habet) serenis noctibus emicare, & propterea Lucernam vocari verè asserit; sic haud propriè illam per os exeri, exertamúe esse dicit; quando Milui lingua non secus quàm & reliquorum ferè omnium piscium adiacẽtibus oris partibus firmiter adèo affixa sit, atq; hæreat, vt exeri nullo prorsus modo possit. Vnde lingua non exerta, sed ore tantùm aperto tranquillis noctibus relucere, credendus est Miluus.

Plinius notatur.

E

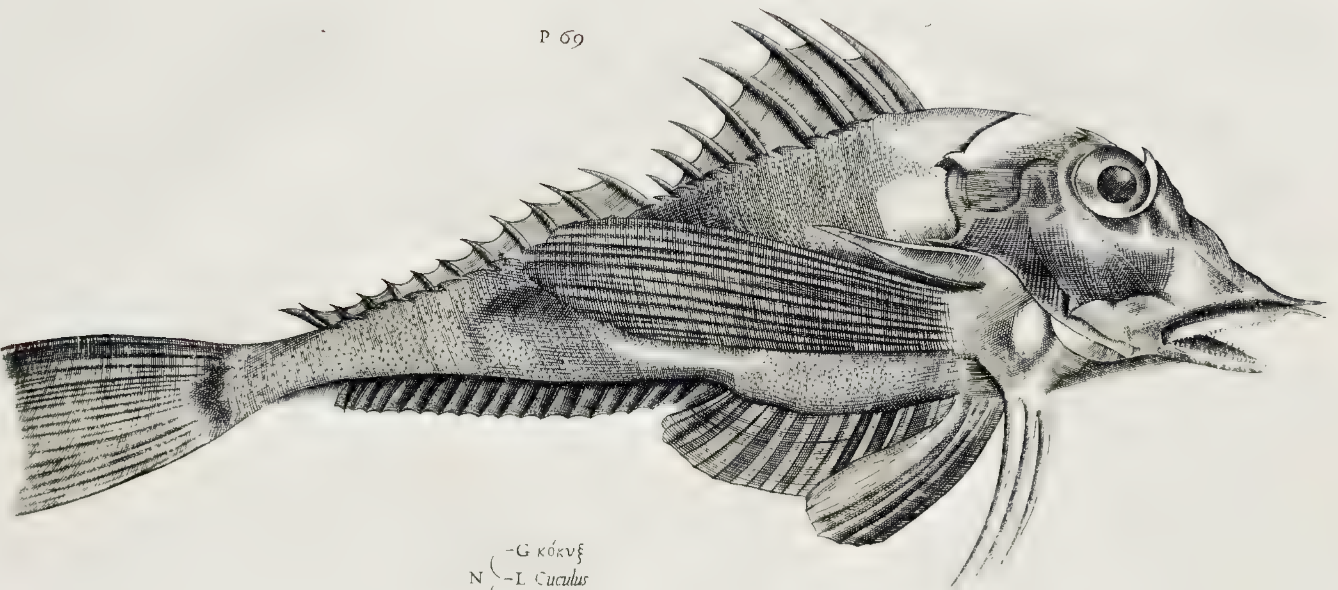
VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Miluus quemadmodum ob suam raram formam gratus est oculis; ita ob suam in iucunditatẽ ingratus palato existimatur. Vnde à plerisque ceu rarus piscis spectatoribus seruandus, exiccari tomentoque repleri potius quàm edi solet. Carnem paucam habet, eamque valde duram. Quamobrem iurè (vt supra etiã citauimus) apud Athenæum à Diphilo, [r] *Durioris carnis Miluus quàm Cuculus esse* censetur. Et propterea si edatur, ægrè concoquitur; concoctus verò haud parùm nutrit. Si comedendus autem sit, elixari debet.

F

[r] Lib. 8. fol. 177. 32.

P 69

N —G κόκυξ
—L Cuculus
—V. Capone

HISTORIA SEXAGESIMA QVARTA DE CVCVLO

NOMEN.

SEXAGESIMVS nonus piſcis noſter, Romæ *peſce Capone*, à
Neapolitanis & Siculis *Cocco*, à Liguribus *Organo*, à Venetis *Lucerna*,
à Maſſilienſibus *Galline*, & à Gallis *Rouget* vocatus; à Græcis *κόκκυξ*,
a Hiſt.lib.4. cap.9. — à Latinis verò Cuculus dicitur; [a] *Propterea quòd* (authore Ariſtote A
b Fol. 160. — le) *Cuculi auis more obſtrepat*. Maſſarius tamen, [b] *hunc non Cuculum, ſed Mil*
c Paragm. fol 36. 17. — *uum facere* videtur, ſed falſò. Nam cum [c] *nigro tergore ſit Miluus*, vt te- Maſſarij error.
ſtatur Ouidius; hic cui tergus rubet, Miluus non erit. Præte-
rea cum veterum teſtimonio ſuper aquam Miluus volitet; hic quippe qui magnas
adeo alas non habet (& ſi grandiores ſint) vt eis volarē poſſit; quique capite ita per-
magno eſt, vt ad volandum idoneus prorſus non videatur, Miluus eſſe non poterit.
Nec obſtat quòd à Venetis *Lucerna* vocetur, vti Miluum à Plinio *Lucernam* vocari, in ſu-
periore diximus hiſtoria; quando vulgares nomenclaturæ fortuitu potius quàm rati-
one vlla ſæpe imponi ſoleant. Quamobrem vti præcedente hiſtoria ſexageſimum
octauum piſcem, Miluum eſſe ſtatuimus; ſic hunc, Cuculum eſſe dicamus. Quòd B
non ſolùm Siculorũ ac Neapolitanorum nomenclatura indicat (ab eis enim Cocco,
quaſi Coccyx dicitur) ſed illa etiam omnia, quæ Cuculo à veteribus tribuuntur, de-
monſtrant; vt quæ huic piſci noſtro probè (quemadmodum procedente hiſtoria de-
clarabitur) reſpondeant.

DESCRIPTIO.

d Lib. 7. fol.162. 8. — Authore Speuſippo apud Athenæum; [d] *Cuculus Hirundo & Mullus ſimiles ſunt*; & vt apud eun
e Lib. 7. fol.162. 9. — dem teſtatur Typhon, [e] *nonnulli arbitrati ſunt Trigolam Cuculum eſſe, propter ſimilitudinem*. Verùm ſiue
in ſaporis bonitate, ſiue in carnis duritie & teneritudine, ſiue in corporis forma hanc C
eſſe velimus ſimilitudinem, eam modiculam eſſe, fateamur oportet; vt ex Mulli & Cu Speuſippus notatur.
culi comparatione intelligi poteſt; nam vt hic illo durior & inſuauior eſt; ſic ab illo
f Lib. 8. fol 177. 32. — (modica coloris dempta ſimilitudine) corporis forma plurimùm diſtat. [f] *Eſt tamen*
(vt author eſt apud Athenæum Diphilus) *Cuculus rebus plerisque ſimilis Miluo*. Habet
enim caput magnum, oſſeum, cælatum totum, & anguloſum, aculeiſque non
nullis munitum. Nam præter id quòd roſtrum in duas latiuſculas eminentias ſemicir
culum conſtituentes terminatur; ſuper vtrunque oculum ſupercilij loco breuis ſed
acutiſſimus ac duriſſimus aculeus extat; poſteriorque ac ſuperior capitis pars duobus
alijs conſimilibus aculeis horret; ac vtrunque branchiarum operculum alio ſed D
longiori aculeo (Draconis marini inſtar) armatur; ſtatimque à branchijs vnus alius
horum omnium lõgiſſimus vtrinque prominet. Oculi magni ſunt. Os etiam ſatis la-
tum ac edentulum; maxillæ verò extrema ſui parte aſperiores dentium vice extant.
In vtroque latere à branchijs ſub maiore illo aculeo pinna ſubrubra, maior quã in
piſcibus alijs, minor verò quàm in Hirundine & Miluo, enaſcitur; ex cuius regione
in ventre vtrinque altera minor, & minus rubra exoritur. Inter has autem vtrinque
etiam terni cartilaginei cirri pendent. A capite per dorſum vſque ferè ad caudam
duo acutiſſimorum aculeorum ad caudam ipſam ſpectantium ordines deducuntur.
In quorum medio duæ pinnæ conſpiciuntur, vna capiti proxima breuior, ſed latior

nouemque fortissimis aculeis horrida; altera lōgior, sed strictior, ac nullis armata aculeis. Ventre est plano, Milui instar. Excrementorum orificium in medio ventre est, à quo alia exorta pinna ferè vsque ad caudam extenditur. Squamulis tegitur tenuissimis, ita vt squamis carere videatur. Capite, dorso, lateribus, ac pinnis rubet. Vnde iurè [g] *Rubrum Cuculum vocant Numenius*, apud Athenæum. Ventre est candido, aliquibus verò capitis partibus argentum æmulatur; quapropter apud eūdem Athenæum non ab re [h] *Splēdidus Cuculus vocari uidetur ab Epicharmo*. Corpus totū rotundū est, carnosum, ac densum. Branchias vtrinque quaternas habet & duplices; ventriculum satis carnosum, cum multis appendicibus; intestina admodum lata, satis oblonga, inter se conuoluta, & E multa pinguedine obducta; hepar subalbidum; splenem rubrum & paruum. Eorum quos vidimus, maximus tres libras non superauit.

g Lib. 7. fol. 154. 49.

h Lib. 7. fol. 154. 45

LOCVS.

Cuculus maris peculiaris est piscis, nunq̄ enim ad flumina adnatat; & inter pisces litorales recensetur ab Oppiano his versibus.

[i] Hippi, Coccyges celeres, flauique Erythini,
Et Cithare, Triglęque simul, tenues Melanuri,
Trachuronque greges, Buglossęque, & Platanuri;
F Tęniaque imbellis, pictus quoque Mormylus, atque
Scombri, & Cyprini, stabulantur littora iuxta.

i Lib. 1. fol. 108. 23.

Aristoteles verò, [k] *Piscibus ambigētibus, qui scilicet partim pelagus, & partim litora incolūt, eum adnumerat.*

k Hist. lib. 8. cap. 13.

NATVRA, ET MORES.

Non solùm alga ac reliquis maris purgamentis, sed crustatis etiam atque testatis minoribus vescitur Cuculus; vnde dissectus his omnibus repletum ventriculum ostēdere solet. Oppiani (loco supracitato) testimonio celeris est; cuius celeritatis caussam, pinnarum magnitudinem esse arbitramur; quibus (etsi volare, vt supra diximus, nequeat) celeriter moueri credendus est. G Vt autem Aristoteles prodidit, [l] pisces vocis quidem expertes sunt, quippe qui neque pulmonem neque arteriam aut guttur obtineant; sed sonos quosdam stridoresque mouent, qui vocales esse existimantur, vt Lyra, vt Chromis; his enim quasi grunnitus qudam emittitur; Aper etiam piscis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus est, & Erica, & Cuculus; alter enim quodammodo stridet, alter perinde vt Cuculus auis obstrepit, vnde nomē accepit. Quę omnia creditā illā vocē emittunt, aut attritu branchiarum, quas horridiusculas continent, aut suis interioribus, quę circa ventrem habēt, spiritus enim inclusus in his est, quē dum atterūt, atque agitāt, sonos illos elidūt.

l Hist. lib. 4. cap. 9.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT,

H

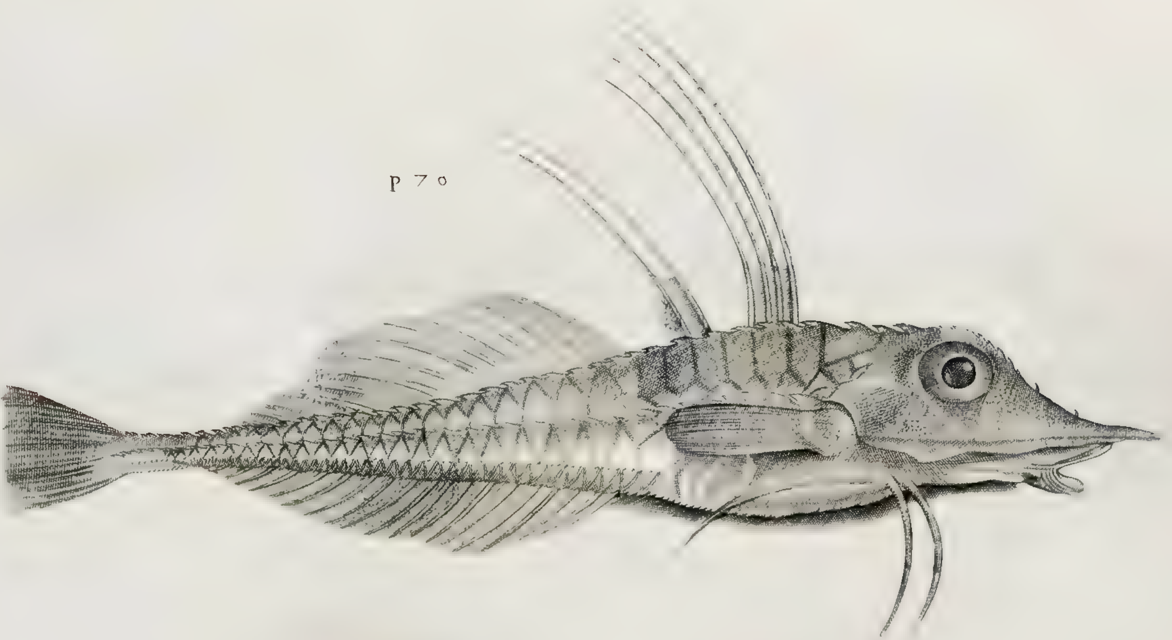
Haud insuauis piscis est Cuculus, non tamen cum suauissimis conferēdus; carnem habet plurimam, eamque albam & duram. Vnde & Galenus Philotimum sequutus ait [m] *Dracones & Cuculi omnibus iis, qui ipsis vescuntur, duram habere carnem manifestè apparent*. Miluo tamē minus durus est, vt testatum reliquit apud Athenæum Diphilus scribens, [n] *Miluus autem durior est cuculo*. Et licet duriusculæ carnis sit, cum eam tamen friabilem habeat; haud temerè salubris piscis censetur à plerisque. Apud eundem [o] *Epicharmus dissectos Cuculos assari, atque condiri iubet. Dorion verò eos priùs per dorsum diuisos, assandos, atque* (ni mendū sit) χλόη, id est, *virenti herbæ, caseo, malo punico, laserpitio, sale, & oleo condiendos esse asserit*. Hodie frixos etiam, ac arancij mali succo cōspersos edimus. Sunt præterea qui neque in aqua elixos aspernētur.

m Clas. 2. fol. 30. B.

n Lib. 8. fol. 177. 32.

o Lib. 7. fol. 154. 45.

P 70

N { G λύρα
L Lyra
V Capone

HISTORIA SEXAGESIMA QVINTA DE LYRA

NOMEN.

EPTVAGESIMVM nostrum piscem, quem Romæ communi nomine (non secus quàm præcedentem) *pesce Capone*, & propria nomenclatura *pesce forca*, vocant, Ligures verò & Massilienses *Malarmat* appellant, Græcè ab Aristotele λύραν, latinè à Theodoro *Lyram* vocari arbitramur. Nam sicuti [a] Inter pisces; qui aut attritu branchiarum (quas horridiusculas habent) aut suis interioribus (quç circa ventrem continent) sonos quosdā stridoresque mouent; & propterea vocales esse existimantur; Lyra ab Aristotele (vt infrà latiùs dicemus) *connumeratur*; sic hic noster osseis operculis contectas habet branchias; quibus dimotis, non minus quàm Cuculus stridulus est. Ad hoc accedit, quòd cum Lyra piscis, vel quia Lyræ instar sonum reddat, vel quia Lyræ similitudinem repræsentet, dici videatur; Iste noster vtraque ratione Lyra censeri potest. Osseis enim branchiarum operculis sonorus est (vt diximus) ac suis cornibus, ita ad antiquæ Liræ accedit similitudinem. vt eam non inepte repræsentet. Aduertendumque est, κίθαρον (*cuius* [b] Aristoteles [c] Oppianus, [d] Galenus, [e] Strabo, [f] Athenæus, [g] Aelianus [h] Pliniusque *mentionem fecerunt*) diuersum piscem esse à Lyra; vti rursus, & explicatiùs in Cithari historia, quam secundo libro nostro habebis, declarabimus. Nemo enim Citharū, sicuti Aristoteles Lyram, vocalem fecit; ipseque Aristoteles synonymis nominibus vti insolens, vtriusque meminit. Et Galenus Citharum Rhombo similem statuit; cum hic noster, quem Lyram esse satis persuasum credimus; à Rhombo plurimùm distet. Vnde Lyræ piscis, hucusque non nisi Aristotelem, eumque semel tantùm meminisse reperimus. Et si nos non lateat, in dubium verti posse (vt sequēte dicemus descriptione) an Plinius etiam Lyræ mentionem fecerit.

a Hist. Lib. 4. cap. 9.
b Hist. lib. 2. cap. 17.
c Lib. 1. fol. 108. 24.
d Clas 2. fol. 29. H.
e Lib. 17.
f Lib. 7. fol. 152. 48.
g Lib. 11. cap. 39.
h Lib. 32. cap. 11.

A B

DESCRIPTIO.

C

Septuagesimus noster Piscis, quèm (vt diximus) Lyram esse credimus; caput habet osseum, angulosum aculeis & eminentijs plurimis asperum; cuius anterior pars in duo longa, lata, & retusa cornua degenerat. Vnde cum Plinius, de Testudinibus agens, inquiat [i] *Troglodytæ cornigeras habent, vt in lyra, annexis cornibus latis*; si de lyra pisce, cuius nusque aliâs meminit, intelligit; hoc idē asseuerat. Quòd si non de pisce, sed de musico instrumento, eius intelligenda sint verba; hunc saltem piscem nostrum (vt qui cornibus, non secus quàm lyra musicum instrumentum, munitus sit) non temerè à nobis Lyram credi comprobatur. Sub quorum cornuum exortu os est satis amplum, rotūdum, & edentulum. Inferiori maxillæ cirri quidam breues & cutacij hærent. Oculi magni sunt, superiore parte aculeis multis muniti. Branchias vtrinque D quaternas habet, quarum ossea opercula, non solùm media sui parte, longa & aspera ossea eminentia armantur; sed etiam posteriore (marini Draconis instar) aculeis muniuntur. Ad branchias, vtrinque pinnam vnam habet paruam & rubentem; è cuius regione, in ventre etiam vtrinque vna alia minor & minus rubra exoritur. Inter quas cartilaginei cirri non terni, vt in Cuculo; sed bini vtrinque pendent. In dorso non vnica, sed duæ eriguntur pinnæ; quarum prior, minor est & breuior, in longasque admodum & rubentes setas degenerans; posterior verò, maior & longior; à medio enim dorso ad caudam vsque deducitur; neutra vllo munita est aculeo; sub

i Lib. 9. cap. 30.

ventre, ab ano, alia vna eiuſdem ferè magnitudinis & figuræ cum poſteriore dorſi, ad caudam ducitur. Cauda verò in vnicam & paruam pinnam deſinit. Oſſearum atque grandium ſquamarum, (quæ media ſui parte acutiſſimo, recuruo, atque ad caudam ſpectante aculeo muniuntur) octonis ordinibus tegitur; vnde ſicuti aſper totus, ita etiam octangulus redditur; paucamque admodum carnem habet. Ventre eſt ſubalbido; pinnis, cauda, atque corpore ferè reliquo rubet. Ventriculum habet exiguum, cum non multis appendicibus; hepar grandiuſculum, & pallidum; ex quo fellis veſica pendet; ſplenem etiam paruum & ſubrubrum. Qui Romam deferuntur eiuſdem ſunt magnitudinis. Sicuti enim ſemper ad palmi accedunt menſuram; Sic
E eam excedunt ferè nunquam.

LOCVS.

Lyra peculiaris piſcis eſt maris; in dulci enim aqua nuſquam (quod ſciamus) reperitur. In mari verò frequens ſatis, vbique ferè habetur. Litora potius quàm pelagum incolit.

NATVRA, ET MORES.

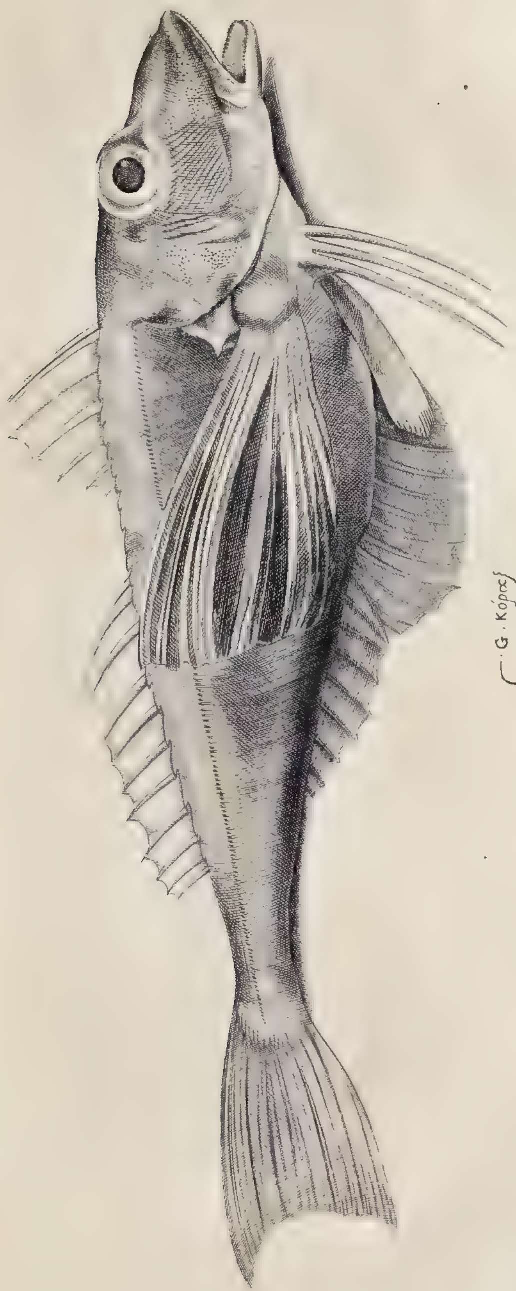
Lyra non carne ſed marinis ſordibus veſcitur. Gregalis eſt; & propterea ſæpe earum plures vnà captas cõſpicimus. vt verò prodidit Ariſtoteles, [k] *Piſces vocis quidem expertes ſunt*;
F quippe qui neque pulmonem, neque arteriam, aut guttur, obtineant. Sed ſonos quoſdã, ſtrideresque mouent; qui vocales eſſe exiſtimantur; vt Lyra, vt Chromis; his enim quaſi grunnitus quidam emittitur. Aper etiam piſcis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus eſt; & Erica & Cuculus; alter enim quodam modo ſtridet; alter per inde vt Cuculus auis ſtrepit; vnde nomen accipit. Quę omnia creditam illam vocem emittunt, aut attritu branchiarum, quas horridiuſculas continent; aut ſuis interioribus, quę circa ventrem habent; ſpiritus enim *incluſus in his eſt; quem dum atterunt atque agitant, ſonos illos elidunt.* Quibus quidem verbis, non ſolùm creditis vocalibus piſcibus Lyram adnumerat; ſed quo etiam modo ſonum grunnitùmue illum, quem vocem exiſtimant non nulli, efficiat, edocet. Quæ omnia huic ſeptuageſimo piſci noſtro exactè (vt dictum eſt) reſpondent. Verùm mirari conuenit, cur nemo alius veterum Lyræ meminerit; & maximè cum Plinius hunc Ariſtote-
G lis locum legerit, atque ferè tranſcripſerit his verbis, [l] *Sed & cæteri piſces quanuis pulmone &* arteria careant; non intotum ſine vllo ſono ſunt; ſtridorem eum dentibus fieri cauillantur. *Et is qui caper vocatur, in Acheloo amne grunnitum habet; & alij de quibus diximus.*

[k] Hi. 4. lib. cap. 9

[l] Lib. 11 cap. [illegible]

QVALEM CARNEM HABEAT ET VT CONDIATVR.

Carnem habet duriuſculam, Milui inſtar; eamque paucã adeo, vt haud multùm incibis expeti ſoleat. Totus enim ferè oſſeus ſquameúſue exiſtit. Vnde facillimè & breui tempore exiccatur; exiccatuſque in domibus à nonnullis ſuſpenditur; vt ex eo, ex qua mundi parte ventus ſpiret, non minus quàm ex Orbe piſce intelligant. Vt enim Orbis (quemadmodum
H in hiſtoria ſeptuageſima ſecunda notauimus) ſuſpenſus os ſuum ſemper ad eam cœli regionem conuertere creditur, ex qua ventus flat; ſic hunc, ad eandẽ dirigere ſemper caudam ſolere, arbitrãtur. Cum autem in cibum paratur; frigi, atq; arancij mali ſucco condiri, debet.

P. 71.
N. G. Κόραξ
L. Coruus
V. Capone

HISTORIA SEXAGESIMA SEXTA DE CORVO.

NOMEN.

IC noſter ſeptuageſimus primus piſcis, quem romæ (non ſecus quàm alios duos præcedentes.) *Capone* appellant; grecè à Diphilo apud Athenæum (quem ſolum græcorum eius meminiſſe legimus) *κόραξ*; latinè verò à Plinio Celſo Iſidoroque
[a] Lib. 22. cap 6.
Hyſpalenſi (quos etiam ſolos latinorum corui piſcis mentionem feciſſe ſcimus) *Coruus* vocatur. Diciturque [a] *Coruus* eodem A
Iſidoro Hyſpalenſi authore, à cordis voce, quia grunnit pectore, ſuaque voce proditus capitur. Animaduertẽdum autem ne nominũ decipi
[b] Lib. 32. cap. xi.
amur ſimilitudine, Coracinum (de quo in trigeſima ſecunda hiſtoria pertractauimus) alium piſcem eſſe à Coruo; vti ex [b] Plinio, *utrumque in ſuo piſcium catalago* recenſente
[c] Lib. 8. fol. 177. 29. & 33.
& ex [c] *Diphilo* (apud Athenæum) *utriusque eodem loco mentionem faciente*, manifeſtiſſimè intelligitur. Apud eundẽ præterea Athenæum. [d] *κόρακος* etiã à Coracino, & à Coruo diuerſus
[d] Lib. 3. fol. 53. 21.
habetur; quippe qui teſtati generis eſt. Hunc autem noſtrum ſeptuageſimum primum piſcem, *κόρακα* ſiue Coruum eſſe; haud temerè conijcimus. Nam cum
[e] Lib. 8. fol. 177. 32.
[e] Diphilus eodẽ loco Miluum Cuculum ac Coruũ recẽſeat, eos ceu conſimiles interſe cõparans, hic noſter, vt qui Miluo ac Cuculo ſimilis ſit, iurè Coruus cenſeri poteſt. Ad hoc accedit, quòd cum Coruus (vti præcitato loco teſtatur Iſidorus) grũniat; cumque non B
niſi branchiarum attritu (vt infra explicabimus) grunnire eum arbitrandum ſit; Hic noſter quippe qui ſuis oſſeis branchiarum operculis, non minus quàm Cuculus ſtrepere poteſt; Coruus, hac etiam ratione, credi debet.

DESCRIPTIO.

Coruus piſcis Cuculo adeo ſimilis eſt, vt non ab re eius etiam genus exiſtimari poſſit. Et propterea minus mirari oportet, paucos adeo veterum *κόρακα* ſiue coruum inter piſces connumeraſſe. Vti enim hunc, hi pauci proprio nomine *κόρακα*, vel Coruum vocaſſe; ita reliqui omnes, eundem (quippe qui alterum Cuculi genus videatur) Cuculum appellaſſe, arbitrandi ſunt. C
Ore nãque, roſtro, capite oſſeo anguloſo & cælato, aculeorum, pinnarum, ac Cartilagineorum cirrorum, numero, & loco, totaque demum corporis figura, exactiſſimè Cuculum repræſentat. Rebus tamen non nullis ab eo differt. Binæ nanque roſtri eminentiæ, non adeo in eo prominent, vt in Cuculo; in quo manifeſtum magis & maiorem ſemicirculum efficiunt. Aculeique omnes non ſolùm capitis, & branchiarum, & prioris pinnæ dorſi, ſed illorum etiam duorum ordinum à capite per dorſum vſque ferè ad caudam excurrentium, longè minores quàm in Cuculo ſunt. Pinna præterea, quæ vtrinque lateribus hæret, non ſubrubra vt Cuculi, ſed interna parte cœrulea, externa verò ſubalbida conſpicitur; minorque extat. Poſtremò tergus nõ rubrum, Cuculi inſtar, ſed ex rubro nigricans eſt. D
Partibus reliquis tum externis (vt diximus) tum internis Cuculo ſimillimus eſt. A quo magnitudine etiam differt, nam hunc nunquam bilibrã vidimus, cum Cuculus trilibris etiam reperiatur.

LOCVS.

Marinus tantùm piſcis eſt Coruus; nuſquã enim ad dulcem aquam adnataſſe viſus eſt, & nõ ſolùm maris litora, ſed profundiora etiam pelagi loca aliquando frequentat.

NATVRA ET MORES.

Carne vescitur; nec solùm pisciculis, sed cancellis etiam, atq; Tellinis pascitur; vt manifestissimè ex ventriculi eius dissectione cognoscitur. Solitarius est, & non gregalis; quamobrem ferè semper, aut singuli, aut perquam pauci, vnà capi solent. Celerisque natatu est, non secus quàm Cuculus, cum magnas vt ille pinnas habeat. Estque, Cuculi etiam instar, ex illorum piscium numero, qui sonum stridoremque mouent; & propterea vocales creduntur. Quod Isidorus etiā testatur. Verùm cum is
E dicat (vt supra etiam citauimus) [f] *Coruus à cordis uoce dicitur, quia grunnit pectore suaque uoce proditus capitur*, nō de vera voce ipsum intellexisse; sed vocis nomine sonum quendam aut stridorem significasse, arbitrandum est. Cum Aristotelis testimonio [g] *pisces uocis expertes sint, quippe qui neque pulmonem, neque arteriam, vt guttur obtineant; sed sonos quosdā stridoresque mouent, qui uocales esse existimantur*. Illud præterea Isidori, *quia grunnit pectore*, ad Aristotelis etiam censuram exponi debet, quippe qui supracitatis subdit, [h] *Quæ omnia creditam illam uocem emittunt, aut attritu branchiarum quas horridiusculas continēt, aut suis interioribus, quę circa ventrem habent, spiritus enim inclusus in his est, quem dum atterunt atque agitant sonos illos elidunt.*

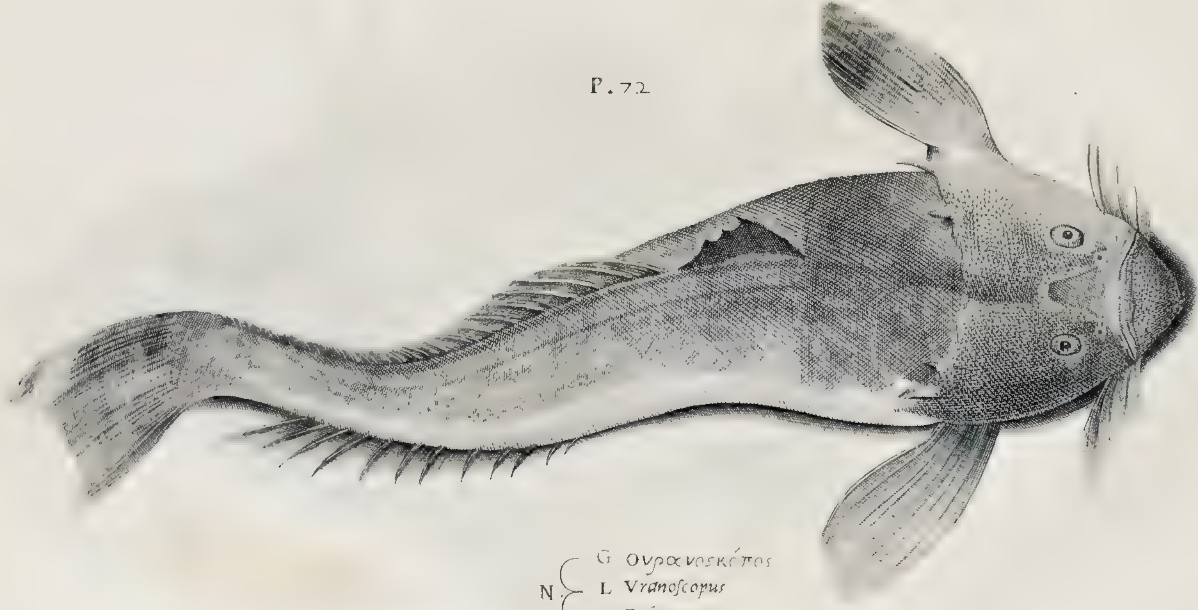
[f] Lib. 12. cap. 6.
[g] Hist. lib. 4. cap. 9.
[h] Hist. lib. 4. cap. 9.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

F Coruus vti corporis forma, ita etiam sapore, & carnis bonitate Cuculo congener esse videtur; vt enim ille, ita & hic, neque vilis piscis est, neque cum nobilioribus comparandus; est tamen hic saporis suauitate illo paulò inferior. Carnem verò æquè atque ille duriusculam habet; minus tamen durā quàm Miluus, vt nobis videtur; & si secus sentiat apud Athenæum Diphilus inquiens, [i] *& Coruus durioris carnis quàm Miluus*. Cornelius verò cellsus scribens, [k] *deinde qui, quanuis teneriores, tamen duri sunt, ut Aurata, Coruus, Scarus, Oculata*, vti certè haud ita durum facere videtur Coruum; sic an hunc nostrum piscem, vel alium, Coruum vocauerit facilè non est explicatu. Duriusculam nanque siue mediocrem carnem habere, vti huic nostro
G Coruo respondet, ita haud peculiaris adeo nota est, vt Coruum eius, nostrum esse, indicet; & vel maximè cum ipse Coruum inter pisces, huic nostro haud similes connumeret. Tum frixus, tum elixus comeditur Coruus, sed frixus, ac acido aliquo succo conspersus, sapidior esse creditur.

[i] Lib. 8. fol 177. 33
[k] Lib. 2 cap. 18.

P. 72

N. G Ουρανοσκόπος
L Vranoscopus
V Pesce prete

P. 7.
G. Σκορπιο
L. Scorpius.
V. Scrofano

HISTORIA SEXAGESIMA SEPTIMA DE VRANOSCOPO

NOMEN.

HIC noster septuagesimus secundus piscis, quem Romæ *Mesfre*, & *pesce prete*, Genuenses *Vn preue*, Veneti *Bec incano*, & Massilienses obscœna voce (quòd pessum repræsentet) *Tapecon*, & (quòd E ad scalpenda Mulierum pudenda Idoneus videatur) *Raspecon* appellant; Græcè à Galeno atque ab Athenæo ([a] *Ab oculo, quem in capite habet*, vt Plinins testatur) οὐρανοσκόπος, hoc est, *cæli speculator*; Ab aristotele verò à Dioscoride & ab Aeliano, καλλιώνυμος, id est, *pulchri nominis*, dicitur. Nec propterea quòd, ([b] *Dorione in libro de piscibus*, Hice[illegible] *de materia, authoribus*) *Anthias à quibusdam Callionymus uocetur*; atq; [c] *ab Epicharmo Ellops Callion*[illegible] tur; aut quia, [d] *uno loco Vranoscopi*, [e] *altero verò Callion*[illegible] Galenus meminerit; Callionymũ, alium ab Vranoscopo piscem esse suspicari debemus. Cum [f] *ipsemet Dorion, in eodem libro de piscibus, Anthiam, Ellopen, & Callionymum ab inuicem differre asserat*; Atque Callionymum Vranoscopum esse manifestissimè testetur non solùm Plinius, inquiens, [g] *Callionymus, idem* [illegible] *& Vranoscopos uocatur*. Et alibi, [h] *Callionymus siue Vranoscopus*; sed & apud Athenæum Diphilus F scribens [i] *Vranoscopus, qui & Callionymus appellatur*. Eodemque ibidem authore, *Vranoscopus non solùm Callionymus*, sed ἅγνος etiam, hoc est, *castus* nominatur. Appellatur præterea ab Oppiano eò quòd (vt ipse ait) interdiu dormiat noctu verò vigilet, ἡμερόκοιτος, id est, die dormiens ac nocte vigilans; & νυκτερίς, hoc est, Vespertilio; inquit enim, de Hemerocœta pertractans, [k] *luceseque profundo*

Conterit in somno solidas, prostratus arena,
Et solus noctu vigilat noctuque mouetur,
Hinc piscis nigre fertur cognomine noctis
Noctua.

Oppiani autem ἡμεροκοίτην (nam ipse solus eius inter pisces meminit) Galeni atque Athenæi Vranoscopum, Aristotelis verò Dioscoridis Aelianique Callionymum esse; ipsa Oppiani verba, infra à nobis citanda, quibus ἡμεροκοίτην describit, G manifestè adeo demonstrant, vt in dubio verti non possit. Plinius autem, cum latino nomine careat piscis iste, modò Vranoscopum, modò Callionymum; Galeni interpres οὐρανοσκόπου significationem exprimere conatus, cœli speculatorem; Tehodorus verò Gaza in Aristotelis versione pulchrum, vocant. Verùm cum Aristoteles καλλιώνυμον (vt diximus) & non καλλίχθυν, hũc piscẽ vocauerit (est enim καλλίχθυς, id est, *pulcher piscis, cuius* [l] Oppianus, ac [m] Athenæus *mentionem fecerunt*; alius à Callionymo) piscem pulchri nominis, & non pulchrum, conuertere oportebat.

Theodori lapsus.

DESCRIPTIO.

Vranoscopus caput magnum habet & osseum; vertice admodum latum, posteriH ore verò parte, duobus aculeis ad caudam spectantibus munitum; nulloque rostro instructum. Os eius, præter cœterorum piscium morem, supra caput situm est; quod inferiore maxilla sursum maximè attracta clauditur, eademque inclinante valde hiat; vti Oppianus quoque in suo Hemerocœta notasse videtur, cum inquit [n] *Rictus est inter medios oculos*. Dentes habet exiguos; linguam latam; oculos paruos, oblõgiusculos potiusquam rotundos, in summo capitis vertice collocatos, & rectà sursum cœlũ intuentes; quod non solùm Plinius loco supracitato testatus est, [o] *Vranoscopos*, inquiens *uocatur ab oculo quem in capite habet* (vbi mirari conuenit, cur ab oculo dixerit; cum geminos & non vnicum, in capite oculos habeat) sed Oppianus etiam, de Hemerocœta his verbis tractans.

Plinius notatur

[a] lib. 32. cap. 7
[b] [illegible]
[c] [illegible]
[d] [illegible]
[f] Athen. lib. 7. [illegible]
[k] Lib. 2. fol. 123. 4.
[m] lib. 7 fol. 142. 5. 8. 12.
[n] Lib. 2. fol. [illegible] 8.
[o] Lib. 32. cap. 7.

[p] Lib. 2. fol. 123. 47.

[p] Eſt pecus ignauum, capitis cui vertice ſummo
Sunt inuerſa ſupra radiantia lumina

[q] Chis. 1. fol. 125. A.

atque Galenus ſcribens, [q] *Vranoſcopus piſcis uel inuitus cœlum ſemper aſpicit*, comprobant. Pars oculos interiacens depreſſa eſt & concaua. Brãchiæ vtrinque quaternæ ſunt, quarum oſſea opercula poſteriore parte aculeo robuſtiſſimo ad caudam ſpectante horrent. Iuxta branchias pinnas duas, vtrinque ſcilicet vnam, craſſas & mucoſas habet; aliaſque duas ſed minores in ventre, inferiori maxillæ proximas; rurſuſque alias duas in dorſo, vnam capiti propiorem breuem nigram, atque veſpertilionis alæ æmulam; alteram poſteriorem longioremque, à priore ſcilicet ad caudam vſque deductã, atque cineraceam. Alia poſtremò ab ano per imum ventrem ad caudam defertur. Quæ quidem cauda in vnicam & latam pinnam degenerat. Corpore ferè rotũdò eſt Vranoſcopus; non ſquamis, ſed lubrica cute intecto. Venter ſubalbidus; dorſum verò ac partes reliquæ, ex cineraceo fuſcæ apparent. Ventriculum amplum craſſum & carnoſum habet; appendices plurimas; inteſtina terna reuolutione circunflexa; hepar pallidum, cui magna fellis, oleum æmulantis veſica annexa eſt. Quod non ſolùm teſtatum reliquit Ariſtoteles his verbis, [r] *Pulchro etiam in iecore fel ineſt proportione corporis maximè omnium copioſum*; ſed Plinius etiã, de Callionymi enim felle locutus, hæc ſubdit [s] *Nulli hoc piſcium copioſius, ut exiſtimauit Menander quoque in Comœdys*, atque Aelianus, ſcribens, [t] Callionymo Ariſtoteles ait in iecore fel ſitum eſſe, proportione corporis maximè omnium copioſum; iecur autem ad dextrum latus collocatum eſſe. Cui quidem rei teſtimonio eſt Menander in Meſenia, Facio inquit, te habere fel Callionymo copioſius; Anaxippus item in Epidicazomeno, Niſi moueas & ſic, vt Callionymi feruere efficias omne fel. A B

[r] Hiſt. lib. 2. cap. 15.
[s] Lib. 32. cap. 7.
[t] Lib. xi. cap. 34.

Lien exiguus rotundus atque rubens ventriculo hæret. Vulua bifida eſt & longa. Vranoſcopus haud multùm augetur; nunquam enim pedali magnitudine maiorem vidimus.

LOCVS.

[u] Hiſt. lib. 8. cap. 13.

Vranoſcopus marinus piſcis eſt; & ab Ariſtotele, [u] *Inter litorales connumeratus*. Verùm cum per rarò adeo, ac ſolus ferè ſemper capi ſoleat; pelagius potiuſquàm litoralis videtur. Litorales enim & crebriùs & ſimul plures; Pelagij verò & rariùs, & vnà paucίores capiuntur; vt qui ad litora circa quæ maximè piſcantur piſcatores, non niſi rarò & temere (& ob id ſoli potius quàm gregatim) adnatent. Quòd ſi Ariſtoteli ſubſcribendum ſit, rarioris eius capturæ eam reddemus cauſam; quòd die (vt infra dicemus) dormiat, & nocte (quo quidem tempore non piſcantur) vagetur. Quieſcentes enim piſces multò minus, vagãtes verò multò magis capi, certiſſimum eſt, & piſcantium omnium teſtimonio comprobatum, C

NATVRA, ET MORES.

Soliuagus piſcis eſt; & carne veſcitur; & vti piſcium omnium ignauiſſimus, ſic etiam voraciſſimus eſt. Interdiu dormit, noctu verò vigilans uagatur; quemadmodum Oppianus (Hemerocœtam eum appellans) non ſolùm hæc omnia, ſed deſcriptionem eius quoque, his verſibus tradit, D

[x] Lib. 2. fol. 123. 46.

[x] Stultitia excellit cunctis ferus Hemerocœta.
Eſt pecus ignauum capitis cui vertice ſummo
Sunt inuerſa ſupra radiantia lumina; rictus
Eſt inter medios oculos; luceſque profundo
Conterit in ſomno ſolidas, proſtratus arena;

Et ſolus noctu vigilat, noctuque mouetur.
Hinc piſcis nigrę fertur cognomine noctis
Noctua; ſed ventris ſortitur damna voracis.
Non modus eſt luxus, non eſt menſura ciborum;
Indomitam ſeruat rabiem ſub ventre rapaci;
Quam ſaturare poteſt nunquam, ſed creſcit edendo.
Donec cum rapido diſrumpat viſcera ventre,
E Inuerſus tento moriatur corpore in vndis;
Vel nimio paſtu vita ſpolietur onuſtus.
Eſt tantę ſignum crapulę, ventriſque rapacis,
Apprendat ſi quis piſcem, vel porrigat eſcas,
Eſt cibus ore tenus, paſtu ſumma ora replentur.
Non tamen eſt tantus ardor compreſſus edendi.
Aduertat mortale genus, cognoſcere uentris
Ediſcat finem; luxum, crapulamque ſequuntur
Innumeri morbi, domito ſunt ventre fugandę
Menſarum illecebrę, manibus, pedibuſque reuincta
Pellenda ingluuies, epulis menſura tenenda.
Plurima neu variis ponantur fercula menſis.
Et ventris mortale genus diſſoluit habenas,
Per luxum rapitur pręceps, ruit impete vaſto,
F Talia proſpiciens finem fugit Hemerocetę.

Oppiani autem Hemerocœtā ſiue Veſpertilionem, Vranoſcopum Callionymum ve eſſe; non ſolùm (vt ſupra diximus) ex hac eius deſcriptione dignoſcitur; vt pote quæ & Vranoſcopo exactiſſimè reſpondeat; ſed ex eò etiam quòd apud eundem Oppianum neque Vranoſcopus, neque Callionymus legatur.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT

Et ſi authore Aeliano, [y] *Sint qui Vranoſcopum dicant eſſe eſculentum, alij verò plerique negent.* Vti ta- [y] Lib. xi. cap. 34.
G men res ipſa indicat, vbique temporibus noſtris, in cibum admittitur. Sed cum duræ carnis ſit, inſuauis, virus ferè reſipiens; atque (apud Athenæum) [z] *teſte Diphilo, grauis* [z] Lib. 8. fol. 177.33.
cibus; non niſi à pauperibus & plebeis hominibus comeditur,

QVIBVS MEDEATVR.

In re medica vtile eſſe Callionymi fel, author eſt Dioſcorides, inquiens, [a] *Omne fel* [a] Lib. 2. cap. 70.
mordet, excalefacit plus minus, prout animalium differentię ſunt. Pręſtantiſſima in effectu exiſtimatur è Scorpione marino, è piſce, qui Callionymus dicitur; è marina teſtudine, ex Hyęna *perdice, Aquila, Gallina alba, Capra ſilueſtri*. Quæ ſic à Galeno, de fellibus agente tranſcribuntur [b] Clas. 5. fol. 78. C.
Taurorum his valentior bilis, inferior tamen bile Hięnarum, & hęc quoque inferior bile *Callionymi, & Scorpij marini, & marinæ teſtudinis.* Quibus autem particulariter affectibus medea
H tur, tum Plinius edocet inquiens [c] *Callionymi fel cicatrices ſanat & carnes oculorum ſuperuacuas conſumit*; [c] Lib. 32. cap. 7.
Et paulò poſt, *Auribus utiliſſimum Callionymi fel, cum roſaceo infuſum*. Tum Galenus, ſcribens,
[d] Animalium quorundam ſingulariter bilis à medicis extollitur, tanquam aciem exacuat oculorum, & ſuffuſionum initia digerat; veluti piſcis, quem vocant Callionymon. [d] Clas. 5. fol. 78. B.

HISTORIA SEXAGESIMA OCTAVA DE SCORPIONE MARINO

NOMEN.

SEPTVAGESIMVS tertius piſcis noſter, *Scorfano* Romæ, *Scorpena* Maſſiliæ, & *Scorpidi* à Græcis noſtri temporis appellatus; græcè Σκορπίος, latinè ab Ouidio *Scorpius*, à Plinio verò *Scorpio* etiam vocatur. Non tamen propterea quòd ſui corporis figura, ad terreſtris Scorpionis ſimilitudinem accedat;
Lib. 32. cap. xi. ſed quia vt teſtatur Plinius, [a] *lædit dum manu tollitur*; quod & in terreſtri experimur; & ſi eo differat, quòd terreſtris caudæ acu- A
leo, marinus verò (vt infra monſtrabimus) aculeato capite aut dorſo lædat. Verùm
Lib. 7. fol. 160. xi. cum apud Ariſtotelẽ, non Σκορπίος ſolùm ſed Σκορπὶς etiã legatur; & Athenæus ſcribat, [b] In quinto de animalibus Ariſtoteles Scorpios & Scorpidas in variis locis nominat, immanifeſtũ *autem eſt, an eoſdem intelligat*; nos Scorpidas Ariſtotelis (nam ipſe ſolus earum meminit) à Scorpionibus ſolo ſexu differre arbitramur; non ſolùm ex ipſa Græcorum nominum ratione; ſed ex Ariſtotelis etiam verbis id coniectantes. Nam vbi Ariſtoteles,
Hiſt. lib. 2. cap. 17. Hiſt. lib. 8. cap. 13 [c] De appendicibus ventriculi, [d] Ac de differentia à loco, in quo piſces degunt, deſumpta pertractat (quippe quæ tum maribus tũ fœminis Scorpionibus æquè communia ſunt)
Hiſt. lib. 5. cap. 10. Σκορπίου nomine vtitur. Vbi verò, [e] *de loco in quo pariunt, agit* (cum parere proprium fœ-
Hiſt. lib. 5. cap. 9. minis ſit) non Σκορπίους, ſed Σκορπίδας appellat; *Eas & Orcinas in alto fœtificare dicens*. Quòd B
ſi obiiciatur; Ariſtotelem paulò ſuperius, [f] *Scorpionem bis anno parere teſtantem*, Σκορπίου & non σκορπίδος vocabulo vſum eſſe; reſpondendum eſt; aut non ſemper, & locis omnibus eadem loquendi proprietate ſcriptores vti; aut corruptum eſſe locum; Nam cum σκορπίος τίκτει δὶς legatur nunc; σκορπὶς forſan legendum eſſet; facillimè enim σκορπὶς in σκορπίος corrumpi potuit. Nec obſtat, quòd Athenæus etiam (vt ex loco præcitato colligitur) ibi σκορπίος legerit; nam poſt tot annos Ariſtotelem ſequutus eſt Athenæus; vt eo quoque inter medio tempore σκορπίος pro σκορπὶς mendoſè ſcribi potuerit. Præterea cum σκόρπαινα etiam piſcibus annumeretur; qui piſcium ſit; & quo modo à Scorpione differat; in ſequente hiſtoria declarabimus. C

DESCRIPTIO.

g In frag. fol. 37. 9. Scorpio maximũ caput habet, oſſeum anguloſum, plurimiſque atq; robuſtiſſimis aculeis armatũ; vti his verbis teſtatur Ouidius, [g] *Et capitis duro nociturus Scorpius ictu*; atq; Plinius, Oppianus, & Athenæus; qui, & ſi Scorpionis caput aculeis munitũ eſſe non ex
h Lib. 32 cap. xi. primant, eum tamen aculeatum faciunt. Plinius enim ſupracitato loco inquit, [h] *Et*
i Lib. 2. fol. 227. 56. *Scorpio lædit, dũ manu tollitur*. Et Oppianus, [i] *Inter piſces, qui duris pugnãt ſtimulis, eum connumerat*, Athe- Athenæus notatur
k Lib. 7. fol. 160. 9. næus verò, [k] *Ariſtotelis teſtimonio* (& ſi in Ariſtotele non legatur) πληκτικόν, id eſt, *ferientem* eũ appellat. Os magnũ eſt, exiguis dentibus inſtructum. Oculi etiam magni & rotundi, & in ſuprema temporum ſede collocati; ſupercilij loco, acutiſſimo aculeo, Cuculi inſtar, præmuniuntur; cutaceaque appendice ornantur. Branchias, oſſeo atque D
aculeis quibuſdam munito operculo contectas, vtrinque quaternas habet; iuxtaque eas, binas latas admodum atque craſſas pinnas; è quarum regione aliæ duæ ſed minores in ventre ſunt. In dorſo præterea vna alia lata, atque longa pinna, toti ferè dorſo æqualis, anteriore parte vndecim aut duodecim aculeis horrida, poſteriore verò obtuſa, atque aculeis carens, erigitur. Imo ventri alia etiam vna latiuſcula, ſed breuis, ac tribus aculeis armata, à podice ſubeſt. Cauda in pinnam vnicam & latam degenerat. Corpore eſt rotũdo, anteriore parte craſſiſſimo, poſteriore verò multò tenuiori facto. Tenuibus adeo ſquamulis tegitur, vt niſi diligentiùs aduertas, ſquamarum expers videatur. Venter ſubalbidus eſt, corpus verò reliquũ rubet. Vnde apud Athe-

næum, [l] *à Numenio in libro de piſcibus* ἐρυθρός id eſt, *rubeus*; [m] *ab Hiceſio* πυῤῥός hoc eſt, *rufus*; & [n] *à Diphilo* κιῤῥός id eſt, *Gilnus dicitur*; à Plinioque [o] *rufus etiam Scorpius appellatur*. Sed cum præterea quibuſdam etiam nigris notis conſpergatur; nō ab re, [p] ποικίλον id eſt, *varium Epicharmus eum eſſe dixit*. Lapidem in capite gerit. Fauces quaternis vncinatis oſſibus armatæ ſunt. Ventriculum amplum habet, [q] *cum multis circa pilorum appendicibus*; inteſtina lata bina reuolutione inflexa; hepar album, cui fellis veſica commiſa eſt; ſplenem verò ſubrubeum. Trilibrem Scorpionem aliquando, maiorem verò nunquam vidimus.

[l] Lib. 7 fol. 141. 46 [illegible] 160. [illegible]
[m] Lib. 7. fol. 160.
[n] Lib. [illegible]
[o] Lib. 32. cap. 10.
[p] At[illegible] lib. 7. fol. 160. 9.
[q] Hiſt. Lib. 2. cap. [illegible]

QVOTVPLEX SIT SCORPIONVM GENVS.

E Ariſtoteles præter eam, quæ ſexus ratione cōſtituitur, differentiam nullam aliam in marinis Scorpionibus agnouit. Mares (vt diximus) Scorpiones, fœminas Scorpidas appellans. Apud verò Athenæū duo Scorpionū genera facit Hiceſius, inquiens; [r] *Scorpionum, hic quidem pelagius eſt, ille* τεναγώδης, id eſt paluſtris, ſiue lutulentus; Et pelagius rufus, alter verò nigricans eſt. Præſtat autem ſapore & nutrimento pelagius. Ex quibus verbis manifeſtiſſimè (mea quidem ſententia) patet, ab Hiceſio Scorpionē pelagium, hunc noſtrum appellari; paluſtrem verò, aliorum Scorpænam ab eo dici. Cum ea, quæ hîc ſuo paluſtri Scorpioni ijs tribuit, exactè Scorpænæ reſpondeant; vt ſequente hiſtoria Scorpænæ dicata, declarabimus. Eandem generum diuerſitatem in marinis Scorpionibus, Diphilus quoque apud eundem Athenæum, notaſſe videtur, his verbis, [s] Σκορπίοι δὲ οἱ πελάγιοι καὶ κιῤῥοὶ τροφιμώτεροι τῶν τεναγωδῶν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, τῶν μεγάλων, id eſt, *Scorpiones autem pelagij & Gilui magis alunt quàm lutulenti in litoribus degentes; qui magni ſunt*.

F

[r] Lib. 7. fol. 160.
[s] Lib. 8 [illegible]

LOCVS.

Scorpio marinus piſcis eſt, & litoralis; in ſaxoſis, & arenoſis litoribus victitans; vt teſtis eſt Oppianus, dicens.

> [t] Cautibus & bibula multi paſcuntur arena,
> Auratę fuluę ſplendoris nomine dictę,
> Et Symii, & Glauci, & dēſato dēte Dracones;
> Scorpius in pugna fortis,

G Et alibi [u] Horrendus curuo qui gaudet Scorpius antro.

Ouidio verò authore, [x] *Inter piſces qui pelago gaudent connumeratur*; cui & Hiceſius loco ſupra citato ſubſcribere videtur. Nec tamen pugnantia hos authores ſcripſiſſe ſuſpicandum eſt. Nam ſicuti Ariſtotelis teſtimonio, [y] *Piſcium nonnulli litorales ſunt, alij pelagij, & alij rurſus utrūque indifferenter locum habitare ſolent*; ſic ab eodem, *Inter piſces qui in utriſque indifferenter locis degere conſueuerunt, Scorpio recenſetur*. Hîc præterea aduertendum eſt, quòd & ſi Athenæus ſcribens, [z] *Et ſaxoſi uocati, Gobij, & Scorpiones, & paſſeres, & conſimiles*; Scorpium ſaxatilem facere videatur; eum tamen ex verè Saxatilium numero non eſſe; ſed latiori loquendi modo, ſaxatilem ab eo appellari, vti in hiſtoria octogeſima rurſus explicatiùs edocebimus.

[t] Lib. [illegible]
[u] [illegible]
[x] in frag. fol. 37. 9.
[y] [illegible]
[z] Lib. [illegible]

H PARIENDI TEMPVS, ET RATIO.

Vt proditum eſt ab Ariſtotele, [a] *Scorpio bis parit, uere & autumno*. Quod quidem tum [b] Plinius, tum [c] Athenæus ex eo tranſcripſerunt. Quamobrem mirari conuenit, cur ſolus Oppianus Scorpionem quater parere aſſeueret; inquiens,

> [d] At bis Lucinam Labrax toto inuocat anno
> Quatuor at partus horrendus Scorpius edit.
> Accipiunt Triglę terno cognomina partu.

Et maximè cum ipſum quoq; Oppianum, hæc ſua ex præcitato Ariſtotelis loco tranſcripſiſſe, certum ſit, vti luce clarius fiet, ſi quis vtraq; eorum loca ad inuicem diligenter conferat. Non circa litora aut fluuiorum oſtia, vti piſces quamplures; ſed eodem Ariſtotele authore, [e] *Orcinæ, Scorpiones, & multa alia genera, in alto fœtificant*.

O[illegible] no[illegible]

[a] Hiſt. Lib. 5 cap. 9.
[b] [illegible]
[c] Lib. 7 [illegible]
[d] Lib. 1. fol. 115. 36
[e] Hiſt. lib. 5. cap. 10

NATVRA.

[f] Lib. 7. fol. 120. 11. Non gregalis, *sed solitarius piscis est Scorpio*; vt [f] Athenæus etiam testatur. Et propterea fere semper vnà captos paucos uidemus. Sicuti enim gregales pisces vnà plures sæpissime capiuntur, sic solitarij, aut soli, aut unà pauci admodum capi solent. Et licet vt [g] Ibidem. idem tradit, [g] *alga uescatur*; tamen carniuorus etiam est; vti ex eò manifestissimè patet, quod in eius ventriculo sæpissime pisciculi reperiantur.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Scorpio vti cum sapidioribus piscibus conferendus non est; sic nec prorsus negligendus. Hyeme enim, in saxoso litore, aut in puro mari captus; haud ingratus esse solet. Et (vt supra citatis locis diximus) authore Hicesio, saporis suauitate, & nutrimento Scorpænam antecellit; teste verò Diphilo magis quàm ea nutrit. Dure tamen [h] Cl. 5. 2. fol. 30. carnis est, vt Galenus non solũ, [h] *Philotimo subscribens* asseuerat; sed alibi etiã innuit dicens; [i] Cl. 2. fol. 44. A. [i] Cũ igitur saxatiles desint, Asellos, Mullos, & alios eiusdem generis pelagios possumus exhi- [k] Cl. 2. fol. 30. E. *bere, & eos potissimũ, qui cum sinapi manducãtur, vt is qui nominatur Scorpius*; alio nanq; loco dixerat, [k] *Marinũ* canem, vt qui carnem habeat duram & excrementitiam, ac ingrati saporis sit & mucosus, cũ *sinapi & oxelæo, atque id genus acribus condimentis, mandunt*. Apud autem Athenæum, inquit Hice- [l] Lib. 7. fol. 160. 6. sius, [l] εἰσὶ δὲ οἱ σκορπίοι σμηκτικοὶ, εὐέκκριτοι, πολύχυλοι, πολύτροφοι, χονδρώδεις γάρ εἰσι. id est, *Sunt autem Scorpij abstersorij excretu faciles multi succi, & plurimùm nutrientes, cartilaginei enim sunt*. Quæ omnia vti clara, ita etiam vera sunt preterquam illud, χονδρώδεις γάρ εἰσι, hoc est, *cartilaginei enim sunt*. Nam neque aliquis alius, cartilagineum piscem, Scorpionem fecit, neque re vera ex cartilagineorum numero est; cum non cartilaginem, sed spinas habeat. Et propterea aut mendosum esse locum, suspicandum; aut ipsum impropriè locutum, Scorpium cartilagineũ, pro Scorpione duram carnem habente, dixisse credendum. Nam sicuti durior caro cartilaginẽ præ se ferre videtur, ita hæc nostra interpretatio reliquis verbis eius perbellè quadrat. Cum enim multi succi esse, ac plurimùm nutrire Scorpiones dixerit; huius causam reddens subdit, χονδρώδεις γάρ εἰσι. hoc est (vt nos exponendum censemus) *duræ enim sunt carnis*. Quod autẽ, quæ durioris sunt carnis atq; crassioris substantiæ; vti ægrè concoquuntur, ita concocta, plurimùm nutriant; manifestissimum est. Et propterea quòd duriusculus sit Scorpio, si in aqua & oleo, bene olentibus herbis, & aromatibus iniectis, elixetur; non solúm salubrior sed palato etiam gratiosior fiet.

ICTVS EIVS REMEDIA.

Cum Scorpio vt supra dictum est, tum caput, tum dorsum, aculeis plurimis armatum habeat; vtraq; parte eos, qui ipsum tangunt, lædere solet. Et licet non omnes, qui ictus eius meminerint, eum venenatum esse dixerint; Oppianus tamen cum loco supra citato, inter pisces eum recenseat, qui non solũ aculeis feriunt sed venenum etiam inferunt, inquiens.

[m] Lib. 2. fol. 127. 56.

> [m] Horrendus curuo qui gaudet Scorpius antro.
> Gobius in fulua nimium contentus arena,
> Et Canis, atque draco volucrisque per æquora Hirundo
> Hi duris pugnant stimulis, funduntque venenum

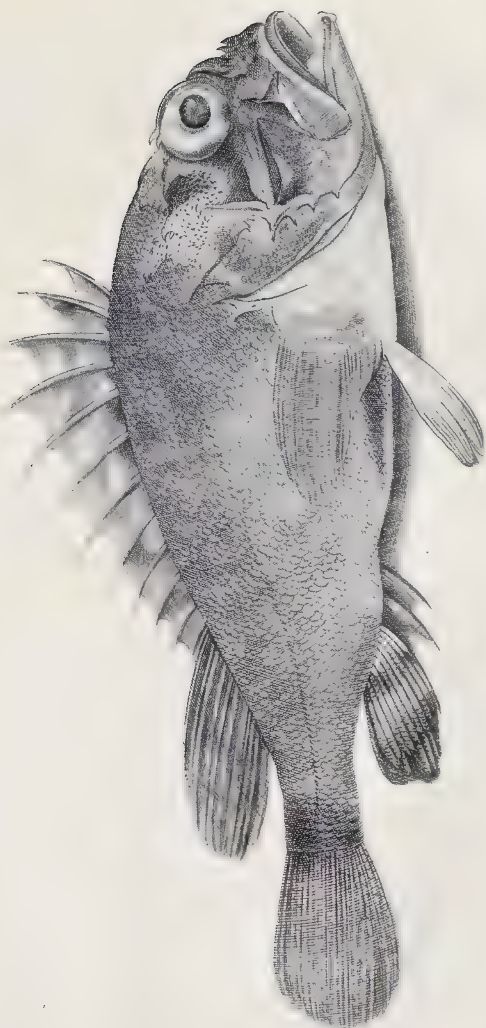
Venenatum ictum eius esse, testari videtur. Vnde non ab re Plinius, & Paulus Aegi- [n] Lib. 20. cap. 14. neta, aduersus marinos Scorpiones præsidia edocent; ille enim scribens, [n] *Menta sumitur & cõtra Scolopendras, & Scorpiones marinos, & ad serpẽtes*. Et alibi, [o] *Contra omnia ea auxiliatur ut diximus,*

[o] Lib. 32. cap. 5.

Mullus; Itẽ contra Pastinacã, & Scorpiones terrestes, marinosque, & Dracones, & Phalãgia
illitus, sumptusue in cibo; hic verò inquiens, [p] *Scorpij marini ictum sanat Mullus piscis dissectus impositusque*, [p] Lib. 5. cap. 23.
sulfur viuum cum aceto infricatum; baccę lauri tres concisę potęque.

EX MARINO SCORPIONE MEDICINAE.

Ad varios etiam medicinæ vsus vtilis est; & in primis, vt author est Dioscorides,
[q] Recentium piscium ius modò perse, modò vini comitatu aluum emollit. Optimum è Phyci [q] Lib. 2. cap. 32.
E dibus, Scorpionibus, Iulide, perca, & saxatilibus teneris nec virus resipientibus; coqui debet
simpliciter in aqua oleo addito & anetho. Quod sic ex eo transcripsit Plinius, [r] *Aluum emollit omnium* [r] Lib. 32. cap. 9.
piscium ius. Idem & vrinas ciet è vino maximè. Optimum è Scorpionibus & Iulide, & saxatili
bus, nec virus resipientibus; coqui debent cum anetho, apio, coriãdro, porro, additis oleo &
sale. Marcus cato etiã, [s] *In iure ad aluũ deijciendũ parato, Scorpionẽ tũ rebus alijs pierisque, tũ perse, elixandũ*; [s] Lib. de re rust. cap. 166.
tradidit. Præterea scripsit Plinius, [t] *Iecinoris doloribus Scorpio marinus in uino necatur, ut inde bibatur*. [t] Lib. 32. cap. 9.
Et paulò infra, [u] Scorpius marinus necatus in vino, vesicę vitia & calculos sanat; Lapis, qui [u] Lib. 32. cap. 9.
inuenitur in Scorpionis marini cauda pondere oboli potus. Sed cum in eius cauda lapis nullus reperia-
[illegible] tur; hoc quod vltimo loco dicitur, aut mendosum aut falsum esse suspicandum est. [x] [illegible] fol 174. A.
Ille verò, qui tertium librum de facilè parabilibus Galeno falsò ascriptum edidit, ait [y] [illegible]
[x] Ad exterendos calculos expertum, Scorpiones marinos exiguos tres integros comburito, & [z] [illegible] [a] [illegible] 78. C.
F *cinerem ex condito propinato*. Et vt idem testatur Plinius, [y] *Panes discutit Scorpio in uino decoctus, ita ut fo-*
ueantur ex illo. Postremò cum [z] Dioscoridis [a] & Galeni testimonio, *Omne fel mordeat, & exca* [b] Lib. 2. cap. 72.
lefaciat, inter ea omnia, id efficacius efficit marini Scorpionis fel. Quamobrẽ vt testatum reliquit [c] Lib. 32. cap. 7.
Dioscorides [b] *Eius fel oculorum suffusiones & albugines discutit, aciem oculorum, quæ hebetata*
sit excitat. Quod ab eo mutuatus videtur tum Plinius, inquiẽs, [c] *Et marini*
Scorpionis rufi cum oleo vetere, aut melle Attico incipientes suffusiones [d] [illegible] 18. B.
discutit, inungi ter oportet intermissis diebus Eadem ratio albugines
oculorum tollit, tum Galenus, dicens, [d] *Animalium quorundam singulariter*
bilis à medicis extollitur, tamquã aciem exacuat oculorum,
& suffusionum initia digerat; veluti Calionymi piscis, [e] [illegible] cap. 7.
Hyænæ, & Scorpij marini. Et vt Plinius etiam prodi [f] [illegible] 10.
G dit, [e] *Alopecias replet fel Scorpionis marini*. Et alibi [g] [illegible] cap. 10.
[f] *Cicatrices fel Scorpionis marini tollit*. Et pau-
lò infra, [g] *fel Scorpionis marini rufi ungui*
um scabritiam extenuat.

N. G Σκορπίς.
L Scorpena.
V Scrofanello

HISTORIA SEXAGESIMA NONA DE SCORPAENA

NOMEN.

HIC noster septuagesimus quartus piscis, quem Romæ *Scrofanello*, Massiliæ verò *Scorpeno & una Rasquessa* appellant; Scorpioni pisci (de quo in superiore egimus historia, & à quo nō nisi colore, & magnitudine differre videtur) persimilis adeo est; vt nonnulli solo sexu, aliqui verò ætate tantùm eos ab inuicem distinxerint. Verùm rem aliter se habere manifestissimè probatur; nam quòd ad priorem attinet opinionem; cū in plerisque eorum vtrorumque oua reperiantur; haud asserendum est, ipsorum hos tantùm mares, alteros verò solùm fœminas esse; Quòd autē ad alteram sententiam spectat, si sola ætate differentes essent; ita vt hi ijdem (de quibus hîc agimus) nunc minores & nigricātes sint, deinde verò (vt inquiunt) maiores & rubētes efficiantur; cum toto anno vtrique capiantur, necessum profectò esset eorum nonnullos aliquando capi, qui neque hos, neq; illos ad vnguem repræsentarent; sed magnitudine & colore inter vtrosque medij apparerent; quando rationi cō sonum non sit, tantam & magnitudinis & coloris mutationem illico fieri. Sed cum nullus vnquam eorum eiusmodi capi soleat, non sexu, non ætate, sed specie ab inuicem disiungi, fatendū est. Cum igitur hic noster septuagesimus quartus piscis, ab alio nostro septuagesimo tertio specie differat; non solùm nomine quoque veteres nonnulli hunc ab illo disiunxere; sed sicuti horum vtrorumque species admodum proximæ & simillimæ sunt, sic etiā & consimilia eorum vtrique imposuere nomina. Et cum ille (vt præcedente historia diximus) græcè σκορπίος latinè uerò *Scorpius* vel *Scorpio* dicatur; hic græcè ab Athenæo (cuius verba infra citabimus) σκόρπαινα, & à Plinio latinè *Scorpæna* vocatur. Quòd autem Scorpius & Scorpæna diuersorum pisciū nomina sint; & non vnius & eiusdem Synonyma; vt quispiam forsan, etymi similitudine deceptus, suspicari posset; Plinius & Athenæus manifestissimè declarant; ille enim [a] *In suo piscium catalogo utriusque ceu diuersorum piscium mentionē fecit*; hic verò scripsit [b] *Scorpænas & Scorpiones edimus sæpe, eosque & colore & succo differre nemo non cognoscit*. Quòd verò hic noster piscis Scorpæna sit, ex ijs proximè citatis Athenæi verbis clarissimè declaratur. Sicuti enim is à Scorpione Scorpænam succo & colore seperat; sic rebus cæteris eos simillimos esse manifestissimè innuit atque oculatos lectores admonet. Scorpænam enim à Scorpione diuersam mōstraturus, ad succi & coloris differentiam temerè confugisset; si potioribus atque euidentioribus notis & differentis destingui possent. Vnde sicuti Scorpænam Scorpioni simillimam soloque colore & succo ab eo differre, ita hunc piscem nostrum Scorpænam esse, fateamur oportet; quando hic, sicuti à Scorpione (vt infra mōstrabimus) & colore & succo differet; sic nullus alius piscis Scorpioni similior (vt res ipsa indicat) reperitur. Hic idem præterea piscis, quem σκόρπαιναν Athenæus (qui solus græcorum σκορπαίνης, quod sciam, meminit; nam falsò [c] Raphael Volaterranus, [d] Iouius, & [e] Mathiolus *Aristotelem quoque σκορπαίνης meminisse* asseuerant) & Scorpænam Plinius vocarunt; apud Athenæū ab [f] Hicesio, atque [g] Diphilo, σκορπίος τιναγώδης hoc est, *Scorpio palustris siue lutulentus appellatur*, vt infra monstrabimus, ea omnia, quæ suo palustri Scorpioni tribuunt ij, huic nostro probè respondere declarātes. Postremò aduertendum, quòd cum Diuus etiam Ambrosius [h] *Scorpænæ meminerit*, Scorpænæ nomine Scorpionem, aut indifferenter vtrumque, Scorpionem scilicet & Scorpenam significasse

A B C D

a Lib 32 cap. xi.
b Lib. 7. fol. 160.12
c Lib. 5.
d Lib de piscib. cap 23.
e In vulg. comm. in Diosc. lib. 2. cap. 12.
f Lib. 7. fol. 160.4.
g Lib. 8. fol. 17. 20.
h Hex. lib. 5. cap. 3.

R. volaterrani Iouij & Mathioli error.

videtur; cum nullibi Scorpionis mentionem fecerit; & credibile non sit, Scorpione
nobiliori pisce post habito, Scorpænæ solùm eum meminisse,

DESCRIPTIO.

Diligenter adeo in præcedente historia Scorpionem descripsimus, vt in præsenti-
arũ non longa opus sit Scorpænæ descriptione; quando hæc ab illo, quòd ad corpo-
ris descriptionem spectat, solo colore atque magnitudine (vt supra etiam dictum est)
differat. Quòd colore autem discrepent, Athenæus supracitato loco testatur, Et li-
E cet qualis vtriusque color sit, non explicet; ab Hicesio tamen apud eundem, his ver
bis declaratur, [i] *Scorpionum hic quidem pelagius est, ille verò* τεναγώδης, id est, *palustris vel lutulentus; &* [i] Lib. 7. fol. 160. 4.
pelagius rufus, alter verò nigricans est. Præstat autem sapore & nutrimento pelagius.
Quod quidem veritati consonat. Nam sicuti eius pelagius Scorpius (qui, is piscis est,
de quo in præcedente historia pertractauimus) verè rubet; sic eiusdem alter, siue pa-
lustris (qui hic noster est; quique ab alijs Scorpæna uocatur) cum ventre ex albo ru
beat, dorso verò atque corpore reliquo ex cineraceo nigricet, nigricans apparet.
Magnitudine etiam Scorpionem à Scorpæna differre, & si nemo Veterum (quòd
quidẽ sciam) testatũ reliquerit, ipsa tamẽ experiẽtia demõstrat. Cũ enim (vt superiore
diximus historia) trilibris aliquando reperiatur Scorpius, Scorpæna nunquam me-
diam libram excedit. Vnde cum apud Athenæum inquiat Diphilus [k] Σκορπίοι δ' οἱ [k] Lib. 8 fol 177. 20.
F πελάγιοι καὶ κιῤῥοὶ τροφιμώτεροι τῶν τεναγωδῶν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς, τῶν μεγάλων, id est, *Scorpio
nes autem pelagij & fului magis alunt quàm palustres* (siue lutulenti) *in litoribus degentes, qui magni sunt;*
sicuti Scorpæna, non secus quàm ab Hicesio, ab eo (vt supra etiam diximus) Σκορπίος
τεναγώδης appellatur; sic illud τῶν μεγάλων, hoc est, *qui magni sunt*; menda non carere suspi-
[illegible] camur; quando Scorpænæ si cum Scorpionibus conferantur, non magnæ sed paruæ
censendæ sint: Ore autem capite oculis aculeis pinnis cauda corporis figura atque
internis partibus omnibus, Scorpioni simillima est Scorpæna,

LOCVS.

Marinus piscis est Scorpæna, vti & Scorpius; sed non easdem maris sedes incolũt;
sicuti enim aut in pelago, aut in saxosis arenosisúe litoribus (vt præcedente historia
G declaratum est) degit Scorpius; sic Hicesij & Diphili præcitatis locis testimonio, aut
in marinis paludibus, aut in cœnosis maris litoribus victitat Scorpæna.

NATVRA ET MORES.

Gregalis piscis est Scorpæna; & propterea semper vnà plures capiuntur. Alga &
maritimis sordibus vescitur. Dum manu tollitur, Scorpionis instar, lædit; licet ictus
eius ita perniciosi, vt Scorpionis esse non soleant, vt qui à minoribus inlati sint acule
is; sunt enim minores multò Scorpænæ quàm Scorpij aculei. Teste diuo Ambrosio [l] Hex. Lib. 5 cap. 2
[l] *Scorpæna castitatem immaculati connubij generi suo seruat; itaque habet pudicitiam sui generis, sed venenum sui generis
non habet, non enim percutit Scorpæna, sed reficit*; nisi (vt diximus) Scorpænæ nomine Scorpionem
ab eo intelligi velimus.

H

VT SAPIAT ET VT NVTRIAT.

Insuauis est Scorpæna; & propterea vilis habetur piscis; à plebeisque & paupercu
lis solùm editur; & Diphili authoritate loco supracitato, minus nutrit quàm Scorpio;
Hicesio verò (vt supra diximus) teste, sapore & nutrimento inferior est Scorpione.
Quod & Athenæus ipse confirmare videtur; nam cũ loco supracitato inquiat, Scor-
piones & Scorpænas succo differre; has succi bonitate ab illis antecelli, intellexisse cre
dendum est. Cum minores pisces sint Scorpænæ, & propterea neque ad elixandum,
neque ad assandum admodum idoneæ; frixæ ferè semper comedi solent.

P. 75
N. G χαλκεύς.
L. Faber
V pesce s. pietro.

HISTORIA SEPTVAGESIMA.

DE FABRO

NOMEN.

HVNC nostrũ piscẽ septuagesimũ quintũ, quem Romæ *Citula*,
& (propterea quòd ex nigris atque orbicularibus laterum no
tis imprimentium digitorum vestigia repræsentantibus, piscis
ille esse credatur, qui domino nostro IESV Christo iuben-
te, à diuo Petro captus fuit, vt ex eius ore numum, tributi no- A
mine pendendum, extraheret) *Pesce san pietro*; Ligures (ob ro-
tundam eius formam) *Rotula*; Massilienses (ob eius voracitatẽ
vel quia grunniat dum capitur) *Trueie*; Hispani *Gal*; Baionenses (quia erectis dorsi pin
nis gallinacij galli erectas caudæ pinnas præseferat) *un iau*; Galli (à lateribus aurum
ementientibus) *Doree*; Dalmatæ (quoniam multiformibus tum dorsi tum ventris acu
leis, atque capitis ossibus, fabrilia instrumẽta omnia æmulari videatur) *Fabro*; et Græ-
ci nostri temporis (eò quòd à Diuo Christophoro, Christum dominum nostrum
humeris per mare deferente captus comprehendentium digitorum vestigia in vtro-
que latere insculpta seruauerit) *Christopsaro* appellant; quo nomine veteres græci atque B
latini vocauerint, difficile est explicatu. Vnde vt Iouius refert, [a] *Quibusdã uidetur esse Chal
cis*. Verùm cum Chalcis vel Aerica (vt vertit Theodorus) teste Aristotele [b] *fluuiatilis
piscis*, authore verò Athenæo [c] *Thrissis & Sardinis similis sit*; hic noster, qui marinus piscis
est, & Thrissis & sardis haud similis, Chalcis esse non poterit. Iouius autem putauit
[d] *hunc Acanthiam esse; propterea quòd spinosus sit*; sed cum Acanthias ex galeorum sit genere, vt
ipse etiã Oppiani testimonio testatur; hic, quippe qui galeis annumerari non potest;
Acanthias dici non debet. Et propterea subdit idem Iouius, [e] *Aliquando quoque dubitaui, an*
esset Citharus, quem sępius Galenus cum Rhombo nominauit; asserens Rhombos sapidiores
& meliores esse Citharis; vt manifestè in mensa vtriusque collatione dreprehendimus; C
hæc Iouius. Et licet ob nominis Cithari & Citulæ affinitatem, atque ob corporis si-
militudinem, quam hic piscis noster cum Rhombo habet, [f] *cui similem Citharum facit Gale-
nus*, in eam sententiam facilè animus inclinare posset; res tamen aliter se habet. Nam
piscem Rhombo multò similiorem, atque talẽ, cui ea omnia, quæ à veteribus Citha
ro tribuuntur, egregiè respõdent; secũdo libro nostro exhibebimus; eumq́ue & non
hunc, verum Citharum esse ibidem demõstrabimus. Postremò cum addat Iouius,
[g] Inuenio tamen apud Atheneum piscem Citulum dicari libero patri, sicuti Citharum Apolli
ni, Triglam Hecati, Apuam Veneri; qui si nominis coniecturam sequemur, profectò Citula
Romanus, antiquorum Græcorum Citulus esse poterit; multò minus ei assentiendum est. Nam etsi
piscem Baccho siue Libero patri sacrum Cyttum (& non vt citat Iouius Citulum)
Athenæus appellet, inquiens [h] Διονύσῳ δὲ κυττόν, haud tamen leui adeo coniectura res
pendi debet; & vel maximè, cum nullo alio prorsus modo confirmari possit. Quoni D
am præter Athenæum, nullus alius veterum (quòd sciamus) κυττοῦ meminit; ipse
verò nil aliud, nisi quòd (vt citauimus) Baccho dicatur, de eo testatum reliquit; &
propterea nulla alia ratione, veterumúe authoritate, præter leuem illam coniecturã
ex aliquali nominum similitudine desumptam; hunc piscem nostrum Athenæi Cyt-
tum esse probari aut persuaderi potest. Græcorũ igitur nec χαλκίς, nec ἀκανθίας, nec
κίθαρος, nec κυττός, hic piscis noster est; sed χαλκεύς. Qui quidem Chalceus à Chalcide
varius est, atque differt; vt Athenæus testatur inquiens. [i] διαφέρει δὲ τῆς χαλκίδος
ὁ χαλκεύς, hoc est, *Differt autem à Chalcide Chalceus*. Hunc autem piscem nostrum Oppiani &

[a] Lib. de pisc. cap. 27.
[b] Hist. lib 6. cap. 14.
[c] Lib. 7. fol. 163. 46. lib. 8. fol. 177. 27.
[d] Lib. de pisc. cap. 27.
[e] Ibidem.
[f] Clas. 2 fol. 29. H.
[g] Lib de pisc. cap. 27.
[h] Lib. 7. fol. 162. 14.
[i] Lib. 7. fol. 163. 50

Iouij lapsus.

Iouij alter lapsus.

Tertius Iouij lapsus.

Athenæi (quos ſolos veterum græcorum, quorum ſcripta extant, χαλκέως mētionem facere ſcimus) χαλκίαν eſſe, haud temerè aſſeueramus. Primùm enim (vt procedēte hiſtoria mōſtrabimus) ea paucula, quæ Chalceo ipſi tribuunt, huic probè reſpondent. Deinde cum hic (vt iamiam declarabimus) à latinis Faber vocetur, iurè illorum χαλκεὺς creditur; cum χαλκεὺς græcis propriè ærarium, aliquādo verò ferrariū etiam ſignificet fabrum. Latinè hic idem piſcis noſter, Faber ſiue Zeus dicitur. Quòd autē Faber & Zeus, vnus & idem piſcis ſit; author eſt Columella inquiens, [k] *Faber, eumque priſca conſuetudine Zeum appellamus*; atque Plinius dicens, [l] *Zeus, idem Faber appellatus*; & alibi ſcribens, [m] *Faber ſiue Zeus*. Quòd verò hic noſter Faber ſit piſcis; Primùm ex vulgari dal-
E matica nomenclatura conijcitur; Dalmatæ enim (vt diximus) eum *Fabro* vulgò appellant. Deinde veluti ob multiformes dorſi & ventris aculeos, atque varia capitis oſſa, quibus fabrilia omnia inſtrumenta repræſentantur; hunc piſcem Fabrum ſe appellare inquiunt Dalmatæ; ita eadem ratione perſuaſos veteres, latinè Fabrum, græcè verò χαλκίαν hunc eundem vocaſſe, arbitrari poſſumus. Poſtremò quæ Fabro ex veteribus debentur, hunc (vt infra patebit) non dedecent.

k Lib. 8. cap. 16.
l Lib. 9. cap. 18.
m Lib. 32. cap. XI.

DESCRIPTIO.

F Faber caput habet compreſſum extentum oſſeum, oſſibus quàmplurimis varijs anguloſis tenuibus, atque perlucidis cōſtructum; os latiſſimum plurimùm hians & edentulum; oculos magnos rotundos & aureos; branchias vtrinque quaternas, quarum oſſea opercula in aculeos deſinunt; pinnas verò duas mediocres ad branchias, aliasque duas in priore ventris parte, paulò longiores, ac in quinos veluti longos pilos degenerantes. Dorſi pinna magna eſt & vnica, paulò enim ante dorſum medium exorta ad caudam ferè vſque extenditur. Eſtque illis, quas in aliorum piſcium dorſo videmus, ſatis diſſimilis. Primùm nanque in quoſdam longiſſimos pilos (inſtar pinnarum prioris ventris) degenerat. Deinde plurimis robuſtiſſimis atque longiſſimis aculeis eidem intertextis, armatur. Poſtremò quibuſdam etiam alijs acule-
G is oſſeis, breuioribus multò, ſed validioribus, bifidis atque recuruis, ſecundum eius ortum ex dorſo, præmunitur. Ab ano autem binæ aliæ ſingulares pinnæ, huic haud abſimiles, & ſi longè minores, per imum ventrem ad vſque ferè caudam deducūtur. Cauda vnica atque lata pinna conſtat. Linea quæ à capite per vtrunque latus ad caudam excurrit, curua admodum eſt. Non ſquamis (vel certè perpaucis atque tenuiſſimis) ſed læui cute tegitur. Coloribus pingitur varijs; ventris nanque atque dorſi pinnæ fuſcæ ſunt; dorſum, atque capitis ventriſque partes nonnullæ liuent. In medio vtriuſque lateris nota nigerrima orbicularis, aurei ferè numiſmatis magnitudine, apparet; quibuſdam alijs laterum partibus aurum ementientibus, alijs verò ex cæruleo uirentibus; nec purpureæ quædam paruæ maculæ in capite, & ad brāchias deſunt.
H Quamobrem cum tot Fabri piſcis nigricent partes, à græcis χαλκία, à latinis verò fabrum, ob ærarij fabri ſimilitudinem (quippe qui liuere fuligine ſoleat) ipſum forſan appellatum fuiſſe, haud ab re eſſet arbitrari; dummodo ex Oppiano dicente.

[n] Ἄλλαι δὲ αὖ ποίῃσιν ἐπίχλοοι ὑγρὰ μέτωπα
πέτραι σχερὸν ἔχουσιν ἐφέστιον, ἠδὲ σκίαιναι,
χαλκίαι, καὶ κορακῖνον ἐπώνυμον αἴθοπι χροιῇ
καὶ σκάρον, id eſt vt vertit Lippius.

[o] *Sunt udæ cautes herbis à fronte uirentes,*
Hic domus eſt Sargis, hæc ſtatio læta Sciænis,

n Lib. 1. fol. 6. 17. g. 2.
o Lib. 1. fol. 108 55.

Et Faber, & nigro cui nomina dicta colore,
Hæc Coracinus habet, hæc Scarus saxa frequentat;

id etiam conijciendum esse (quod nonnulli perperam faciunt) non contendamus; quando non χαλκέα, sed κορακῖνον à nigro colore cognominari asseueret Oppianus. Ventriculus Fabri mediocris est; Intestina sunt parua & satis circumflexa; Hepar pallet; Lien verò rubet. Piscis totus est valde compressus atque latus. Nec solùm huius piscis lata est figura, sed ferè etiam orbicularis; vt de Chalceo, siue fabro testari videtur Athenæus his verbis; [p] *De Chalceo mentionem fecit Heraclides in re coquinaria; & Euthydemus in libro de salsamentis, dicens eos nasci in Cyzicenorum regione; rotundosque esse & orbicularis figuræ.* In nostro mari haud multùm excrescit; rarò enim cubitalem excedit mẽsuram; In oceano tamen multò maior capi solet. A

[p] Lib. 7. fol. 163. 50.

LOCVS.

Marinus piscis est Faber; & propterea [q] *Inter peculiares maris pisces* iurè connumeratur à Plinio. Oppiano authore (vt ex supracitatis versibus eius patet) [r] *Saxosa atque herbis nitentia loca incolit.* Nec cum apud Columellam de piscinis pertractãtem legatur; [s] *vt litorum, sic & fretorum differentias nosse oportet; ne nos alienigeni pisces decipiant; non enim omni mari potest omnis esse; vt Ellops, qui in Pamphylio profundo, nec alio pascitur; vt Atlantico Faber, qui & in nostro Gadium municipio generosissimis piscibus adnumeratur; eumque prisca consuetudine Zeum appellamus;* Gaditani freti atque Atlantici maris dũtaxat alumnum Fabrum esse, arbitrari debemus; quando præter id, quòd Athenæo teste (vt paulò etiam ante diximus) [t] *In Cyzicenorum quoque regione nascitur* (*est autem* [u] Pomponio Mela, & [x] Valerio Flac. authoribus *Cyzicus nobilis Bithyniæ urbs*) in plerisque etiam alijs tum mediterranei, tum oceani maris locis reperiri solet. Quamobrem Atlanticum, atque Gaditanum Fabrum, ceu aliorum locorum præstantiorem à Columella celebrari opinor. Cuius opinionis videtur & Plinius, inquiens; [y] *Est & hæc natura, ut alii alibi pisces principatum obtineant; Coracinus in Aegypto, zeus idem Faber appellatus Gadibus; circa Ebusum Salpa, obscœnus alibi.* Quòd si quispiam Columellæ verbis pertinaciter innixus, eorum vi, in solo Atlantico atque Gaditano mari Fabrum reperiri; & propterea hunc piscem nostrũ, quippe qui locis alijs permultis nascatur, Fabrũ non esse, obstinatè contendat; dicemus & nos, neque rei piscatoriæ, neque locorum omnium, tam peritum fuisse Columellam, vt in re adeo lubrica, labi non potuerit; & vel maximè cum eodem etiam loco, Ellopen in Pamphylio profundo, nec alio pasci asseueret; [z] *Quem tamen Archestratus* apud Athenæum, *in Syracusano mari natum, ceu aliorum locorum præstantiorem celebrat.* Pari etiam ratione, cum Ouidius inter pisces pelago gaudentes Fabrum recenseat, dicens, [a] *Et rarus Faber;* non propterea quòd vno, aut altero solùm loco nascatur, rarum eum appellat (quando plerisque locis, vt diximus, nasci solet) sed quoniam rarò capi conspiciatur. In Romano nanque mari, alioqui valde piscoso, vix quotannis quinquageni Fabri capiuntur. Quod ferè omnibus etiam alijs locis, in quibus reperiuntur, vsuvenire solet. Id autem fieri arbitror, propterea quòd (vt author est loco supracitato Ouidius) pelagus frequentent, atque per rarò ad litora adnatent; piscatores verò haud longius à litoribus piscari solent.

B — C — D

Columella notatur.

[q] Lib. 32. cap. xi.
[r] Lib. 1. fol. 108. 55.
[s] Lib. 8. cap. 16.
[t] Lib. 7. fol. 163. 51.
[u] In suis commen.
[x] In suis commen.
[y] Lib. 9. cap. 18.
[z] Lib. 7. fol. 150. 26.
[a] Frag. de pisci. fol. 37. 3.

NATVRA, ET MORES.

Vorax est Faber, & carniuorus; nec pisciculis solùm, sed alga etiam atque alijs maris purgamentis & sordibus vescitur. Non gregalis, sed soliuagus piscis est.

Erectus natat, & non (vt quispiam forsan opinari posset) Passerũ more in latus conuersus. [b] *Sunt quidam*, vt refert Gyllius, *qui testantur ipsum grũnire dum capitur*. Quod si verum est, non vox, sed sonus stridórue quidam branchiarum, erit ille grũnitus; vt ex Aristotele intelligi potest, dicente. [c] *Pisces vocis quidem expertes sunt quippe qui neque pulmonem, neque* arteriam, aut guttur obtineant; sed sonos quosdam stridoresque mouent, qui vocales esse existimantur; vt Lyra, vt Chromis; his enim quasi grunnitus quidam emittitur; Aper etiam piscis, quem amnis Achelous gignit, vocalis habitus est, & Erica, & Cuculus; alter enim quo-
E dammodo stridet, alter perinde vt Cuculus auis strepit; vnde nomen accepit; quę omnia credit am illam vocem emittunt, aut attritu branchiarum; quas horridiusculas continent, aut interioribus, quę circa ventrem habent; Spiritus enim inclusus in his est, quem dum atterũt, *atque agitãt, sonos illos edunt*; hæc Aristoteles. Sunt enim branchiarum opercula Fabri adeo horrida, vt vehementiùs dimota, facilè resonare posse, credenda sint.

[b] Lib. de nomi. Pisc cap. 42

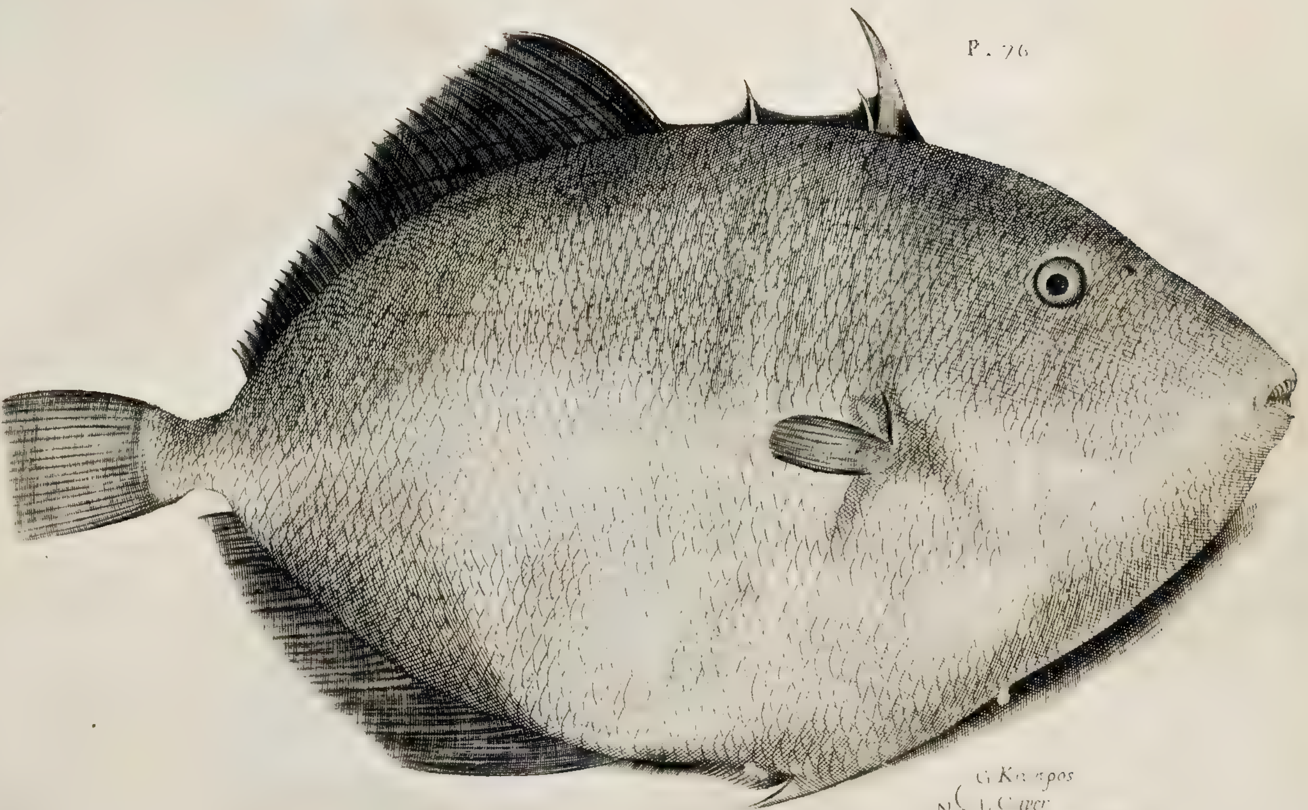
[c] Hist. l. b. 4. cap.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

Fabri caro satis tenera, & friabilis est; concoctu facilis, & satis etiam boni succi. Quamobrem iurè inter salubres pisces recenseri potest. Est præterea & suauis. Vn-
F de nobilis quoque piscis habetur; nec eum principum mensæ aspernantur. Cum Rhombis nanque sapore & pretio non solùm contendit, sed eis etiam (multorum judicio) antecellit. Quapropter apud veteres etiam in multa fuit existimatione; vt nobis author est Columella, inquiens (vt supra quoque retulimus) qui & in nostro Gadium municipio generosissimis piscibus adnumeratur.

VT CONDIATVR.

G Cum ob eius tenuitatem commodè assari Faber non possit; aut frictum & omphaci, siue arancij mali succo conspersum; aut in aqua & vino partibus æqualibus, oleo sale beneolentibus herbis, atque aromatibus additis, elixum comedimus.

P. 76
G. Κάπρος
N. L. Caper
V. Balestra

HISTORIA SEPTVAGESIMA PRIMA DE CAPRO.

NOMEN.

PISCIS noster septuagesimus sextus, quem Romæ *porcebalestra* appellāt, græcè κάπρος, καπρίσκος, χοῖρος, ὗς, & μῦς dicitur; latinè verò *Caper*, *Aper*, *Porcus*, *Sus*, & *Mus* vocatur. Verùm ne citra rationem hæc edocere videamur; primùm hæc omnia nomina vnius & eiusdem piscis esse, & non diuersorum, vt quispiam opinari poset, explicabimus; deinde hunc piscem nostrum, eum esse, cui ea omnia indita sint, demonstrabimus. A κάπρον igitur (*cuius* [a] Aristoteles, & [b] Athenæus *meminit*; quemque Plinius græcam vocem imitatus [c] *Caprum*; & Theodorus latino vocabulo græcam æmulatus significationem, [d] *Aprum* interpratatus est) & καπρίσκον (*cuius* [e] *Diphilus* apud Athenæum *mentionē fecit*) vnum & eundem piscem esse; non solùm ex maxima nominum affinitate; sed ex eò etiam intelligi potest, quòd vterque (vt infra declarabimus) duram pellem habere traditur. Quòd præterea κάπρος, χοῖρος etiam (*cuius* apud [f] Strabonem, & [g] Athenæum, *habetur mentio*) sit & dicatur; præter quàm quòd vocum significatu coniici potest (vti enim κάπρος siluestrem, ita χοῖρος domesticum porcum significat) manifestissimè probatur ex Athenæo; quippe qui (vt infra monstrabimus) Aristotelis κάπρον, χοῖρον vocat. B ὗν verò (*cuius* [h] *Epicharmus* apud Athenæum *meminit*) licet dubitare videatur [i] Athenæus an κάπρος sit; vnum tamen & eundem piscem esse, tum eadem nominum significatione, tum Ouidij testimonio, asseuerare possumus. Nam quemadmodū alij καπρίσκον & χοῖρον (vt dicemus deinceps) ferum esse tradunt; ita ipse [k] *Sues diros appellat*. Postremò quòd μῦς etiam (*cuius* [l] Aelianus atque [m] Oppianus, *mentionem fecere*) & καπρίσκος vnus sit piscis, apertissimè declarat Athenæus dicens; [n] καπρίσκος, καλεῖται μὲν καὶ μῦς, hoc est, *Capriscus, nocatur quidem & Mus*. Nec est vt vnà cum Hermolao Barbaro, ὗν hoc Athenæi loco, pro μῦς restituendum conijciamus; quando quæ μυὶ ab Aeliano & Oppiano tribuuntur, καπρίσκῳ optimè (vt postea exponemus) respondent. Quamobrem vnum & eundem piscem à Græcis κάπρον, καπρίσκον, χοῖρον, ὗν, & μῦν, à latinis verò *Caprum*, *Aprum*, C *Porcum*, *Suem*, & *Murem* vocari meritò asseueramus. Verùm ne nominibus decipiamur, aduertendum primùm, testatorum etiam genus vnum μῦν ab [o] Aristotele [p] Oppiano atque [q] Athenæo vocari. Notandum præterea Athenæo authore, [r] *Errorem non esse, Thynnos etiam appellare Sues marinos; propterea quod non secus quàm sues, glandibus nutriantur*. Sciendum postremò [s] Isidorum Hyspalensem non hunc piscem septuagesimū sextum, sed *sturionem* (vt in historia trigesima dictum est) *suem vocare*. Quòd autem piscis noster septuagesimus sextus, is sit, cui prædicta omnia nomina conueniant; ex eò manifestum fiet, quòd omnia, quæ pisci horum nominum ex veteribus debentur, ei (vt deinceps declarabimus) egregiè quadrent.

[a] Hist. lib. 2. cap. 13. lib. 4. cap. 9.
[b] Lib. 7. fol. 152. 40. & fol. 163. 5.
[c] Lib. xi. cap. 51.
[d] Hist. lib. 2. cap. 13. lib. 4. cap. 9.
[e] Lib. 8. fol. 177. 25.
[f] lib. 7. fol. 781.
[g] Lib. 8. fol. 165. 27
[h] Lib. 7. fol. 163. 3.
[i] Lib. 7. fol. 163. 5.
[k] In frag. de piscib. fol. 37. 26.
[l] Lib. 12. cap. 26
[m] Lib. 1. fol. 109. 37.
[n] Lib. 8. fol. 177. 25.
[o] Hist. lib. 4. cap. 4.
[p] Lib. 1. fol. 9. 22. græce
[q] Lib. 3. fol. 44. 35.
[r] Lib. 7. fol. 151. 17.
[s] Lib. 12. cap. 6.

H. Barbar. notatus.

DESCRIPTIO.

D

Caper (Molæ piscis instar) caput vtrinque admodum compressum habet; oculos rotundos atque in superiore capitis parte locatos; os paruum & valde denticulatum; vtraque enim maxilla octonis dentibus validissimis magnis latis nō serratis sed continuis, atque humanis simillimis munita est. Vnde iurè dicit Aelianus, [t] *Marini mures, & si non magno sint corpore, inexpugnabili tamen septi sunt robore atque muniti, quippe qui ad propugnandum duplici confidunt armaturę, prędurę nimirum pelli, & dentium robori, cum ualentibus enim piscibus, & cum piscatoribus persæpe ipsis hominibus pugnant*. Quod sic transcripsit Oppianus.

[t] Lib. 12. cap. 16.

[w] Audaces Mures non magno corpore fidunt, [w] Lib. 1. fol. 103. 37.
Viribus haud magnis, ſed dura pelle vigorem
Oſtentant, firmi confidunt robore dentis,
Contra mortales pugnant, contra agmina ponti.

Branchias vtrinque quaternas non oſſeo & de articulato (reliquorum ſquamatorum inſtar) operculo, ſed cute conteƈtas; nec lata ſed modicula ſciſſura (Molæ piſcis more) peruias habet. Nec ſi Ariſtoteles dicat [x] *Habent quibus pauciſſimæ ſunt ſingulas branchias utrinque, eaſque duplices, ut κάπρος* (*ſiue Aper* vt vertit Theodorus) *alijs binæ utrinque ſunt alteræ ſimplices alteræ duplices, ut congro*, ſuſpicari debemus hunc piſcē noſtrū Caprū non eſſe; [x] H. A. lib. 2 cap. 13.
E cum neque etiam verū ſit, quòd binæ vtrinque brāchiæ Congro ſint. Et propterea mirari potius conuenit cur hæc ita tradiderit Ariſtoteles. (Ariſtoteles notatur.) Vtrinque vna tantùm pinna parua & rotunda ad branchias conſpicitur; nam illis, quæ in piſcibus alijs vtrinque in ventre ſunt conſpicuæ, prorſus caret. In dorſo ferè medio tres menbrana inter ſe iuncti reperiuntur aculei robuſtiſſimi & magni; quorum prior reliquorum duorum triplus eſt, quoſque omnes non ſolùm vbi vult, deprimit; ſed in ſulcum etiā oſſeum, in dorſo ob id ſculptum, recondit. Depreſſi autem & recōditi vti quàm facillmè omnes ſimul eriguntur, ita eorum vnus duntaxat erigi nequit. Et pari ratione erecti omnes deprimi poſſunt, cum eorum vnus ſolus nequeat; ſuntque ea arte fabrefacti, vt cum prior & maior quantumuis impulſus deprimi nullo prorſus paƈto poſſit; poſtremi tamen depreſſione, quæ facillima eſt, ſtatim deprimitur; non ſecus quàm in arcubaliſtis vocatis accidit;
F in quibus paruo ac inferiori ferreo veƈte compreſſo, tenſus illico remittitur arcus: ob cuius ſimilitudinem hic piſcis noſter Romæ (vt diximus) *peſce baleſtra* vocatur. Et quòd maiore dignum eſt admiratione, ſi poſtremus aculeus nō prorſus deprimatur, ſicuti prior quoque proportione duntaxat deprimitur; ſic ibidem etiam ita rurſus conſiſtit atque obfirmatur; vt nullo impulſu vlterius deprimi poſſit; niſi reiterata poſtremi depreſſione. Horum aculeorum meminit Strabo his verbis, [y] χοῖροι, id eſt porci, *cum rotundi ſint & ſpinas ad caput habeant, periculum Crocodilis afferunt*. Et Plinius hiſce; [z] *Inter uenena ſunt piſcium porci marini ſpinæ in dorſo*. Hos ternos aculeos pinna ſequitur, ad caudam vſque deduƈta. Oſſe autem valido lato & recuruo, ex cordis loco ad eam ventris partem, quæ è branchiarum regione eſt primùm reflexo, deinde per ventrem ſub cute vſque ferè ad podicē extenſo, ibidemque poſtremò in acutiſſimum [y] Lib. 17. fol. 51. [z] Lib. 32. cap. 4.
G & conſpicuum aculeum deſinente, tota anterior ventris regio roboratur atque munitur. Quæ verò inter prædiƈtum aculeum & podicem ventris portiuncula relinquitur pleriſque aliis lōgè minoribus, ſed ſatis robuſtis atque ferratis aculeis armatur. A podice per ventrem reliquum ad caudam vſque alia ſingularis pinna deducitur. Cauda (quæ non ſenſim vt reliquorum piſcium, ſed repentè extenuatur) in vnicam & latam pinnam degenerat. Ventriculum habet amplum & craſſum; inteſtina lata & valdè reflexa; hepar ſubalbidum, cui fellis hæret veſica. Corio tegitur ſquamoſo, cuius tamen ſquamæ ſerpētis potius quàm piſcis videtur; nam præter quàm quòd eo ordine ſunt commiſſæ, vt lineas cancellatim ſe ſe interſecantes cōſtituant; firmè etiam & validè adeo hærent; vt deſquamari nequeant; vnde ita durum & aſperum efficitur eius corium; vt vix diſſecari queat; atque lignum & ebora eo poliri poſſint. Quamobrem
H iurè Aelianus atq; Oppianus marino Muri pellē (vt ſupra citauimus) prædurā tribuere; & Athenæus Ariſtotelis teſtimonio (& ſi apud Ariſtotelem nunc non legatur) [a] *Inter piſces qui aſpera cute teguntur; κάπρον recenſuit*. (In Athenæo [illegible]) Quòd ad colorem attinet, ex liuido viret; nōnullis paruulis notis cœruleis cōſperſus; dorſi verò & vētris pinnæ nigricātes cœruleis & rubentibus maculis quamplurimis inſigniuntur. Eſtque totius piſcis figura valde compreſſa & lata atque ferè orbicularis. Et propterea non ab re à Strabone (vt ſupra citauimus) *porci rotundi eſſe dicuntur*. Ad multam magnitudinē non excreſcit, duas enim libras rarò excedit; vnde meritò Aelianus & Oppianus, *cum* (ſupracitatis locis) *haud* [a] Lib. 7. fol. 152. 41.

b Lib. 32. cap. 2.

magno corpore esse dixerunt. Etsi Plinius scribat, [b] *Apion maximum piscem esse tradit Porcum, quem Lacedæmonij orthragoriscum uocant*.

LOCVS.

c In fag. de pisc. fol. 37. 26.
d Lib. 7. fol. 152. 44.
e Hist. lib. 4. cap. 9
f Lib. xi. cap. 51.
g Lib. 17. 781.
h Lib. 7. fol. 155. 49.

Piscem de quo agimus marinum esse, non solùm experimẽto (in plerisque enim maris locis, etsi ferè nullibi admodum frequens, reperitur) sed veterum etiam testimonio comprobatur. Nam prӕterquã quòd (vt ex supracitatis locis patet) Plinius *marinum Porcum*, Aelianus verò & Oppianus, *marinum Murem eum* vocant; [c] Ouidius etiam *Suem*, & [d] Archestratus apud Athenæum, *Caprum marinum piscem facit*. Nec solùm in mari, sed in aliquibus etiam fluminibus degit; vt infra nanque citabimus, [e] Aristoteles, & [f] Plinius *Caprum in Acheloo amne reperiri* testãtur; [g] Srabo verò, & [h] Athenæus *χοῖρον inter Niliacos pisces* connumerant. A

NATVRA, ET MORES.

i Lib. 17. fol. 781.
k Lib. 32. cap. 5.
l Hist. lib. 4. cap. 9.
m Lib. xi. cap. 51.
n Lib. 8. fol. 165. 27.
o fol. 1720. 39.

Carne vescitur Caper, pisces enim, Cancros, Squillas, atque testata, quæ facilè robustissimis suis dentibus atterit, mandit. Soliuagus est, & pelagi potius quàm litorum accola; vnde rarò capi solet; Audax etiam & bellator; Aeliani nanque, & Oppiani testimonio (vt supra citauimus) *Duro corio & ualidissimis dẽtibus fidens, cum robustissimis piscibus atque hominibus pugnare audet*. Et vt scribit Ouidius, *dirus est*. Lædit etiam dorsi aculeis; vnde Authore Strabone [i] *Crocodili ab eo abstinent; quia cum rotundus sit, & spinas ad caput habeat, periculum belluis affert*. Et teste Plinio [k] *Inter uenena sunt piscium, eius spinæ in dorso, cruciato magno læsorum*. Aristoteles autẽ inquit [l] Pisces vocis quidẽ expertes sunt, quippe qui neque pulmonem, neque arteriam, aut guttur obtinent; sed sonos quosdã stridoresque mouẽt, qui vocales esse existimantur, vt Lyra vt Chromis, his enim quasi grunnitus quidam emittitur; Aper etiam piscis quem amnis Achelous gignit, *uocalis habitus est, & Erica & Cuculus*. Quibus verbis non solùm in Acheloo Caprum gigni (vt quispiam suspicari posset) sed solùm Caprum in Acheloo ortum grunnire edocet; vt Plinius etiã declarat, sic verba eius interpretatus; [m] *Et is qui Caper uocatur, in Acheloo amne grunnitũ habet*. Idem Plinius *Porcũ quoque grunnire cum capitur, Apionis testimonio* (vt supra citauimus) tradit. Athenæus verò scribens [n] *Et si Aristoteles uocales esse dixerit μόνους σκάφρον* (vel σκάρον, vt ex Eustathio [o] *hunc Athenæi locum citante* corrigi debet) καὶ ποτάμιον χοῖρον, hoc est, *solum scarum & fluuiatilem porcum*; eandem Aristotelis sententiam citare videtur. Verùm cum Aristoteles Scarum vocalem non fecerit; ac prӕter Caprum Acheloi, quem porcum fluuiatilem hîc vocat Athenæus; Lyram, Chromim, Ericam, & Cuculum, vocales esse testetur; hunc Athenæi locũ, quemadmodũ & alia eius pleraq;, mutilum esse suspicandũ est.

B

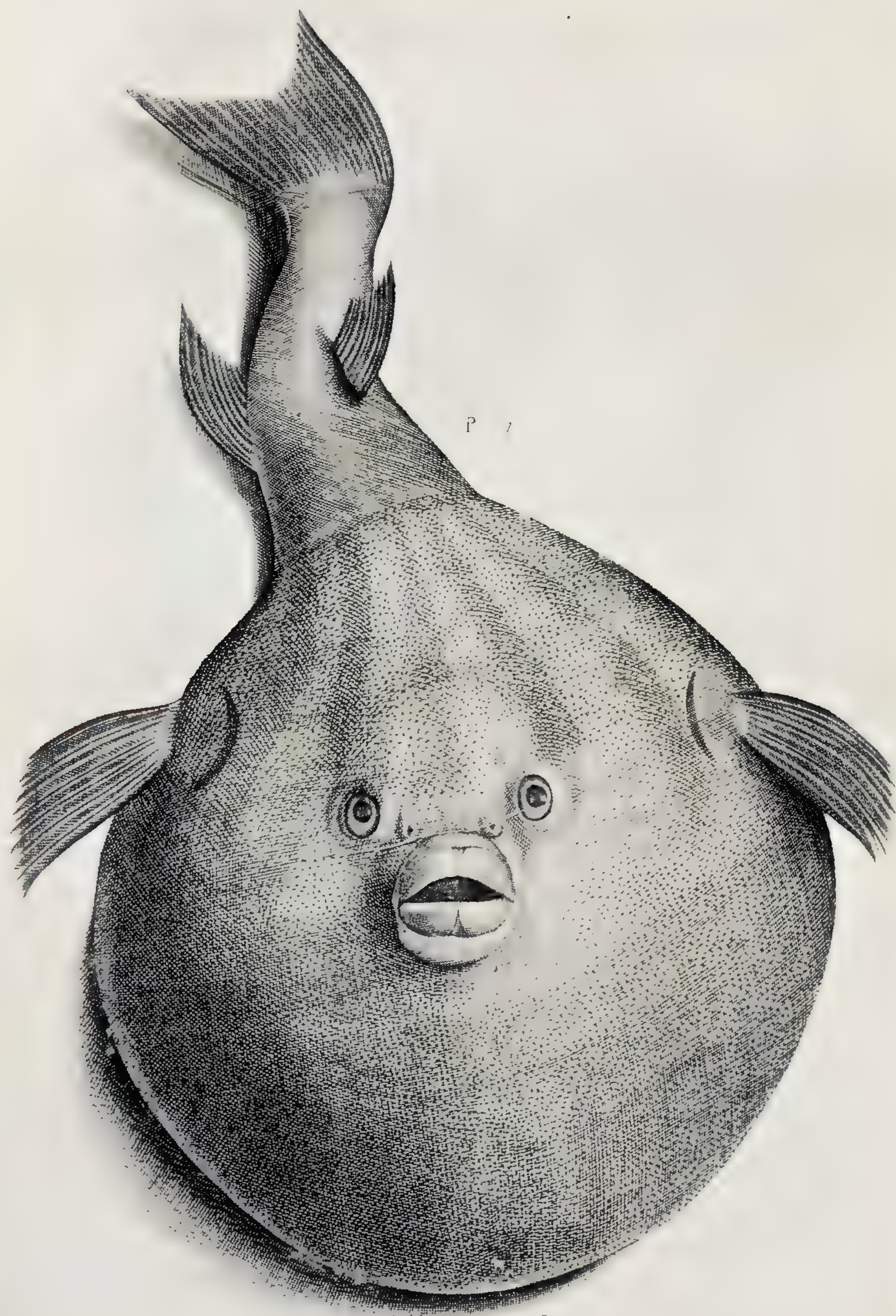
C Athenæi locus corrigitur.

Athenæi locus corruptus.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

p Lib. 7. fol. 152. 41.
q Lib. 8. fol. 177. 25.
r Lib. 7. fol. 152. 44.
s Lib. 32. cap. 5

Duram carnem habet atque insuauẽ; vnde iurè Athenæus inter [p] σκληρότατα κάπρον connumerat. Et apud eundem hæc de Caprisco scribit Diphilus [q] βρομώδης δέ ἐστι καὶ σκληρὸς, κιθάρου δέ ἐστι δυσπεπτότερος, δέρμα δὲ ἔχει εὔστομον, id est, *Virus autem olet, & durus est, difficiliusque cũcoquitur quã Citharus*; quæ verò sequũtur scilicet δέρμα δὲ ἔχει εὔστομον, deprauata esse credimus; nam neq; ori gratum esse, cuti eius durissimæ & non esculentæ conuenit; neque bene pronunciare, aut pulchri oris esse, quæ εὔστομον significata sunt, ad cutem pertinẽt. Et licet plerisq; locis durus & insuauis sit (vt diximus) Caper; Archestratus tamen apud Athenæum; [r] *Caprum Ambraciam adeo celebrat ut pari etiam auri pondere emendum suadeat*. Authore Plinio [s] *Læsis Porci marini spinarum ictu, remedio est limus, ex reliquo piscium eorum corpore*. D

N G
L Orbiſ
V *peſcie Palombo*

HISTORIA SEPTVAGESIMA SECVNDA DE ORBE

NOMEN.

SEPTVAGESIMVS septimus piſcis, quem Veneti *Peſce Colombo*, Græci verò noſtræ ætatis *Flaſcopſaro* (id eſt, *piſcem Lagenam*) appellant, græco nomine caret; propterea quòd nullus veterum græcorum eius meminit. Latinè verò à Plinio, qui ſolus latinorum mentionem eius fecit, [a] *Orbis* vocatur. Aduertendum tamen eſt, quòd in nonnullis Plinij codicibus non Orbis, ſed Orchis, hoc eſt teſtis, mendoſè legitur. Nam præter id quòd piſcis iſte teſte multò rotundior eſt quàm ei à teſtis figura nomen imponi debeat; neque etiam ὄρχις ab vllo græcorum inter piſces numeratur; vnde eiuſmodi mutuari nomen potuerit Plinius. Ad hoc accedit, quòd in Iſidoro Hyſpalenſi (qui plus noningẽtis ab hinc annis vixit) Plinij locum citante, [b] *Orbis* & non *orchis* habetur. Hunc autem piſcem̃ noſtrum Plinij *orbem* eſſe, Plinius ipſe manifeſtiſſimè declarat inquiens, [c] *Duriſſimum eſſe piſcium conſtat, qui Orbis uocatur; rotundus eſt & ſine ſquamis; totuſque capite conſtat.* Quæ omnia ad vnguem adeo huic noſtro quadrant; vt eum Orbem eſſe, luce clarius pateat. A B

[a] Lib. 32. cap. 2. & cap. 11.

Plinij locus corrigitur.

[b] Lib. 12. cap. 6.

[c] Lib. 32. cap. 2.

DESCRIPTIO.

Orbis piſcis globoſus eſt, cauda enim dempta, ſphæricam figuram efficit. Vnde & à Plinio ſupracitato loco iurè rotundus eſſe dicitur. Roſtro caret. Capitis nullum apparet veſtigium; ſed potius, vt Plinius etiam refert, totus capite conſtare videtur. Ore eſt paruo, binis magnis & latis dẽtibus tum infra, tum ſupra munito. Paulò ſupra os duo parua inſculpta ſunt foramina olfactui auditiuìe inſeruientia; hiſque paulò ſuperius mediocres collocati ſunt oculi. Vtrinque circa corpus medium vnica eſt & ſemicircularis branchiarum ſciſſura; prope quam etiam vtrinque vnam haud magnam, ſed rotundam pinnam habet. Poſterior corporis pars in caudam breuem & rotundam, in latamque & ferè lunatam pinnam definentem degenerat; in cuius parte media atque ſuperiore, pinna vna erigitur; ex eiuſque regione, altera quoque inferiori parti hæret. Squamis non tegitur; vt Plinius etiam notauit; ſed dura & aſpera cute, paruis atque quamplurimis aculeis horrida. Colore eſt cineraceo, lineis quibuſdã latis & obſcurioribus à piſce medio exortis poſteriorem eius partem ad caudã vſque pingentibus. Partes internas (cum peregrinus ſit piſcis vt infra monſtrabimus) contemplari hucvſque non licuit. Ad magnitudinem maioris pilæ, qua ludere conſueuerunt, cuius etiam figuram (cauda dempta) æmulatur, excreſcere ſolet. Carnibus, & partibus reliquis internis adeo exterior eius diſtenta cutis eſt, vt dura reddatur. Vnde forſan & Plinius, piſcium Orbem duriſſimum eſſe, ſcriptũ reliquit. C D

LOCVS.

Orbis piſcis non noſtri maris, ſed ægyptij accola eſt; ex quo quidem Nilum etiam ſubit; & ad illud Nili oſtium maximè adnatat, quod Saiticum appellatur, in eoque potiſſimè capi ſolet. Accepimus præterea à quibuſdam amicis, in ſeptentrionali etiam

oceano quoddam Orbis piſcis genus reperiri. Verùm cum hactenus neque corium, neque icon eius ad manus noſtras peruenerit; hîc neque ipſius depictam exhibemus figuram, neque hiſtoriam conſcribimus. Quam enim hîc excudi curauimus Iconē, Niliaci, ægyptijq́ue Orbis eſt; cuius etiam hanc, quantula ſit, hiſtoriam commentati ſumus; quippe cuius corium ex Aegypto ad nos delatum vidimus ſæpe & pertrectauimus.

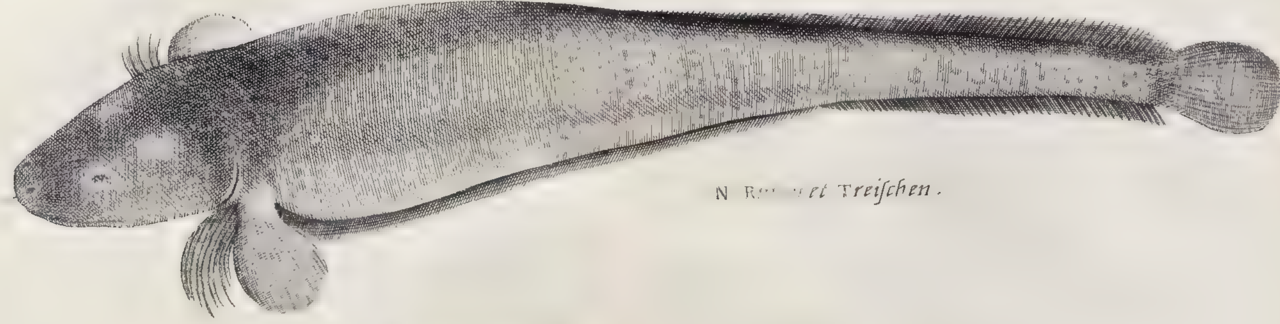
NATVRA.

E Piſcis Orbis in cibos non admittitur; & propterea non ob aliud ab Aegyptijs capitur, quàm vt ſuum detractum corium tomento impleant, atque ceu rarum exteris ad ipſos annauigantibus vēdant. Qui ad ſuos reuerſi, poſtquam amicis nouam piſcis huius effigiem admirantibus, illud oſtenderint; ornatus cauſa in domibus ſuis ſuſpendunt. Sunt qui non ſolùm ad ornatū illud ſuſpendēdum cenſeant; ſed vt etiam ex eo ita ſuſpenſo, ex qua mundi parte ventus ſpiret, cognoſcatur. Arbitrantur enim hunc exiccatum piſcem ea præditum eſſe facultate, vt os ſuum ad eam ſemper cœli partem conuertat, à qua ventus flat.

EXCVSATIO BREVIORIS HISTORIAE.

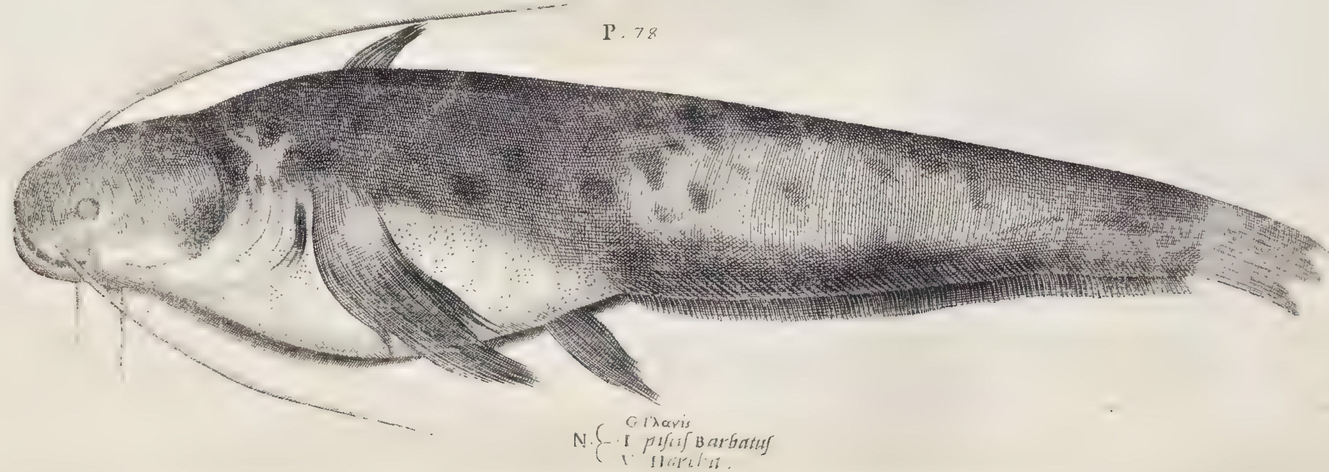
F Si alicui autem multa alia præter hæc de Orbe piſce hîc deſideranda videantur; vt puta quales ipſius internæ partes ſint, quibus veſcatur, vt coeat, quando, quo modo, & vbi pariat, & conſimilia in piſcibus reliquis à nobis declarari ſolita; id potius noſtræ fidei integritati, quàm negligentiæ adſcribendum eſt. Nam cum ita noſtrum induximus animum, vt ne aliquid à nobis non viſum, aut à fide dignis non acceptum, in hiſce noſtris piſcium ſcriberemus hiſtorijs; cumq́ue huius piſcis (quippe qui vti diximus, peregrinus eſt) neque interanea intueri, neque ab ijs, quibus indubitata adhibēda fides eſſet, plura accipere potuerimus; his potius paucis & veriſſimis contenti eſſe voluimus, quàm pleraque alia haud prorſus falſitatis ſuſpitione carentia, ſubiungere.

P. 79.

N R[illegible] et Treiſchen.

P. 78

N. { G Γλανις
I piſcis Barbatus
V Haralu. }

HISTORIA SEPTVAGESIMA TERTIA.

DE GLANIDE

NOMEN.

SEPTVAGESIMVS octauus piscis noster, à Pannonibus *Harcha*, vel (vt [a] testatur Manardus, si rectè, vt ipsemet protestatur, meminit) *Acchia*, à Germanis *Schadem*, aut *uualler*, & à Byzantinis *Glagno* appellatus; à Græcis γλανὶς dicitur; Latinè verò à Plinio (quem solùm veterum latinorum γλανίδος meminisse scimus) aliquando græcam imitato nomēclaturam, vt
E infra citabimus, [b] *Glanis*, & [c] *Glanus*; aliquando verò (vt infra etiam clarè patebit) *Silurus* appellatur. Verùm cum Σιλούρος græcum & non latinum nomen sit; cumque ἀπὸ τοῦ γλανίδος diuersus sit piscis (vt manifestissimè in historia nostra trigesima monstrauimus) non solùm Aristotelis γλανίδα perperam Silurum interpretatus est Plinius; sed Theodoro etiam Gazæ in Aristotelis versione, atq; ijs qui Pausaniam nuper latinum fecerunt, eodem modo errandi occasionem dedit; quādo eorum quisq; γλανίδα haud rectè Silurum interpretatur. Quinimo quod magis est reprehensibile; Plinius ipse vti γλανίδα modò Glanidem, modò verò Silurum vocat;
F sic Siluri nomine aliquando γλανίδα; aliquando verò verum Σιλούρον (vt in eadē trigesima monstrauimus historia) appellat. Quamobrem nos hunc piscem nostrum, quē græcorum γλανίδα esse credimus, non Silurum, sed prioris plinianæ interpretationis instar, Glanidem vel Glanū, græcum vocabulum mutuati, perpetuò nuncupabimus. Quòd autem hic piscis noster græcorum γλανὶς sit; præter eam, haud contemnēdam coniecturam, quam capere possumus ex vulgari Byzantinorum nomenclatura, Byzantij enim, vt diximus, eum vulgò *Glagnum* appellant, quasi Glanum dicere velint; procedente etiam historia manifestum fiet. Omnia nanque Glanidi à veteribus attributa, ei egregiè respondere monstrabuntur. Nec obijci debet, hunc glanidem esse
G non posse, propterea quòd Sturioni (quem nos in historia trigesima Silurum esse comprobauimus) similis non sit; cum tamen Aelianus [d] *γλανίδα & Σιλούρον similes faciat*. Nam (vti eadem trigesima historia explicuimus) falsò illam (cuius ipse solus antiquorum meminit) γλανίδος & σιλούρου similitudinem confinxit Aelianus.

Plinij error.

Theodori & interpretū Pausaniæ lapsus.

Aelianus notatur.

[a] Lib. 9. Epist. epist. 3.

[b] Lib. 9. cap. 43.

[c] Lib. 32 cap. x.

[d] Lib. xi. cap. 45.

DESCRIPTIO.

Glanis caput habet rotundum, & ad reliqui corporis rationē mediocre; in cuius anteriore parte haud extenta sed retusa & omni rostro carēte, tanquàm impromptu os positum est, magnum patulum vitulino ori simillimum, & valde denticulatum;
H vtraq; enim maxilla paruorum dentium sed acutorū & validorum ordinibus quam plurimis armatur; præter quos innumeros denticulos maioribus etiam & robustioribus muniuntur fauces. Ex superiore maxilla duæ rotundæ atque lōgissimæ carneæ siue membranaceæ appendices enascūtur, ex inferiore verò quaternæ multò minores, vtrinque scilicet binæ pendent. Oculi parui sunt & rotundi. Et vt author est Aristoteles, [e] *Branchias habet utrinque quaternas, & duplices, nouissima excepta*; & propè eas binas pinnas vtrinque scilicet vnam; atque binas alias, vtrinque etiam vnam, in medio ferè vētre. In primo autem dorso parua erigitur pinna; post quam alia vna multò magis angusta in medio dorso enata per dorsum reliquum ad caudam vsque æqualiter deducitur. Et altera huic figura & magnitudine simillima à podice per imum ventrem ad vsque

[e] Hist. lib. 2. cap. 13.

etiam caudam excurrit. Cauda lata est & non lunata. Non squamis, sed corio læui & duro tegitur. Caput & dorsum nigricant, venter albus est, latera verò nōnullis nigri oribus, alijsque subalbidis maculis conspersa liuent. Vnde iurè nigricantem esse Glanidem testatur Pausanias, vt infra ex citatis verbis eius, apparebit. Ventriculum amplum habet & crassum; intestina lata, nec multis gyris conuoluta; iecur ex albo rubens [f] *Cui fellis hæret vesica*, vt notauit etiam Aristoteles; lienem verò subatrum. Oblonga est piscis huius figura; estque piscis totus teres; etsi venter haud mediocriter extuberet. Ad multam magnitudinem excrescit; non solùm enim ducentarum librarum, sed maior etiam capi solet. A

[f] Hist. Lib. 2. cap. 15.

LOCVS.

Cum authorum omnium testimonio Glanum siue Glanidem fluuiatilem piscem esse constet; haud Plinio assentiendum est, qui [g] *Eum maris peculiarem* facit. Aristoteles nāque non solùm semel, sed [h] vbi vbi Glanidis meminit, vt infra citabimus, ferè semper ipsum fluuiatilē esse testatur. Quinimo ipse quoque Plinius, vt infra patebit, aliquando Glanidē fluuiatilē facit. Nec vnius tātùm fluminis, sed multorū accola est. Nā cū Pausanias scribat, [l] *Feras in perniciem hominum non ferunt græcorum amnes, quemadmodum Indus & nilus* preterea Rhenus & Istrus, Euphrates & Phasis; Hi enim feras hominū deuorātes, similes Glanidibus in Hermo & Mæandro versantibus procreant, excepto colore nigriore, & robore; *nam his Glanides inferiores sunt*, Non solùm in Hermo & Mæandro (vt quispiam forsan putauerit) sed in alijs etiam recensitis fluminibus Glanides reperiri asseuerare videtur. B Eorum nanque voratrices hominum feræ, Hermi atque Mæandri Glanidibus similes, excepto colore nigriore & robore, non nisi Glanides (vt in trigesima etiam explicatè declarauimus historia) esse possunt; quādo nigrius solùm, atque robustius esse generis diuersitatem non facit; & vel maximè, cum non omnibus Glanidibus, sed ijs solùm qui in Hermo & Mæādro versantur, feras illas nigriores atque robustiores esse dicat; quasi horum fluuiorum Glanides nigri atque robusti minus sint, quàm illi, qui in prædictis fluminibus reperiuntur; quos ceu ferociores, feras hominum voratrices appellauit. Adde quòd cū in Rheno & Istro (vt paulò infra dicemus) Glanis reperiatur, si feræ illæ à Glanidibus genere differrēt, easGlanidibus assimilaturus Pausanias, haud C ad Hermi & Mæādri confugisset Glanides; sed illis potius qui in eodē Rheno & Istro habentur, assimilasset. Aelianus etiam in pluribus fluminibus Glanidem degere prodidit his verbis; [k] *Glanis piscis incola Mæandri & Lyci asianorū fluminum, & Europei Strymonis, speciē Siluri similitudinemque gerit*. In Rheno autem Glanidē reperiri præter Pausaniam Plinius etiam testis est, inquiens; [l] *Silurus grassatur ubicunque est omne animal appetens equos natantes sæpe demergens, præcipuè in Rheno Germaniæ amne*, vel vt in alijs legitur codicibus, In Meno; qui quidem Menus, Pomponio authore, [m] *Germaniæ fluuius est, in Rhenum influens*, & propterea vtraque lectio verisimilis est, etsi nos priorem verisimiliorem credamus. Quòd autem hoc loco Glanidem Silurum appellet Plinius, infra demōstrabimus. In Istro verò Glanidē nasci, præter etiam Pausaniam, author est Athenæus scribens, [n] *Latus piscis similis est Glanidi, qui in Istro nascitur*. In quibus omnibus fluminibus, hunc piscem nostrum, quem glanidē esse D credimus, reperiri certum est. Reperitur præterea satis magnus, & in Tibisco Daciæ flumine in Istrum influēte. In nostris verò Italiæ fluuijs nullibi (quòd sciā) habetur.

[g] Lib. 32. cap. xi. Plinij lapsus.
[h] Hist. Lib. 6. cap. 14 lib. 8. cap. 20. &. 30. Lib. 9. cap. 37.
[l] Lib. 4.
[k] Lib. xi. cap. 45.
[l] Lib. 9. cap. 15.
[m] Lib. 3. Plinij duplex lectio.
[n] Lib. 7. fol. 155. 44.

PARTVS.

De coitu & partu Glanidum sic scripsit Aristoteles; [o] *Lacustres & fluuiatiles pisces quinto suæ* ętatis mense vterum gestare magna ex parte incipiunt; pariunt omnes intra annum; nec semē generationis simul omne emittunt; sed modo marinorum, hic quoque semper intra se aliquid

[o] Hist. Lib. 6. cap. 14.

plus minus fœminę ouorum, mares liquoris prolifici retinent; Pariunt temporibus ęstatis; Cyprini quinquies aut sexies anno, partúque siderum ratione potissimū faciunt; Erica ter; reliqui semel ędunt oua in stagnis fluuiorum, & arundinetis lacuū; vt Phoxini & Percę. Glanides (siue vt perperam vertit Theodorus, *Siluri*) *& Percæ continenter emittunt suum fœtum, ut Ranæ;* adeo enim fętus ipse continuo filo sibi cohęret, vt Percę quidem, quoniam latior est, piscatores in lacu arundine glomerēt. Pariunt Siluri grandiores stagno altiore, quippe cum nonnulli *uel* κατ' ὀργυὰς id est, *sex pedum altitudine* (Theodorus vertit trium passuum altitudine, hoc est quindecim pedū) *pariūt; minores breuiore cōtenti sunt gurgite, precipuè ad radices salicis, aut cuiusuis arboris,* atque etiam inter arundines & algas & mucosam congeriem. Non solùm pares cum paribus, sed etiam admodum grandes cum paruis veniunt, admotisque meatibus, quos aliqui vmbilicos vocant, fœmina ouum mas liquorem venereum depromit. Et oua quę liquor ille vitalis cō-

E tiget, candidiora extemplo cernuntur, maioraque reddi eodem die propemodum dixerim. Paulò autem post oculi fętus existunt conspicui, qui in quouis piscium genere perinde vt in cęteris animalibus statim patefcunt, prægrandesque apparent. Quę ex ouis non attigerit liquor masculi ille vitalis, hęc sterilescunt & superuacua sunt, vt in marino etiam genere incidit. Fęcundis iam ouis pisciculo increscente detrahitur velut putamen, quod membrana est ouū ambiens & pisciculum. Oua tacta à fętifico maris semine admodum glutinosa redduntur, ad cespites coeuntia, aut vbi pepererint. Mas oua, quę ędita sunt custodit, fęmina abit cum pepererit. Tardissimum Siluri incrementum ex ouo est; quamobrem mas sępe vel quadraginta vel quinquaginta diebus assidet, custodiens oua, ne à piscibus occurrentibus absumantur. Secundę est tarditatis generatio Cyprinorum, parique modo oua ędita à mare seruantur. At minorum nonnulla vel tertio die speciem pisciculi capiunt. Augentur oua, quę semen maris attigerit, vt dictum est, & eodem die & post. Fit ouum Siluri quantum eruum, Cyprini

F & reliquorum generis eiusdem, magnitudine milii. Hęc ad hunc modum pariunt atque *generant*. Quibus quidem verbis Aristoteles non solùm Glanidem (vt supra diximus) fluuiatilem facit; sed eius etiam coitus & partus, tempus, locum, atque rationem omnem explicat; longamque maris custodiam ouis adhibitam indicat. Cuius custodiæ alibi etiam sic meminit [p] *Fluuiatilium Silurus mas plurimum curæ proli impendit, fœmina ut peperit,* abit; sed mas quo in loco plurimus fętus constiterit, perseuerans oua custodit; nec alium prębet vsum, nisi vt pisciculos, ne diripiant fętum, arceat; idque vel ad quadragesimum & *quinquagesimum diem facit, donec satis iam aucta soboles se tueri à cæteris piscibus ualeat*. Huius custodiæ Plinius etiam mentionem fecit, sic Aristotelem transcribens, [q] *Silurus mas solus omnium ædita* custodit oua, sępe & quinquagenis diebus, ne absumantur ab aliis, cęterę fęminę in triduo *excludunt si mas attigit*. Quo quidem loco, non solùm culpandus est Plinius, propterea quòd Aristotelis Glanidem (vt ex locorum collatione clarè adeò patet, vt in dubium

G verti non possit) Silurum perperam (vt diximus) appellauerit; sed ob id etiam, quòd Silurum solum omnium ædita custodire oua testetur; cum Aristoteles inquiens (vt supra citauimus) *secundæ est tarditatis generatio Cyprinorum, parique modo oua ædita à mare seruantur*, atque paulò infra rursus subdens, [r] *Neque est enim qui sua oua custodiat excepto Siluro & Cyprino, sed Cyprinus tunc ea custodit, cum congesta reperit*, idem Cyprino quoque manifestissimè tribuat. Possemus tamē dicere forsan, pro excusanda hac secūda Plinij incuria, nō simpliciter à solo Siluro oua custodiri, ipsum asseuerare; sed custodiri quinquagenis diebus; quod verè solus Silurus facit. Nam Cyprinus, quippe cuius Aristotele teste secundæ tarditatis est generatio, haud tandiu ædita oua custodit. Eandem præterea maris Glanidis custodiā notauit & Aelianus his uerbis; [s] *Ex piscibus Glanis suorum fœtuum amantissimus*

H est, Nam simul vt fęmina peperit, cura quidem illa de partu suo liberatur, ac nimirum cubitans suorum tuitione exsoluitur; At verò assiduum se pręstans mas custodem, ad conseruationem eorum, quę procreauerit, aduigilat; & eos ab omnibus insidiis prohibet.

Theodori lapsus.

Theodorus notatur.

Plinii duplex lapsus.

p Hist. lib. 9. cap. 37.

q Lib. 9. cap. 51.

r Hist. lib. 6. cap 14.

s Lib. 11. cap. 45.

NATVRA, ET MORES.

Carniuorus est Glanis, nec minutis solùm atque paruis, sed magnis quoque vescitur piscibus; ferocissimus enim est. Vnde Plinius (ut supra quoque citauimus) dixit

[t] Lib. 9. cap. 15.

[t] *Silurus grassatur vbicumque est, omne animal appetens, equos natantes sępe demergens, præcipuè in Rheno Germaniæ amne.* Et licet modò τὸν γλανίδα, modò τὸν σιλοῦρον, Silurum appellare soleat Plinius, hoc tamen loco Siluri nomine γλανίδα ab eo vocari, facilè intelligi potest. Nam (sicuti in trigesima etiam notauimus historia) cum nemo veterum sæuum & ferocem esse prodiderit Silurũ, Glanis verò (vt infra patebit) dentibus suis durissimis hamum rumpere, atque in Rheno homines deuorare soleat; γλανίδα potius quàm σιλοῦρον præsenti loco Silurum à Plinio appellari, credendum est. Nec solùm animalia, sed homines etiam in Rheno, in Istro, atque in plerisque alijs magnis fluminibus vbi maximè excrescit, aggreditur atque deuorat Glanis; vti ex supracitato Pausaniæ loco patet. Quamobrem vel hoc vno argumento piscem quem hîc exhibemus, A Glanidem esse, clarè satis conijci potest. Nam præter id, quòd scriptum reliquit Manardus [u] *In animalia quantumuis magna, in Tibisco præsertim flumine, quod Istrum influit, audacissimè adeo eum insurgere, vt nec hominibus parcat; publicamque apud Pannones famam esse, aliquando captum, in cuius visceribus humana manus ornata annulis inuenta sit;* nobilissimus etiam Comes Hieronymus Martinengus (qui dum Vienæ apud Ferdinandum regem Romanorum pontificius erat orator, quo hosce meos piscatorios labores, quæ sua fuit humanitas atque erga bonas literas beneuolentia, iuuaret; non solùm huius piscis ad uiuum depictam iconem, sed eiusdem etiam exiccatũ caput, vt exactiùs ipsius mihi nota fieret structura, summa diligentia ad me transmisit) puerum in Danubio apud Possoniam natantem, paucis ante annis ab hoc pisce deuoratum, B ac in interaneis eiusdẽ, post dies paucos Archiepiscopi strigonensis cura capti atq; dissecti, pueri fragmẽta repta, à fide dignis Pannonibus se accepisse, me certiorẽ fecit. Aristoteles verò & si tantam Glanidi ferocitatem non tribuat, ipsum tamen plurimùm dẽtibus valere testatur, inquiens, [x] *Glanis prehenditur sæpe à piscatoribus, ubi oua custodit dum enim arcet pisciculos, quatit, prosilit, & ictum sonumque mouet; manet apud oua tam ardente animo, vt cum sępe à piscatoribus oua, si pręaltis gurgitibus subsidunt, educantur, quo ad magis fieri potest in vadum, ipse tamen eodem studio fętum sequatur, neque deserere vnquàm patiatur; tunc si minor sit natu, minusque vsu exercitatus, facilè hamo capitur; sed si peritus, & ἀγκιστροφάγος;* id est, *hamos ante ederit,* vel *hamifraga est,* vt vertit Theodorus, *morsu dẽtis sui durissimi rumpit hamũ, & fœtũ assiduè custodit.* Quod sic citat Aelianus; [y] *Atque sicut Aristoteles inquit, hamum deuorare potest.* Nec enim hoc eũ dedecet; ꝑpterea quòd paruos dẽtes habeat. Nam C vti minores, ita validi atque frequẽtes sunt dentes eius, vt illis & hamum rumpere & grandia animalia lacerare facilè possit. Plinius (nescio qua ductus ratione, quáue persuasus authoritate) secus edocere videtur; Inquit enim, [z] *Cantius* (vel vt alij mẽdosè legunt, *Glanus* aut *Glanius*) *qui Glanis uocatur, auersos mordet hamos, nec deuorat, sed esca spoliat.* Non omnes tamen æquè robusti atque feroces sunt; Hermi nanque atque Mæandri Glanides (vt supracitato loco asseuerat Pausanias) inferiores sunt robore ijs, qui in Rheno Istro Euphrate & Phasi procreãtur. Vt tãdem testis est Aristoteles, [a] *Fluuiatile & lacustre genus à peste quidem & ipsum inmune est, sed nonnullis morbi incidũt proprii; Silurus enim canis exortu potissimũ (quòd sublimis innatet) sideratur, & tonitruo sopitur magno, quod & Cyprino accidit, sed lęuius; Silurus vel à dracone angue, gurgite parum alto ictus interit.* D Cuius loci priorem partem sic transcripsit Plinius; [b] *Fluuiatilium Silurus caniculæ exortu sideratur, & aliàs fulgore sopitur;* vel vt in quodam emẽdato codice legimus, *& aliàs semper fulgore sopitur.*

[u] Lib. 9. Epist. Epist. 3.
[x] Hist. lib. 9. cap. 37.
[y] Lib. xi. cap. 45.
[z] Lib. 9. cap. 43.
Plinius notatur
[a] Hist. lib. 8. cap. 20.
[b] Lib. 9. cap. 16.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

Glanis duram carnem habet, nec multùm suauem; & propterea nullibi multi pretij est. Aegrè etiam cõcoquitur; vnde non ab re in aliquibus locis (etsi apud veteres id vsitatũ fuisse non legatur) non secus quàm reliqui magni pisces, saliri solet. Recens elixus & assus manditur. Et Plinio teste, [c] *Verrucas tollit eius iecur illitum.*

[c] Lib. 32. cap. x.

HISTORIA SEPTVAGESIMA QVARTA DE PISCE SEPTVAGESIMO NONO.

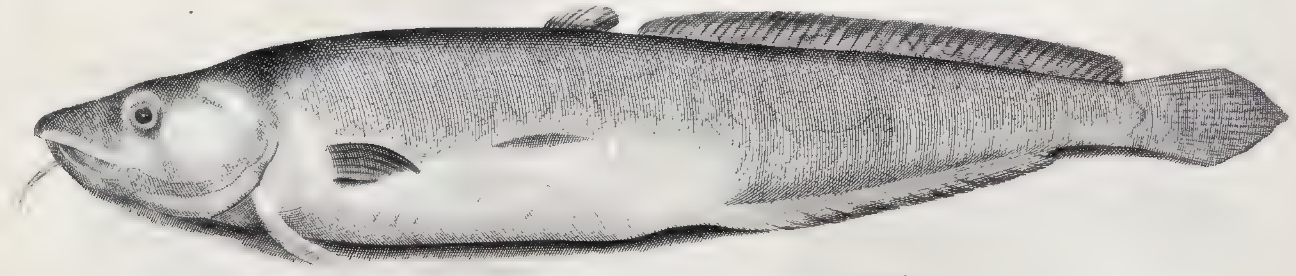

NDREAS Masius Bruxellensis hebraicæ græcæ latinæq; linguæ peritissimus, atque corrigẽdorum locorum, quæ antiquos authores perlegẽtibus (maximo huius nostræ ætatis detrimento, eorum qui transcripsere incuria) deprauata occurrunt studiosissimus, non solùm dum in Vrbe (ob publica quorundam Germanorum principum negotia) commoraretur, in plerisque excutiendis atque castigandis græcorum scriptorum & precipuè Athenæi locis, me (quo semper familiariter admodũ vsus fuit)
E plurimùm iuuit; sed in Germaniam etiã reuersus, quò hos conatus nostros cumulatiores redderet, hunc piscem ad viuum egregiè depictum ad me misit; à nonnullisque Germanorum *Rutten*, ab aliquibus *Ruppen*, ab alijs verò *Treischen* vocari commonuit; Cuius & si nullum veterum græcorum, latinorúmue mentionem fecisse sciamus, libuit tamen eum in septuagesima nona nostri ordinis sede collocatum exhibere; atque ea paucula, quæ de eo à viro doctissimo & amicissimo accepimus, scriptis mandare.

DESCRIPTIO.

F Lacustris & fluuiatilis piscis est; capite compresso, oris rictu amplo, ex cuius inferiori labro pendet appendex tenuis. Branchias habet vtrinque quaternas, & pinnas etiam vtrinque binas, duas ad branchias, alteras verò duas è regione in anteriore ventris parte; ab ano per imum ventrem ad caudam vsque angusta pinnula excurrit, aliaque similis à medio dorso per dorsum reliquum ad caudam vsque extenditur. Cauda in rotundam pinnam degenerat. Non squamis, sed læui corio tegitur. Dorsum nigricat, partes reliquæ liuent, maculis permultis paruis atque nigrioribus conspersæ. Totius piscis figura oblonga est & rotunda, & propterea à pisce octogesimo haud prorsus absimilis. Spinam habet triangularem. Caro non est supra modum delicata, sed iecur longè delicatissimũ, & non nihil muscum redolens vel saltem gustu.

P. 60

N.V. Bottatrice

P. 81.

N { G. Κωβιός
L. Gobius
V. Go }

P. 82

N.V. Iozo

HISTORIA SEPTVAGESIMA QVINTA DE TRISEO

NOMEN.

HIC octogesimus piscis noster, quem nonnulli Insubrium, apud quos reperitur, *Bottatrisc*, alij verò *Strinzo* appellãt; [a] à Paulo Iouio, atq; [b] Mathiolo, *fluuiatilis Gobius esse creditur*; verùm quàm rectè, insequẽte historia Gobioni dicata, vbi Gobionum differentiæ explicabuntur, excutiemus; [c] à Benedicto verò Iouio *Triseus* vocatur. Quamobrẽ cum nemo antiquorũ græcorum, latinorúmue eius meminerit; & propterea græco latinóque nomine careat; ipsum vnà cum Benedicto Iouio, Triseum appellare libeat.

[a] Lib. de pisc. cap. 22.

[b] In comm. Diosc. lib. 2. cap. 29.

[c] In lib. Distic.

NATVRA, ET MORES.

E Triseus longum & acutum rostrum habet; os magnũ, cuius inferior maxilla Mulli instar, barba insignita est; caput compressum; oculos mediocres; et ad brãchias vtrinque pinnam vnam latiusculam & mollem; aliasque duas minores sub ventre; ac rursus duas alias cutaceas in dorso, priorem & minorem vnam; posteriorem verò & multò maiorẽ, à priori scilicet ad caudã vsq; deductam, alterã. E cuius regione vna quoq; à podice ad caudam vsque delata, imo ventri subest. Cauda in vnicam atq; cuspidatam pinnam desinit. Piscis totus rotundiusculus oblõgus atq; in latera compressus est; ita vt Anguillæ similis videri posset, ni breuior esset. Nõ squamis, sed lubrica cute tegitur. Venter omnibus albicat; sed haud omnibus idẽ reliqui corporis color. F Fluuiatiles enim nigricãt & vnicolores sunt; lacustres verò coloribus varijs depingũtur. Nam cum capitis partes aliquæ rubeãt, corpus reliquum luteũ est, cinereis atq; nigricantibus quibusdã maculis insignitum. Vẽtriculum magnũ habet; intestina ampla, ac plurima pinguedine obducta; hepar pallidũ & maximũ; lienẽ subrubeũ; spinas paucas. Bilibris & trilibris fluuiatilis; sex verò aut septẽ librarũ lacustris capitur.

LOCVS, ET PARTVS.

Non marinæ, sed dulcis aquæ alumnus est Triseus; in fluminibus enim & lacubus tantùm procreatur; nec in eis omnibus, aut quamplurimis; sed in nonnullis solùm Galliæ cisalpinæ, vt in Ticino flumine, & Verbano & Lario lacu. Circa autem scopulos, & saxa litoribus propinqua degunt; ibique in saxosis cauernis conduntur; vnde G persæpe in altum venatum exeunt. Omni anni tempore apparent, & capiuntur. Vere, & in saxosis locis pariunt.

NATVRA, ET MORES.

Viuax piscis est Triseus; denos nanq; annos ad minus viuere creditur. Nec facilè moritur. Non solùm enim dissectus validè mouetur; sed è sartagine etiã exilit aliquãdo. Gregatim viuit, & natat. Et vti aspectu truculentus videtur, ita re vera maximus est minorũ pisciũ hostis, quibus vescitur; sed cum eis caret, cœno etiã & alga pascitur. Capitur toto anno, tũ hamis, tum quodã retis genere, quod vulgò *Dotirre* appellant.

VT SAPIAT, NVTRIAT, ET CONDIATVR.

Inter nobiles pisces cõnumerãdus est Triseus, & maximè hyeme captus; quo quidẽ H tẽpore pinguior tenerior atq; multò suauior est; & licet totus sapiat, eius tamẽ iecur quod sæpissime ad hædini iecinoris magnitudinẽ excrescit, mirè adeo sapit, vt non solùm reliquis Trisei partibus, sed piscibus etiam omnibus à nonnullis preferri soleat. Sunt etiam & lactes in eo suauissimæ; vnde iurè Benedictus Iouius scripsit.

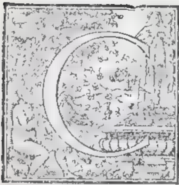
[d] T. [illegible] mihi sit [illegible] solo Da iecur, & lactes; cætera reddo tibi.

[d] In suis Distic.

Carnem habet teneram, sed non lentoris expertem; & propterea inter optimi succi pisces minimè recensendus. Mediocriter nutrit; nec ægrè admodum concoquitur. Quouis modo cõditus palato gratus est. Maiores tamen in frusta dissecti in aqua & vino, oleo, sale, cepis, & aromatibus additis elixãtur. Minores frixi, aut assi arancijque mali succo, vel omphacio conspersi, comeduntur.

HISTORIA SEPTVAGESIMA SEXTA DE GOBIONIBVS

GOBIONVM GENERA.

CVM plura Gobionum statui genera soleant, de ijs generibus primùm disserere oportet; quot, & quæ ea sint declarantes. Sunt igitur Gobionum alij marini, alij fluuiatiles toto inter se genere distantes. Nam fluuiatiles hîc appellamus Gobios non è mari in flumina deuectos, sed in fluminibus ipsis genitos, à marinisque corporis etiam figura (vt infra dicemus) differētes. Quorum quidem fluuiatilium gobionū nulla apud veteres græ- A
cos habetur mentio. Aristoteles nanque atqꝫ Galenus de fluuiatilibus gobionibus pertractātes, de ijs solùm, qui è mari ad flumina annatauerint (vt infra ex citatis eorum verbis clarè constabit) loquūtur. Quamobrem cum Athenæus scribat, [a] *Fluuiatilium gobionū meminit Dorion in libro de piscibus*, aut Dorionem quoque (vti arbitror) huiusmodi marinos in flumina euectos, fluuiatiles appellasse; aut quos ipse fluuiatiles vocauerit, nos ignorare, fatendum est. Veteribus etiam authoribus latinis incognitus fuit gobio fluuiatilis; primusque omniū (quòd sciamus) eius meminit Ausonius his versibus.

[a] Lib. 7. fol. 154. 44.

[b] Tu quoque flumineas inter memorande cohortes
Gobio, non maior geminis sine pollice palmis;
Præpinguis, teres, ouipera congestior aluo,
Propexique iubas imitatus Gobio Barbi.

[b] In Mosella.

Vnde cum nonnulli (vt in septuagesima quinta, & septuagesima septima diximus B
historia) piscem nostrum octogesimum, atqꝫ octogesimum secundum, fluuiatilium gobionum species faciant; si hoc, ceu suum adinuentū proferant, id eis facilè condonari potest; si verò veterum quoque authorum testimonio, id cōprobari contendāt; haud illis assentiendum. Quandò vti veterum solus Ausonius fluuiatilē cognouit atqꝫ descripsit Gobium; sic is vnicam fluuiatilium gobionū speciem, eamque octogesimo atque octogesimo secundo piscibus nostris (vt infra patebit) satis dissimilem fecit. Marinorum quoque gobionum genus in diuersas quasdam species diuidunt aliqui. Verùm si notas, quibus ita Gobiones separant, intimiùs contemplemur; differentiarum potius quàm specierum ea esse videbitur diuisio. Nam & si loco atqꝫ colore (vt infra explicabitur) Gobij marini inter se differūt; non tamen ob id, variæ (vt ipsi ar- C
bitrantur) Gobionum marinorum species, sed solùm differentiæ quædam constituuntur. Ita vt duo tantùm sint gobionū genera, fluuiatilium vnum, marinorum verò alterum; de quorum vtroque hîc pertractabimus.

Aliquorum error.

FLVVIATILIS GOBIONIS NOMENCLATVRA ET DESCRIPTIO.

Cum fluuiatilis Gobionis (quem Galli *Gouion*, Lugdunēses *Goifon*, & Germani *Gob* appellant; Itali verò propterea quòd in Italis fluminibus insolitus ferè sit piscis, innominatum reliquere) iconem (vti par erat) hîc exhibere nō licuerit; ipsum saltē ver- D
bis pingemus. Fluuiatilis igitur Gobio haud multùm ad marinorū figurā accedit; non enim crasso vt illi, sed tenui capite constat; ore est prorsus edentulo, cum illorū denticulatum sit; geminaque Barba, barbi instar, insignitur; vt Ausonius animaduertit inquiens, *Propexique iubas imitatus Gobio Barbi*; qua barba marini carent. In dorso vnicā pinnam habet, cum marini in dorso binas gerant. Brāchias habet vtrinque quaternas; & binas vtrinque pinnas; duas ad branchias, & alias duas in ventre; & rursus aliam vnā ab ano imo ventri hærentē. Cauda non rotūda, vt marinorū, sed lunata est. Squamis exiguis tegitur. Notis quibusdā nigricātibus dorsum, & eius maximè singularis pinna cōspergitur. Piscis totus teres est; vt Ausonius etiā præcitatis versibus notauit. Nec multùm excrescit; nam eodē authore, est nō maior geminis sine pollice palmis.

MARINI GOBIONIS NOMEN.

Piſcis noſter octogeſimus primus (qui marinus Gobius eſt) à Venetis *Go*, à Liguribus *Zolero*, & à Gallis *Gouion de mer* appellatus; ab Ouidio *Gouius*, à Martiale *Gobius*, à Columella à Plinio atque Iuuenale *Gobio*; ab eodéque Plinio *Cobio* quoque (græco more) vocatur. Græcè verò *κωβιός*, & vt refert Athenæus, [c] *à Numenio in libro de piſcibus κώθες*, eodemque referẽte, [d] *à Siculis, Nicandro Colophonio in linguis, & Apollodoro in ijs, quæ ſcripſit de Sophrone, authoribus κώθων* etiam nominatur.

[c] Lib. 7. fol. 154. 34.
[d] Lib. 7. fol. 154. 36.

MARINI GOBIONIS DESCRIPTIO.

E Gobius marinus caput habet craſſum, ceruicem latam, oculos eminentes & ſurſum ſpectantes, os mediocre & paruis dentibus munitum, branchias vtrinque quaternas, & binas vtrinque etiam pinnas, duas latas & rotundas ad branchias, reliquas duas in ventre. Quæ tamen duæ ventris pinnæ ita in Gobijs interſe iunguntur, vt ſingularis potiùs quàm gemina pinna appareat. Aliam præterea vnicã à podice in imo ventre, & alias duas in dorſo, priorem & minorem vnam, poſteriorem verò & maiorem alterã, vtranque aculeis carentem habet. Cauda non in lunatam, ſed in rotundã pinnam degenerat. Vẽtriculus oblõgus eſt, & ſatis amplus; [e] *Cui complures hærent appendices*; F vt notauit etiam Ariſtoteles. Inteſtina ſunt mediocria, multis gyris reflexa. Hepar pallet; ex quo fellis veſica pendet. Piſcis totus rotũdus eſt & teres. Et licet lubricus ſit, vt Ouidius animaduertit inquiens, [f] *Lubricus & ſpina nocuus non Gouius vlla*, ſquamis tamen rotundiuſculis tegitur. Coloratus etiam piſcis eſt, verùm haud omnes ijsdẽ depicti ſunt coloribus. Hiceſius enim apud Athenæũ inquiens; [g] *διαφέρουσι δὲ εὐστομίᾳ οἱ λευκότεροι τῶν μελάνων, οἱ δὲ τῶν χλωρῶν κωβίων σὰρξ, χαυνοτέρα ἐστί, καὶ ἀλιπὴς ἔρα*, id eſt, *ſuperant guſtu albi nigros; pallentium autem* (*τῶν χλωρῶν* enim, non viridium, ſed pallentium vel flaueſcentium hoc loco verti debet; quando *χλωρὸς* non ſolùm viridem ſed pallidum etiam atq; croceum ſiue flaueſcentem ſignificat; Gobij verò vti pallidi ac flaueſcentes ſæpe, ita virides nunquã apparent) *Gobionum caro laxior eſt, & minus pinguis*; & Diphilus apud eundem dicens, [h] *κωβίων οἱ μικροί καὶ οἱ λευκοὶ ἁπαλοί εἰσιν, ἄβρωμοι, εὔχυλοι, εὔπεπτοι. οἱ* G *δὲ χλωροὶ (καλοῦνται δὲ καυλῖναι) ξηροὶ ἐισὶ καὶ ἀλιπεῖς*; hoc eſt, *Gobionum parui & albi teneri ſunt*, virus non reſipientes, boni ſucci, concoctu faciles; pallentes autem (quos caulines vocant) *ſicci ſunt & minus pingues*; alborum nigrorum, atque pallentium gobionum meminerunt. Alborum præterea mentionem fecit & Ariſtoteles ſcribens; [i] *Gobionem album Euripi, non eſſe pelagium, certum eſt*; quæ quidẽ verba, infra vbi de loco pertractabitur, excutiemus. Hæc tamen colorum ſiue picturæ varietas, non ſpecies diuerſas (vt diximus ſupra) ſed differentias gobionum facit. Non ſecus enim quàm Anguillæ Tincæ (vt in earum hiſtorijs diximus) loci ratione colorem variant. Nam qui Gobionum puriorẽ maris partẽ incolunt, minus picturati ſunt; & propterea ab Hiceſio & Diphilo, non quia verè candidi ſint (quum nullus marinorũ Gobionũ ſit candidus) ſed quia minus colorati, ac ex albo leuiter flaueſcentes, albi vocantur. H Qui verò in cœnoſis atque paludoſis marinis locis degũt, cum ex flauo nigricent; cuiuſmodi noſter eſt octogeſimus primus piſcis, à Venetis (vt dictum eſt) *Go* appellatus, nigri dicuntur ab Hiceſio. Qui poſtremò circa ſaxoſa maris loca victitant (quales ſunt Venetijs *pagancllı* appellati) etſi varijs depicti ſint coloribus, cum eorum tamen partes plurimæ flaueſcant, *χλωροὶ* id eſt *pallentes* ſiue *flaueſcentes* ab Hiceſio & Diphilo iurè vocantur. Haud multùm augetur Gobius, vix enim palmum ſuperat vnquam. Quod Columella etiam teſtatur, inquiens; [k] *Exiguuſque Gobius, & quiſquis denique eſt incrementi minuti piſcis maiorem alit*; atque Galenus dicens; [l] *Gobius ex eorum etiam numero eſt, qui parui perpetuò manent*. Vt tamen author eſt Aelianus, [m] *In mari rubro duorum & ſæpe trium cubitorum naſcuntur*.

[e] Hiſt. lib. 2. cap. 17.
[f] In frag. fol. 37. 23.
[g] Lib. 7. fol. 154. 31.
[h] Lib. 8. fol. 177. x.
[i] Hiſt. Lib. 9. cap. 37.
[k] Lib. 8. cap. 17.
[l] Clas. 2. fol. 29. D.
[m] Lib. 13. cap. 7.

FLVVIATILIS GOBII LOCVS, CAPTVRA ET PRAESTANTIA

Fluuiatiles Gobij (quorum, vt diximus, ſolus veterum Auſonius meminit) in flu
minibus naſcuntur & degũt. Et ſicuti in pleriſque Galliæ fluuijs frequentes adeo ſunt,
vt Gallis ſatis cogniti ſint piſces; ſic Italis parùm ſunt noti; propterea quòd nõ ſolùm
in paucis noſtrorum fluminum, ſed in ijs rari etiam reperiri ſoleant. Cadauerum cal
uarijs in aqua proiectis magnoperè delectantur; quod cum Gallis piſcatoribus explo
ratum ſit; boum & equorũ aſſeruata capita in Ligerim atque in alios fluuios, in qui-
bus victitant, conijcientes ea illecebra allectos facilè plurimos capiunt. Carnem ha
bent tenerã, & præpinguẽ; vt ſupra citatis verſibus Auſonius teſtatur. Sunt etiã boni A
ſucci, cõcoctu faciles, atq; ſapidi; vnde iurè multis in locis nobiles piſces exiſtimãtur.

MARINI GOBIONIS LOCVS.

Cum marinorum piſcium alij in alto mari degant, & propterea pelagici appellen
n Hiſt. lib 8. cap. 13 o Lib. 1. fol. 109. 36. tur; alij verò circa litora victitent, & litorales dicãtur; ab [n] Ariſtotele & [o] Oppiano
p Clas. 2. fol. 29. D. *inter litorales Gobio recenſetur*. Quibus aſſentitur & Galenus noſter inquiens, [p] *Gobio litoralis eſt*.
Et cum rurſus marina litora, aut arenoſa, aut ſaxoſa ſint; in vtriſque Gobij degunt;
vt author eſt Oppianus his verbis.

q Lib. i. fol. 109. 31. [q] Cautibus & bibula multi paſcuntur arena.
Auratæ fuluæ ſplendoris nomine dictæ,
Et Symij, & Glauci, & denſato dente Dracones,
Scorpius in pugna fortis, genus unde gemellum,
Ambæ Sphirenæ longæ, tenuesque Belonæ,
Gobius, & Charax.

r Clas. 2. fol. 29. D. atque Galenus hiſce, [r] *Gobius in arenoſis litoribus, aut ſaxoſis promontorijs uiuit*; idem præterea com B
s Lib. 7. fol. 154. 33. probare videtur & apud Athenæum Diocles, dicens; [s] *Gobionum qui ſaxatiles ſunt carnem te-
neriorem habent*. Ex quibus clarè patet, quòd ſicuti Gobij neq; omnes, neque perpetuò
in ſaxoſis locis degunt; ſic inter verè ſaxatiles piſces non ſunt connumerandi; vt in
hiſtoria octogeſima explicatè declarauimus. Nec ſolùm in ijs, quæ diximus litoribus,
ſed in fluuiorum etiam oſtijs, in fluuijs ipſis, in ſtagnis, atque in ſtagnis maritimis repe
t Hiſt. lib. 8 cap. 19. riuntur Gobij. Quòd tum Ariſtoteles tum Galenus notarunt; ille enim, [t] *Subeunt etiam
fluuios genera piſcium complura, & pręſtant in fluentis & lacubus, vt Amia, & Mugiles,*
u Clas. 2. fol. 29. D. G. *Gobiones etiam pingueſcunt in fluuijs* inquit; hic verò [u] *Gobiones in fluminum oſtijs, aut ſtagnis, aut ſtagnis ma
ritimis etiam uerſari*, prodidit. Et licet in pleriſque marinis litoribus frequentes ſatis eſſe
ſoleant gobij; in noſtro tamen Romano litore ferè nunquam cõſpiciuntur. Vt demũ
x Hiſt. lib 9. cap. 37. teſtis eſt Ariſtoteles, [x] *De Euripo pirrhæo piſces per hyemem omnes, excepto Gobione foras enatant, propter fri-
y Hiſt. lib. 9. cap 37. gus, locus hic enim frigidior eſt; ſed in eunte uere eodem redeunt*. Et vt idem ſubdit, [y] τῶν δ' ἐν τῷ Εὐρίπῳ C
φυομένων, οὐκ ἔστι πελάγιος ὁ λευκὸς κωβιός, id eſt, *genitorum in Euripo, non eſt pelagius albus gobius* (vel
vt vertit Theodorus, *Gobionem album Euripi, non eſſe pelagium certum eſt*) Quibus verbis albus Eu
ripi Gobio (vt quiſpiam ſuſpicari poſſet) haud quaquam fluuiatilis eſſe, credendus eſt;
propterea quòd ipſum, pelagium non eſſe, teſtetur Ariſtoteles. Nam hoc loco pela-
gus non à flumine, ſed ab Euripo, hoc eſt ab anguſta maris parte inſulam Euboeã à
Bœotia breui ſpacio ſeiungente; & pelagios piſces non à fluuiatilibus, ſed ab Euripi-
cis, id eſt ab ijs qui in Euripo gignuntur, ſeparat; vt ipſemet clarè his ſequentibus
z Hiſt. lib. 9. cap. 37. verbis declarat; [z] *Apud Leſbum inſulam, omnia tam pelagia, quàm Euripica, parere ſolẽt in Euripo*.

NATVRA, ET MORES.

a Hiſt. lib. 6. cap. 33. Vt proditum eſt ab Ariſtotele, [a] *Pariunt iuxta litora Gobiones, ſuaque oua lapidum amplexibus man-
dant, latiuſcula & arenida*. Eodémque authore, [b] ἡ δ' ἄλλη ἀφύη, γόνος ἰχθύων ἐστίν, ὁ μὲν D
b Hiſt. lib. 6. cap. 15. καλούμενος κωβίτης κωβιῶν τῶν μικρῶν καὶ φαύλων, οἳ καταδύουσιν εἰς τὴν γῆν id eſt, *reliqua autem
Apua, fœtura piſcium eſt, κωβίτης quidem* (vel vt vertit Theodorus Gobionaria) *uocata Gobionum
paruorum & ignobilium, qui terram ſubeunt*; & non vt vertit Theodorus, *quæ gobionaria dicitur gobiones* Theodori error.
c Lib. 7. fol. 143. 12. *paruos, ignobiles, qui terram ſubeunt, creat*. Quod ſic tranſcripſit Athenæus; [c] *Eſt alia apua κωβίτης
appellata, naſcitur autem ex paruis & ignobilibus gobionibus, in arena verſantibus.*
Quæ autem ſit Apua κωβίτης, in ſecũdo libro noſtro, vbi de reliquis Apuarum gene
d Hiſt. lib. 9. cap. 2. ribus pertractabitur, explicatè declarabimus. Ab eodem præterea Ariſtotele, [d] *Inter
e Hiſt. lib. 8. cap. 2. gregales piſces Gobij connumerantur*. Et vt idem tradidit, [e] *Luto, alga, muſco, & eo, quod caulium uocant,
f Lib. 13. cap. 7. atque enſceſcente materia ueſcuntur*. Aeliano autem teſte, [f] *Gobio Draco piſces marini pungendo uenenum emit=*

tunt, minimè tamen mortiferum. Quod ſic tranſcripſiſſe videtur Oppianus. g Lib. 2. fol. 127.56.

g Horrendus curuo qui gaudet Scorpius antro,
Gobius in fulua nimium contentus arena.
Et Canis, atque Draco, volucriſque per æquora Hirundo,
Hi duris pugnãt ſtimulis funduntque venenum.

Aelianus & Op[illegible] tur. Verùm cum Gobius nullo ſtimulo, aculeóue armetur; haud hoc illis aſſentiẽdum eſt. Plinius Theophraſti authoritate refert, [h] *In ponto apprehendi glacie piſcium maximè Gobiones, non niſi patinarum calore vitalem motum fatentes*. h Lib. 9. cap. 57.

E

QVANTAE SIT AESTIMATIONIS.

Etſi Gobius cum nobiliſſimis piſcibus conferri non debeat, vt teſtari videtur Iuuenalis inquiens; [i] *[illegible]*; haud tamen ſpernendus eſt; cum iucundè ſatis ſapiat; & propterea apud etiam veteres in æſtimatione fuit. Vnde cecinit Martialis, [k] *Principium cœnæ Gobius eſſe ſolet*. Et Galenus, [l] *præſtantiſſimum ad voluptatẽ*; Et *Hiceſius* apud Athenæum, [m] *ſapore gratum ipſum eſſe*, teſtãtur. Antiphanes verò apud eundem Athenæum, ſic Gobios celebrat; [n] *Venio ad nuptias ſplendidè mercatus obolo thus dijs deabuſque omnibus; Heroibus verò liba tribuam; Vobis autem mortalibus emi Gobiones; furem recedere imperaui, Ichthyopolam addo; dico tibi populum horum; ſunt enim Phal[illegible].* Et Menander, vt idem refert Athenæus, inquit; [o] *Ichthyopolarum modò quidam quatuor drachmis æſtimauit Gobios valdè*. Non omnes tamen æqualis ſunt præſtantiæ; Ariſtotele nanq; authore, [p] *Apud Cretam inſulam ſatis pingueſcunt*; & vt alibi tradidit, [q] *pingueſcunt etiam in fluuijs*. Apud Athenæum, [r] *Hiceſius albos nigris præfert*; [s] *Diphilus paruos & albos teneriores eſſe teſtatur*; [t] *Diocles ſaxatiles teneriorem carnem habere exiſtimat*. Antiphanes verò (vt paulò ante citauimus) *phalericos celebrat*. Vt autẽ Galenus noſter teſtis eſt, [u] *Præſtantiſſimus ad voluptatem, concoctionem, ſimul ac diſtributionem & ſucci bonitatem eſt is, qui in arenoſis litoribus, aut ſaxoſis promontoriis viuit. Non autem æquè eſt iocundus, neque boni ſucci, neque ad coquendum facilis, qui in fluminum oſtiis, aut ſtagnis maritimis verſatur. Quòd ſi aqua limoſa quoque fuerit, aut fluuius vrbem expurget; Gobio, qui in eis gignetur, erit deterrimus; ceu alii omnes piſces, qui in aquis huiuſmodi verſantur*.

i Saty. xi. 4.
k Lib. 13. 88.
l Clas. 2. fol. 29. D.
m Lib. 7. fol. 154. 31.
n Lib. 7. fol. 154. 40.
o Lib. 7. fol. 154. 43.
p Hiſt. lib 8. cap. 13.
q [illegible]
r Lib. 7. fol. 154. 31.
s [illegible]
t [illegible]
u Clas. 2. fol. 29. D.

F

G

VT NVTRIAT.

Vt refert Athenæus authore Hiceſio, [x] *Gobiones multi ſucci ſunt, facilè excernuntur, non multùm nutriunt, nec bonum ſuccum gignunt. Flaueſcentium autem caro ſubſtantiæ eſt rarioris, minus pinguis, ſuccumque tenuiorem, neque ita copioſum præbet; ob magnitudinẽ tamẽ magis nutriunt*. Diphilus verò apud eundem Athenæum, [y] *Gobij*, inquit, *alendi ratione Percis ſimiles ſunt; horum parui & albi ſunt teneri, nec virus reſipiunt; bonum ſuccum gignunt, & facilè concoquuntur; flaueſcentes (caulines dicti) aridi ſunt, & minus pingues*. Galeno autem teſte, [z] *Gobiorum caro vti carne ſaxatilium eſt durior, ita mollior quàm Mullorum; ipſa igitur proportione veſcentium corpus nutrit*. Et vt rurſus prodidit; [a] *Gobiones non perinde mollem, ac Aſelli & ſaxatiles carnem habent*. Spinas perpaucas habet Gobius; vnde iurè dixit Ouidius, vt ſupra etiam citauimus, *& ſpina non nocuus ulla*. Vt author eſt Dioſcorides, [b] *Gobius recens in aluum ſuillam conſutus decoquitur in ſextariis aquæ duodecim, quoad ſextarij duo ſuperſint; deinde excolatus, & ſub dio refrigeratus, bibentes per inferna ſine moleſtia purgat; Idem vulneribus canum, & ſerpentium impoſitus medetur*.

x Lib. 7. fol. 154. 30.
y Lib. 8. fol. 177. x.
z Clas. 2. fol. 29. E.
a Clas. 2. fol. 29. G.
b Lib. 2. cap. 29.

H

HISTORIA SEPTVAGESIMA SEPTIMA
DE CITO.

NOMEN.

PISCIS noſtri octogeſimi ſecundi; qui Romæ *Meſſore & capo groſſo*, in Etruria *Ghiozzo*, in Gallia ciſalpina *Capitone & Bot*, et in Gallia tranſalpina *Chabot* vocatur; veterum nemo (quòd ſciamus) præter vnum Ariſtotelem meminit. Ab eo enim (vt in A
impreſſis habetur codicibus) βοῖτος, vel (vt legiſſe videtur Theodorus quippe qui Cottum vertit) κόττος, vel (vt in vetuſtiſſimo manuſcripto exemplari uidimus) κοῖτος appellatur. Quam quidem poſtremam lectionem ueriorem putamus; non ex eò solùm, quòd codicis
Ariſtotelis locus corrigitur. ſit antiquiſſimi & præſtātiſſimi Vaticanæ bibliothecæ; ſed ob id quoque, quòd cum
a Hiſt. lib. 4. cap. 8. Ariſtoteles dicat, [a] *Addo etiam piſciculos fluuiatiles, quos κοίτους uocant, qui ſub ſaxis ſtabulantur;* ἀπὸ τοῦ κοίτου, id eſt, à cubili, κοῖτοι hi piſces vocari potuiſſe videntur. Aduertendum tamen, ne nominum decipiamur ſimilitudine, apud Athenæum κύττον etiam piſcem reperiri; qui quidem Athenæi κύττος vti ab hoc noſtro Ariſtotelis κοίτου diuerſus eſſe B
videtur; ſic qui piſcis ſit, haud facilè eſt intelligere; quando non ſolùm ipſe duntaxat Athenæus mentionem eius fecit, ſed neque etiam aliud, de eo teſtatum reliquit,
b Lib. 7. fol. 162. 14 quàm quòd [b] *Cyttus Baccho dicatur.* Quòd verò octogeſimus noſter ſecundus piſcis, Ariſtotelis Citus ſit; ex verbis eius clarè ſatis cōiici poteſt. Nam cū ipſe piſces audire
c Hiſt. lib. 4. cap. 8. declarās inquiat; [c] *Addo etiam piſciculos fluuiatiles, citos nomine* (vel cottos vt vertit Theodorus) *qui ſub ſaxis ſtabulantur; capiuntur enim à nonnullis ſaxo percuſſo, ſub quo latent; protinus enim inde exturbantur, ut qui audiant & caput ſtrepitu tententur;* hic noſter paruus eſt & fluuiatilis; & ſub ſaxis ſtabulari, eiſdēque percuſſis fugari & capi, magis quàm quiuis alius ſolet. Hunc præterea cum fluuiatilem Gobionem eſſe aſſeuerēt nonnulli; ſi propterea quòd marino Gobioni ſimillimus ſit, fluuiatilem gobionem eum vocari poſſe et debere con C
tendant; non ſolùm id eis libenter aſſentimus; ſed eorum etiam laudamus diligentiam; quippe qui nouum & congruum ob ſimilitudinem huic piſci nomen impoſuerint. Animaduertendum tamen neminem veterum tali nomine eum appellaſſe. Nam vti in ſuperiore diximus hiſtoria, ſolus antiquorum Auſonius fluuiatilis gobionis meminit, is que vt ibidem monſtrauimus, alium ab hoc noſtro piſcem fluuiatilem Gobionem fecit.

DESCRIPTIO.

Citus marino gobioni paruo (vt diximus) admodum ſimilis eſt; magno enim eſt D
capite (vnde omnes ferè eius vulgares nomenclaturæ ortæ videntur) elata ceruice; oculiſque eminentibus, & ſurſum ſpectantibus. Os habet latum & edentulum; brāchias vtrinque quaternas; & binas vtrinque pinnas, ad branchias duas ſatis magnas, & duas alias minores in ventre. In dorſo præterea aliæ duæ eriguntur; quarum prior minor eſt, poſterior maior. Et poſtremò imo etiam ventri alia vna ſingularis ab ano ſubnectitur. Cauda in vnicam & rotundam pinnam degenerat. Lubricus eſt vt Gobius, ſquamis tamen tenuibus contegitur. Ventriculus eſt ſatis amplus. Inteſtina gyris plurimis reuoluuntur. Hepar pallet. Fellis veſica ex hepate pendet. Totius piſcis figura teres eſt. Dorſum ex cinereo nigricat, latera cineracea ſunt,

venter albicat, dorſi verò pinnæ liuentibus maculis inſigniuntur. Minuti incrementi piſcis eſt, raró nanque annularis digiti longitudinem & craſſitiem æquat.

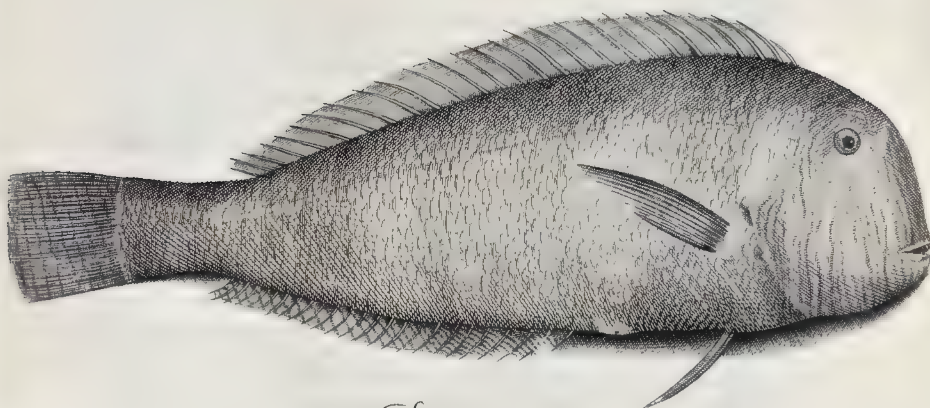
LOCVS.

Fluuiatilis piſcis eſt Citus; in fluminibus enim gignitur & degit; minorumque potius quàm maiorum fluminum incola eſt. In tãtumque minora diligit flumina, vt in riuulis etiam tenuiſſimis procreari ſoleat. Et paruorum fluuiorum atque riuulo-
E rum adeo eſt amans, vt pauci ſint, in quibus non reperiantur Citi.

VT SAPIANT, VT NVTRIANT, ET VT CONDIANTVR.

Sapidi adeo piſces ſunt Citi, vt nullis aliis minutis piſciculis in guſtus ſuauitate cedãt. Et iurè propterea vbique ferè in multa ſunt exiſtimatione; præſtantiores tamen ſunt, qui in purioribus & ſaxoſis fluminibus, vel riuis victitant. Carnem habẽt nullis ſpinis præter eam quæ per dorſum excurrit præpeditam, teneram non viſcidam boni ſucci & concoctu facilem. Vnde in marinorum penuria (quibus ſemper, quòd ad tuendam valetudinem attinet; fluuiatiles, vt in hiſtoria octogeſima declarauimus, inferiores ſunt) valetudina-
F rijs concedi poſſent. Ob eorũ tenuitatẽ cum commodè neq; elixari, neque aſſari poſſint, in ſartagine optimo oleo frixi, & arancij mali ſucco conſperſi manduntur.

P. 83. N. { G. L. V. Pesce pectine

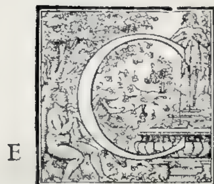
P. 84. N. { G L V Mesoro

P. 85. N. { G. Ἰουλίς. L. Iulia V. Donzella

HISTORIA SEPTVAGESIMA OCTAVA DE PISCE OCTOGESIMO TERTIO.

VM nihil magis probum dedeceat virum, quàm ementiri, &
imposturã facere; nostri octogesimi tertij piscis græcũ & lati-
num nomen ignorare, apertè atq; ingenuè cõfiteri potius vo
lumus, quàm futilibus & commẽtitijs coniecturis græcè & lati
nè ipsum appellare cõtendentes, alieno abuti nomine. Huius
E igitur piscis nostri, quẽ Romæ *Pesce pettine*, & in plerisque alijs lo
cis *Rason* vocant, prisca nobis adinuenire nomina hucusq; non
licuit. Nec ob id tamẽ ab hisce nostris piscatorijs conatibus ipsum arcendũ duximus;
fieri enim forsan poterit, vt aut alij, aut nos in posterùm peculiare suum venemur ve
tus nomen. Quod si non accidat, præstantius nihilominus est, hanc quantulamcun-
que, quàm nullam eius tradi cognitionem.

DESCRIPTIO.

Peculiarem adeo figurã habet octogesimus tertius piscis noster, vt nulli alij pisciũ
similis videatur, ob omnibusque internosci facilè possit. Capite enim permagno est,
valde tamẽ (non secus quàm corpore toto) cõpresso, & omni prorsus rostro carẽte.
F Linea nanq; anteriorem capitis, siue totius corporis partem terminans, longa satis &
recta, atque ferè ad perpendiculum è summo capitis vertice ad inferiorem usq; maxil
lam defertur. In infimo cuius anterioris atq; ferè perpendicularis partis loco os positũ
est paruum, dentibus acutissimis & paruis, præter quatuor anteriores & lõgiores, mu
nitum. Oculi parui sunt, & in superiore capitis sede collocati. Branchias vtrinq; qua
ternas habet; & binas etiam vtrinq; pinnas, duas latiores ad branchias, & duas alias
angustiores in ventre. In dorso vnica erigitur pinna, non multùm lata, sed satis lõga;
à primo nanq; dorso exorta per dorsum totũ ferè vsque ad caudã extenditur. Imo præ
terea vẽtri alia vna singularis pinna ab ano (qui in hoc pisce propiùs ad caput quàm
ad caudam accedit) nata, & vsq; ferè ad caudam producta subditur. Cauda in vnam
G & latam pinnam degenerat. Ventriculum habet mediocrẽ; intestina pinguedine plu
rima obducta, & multis gyris circumacta; hepar pallidum; & fellis vesicam iecinori
annexam. Piscis est latiusculus valdè, Fabri instar compressus, squamis magnis con
tectus, & varijs atq; pulcherrimis coloribus egregiè depictus. Caput enim, maxillæ,
& branchiarũ opercula plurimis cæruleis lineis insignita apparent. Imi ventris & cau
dæ pinnæ subflauis & virentibus lineis inter se cancellatim commissis, decenter admo
dum depictæ sunt. Pinna dorsi rubra est, nõnullis cæruleis cõspersa maculis. Corpus
reliquum ex albo flauescit. Ad multam molem non excrescit, palmi nanque mensu
ram excedere non solet.

LOCVS, ET NATVRA.

H Piscis, de quo agimus, marinus est; litoralis & non pelagius; ac litorum maximè
quæ saxis abundant, incola. Nec omni mari cõmunis est; in quãplurimis enim ma-
rinis locis ne reperitur quidem; in nonnullis verò rarus habetur. In nostro nanq; Ro
mano foro piscatorio vix deni aut duodeni quot annis conspiciũtur. In Rhodio tamẽ
in Siculo atq; in Hispano mari frequẽtior gignitur. Soliuagus piscis est, imbellisque &
infirmus; carniuorus tamen. Vnde cum ob imbecillitatem corporis, ac paruitatem
oris maiores aggredi non audeat pisces; paruis Loligunculis, Sepiolis, Apuis, atque
reliquis minutioribus pisciculis vescitur.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

Carnem habet teneram & friabilẽ, boni succi, atq; concoctu facilem; vnde in sa
xatiliũ penuria, ipsis substitui, atq; valetudinarijs apponi potest. Nullis ferè alijs spi-
nis, præter eas quæ dorsi spinã constituũt, interciditur. Gustui suauissimus est. Et pro
pterea vbi vbi capi solet, in maxima habetur existimatione.

HISTORIA SEPTVAGESIMA NONA DE BLENNO

NOMEN.

PISCIS noſter octogeſimus quartus, qui Romæ (non ſecus quàm Vranoſcopus & Citus) *Meſſore*, In Narbonenſi prouincia à nonnullis *Lebre de mar*, & à Corcyrenſibus atque à quibuſdã alijs noſtri temporis græcis *Cepola* vocatur; ab Oppiano βλέννος, & ab Athenæo βελέννος appellatur; à Plinio verò priori græco ſeruato A
vocabulo, *Blennus* dicitur. Et licet ex ijs, quæ hi de Blenno ſcripta reliquere (apud enim reliquos authores nullam Blenni piſcis mentionem fieri ſcimus) comprobari poſſe non videatur, hunc piſcem noſtrum
[a] Lib. 32. cap. 9. Blennum eſſe; quando Plinius non niſi, [a] *Blennorum cinerem cum ruta ueſicæ uitia & calculos ſanare*
[b] Lib. 1. fol. 108. 35. prodidit; & Oppianus ſolùm [b] *Inter piſces, qui herboſa litora incolunt, Blennum recenſuit*; Athenæus
[c] Lib. 7. fol. 144. 36. verò [c] *Cothio duntaxat Belennum ſimilem eſſe dixit*. Non tamen temerè ſed veriſimilibus coniecturis perſuaſi, hũc Blennum eſſe aſſeueramus. Nam cum βλέννα mucum, βλέννος verò ignauum & ſegnem ſignificet; hic noſter piſcis, qui præ cæteris mucoſus, quique ignauus & timidus, atque ſegnis & tardus eſt (vt infra dicemus) βλέννος iurè vocatur. Ad hoc accedit, quòd in herboſis litoribus viuit; quòd Blẽno tribuit Oppianus. Ad B
de poſtremò quòd (vt infra declarabimus) Cothio ſiue Gobio abſimilis non eſt; quẽ admodum Cothio ſimilem Belennum facit Athenæus. Verùm cum Athenæi verba
[d] Lib. 4. fol. 144. 36. ſic legantur [d] Ἔστι δὲ κωθιῷ τὴν ἰδέαν παραπλήσιος βελέννος, hoc eſt, *eſt autem Cothio forma ſimilis Belennus*; tum in verbo κωθιῷ tum in βελέννος mendum ſuſpicor. Nam cum apud eundẽ Athenæum (vt in ſeptuageſima ſexta Monſtrauimus hiſtoria) à Numenio κώτος, & à Athenæi locus corrigitur.
Siculis κώτων Gobius appelletur; κώθιου verò nuſquam alibi mẽtio habeatur; haud ab re eſſet ι expuncto, κώθῳ; aut θ in β commutato, κωβιῷ pro κωθιῷ corrigere; nam vti tum κώθῳ, tum κωβιῷ, facilè in κωθιῷ deprauari potuit; ſic vtraque caſtigatio rationi admodum conſentanea eſt. Pari ratione cum Plinius & Oppianus Blennum piſcẽ vocent, Belennus verò à nullo, præterquam hîc ab Athenæo, inter piſces connume C
retur, ε expuncto, βλέννος in Athenæo etiam reſtituendum eſſe videtur. Cum præte-
[e] Lib. 7. fol. 144. 36. rea præcitatis verbis ſtatim ſubiungat Athenæus [e] *Epicharmus autem in nuptijs hebes βαιόνας quoſdam piſces uocauit, his uerbis; Age autem Triglas gibbas, Bæonaſque inſuaues; Et apud Atticos eſt etiam Prouerbium, ne mihi βαιών malus piſcis*; Vti βαιῶνα vilem & malum piſcem eſſe teſtatur; ſic haud explicat, an βελέννος & βαιών, vnus & idem piſcis, vel diuerſi potius ſint. Verùm cum βαιών piſcis ἀπὸ τοῦ βαιοῦ, hoc eſt, breui vel paruo dici videatur; & vilis ſit & malus; haud ab re eſſet arbitrari, βλέννον, quippe qui (vt infra dicemus) paruus eſt & viliſſimus, βαιῶνα etiam vocari conſueuiſſe.

DESCRIPTIO. D

Blennus magnum caput habet; oculos etiam magnos & eminentes, atque ſuperiore parte duabus cutaceis appendicibus, marini Scorpionis inſtar, ornatos; os mediocre, ori piſcis octogeſimi tertij ſimillimum, ſerratis & validis denticulis munitum; branchias vtrinque quaternas; & binas etiam vtrinque pinnas, duas latas rotundas craſſas & ſatis magnas ad branchias; & alias duas multò anguſtiores in ventre, ſed capiti valde propinquas. Præter has autem, alia vna magna & inæqualis in dorſo extat, quæ quidem vti à primo exorta dorſo vſque ferè ad caudam deducitur, ſic prior pars

eius capiti proxima latissima est, & tenuibus quibusdam aculeis instructa; posterior verò multò angustior. In latiore huius pinnæ parte macula nigra albicanti circũdata circulo, parui argentei numismatis magnitudine, figura verò illis, quæ in extremis pinnis caudæ Paui auis visuntur, similis, apparet. Ab ano rursus altera singularis pinna & angusta per ventrem imum, ad caudam vsque extenditur. Cauda verò non in bifidam, sed in vnicam pinnam desinit. Ventriculus est satis amplus & crassus. Intestina etiam lata sunt & multis gyris reflexa. Hepar albicat. Fellis vesica iecinori hæret. Piscis totus teres est, & adeo lubricus (ob plurimũ mucum, quo semper oblinitus capitur) vt vix manibus adstringi possit. Squamis tegitur paucis tenuibus & facilè deciduis. Depictus est piscis, cum enim totus ferè liueat, partes eius pleræque ex liuido rubent; nonnullæ verò flauescunt. Nec multùm excrescit, Gobium nanque magnitudine non superat. Quamobrem cum non solùm magnitudine, sed crassitie etiam capitis, tereti figura, corporis lubricitate, atque coloribus ipsis Gobius & Blennus inter se conueniant; haud ab re (vt supra citauimus) hunc illi similem fecit Athenæus.

LOCVS, ET NATVRA.

Marinus piscis est Blennus; non pelagius, sed litoralis; litoraque herbis virentia incolit; vt author est Oppianus, inquiens.

[f] Per molles tantùm ripas herbasque virentes,
Smarides, Blenni, cum Sparis, Boces vtrique,
Menides, & Tragi, simul Antherina vagantur.

[f] Lib. i. fol. 108 34.

In cœnosis etiam & algosis litoribus libenter victitat. Locis plerisque rarus est, in mari enim nostro Romano vix quotannis deni Blenni capi solent; In Græco tamen frequentior habetur. Non vagabundus, sed tardus, atque piger est piscis; haud enim longè ab ijs, in quibus viuit locis, vagari solet. Est ignauus etiam & timidus; vnde frequenter inter algas latitat. Edax & gulosus est; minoribus Squillis, & minutis pisciculis, quos latens dolo potius quàm vlla audacia venatur, vescitur; in horumque penuria algas & diuersa maris purgamenta mandit.

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

Carnem habet mollem, verùm glutinosam, & excrementitiam; & propterea mali succi, atque concoctu difficilem. Insipidus adeo atque ita gustui ingratus est piscis, vt vbique nullius sit pretij; soleátque infimæ etiã plebis homines eum aspernari; nec nisi in maxima aliorum piscium penuria eum comedunt.

QVIBVS MEDEATVR.

Vt author est Plinius, [g] *Blennorum cinis* (vt supra etiam citauimus) *cum ruta uesicæ uitia & calculos sanat.*

[g] Lib. 32. cap. 9.

DE SAXATILIBVS PISCIBVS.

CVM iam de ſaxatilibus piſcibus pertractandum ſit, in primis qui ſaxatiles ſint piſces (quando haud id omnibus notum eſt) declarandum duximus. Fluuiatiles enim piſciculi in ſaxoſis fluuijs degentes, ſaxatiles à veteribus medicis tantopere laudati, à Iunioribus quamplurimis crediti ſunt atq; creduntur. Verùm in quàm graui hi verſentur errore, Galenus noſter declarat; non fluuiatiles (qui ſemper quòd ad ſanitatem ſpectat, marinis inferiores ſunt) ſed marinos ſaxatiles faciens; eoſque in ſex genera diuidens; atque cur ſaxatiles dicantur explicans his verbis. [a] *Scarum, Merulam, Turdum, Iuliam, Phucam, & Percam, à locis in quibus uerſari comperiuntur, piſces ſaxatiles appellant. Non enim in læuibus, aut arenoſis, aut terreis litoribus, ſed in petroſis promontorijs, & ubi ſaxa ſunt deliteſcunt ac pariunt.* Veterum præterea ſcriptorum quamplures in recenſendis etiam ſaxatilibus piſcibus errore, etſi non adeo cæco vt iuniores, capti ſunt; omnes marinos piſces in ſaxoſis locis repertos, ſaxatiles eſſe arbitrati. Cum tamen Galenus, cui in ijs quæ ad artem medicam attinent, præ cæteris credendum eſt, ſecus ſentiat. Nam cum marinorum piſcium nonnulli etſi in ſaxoſis locis degant; ea tamen loca neque ſemper, neque omnes eiuſdem generis frequentent; alij verò in petroſis promontorijs atque ſaxoſis locis naſcantur, & perpetuò viuant (ita vt nullus vnquam eiuſdem generis piſcis alibi quàm in petroſis locis reperiatur) ſicuti hos, quos ſupracitato loco ſex illis generibus complexus eſt, ſaxatiles eſſe aſſeuerat (cum vt ipſemet teſtatur, [b] *Saxatiles nec alimenta, nec loca mutent, nec dulcibus aquis utantur, ob eamque cauſam omnes perpetuò ſint inculpati.* Et vt idem alibi ſcribit, [c] *In Saxatilibus piſcibus meritò nullum ſit inter congeneres diſcrimen manifeſtum, ut qui perpetuò in puriſſimo mari degant, aquamque dulciſſimam, & eam, quæ ex eiuſmodi & marina eſt mixta, fugitent*) ſic illos, vt qui neque perpetuò, neque omnes eiuſdem generis in ſaxoſis locis victitent ([d] *Cuiuſmodi*, ipſo authore, *Gobio eſt*) à verè ſaxatilibus excludit. Etſi à pleriſque antiquis ſcriptoribus hi quoque (vt ſupra diximus) inter ſaxatiles recenſiti ſint. Nos verò Galenum ſequuti, de veris ſaxatilibus hîc pertractabimus. Inter quos etſi primas teneat Scarus, eius tamen hoc loco (vti par erat) non collocauimus hiſtoriam. Nam cum peregrinus piſcis ſit, eius icon (quam ex Græcia deferri curauimus) ad nos adhuc non peruenit. Quamobrem à Iulide exordiemur, Scari hiſtoriam & iconem in ſecundo libro noſtro exhibituri.

Iuniorum error.

A

[a] Clas.2.fol.29.C.

Veterum quorundam lapſus.

[b] Clas.2 fol.29.E.

B

[c] Clas.2.fol.29.D.

[d] Clas.2.fol 29.D.

C

HISTORIA OCTOGESIMA.
DE IVLIDE.

NOMEN.

PISCIS Octogeſimus quintus, quem Romæ & Neapoli obſcœna voce *Menchia di Re*, Veneti *Donzella*, Maſſilienſes *Douella*, Ligures *Zigorella*, Græcorum vulgus *Iglicqua*, Cretenſes *Aſdelles*, ac Rhodij *Zillo* appellant; à Græcis ἰουλίς, & apud Athenæum [e] ab Hermippo ἴκκος; à Plinio *Iulis*, atque à Theodoro Gaza *Iulia* vocatur. Aduertendum tamen hîc eſt, præter hunc noſtrum ἰουλίδα ſiue *Iulidem* vocatum piſcem, ἰοῦλον etiam inter piſces connumerari ab Aeliano atque Oppiano; etſi lanugo, & Cæreris Proſerpinæque hymnus, & Vermis multipes parietibus arrepens, & præterea fructus omnis (vt græca lexica notant) ἴουλος alijs ſit; atque [f] ἰούλους *etiam*, authore Athenæo, *terræ inteſtina appellent*. Quòd autem Iulis noſtra alius piſcis ſit à Iulo Aeliani & Oppiani (qui ſoli veterum, quod ſciamus, piſcis ἰούλου meminerunt) infra, vbi eorum etiam citabimus verba, declarabimus.

D

[e] Athe.lib.7.fol.163.18.

[f] Lib.7.fol.152.26.

DESCRIPTIO.

Iulis rostro est acuto; ore paruo, denticulis longioribus, atque crassiusculis labijs munito; capite tenui & rotundo; oculis paruis & rotundis, quorum nigram pupillam rubeus ambit circulus. In dorso vnicam habet pinnam, toti ferè dorso longitudine æqualem. A podice, qui in medio ventre consistit, pinna alia ad caudam vsque per ventrem imum ducitur. Ad branchias, quas vtrinque quaternas gerit, pinnæ duæ paruæ sunt, aliæque duæ etiam paruæ sub ventre. Cauda in latam & rotundiusculam pinnam degenerat. Piscis totus etsi palmi mensuram non excedat, si cum latitudine conferatur, longiusculus est. Squamis tegitur tenuissimis. Colore est admodum vario, ita vt pulchritudine cum Pauone pisce contendat; pisciumque omnium formosissimus videri possit. Venter enim ex albo purpurascit, latera ex cæruleo flauescũt,
E dorsum ex glauco nigricat. Linea præterea vtrinque serrata ex rubeis & quadrangulis maculis, extremis solùm angolis se inuicem tangentibus, conflata à summis branchiis secundum dorsi ductum in caudam defertur. Sub qua in lateribus iuxta branchias nota quædam violacea, vtrinque cærulea linea clausa, satis lata atque duplo longior apparet. Ab oris rictu per caput, & media branchiarum opercula ad earum usque scissuram cærulea etiam alia deducitur linea. Dorsi postremò ac ventris pinnæ versicolores sunt; alijsque lineolis & notis versicoloribus etiam (quas verbis exprimere difficile est) nonnullæ aliæ partes eius pinguntur. Ventriculus paruus est; intestina gracilia; hepar pallidum, lien subrubeus. Palmi (vt diximus) magnitudinem nõ superat.

F

LOCVS.

Marinus piscis est Iulis, in saxosis locis uictitãs; uti author est Oppianus his uersibus,

[g] scopulos quos abluit vnda
Alga consperso, & multo murice tectos
Sal, e habitant varius distincti tergora signis,
Iulides, & Percę, Channi, Turdique virentes,
Phucides eunuci uero de nomine dictę
Cirris saltator, Mylus, Syene, Basiliscus,
Aspera saxa colunt imo defixa profundo. — g Lib.1.fol.108.50.

G Galeno verò teste, vt supra etiam diximus, non solùm in piscium censu, qui largiori modo loquendi, saxatiles à scriptoribus reliquis appellari solent, sed in eorum etiam numero, qui verè saxatiles sunt, recensenda est Iulis.

NATVRA, ET MORES.

Ab Aristotele [h] *Inter gregales pisces connumeratur Iulis*. Verùm haud locis omnibus eam gregatim degere arbitror; nam in nostro Romano maris tractu non nisi rarissimè, & sola semper capi solet. Ni forsan id ea ratione accidat, quòd vt Hermippus testatum reliquit, [i] *difficilis captu sit*. Carne vescitur, minoribus nempe pisciculis; in quorum pe-
H nuria algam etiam comedit. Vnde apud Athenæum, [k] *Numenium* ἰουλίδα μάργον, hoc est, *Iulidem uoracem* vocasse opinor. Vere parit, circa saxa. Cum autem Aelianus tradat, [l] *Iulides pisces saxatiles sunt, quibus os sceleratissimi ueneni refertum est, quemcumque piscem degustarunt, inhabilem ad edendum, perniciosumque ei qui postea gustauerit, efficiunt. Piscatores cum squillam quam media ex parte Iulides exedissent & confecissent, sine vllo pretio parabilem offendissent, cumque inopia pressi gustare ingressi essent, illorum aluos vehementes cruciatus exceperunt; In piscatu vrinatores & natatores infestissime persequũtur; ac vt terrenę muscę mordicus premũt, similiter Iulides frequentes in eos quos dixi incurrentes, morsu affligunt, quas repellere necesse habent, aut ab his demorsi, cruciabuntur; in quibus repulsandis totus vrinandi & natandi labor perit*; Cumque hoc idem, sic ex eo transcribat Oppianus,

h Hist.lib.9.cap.2.
i Athe.lib.7.fol.163.18.
k Lib.7.fol.152.25.
l Lib.xi.cap.52.

[m] Lib.2.fol.127.36.

[m] Ore venenato sic lędunt stigmate paruo
Iulides, has homines qui findunt ęquora vasta
Oderunt, coguntur enim densę agmine multo,
Si videant homines rimantes saxa profunda,
Et studio celeres sulcantes ęquoris vndas
Erumpunt curuis petris examine multo,
Atque cateruatim fusę per membra natantis
Circundant acri morsu, vel dente laborant.
Hic morsu & rapidis gemit exagitatus ab vndis,
Atque manu & pedibus madidas arcere cateruas
Nititur, hę firmę circum immotęque sequuntur. A
Sunt similes muscis, quę autumni tempore primo
Messores fessos circundant agmine denso,
Hi radiis Phębi domiti, magnoque labore
Sudant, mordaces addunt sua stigmata muscę,
Non cessant donec satientur sanguine rubro,
Sanguinis humani tanta est innata cupido;

non de hoc nostro pisce, qui (vt diximus) ἰουλὶς vocatur; sed de alio, quem eorum vterque non ἰουλίδα, sed ἴουλον appellat (etsi perperam Gyllius in Aeliani, & Lippius in Oppiani versione ἴουλον, ἀπὸ τοῦ ἰουλίδος non distinguentes Iulidem interpretati sint) loquuntur. Nec opinandum est, vnum & eundem piscem ἰουλίδα & ἴουλον vocari; cum ἰουλὶς & ἴουλος diuersorum piscium esse nomina, ex multis dubio procul intelligi possit. Primùm enim ea quæ Aelianus & Oppianus suo Iulo tribuunt, Iulidi ab alijs scriptoribus non ascribuntur; quinimo venenatum os habere, tantùm abest vt negligenter à scriptoribus prætermissum, atque ob id Iulidi non attributum credi debeat; vt ne vllo quidem modo ei conuenire posse videatur. Nam cum ex saxatilium numero sit Iulis, qui omnes Galeni testimonio (vt supra etiam citauimus) in cibo innoxij sunt & inculpati; quo pacto Iulis ore adeo venenato esse poterit. Nec est vt quispiam obijciat, Viperam etiam, cuius venenatissimum os est, esculentam esse; nam non nisi abscisso capite, eam in cibum admittimus; Iulide verò non solùm integra atque capite non orbata citra noxam vescimur; sed neque etiam aliquis scriptorum Iulidi caput abscindi oportere, si ea vescendum sit, admonuit; vti eorum plures id in Vipera commonuere. Præterea etsi Aelianus Iulidis (quod quidem sciam) mẽtionem non fecerit, Oppianus tamen non solùm diuersis in locis vtriusque meminit, sed diuersos etiam pisces fecisse videtur; cum varia vtrique supra citatis locis ascripserit; [n] *Hippurosque Iulo*; alibi verò, [o] *Lolligines Iulide* capi asseueret. Sicuti igitur Iulidem à Iulo differre non dubitamus, sic quinam piscium Iulus sit, adhuc asserere non audemus. Neque enim Hermolao subscribendum censemus, qui [p] *Balenæ ducem* (quem alij Musculum vocant) *Iulum uocari* testatur.

(Margin: Gyllij & Lippij lapsus. — B — C — [n] Lib.3.fol.135.7. — [o] Lib.4.fol.150.20. — [p] In castig.Plin. — Hermolaus notatur.)

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT, ET QVIBVS MEDEATVR.

D

[q] Clas.2.fol.29.D.E. — [r] Lib.2.cap.32. — [s] Lib.32.cap.9

Galeno teste [q] *vti et saxatiles reliqui, teneram & friabilem carnem habet Iulis, concoctu facilem, & humanis corporibus saluberrimam*. Quamobrem ægrotantibus etiam, vel Galeni consilio concedenda est. Quòd verò ad saporis suauitatem spectat, cum sapidissimis minimè conferri debet. Aegris in albo iure elixatur; sanis in sartagine frigitur, aut assatur. [r] Dioscoridis & [s] Plinij testimonio (quorum verba in historia sexagesima octaua citauimus) *idoneum ad aluum emolliendam Ius ex ea paratur*.

P. 86

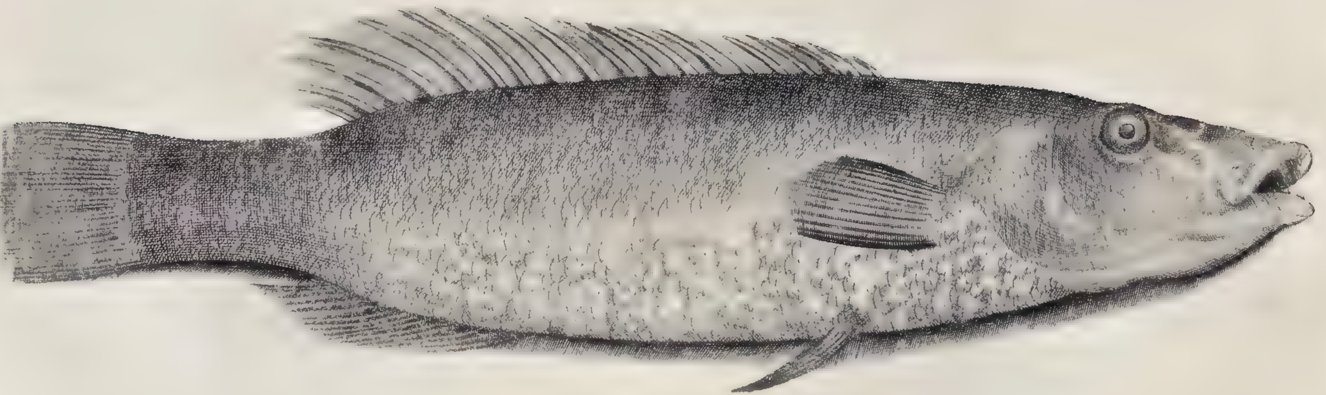

N { G κιχλη
L Turdus
V Tordo

P. 87

N { G κόττυφος
L Merulo
V Merlo

N (L. Turdi ſpes
(V verdone.

HISTORIA OCTOGESIMA PRIMA. DE TVRDO.

NOMEN.

PISCIS noster octogesimus sextus, quem Itali Hispani & plerique alij *Tordo* appellant, authore Athenæo [a] *ab Atticis* κίχλη *vocatur*; nam vt idem subiungit, *Atticorum fœminina, quæ in* λα *desinunt, alterum* λ *ante* λ *habent; ut* σκύλλα, κόλλα, βδέλλα; *in* λη *vero desinentia non item; ut* ὁμίχλη, αἴγλη, τρώγλη. Eusthatio verò teste [b] *lingua Dorica* κιχήλα *vocabatur; Quam linguam Syracusij imitati, etiam* κιχήλα *dixerunt*. Et apud Atheneum, [c] *Pancrates Arcas in libro de rebus maritimis,* κίχλην *multis nominibus appellari testatur,* a Lib.7.fol.152.30. b fol.1934.15.

E σαῦρον *nempe &* αἰολίαν. [d] *Nicander etiam* apud eundem *inquit*, ἢ σκάρον, ἢ κίχλην πολυώνυμον, id est *vel Scarum vel Turdum multi nominis*; Etsi forsan his verbis (vt infra dicemus) celebrem atque multæ existimationis piscem potius Turdum faciat, quàm eum multis vocari solere nominibus asseueret. Notandum autem est, σαῦρον (vt in historia nonagesima prima declaratur) alium etiam piscem ab hoc longè diuersum esse & dici. Animaduertendumque (vt in historia trigesima secunda habetur) Coracinum quoque [e] αἰολίαν *a Numenio, & Scarum* [f] αἴολον *a Nicandro vocari*; & propterea κίχλην cognomine potius quàm proprio nomine αἰολίαν dici; idque non ineptè, cum varius piscis sit, vt postea dicemus. Latinè verò hic piscis noster *Turdus* vocatur. Dicitur autem Turdus (veterum etiam testimonio vt mox citabimus) propterea quòd aluo varius, vt Turdus auis sit. c Lib.7.fol.152.? d Lib.7.fol.152.? e Athe.Lib.7.fol.154.16 f Athe.Lib.7.fol.152.30.

F

TVRDORVM PLVRA GENERA.

Turdorum plura esse genera, res ipsa declarat; licet solus antiquorum Columella (quòd sciamus) id notauerit, inquiens, [g] *Turdi complura genera includemus*. Quot autem & qualia sint, uti nemo explicat, ita haud facilè est explicatu; quamobrem id nunc operam dabimus, vt quo faciliùs atque clariùs effici potest, explicentur. Primùm igitur præcauendum est, ne omnes picturatos pisces (quod Ichthyopolæ vbique ferè faciunt) Turdos vocemus, non solùm Turdos ipsos (qui verè vt mox dicetur, picti sunt) g Lib.8 cap.?

G sed Percas etiam, Hiatulas, Fucas, Merulas, Pauones, atque reliquos depictos pisces, Turdos perperam appellantes. Hunc autem errorem facilè euitabimus, si ueterum authorum testimonio (vt infra patebit) Turdi piscis aluum Turdi auis instar, varium siue maculosum esse animaduerterimus. Quamobrem qui varium aluum non habent, Turdi non sunt. Verùm cum piscium, qui aluo sunt vario, quique verè Turdi dicuntur, plura (vt diximus) sint genera; ut quot sint, & quomodo internosci debeant, nobis innotescat; commonendum est, primariam eorum distinctionem ex corporis figura atque magnitudine desumi. Vnde duo eorum prima constituuntur genera. Nam aut minor est & latus Turdus, cuius efigies octogesima sexta nostra est; aut maior & oblongus, cuius imago est octogesima octaua. Et quemadmodum maioris distinctionis gratia hunc maiorem, illum verò minorem Turdum appellare possumus;

H ita non solùm vterque proprijs pingitur coloribus; sed rursus etiam maior (vt in eius descriptione demonstrabitur) colorum varietate subdiuiditur in viridem, & rubrum; ita vt tria sint Turdorum genera, minorum vnum, maiorum verò duo, viride scilicet & rubrum.

MINORIS TVRDI DESCRIPTIO.

Cum minorum Turdorum genus à maiorum genere non solùm colorum varietate, sed etiam figura & magnitudine (vt diximus) differat; seorsum vtriusque descri-

ptionem tradendam duximus, à minori exordientes. Minor igitur Turdus (cuius
iconem octogesimam sextam esse præmonuimus) rostro est satis acuto, ore mediocri,
dentibus validis recuruis atq; serratis; labijsq; crassis; oculis magnis & aureo circulo
[h] Hist. lib.2.cap.13. pupillam ambiente, insignitis. [h] *Branchias habet utrinque quaternas, easque duplices, nouissima excepta* vt
author est Aristoteles. Pinnæ vtrinque binæ conspiciuntur; duæ ad branchias, & aliæ
duæ in ventre, vna scilicet vtrinque. In dorso vna singularis erigitur pinna ferè vs-
que ad caudam deducta. Imo etiam ventri alia vna singularis & minor à podice sub-
nectitur. Cauda quoque in vnicam & latam pinnam degenerat. Ventriculus carno
sus est & amplus. Intestina etiam crassa & lata sunt. Hepar pallet, eique assuta est fel
lis vesica. Squamis mediocribus tegitur; & latiusculus piscis est, minori Tincæ non
absimilis; atque totus picturatus. Caput enim, dorsum, cauda, atque pinnæ ex cine- A
raceo nigricant; latera verò cineracea, & venter subalbidus liuentibus maculis nullo
ordine inter se permistis, Turdi auis modo, consperguntur. Vnde iurè M. Varro in-
[i] Lib 4. de ling. lat. quit, [i] *Vocabula piscium pleraque translata à terrestribus, ex aliqua parte similibus rebus, ut Anguilla, Lingulaca,*
[k] Hex.5 cap.2 [l] Lib.12. cap 6. *Sudis; Alia à coloribus, ut hæc, Asellus, Vmbra, turdus.* Et D. Ambrosius [k] *Turdum aluo uarium* appel
lat; atque ab Isidoro Hyspalensi [l] *Turdus Albouarius* vocatur, ni forsan (vt arbitror) ad D.
Ambrosij censuram, aluo varius, corrigendum sit. Athenæus verò Aristotelis autho
[m] Lib.7. fol.152.37. [n] Fol 1934 21. ritate (etsi id apud Aristotelem non legi) [m] *turdum μελαινόστικτον*, id est, *nigris maculis insignem*;
[o] Athe. lib.7. fol.152. 38. & Eustathius [n] *ποικιλόστικτον*, hoc est, *maculis uariis conspersum* esse testātur. Et postremò [o] *αἰο-
λίνν*, id est, *uarium*, non ab re eum (vt diximus) vocari asseuerat Pancrates. Quorum
quidem authorum testimonio piscem nostrum octogesimum sextum, veterum Tur- B
[p] Hist. lib.8. ca.30. dum esse, clarè satis constat. Nec Aristoteles dicens, [p] *Mutantur colore pisces, qui Merulæ, &
qui Turdi appellantur atque etiam Squillæ, uere enim nigrescunt, post uer albedinem suam recipiunt*, huic nostræ
repugnat opinioni; vt alicui videri posset; propterea quòd hic noster piscis toto an-
ni tempore nigricat; cum tamen Aristotelis testimonio Turdus vere niger, post ve-
rò ver albus apparere soleat. Nam haud quaquam aliquo anni tempore Turdos pi-
sces albos reperiri, credendus est arbitrari Aristoteles; quum hoc falsum esse expe-
rientia, & piscatorum consensu deprehendatur; sed id solùm intelligit ipse, quòd cum
Turdi reliquo anno subnigri, siue ex albo nigricantes appareant; verno tempore ni-
griores conspiciuntur; quod vti verissimum est, ita non dedecet illam subnigredinē C
huic nigredini collatam, largo loquendi modo, albedinem appellari ab eo. Magnus
piscis non est Turdus iste; Rarò enim palmi mensuram excedit.

MAIORIS TVRDI DESCRIPTIO.

Alter Turdus (quem distinctionis causa, maiorem vocare decreuimus, cuiusque
iconem octogesimam octauam esse prædocuimus) sicuti ore, dentibus, labijs, oculis,
branchijs, pinnis, cauda, atque interaneis descripto minori simillimus est; ita ab eo,
corporis figura, colore, atque magnitudine plurimùm differt. Non enim Tincæ in-
star latæ figuræ est, vt ille, sed oblongæ. Nec eisdem depingitur coloribus. Nam D
cum hic maior, coloris ratione, duplex (vt diximus) sit, neutri cum minori conue-
nit color; horum nanq; vnus (quem Romæ & *Tordo*, & *Verdone* appellant) totus viridis
est, alter verò subrubet. Et veluti hi duo maiores rebus reliquis simillimi sunt, nec
nisi viriditate & rubedine internoscuntur; ita vtriusque dorsum maculis paruis rotun
dis atque cæruleis conspersum est. Venter verò & latera liuentibus maculis confusè
permistis (Turdi auis more) insignita conspiciuntur; qua vna nota, minori Turdo si-
miles sunt, atque Turdi dicuntur. Differunt postremò à minori & magnitudine; nam
cum ille (vt dictum est) palmi mensuram non excedat, hi ad cubitalem aliquando ex-
crescunt magnitudinem.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Turdus. Et cum marinos piſces in pelagios & litorales diuidat Ariſtoteles, inter litorales Turdum connumerat, ſic ſcribens, [q] *Litorales ſunt Dentex, Scarabeus, Cernua, Aurata, Mugil, Mullus, Turdus, Draco, Pulcher, Gobio, atque omne ſaxatile genus.* [q] H.ſt.l.b.8.cap.13. Et rurſus cum marina litora aut cœnoſa, aut arenoſa, aut ſaxoſa ſint; in ſaxoſis ſolùm litoribus Turdus naſcitur & degit. Vnde iurè ſaxatilis eſſe dicitur; vt author eſt idem Ariſtoteles inquiens, [r] *Saxatiles, ut Turdi, Merulæ, & Percæ;* [r] Hiſt.l.b 8.cap. 15. & Columella dicens, [s] *Saxatiles dicti ſunt, ut Merulæ, Turdique;* [s] Lib.8.cap.16. E & Plinius [t] *Saxatilium Turdus, & Merula;* & alibi [u] *Turdus inter ſaxatiles,* ſcribens. [t] [illegible] [u] [illegible] Idem comprobat Oppianus his verſibus,

[x] In vaſtu n pontum, ſcopulos quos abluit vnda
Alga conſperſos, & multo murice tectos,
Salpę habitant variis diſtincti tergora ſignis,
Iulides, & Percę, Channi, Turdiq́ue virentes,
Phucides eunuchi uero de nomine dictę. [x] Lib 1 fol. 108.47.

Et apud Athenæum [y] *Diocles inquiens in primo libro ſalubriū, Qui ſaxatiles appellantur, molli ſunt carne, ut Merulæ, Turdi, Percæ, Gobii, rhycides, Alpheſticus;* [y] Lib.7 fol.152.33. atq; Galenus noſter hiſce verbis; [z] *Scarum, Merulā, Turdū,* Iuliam, Fucam, Percam, à locis in quibus verſari cõperiuntur, piſces ſaxatiles appellant; [z] Clas.2.fol.29.C. & fol.43.H. non enim in lęuibus aut arenoſis aut terreis litoribus, ſed in petroſis promontoriis, & vbi ſaxa F *ſunt delitescunt, & pariunt.* Et licet in omnibus ferè ſaxoſis maris litoribus reperiri ſoleat Turdus, in Ponto tamen, ſi Plinio credamus, non reperitur; inquit enim (de Ponto pertractans) [a] *Saxatilium turdus & Merula deſunt.* [a] Lib.9.cap.15. Ex eorum præterea piſcium eſt numero, qui in marinis piſcinis incluſi clauſtra patiuntur; vt author eſt Columella ſcribens; [b] Lib.8.cap.17. [b] Turdi complura genera, Merulaſq́ue, & auidas Muſtellas, tum ętiam ſinę macula (nam ſunt & varii) Lupos includemus.

NATVRA, ET MORES.

G Turdus non ſolùm alga paſcitur, ſed carniuorus etiam eſt; piſciculis enim Sepiolis Loligunculis atque minoribus cruſtatis veſcitur. Oppiano autem authore, Oppianus notatur. [c] *κόσσυφος*, id eſt *Merula mas eſt; κίχλη* verò, hoc eſt *Turdus fœmina & Merulæ nubit.* [c] Lib.4 fol.42.30. græce prætermit[illegible] te. Cui tamen nos aſſentiendum non credimus; nam præter quàm quòd authores omnes eos non ſolùm ſexu, ſed ſpecie etiam ſeparant; re ipſa quoque ita eſſe demonſtratur; quum tum Merularum, tum Turdorum alios ſemine, alios ouis refertos eſſe verno tempore conſpiciamus. Vagabundus piſcis non eſt; neque longè à ſaxoſis ſuis domicilijs recedere ſolet. Hyeme coniugatim mas cum fœmina latet, vt Ariſtoteles tradit his verbis; [d] *Saxatiles verò coniugatim mares cum fœminis conduntur, quemadmodum & fœtificare ſolent, ut Turdi, Merulæ, Percæ.* [d] H.ſt lib.8.cap 15. Eodem authore Turdus vere nigreſcit, & poſt ver albedinem ſuam recipit, quod non ſolùm ſupra citauimus, ſed declarauimus etiam, quo pacto intelligi H debeat.

VT NVTRIAT.

Turdus mollem carnem habet; quod non ſolùm apud Athenæum [e] Diocles (vt ſupra citauimus) & Diphilus (inquiens [f] *Iis ſimile eſt genus eorum, quæ mollis carnis eſſe dicuntur, ut Turdi & Merulæ*) [e] Lib.7.fol.152.33. [f] Lib.8.fol.178.35. teſtātur; ſed apud Galenum etiam comprobat Philotimus [g] *Eum inter piſces mollis carnis, in libro tertio de alimentis connumerans.* [g] Claſ.2.fol.29.E. Nec ſolùm mollem ſiue teneram, ſed friabi-

[h] Clas.2.fol.29.E. lem etiam eam habet; vti experientia monſtrat, atque Galenus edocet, dicens; [h] *Saxatilibus omnibus caro ineſt quàm aliis piſcibus mollior atque friabilior*. Et propterea boni ſucci eſt, atque
[i] Clas.2.fol.29.C. concoctu facilis; vti & ſaxatiles reliqui; vt idem tradit Galenus inquiens; [i] *Porrò alimen*tum, quod ex ſaxatilibus ſumitur, non modò ad coquendum eſt facile, ſed hominum etiam corporibus eſt ſaluberrimum, vt quod ſanguinem medium conſiſtentia generet, medium au-
[k] Clas.2.fol.29.E. *tem uoco, qui neque admodum tenuis eſt, neque aquoſus, neque uehementer craſſus*; & alibi [k] *Saxatiles uerò nec alimen*ta, nec loca mutant, nec dulcibus aquis utuntur, ob eamq́ue cauſam omnes perpetuò ſunt in *culpati*. Quamobrem valetudinarijs, atque ipſis etiam ægrotantibus tum Turdus, tum Saxatiles reliqui ab ipſo Galeno conceduntur. A

VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

Saporis etiam ſuauitate apud veteres cõmendabatur Turdus; vt Columella illis,
[l] Lib.8.cap.17. quæ ex eo ſupracitauimus, hæc ſubiungens, [l] *Item Flutas, quæ maximè probantur, Murenas, & ſi* quę ſunt alię ſaxatilis notę, quorum pretia vigent, Nam vile ne captare quidem, ne dum ale-
[m] Lib.32.cap.XI. *re, conducit*, clarè ſatis indicat; & Plinius ſcribens, [m] *Turdus inter ſaxatiles nobilis*; atque Gale-
[n] Clas.2.fol.29.C. nus confirmat, his verbis [n] *Inter ſaxatiles Scarus excellere ſuauitate creditur, ſecundum hunc Merulæ ac Turdi, Tertio loco Iuliæ, Fucæ, & Percæ*. Idem comprobare videtur apud Athenæum Nican-der dicens (vt ſupra etiam citauimus) [o] *Vel Scarum uel Turdum multi nominis*. Hac
[o] Lib.7.fol.152.39. verò ætate noſtra nullibi ferè admodum ſuauis eſt, aut multæ B
exiſtimationis. Aegrotantibus in aqua, vel albo iure
elixus, aut aſſus apponi debet; ſani verò
eo etiam frixo vti ſolent.

HIPPOLYTVS SALVIANVS

HISTORIA OCTOGESIMA SECVNDA

DE MERVLA

NOMEN.

HIC noster octogesimus septimus piscis, quem non solùm Romæ, sed alijs etiã locis *Merlo* appellant (vbi admonendũ est tum locis eisdem, tum alijs plerisque non hunc solum piscem, qui verè Merula est, sed alios etiam nonnullos, & si perperam, *Merli* vulgò vocari) à græcis κόσσυφος, à latinis verò *Merula* vocatur. Propterea quòd (vt Isidorus Hyspalensis, à quo Merulus appellatur, author est) [a] *Merulæ auis instar nigra appareat*. à Lippio Merulus etiam dicitur. [a] Lib. 12. cap. 6.

E

DESCRIPTIO.

Merula acutum rostrum habet; os mediocre; labra crassissima; dentes incuruos; oculos magnos & splendentes, quorum nigrã pupillam ruber circulus ambit; & brãchias vtrinque quaternas. Prope quas duæ sunt pinnæ crassiusculæ latæ & rotundæ; duæque aliæ minores in ventre. In dorso vnica est & longa; cuius anterior pars nouẽ aut decem tenuibus aculeis munita est, reliqua verò posterior obtusa aculeorumque expers existit. A podice imo ventri vna etiam breuis subest. Cauda in aliã unã latam & ferè rotundã desinit. Corporis figura minori Turdorũ generi simillima est. Squamis tegitur paulò latioribus quàm Turdus. Vnicolor ferè apparet; tota enim ex cæruleo nigricat. Quod etiã [b] Diuus Ambrosius, [c] Numenius in libro de piscibus, atq; [d] Isidorus Hyspalensis testantur, *Merulam nigram esse dicentes*; quibus assentitur & Eustathius [e] *Et si non nigram, sed solùm nigris notis conspersam eam faciat*. Nec Aristoteles inquiẽs, [f] *Mutãtur pisces qui Merulę, & qui Turdi appellãtur, atque etiã Squillę, vere enim nigrescũt, post ver albedinẽ suam recipiunt*, secus sentire credendus est, quippe qui (vt quispiam arbitrari posset) vere solùm nigricare Merulam, reliquo verò tempore albam esse asseuerare videatur. Nam (vt in præcedente etiam historia declarauimus) id non intelligit Aristoteles, vt quod res ipsa manifestè redarguat; sed hoc potius, quòd cum Merulæ & Turdi reliquo anni tempore subnigri sint, vere nigriores fiant; vti verum esse experiẽtia ipsa cõprobatur. Cuius quidem maioris & vernæ nigredinis ratione, reliqui anni temporis eorundem piscium subnigredo (& si impropriè, atque largo loquẽdi modo) albedo appellatur ab eo. Cum præterea ab Ouidio [g] *Merulæ virentes dicantur*, aut nigricantem ex cæruleo Merulam licentioso poetarum loquendi more, ab ipso virentem vocari; aut (quòd magis suspicor) primam secundi generis Turdorum speciem quam viri dẽ esse in superiore historia docuimus, pro Merula eũ intellexisse arbitrandũ est. Internis partibus Turdo simillima est Merula. Haud multùm excrescit libram enim vix vnquam superat.

F — [b] Hex. 5. cap. 2. [c] Athen lib. 7. fol. 152. 35. [d] Lib. 12. cap. 6. [e] Fo. 1074. 21 [f] Hist. lib. 8. cap. 30.

In Aristotelem animaduersio.

G

Ouidius notatur. — [g] In frag. fol. 37. 7.

LOCVS,

Marinus piscis est Merula, in saxosis solùm maritimis locis & litoribus nascens & degẽs; vnde à Columella proditũ est [h] *Rursus optimè saxosum mare nominis sui pisces nutrit, qui scilicet quod in petris stabulentur, saxatiles dicti sunt, vt Merulę Turdique nec minus Melanuri*. Tradiditque Aelianus, [i] *Merula marina domiciliorum & sedicularum loco, in petris & cauernis stabulatur*. [k] Aristoteles verò, [l] Plinius, [m] Galenus, atque apud Athenæum [n] Diocles *inter saxatiles eam recensent*. Et licet vbiq; frequens satis esse soleat, Plinij tamen testimonio ex his piscibus est, qui Pontum non intrant; quamobrem de piscibus Ponti agens subdit, [o] *Saxatilium Turdus & Merula desunt*. In maritimis etiã inclusus piscinis (quibus vti nos caremus, ita apud ãtiquos magnus earũ fuit vsus) claustra patitur, vt testis est Columella inquiens [p] *Turdi complura genera, Merulasque, & auidas Mustelas, tum etiam siue macula (nam sunt & varii) Lupos includemus*.

H — [h] Lib. 8. cap. 16. [i] Lib 12. cap. 16. [k] Hist lib. 8. cap. 15. [l] Lib. 9. cap. 15. lib. 32. cap. xi. [m] Clas. 2. fol. 29. C. [n] Lib. 7. fol. 152. 33. [o] Lib. 9. cap. 15. [p] Lib. 8. cap. 17.

NATVRA, ET MORES.

q Hist. lib 8 cap. 15. r Lib. 12. cap. 18.

Eiſdem veſcitur quibus ſuperiore hiſtoria, Turdũ veſci diximus. Authore Ariſtotele [q] *Merulę vti et ſaxatiles reliqui hyeme coniugatim mares cum fœminis condũtur; quo modo & fœtificare ſolent.* Vt verò Aelianus tradit, [r] *Merularum mas cum multis fœminis complexu uenereo iungtur;* Vnde & Oppianus ait.

s Lib. i. fol. 115. xi.
t Lib. 4. fol. 146. x.

[s] Vxores Sargi multas, & Merulus ardens
Ducunt; Aſt alij contenti coniuge ſola,
Semotæ occultant numeroſa cubilia Nymphæ.
Tota habitant curuis ſponſæ ſub luce cauernis,

& alibi [t] Peſtifero ante alios Merulus cruciatur amore,
Vxores ardet plures, vexatur oeſtro
Vexatur Zelo, Zelus grauis vrit amantes.
Non vnus lectus Merulo, non vnica nympha,
Non thalamus, multæ vxores, multæque cauernæ
Suntque nouis ſimiles nuptis, quæ limine nunquam
Diſcedunt thalami, tantum ſub corde pudorem
Voluunt, & tanto ſuffundunt ora rubore.
Sic in receſſu ſcopuli gens iſta moratur.
Coniugis imperio parent, & iuſſa capeſſunt.

Hoc autem loco cum Oppianus Merulam marem, Turdum verò fœminã eſſe, atque Merulæ nubere ſcribat (etſi prætermiſſum ſit ab interprete) an id ei aſſentiendum ſit; ſuperiore hiſtoria declarauimus. Nec ſolùm plures ducit, ſed eas etiam perditè amat atq; Zelotypus eſt, vti Aelianus teſtatur, hæc ijs quæ proximè ex eo citauimus ſubdẽs [u] *Omnium autem piſcium eſt maximè zelotypus, cum ſemper aliàs, tum maximè cum eius vxores pariunt. Cum enim parturiendi doloribus eę tenentur, domi quieſcunt; mas autem, nempe maritus, foribus incubans cauet ne extrinſecus inſidię inferantur, metu paruulorum; videtur nondum genitos amare, metuque paterno motus his timere; & totos dies in eorum cuſtodia permanet, nihil guſtans; Cura ipſum alit; Sub crepuſculũ veſpertinum intermittit hãc cuſtodiendi neceſſitatẽ, cibumque exquirit, ſingulíſque coniugibus, quę ſunt intus, ſiue ſint in partus doloribus, ſiue iam enixę cubẽt, algas multas in cauernis, & circum petras ad victus cõparationẽ affert;* quæ Oppianus ex eo trãſcribit, hos ſuis pximè citatis ſubnectẽs verſus.

Lippij error.

u Lib. 12. cap. 18.

x Lib. 4. fol. 146 22.

[x] Dilectas Merulus ſponſas non deſerit vnquam,
Obſeruatque toros, alio conuertere mentem
Non potis eſt, ſcopulis ſemper verſatur in illem,
Nunc iſtum quærit thalamum, nunc circuit illum,
Contemnit paſtum, totus ſuſpirat in iſtas;
Zelotypo miſero tantum cuſtodia curæ.
Nocte cibos quærit, paulum quid nocte quieſcit.
Cum pariunt fœtus ſponſæ, tunc æſtuat igne,
Tunc furit, atque timet, nunc coniuge pendet in illa,
Nunc obit, hunc pauidum credas, ſimilemque timenti,
Non aliter tantos voluit ſub mente dolores,
Mater cum primum fœtum parit vnica nata.
Hanc timor excruciat, furit exagitata dolore,
Per thalamum queritur gemitus a pectore mittens,
Atque preces fundens tota manet anxia corde.
Donec vagitus pueri pulſauerit aures
Sollicita eiciens tantos a matre dolores.

Qui quidem ardens amor & Zelotypia non ſolùm marem Merulam, ſed vxores etiã omnes ſæpe in perniciem ducit; vt idem tradit Aelianus, hæc rurſus ijs, quæ proximè ex eo citauimus, ſubiungens, [y] *Experiens piſcator cum inſidias Merulæ molitur, hamum ſquilla implicatum deiicit, atque is idem ſubmouet lineam, excitãs & exacuens piſcem ad cibum; Squilla verò mota ſpeciem quãdam ſui prębet ingreſſurę in cauernas Merulę, hoc enim ipſum capitaliter odit; Quamobrem cum id fieri ſentit, inuadit, exiſtimans eam hoſtem eſſe; non enim tũ cibus curę illi eſt; cumque Squillam dentibus lacerauerit, diſcedit cibo pręſtabiliorem & antiquiorem curam vigilandi ducens; Cum porrò quiddã ex obuiis comeſurus eſt, primo perfringit, deinde lacere ſinit, videnſque hoc idem non palpitare, et iam mortuum eſſe, comedit; Fœminę verò quandiu marem vident propugnantem, domi manent, formãque tuendę familię ſeruant; Cũ verò perit, eę prę merore acquieſcere nequeuntes errant, eas enim triſtitia foras educit, tũque capiuntur; Quid ad hęc poetę dicunt, Euadnem, Alceſtin dudum nobis glorioſe lugẽtes.* Quæ etiam omnia, his verſibus tranſcripſit Oppianus.

y Lib. 12. cap. 18.

z Lib. 4. fol. 146. 47.

[z] Nil peius Zelo mortalia pectora carpit
Cum triſti miſcens fletu ſuſpiria multa,
Et rabiem ſæuam miſeris mala damna miniſtrat.
Exitus eſt illi mortis ſæuiſſima peſtis,
Et dulces Merulos, in triſtia funera pellit
Qui triſtes duræ cupiunt fera præmia tedæ.
Cum prædo videat Merulum prope ſaxa profunda
Sæpe volutantem, & pro coniuge multa timentem,
Expediens hamum ſquillam configit in illo,
Et nexam cubo plumbi ſubmergit in altum
Aequor, & occultis thalamos rimatur in vndis.
Atque agitat circum ſaxoſa cubilia fraudem.
Erumpit Merulus thalamis, & carida viuum
Riualem punire ratus ſubit impia fata.
Nam prædo fixum mento mucrone coruſco
Traxit nitentem contra labique volentem.
Et carpens tali mouit conuitia voce
Nunc ſerua lectos, nunc ſint connubia curæ
Nunc ſponſis lætare miſer, nunc antra require,
Nunc thalamos, non vna venus, non vna voluptas
Eſt tibi, ſed lectis ſolus multiſque cauernis
Exultas; ſed ſponſæ veni tibi tæda parata,
Ignis lucentis ſplendor, flammæque corona.
At poſtquam tali ſublatus morte maritus,
Sponſæ pallentes fato rapiuntur eodem.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

a Lib. 32. cap. xi.
b Lib. 7. fol. 152. 34. lib. 8. fol. 178. 35.
c Clas. 2. fol. 29. C. E.

Cum Plinius inquiat, [a] *Merula inter ſaxatiles laudata*; hæc laus eius ad ſanitatis potius vſum, quàm ad ſaporis ſuauitatem referenda eſt; Nam ſicuti apud Athenæum [b] *Piſcibus teneræ carnis aſcribitur*, & à Galeno inter ſaxatiles connumeratur, [c] *ex quibus omnibus* (eiuſdẽ teſtimonio) *alimentum ſumitur non modò ad concoquendum facile, ſed hominum etiam corporibus ſaluberrimum; ut quod ſanguinem medium conſiſtentia generet*; ſic ab hominibus noſtri temporis inter ſapidos piſces non recenſetur; omniumque iudicio palato haud admodum grata exiſtimatur. Valetudinarijs in albo iure elixa vel aſſa, non ſecus quàm Turdus apponi poteſt. Sani eam etiam oleo frixam mandunt.

P 89

N { G πέρκη
L. Perca
V. Percia }

P. 90

N { G.
L. Perca fluuiatilis.
V. Persico. }

HISTORIA OCTOGESIMA TERTIA.

DE PERCA MARINA.

NOMEN.

PISCIS octogesimus nonus noster, quem Romæ *Perchia* (vbi tamen non Perca solùm, sed Phycis etiam, vt in historia quoque octogesima quinta Phycidi dicata dicemus, *Perchia* appellatur) Galli *Vne Perche*, & Germani *Persch* vocant; græcè πέρκη, & à Dioscoride[a] περκὶς dicitur; latinè vero *Perca*, & aliquando à Plinio *Percis* etiam appellatur. Nec si is [b] *eodem capite Percas & Percides* nominet, & vtrisque varia tribuat, *illas amni & mari communes, has verò maris peculiares faciens*, Percam à Percide alium piscem esse arbitrari debemus. Cum neque græci ipsi περκίδα & πέρκην diuersos pisces, sed vnum & eundem appellent; vti ex eo manifestissimè patet, quòd sicuti Dioscorides (qui solus Veterum, quòd sciam, περκίδος meminit) [c] περκίδα, sic [d] Aristoteles atque [e] Galenus πέρκην *inter verè saxatiles* recensent. Id itaque Plinianæ potius incuriæ adscribendum, quàm verum existimandum est. A Plinij incuria.

[a] Lib.2.cap.32.
[b] Lib.32.cap.xi.
[c] Lib.2.cap.32.
[d] Hist. lib 8. cap.15.
[e] Clas.2.fol 29.C.

DESCRIPTIO.

B Perca prominenti acutissimoq; rostro est; ore mediocri; dentibus exiguis; capite tenui. [f] *Branchias vtrinque habet quaternas & duplices, nouissima excepta*; & iuxta eas binas pinnas; & binas alias sub ventre; vnamque longiusculam tenuibus munitam aculeis in dorso; atque aliam vnam paruam à podice in imo ventre. Cauda in pinnam vnam, & latam degenerat. Tergus & venter cum æquè promineant, totius Percæ figura ouata efficitur. Squamis paruis tegitur; Venter liuet, Latera purpurant, Tergus ex flauo nigricat, paruis quibusdam ac rufis maculis nonnullas partes eius, & maximè dorsi, vetris & caudæ pinnas pingentibus. Quamobrem iurè [g] *Epicharmus Percas* αἰόλας, hoc est, *varias vocauit*. Nonnullæ præterea ex violaceo nigricantes ac latæ lineæ ex dorso in latera deducuntur. Vnde ab Aristotele vt Athenæus refert, etsi id apud Aristotelem non legerim, [h] *Inter pisces variarum linearum, obliquas lineas Perca habere dicitur*. Ventriculum mediocrem habet; [i] *atque circa eum plurimas appendices*; intestina latiuscula; hepar pallidum, satis magnum; lienem exiguum & subatrum. Ad multam magnitudinem non excrescit, pedalem enim nunquam implet mensuram. Channæ & Phycidi figura magnitudine atque ferè etiam colore simillima est. Quapropter non ab re [k] *Speusippus in secundo de similibus, Percam, Channam & Phycidem similes esse testatur*. Quibus autem notis à Phycide distinguatur, in historia octogesima quinta, quibus verò à Channa in historia octogesima sexta, explicabimus. C

[f] Hist.lib 2.cap.13.
[g] Athe.lib.7.fol.159 24.
[h] Lib.7 fol 159.28.
[i] Hist.lib.2.cap.17.
[k] Athe.lib.7 fol. 159.23.

LOCVS. D

Perca, de qua hîc agimus (nam & alia est fluuiatilis, de qua in sequente pertractabimus historia) marina est, & flumina subeundi insolens. Nec obstat quod Plinius [l] *Inter amni & mari communes pisces eam* recenseat; quando quo pacto intelligi is Plinij locus debeat, in sequente historia declarabimus, Ouidius [m] *Inter pisces, qui pelago gaudent*, ipsam cõnumerat; Oppianus verò in saxosis maris locis eam vitam degere testatur, inquiẽs.

[n] scopulos quos abluit vnda
Alga consperſos, & multo muricè tectos
Salpę habitant variis distincti tergora signis,

[l] Lib.32.cap.xi.
[m] In frg.fol.37.5.
[n] Lib.1.fol.108.47.

Iulides, & Percę, Channi, Turdiqúe virentes,
Phycides eunuchi vero de nomine dictę,
Cirris saltator, Mylus, Syene, Basiliscus
Aspera saxa colunt imo defixa profundo.

Quod Aristoteles Dioscorides atque Galenus Saxatilem eã esse (vti supra diximus) tradentes, comprobant. Estque ipsius Galeni testimonio, ex verè saxatiliũ numero.

NATVRA ET MORES.

Perca gregalis est; carniuora & vorax, pisciculis enim atq; cancellis pascitur. Vt
E autem author est Aristoteles [o] *Percæ quemadmodum saxatiles cæteri, hyeme coniugatim mares cum fœminis* [o] Hist.lib.8. cap.15.
conduntur, quo modo & fœtificare solent. Vnde & Plinius idem ab eo mutuatus (vti vtriusque
loca conferenti clarissimè patet) [p] *pisibus, qui hyeme condi solent*, eas ascribit. Athenæo au- [p] Lib.9.cap.16.
tem authore [q] *in prouerbio est, Perca Melanurum sequitur*. Verùm quid hoc prouerbio significe [q] Lib.7.fol.159.29.
tur, neque ipse declarat, neque ex aliquo Veterum intelligi potest; cum apud nul-
Erasm. error. lum eorum (quòd sciam) legatur. Erasmus tamen, qui inter recentiores eius memi
nit [r] *De improborum societate dictum* conijcit; sed sicuti hanc eius coniecturam (vt quæ nulli [r] In prouerbijs.
probationi hæreat) vanam existimamus; sic ei succensemus, quòd μελανοῦρον Sepiam
perperam interpretetur; inquit enim ἕπεται πέρκη μελανούρῳ, id est, comitẽ sibi ducit Se
pia Percam; cum tamen Melanurum & Sepiam non nomine solùm, sed ipsa etiam
corporis figura inter se plurimùm differre manifestissimum sit. Apud verò eundem
F Athenæum [s] *Numenius in libro de piscibus, Percarum ducem Melanurum appellat*. Eadem pro esca in ca [s] Lib.7.fol.156 30.
piendis Anthijs vtuntur piscatores, vt Oppianus prodidit; modum enim quo An-
thiæ capiuntur carminibus quamplurimis, quæ omnia longius foret recensere, expli
cans, subnectit;

[t] vastum piscator promptus in ęquor [t] Lib.3 fol 135.41.
Demittit Percas, vel niliacos Coracinos.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, VT CONDIATVR, ET QVIBVS MEDEATVR.

G

Apud Athenæum [u] *Diphilo authore Perca æquè atque Phycis tenera est, minimè virosa, & corruptu facilis,* [u] Lib.8.fol.177.9.
locique ratione parùm differt; & Gobiones ei similes sunt. Verùm cum Perca (vt supra Galeni testi
monio monstrauimus) saxatilis sit, saxatiles verò vt idem tradit, [x] *nec alimenta nec loca mu-*
tent; Nec, vt alibi inquit, [y] *meritò nullum habeant inter congeneres discrimen manifestum, ut qui perpetuò in* [x] Clas 2 fol.29 E.
purissimo mari degant; id quod Diphilus ait, lociqúe ratione parùm differt, valde parùm & [y] Clas.2.fol.29.D.
Diphilus notatur. vix manifestum esse, fateamur oportet. Præterea cum Galenus [z] *Saxatilibus inferiores Go-*
biones faciat; haud prorsus Percæ similes existimandi sunt, vt Diphilus sentire videtur. [z] Clas.2.fol.29.D.
Eiusdẽ præterea Diphili sententia [a] *Channis tenerior est Perca*. Quæ quidẽ non secus quàm sa
xatiles reliqui Galeno teste, [b] *Carnem habet teneram & friabilem*; & propterea vt proditum est [a] Athe lib.8.fol.177 12
ab eodem, [c] *Alimentum quod ex ea sumitur, aliorum saxatilium instar non modò ad coquendum est facile, sed ho-* [b] Clas.2.fol.29.C. [c] Clas.2.fol.29.E.
H *minibus etiam saluberrimum, ut quod sanguinem medium consistentia generet*. Non tamen vti saluberrima,
ita etiam & sapidissima censenda est; cum communi omnium iudicio insuauis potius
existimetur. Aegrotantibus elixanda est in albo iure; sanis assari aut in sartagine frigi
debet. Authore Plinio [d] *Percarum capitis cinis, admixto sale, & cunila, oleoque uuluæ medetur; suffitione quo* [d] Lib.32.cap.x.
que secundas extrahit. Vt verò testatum reliquit Dioscorides, [e] *Ius eius modò per se, modò uini comitatu* [e] Lib.2.cap.32.
aluum emollit, coqui debet simpliciter in aqua, oleo addito & anetho.

HISTORIA OCTOGESIMA QVARTA.
DE PERCA FLVVIATILI.

NOMEN.

HIC noster nonagesimus piscis, quem Insubres (apud quos frequenter reperitur) *pesce Persico*, Galli *Perche*, & Angli *Perc* appellant; græcè *πέρκη ποτάμια*, latinè *Perca fluuiatilis* vocatur.

DESCRIPTIO. A

Perca fluuiatilis rostro est prominenti non secus quàm marina, verùm non adeo acuto; ore etiam vt illa, mediocri, sed dentibus carente. In dorso autem binas habet pinnas, quarum prior maior est & aculeis munita, posterior verò minor & aculeis carens. Cauda in lunatam pinnam desinit. Branchijs atque pinnis reliquis marinæ absimilis non est; cum qua corporis etiam figura ei conuenit. Squamis minutis tegitur. Ventre est subalbido, corpore reliquo ferè cineraceo; nigricantibus quibusdam ac latis maculis ex dorso deductis (non secus quàm in marina) latera pingẽtibus. Cauda & pinnæ omnes, priore dorsi dempta, quæ lateribus concolor est, rubent. Ventriculus mediocris est; Intestina pauca & tenuia; Hepar subpallidum, cui aquei fellis vesica hæret; Lien subrubet. Ad maiorem magnitudinem excrescit quàm marina, nam & trilibris aliquando capi solet. Hanc autem fluuiatilem Percam esse, tum vulgares eius nomenclaturæ, tum simi- B
litudo, quam cum marina Perca habet, manifestè satis indicant.

LOCVS.

Vti ea, de qua in superiore pertractauimus historia, marina est Perca; ita hæc, de qua hîc agimus, fluuiatilis est. Verùm cum non Percis solùm, sed alijs etiam nonnullis piscium generibus tum maris, tum fluminis dulcisúe aquæ accolam esse contingat: cumque id haud omnibus eodem modo accidat; quot modis & marina & fluuiatilia eadem piscium genera esse soleant, & quonam eorum, marinæ atq; fluuiales sint Per-
cæ, in veritatis lucem hîc proferendum duximus; vt fluuialis Percæ historia limatior C
reddatur. Sicuti itaque piscium nonnulli fluminis dulcisúe aquæ, alij verò maris peculiares sunt, ita vt hi in dulci aqua, illi verò in salsa nusquam reperiantur; sic quidam amni ac mari communes existunt; quippe qui tum in fluminibus dulciúe aqua, tum in mari degere consueuerunt. Quod tamen haud eis omnibus vno atque eodem modo, sed bifariam potius euenit. Nam aut ijdem eiusdem generis pisces modò mare, modò verò dulcem aquam incolunt; & sic Lupos, Siluros, Alosas, Mugiles, Lampetras, & huiusmodi marinos & fluuiales esse dicimus; quia scilicet quibusdam anni temporibus in mare, quibusdam verò in dulci aqua degant; Aut eiusdem generis nonnulli perpetuò marini, alij verò perpetuò fluuiatiles sunt; quo quidem secundo modo si-
cuti Coracinos (vt in vigesima secunda habetur historia) & Gobios (vt in historia se- D
ptuagesima sexta diximus) ita & Percas marinas & fluuiatiles esse asseueramus; quippe quarum illæ, de quibus in superiore egimus historia, maris; hæ verò fluminis alte-
a Hist.lib.6.cap.14. riusúe dulcis aquæ perpetuò sunt accolæ. Fluuiatilem autem Percam reperiri (ne id
b Lib.32 cap.xi. nostrum videatur inuentum) testes habemus Aristotelem, qui [a] *Inter dulcis aquæ pisces eam*
c In Mosella. recenset; & Plinium, qui [b] *amni & mari communem eam* facit; atque Ausonium Gallum, qui
d Lib.32 cap xi. [c] *amnicis suæ Mosellæ piscibus eam* annumerat. Nec obstat quòd Plinius paulò infra supracitatum locum [d] *piscibus maris peculiaribus Percam* adscribat, nam quum priùs paulò supra eodem

capite (vt dictũ est) amni & mari communẽ eam esse dixerit, ipsemet suæ incuriæ testis est; quemadmodum in superiore etiam declarauimus historia. Hanc prætcrea, quam fluuiatilem appellamus Percam, in dulci duntaxat aqua gigni & viuere, & neq; (vt alios, quos primo modo marinos & fluuiales esse diximus) ex mari ad eam adnatare, non ratione solùm, sed Aristotelis etiam testimonio manifestissimè comprobatur. Nam cum marina Perca (vt loco suo dictum est) vnicam habeat in dorso pinnam, vti marini squamosi ferè omnes eam vnicam habere solent, huic fluuiali duæ in dorso eriguntur pinnæ, sicuti duæ fluuiatilibus ferè omnibus erigi conspiciuntur. Nec si marini pisces flumina subeuntes in fluminibus ipsis sæpe pinguiores, teneriores, maioresque efficiuntur, atque colorem etiam mutant; marinis Percis dulcem aquam incolentibus alteram etiam in dorso pinnam enasci contendendum est; quando hoc, præter id, quòd nulli alij marinorum piscium flumina subeuntium generi accidat; fieri etiam nequeat. Cum pinnæ in piscibus ex illarum partium numero sint, quæ in prima piscis conformatione fiunt, quæque etsi augeri possint, post tamen piscis ortum, nedum post notatu dignam piscis auctionem, denuo gigni nequeant. Idem (vt diximus) testatur & Aristoteles, qui sicuti [e] nonnullis locis marinæ Percæ meminit, sic alibi non solùm fluuiatilis Percæ (vt dictum est) mentionem facit, sed secundo etiam modo eã fluuialem esse admonet, [f] *Quum Cyprino, Ericæ, Phoxino, Siluro* (vel Glanidi) *Lacustribus & fluuiatilibus piscibus* (qui omnes ita lacustres vel fluuiatiles sunt, vt nullibi in mari reperiantur) *eam annumeret*. Nec obijciendum est, Plinio teste eam (vt supra citauimus) amni & mari communem esse; nam id non de vna quadam certa Perca, vt quæ tempore aliquo mare, alio verò flumina incolat; sed de toto Percarum genere, cuius (vt explicauimus) nonnullæ in mari, nonnullæ verò in fluminibus nascuntur, atque perpetuò viuunt; intelligi debet.

E

F

[e] Hist.lib.2.cap.13. 17.l.8.ca.13.

[f] Hist.lib.6.cap.14.

PARIENDI RATIO.

G Vt tradit Aristoteles [g] *Perca fluuiatilis uti & Phoxinus, semel in anno oua edit, in stagnis fluuiorum, & arundinetis lacuum*; continentemque suum fœtum emittit, vt Rana; adeo enim fœtus eius continuo filo sibi cohæret, & latior est, vt piscatores in lacu arundine glomerent.

[g] Hist.lib.6.ca.13.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

Vti Galenus, [h] *fluuiatilibus piscibus marinos semper præfert*; ita nos quòd ad salubritatem spectat, fluuiatilem Percam marina inferiorem iudicamus; sed neq; hæc insalubris; nam etsi friabilem carnem non habeat; cum tenera tamen sit; neque difficilis est concoctu, neque mali succi; & propterea in saxatilium, atque eorum qui saxatilibus substitui solent penuria, ea quoque & maximè in saxosis & puris fluminibus capta, citra noxam vesci possunt valetudinarij. Saporis verò suauitate marinæ longè & multùm antecellit fluuialis; Vnde iure cecinit Ausonius Gallus,

H

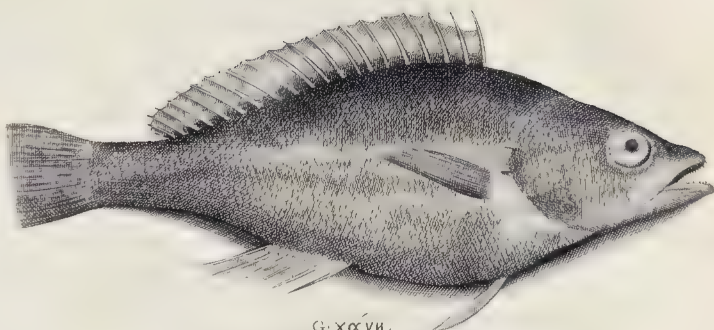
[i] Nec te delicias mensarum Perca silebo,
Amnigenos inter pisces dignande marinis.
Solus puniceis facilis contendere Mullis,
Nanque & gustus iners, solidoque in corpore partes
Segmentis coeunt, sed dissociantur aristis.

Quouis modo condita sapit; assa tamen & omphacio, aut aceto & oleo conspersa plerisque sapidior videtur.

[h] Clas.2.fol.28.E

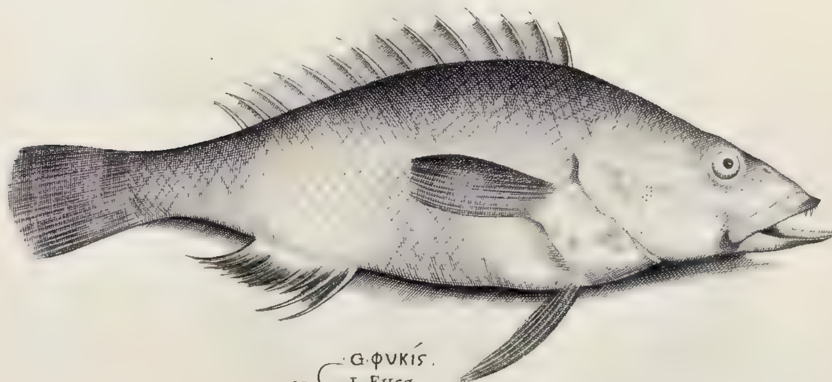
[i] In Mosella.

P. 91.

N. G·χάνη. L·Hiatula. V·sopracielo.

P. 92.

N. G·φυκίς. L·Fuca.

HISTORIA OCTOGESIMA QVINTA
DE PHVCA SIVE PHYCIDE.

NOMEN.

ISCIS noſter nonageſimus ſecundus, quem vti Romæ vnà cum Percis, quibus (vt infra monſtrabimus) ſimillimus eſt, vendunt, ſic à Percis non diſtinguentes, *Percia* (& ſi perperam) appellant; à Græcis ἀπὸ τῦ φυκίου, id eſt ab alga (non quia ea veſcatur, quando hoc ipſi, cum piſcibus aliis multis cõmune ſit, ſed quia ex ea nidificet, quod ei ſoli piſcium peculiare eſt, vt procedente hiſtoria declarabimus) φυκὶς vocatur; Verùm cum in Ariſtotele non ſolùm φυκὶς, A
ſed φύκης etiam, & φυκίδιον; In Athenæo verò φυκὶς & φυκὴ habeatur; haud quaquam inter ſe diuerſos piſces iſtis ſignificari nominibus credendum eſt; Nam cũ φυκὶς (quo nomine communiter Græci vſi ſunt) fœminini generis ſit, ab Ariſtotele mas huius piſcis (de quo quidem tractaturus erat) non ab re φύκης, maſculino genere appellatur; Ita ſcribente [a] διαφέρει δὲ ὁ ἄῤῥην φύκης τῆς θηλείας, hoc eſt, *differt autem mas Phycis à fœmina*; Ad cuius loci imitationem, & apud Athenæum, [b] καὶ τ πετραίων ὁ φυκὴ καὶ ἡ φυκὶς, id eſt, *Saxatilium Phycen & Phycis*, legi arbitror; Et propterea φυκὴ, in eo mendosè forſan ſcribitur; φύκης quæ (vti habetur in Ariſtotele) corrigi debet; φυκίδιον præterea τῆς φυκίδος diuerſum piſcem nõ eſſe, ratio nominis indicat; Cum φυκίδιον, id eſt, parua Phycis, diminutiuum ſit nomen ἀπὸ τῦ φυκίδος, hoc eſt à Phycide deductum; A Plinio autem (quem ſolum latinorum huius piſcis meminiſſe ſcimus) græca ſeruata nomenclatura Phycis vocatur, à Theodoro verò Gaza Phuca vertitur in Ariſt. B

[a] Hiſt. li. 6. ca. 13
[b] li. 8. fo. 177. 8
Athenæi locus caſtigatur.

DESCRIPTIO.

Phycis [c] *Speuſippo authore in libro 2. de Similibus, Percæ & Channæ ſimilis eſt.* Multò tamen Percæ ſimilior; Vnde Romæ (vt ſupra diximus) Phycidem à Perca diſtinguere neſcientes Ichthyopolæ, Phycidem quoque *Percia* vocant; Quamobrem nos hic Phycidem deſcribentes, quibus etiam notis à Perca internoſcatur, manifeſtabimus; Etſi igitur vtraque æquè repando ſit dorſo, venter tamen non ita vt Percæ, prominet Phycidi; Vnde neque etiam huius figura ouata, vt illius apparet; Extento & acuto roſtro conueniunt; Os tamen maius eſt Phycidi, maioribúſque dentibus, in ſuperiore maximè maxilla munitum; Et caput etiã paulò craſſius; Pinnarum numero, ſitu, & figura, non diſcrepant; Phycidis tamen pinnæ, paruis & rufis maculis, quibus Percæ pinnæ conſperſæ ſunt, haud inſigniuntur; Hæc præterea maioribus atque ferè quadrangulis ſquamis tegitur; Color idem eſt, niſi quòd in ventre & lateribus Phycidis dilutior apparet, carétque Phycis tranſuerſis illis nigricantibus lineis, quibus Percæ latera notantur; Demum in Phycidis capite, ac branchiarum operculis, lineolæ, & punta quædam cœrulea, quibus prorſus caret Perca, conſpiciuntur; Et propterea cum tota variis coloribus depicta ſit, [d] *Ariſtoteles*, Athenæo teſte (& ſi id apud Ariſtotelem non legerim) φυκίδα ποικιλόχροα, id eſt *Phycidem varij coloris, eſſe inquit*, Vt verò [e] idem Ariſtoteles [f] & Plinius teſtantur, *Colorem mutat, quum reliquo tempore candida, vere varia ſit.* Quod haud ſic intelligi debet, vt temporibus reliquis ſit verè candida, quando nullo tempore candida appareat; ſed ita potius, quòd cum verno tempore ſatur eius ſit color, temporibus reliquis dilutior atque languidior reddatur; Quemadmodum de Turdi, ac Merulæ, in albedinẽ mutatione (cuius præcitato etiam loco meminit Ariſt.) intelligendum eſſe, in hiſtoria 81 & 82. expoſuimus. Præterea [g] *In Phycidibus* (vt Ariſt. etiam notauit, ac nos quoq; ſupra citauimus) *Mas à fœmina differt, quòd nigrior & ſquamis amplioribus ſit.* Poſtremò [h] *cum Ariſt.* (vt Athenæus quoque refert, Licet neque hoc in Ariſtotele legerim, φυκίδα ἀκανθοστεφῆ, hoc eſt, *Phycidem ſpinis vallatam ſiue coronatam appellet.* De aculeis ſiue ſpinis, quibus dorſi atq; imi ventris pinnæ horrent, eum intellexiſſe arbitror; Quando nullis aliis ſpinis eam coronari præmuniriúe perſpicuũ ſit; Verùm cum huiuſmodi pinnarum aculeis, ſpinís ue, non æquè ſolùm, ſed multò etiam magis quàm Phycis, pleríque piſces armentur; mirari conuenit, cur ſolã Phycidem ἀκανθοστεφῆ C D

[c] Athe. lib. 7. fo. 159. 23.
[d] li. 7. fo. 159. 28
[e] Hiſt. li. 8. ca. 30
[f] lib. 9. cap. 26.
[g] Hiſt. li. 6. ca. 13
[h] li. 7. f. 159. 28
Athenæus notatur.
In Athenæũ animaduerſio.
Athenæus notatur.

vocauerit; Internis partibus, atque corporis magnitudine Phycis Percis simillima est; nunquam.n.palmi excedit mensuram, vnde & ab Arist. (vt supra diximus) ac rursus (verba eius excutientes) dicemus,[i] aliquando φυκίδιον, id est, *parua Phycis appellatur.* LOCVS. [i] *Hist.li.6 ca.13*

Phycis marinus piscis est, in saxosis maris locis victitans; Vnde iure à Dioscoride,[K] *inter saxatiles pisces [illegible]* à [illegible], [illegible], à Galenóque,[m] *In suorũ saxatilium censu* constituitur; Apud verò Athenæum (vt supra etiam citauimus)[n] *Saxatilium, dicitur à Diphilo, Phycen & Phycis*, atq; ab Oppiano piscibus, qui saxa colunt, annumeratur; Nonnullis enim piscibus aliis saxosi maris accolis recensitis, subdit, (vt in impresśis legitur codicibus, [K] *lib.2.cap.32.* [l] *lib.32.ca.11.* [m] *clas.2.f.29.C* [n] *li.8.fo.177.8*

[illegible] [o] *li.1 fo.108.50*

ἀνδρὸς ἐπωνυμίην θηλυσμένου ηὐδάξαντο,

A id est (interprete Lippio) *Phycides eunuchi uero de nomine dictæ*; Verùm cũ Phycidem, quippe quæ non sterilis, sed (vt infra dicemus) fœcunda sit, cognominandã esse eunuchum, nulla persuaderi poset coniectura, ob idque obscurus is nobis videretur locus; quatuor manuscripta atque vetustisśima Oppiani exemplaria VATICANAE bibliothecæ (quod & alias sæpe, vbi aliqua in hoc authore se obtulit difficultas, fecimus,) consulendum duximus; Primúmq; in eorũ vno, in quo veteris Græci interpretis extat expositio, in loci huius expositione, ita habet vetus ille interpres; Hoc loco detrahit Poeta cuidã eunucho, qui patrem ipsius apud regem detulerat, ob idq; in exiliũ missus fuerat; Præterea in eorundẽ tribus, super verbũ φυκίδες, glossematis loco, λιπῖναι habetur; Postremò in iis omnibus ἅς.i. *quasque* reperimus, & nõ ἅσσα hoc est *quædam*, vt in impresśis legitur codicibus; Vnde vti hic Oppiani locus, sic ad verbum verti debet, Phycides, quasq; , vel quas (nã in vno prædictorum quatuor exemplariorum super.θ. quod ἅς sequitur, glossema est, περίληψι, hoc est abundat) Piscatores, viri cognomine muliebris (siue eunuchi) appellarunt; Ita sensum eius esse arbitror, quòd Phycides à Piscatoribus λιπῖναι appellantur; quod quidem cognomen, vir eunuchus eis imposuit; & non quod Phycides, viri eunuchi cognomine, eunuchi cognominentur; PARIENDI RATIO.

Oppiani locus castigatur.

B

Vt author est Arist.[p] *Solam ex marinis piscibus Phycidem nidum sibi consternere atque in stragula parere, aiunt.* Quem quidem Arist. locum sic interpretatus est Plinius,[q] *Eadem piscium sola nidificat ex alga, atque in nido parit.* Quod si iis authoribus sola pisciũ nidificet; haud assentiendũ est Ouidio, dicẽti, [p] *Hist.li.8.c.30* [q] *lib.9. cap.2[illegible].*

Ouidius notatur.

[r] *Atque immunda Chromis, meritò uilissima Salpa Atque auium dulces nidos imitata sub undis.* [r] *in frag.fol.37 14.*

C Multóq; minus ipsi Plinio, quippe qui alibi, hunc Ouidii locũ citans,[s] *Chromim* inquit, *qui nidificet in aquis*; Cum Ouidius, non Chromi, sed Salpæ, atque ipsemet vnà cum Arist. loco supracitato, Phycidi solæ pisciũ nidificare tribuat. Vt idem præterea tradit Arist.[t] *Pisces qui oua edunt, semel pariunt anno, πλὴν τῶν μικρῶν φυκιδίων*, id est *præter Phucas pusillas, quæ bis anno pariũt.* Nec cum hic paruas Phycides bis anno parere dixerit, Phycides magnas aliter parientes, reperiri suspicandũ est, ab eo innui; Quando Phycides omnes (vt supra etiã diximus) paruæ sint; quod notare atq; admonere volens Arist. iure cũ alibi φυκίδας, hic de partu agens, φυκίδια vocauit, quasi dixerit, Phycides & si ex paruorũ piscium sint genere, bis tamen pariunt; Quod autem paruus piscis sit Phycis, Diphilus etiam apud Athenæum testatur[u] *Phycides* ἰχθύδια, id est *pisciculos*, & non pisces esse, asserens. NATVRA. [s] *lib.32. cap.11.* [t] *Hist.li.6.ca.13* [u] *li.8.fo.177.8*

Plinij lapsus

D Colorem mutare Phycidem, reliquo nanq; tẽpore candidã, verè verò variã esse, non solùm supra Arist. atq; Plinii authoritate monstrauimus, sed declarauimus etiã quo id pacto intelligi debeat; Eodem autem Arist. authore,[x] *Viuit Phycis luto & alga & musco, & eo quod caulium uocant, & enascente materie; Et quanquam cætera abstineat carne, tamen Squillas sæpenumero appetit.* Gregatim degit & natat; Vnde sæpisśime earum plures vnà capiuntur. [x] *Hist.li.8.ca.2*

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

Vt apud Athenæum author est Diphilus,[y] *Phycis pisciculus est tenerrimus, minimè uirosus, & corruptu facilis.* Galeno autem teste,[z] *Vt & Saxatiles reliqui, teneræ & friabilis carnis est, & propterea saluberrimum hominibus alimentum præbet.* Insipida tamen est; Et vilis vbique ferè habetur. Præparatur vt Perca; Et vt à Dioscoride proditum est,[a] *Ius eius modò per se, modò uini comitatu aluum emollit, coqui debet simpliciter in aqua, oleo addito, & anetho.* [y] *li.8.fo.177.8* [z] *clas.2. fo.29. C.F.* [a] *lib.2. cap.32.*

HISTORIA OCTOGESIMA SEXTA
DE HIATVLA SIVE CHANNA

NOMEN.

Hic noster nonagesimus primus piscis, quem Romæ *Sopracielo*, Ianuenses ac Hispani *Serran*, & Græci nostri temporis *Channo* vocant; [a] ab Aristotele χάννη appellatur. Vnde cum in impresis suis codicibus [b] alio loco χάνη, & rursus [c] alibi χάννη legatur, vtrũque horum locorum mendosum esse, ac vtrobique χάννη corrigendum, vetustissima manuscripta exẽplaria VATICANAE bibliothecæ manifestissimè edocent; Apudque Athenæum [d] tum *ab Epicharmo*, [e] tum *à Diphilo χάννη quoque vocatur*. Sed in impresso Athenæo, vbi Diphili verba citantur, αἱ δὲ χάνναι mendosè legitur, cum in manuscripto αἱ δὲ χάννοι scriptum sit; Præterea apud eundem Athenæum [f] *à Speusippo χάννα dicitur*, quo etiam loco euulgati codices, non χάνναι vt manuscripti, sed χάνναι mendosè habent; Postremò ab Oppiano, [g] *atque à Numenio in libro de piscibus χάννος appellatur*. A verbo autẽ χαίνω, hoc est, hio, piscem istum χάννην dici existimasse videtur Theodorus Gaza, quippe qui Aristotelis χάννην, *Hiatulam* vertit; & si ab Ouidio atque Plinio græca vsis nomenclatura, *Channe* vocetur. Aduertendúmque hic est, Galeni interpretem, nominis (vti arbitror) similitudine deceptum [h] χήμην, quæ ex genere est testatorum, quæque chama vertitur ab aliis, *Hiatulam* perperam vertisse.

[a] Hist. li. 6. ca. 13 lib. 8. ca. 13.
[b] Hist. li. 4. c. 11
[c] Hist. li. 8. ca. 2
[d] li. 7. fo. 163. 33
[e] li. 8. fo. 177. 11
[f] li. 7. fo. 159. 24
[g] Athe. li. 7. fo. 163. 34.
[h] clas. 2. f. 30. F

Duo loca Aristotelis corriguntur. A
Athenæi locus emendatur.
Athenæi alter locus castigatur.
Interpretis Galeni lapsus.

DESCRIPTIO. B

Vti in Percæ marinæ, atque Phycidis citauimus historiis, apud Athenæum, [i] *Speusippus in secundo libro similiũ, Percam, Channam, et Phycidem similes facit*. Nec ab re, nam & si Perca, & Phycis (vt superiore edocuimus historia) inter se paulò sint similiores, Channe etiam vtrisque adeo similis est, vt non omnes eam ab illis facilè internoscant; Quapropter hic ipsam describentes, quibus quoque notis ab illis distingui possit, aperiemus; Channe itaque vti rostri acuitate; pinnarum situ, numero & figura; oculis, branchiis, cauda, atque picturato corpore; æquè vtrisque similis est; Mediocritate verò oris, paruitate dentium, tenuitate capitis, exiguitate squamarum, atque ouata totius corporis figura, Percæ similior; Ita inferiore maxilla, branchiarum aculeis, atque colorum varietate, ab vtrisque manifestissimè differt; Maxilla enim inferior, præter Percæ ac Phycidis morem, non solùm rubet, sed superiore etiam prominentior est; Quo fit, vt Channe perpetuò hiare videatur; Vnde forsan & nomen ei inditum fuit; In posteriore præterea Branchiarum operculi parte, duo sunt aculei albi & acutissimi; & si non satis magni, quibus prorsus Phycis & Perca carent; Postremò differunt & pictura; Tergus enim Channæ ex rubro minus quàm illarum nigricat; Venter & latera, violacea quadam subalbedine notata sunt; Pinna dorsi flauet, quæ verò in imo ventre est, & cauda, rufis quibusdam maculis insigniũtur; Ab ore per branchiarum opercula, atque latera, rubræ quædam lineæ, neque æqualis latitudinis, neque æquis distinctæ interuallis, vsque ferè ad caudam deducuntur; Quamobrem [k] *Aristoteles* (vt Athenæus refert, & si hoc non legerim apud Aristotelem) *Channem piscem ποικιλέρυθρον μέλαιναν*, hoc est *ex rubro et nigro uarium; atque ποικιλόγραμμον*, id est *lineis uarium, uocauit*. Ventriculum amplum habet; Intestina satis magna, Hepar subalbidum, Lienem subrubrum; Perca & Phycide ferè perpetuò minor est; Vix enim vnquam ad palmi excrescit mensuram; C D

[i] li. 7. f. 159. 23
[k] lib. 7. fo. 163. 35.

LOCVS.

Channe marinus piscis est, nusquam enim in fluminibus dulcíue aqua reperitur; Et licet Aristoteles [l] *Inter pisces qui longius à litore pelagus incolunt, eam connumeret*; ipsa tamen experientia in saxosis potius litoribus reperiri, demonstrat; Quod & Oppianus testatur inquiens,

> [m] *Alga conspersos & multo murice tectos;*
> *Salpæ habitant uariis distincti tergora signis*
> *Iulides & Percæ, Channi, Turdique uirentes.*

[l] Hist. li. 8. ca. 13
[m] li. 1. f. 108. 47

Aristoteles notatur.

Verùm ex uerè Saxatilium, à Galeno numeratorum, censu non est.

PARIENDI RATIO.

Vt Aristoteles tradit, [n] *In testaceis atque stirpibus, quod pariat & generet, est; quod autem maris fungatur of=* [n] Hist.li.4.ca.11
ficio, deest: Sic etiam inter pisces, genus Passerum est, & Rubellionum, & Hiatularum; Oua enim in ijs omnibus repertun=
tur. Alibi verò idem prodit, [o] *De coitu piscium satis dictum iam est, sexu autem eos quoque distingui apertum est,* [o] Hist.li.6.ca.13
Pars enim piscium maxima consummitur mare et fœmina; De Rubellione & Hiatula ambigitur, omnes enim grauidæ capiun
tur. Quod & Plinius ex eo transcripsit, inquiens, [p] *In quodam genere omnino non sunt mares, sicut in Ery=* [p] li.9.cap.16.
thinis & Channis, omnes enim ouis grauidæ capiuntur. Idémque rursus alio loco testatur Aristoteles, de
piscium enim sexu agens, scribit, [q] *Nunc verò partim conceptacula habent seminis genitalis, partim uuluas,* [q] De Gen. lib.3.
atque in omnibus, (excepto Rubro & Hiatula) hoc discrimen est, ut aut conceptacula seminis prolifici habeant, aut uuluas; cap.5.
A Quod etiam Plinius mutuatus videtur, cum inquiat, [r] *Erythini & Channæ uuluas habere traduntur.* [r] lib.9. cap.52.

Plinij locus emendatur.

Verùm si quod tum Aristoteles, tum Plinius ipse locis supracitatis dixerunt, perpenderimus; luce clarius patebit, proximè citato Plinii loco, perperam expunctum esse, omnes; Nam cum omnes, vnius cuiusque piscium generis fœminæ vuluas habeant, si Plinius, *Erythini & Channæ uuluas habere traduntur,* scripsisset; nihil notatu dignum notasset; Quod si, *omnes Erythini & Channæ uuluas habere traduntur,* scribat; non solùm aliquid animaduersione dignum edocet, sed quod etiam Aristoteli, à quo id mutuatur, consonat, Atque Ouidio; vt qui etiam scripserit; [s] & ex se [s] in frag.fo.37.1

Concipiens Channe gemino fraudata parente;

B

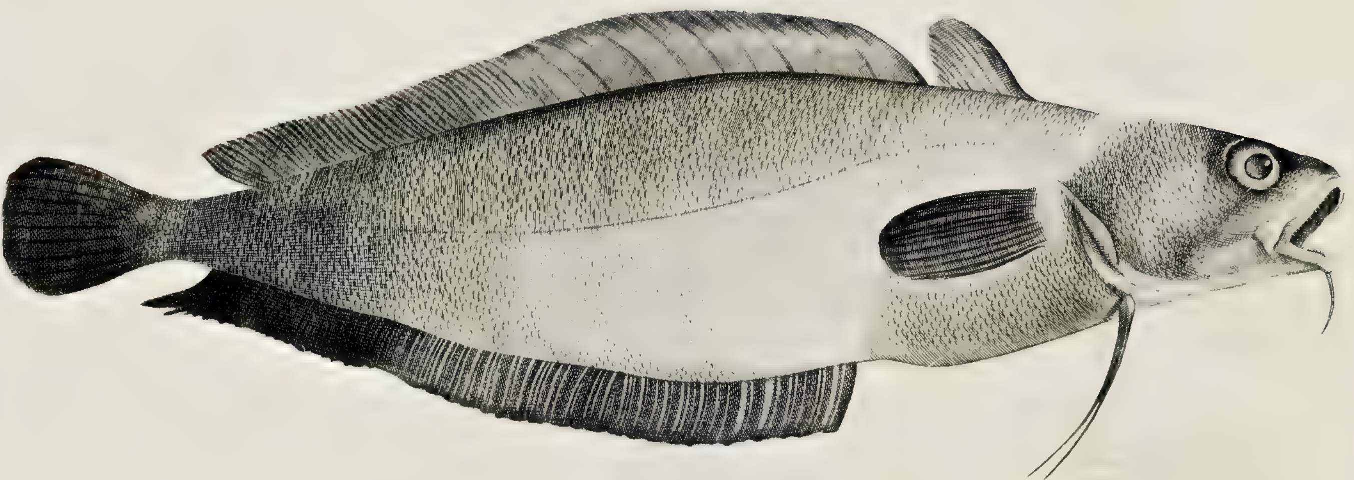
NATVRA ET MORES.

Hiatula carne solùm uescitur, vt Aristoteles testatur, inquiens, [t] *Alij enim carniuori tantũ sunt,* [t] Hist. li.8.ca.2
ut Cartilaginei, ut Congri, Hiatulæ, Thunni, Murænæ, Lupi, Dentices Amiæ, Cernuæ. Vt verò paulò infra idem
prodidit, [u] *Euenit plerunque huic* (Dentici scilicet, nam de eo loquutus fuerat) *& Hiatulæ, ut cum pi* [u] Hist.li.8. ca.2
sces minores insequantur, uenter procidat, propterea quod piscium uenter iuxta os positum est, nec gula subest. Verùm si carere gula, & propterea, ori propinquum ventriculum habere, in causa esset, vt ventriculus procideret, id piscibus ferè omnibus accideret; Quando eodem Aristotele authore,
[x] *Gula paucis piscibus inest, ut Congro & Anguillæ; ijsque exigua;* Quamobrem non solùm ventriculi cum [x] Hist.li.2.c.17
ore vicinitas, ipsius ventriculi procidentiæ sufficiens causa censenda est, sed si vnà cum hu
C iusmodi vicinitate, maxima cibi appetẽtia concurrat; Vt idem Arist. prius explicatius do
cuisse videtur, his verbis, [y] *Pisces enim magna ex parte gula carent, ut dictum est, ut qui annexum statim ori uen=* [y] Hist.li.2.c.17
trem habeant; Quo circa sæpius euenit grandibus nonnullis, ut dum per impetum insectantur minores, uentriculus in os proci
dat. Vbi non solùm præter ventriculi cum ore vicinitatem, illam etiam impetuosam sectationem (quæ aliunde non prouenit, quàm à maxima cibi auiditate) ventriculi procidentiæ causam statuit; sed in os etiam procidere explicat; Vnde & si loco supracitato *uentriculum simpliciter procidere* dixerit, neutiquã illum extra os etiam procidere solere, credendum est.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, ET VT CONDIATVR.

D Diphilo (apud Athenæum) authore, [z] *Channa tenera est, Percæ tamen durior.* Est etiam satis [z] li.8.fo.177.11
boni succi, nec concoctu difficilis; Verùm insipida; Et propterea vbique ferè vilis habetur; Conditur non secus quàm Perca.

P. 73.

N. G
L
V *Tenca marina*

HISTORIA OCTOGESIMA SEPTIMA.

DE CALLARIA.

VM in his elucubrandis historijs, ad hanc octogesimam septimam nonagesimo tertio pisci dicatã iam peruenissem; Gulielmi Rondeletij libri de piscibus marinis tunc primùm Romam euecti ad manus meas deuenere; quos ceu viri (vt opinabar) rei piscatoriæ peritissimi, atque mei amicissimi, incredibili amore ac mira beneuolentia complexus sum; statimque illarũ nostrarum, quæ pauculæ supererant historiæ, omni scribendi munere intermisso, eos maximo desyderio & incõparabili voluptate legere cæpi; nec cessaui donec omnes diligenter euoluissem. Quibus amicè & beneuolè examinatis, A opinionem meam multùm me fefellisse cognoui. Cum enim nonnulla (quod pace eius dictum sit) obscurè tradat, quædam diminutè pertractet, plurima verò falsò etiã edoceat; haud tantùm in hac re præstitit, quantum ea opinio, quam sua magnifica & gloriosa ostentatione apud ferè omnes excitauerat, expostulare videbatur. Et quod magis miratus sum, cum ex meo ingenio eum iudicans, ipsum valde mihi amicum esse crederem; hostili potius quàm amico animo in me esse animaduerti; idque citra omnem meam culpam. Nam cum ipse in eo Pontificio interregno, in quo IVLIVS Tertius Põt. Max. creatus fuit, Illustrifs. & amplissimi Cardinalis à Turnone iter comitatus Romam venisset, intellexissetque non solùm diu atq; plurimùm in corporũ dissectione me versatum, sed quædam etiam pulcherrima anatomiæ munimenta apud B me asseruari; sicuti tum antea, tum postea quamplures alij viri docti non solùm Itali, sed etiam Galli, Germani, Pannonij, atque Hispani qui Romam venerant, nostra hæc anatomica monimẽta (quæ eorum fuit humanitas, & erga bonas artes beneuolentia) videre voluerunt; item is pari studio & desyderio motus hæc nostra videre curauit. Quamobrem cum ipse & tres alij eruditissimi Galli medici in eodem interregno Reuerendissimos alios Gallos Cardinales sequuti in domum meam quàm familiariter conuenissent, eis primùm humani corporis partes singulas egregiè depictas ostendi. Deinde humanum sceleton ea arte & industria constructum, vt in partes plurimas dispartiri, ac in bicubitali scrinio commodè asseruari possit; & rursus cum vsus exigit, illico atque quàm facillimè partibus omnibus inter se commissis totum erigi, videndũ C exhibui. Postremò quatuor cubitales statuas, in quibus omnium prorsus humani corporis musculorum situs, ortus, ductus, tendinum insertio, figura, magnitudo, atque natiuus color verissimè & distinctissimè repræsentatur (opus omnium sanè doctorum virorum iudicio, qui ipsum intuiti sunt, ægregium & vtile, maximoque labore meo, atque sumptu non exiguo conflatum) spectandas præbuimus. Quibus visis atque attentè consideratis; vti tu in secandis corporibus, ita ego inquit Rondeletius, in dignoscendis piscibus multos consumpsi annos; habeoque piscium ferè omnium depictas ad viuum effigies, quas vbi volueris, ostendam; ego verò ei, nihil mihi gratius accidere poterit; nam vti volatilium atque terrestrium, ita etiam & aquatilium animalium cognitione plurimùm sum semper delectatus; et si à rebus anatomicis distractus, huic D nobilissimæ philosophiæ parti haud multam hactenus operam nauarim; verùm subiunxi, cum Marcellus Ceruinus. TT. S. ✠ in Hierusalem Presbyter Cardinalis Amplissimus & dominus meus beneficentissimus, bonarum artium omnium studiosissimus, & doctorum virorum amantissimus sit; quando ita tibi videatur, eodem tempore ipsi & mihi ostendere posses; vt eodem beneficio non solùm me tibi deuincias magis, sed tanto etiam viro inotescas. Placuit, & diem statuimus. Statuta autem die benignè & familiariter à Marcello Cardinali (apud quem antea virtutum illius ac doctrinæ fueram prædicator) exceptus librũ permagnum innumeris piscium iconibus refertum detulit; easque singulas eidem Cardinali me præsente ostendit. Quæ quidem præter id quòd non natiuis coloribus, sed solo atramento erant pictæ; rudes etiam &

ineptæ erant adeo, vt nullo prorsus pacto eorum piscium, quorum erant icones, faciẽ
repræsentarent. Vnde haud parùm mirati fuimus, eas à viro tanti nominis ostentari.
Quamobrem experiundi cupidus an rei difficultate, vel eius potius incuria id eue-
nisset; postridie Mullum & Murænã proprijs coloribus à Bernardo Aretino pictore
egregio depingi curaui; quo satis ex voto effecto, alios item duos pisces depingi vo-
lui; cumque opus continuò perfectius succederet, picturæ elegantia allectus, mẽstrua
mercede pacta, eundem Bernardum conduxi; qui mihi integro biennio conuixit,
conuiueretque adhuc, nisi perfecto biennio, immatura morte extremum diem confi
cisset. Neque id inscio Rondeletio. Quinimo cum ei ex vrbe discessuro viginti iam
depictos pisces ostenderem, eorum excellentiam admiratus est. Post eius verò di-
E scessum, vti in dies depictorum piscium non nostratium solùm, sed (amicorum auxi-
lio) externorum etiam noster augebatur numerus; ita animus ardentior factus, neq;
sola nudarum picturarum voluptate contentus, priscis etiam nominibus piscium in-
dagandis, atque reliquæ eorum cognitioni sese applicuit. Et tandem eò vsque res de-
uenit; vt quæ die noctuque toto integro septennio lucubraui, nunc in lucem mittere
non verear. Quæ cum ita se habeant, an iustè vel iniquè me criminetur Rondele-
tius, æquo animo perpendamus. In capite enim sexto sui decimi quinti libri de mari
nis piscibus inquit; Tam in me iniuriosus fuit medicus Cardinalis à Sancta Cruce.
Quibus primis verbis, cum me iniuriæ damnet; ne calumniari videatur, quibus iniu
rijs à me affectus sit promulgaturus, ait. Cui cum Romæ chartas meas videndas præ
F buissem, repente medicus & argumenti nouitate, & varia piscium pictura illectus, tũ
ex meis permultos, tum alios, quos subitò nancisci potuit, prælo commisit, vt audio;
idque Cardinalis sumptibus. Verùm quòd ad primum attinet; valde ridiculum est
& puerile, ipsum mecum iniuriarum agere; eò quòd argumenti nouitate illectus, il-
lud idem pertractandum susceperim argumentum, in quo ipse iam diu versatus fue-
rat. Nam esto, ita sit; quis propterea id mihi vitio vertet; si studio iuuãdæ reipublicæ
literariæ ardere, præclarum semper & omni laude dignum extitit; aut quis me ei in-
iurium censebit; quando si suis hæ nostræ inferiores erunt lucubrationes, is multò ma
iori laude fiet conspicuus; si verò nostræ præualebunt, quantum publica vtilitas pro-
priæ laudi (vbi vtraque conseruari non possit) anteponenda est à probo viro; tantum
G de hac re mihi potius gratulari quàm irasci deberet. Quòd deinde pertinet ad secun
dum; quàm falsum sit, multas ex suis piscium iconibus à me surreptas esse; non solũ
ex eo intelligitur, quòd semel tantùm & quasi (vt ipse scit & testatur) per transen-
nam eas viderim; sed luce etiam clarius cognosci potest, ex suarum & nostrarum col
latione. Nemo enim stupidus adeo erit, vt facillimè non aduertat, nostras ad viuum
egregiè depictas, & quàm verissimè ipsorum piscium similitudinem repræsentantes,
ex rudibus illis suis desumi non potuisse. Postremò subiungit, idque Cardinalis sum
ptibus. Quod tamen neq; vllam ipsi iniuriam, neq; vllũ mihi dedecus infert; sed hono
ratiorẽ potius reddit. Nam si laudari à laudato viro, laus est non mediocris; quàm cũ
mulatiùs meus auctus honor est, cum Marcellus Ceruinus (quem non solùm ob am-
H plissimam Cardinalatus dignitatem, sed multò etiam magis ob vitæ innocentiam, ani-
mi integritatem, Christianæ religionis obseruantiam, doctrinam rerum omnium exi-
miam, beneuolentiam in omnes bonos doctosq;, in pauperes misericordiam, & in om
nes deniq; omnium generum & ordinum viros humanitatem; omnes semper meritò
admirati sunt; quiq; vti demum incredibili omnium gaudio PONTIFEX Max.
creatus fuit, ita die vigesima prima sui pontificatus, incomparabili totius penè orbis
dolore, immatura & repentina obijt morte) non solùm (vt plures sciunt) honestissi-
ma sua prædicatione me sæpius apud multos honestauerit; sed etiam tum in alijs me-
is domesticis difficultatibus, tum in his nostris piscium formis, atq; historijs excuden
dis plurimùm semper me suis sumptibus iuuerit. Verùm vti his verbis me calũnia
tus est Rondeletius, ita his calumnijs non contentus, quò magis hostilem suum in me
animum indicaret, iniurijs atque maledictis me insectatur; ijs quæ hactenus scripse-

rat subiungens; Mirū si veri aliquid ex sese de piscibus possit commentari; Quàm autem temeraria hæc eius sit admiratio, res ipsa declarat. Quemadmodum enim nostræ piscium imagines, omnium consensu eius imagines adeo superant, vt eis nullo prorsus pacto conferri possint, aut debeant; sic eruditorum virorum iudicio, hanc etiam nostram piscium historiam eius historia locupletiorem, explicatiorem, & veriorem fore non dubitamus. Eadem præterea temeritate inquit; Quî enim in diuersis maris partibus diutius versari, quî in dissecandis piscibus, perspiciendisq; eorum partibus, notis, differentijsq; omnibus ponere operam potuit. Quantò nanq; maiore & diligentiore opera in his omnibus vsus sim quàm ipse, præter id quòd clarè satis ex hisce nostris historijs intelligi potest; manifestissimum etiam fiet in alio nostro libro, A
quem statim post huius editionem foras dabimus; cuius titulus erit, Cēsura in libros de piscibus Gulielmi Rondeletij. Nam cum errores, quos certè plurimos in libris eius notauimus; in his historijs nostris excuti nō potuerint; tum quia pars harum maior iam impressa esset, cum libri eius ad nos peruenissent; tum quia visum nō est eius errorum confutationibus eas interturbare, atque prolixiores reddere; in peculiari libro illos collegimus atq; confutauimus. Quod nulla malignitate liuoreúe fecimus; sed amicè potius, vt veritas magis limaretur. Postremò ne temerè de me iudicasse videretur Rondeletius; huius suæ sententiæ causam reddens dicit; Qui totos dies in salutandis, ducendis, deducendisq; aulicis consumit, vt sportulam emereatur. Quibus vltimis verbis non contumeliæ solùm atque temeritatis, sed falsitatis etiam crimine damnandus est. Præter id enim, quòd hoc Romæ non dedecet; vbi Illustrissimos B
& Reuerendissimos Cardinales ceu optimos atque primarios christianæ reipublicæ patres, docti, nobiles, atque dignitatibus alijs insignes viri semper concomitātur; nemo tamen temporis tantillum, ne dum dies totos à me his in rebus vnquam consumptum vidisse, testari poterit; ita in diurnis atq; nocturnis studijs meis, & in ægrorum visitationibus occupatissimus semper esse soleo. Neq; demum is sum (cum hîc autem de me loqui Rondeletij importunitate cogar, id omne citra iactantiam accipias, obsecro candide lector) vt sportulam emereri egeam; aut si alicuius rei indigeam, vt salutando, & comitando, ea mihi comparanda sit; cum in hac vrbe, in ea sim existimatione (cuius maximas, quas possum, Deo gratias ago) vt vti in hoc almo Romano gimnasio practicam medicinam ordinariè (vt loquuntur) iam multos annos professus sum, C
atque profiteor; ita Illustrissimi nonnulli Cardinales, Antistites plurimi, atque nobiles permulti tum Romani tum aduenæ mea opera, vbi eis opus est medico, libenter vtantur. Vnde huberem adeo quæstum consequor, vt honorificè totam meam alere familiam possim. Verùm cum pro meo defendendo honore contra Rondeletij maledicta, plura forsan quàm par erat, dixerim, his omissis, ad piscem nostrum nonagesimum tertium reuertamur.

PISCIS NONAGESIMI TERTII.

NOMEN.

[a] Lib.6 cap.x. de piscibus marinis.

PIscem nostrum, qui Romæ *Tenca marina* & *pesce Fico* vocatur, veterum græcorum *φυκίδα* esse contendit [a] Rondeletius; ea coniectura (vti arbitror) persuasus, quòd D
vulgari Romanorum appellatione *pesce Fico* (vt diximus) appelletur. Verùm præter id quòd friuola & vana hæc coniectura est; quum hic piscis propterea quòd maturissimi & passi fici instar, mollis, flaccidus, & non succi plenus sit, Romæ *fico* vocetur, & non quia hæc eius vulgaris nomenclatura ex veteri græca deducta sit; id etiam opinari, rationi dissonum est. Nam cum Athenæus (vt in historia octogesima quinta declarauimus) Aristotelis authoritate, [b] *φυκίδα ποικιλόχροα*, Id est, *Phycidem varii coloris*; & *ἀκανθοστεφῆ*, hoc est, *spinis vallatam* vel *coronatam* appellet; Speusippus verò apud eundem Athenæum [c] *Percam Channam, & Phycidē similes faciat*; quo pacto hic piscis noster, qui neq; varijs depictus est coloribus, neq; spinis vallatus, quique nil minus quàm Percæ & Channæ similitudinem repræsentat, Phycis dici poterit. Et propterea non *Phycidem*, sed *Calla*=

Rondeletij error.

[b] Lib.7.fol.159.28.

[c] Lib.7.fol.159.23.

nam hunc eſſe aſſeueramus. Neq; id temerè, ſed optima ratione ducti. Nam cum inquiat Plinius [d] *Callarias Aſellorum generis, ni minor eſſet*; vti Callariam Aſelli congenerem, & minorem eſſe teſtatur; ita nos hunc piſcem noſtrum, quippe qui Aſello ſimilis eſt, atque minor, Callariam eſſe iurè cenſemus. Nec ſi Plinius dicens alibi [e] *Aſellorum duo genera, Callariæ minores, & Bacchi, qui non niſi in alto capiuntur, ideo prælati prioribus*; Atque Dorion ſcribēs apud Athenæū, [f] *Fluuiatilis Muræna habet unā ſpinam ſolam, ſimilem Aſello, qui uocatur galarias*; Callariam & Aſellum non ſimiles, ſed vnum & eundem piſcem facere videantur; nō hunc, ſed decimum tertium piſcem noſtrum, quem in vndecima hiſtoria Aſellum eſſe ſtatuimus, Callariam appellare oportet. Nam cum Callarias valde (vt infra explicabimus) ſimilis ſit minori Aſello; mirum non eſt, Plinium (haud multùm in rebus internoſcendis diligentem & peritum) hoc loco Aſellum minorem Callariam vocaſſe, atque vnum & eundem piſcem feciſſe. Dorion verò pro noſtra pugnat opinione; nam ſi minorem Aſellum & Gallariam vnum & eundem piſcem eſſe arbitratus eſſet, habere dixiſſet ſpinam ſimilem τῷ ὀνίσκῳ, aut τῷ γαλλαρίᾳ, & non τῷ ὀνίσκῳ τῷ καλουμένῳ γαλλαρίᾳ, id eſt, minori Aſallo vocato Gallariæ; quibus verbis tum piſcem vnum, qui ſimpliciter ὀνίσκος; tum alterum, qui non ſimpliciter, ſed ὀνίσκος γαλλαρίας vocetur, manifeſtè innuit reperiri. Noſtræ præterea ſententiæ ſubſcribit & Oppianus, quippe qui καλλαρίαν metri ratione, per ſyncopam κλαρίαν vocans, ab Aſelloque ſeparans inquit, [g] ψῆτται, καὶ κλαρίαι, καὶ τριγλίδες, ἔργατ' ὀνίσκων. Quamobrem vti piſcem noſtrum decimum tertium ὀνίσκον, ſiue *minorem Aſellum*; ita hunc nonageſimum tertium *Callariam* Plinij, & γαλλαρίαν ſiue ὀνίσκον καλούμενον γαλλαρίαν Dorionis, atque κλαρίαν Oppiani eſſe, iurè arbitramur. Quòd ſi forſan in hiſtoria vndecima hæc ita abſolutè diſtincta non ſint, ea ad huius hiſtoriæ cenſuram reuocamus.

[d] Lib. 32. cap. xi.
[e] Lib. 9 cap 17.
[f] Lib. 7. fol 156. 6.
[g] Lib 1 fol 5 12. græce.

E — Plinius notatur

F

DESCRIPTIO.

Callarias ad minoris Aſelli ſimilitudinem proximè (vt diximus) accedit; capite enim lato eſt, & preſſo; ore magno, & valde denticulato; atque oculis etiam magnis, & aureis. Ex inferiore maxilla appendix vna ceu barba pendet; qua minor caret Aſellus. Branchias habet vtrinque quaternas; & ad eas, binas latiuſculas pinnas, vnam G ſcilicet vtrinque. Ex anteriore verò ventris parte binarum pinnarum vice, quæ eo loco piſcibus alijs natæ ſunt, bini longi admodum, atq; rotundi cirri propendent. In primo dorſo pinna parua erigitur; poſt quam alia vna enaſcitur, per dorſumque totum ad caudam ferè vſque extenditur. Inferiori ventri ſingularis pinna ab ano orta, atque ad caudam etiam vſque producta ſubnectitur. Cauda in vnicam & rotundam pinnam degenerat. Corpus totum oblongum eſt, latiuſculum, ſquamis minutis contectum, & colore Aſelli inſtar, cineraceo. Lapillos duos non ſecus quàm Aſellus habet in capite; ventriculum amplum; inteſtina lata; hepar magnum, & ſubalbum; cui fellis hæret veſica. Minore magnitudine eſt quàm Aſellus; vix enim pedalem excedit menſuram, cum cubitalem ſuperare Aſellus ſoleat.

H

LOCVS, ET NATVRA.

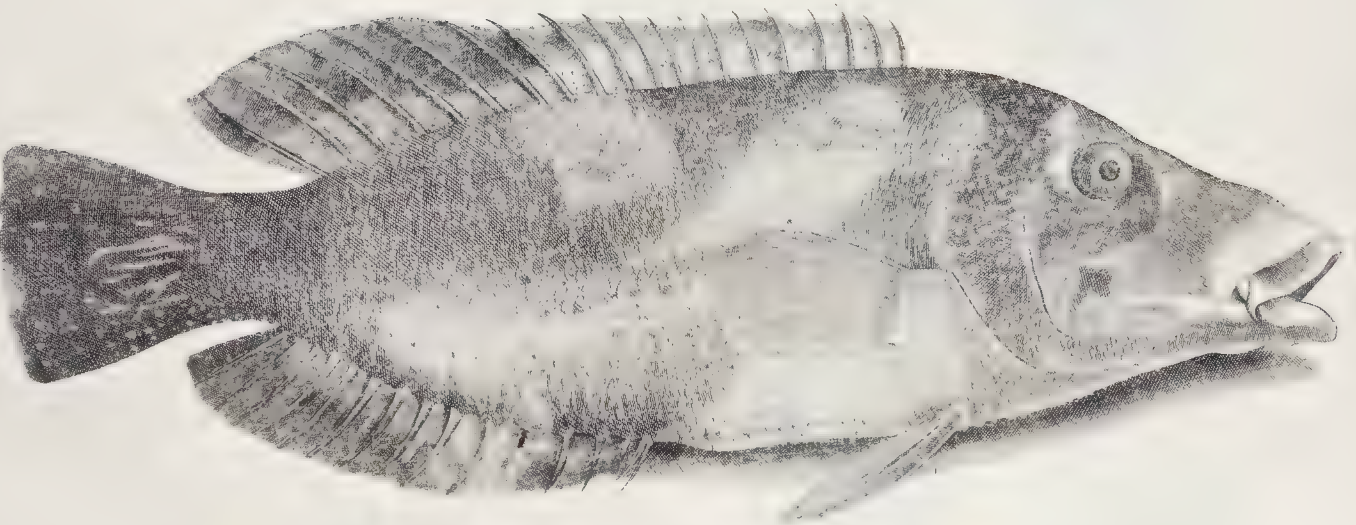
Marinus piſcis eſt Callarias, & litoralis potius quàm pelagius, in cœnoſiſque litoribus degens; vt Oppianus etiam notauit inquiens,

[h] Et Clariæ, Pſettæ, Scepani, Triglis, Aſellus
Atque lacertorum gentes, quæ putrida paſcunt,
Inter cœnoſas voluentes corpora ſordes.

VT SAPIAT, ET VT NVTRIAT.

Piſcis eſt haud ſuauis, & propterea vbique ferè plebeius, & parui pretij eſſe ſolet. Carnem habet ſatis mollem, ſed non friabilem; concoctu facilem, ſed excrementitiā Frixus aut aſſus palato minus ingratus eſt quàm elixus.

P 94

N G
I Pauo
V Papaguilo

HISTORIA OCTOGESIMA OCTAVA

DE PAVONE

NOMEN.

[a] [illegible] 5. cap. 2.
[b] [illegible] 12. cap. 6
[c] lib. 3. vitæ Apollonij.

ISCIS noster octogesimus octauus, quem Romæ, ob colorum varietatem *Papagallo*, & Lusitani *Budiam* appellant; à [a] Diuo Ambrosio, ab [b] Isidoróq; Hyspalẽsi *(propterea quod paui auis colorem imitetur)* *Pauo uel pauus* vocatur; Ab aliis autem Latinis Græcísue scriptoribus nullam eius mentionem factam esse scimus; præterquã à Philostrato, [c] qui *In phaside Indiæ flumine pisces quosdam Pauones uocatos, reperiri testatur;* vt latius infra declarabimus; Hunc autem nostrum D. Ambrosii, & Isidori Pauonem esse, manifestè color eius indicat. A

DESCRIPTIO.

Pauo rostro est extento, sed non admodum acuto; Ore medriocri & denticulato; Labiis crassissimis, quorum superius duplex etiam apparet; Capite crasso; Oculis magnis & aureis; Branchias vtrinque quaternas habet; & iuxta eas binas pinnas latas & rotundas, duásque alias minus latas in ventre; In dorso vna satis longa erigitur, cuius anterior pars stricta, & aculeis munita est; posterior verò latior & aculeorũ expers; A podice, qui in medio ferè ventre consistit, vna quoque duobus aut tribus innixa aculeis, per imum ventrem ad caudam explicatur; Cauda verò in vnam aliam pinnam latam & ferè rotundam desinit; Totius corporis figura lacustri Tincæ absimilis nõ est; Squamis latis tegitur; Variis & pulcherrimis adeo depictus est coloribus, vt sicuti non minus quàm Iulis piscium formosissimus videri potest, ita eos omnes verbis exprimere difficillimum sit; enitemur tamen eum pingere; Corpus ferè totum viret, sed non æquali & consimili viriditate; Ventris enim posterior pars viret ex albo, anterior verò ex albo liuet; Dorsum & cauda ex viridi nigricant; Latera ex viridi partim flauescunt, partim liuent; Caput verò ex cœruleo viret, maculis quamplurimis rubentibus, cœruleisque nonnullis, piscem totum, nulla habita ordinis ratione pingẽtibus; Vnde iure supracitatis locis, à D. Ambrosio atque Isidoro, paui auis colorem æmulari, collúmque & dorsum vario colore pictũ habere, dicitur; Ventris prætere a pinnæ, cœruleæ, quæ verò ad brãchias sunt, luteæ apparent; Dorsi pinna, anteriore aculeata parte, ex flauo rubescens; posteriore verò, qua caret aculeis, partim virẽs, partim violacea existens, vtraque parte cœruleis maculis depingitur; Imi ventris & caudæ pinna violacea est, lineolis atque maculis quamplurimis cœruleis insignita; Ventriculum magnum habet, appendices multas, intestina ampla; Hepar subalbidum, cui fellis hæret vesica; Lienem subatrum. B. libris crebrò, ad cubiti verò mẽsuram auctus perrarò reperitur. Ab hoc autem nostro (quem diui Ambrosii atque Isidori Pauonem esse, non dubitamus) Pisces in Phaside Indiæ flumine repertos, Pauonésque, Philostrato authore (vt supra etiam diximus) vocatos, diuersos esse, certissimum est; quando, vt idem Philostratus supracitato loco refert, [d] *illi cristas quasdam cæruleas, squamas uersicolores, & caudã auream, in quamcunque uoluerint partem uersatilem habeant;* quæ haud quaquam in hoc nostro conspiciuntur.

[d] lib. 3. vitæ Apollonij.

Margin letters: B, C, D

LOCVS, ET PARTVS.

Et si Indicos suos pisces, pauones vocatos, fluuiatiles faciat Philostratus, vt ex supra citato loco eius intelligi potest; nos tamen nostrum hūc Pauonem, marinum tantùm piscē esse asseueramus; Nusquam enim in dulci aqua reperiri scimus. Maximè autem circa saxosa maris litora, atque scopulos victitat; vbi etiam ineunte æstate parit.

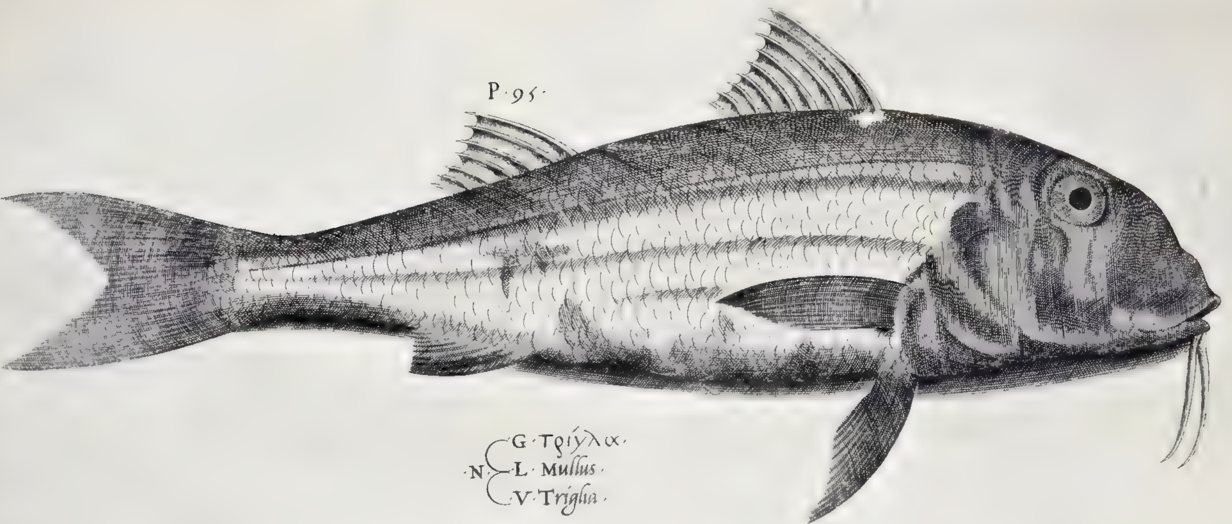
NATVRA ET MORES.

A Carniuorus piscis est Pauo, non solùm enim alga, atque aliis maris purgamentis, sed minoribus etiam piscibus vescitur; Gregalis non est, sed solitarius; & propterea ferè semper singuli capiuntur; soléntque verno ac autumnali duntaxat tempore capi, eò quòd forsan, æstate caloris, hyeme verò frigoris, impatientes lateant.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Vt pulcherrima suorum colorum varietate Pauo piscis Pauonem auem egregiè æmulatur, ita ab eo plurimùm saporis bonitate degenerat; Non enim vt ille suauis, sed insipidus atque ignobilis piscis censetur. Carnem habet mollem potius quàm duram, cui & lentor aliquis inest; In craticula assus, & aceto,
B vel mali aranci succo conspersus, palato minus ingratus esse solet.

P. 95.

N. { G. Τρίγλα.
L. Mullus.
V. Triglia.

P. 96.

HISTORIA OCTOGESIMA NONA.

DE MVLLO,

NOMEN.

ISCIS noster nonagesimus quintus, quem Romæ *Triglia*, Massiliæ *Triga*, Nicenses *Strilha*, Veneti *Barbone*, Burdegalenses *Barbeau*, & Galli *Rougets, Barbets, & Surmulets* appellant; græcè [a] Oppiano (vt infra citabimus) & [b] Athenæo authoribus, *propterea quòd ter anno pariat*, τρίγλη dicitur; & non (vt falsò asserit Iouius) [c] *quia Dianæ Hecati, quæ triformis est, dicatur*. Et licet Athenæo authore,
A [d] *Nomina fæminina, quæ in λα desinunt, alterum λ. requirant, ut σκύλλα; Quæ verò adiunctum γ habent, in η terminentur; ut τρώγλη αἴγλη ac τρίγλη*; non tamen ab omnibus perpetuò τρίγλη vocatur; [e] Ab Aristotele nanque atque [f] Oppiano non τρίγλη solùm, sed aliquando τρίγλα etiam nominatur; & ab ijs item ferè omnibus, qui græca lexica colligerunt; [g] ab eodemque Oppiano τρίγλης quoque nonnunquam dicitur. Et cum [h] *τριγλὶς etiam ab eodem piscibus annumeretur*; τριγλίδα (cuius ipse solus meminit) *lutarium Mullum* esse arbitramur, vt infra (vbi de natura agemus) explicabitur. [i] *Dorion prætereà in libro de piscibus τριγλίτης etiam meminit; eam Aphiæ speciem faciens*; de qua nos in Aphiarum historia quam liber noster secundus continebit, pertractabimus. Postremò cum apud
B Athenæum [k] *Sophron* & [l] *Typhon inter pisces τριγόλαν nominent*, pauca & obscura adeo sunt, quæ ab eis de Trigola dicuntur; vt difficile sit explicatu, an Triga & Trigola ijdem, vel similes pisces sint; Ille enim ἐν τοῖς ἀνδρείοις scripsit, τριγόλα ὀμφαλοτόμῳ, id est, *Trigolæ obstetrici*, καὶ τριγόλαν τὸν ὀψιλαιὸν, Et ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ παιδικὰ κάσσοι dixit *Triglas quidem pingues τριγόλαν δ' ὀπισθίαν*; Hic verò in libris de animalibus dixit *nonnullos arbitrari Trigolam ipsam Cuculum esse, cum ob similitudinem, tum ob posteriorum partium siccitatem*. Latinè verò hic piscis noster Mullus vocatur; [m] *Non propterea quòd mollis sit atque tenerissimus*, vt ineptè testatur Isidorus Hyspalensis, [n] *sed quia* (Fenestella authore, vt Plinius refert) *à colore Mulleorum calceamentorum nomen ei datum sit. Mulleos autem* (Festo authore) *genus calceorum aiunt esse, quibus Reges Albanorum primi, deinde Patritij usi sunt*. Præterea [o] *Mullulus* etiam diminutiuo nomine appellatur à Ci-
C cerone.

[a] Lib.1.fol.116 37.
[b] Lib.7.fol 161.52.
[c] Lib de p[...] cap. 15
[d] Lib.7.fol.151 42.
[e] [illegible]
[f] Lib.[...] 44. græce.
[g] Lib.1.fol.6.16. græcè.
[h] Lib.1.fol 5.51 græce.
[i] Athe.lib.7.fol.143.16.
[k] Lib.7.fol.162.5.
[l] Lib.7.fol. 162.9.
[m] Lib [...] cap. [...]
[n] Lib.9 cap 17.
[o] In Parad 48.

DE MVLLORVM GENERIBVS.

Cum magna de Mullorum generibus sit difficultas, haud ab re duxi, priusquàm descriptionem aggrederer, de eorum disserere generibus. Veterum itaque solus Plinius expressè [p] *Eorum plura genera fecit*; sed cum statim subdat, *nam & alga uescuntur, & ostreis*, & limo; & aliorum piscium carne; Barba gemina insigniuntur inferiori labro; Lutarium ex iis *uilissimi generis appellant*; neque vera genera, neque veras species, sed solùm leues quasdã differentias, ex ciborũ, quibus nutriuntur varietate desumptas recensere, ac genera
D appellare videtur; quibus quidem differentijs neque etiam perpetuò Mulli differunt; quippe quorum haud perpetuò hi alga, illi ostreis, alij limo, aliqui verò aliorum piscium carne vescantur; sed quilibet horum quolibet sibi obuio indifferenter pascatur. Quamobrem plura Mullorum genera verbis potius confinxit Plinius, quàm re ipsa constituerit. Athenæus prætereà scribens [q] *Sophron barbatum Mullum dixit, quia Mulli barbam habentes alijs multò suauiores sunt*; duo eorum genera esse asseuerat; Barbatorum vnum, Imberbium verò alterum; sed cum neque alius aliquis antiquorum imberbis Mulli meminerit vnquam; neque re vera vllus eorum imberbis reperiatur; ei etiam subscribendum non est; & vel maximè quoniam etsi Sophron barbatum Mullum vocauit, non propterea imberbem reperiri Mullum ab ipso innui opinandum est; quando licet quispiam risibiles homines aliquid fecisse dixerit, non propterea non risibiles etiã

[p] Lib.9.cap 17.
[q] Athe lib.7.fol.162.22.

homines reperiri inferri debet. Vti igitur Mulli in fictitia hæc genera temerè diuidẽdi non ſunt; ſic verè duplex eorum genus eſſe, nos primi notauimus; quæ quidem duo genera non ſolùm magnitudine (vnde maioris diſtinctionis gratia vnum maius, alterum verò minus vocari poterit) ſed colore etiam manifeſtiſſimè diſtinguntur; vti tum ex præpoſitis ipſorum iconibus, tum ex ſequente deſcriptione clarè intelligi poteſt.

DESCRIPTIO.

Licet apud Athenæum [r] *Speuſippus Cuculum Hirundinem & Mullum ſimiles faciat*; Mullus tamen neque cum Cuculo (ſi modiculam coloris conſimilitudinem exceperis, vt ſexageſima quarta hiſtoria dictum eſt) neque cum Hirundine (vt declarauimus hiſtoria ſexageſima ſecunda) vllam habet ſimilitudinem; vt ex ipſorum iconibus ac deſcriptionibus intelligi poteſt. A Mullus enim os paruum habet & edentulum; etſi Athenæus falſò [s] *ſerratos ei dentes* tribuat. Duo cirri cutacei molles rotundi longi atque barbæ ſimilitudinem gerentes ex inferiori labro pendent; vt non ſolùm Plinius inquiens, [t] *Mulli barba gemina inſigniuntur inferiori labro*; ſed etiam [u] M. Varro, [x] Cicero, atque apud Athenæum [y] Sophron, *barbatum Mullum* vocantes, teſtati ſunt. Capite eſt repando, & roſtro ferè carente. Oculos habet mediocres; branchias vtrinque quaternas; ac binas vtrinque pinnas, ad branchias ſcilicet vtrinque vnam; & alteram vnam vtrinque etiam in ventre; in dorſo itidem duas, priorem ceruici, poſteriorem caudæ proximam; & rurſus aliam vnam à podice imo ventri hærentem. Cauda verò in lunatam pinnam degenerat. Squamis magnis & tenuibus tegitur. Totius piſcis figura oblongiuſcula eſt, B venter ſatis planus, & dorſum repandum. Vnde forſan apud Athenæum [z] *Epicharmus in Hebes nuptijs* τρί'γλας κυφὰς, id eſt, *Mullos gibbos dixit*. Ventre præterea eſt albo, reliquo corpore purpureo. Vnde Ouidius, [a] *Et ſqualus tenui ſuffuſus ſanguine Mullus*; [b] Oppianus, *His addas roſeo ſplendentes corpore Triglas*; & Auſonius, [c] *Solus puniceis facilis contendere Mullis*; dixerunt. Plinius verò ſcripſit, [d] *Mullum expirantem uerſicolori quadam & numeroſa uarietate ſpectari, Proceres gulæ narrant, rubentium ſquamarũ multiplici mutatione palleſcentem, utique ſi uitro ſpectetur incluſus*. Et apud Athenæum [e] *Nauſicrates Comicus flauam Triglam appellauit*. Ventriculum rotundum habet & paruum, cum quãplurimis appendicibus; inteſtina mediocria, hepar ſubrubrum, fellis veſicam admodum exiguam, ſplenem etiam exiguum & ſubatrum. Et licet vterque Mullus, tum ſcilicet maior, cuius figura nonageſima quinta eſt, tum minor, cuius figura eſt nonageſima C ſexta, his rebus omnibus inter ſe conueniant; colore tamen & magnitudine manifeſtè adeo diſtinguntur; vt duo eſſe Mullorum genera apertiſſimè conſtet. Maior enim rubro, minor verò purpureo colore pingitur; & vti ille à capite ad caudã aureis lineis inſignitur; ſic iſte huiuſmodi lineis carens, lituris quibuſdam flauis atque liuentibus notatur. Quapropter haud ab re Athenæus, [f] *Mullum totum maculoſum eſſe*, ſcripſit. Huius præterea ſquamæ vel modico contactu deciduæ ſunt, cum illius firmiùs hæreant. Poſtremò cum hic nunquam palmum excedat, ille ad pedalem etiam magnitudinẽ excreſcit. Antiquorum quoque teſtimonio modicæ magnitudinis fuit Mullus; Vt nanque dixit Plinius [g] *Binas libras ponderis rarò admodum exuperat*. Quod & Martialis comprobat inquiens, [h] *Nolo mihi ponas Rhombum, Mullumque bilibrem*. D Horatius trilibrem etiam facit, ſcribens, [i] *Laudas inſane trilibrem Mullum*. Seneca quadrilibris & Iuuenalis ſex librarum ceu rariſſimi & monſtruoſi (vt infra citabimus) meminerunt. Et ſi (vt Plinius refert) *Mullum* L X X X. librarum in mari rubro captum, Licinius Mutianus prodiderit.

[r] Lib.7.fol.162.9.
[s] Lib.7.fol.162.2.
[t] Lib.9.cap.17.
[u] Lib.3.de re ruſt. cap.17
[x] Attico.lib.2.16.in par.cl.48
[y] Lib.7.fol.162.7. & 22.
[z] Lib.7.fol.162.4.
[a] In frag de piſc.fol. 37.16.
[b] Lib.1 fol.108.54.
[c] In Moſella
[d] Lib 9.cap.17.
[e] Lib.7.fol.162.32.
[f] Lib.7.fol.162.2.
[g] Lib.9.cap.17.
[h] Lib.13.
[i] Lib.2.ſerm.
[l] Lib.9.cap.18.

Speuſippus notatur.
Athenæi lapſus.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Mullus; vt Plinius etiam [m] *Inter peculiares maris piſces*, eum connumerans, teſtatur. Nec in omni mare gignitur; nam eodem authore, [n] *Septentrionalis hos, & proxima occidentis parte non gignit Oceanus*. Et cum marini piſces in litorales & pelagios diuidãtur (vt hiſtoria nona declarauimus) Galenus [o] *pelagicis piſcibus Mullum annumerat*; Ariſtoteles verò [p] *inter litorales eum recenſet*, cui ſubſcribit & Oppianus inquiens,

[m] Lib.32.cap.11.
[n] Lib.9.cap.17.
[o] Claſ.2 fol 29. A.
[p] Hiſt.lib.8.cap.13.

q Nonnulli flauam pisces in littore Arenam
Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta,
Hippi, Cocciges celeres, flauiqúe Erythini,
Et Cithare, Triglęqúe simul, tenues Melanuri,
Trachuronqúe greges, Buglossęqúe, & Platanuri,
Tęniaqúe imbellis, pictus quoque Mormylus, atque
Scombri, & Cyprini stabulantur littora iuxta. q Lib.1.fol 108.24.

At Plinius scribens r *Nec litoralibus grata*, litorales & pelagios esse innuere videtur. Aelianus etiam loci ratione eos diuidit, dicens enim, s *Mullorum nonnulli saxatiles appellantur* à locis quę incolunt, nomen trahentes; quę quidem loca habent minuta & rara saxa, crebrasqúe *algas inter hæc interiectas, ac inter medias, ubi subsidet limus uel arena*; vti nonnullos saxatiles esse affirmat; ita alios non saxatiles esse indicat. Cuius opinionem sequutus est & Oppianus, nam cum (vt supra citauimus) arenosa incolere litora Mullos dixisset; rursus alibi eos saxatiles esse asseuerat his versibus. r Lib 9.cap.17. s Lib.12.cap.21.

E

t Scopulos, quos abluit vnda
Alga conspersos, & multo murice tectos,
Salpę habitant variis distinctę tergora signis,
Iulides, & Percę, Channi, Turdiqúe virentes,
Phucides eunuchi verò de nomine dictę,
Cirris saltator, Mylus, Svene, Basiliscus
Aspera saxa colunt imo defixa profundo.
His addas roseo splendentes corpore Triglas,
Sunt vdę cautes herbis à fronte virentes
Hic domus est Sargis, hęc statio lęta Scienis,
Et Faber, & nigro cui nomina dicta colore
Hęc Coracinus habet, hęc Scarus saxa frequentat. t Lib.1.fol.108.47.

F

Sed cum Aelianus Oppianusque (præcitatis locis) atque Aristoteles (dicẽs vt infra citabimus, pisces saxatiles bis pariunt, excepto Mullo) saxatiles Mullos esse testẽtur, largiori significatu saxatilium piscium nomine eos vsos esse, quàm vsus fuerit Galenus, arbitrari oportet; cum Mulli ex verè saxatilium censu non sint, vt ex historia octogesima manifestissimè intelligi potest. Nec in mari solùm, aut in marinis litoribus Mullus degit; sed in marinis etiam stagnis victitat; vt author est Aristoteles inquiens, u *In* maritimis etiam lacubus genera plura piscium marinorum gigni apertum est, vt Salpam, Auratam, *Mullum, & alios ferè plurimos*. Præterea in piscinis etiam eos viuere solere, testis est M. Varro his verbis, x *Hortensius familiaris noster cum piscinas haberet magna pecunia ædificatas ad Baulos, ita sæpe* cum eo ad villam fui, vt illum sciam semper in cœnam pisces puteolos mittere emptum solitum; Neque satis erat eum non pasci piscinis, nisi eos ipse pasceret vltro; Ac maiorem curam si*bi haberet, ne eius esurirent Mulli, quàm ego habeo ne mei in rosca esuriant asini*. Atque Cicero his, y *Nostri* autem principes digito se cęlum putant attingere, si Mulli barbati in piscinis sunt, qui ad ma*num accedant*; & alibi hisce z *Et uideant aliquem summis populi beneficiis usum, barbatulos Mullulos exceptantem de piscina, & pertractantem*. Verùm secus sentire videtur Columella dicens, a *Neque enim si ne*limus, vt in mari nonnunquam conspeximus, in viuario multitudinem Mullorũ pascere queamus, cum sit mollissimum genus, & seruitutis indignantissimum; raró itaque vnus aut alter de *multis millibus claustra patitur*. Atque Plinius scribens, b *Mulli nec in uiuariis piscinisque crescunt*.

u Hist.lib.8.cap.13. x Lib.3.de re rust. cap.17. y Attico.lib.2.16. z In Parad.48. a Lib.8.cap.17. b Lib 9.cap.17.

G

Veterũ authorũ discordia.

H

PARTVS,

Vt prodidit Aristoteles c *Saxatiles pisces bis pariunt, excepto Mullo, hic enim solus ter parit; quod ex fœtu ipso, staturaq; intelligitur; ter enim aliquibus in locis partus apparet*. Quod sic trãscripsit Plinius, d *Mulli pariunt ter anno; His certè toties fœtura apparet*. Et alibi e *Bis anno pariunt saxatiles omnes, Mulli ter*. Eandem Aristotelis sententiam citat & Athenæus his verbis, f *Aristoteles in quinto libro de animalibus Mullum scri*bit ter anno parere cuius rei eo argumento vtuntur piscatores, quòd eius partus ter in locis *quibusdam paruus uideatur*. Idem testatur g Aelianus (vt infra citabimus) atque Oppianus inquiens; h *Accipiunt Triglæ terno cognomina partu*. Subdit præterea Athenæus, i *Mullus postquam* ter peperit, sterilis redditur; gignuntur enim illi in vtero vermiculi quidam, qui semen eius de

c Hist.lib.5.cap.9. d Lib.9.cap.17. e Lib.9.cap.51. f Lib.7.fol.161.50. g Lib.12.cap 21. h Lib.1.fol 116.37. i Lib.7.fol.162.2.

uorent. Quod vti à nullo alio Mullo tribui ſcimus; ſic an verum ſit, hucuſque experiẽ
tia comprobare non potuimus. Cum poſtremò teſtatum reliquerit Ariſtoteles,
k Hiſt.lib.6.cap.17. K Vltimi gregalium pariunt Mullus & Coracinus, pariunt autem autumno, Mullus ſua oua li-
mo committit, unde fit ut ſero pariat, diutius enim frigus continetur in limo, de tertio & vltimo partu intelli
gendum videtur; nam bis priùs vere ſcilicet, atque æſtate parere ſolitus eſt

NATVRA, ET MORES.

l Hiſt.lib.8.cap 2. Vt teſtis eſt Ariſtoteles [l] *Carne alga concha & cæno Mullus ueſcitur*. Quod mutuatus eſt Pli-
m Lib.9.cap.17. nius inquiens (vt ſupra quoq; citauimus) [m] *Mulli & alga ueſcuntur & oſtreis & limo & aliorum pi*
n Lib.7.fol.162.2. *ſcium carne*. Athenæus etiam [n] *Carniuorum eum* facit. Aelianus verò inquit, [o] *Mullus piſcis eda* A
o Lib.12.cap.21. ciſſimus eſt, omnia ſibi obuia promiſcuè inmodeſta quadam intemperantia helluari cupit;
& paulò infra, *Hominum & piſcium cadaueribus ueſcitur, & ſordidiſſimis maleque olentibus delectatur*. Quæ
omnia his verſibus tranſcripſit Oppianus,

p Lib.3.fol.139 25.

[p] Trigla vorat fœdas ſordes, & mergit in aluu m
Omnes illuuies ponti. non ulla natantum
Agmina tam turpi victus maculata pudore;
Infectas & ſola eſcas male gliſcit olentes.
Atque hominum cupidè corrupta cadauera paſcit;
Obruta cum vaſto fluctu voluuntur in ęquor.
Hinc illam prędo ſordem male olentibus hamis
Attrahit, & tetro ſemper couellit odore. B
Affectu ſimili porci, Triglęqúe trahuntur
In ventrem, & paſtum tanta feritate ſequuntur.
Spurcitie cedunt Triglis, quantum agmina ponti
Tantum terreſtres ſuperat ſus fœda cateruas.

q Hiſt.lib.8.cap.2. Et vt idem prodidit Ariſtoteles, [q] *Sargus Mulli reliquias ſequitur, nam ubi ille luto excitato abijt (fodere*
enim poteſt) hic deſcendit, & paſcitur. Quibus verbis etſi Ariſtoteles lutum excitare, atque fo
vere poſſe, cuilibet Mullo indifferenter tribuere videatur; Plinius tamen vni atque
r Lib.9.cap.17. viliſſimo Mullorum generi id aſcribit, inquiens; [r] *Lutarium ex ijs uiliſſimi generis appellant; Hunc*
ſemper comitatur Sargus nomine alius piſcis, & cœnum fodiente eo, excitatum deuorat pabulum. Quem quidem
lutarium Mullum cognouiſſe, & nomine ab alijs diſtinxiſſe videtur Oppianus, quip-
pe qui vti alios circa arenoſa litora, aut ſaxoſa maris loca victitantes τρί'γλαι aut τρί'γλην C
appellauit; ita hunc inter cœnoſos piſces connumerauit, atque τριγλί'δα vocauit, in-
quiens

s Lib.1.fol.108.28.

[s] Aſt alii cœno turpi, fędaqúe palude,
Paſcuntur, Batideſqúe, Boum genus vſque proteruum,
Difficilis Trygon, Torpedo nomine vero,
Et Clanę, Pſettę, Scepani, Triglis, Aſellus
Atque Lacertorum gentes, quę putrida paſcunt
Inter cęnoſas voluentes corpora ſordes.

t Lib.32.cap.1. Præterea vt teſtatum reliquit Plinius, [t] *Veſcitur lepore marino unum tantum animal ut non intereat, Mul*
lus piſcis, tenereſcit tantùm & ingratior uiliorque fit. Quod tum Aelianus tum Athenæus compro
u Hiſt.lib.9.cap.37. bant, quorum verba infra citabimus. Et teſte Ariſtotele [u] *Licet carniuorus ſit, non tamen eſt ua* D
x Lib.9.cap.2. *gabundus*. Eiuſdemq́ue teſtimonio, [x] *Gregalis eſt*; Quod [y] Athenæus etiam confirmat. Et
y Lib.7.fol.162.2.
z Lib.12.cap.21. authore Aeliano [z] *Eleuſinæ ſacris initiati, idcirco Mullo piſci honores habent, uel quòd is ter anno parit, uel quia*
a Lib.7.fol 162.12. *mortiferum hominum leporem exeſt planeque conficit*. Vnde Athenæus non ſolùm ſcripſit, [a] *Mullus Dianæ*
dicatur propter nominis communítatem, ipſi nanque triuię, & ternos oculos habenti, trige
b Lib.7.fol.162.18. *ſimo menſis die cœnam ferunt*; ſed paulò infra ſubdit etiam, [b] *Appolodorus in libris deorum, Dianæ inquit ſa*
crificari Mullum ob nominis communitatem, triformis enim dea eſt. Melanthius autem in li
bro myſteriorum, quę ſunt in Eleuſine, & Mullum & Męnam, quoniam marina eſt Diana; He
geſander verò Delphus Mullum afferit in ſacris Dianę ferri, quia peſtiferos lepores marinos di
ligenter venari atque diſſipare credatur; Quod cum in hominum vtilitatem faciat, venatrici
c In lib vtra anima lia &c. *deæ iurè uenator piſcis dicatur*, Plutarchus etiam teſtatum reliquit, [c] *Mullum à ſacerdotibus Dianæ co*
li, propterea quòd marinum leporem homini peſtiferum necet.

R AE S T A N T I A.

Quàm prodigo antiquorum luxu insignis fuerit Mullus & pretiosus, veterum testimonia demonstrant. Scribit enim Galenus [d] *Celebrari Mullum apud homines tanquam voluptate cibos reliquos superantem*; atque [e] *Ingenti pecunia prægrandes Mullos emi solere*. Et Iuuenalis ait, [f] *Mullum sex millibus emit Aequantem sanè paribus sestertia libris*. Testatumque reliquit Seneca, [g] *Quatuor librarum Mullum Tiberio Imperatori donatum quem in macellum cum deferri & venire iussisset, ab Octauio quinque sestertijs emptum fuisse*. Vbi animaduerti debet; quinqꝫ sestertia & quinqꝫ millia sestertium pro eodem accipi, vt author est Budæus. Plinius verò prodidit, [i] *Ex reliqua nobilitate, & gratia maxima est & copia Mullis*; & paulò infra, [k] *Asinius Celer è consularibus, hoc pisce prodigus, Caio Principe unum mercatus est octo millibus nummum*. Verùm plus æquo à veteribus celebratos E Mullos fuisse, facile declaratu est. Vti enim succi bonitate (vt infra dicemus) cum saxatilibus conferendi non sunt; sic nec Lupos, Vmbrinas, Coracinos, Auratas, Rubelliones, Sturiones, atque alios plerosque saporis gratia antecellunt; Vt Galenus etiam testatur inquiens, [l] *mihi profectò nequaquam tantæ suauitatis esse uidetur, neque tantam corpori utilitatem adferre, ut tantopere sit concupiscendum*. Et licet hodie quoque inter nobiles ac sapidos pisces iurè recenseantur, haud tamen omnes æquè magnifaciendi sunt. Aristotele authore [m] *Vigent autumno*. Plinio teste, [n] *Lutarium ex ijs uilissimi generis appellant; Nec litoralibus gratia; laudatissimi conchylium sapiunt*. Vt verò prodidit Galenus [o] *Optimi Mulli fiunt, ut alij etiam omnes pisces, tum propter mare purum*, tum maximè propter alimenta; nam qui cancellos vorant, grauiter olent, & insuaues sunt, ac ad coquendum difficiles, & mali succi. Hos porrò dignosces, si prius quidem quàm vescare, ventrem reseraris; inter vescendum verò ipse statim gustus ac olfactus iudicium adfert. Et vt idem testis est, [p] *Grandissimi haud adeo suaui sunt carne ut minores, nec ad coquendum fa*F*cili, ut quæ dura admodum est*. Athenæus [q] *Barbatos aliis omnibus præfert*; Verùm imberbes nullos reperiri, nos supra declarauimus. Et apud eundem [r] *Archestratus Milesios* [s] *Nausicrates verò Comicus Exonicos Mullos celebrant*. Galeni præterea testimonio, *Iecore & capite præstant Mulli*, inquit enim [t] *Mulli hepar propter voluptatem à gulosis summopere expetitur*; & paulò infra, *Gulosi caput quoque laudant, ac secundas post iecur ferre prædicant*; & rursus paulò deinceps; *Cum quendam aliquando interrogassem qui ingenti pecunia pręgrandes Mullos emeret, quid esset quòd illos tantopere expeteret, respondit se primùm propter hepar illos tanti emisse, tum autem & propter caput*. Hodie uerò Romæ Hyeme, & suburbano mari capti maximè commendantur.

[d] Clas.2.fol.29.A.
[e] Clas.2.fol.29 C.
[f] Satyr.4.
[g] Epist.96.
[i] Lib.9.cap.17.
[k] Lib 9 cap.17.
[l] Clas 2.fol.29. B.
[m] Hist.lib.9. cap.37.
[n] Lib.9.cap.17.
[o] Clas.2.fol.29.C.
[p] Clas.2 fol.29.C.
[q] Lib 7 fol.162.23.
[r] Lib.7.fol 162.28.
[s] Lib.7 fol.162.31.
[t] Clas.2.fol.29.B

QVALEM CARNEM HABEAT ET VT NVTRIAT.

G Qualis Mulli caro sit, Galenus edocet inquiens, [u] *Mullus omnium fermè aliorum piscium carnem habet durissimam & valde friabilem*, quod idem significat ac si dicas, nihil in eo esse lentoris, neque pinguedinis; nutrit certè cum probè confectus fuerit omnibus aliis piscibus copiosiùs, diximus autem antea quòd cibus durior, ac crassiorum partium, & (vt sic dicam) terrestris magis alimentum pręstat copiosius quàm humidior ac mollior; pręsertim quando pręter id substantiam habeat corpori alendo accommodatam ac familiarem; quę substantia voluptate iudicatur. Nã alimenta quę tota substantia ab alendis animalibus sunt aliena, ea aut non prorsus, aut insuauiter manduntur; ex familiaribus verò quemadmodum humidius minus nutrit, ita coquitur facilius ac distribuitur; ergo Mulli caro iucunda quidem est, vt quę alimentum est hominũ naturę accõmodum; & quãquàm aliis piscibus sit durior, mandi tamen quotidie potest, propterea quód friabilis est, & pinguedinis expers cum quadã acrimonia, nam pinguia & lenta cibaria statim vt sumpta fuerint celeriter implent & appetentiam euertunt.

[u] Clas.2 fol.27.A

H Et alibi, [x] *Deinceps autem Philotinus Scorpium Trachurum Mullũ inter duræ carnis pisces connumerat*; Et rursus alio loco, [y] *Mulli uerò, quòd dura eorum caro sit, & ab excrementis pura, non sunt ad saliendũ accommodi*; & adhuc alibi [z] *Mullorum autem caro friabilis quidem est, non tamen mollis*. Et apud Athenæũ [a] *Diocles in his quæ scripsit ad Clitarchum, Mullum duræ carnis esse testatur*. [b] *Diphilus verò Mulli carnẽ stomacho gratã esse, modice astringentem*, duram, corruptu difficilem, aluum sistentem, pręsertim assam; frixam verò grauem & concoctu difficilem, atque quouis modo paratam sanguinem elicientem, testatum reliquit. Et vt author est Galenus, [c] *In saxatilium piscium penuria Mullos substituere possumus*. Vt refert Athenæus [d] *Sophron pingues Mullos dixit*; sed haud verè cum piuguedinis expertes sint vt supra Galeni testimonio declarauimus. [e] Dioscoride [f] & Plinio teste *Mullorum frequenti cibo aciem oculorum hebetari apparet*; scriptumque reliquit Plinius, [g] *Mullos in cibo inutiles neruis inuenio*.

Sophron notatur.

[x] Clas.2 fol.30.B.
[y] Clas 2.fol.31.H,
[z] Clas.2.fol.43.H.
[a] Lib.7.fol 162.8.
[b] Lib.8.fol.177.22.
[c] Clas.7.fol.51.F.
[d] Lib 7.fol.161 7.& 21.
[e] Lib 2,cap.21.
[f] Lib.32.cap.7.
[g] Lib.32.cap.x.

VT CONDIATVR.

[h] Li[illegible] cap.17.
[i]
[k] Clas.2.fol.29. B.
[l] Lib 12 cap.22.

Plinij locus corrigitur.

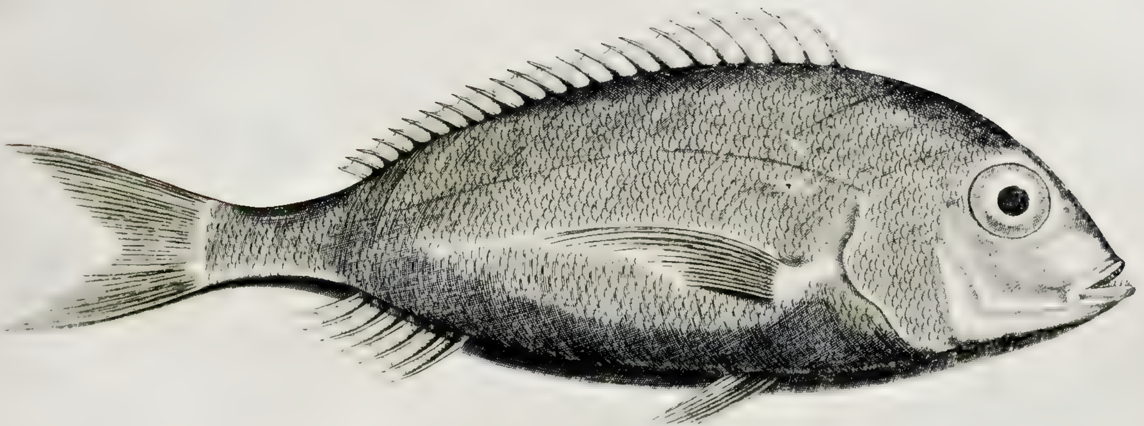
Vt author eſt Plinius[h] *M. Apicius ad omne luxus ingenium mirus, in ſociorum garo (Nam ea quoque res cognomen inuenit) necari eos præcellens* (vel potius forſan ſiccari eos præcellenter) *putauit, atque è iecore eorum alecem excogitare prouocauit*. Quod Horatius quoque aſſerere videtur inquiens, [i] *Mullum in ſingula quem minuas pulmenta neceſſe eſt*. Vt verò teſtatur Galenus. [k] *Quidam Mulli hepar ne per ſe* quidem mandere volebant, ſed garelęum, quod vocant, in vaſe cum pauxillo vini pręparantes, in eo viſcus ipſum tantiſper comminuunt, quoad totum ſimul ex ipſo & humidis pręparatis, ſuccus vnus fiat ſimplex ad ſenſum ac ſimilaris, in quo Mulli carnes intinctas mandunt. Nos autem in craticula aſſos, atque modico oleo & arancij ſucco conſperſos commẽdamus. Fricti etiam & arancij ſucco irrorati edi ſolent. Quòd ſi frictos ſtatim in acetum aromatibus & croco conditum immerſeris, non ſapidiores ſolùm, ſed dies etiam aliquot duraturos reddes, E Aelianus autem ſcribit, [l] *Ab iis qui artem culinæ callent, auditione* accepi, Mullorum ventres non rumpi, ſed integros permanere, ſi prius eorum os coci oſculentur.

IN MEDICINIS VSVS.

[m] Lib 2 cap.23.
[n] Clas.5.fol.85.H.
[o] Lib.32.cap.2.
[p] Lib.32.cap.5.
[q] Lib.32.cap.8.
[r] Lib.32.cap.x.
[s] Lib.7.fol.162.25.
[t] In præfat.lib.x. problem.

Teſte Dioſcoride [m] *Mullus recens diuulſus imponitur contra morſus Draconis marini, Scorpionis, & Aranei*. Quod Galenus etiam citare videtur inquiens, [n] *Viuas etiam num haſce animantes apertas, &* protinus partibus affectis appoſitas prodeſſe ſcripſerunt, nempe Draconem marinum in ſuum *ipſius ictum impoſitum, ſimiliter & Triglam in Draconis*. Plinius verò prodidit, [o] *Percuſſis à Paſtinaca marina medetur Mullus*. Et alibi [p] *Contra omnia ueneficia ex mẽſtruis mulierum auxiliatur Mullus; item contra Paſtinacam* F & Scorpiones terreſtres marinoſque, & Phalangia illitus ſumptusúe in cibo; eiuſdem recentis *è capite cinis contra omnia uenena, priuatim contra fungos*. Et alio loco [q] *Vomitiones Mulli inueterati tritique in potione concitant*. Et rurſus alibi [r] *Mullus in uino necatus, ijs qui inde biberint tedium uini affert*. Præterea apud Athenæum Terpſicles ſcripſit [s] *Si Mullus uiuus uino ſuffocetur, idque à uiro bibatur, impotens fict ad rem veneream, ſi uerò à muliere non concipiet*. Poſtremò vt Alexander Aphrodiſeus teſtatum reliquit, [t] *Nemo* marinam torpedinem ignorat per funem corpori ſtuporem inferre, cui contrectatus Mullus contraria facultate reſiſtit.

P 97.

N. { G. Ἐρύθρινος.
L. Rubellio.
V. Frauolino. }

HISTORIA NONAGESIMA
DE ERYTHRINO SIVE RVBELLIONE

NOMEN.

HIC noster nonagesimus septimus piscis, quē Romæ *Fragolino*, Venetiis *Arbore*, Massiliæ *Pageau*, in Hispania *Pagel*, in Gallia *un paget*, & Græci nostri tēporis *Letrines* appellant; Ab Aristotele & Athenæo ἐρύθρινος, ab Oppiano atq; Eustathio ἐρυθῖνος, à Cyrenæis,[a] (Clitarcho apud Athenæū authore) λύκος, &([b] Zenodoto apud eūdē teste) [illegible]κκης vocatur; quòd si ἐρύθρικος etiā alicubi legatur in Aristotele, mēdosū esse locum, infra vbi de Erythrini sexu tractabitur, edocebimus; ab Ouidio etiam atque Plinio Frythinus appellatur;[c] Dicitúrque ἐρυθῖνος (vt testatur Eustathius) *à rubro colore*; vnde [d] *Rubellio* quoq; à Plinio, atque à Theodoro Plinium sequuto vocatur;[e] à quo Theodoro *Ruber* etiam aliquando dicitur. Verùm cum ἐρίτιμος etiā inter pisces numeretur, alium ab hoc nostro esse Eritimum, sciendum est; [f] quippe *quem Thrissæ Chalcidi & Sardinæ consimilem facit* Athenæus,[g] *Dorionque, Epenetus, & Callimachus inter eosdem eum connumerent;* Hunc autem nostrum Erythrinum esse, non solùm ex vulgari Græcorum nomenclatura (Letrinos enim, vt diximus, quasi ἐρύθρινος ab eis dicitur) sed ex illis etiā, quæ Erythrino ex authoribus debentur; quippe quæ huic rectè respondeant, intelligi potest. Quamobrem Iouio assentiendum non est,[h] qui *hunc non Erythrinum, sed Phagrum esse contendit;* neque .n. rationes, quibus ipse vtitur, id vllo modo probant, vt dum illas procedente historia excutiemus, manifestum fiet; Neque etiam Romana, Massiliensis, Hispanáque vulgaris nomenclatura, hunc Phagrum esse conuincit; Nam cum Erythrinus Phagro (vt infra declarabimus) simillimus sit, eóque minor; iurè Romani *Fragolino*, Massilienses *Pageau*, Hispaníque *Pagel* (quasi paruum Phagrum dixerint) Frythrinum vocant.

[a] [illegible] .7. f. 150. 30
[b] lib. 7 fo. 163. 18
[c] [illegible] 362. 34.
[d] [illegible] 32. cap. 10.
[e] [illegible] de gen. ani. ca[illegible]
[f] lib. [illegible] 163, 4[illegible] lib. 8. fol. 177. 27.
[g] Athen. lib. 7. fol. 164. 7.
[h] lib. de pisc. cap. 13.

Athenæi locus mēdosus — A

Iouij lapsus. — B

DESCRIPTIO.

Cum [i] Athenæus *Aristotelis* (& si apud Aristotelem id non legatur) *Speusippi in secundo de similibus, atque Dorionis in libro de piscibus testimonio, Phagrum, Frythrinum & Hepatum similes esse*, dicat; de Phagro & Frythrino id ita verum est, vt haud facilè sit, hunc ab illo distinguere; Quibus tamē notis inter se distinguantur, in Phagri historia, quam in secundum librum nostrū (vt in historia vigesima nona diximus) necessariò reiecimus, explicaturi; hic Frythrinum describamus; Est igitur Erythrinus rostro acuto, sed nō valde extento; Ore paruo, mediocribus dentibus munito; Capite vtrinque compresso; Oculis magnis, foraminibus ante oculos patulis; Branchias vtrinque quaternas habet, & prope eas etiam vtrinque pinnam vnam lōgiusculam & cuspidatam; binásque alias & minores in ventre; In dorso vnica pinna longa & aculeis multis horrida erigitur; aliáque vna multò minor, & tenuioribus munita aculeis, ab ano, imo ventri hæret; Cauda in lunatam pinnam degenrat; Totius corporis figura Auratæ absimilis nō est; Mediocribus squamis tegitur; Ventre est subalbido, Capite argenteo, corpore reliquo rubescente; Quod Ouidius etiam testatur inquiens, [k] *Cæruleaque rubens Erythinus in unda*, & Eustathius, quippe qui loco supracitato, à rubro colore, ἐρυθῖνον dici asserit. Nec obstat ab Oppiano [l] ξανθὸν, hoc est, *flauum*, ipsum vocari; nam rubeus eius color lāguidus adeo & dilutus ita est, vt non ineptè flauus etiam dici possit. Ventriculus est mediocris, appendices paucæ; Intestina magna; Hepar album, cui fellis commissa est vesica; Splen magnus & subniger; Vulua in omnibus (vt infra monstrabimus) reperitur; lapidésq; habet in capite; Palmi mensuram perrarò excedit.

[i] lib. 7. fol. 150. 29. fo. 163. 20
[k] In frag. fo. 36. 26.
[l] lib. 1. f. 108. 23.

Athenæus notatur. — C — D

LOCVS.

Rubellio marinus piscis est, vt [m] Aristoteles atque [n] Oppianus, *Eum inter marinos pisces recensentes*, testantur. Atque maris peculiaris, vt [o] Plinius, *Eum inter maris peculiares pisces connumerans*, asseuerat, & experientia comprobat; Nusquam enim (quod sciamus) in fluminibus reperitur; Et propterea cum apud Aristotelem habeatur, [p] *an in piscibus quoque fiat conceptus sine mare, non æquè apertum est, sed potissimū in fluuiatili genere Rubellionibus id accidere uisum est;* quibus quidē verbis Rubellionē

[m] hist. li. 8. ca. 13
[n] lib. 1. f. 108. 23
[o] lib. 32. cap. 11.
[p] lib. 3. de gener. anim. cap. 1.

[illegible] fluuiatilem esse significatur) περὶ τοὺς ἐρυθρίνους, id est, *Rubellionibus*, mendosè in græco codice legi, ac περὶ τοὺς φοξίνους, hoc est *Phoxinis*, restitui debere, arbitramur, vt sequentibus Aristotelis verbis, intelligi potest; nam cum statim subdat, ἔνιοι γὰρ, hoc est, *Nonnulli enim* (& non, *etiam nonnulli*, vt vertit Theodorus) *statim habere oua uidentur, ut de his in historijs scripsimus*; vti Rubelliones statim ortos oua habere nullibi, nedum in historiis scripsit, sic in ipsis historiis, id de Phoxinis testatum reliquit inquiens. [q] *consistunt itaque oua per coitum in his qui uenerem norunt, sed non coitu tantùm, uerùm etiam sine coitu; quod argumento constat nonnullorum fluuiatilium, nam Phoxini statim prope dixerim, cum nati sunt, & admodum parui adhuc, oua habent.* Eodem Aristotele authore, [r] *non litoralis, sed pelagius piscis est*; Oppianus verò, cui magis assentitur experientia, litoralem esse testatur, his versibus, [q] hist.lib.6.ca 13 [r] hist.lib.8.ca.13

[s] *Nonnulli flauam pisces in littore arenam* [s] lib.1.fo.108. 21
A *Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta*
Hippi, Coccyges celeres, flauique Erythini
Et Cithare, Triglæque simul, tenues Melanuri
Tra[illegible] hirenque greges, Bug[illegible]estæque & Platanuri,
Tæniaque imbellis, pictus quoque Mormylus, atque
Scombri, Cyprini, stabulantur litora iuxta.

SEXVS, ET PARTVS.

In Rubellionum genere mares non reperiri, sed omnes fœminæ esse creduntur, vt author est Aristoteles inquiens, [t] *In testaceis atque stirpibus, quòd pariat et [illegible] genere [illegible], quod antè maris fungatur officio, deest; Sic etiam inter pisces genus [illegible] Rubellionum, & Hiatularum; Oua enim in [illegible] omnibus reperiuntur*; Et alio loco, [u] *Sexu autem pisces distingui apertum est, pars enim piscium maxima consumitur mare & fœmina, de Rubellione, & Hiatula ambigitur, omnes enim grauidæ capiuntur* Et rursus alibi, [x] *Nunc verò partim conceptacula habent feminis genitalis, partim vuluas*, at [illegible] in omnibus (excepto Rubio, & Hiatula) hoc discrimen est, *ut aut conceptacula seminis prolifici habeant, aut uuluas*; Quæ sic transcripsit Plinius, [y] *In quodam genere omnino non sunt mares, sicut in Erythinis & Channis, [illegible] cuis grauidæ capiuntur*, Et alibi his verbis, [z] *Erythini & Channæ uuluas habere traduntur.* [illegible] postremus locus (vt historia octogesima sexta declarauimus) mancus censeri, sicque ex Aristotelis cēsura suppleri debet; Omnes Erythini & Channæ vuluas habere traduntur. Parit autem Erythinus ineunte æstate, quo quidem tempore verè omnes grauidæ capiuntur; Neque enim arbitrandum est, *omni anni tempore, omnes grauidas capi*, vt falsò credidit [a] Iouius, quando hoc neque à veteribus traditum sit, neque obseruationi respondeat. [t] hist.li.4.cap.11 [u] hist.lib.6.ca.13 [x] lib.3. de gener. anima. cap 5. [y] lib.9.ca.16. [z] lib.9.cap.52. [a] li.de pisc.ca.13

Plinij locus corrigitur.

Iouij error

B

C

NATVRA ET MORES.

Carniuorus piscis est, nec pisciculis solùm, sed cancellis etiā, atque aliis minoribus crustatis pascitur, gregalis est, & ut tradit Athenæus [b] *Aristotelis testimonio* (& si id apud Aristotelem non legerim) *ex piscium est numero, qui uagabundi non sunt.* [b] lib.7.fo.163.53

Athenæus notatur.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Erythrinus, & si à ueteribus celebrari non reperiatur, piscis tamen est suauissimus, atque vbique nobilissimus habitus; Carnem habet satis teneram atque friabilem, & propterea non solùm sapidam, sed concoctu etiam facilem, salubrem, atque multi nutrimenti, Et licet omni tempore iucundus sit, hyeme tamen præstantior creditur, & maximè ganeorū iudicio, si tres habuerit cōditiones, vt sit scilicet (vt eorū verbis vtar) fresco fritto & freddo, hoc est recens frixus & frigidus, ita tamē vt arancii mali succo ac modico pipere cōdiatur; Assus etiā siue calidus comedatur, siue aceto, atque aromatibus conspersus, dies aliquot asseruetur, commendari solet.

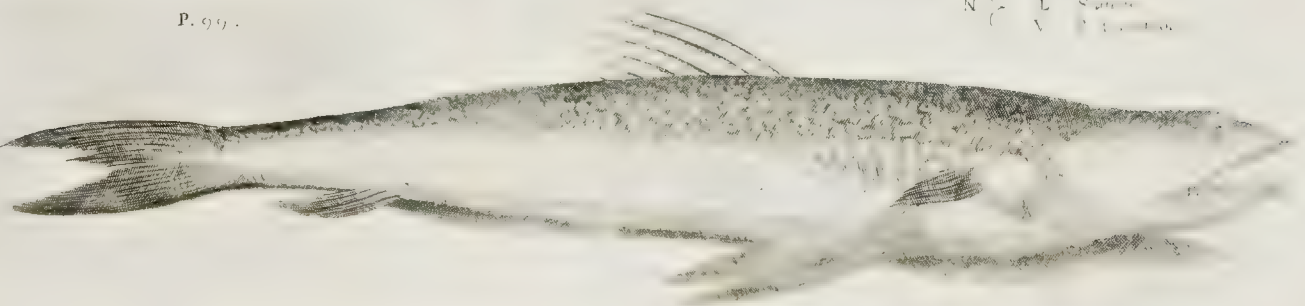
D

IN MEDICINIS VSVS.

Vt author est Plinius [c] *Erythini in cibo sumpti sistunt aluum*, & vt alibi tradidit; [d] *Mullus in uino necatus, uel piscis Rubellio, uel anguillæ duæ, ita uua marina in uino putrefacta, ijs qui inde biberint, tædium uini affert.* [c] lib.32.cap.9 [d] lib.32.cap.10.

P. 99.

HISTORIA NONAGESIMA PRIMA DE SCOMBRO

NOMEN.

ISCIS Noster nonagesimus octauus, quem Romæ *Macarello*, Galli *Maquereau*, Angli *Macrel*, Veneti *Scombro*, Neapolitani *Lacerto*, Massilienses *Auriol*, & Hispani *Cauallo* appellãt; græcè Σκόμβρος, latinè verò Scombrus & Scõber vocatur. Iouius autẽ [a] *Scombrum Lacertum quoque appellari* dicit; P. verò Gyllius, [b] *Scombrum ex Lacertorum genere esse* arbitratur. Verùm sicuti Iouij repudianda est opinio, cum nullum latinorum Scombrum Lacertum vocasse, probari possit; cumq; potius *Scombri & Lacerti ceu diuersorum piscium* non solùm [c] diuersis locis Martialis, sed etiam [d] vno & eodem Columella (vt infra citabimus) *mentionem fecerint*; sic haud indubitanter assentiendum est Gyllio. Nam cum solus Plinius (quòd sciamus) inquiẽs [e] *Sunt Lacertorum genera*, non speciem vnam, sed genus piscium Lacertum fecerit; sicuti in suo piscium catalogo pisces numerans; [f] *Colias, siue Parianus, siue Sextanus à patria Bætica, Lacertorum minima* (vel vt quidam corrigit, *minima genera*) dixit; ita non simpliciter [g] *Scomber*, sed Scomber Lacertorum generis dixisset, si ex Lacertorum fuisset genere. Adde quòd cum Colias (vt præcitato loco testatur Plinius) Lacertorum minimũ sit genus; Scomber, quippe qui (vt infra mõstrabimus) Colia minor est, ex Lacertorum genere esse non potest. Nec propterea quòd κολίον, quem latini Lacertum (vt sequente declarabitur historia) dixerunt, similis sit; ex Lacertorum genere censeri debet.

a Lib de pisci. cap. 1?.
b Lib de nomi. Pisci. cap. 14.
c Li. 12. 23. lib. 13. 40.
d Lib. 8. cap. 17.
e Lib. 32. cap. xi.
f Lib. 32. cap. xi.
g Lib. 32. cap xi.

A — Iouij error.

P. Gyllius notatur.

B

DESCRIPTIO.

Et si Scomber Pelamis & Colias (quem veteres, vt diximus, Lacertum vocarũt; licet Theodorus Monedulam appellare maluerit) similes adeo sint; vt eorum triũ ceu interse admodum consimilium pisciũ vno atq; eodem loco iurè meminerint nõnulli (Aristoteles nanq; de piscium peregrinatione pertractans, [h] *Postquàm de Thunnis & Pelamidibus loquutus fuit, de Monedulis atque Scombris egit*; & rursus alibi gregales pisces numerans, quãplurimis huiusmodi recẽsitis, subdidit, [i] *Limariæ, Scombri, Monedulæ*; Columella verò scripsit, [k] *itaque præberi conuenit tabẽtes Haleculas, vel quicquid intestini Pelamis aut Lacertus gerit, tum Scombri uentriculum*) multò tamen magis interse similes sunt Scomber & Colias. Ita vt ferè vbiq; græcum vulgus nunc Scombrũ appellare κόλιον soleat; difficillimũ q; sit eos internoscere. Et propterea nos Scombrum describentes, ipsum à Colia distinguere nitemur; eas scilicet notas singulas, quibus internoscuntur, explicãtes. Sic enim non solùm exactior Scombri reddetur cognitio, sed Coliæ etiam tum ex his quæ in hac, tum ex illis quæ in sequente dicentur historia, sufficiens haberi poterit notitia. Scomber igitur rostrum acutum habet; os valde hians, paruis dentibus denticulatũ; caput rotundum; oculos magnos & flauos; branchias vtrinq; quaternas; et binas etiam vtrinq; pinnas, duas ad branchias, & duas in ventre. Præter quas in primo dorso alia vna aculeis nonnullis horrida erigitur; alteraq; vna paulò minor, & nullis ferè aculeis munita post dorsum medium enascitur. Et post hanc pleraq; aliæ multò minores pinnullæ nullo aculeo horridæ, atq; æquis distinctæ interuallis, ad caudam vsq; dorsum reliquum ornãt & vestiunt. Ventri etiam imo statim ab ano, vna alia nullis innixa aculeis hæret; quã aliæ minores pinnullæ, illis, quibus dorsum vltimũ ornari diximus; numero, magnitudine, figura, ac æqualis interualli distinctione simillimæ subsequũtur, atq; ad caudã vsq; ventrem reliquum muniũt. Cauda acutior facta in lunatam pinnam degenerat. Et cum hæc omnia Scombro cum Colia conueniant; totius tamẽ corporis figura primùm differunt. Nam & si vtriusq; teres, spissum, & carnosum sit corpus, illud tamẽ Colias paulò latius habet quàm Scomber. Et cum hic squamis prorsus careat, squamis nõnullis tenuibus atq; minutis tegi videtur ille. Nec obijci debet apud Athenæum legi, [l] *Sqamatorum genus, ueluti Thynnorum Scombrorum Thynnarum congrorum & consimilium gregale est*; nam (vt historia etiam trigesima sexta diximus) non Squama

h Hist. lib. 8. cap 13.
i Hist. lib. 9. cap. 2.
k Lib. 8. cap. 17.
l Lib. 8. fol. 178. x.

C

D

Athenæi locus corrigitur.

H II

torum corrigi oportet. Præterea cum etiam vtriuſque venter albus, dorſum verò ſubplumbeum ſit; Scombri ([m] *Cui teſte Plinio, eſt in aqua ſulphureus color, extra qui cæteris*) vndantibus atque cæruleis notis dorſum inſignitur; Coliæ verò obliquis atque liuentibus lineis latera notātur. Vnde ab Ariſtotele (vt citat Athenæus) [n] κολίας σκολιόγραπτος (vel, vt corrigi poſſe videtur Hermolao, κοιλιόγραπτος) id eſt, *aluo picturas gerens* dicitur. Poſtremò magnitudine quoque diſtinguntur; teſte nanq; apud Athenæum Hiceſio (vt infra citabimus) [o] *Scomber eſt minor quàm Colias*. Vnde cum Scomber vix vnquam ad cubiti excreſcat magnitudinem; Colias multò magis augetur; quippe qui Athenæo authore, [p] *Sardæ magnitudine ſit æqualis*; Sarda verò vt teſtis eſt Plinius [q] *Pelamis longa ſit*. Interaneis conueniunt; ventriculum habent mediocrem; appendices plurimas; inteſtina neque magna neque multa; hepar pallidum, ex quo bilis pendet veſica; lienem ſubatrum.

[m] Lib.9.cap.15.
[n] Lib.9.fol.144.8.
[o] Lib.7.fol.160.15.
[p] Lib.3.fol.61.4.
[q] Lib.32.cap.xi.

E

L O C V S.

Marinus piſcis eſt Scombrus; & vt author eſt Plinius, [r] *maris peculiaris*; in dulci enim aqua nullibi (quòd ſciamus) reperitur. In omni ferè mari capi ſolet. Circa arenoſa litora victitat, vt Oppianus teſtatur inquiens.

[r] Lib.32.cap.xi.

[s] [illegible] flauam [illegible] in litore arenam — Et Cithare, Trigléque ſimul, tenues Mel[illegible],
M[illegible] tur in alta, — T[illegible]
Hippi, Coccyges [illegible] — [illegible]
Scombri & Cyprini, ſtabulantur litora mixti.

[s] Lib.1.fol.108.21.

Degit etiam & circa imos maris ſcopulos; vt idem Oppianus author eſt his verſibus,

F

[t] Aſt imos ſcopulos, fundo quos Oſtrea multo
Cingit, queis thalami curui, queis luſtra profunda
Olophagi, Scombri, pugnax Murena frequentant.

[t] Lib.1.fol.109.2.

Vt autem prodidit Ariſtoteles, [u] *[illegible] ex ponto in pontum tranant, [illegible] per hiemem [illegible] in litora teporis gratia veniunt; contra æſtate ex litore in altum vitantes æſtum diſcedunt. Semperque qui imbecilliores ſunt, priùs utranis ratione diſcedunt, ut Scombri antequam Thunni*. Et vt idem alibi tradidit, [x] *[illegible] fit ut cum Monedulis & Scombris exeant è ponto Thunni in mare*. Quòd ſic tranſcripſiſſe videtur Plinius [y] *Cum Thynnis Amiæ, & Pelamides in pontum ad dulciora pabula intrant gregatim cum ſuis quæque ducibus, & primi omnium Scombri*.

[u] Hiſt.lib.8.cap.12.
[x] Hiſt.lib.8.cap.13.
[y] Lib.9.cap.15.

N A T V R A, E T M O R E S.

Authore Ariſtotele, [z] *Coeunt Thunni & Scombri menſe februario poſt idus, pariunt Iunio ante nonas. Edunt ſua oua condita quaſi vtriculo; incrementum autem partus præcipua ſumit celeritate*. [a] *Colias verò*, vt idem tradidit, *ex piſcium eſt numero qui ſemel anno pariunt, & fuſanei appellantur*. Et (quod ſupra etiam citauimus) teſtimonio Ariſtotelis [b] *uterque*, Athenæi verò [c] *Scombrus, gregalis piſcis eſt*. Vt autē prodidit Aelianus, [d] *In mari Ionio propè Epidamnum inſula eſt, quæ Athenas appellatur*, eam piſcatores incolunt, & lacus eſt vbi Scombrorū, qui ad piſcatorum conſuetudinem aſſueuerunt, & manſuefacti ſunt, greges aluntur. Iis ſanè cibaria edenda piſcatores idcirco obiiciunt, quòd cum iiſdem fœdus quoddam ſanctum habent, atque adeo firma pace deuinciuntur. Nam hoc piſcium genus ab omni captura tum liberum eſt, atque ad errādum ſine vlla exceptione ſolutum; tum verò eatenus ætate procedit, vt viuat ibidem ad ſummam ſenectutem. Nec tamen ætatis tempus ignauiter traducit, neque in ſuos altores ingratum eſt. Etenim de piſcatoribus paſtum cum mane acceperit, piſcationem capeſſit; vt ſe nutricantibus præmium pro nutrimento perſoluat. Quare ex portu ſoluens ad feros Scombros gentiles ſuos natare contēdit, ac ſimul vt ad eos peruenit, cum ipſis ita continuò tanquam cum aliqua phalange ſuorum popularium errat; & nimirum cum eiuſdē generis ſint, non inter ſe fugiunt, ſed ſimul natant. Poſt autem cicures circum feros concurſantes in orbem conſiſtunt; & ſuorum corporum obſtructione eos fuga exituqúe intercludentes, ſuorum nutritiorū (vt pro iis quibus expleti cibis fuerint, illos remunerentur) aduentum acerrimè tandiu expectant, dum piſcatores eò profecti, captorū permultas cædes effecerint. Deinde cicures properantes ad portum regrediuntur, atque ibidē intra cauernis abditi, a piſcatoribus cibaria expectant, quæ quidem ipſa eis quotidie largiuntur, *ſi eos ad piſcatum adiutores atque amicos fidos habere uelint*. Oppianus verò de Scombrorum captura ſic [illegible].

[z] Hiſt lib.6.cap.17.
[a] Hiſt.lib.5.cap.9.
[b] Hiſt.lib.9.cap.2
[c] Lib.8.fol.[illegible]
[d] Lib.[illegible]

G

H

[e] Cum videant alios Scombri curuamine retis — Ridentes tractare volunt, dextramque tenellam
Clauſos, affectant retis concludere in aluo, — In flammam tendunt; ſed cum [illegible],
Et [illegible] ſinus, caturaque receſſus. — Tunc demum norunt inteſtæ incendia flammæ.
Sunt ſimiles pueris, rutilas qui lumine flammas — Sic illi cupiunt fraudem, datur vnde regreſſus
A[illegible] aliosque nitentes, — Nullus, & hoſtili miſeri ſatiantur amore.
Qui ſepto retis clauſi per retia rara

[e] Lib.3.fol.141.39.

Exiliunt, illos cohibent angusta plagarum;
Impliciti lino fato moriuntur iniquo.
Innumeros Scombros spectabis retia circum
Affixos sicuti clauos, hi lina subire
Contendunt, fatumque petunt; hi rete reuincti
Exiliunt, madidasque plagas euadere certant

Aristoteles cum nihil de Scombrorum captura sit commentus, de captura Monedu-
f Hist. lib. 8. cap. 13. larum hoc testatum reliquit [f] *Monedulæ subeuntes pontum capiuntur, exeuntes autem minus.*

VT NVTRIAT, ET VT SAPIAT.

Veteres saporis excellētia Scōbros non commēdarūt, quinimo vt author est Plinius A
g Lib. 31. cap. 8. g Scombros & Mauritania Beticaque & Carteia ex Oceano intrantes capiunt, ad nihil aliud
h In Captiuis. *utiles quàm ad garum conficiendum.* Plautus verò scripsit [h] *Pernam, atque Ophthalmiam, Horæum, Scombrum*
& Trigona, & cetum, & mollem caseum. Carnem enim duriusculā, exuccamque habent. Qui
busdam tamen locis, Romæ scilicet, atque Venetijs verno tempore ita pinguescunt,
tenerique adeo fiunt, vt iurè inter delicatiores pisces eo tempore connumerentur.
i Lib. 3. fol. 61. 4. Vt autem Athenæus prodidit; [i] *Scomber leuiter & cito ex uentriculo descendit, Colias uerò lentior mordacior*
deterioris succi, & plurimùm nutriens est; prestantior autem Amyclanus, & Hispanus, qui
sexitanus uocatur, tenuior nāque est & suauior. Et vt apud eundē legimus, [k] *Hicesius ait Scombros minores*
k Lib. 7. fol. 160. 15. esse magnitudine, magisque nutrientes quàm Colię, & melioris succi, non tamen excretu
faciliores. Quorum quidem testimonijs, Scombrum succi etiam bonitate à Colia differ- B
l Hist. lib. 8. cap. 13. re, manifestissimum est. De coliæ autem præstantia sic scripsit Aristoteles, [l] *Monedulæ*
optimę in Propontide sunt ante quàm pariant.

VT CONDIATVR, ET IN MEDICINIS VSVS.

Recentes Scombri in craticula assi comeduntur. Quod si eo condimēti genere,
quod vulgò *amarinare* dicūt, cuius parādi modū in historia nostra vigesima tertia edocu
imus, condiantur; vti sapidiores fiunt, ita dies etiam aliquot incorrupti seruari pote
rūt. Saliri etiam ætate nostra solent; saliunturque haud contemnendo prouentu tum
in Propontide, tum in vniuersa ferè Græcia. Quòd antiquitus etiam saliri consueue- C
m Lib. 9. cap. 15. rint, Plinius innuit dicens; [m] *Hispaniæ cetarias Scombri replent Thynnis non commeantibus.* Atq; id ante
n Lib. 8. cap. 17. eū explicatiùs testatus est Columella inquiens, [n] *Itaque preberi conuenit salibus excisam Chalcidem,*
Scombri, Charcharięque & Elacatę ventriculos, & ne per singula omnia enumerem, salsamē
torum omnium purgamenta, quæ cetariorum officinis euerruntur. Conficiebant veteres ex hoc pisce
Garum; vt testis est Strabo his verbis; [o] *Dehinc Herculis insula est, ad Carthaginem spectans, quam*
o Lib. 3. fol. 151. à Scombrorum multitudine captorum Scombraoriam vocant, ex quibus Garum conditur,
& Martialis hisce.

p Lib. 13. cap. 102. [p] Expirantis adhuc Scombri de sanguine primo
Accipe fęcosum munera chara Garum.

q Lib. 31. cap. 7. atque Plinius istis, [q] *Aliud etiamnum liquoris exquisiti genus, quod Garon uocauere, intestinis piscium cæterisq;* D
quę abiicienda essent, sale maceratis, vt sit illa putrescentium sanies; hoc olim cōficiebatur ex
r Lib. 31. cap. 8. *pisce, quem Græci garon uocabant;* & paulò post; [r] *Nunc è Scombro pisce laudatissimum in Carthaginis spartariæ*
cetariis sociorum id appellatur, singulis millibus nummum permutantibus, congios penè bi-
nos. Nec liquor vllus penè pręter vnguenta, maiore in pretio esse cępit nobilitatis etiam
gentibus. Quanti autē pretij apud Veteres garum fuerit, Martialis etiā testatur inquiēs.
s Lib. 13. 82. [s] Nobile nunc sitio luxuriosa Garum.

Vt demum author est Plinius [t] *Delphini adipe linamenta accensa excitant uuluæ strangulatu opressas; item*
t Lib. 32. cap. x. u Lib. 12. cap. 46. *Scombri in aceto putrefacti.* Vt verò testatum reliquit Aelianus, [u] *Si hominibus ex iecore laborantibus,*
atque ex arcuato morbo ęgrotantibus, Scombrum edendum dederis, quemadmodum rei pi-
scatorię beneperiti docent, ad sanitatem redibunt.

HIPPOLYTVS SALVIANVS.

HISTORIA NONAGESIMA SECVNDA DE SAVRO

NOMEN,

HIC Nonagesimus nonus piscis noster, quem Romæ *Pesce taran tola* vocant, græcè non solum σαῦρος, sed à [a] Speusippo σαυρὶς etiam appellatur, latino verò nomine destituitur; propterea quòd veterum latinorum nemo eius meminit vnquam. Nec si terrestrem σαῦρον, terrestrẽ lacertum dixere latini, σαῦρον etiã piscem, lacertum piscem interpretati sunt; vt arbitratus est Theodorus, qui σαῦρον in Aristotelis versione *Lacertum* vertit. Nam etsi Plinius, Martialis, Columella, atq; Cornelius Celsus Lacerti piscis meminerunt; nemo tamen eorum Lacerti nomine σαῦρον appellauit. Plinius nanque inquiens, [b] *Colias siue Parianus, siue Sexitanus à patria Bætica, Lacertorũ minima*; & paulò infra, [c] *Sunt Lacertorum genera*; non piscis speciem, sed genus (vt superiore etiam diximus historia) Lacertum fecit; cuius speciem vnam minorem scilicet, Coliam statuit. Quod autem σαῦρος neq; pro Lacertorum genere accipi possit, quando nemo vnquam græcorũ genus fecerit σαῦρον; neq; Colias censeri debeat, cum Saurus (vt infra monstrabimus) Sphyrenæ & Acui similis sit, quibus prorsus absimilis est Colias; cumque Aristoteles [d] *vtriusque ceu diuersorum piscium eodem loco* meminerit, manifestum est. Martialis verò dicens, [e] *Quum sexitani fertur tibi cauda Lacerti*; Sexitanum Lacertum non σαῦρον, sed κολίαν vocauit; qui tum à Plinio præcitato loco, tum ab [f] Athenæo sexitanus etiam appellatur. Præterea Columellam quoq; scribentem, [g] *Preberi conuenit tabentes Halleculas, uel quicquid intestim Pelamis, aut Lacertus gerit, tum Scombri uentriculum*; Coliam, & non Saurum vocasse Lacertum, ex eò manifestissimum fit; quòd cum Pelamidis, Lacerti, & Scombri ceu consimilium (instar aliorum scriptorum, vt superiore notauimus historia) vnà meminerit; non σαῦρον, quippe qui Pelamidi & Scombro similis non est, sed κολίαν illis simillimum, Lacertum vocauit. Postremò cum [h] *Inter grauissimi alimenti pisces Lacertum* recenseat Celsus, *ex eoque salsamentum fieri* testetur; is non σαῦρος (*quippe qui* [i] Galeno teste, *carnem habet duritie mollitieque mediocrem*, à nulloque authore saliri solitus dicitur) sed colias erit, vt qui & duræ carnis est, & saliri solet. Cum itaq; veteres latini non σαῦρον, sed κολίαν (quem tamen perperã in Aristotelis versione Monedulã vertit Theodorus) ob similitudinẽ quam habet cum musculis nostri corporis, qui Lacerti etiam dicuntur, Lacertum interpretati sint; ob idque non liceat nobis σαῦρον etiam Lacertum vocare; græco mutuati vocabulo *Saurum* eum appellabimus. Hunc autem piscem nostrum græcorum Saurum esse, tum ex eò conijcitur, quòd ad terrestris Lacerti (quem σαῦρον græci vocant) similitudinem (vnde piscem quoque σαῦρον vocari credendum est) propiùs quàm quiuis alius piscis accedat, vti ex sequẽte eius descriptione manifestissimè patebit; tum quòd ea omnia quæ Sauro Veteres tribuunt, huic nostro perbellè conueniant, vt procedente historia manifestabitur. Nec est vt decimum quintum piscem nostrum σαῦρον esse, quispiam opinetur; propterea quòd Romæ *Suaro*, & Massiliæ *Suuereo* vocetur; quando (vti decima tertia historia exposuimus) Trachurus sit ille & non Saurus. Nec etiam credendum est (vt quidam arbitrantur) τράχουρον & σαῦρον vnum & eundem piscem esse; cum Oppianus dicens, [k] τρηχούρων τ' ἀγέλαι, id est, *Trachurorumque greges*, & paulò post, [l] σαῦροί τε σκίπανοί τε, hoc est, *Saurique Scepanique*; eos diuersos pisces, atque diuersis in locis degentes manifestissimè faciat. Aduertendum præterea, [m] *Turdum etiam Pancrate authore, σαῦρον à nonnullis appellari*, vt octogesima quoque prima historia monstrauimus.

E F G H

Theodori lapsus.

Theodori lapsus.

[a] Athen. lib. 7. fol. 161. 14.
[b] Lib. 32. cap. xi
[c] Lib. 32. cap. xi
[d] Hist. lib. 9. cap. 2
[e] Lib. 7.
[f] Lib. 3. fol. 61. 6
[g] Lib. 8 cap. 17.
[h] Lib. 2 cap. 18.
[i] Clas. 2. fol 29. H.
[k] Lib. i. fol. 5. 45. græce.
[l] ibidem. 52
[m] Athe. Lib. 7. fol. 152. 37.

DESCRIPTIO.

Saurus caput habet tenue & rotũdum; Roſtrum oblogum & acutum; Os magnũ plurimis atq; exiguis dẽtibus munitum; Oculos mediocres rotundos & aureos, Branchias vtrinque quaternas. Prope quas binæ & paruæ ſunt pinnæ, vtrinq; ſcilicet vna; aliæq; duæ & maiores in vẽtre; In medio dorſo vna haud magna quinis ſenisúe aculeis horrida erigitur; Aliáq; vna multò minor in eodem dorſo caudæ vicina reperitur; è cuius regione ab ano, qui in hoc piſce caudæ ſatis proximus eſt, alia paulò maior imo ventri hæret. Cauda in longam & lunatam pinnam degenerat. Corpus oblõgũ eſt & rotundum. Vnde non ineptè [n] *à Speuſippo in ſecundo ſimilum, Sphyrena, Acus, & Saurus ſimiles eſſe dicuntur*. Sphirẽæ enim ſatis ſimilis eſt hic noſter Saurus; ſimilis & Acui, ſi Acus illam roſtri dempſeris tenuitatem. Ventre eſt ſubalbido, lateribus luteis, dorſo ex viridi nigricante, maculis quamplurimis virẽtibus, rubeis, cœruleis, luteis, atq; nigricantibus dorſum, caput, & latera, nonnullorum ſerpentum inſtar, variè admodum pingentibus. Quamobrem non ſolùm ore, roſtro, capite, atq; reliqua corporis figura, ſed colorum etiam varietate proximè adeo ad terreſtris Lacerti accedit ſimilitudinem, vt ei ſimillimus, ſi pedes exceperis, videri poſſit. Ventriculum habet oblongũ & ſatis magnum; appendices non multas; inteſtina mediocria; hepar bifidum & ſubrubeum; lienem ſubatrum. Pedali menſura maiorem adhuc non vidimus. Ab hoc noſtro Sauro aliquantulũ diuerſus eſt, qui in rubro mari reperitur; quem his verbis deſcribit Aelianus, [o] *Rubri maris Saurus* (ſiue vt vertit interpres lacertus) *eſt, cuius magnitudo ei qui naſcitur apud nos æqualis eſt, virgatus ſpectatur, lineis nimirum laureolis circundatur à branchiis ad caudam pertinentibus; quas media argentea diſtinguunt; ore eſt hiante, maxilla inferior eminet in ſuperiorem, virides oculos habet, quos aureo fulgore palpebræ ambiunt.*

A B

[n] Athen. lib. 7. fol. 161. 14.

[o] Lib. xi. cap. 49.

LOCVS.

Marinus piſcis eſt Saurus, nec vllibi (quòd ſciamus) ad flumina adnatat; neque etiam omnibus aut pleriſque maris locis, ſed in quibuſdam duntaxat reperiri ſolet; cænoſoque loco delectatur, vt Oppianus his verſibus aſſerit.

[p] Aſt alii cęno turpi, fędaque palude
Paſcuntur, Batideſque, Boum genus vſque proteruum,
Difficilis Trygon, Torpedo nomine vero,
Et Claríę, Pſettę, Scepani, Tryglis, Aſellus,
Atque Lacertorum gentes, quę putrida paſcunt,
Inter cęnoſas voluentes corpora ſordes.

C

Vbi animaduerti debet σαῦροι, Lacertorum gentes verti à Lippio, Theodori abuſum ſequuto.

[p] Lib. 1. fol. 108. 28.

Lippius [illegible] Theodorum ſequutus.

NATVRA ET MORES.

Carne veſcitur, neq; putridis abſtinet, vt Oppianus etiam præcitato loco author eſt. Ab Ariſtotele [q] *Inter gregales piſces* connumeratur. Verùm cum in noſtro ſuburbano mari ſinguli ſemper capiantur; ſoliuagus potiùs quàm gregalis videri poteſt; niſi dixerimus, non propterea quòd ſolitarij, ſed quia captu ſint difficiles, eos ſingulares capi ſolere; quod eò maximè veriſimile fit, quia non ſolùm ſinguli, ſed rariſſimè capi videntur; vix enim annis ſingulis in noſtro piſcatorio foro bis denos captos videmus.

D

[q] Hiſt. lib. 9. cap. 2.

VT SAPIAT, VT NVTRIAT, ET VT CONDIATVR.

Apud Galenum, [r] *Philotimus in tertio de alimentis piſcibus carne molli præditus Saurum* (ſiue vt vertit interpres Lacertum) *adnumerauit*. Galenus verò [s] *Eundem medium quodammodo inter piſces carnis mollis ac duræ* ſtatuit. Succi etiã bonitatẽ, atq; concoctionis facilitatẽ mediocrẽ habet. Et licet ſaporis ſuauitate cũ ſapidiſſimis piſcibus cõferri nõ poſſit, haud eũ tamẽ aſpernari debemus; cum haud iniucundè ſapiat. [t] Aſſum & frixum eum comedere ſolemus; apud Athenæũ verò, *Alexis exemptis branchijs, cæſis ſpinis, lotum atque inciſum & patefactum laſere conſpergendum* caſeoque ſale & origano implendum eſſe, edocet.

[r] Clas. 2. fol. 29. E.

[s] Clas. 2. fol. 29. H.

[t] Lib. 7 fol. 160. 50.

RELIQVVM

HISTORIAE TRIGESIMAE STVRIONI DICATAE.

Cum ſcriptores omnes qui de Glanide loquuntur, eum aut validiſſimis munitum
dentibus, aut ferocem & ſæuum faciant; eundemque marem ſolum omnium ædita
E cuſtodire oua ſæpe & quinquagenis diebus, ne abſumantur ab alijs; & caniculæ exor
tu ſyderari, & alias fulgore ſopiri teſtentur; nemo vnquam horum vllum Siluro tri-
buit. Et pari etiam ratione cum omnes ferè authores qui de Siluro agunt, eum ſaliri
conſueuiſſe aſſeuerent, de Glanide id nemo teſtatum relinquit. Quibus ſic declara-
tis, nihil eorum eſſe, quæ Siluro iurè debentur, quod Sturioni non quadret, manife-
ſtiſſimum eſt. Nam quod ad Ariſtotelem attinet, validos habere dentes; quibus ha
mum frangat; Damnari cum fert oua, fœminam præſtantiorem eſſe, canis exortu ſy
derari, oua quinquaginta diebus marem cuſtodire, & fluuiatilem tantùm eſſe, non
de Siluro (cuius vt diximus nuſquam meminit) ſed de Glanide teſtatum reliquit ipſe;
Theodori lapſus. Quem perperam Theodorus Plinium ſequutus Silurum interpretatus eſt; Quod ve
F rò ad Plinium ſpectat, ipſe quoque γλανίδα Silurum vocans, ferocẽ maleficumq; Silu-
rũ fecit. Nec ſi Plinius (vt nos quoqꝫ fatemur) modò γλανίδα, modò verò σιλοῦρον, Silu
rum nuncupare ſolitus eſt; cũ inquit, [q] *Silurus graſſatur ubicunq; eſt omne animal appetens equos natan-
tes ſæpe demergẽs præcipuè in Rheno Germaniæ amne*, σιλοῦρον & non γλανίδα ab eo Silurum vocari dicẽ
dum eſt; propterea quod ex Ariſtotele id Glanidi aſcribente, hoc non tranſcripſerit; [q] Lib.9.cap.15.
Nam cum nullus antiquorum ſæuum & ferocem Silurum eſſe teſtatur, Glanis verò
(Ariſtotelis teſtimonio) [r] *durißimis ſuis dentibus hamũ rumperes; &* (vt paulò infra mõſtrabimus) [r] Hist.lib.9.cap.37.
tum in Rheno tum inplerisqꝫ alijs fluminibus homines deuorare ſoleat; γλανίδα po-
tius quàm σιλοῦρον (vt ſeptuageſima etiam tertia declarauimus hiſtoria) Silurum ab eo
præcitato loco appellari arbitrandum eſt. Quod Glanides autem in Rheno & in nõ
G nullis alijs fluminibus hominum deuoratores ſint, teſtis eſt Pauſanias, dicens; [s] *Feras in* [s] Lib.4.
perniciem hominum non ferunt græcorum amnes, quemadmodum Indus & Nilus, præterea
Rhenus & Iſtrus, Euphrates & Phaſis; Hi enim feras hominum deuorantes, ſimiles Glanidi-
bus in Hermo & Meandro verſantibus, procreant, excepto colore nigriore & robore, nam
his Glanides inferiores ſunt; Verùm cum verba hæc nihil minus probare videantur, quàm fe
ros & hominũ vorantes Glanides in Rheno reperiri, vti nos mõſtrare contendimus,
quippe qui illud idem quod priùs de Glanide ſcripſerat Plinius, à Pauſania etiam con
firmari aſſeueramus; Quo pacto id certè ex illis probetur, innoteſcet, ſi quid ſibi ve-
lint hæc Pauſaniæ verba, haud omnibus (mea quidem ſententia) probè nota, diligen-
tius excutiemus. Cum igitur Pauſanias inquiat, Rhenum, Iſtrũ, Euphratem, & Pha
ſim feras hominum voratrices procreare, Glanidibus in Hermo & Mæandro verſanti
H bus ſimiles, excepto colore nigriore & robore, nam robuſtiores ſunt quàm Glani-
des, haud intelligendum eſt (vt falsò opinantur nonnulli) feras illas à Glanidibus ſpe
cie diſtinctas eſſe, quando ſolo colore nigriore, ac robore diſtingui (vti in hiſtoria etiã
ſeptuageſima tertia declarauimus) ſpecificam diſtinctionem non faciat; & maximè
cum nòn ſimpliciter à Glanidibus, ſed ab illis ſolùm, qui in Hermo & Mæandro ver-
ſantur, colore nigriore & robore illas differre teſtetur; Accedatque ad hoc, quod cũ
Athenæo authore (vt ſupra monſtrauimus) in Iſtro etiam Glanis reperiatur, ſi feræ il-
læ à Glanidibus ſpecie differrent, eas Glanidibus aſſimilaturus Pauſanias, haud ad

Hermi & Mæandri Glanides confugisset; sed illis, qui in eodem Istro reperiuntur assimilasset. Nihil igitur aliud fæuæ illæ Rheni, Istri, Euphratris, & Phasis Pausaniæ feræ sunt quàm Glanides, Hermi & Mæandri Glanidibus nigriores & robustiores; & ob id forsan feræ potius quàm Glanidis nomine appellatæ à Pausania. Quam ob rem vti Pausanias Glanides Euphratris, Phasis, Rheni, & Istri, feras homines deuorantes; ita Plinius Glanidem Rheni omne animal appetentem, & equos natátes sæpe demergentem, Silurum appellare videtur. Ad cuius Plinij imitationem D. Ambrosium [r] *voraciorem minorum piscium Silurum dixisse*, credendum est. Nec obstat, vti videtur Manardo, quòd Sturionum nostrorum nullus talenta quindecim pendeat; ad quam magnitudinem (Plinio teste) aliquando Silurus excrescit; quando non vbique, sed in solo Nilo, eò vsque Silurum augeri inquiat ipse Plinius. In quo quidem Nilo fluuiorum omnium maximo, maximos etiam procreari pisces, maximè rationi est consonum. Nec illud, quod plurimùm apud Manardum potest, aliqua apud nos dignum est consideratione; peculiarem scilicet Nili piscem, Silurum censeri à Plinio; cũ Sturiones in Pado, prope quem natus erat, & in Tyberi, propter cuius ripas vixit, frequentes reperiantur. Nam haud Siluri niliaci, ceu peculiaris Nili piscis meminit Plinius, vti opinatur Manardus, sed ceu reliquorum Silurorum maximi; quemadmodum Plinij verba cõtemplanti manifestum est. Quinimo & ipsemet eodem capite paulò infra, in Rheno quoque Silurum reperiri testatur. Et alibi inquit, [s] *Siluri fluuiatilis, qui & alibi quàm in Nilo nascitur*. Nec est quòd quispiam postremò obijciat, Sturionem quem Silurum esse contendimus, similitudinem nullam habere cum eo pisce, quem in historia septuagesima tertia Glanidem fecimus; cum tamen Aeliano authore (vt supra etiam citauimus) Glanis piscis incola Mæandri & Lyci Asianorũ fluuiorum, & Europei Strymonis speciem Siluri, similitudinemque gerat. Nam Aelianus in authoribus trãscribendis diligens certè, sed haud quaquam in excutiendis eorum dictis industrius, cum in citatũ Pausaniæ (cuius etiam auditor fuit sub Adriano principe) locum incidisset, fæuasque illas Rheni, Istri, Eupratris, & Phasis feras à Glanidibus Mæandri & Hermi specie disiungi (vt prima facie verba ipsa monstrare videntur) arbitraretur; eidemque prædictus etiam Plinij occurrisset locus; videns illas Rheni ac Istri feras, quarum meminit Pausanias, à Plinio Siluros appellari; nec aduertens Glanidem & Silurum hoc loco, vt & alijs multis, vnum atque eundem piscem existimari à Plinio, sed opinatus potius ei, non secus quàm Græcis omnibus Silurum verè alium piscem esse à Glanide, rem ipsam magis interturbans scripsit; [t] *Glanis piscis incola Mæandri & Lyci asianorum fluminum, & Europei Strymonis, speciem Siluri similitudinemque gerit.* Quibus verbis sicuti omnes græcos authores sequutus, Silurum rectè alium piscem à Glanide fecit, sic perperam eos similes esse asseuerauit; nam præter id quòd nullus alius scriptorum hos pisces similes fecit, nec ipse, nisi incuria plinianæ interpretationis deceptus, eos similes existimasset. Sic itaq; rationibus, aduersariorum iudicio insolubilibus, non confutatis solùm argutis verbis, sed re ipsa prorsus atque funditus pessundatis; ne vllus dubitandi locus relinquatur amplius, euidentissimis etiam veterum testimonijs Sturionem antiquorum Silurum esse confirmemus. Primùm enim sicuti Sturiones marini sunt & fluuiatiles (vt monstrauimus) sic à Plinio inter pisces amnis ac maris cõmunes recensentur Siluri; Idéq; testatur & Ausonius, dicens;

> [u] Nunc pecus æquoreum celebrabere megne Silure,
> Quem velut actęo perductum tergora oliuo
> Amnicolam Delphina reor.

Et vti ex maiorum piscium numero Sturiones sunt, sic inter magnos pisces à veteribus connumerantur Siluri. Et quemadmodum (vt supra docuimus) in plerisque locis saliuntur Sturiones, ita à veteribus Siluros saliri consueuisse proditum est. Sed cũ hæ tres conditiones (etsi vix alicui alij piscium conueniant) Sturionem Silurum esse plenè ac indubitanter non comprobent; potiora & certiora iam proferamus testimo-

HH iiij

Margin notes:
r Hex. Lib. 5.
Manardi opinio reprobatur.
A
s Lib. 32. cap. x.
B
Aelianus notatur.
t Lib. xi. cap. 45.
C
D
u In Mosella.

nia, à Plinio exordientes. Qui Siluri nomine modò Glanidem, modò Silurum (vt diximus) appellare solitus, cum perperam Siluro quæ Glanidi debentur (vt supra citauimus) tribuisset dicens [x] *Silurus grassatur vbicunque est omne animal appetens, equos natantes sæpe demergens, præcipuè in Rheno Germaniæ amne prope lißboum* (quod postremum verbum vti mendosum est certè, ita hactenus congruam eius castigationem non habemus) subiunxit; *Et in Danubio* (*mario* autem, vt in impressis legitur codicibus, vel *mari*, vt in manuscriptis habetur, ceu superuacua & temerè addita dictio expungi debet) *extrahitur porculo marino simillimus*. Quibus verbis Silurum describens, Sturionem clarè pingit. Arbitratus nanque maiorem Sturionem Silurum vocatum, à minori qui à nonnullis antiquis (vt infra explicabimus) porcus marinus appellatur, specie (vt supra notauimus) differre; Silurum siue maiorem Sturionem porculo marino siue minori Sturioni simillimum esse iurè testatur. Nec quod mox subnectit, scribens, *Et in Borysthene memoratur præcipua magnitudo, nullis ossibus spinisue interstitis, carne prædulci* (si de Siluro intelligendum sit, vti nos certè credimus) Sturionem dedecet. Quando in Borysthene quarto Scythiæ fluuio, secundum Istrum omnium maximo, qui hodie Neper appellatur, non solùm maximus reperiatur Sturio; sed etiam carne sit prædulci, vt quisque Sturionem comedens animaduertere potest. Nec si Sturio quasi osseam dorsi spinam habeat, Silurum esse non posse obijciendum; ob illud Plinij nullis ossibus spinisúe interstitis. Quando arbitrandum sit, his verbis Plinium intellexisse, vna tantùm spina, qua ferè ossea à capite per dorsum ad caudam traiicitur, munitum esse Silurum, nullasque alias (quod in plerisque alijs piscibus accidit) ab hac oriri, quibus caro eius tota, atque corporis ambitus veluti costis sepiatur. Nec etiã nostra interturbatur opinio, propterea quòd prædictis verbis Antacæum describere videatur Plinius, cuius sic antea meminerat Herodotus, [y] *Præbet Borysthenes ingentia cete, ad salsuram spinis carentia, quæ Antacæos appellant*; nam hæc quoque Sturioni quadrant, quippe qui prægrãdis admodum in Borysthene capi atque saliri soleat; nec inconuenit ibi Antacæum vocari, etsi alibi Silurum appellent. Postremò quod statim addit inquiens, *In Gange Indiæ Platanistas uocant, rostro Delphini & cauda, magnitudine autem* XV. *cubitorum*; vti de Siluro dici certè videtur, ita pro nostra opinione apertè pugnat. Cum Sturio, quem Gangis accolas Platanistam vocare dicit, rostro & cauda Delphino absimilis non sit. Quam ob rem Ausonius etiam Gallus Silurum amnicolam Delphinum appellat, illumque describens, Sturionem egregiè repræsentat. Inquit enim,

[z] Nunc pecus æquoreum celebrabere magne Silure;
Quem velut actæo perductum tergora oliuo
Amnicolam Delphina reor, sic per freta magnum
Laberis, & longi vix corporis agmina soluis
Aut breuibus defensa vadis, aut fluminis vluis,
Aut cum tranquillos moliris in amne meatus
Te virides ripæ, te cerula turba natantum
Te liquidæ mirantur aquæ. diffunditur alueo
Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus.
Talis atlantiaco quondam Balæna profundo
Cum vento motuue suo telluris ad oras
Pellitur, exclusum fundit mare, magnaque surgunt
Aequora; vicinique timent decrescere montes.
Hic tamen hic nostræ mitis Balæna Mosellæ
Exitio procul est, magnóque honor additus amni.

Quibus carminibus nil certius exprimi potuit, quàm pro Sturione Silurus, cum magnum, fluuiatilẽ, ac marinũ, Delphino similem, & mitẽ esse, atque tergore ipso natiuum olei referre colorem, quæ ab ipso Ausonio Siluro tribuuntur, adamussim Sturioni respondeant. His igitur cum clarè satis (mea quidem sententia) pateat Sturionem nostrum veterum Silurum esse; Iam declaremus (vt supra polliciti sumus) Sturionem, marinum etiam porcum à veteribus vocatum fuisse. Cuius quidem rei optimus atq; certissimus testis est Isidorus Hyspalensis, qui vixit plus octingentis ab hinc annis, Nam scribens, [a] *Porci marini, qui uulgò Suilli, qui dum escam quærunt, more suis terram sub aquis fodiunt; Circa guttur enim habent oris officium, & nisi rostrum arenis inmergant, pastum non colligunt*; præter id quòd sub marini porci nomine apertissimè Sturionem describit; vt nullus relinque[illegible] dubitandi locus, marinum porcum in Hispania (is enim Hispanus erat) vulgò [illegible] fuisse testatur; vti & hodie ab Hispanis (vt supra retulimus) Solho aut Sulio vocatur Sturio.

x Lib. 9. cap. 15.
y Lib. 4.
z In Mosella.
a Lib. 12. cap. 6.

RELIQVVM

HISTORIAE TRIGESIMAE SEXTAE PELAMIDI ET THYNNO DICATAE.

Nam cum Thynni (vt ſupra veterũ quorũdam declarauimus teſtimonio) increſcẽte ætate Thynni nomine derelicto, in alias ferè ſpecies euadere conſueuerint, non ſi ſuperiore anno Limarijs deficiẽtibus, deficiant & anno ſequẽti Thynni; eos ob id obijſſe; ſed in aliam potius veluti quandam ſpeciem, vel priori nomine poſthabito, mutatos
s Lib. 9. cap. 15. eſſe credendũ eſt. Neque etiã cum dicat Plinius, [s] *Thynni ſæpe nauigia uelis euntia comitantes, mira quadam dulcedine per aliquot horarum ſpatia & paſſum millia, à gubernaculis ſpectantur;* A
netridẽte quidem in eos ſępius iacto territi. Quidam eos qui hoc è Thynnis faciant, Pompilos
t Lib. 7. fol. 142. 49. *uocant*; id ei prorſus aſſentiri debemus; cum Pompilus etſi Athenæo authore [t] *Pelamidi ſit ſimilis*, alius tamen tum à Pelamide tum à Thynno piſcis ſit, quemadmodũ in ſecundo Plinij lapſus.
libro noſtro, in quo de Pompilo agemus, explicatiùs declarabimus.

QVO MODO CAPIANTVR.

u Lib. 7. fol. 309. De captura Thynnorum (quos Pelamides vocat) hoc teſtatum reliquit Strabo; [u] *A portu ficulneo ad Byzantiorum cornu ſtadia interſunt quinque; Eſt autem cornu ad Byzantii mœnia propè ſpectãs, ſinus in occaſum extenſus ad ſtadia ſexaginta, cornu ceruino perquàm* B
ſimilis, nam in plures ſinus, perinde ac ramos quoſdam ſcinditur; in quos irruentes Pelamides facilè captantur; fit enim cum earum multitudine, tum vi & impellentis fluxus impetu, cum propter ſinus anguſtiſſimos vt vel manibus comprehẽdantur. Earum generatio in Męoticis paludibus fit, inde verò paulatim erumpũt grege facto per os ipſum, ac propter litus aſiaticũ vſq; Trapezuntem ac Pharnaciam excurrunt; Hinc primùm earum venatio exiſtit, non copioſa ad modum; nondum enim conueniens eſt multitudo; vt verò Sinopen propius acceſſerint, ſpeciosior nimirum earum eſt piſcatio, ſimul & ſalſamentaria. Poſtquam verò Cyaneas tranſierint, & ex ripa Chalcedonia albicans occurrit petra quędam, tantus beſtiis ipſis terror incutitur, vt è veſtigio in vlteriorem conuertantur ripam; quas cum pręceps aquarum curſus corripiat, & innata locorum aptitudo maris fluxum ad Byzantium cornuque Byzãtii deflectat, & eo naturę C
impetu propellat, copioſum Byzantinis populoque Romano ſuppeditat prouentum. At enim Chalcedonii in vlteriore prope conſiſtentes litore, in nullam eius vbertatis communionem accedunt, quoniam ad eorum portus, ne una quidem pelamis ſeſe applicat. Quæ ferè ſic à Plinio trãſcribũtur
x Lib. 9. cap. 15. [x] *Eſt in euripo Trhacii Boſphori, quo propontis Euxino iungitur, in ipſis Europam Aſiamque ſeparantis freti anguſtiis, ſaxũ miri candoris, à vado ad ſumma perlucens, iuxta Chalcedonem in latere Aſię. Huius aſpectu repente territi, ſemper aduerſum Byzantii promontoriũ, ex ea cauſa appellatum auricornu, pręcipiti petunt agmine. Itaque omnis captura Byzantii eſt, magna Chalcedonis penuria, D. paſſ. medii interfluentis Euripi. Opperiuntur autem Aquilonis flatum, vt ſecundo fluctu exeant è ponto, nec niſi intrantes pontum Byzantii capiuntur.*
y Hiſt. Lib. 8. cap. 15 Vt autem tradidit Ariſtoteles, [y] *Capi incipiunt uergiliarum ab ortu ad Arcturi occaſum ultimum, reliquo tempore quieſcũt latentes; capiuntur nonnulli ex his, cęteriſque latentibus, tẽpore ſui ſeceſ-*
z Lib. 9. cap. 15. *ſus, cum ſe moueant locis tepidis, aut ſi temporis inſolitę quietes contingant; prodeunt enim aliquantulo de ſuo cubili paſtum, & præcipuè plenilunio.* Quæ ſic tranſcripſit Plinius; [z] *Thynnorum captu-* D
ra eſt à vergiliarum exortu ad arcturi occaſum, reliquo tempore hyberno latent in gurgitibus
a Lib. 7. fol. 151. 3. *imis niſi tẽpore aliquo euocati, aut plenilunijs.* Vt verò author eſt Athenæus, [a] *Dum paruos fœtus habent, difficulter, ſed cum iam fœtus excreuerint, facilè capiũtur.* Aelianus non ſolùm pelamides piſcandi ra-
b Lib. 12. cap. 38. Oppi. etiam. lib. 4. fol. 151. 41. tionem edocet dicens, [b] *Rationem piſcandi pelamides haud ſanè peruulgatam non à ſeria conſideratione alienum eſt explicare; Decem iuuenes ad ſummum ętatis vigorem floreſcentes expeditam nauẽ & celerem conſcendũt; & ſimulatque ſe cibo expleuerint, pariter cõtinuò ęqualiterque in vtrũque nauis latus diſtributi remigare contendunt, atque huc illuc errant; eorum vnus aliquis ad puppim ſedens, armatas hamis lineas ad vtrãque nauis partem demittit, tum ad ſingulos ha-*

mos escam ex Purpura pisce confectam strictè religat, tum Lari marinę auis pennā ad hamum quemque alligat, vt ab occurrente aqua sensim & leuiter agitetur; Pelamides autem escę sic instructę illecebra delinitę in hamos innatant; Cum autem ex iis aliqua liguritione apprimè stimulata os in escam impegerit, tum reliquę consequentes hamis cōfiguntur; vt hami ob multitudinem vno eodemque tēpore transfixorum piscium vexentur. Iuuenes verò remigare desistētes, de transtris surgunt ad subtrahendas lineas multitudine piscium onustas, quos postquam in nauem subduxerunt, fęcundissima piscatio ex permagno piscium numero apertè ostenditur. Sed Thynnorum etiam capturam describit inquiens, [c] *Cum Thynni circumretiti tenentur*, Neptuno malorum depulsori piscatores vota faciunt, ne Gladius piscis, neúe Delphinus in captiuorū numero sit. Nam sępę Gladius, qui iam sit ętate confirmata, lacerato reti Thynnorū gregi irretito, ad se exuendum ex laqueis facultatem dedit. Delphinus etiam ad moliēdas retibus insidias accerrimus, iis perniciem affert. Quemadmodū in Propontidem Thynni innatant & enatant, supra scripsi; iam porrò qui Hiracliam, Tion, Amasiam ponticas vrbes incolūt, planè sciunt quo anni tempore eiusmodi pisces eò accedant. Quare permulta contra eos instrumēta comparant, naues, retia, speculam in excelsum excitatā, quam in literis eminenti loco, & circumspectam facilem habenti, defigunt; cuius conficiendi rationē molestū mihi non erit explicare. Tigna bina excitant, intercepta & iuncta inter se trabibus latis & crebris immissis, & facilem ascensum speculatori pręstantibus. Singulę naues vtrinque sex iuuenes expeditè remigantes habent; retia bene longa sunt; Itaque verno sole illucente, ventis placidè & tranquillè flantibus, cælo lęto & quasi ridente, conquiescente à tempestatibus mari, frequentes Thynnorum piscium greges in pontum innatant; quod quidem ipsum simul ex specula prudenter & acutè speculator prospexit, piscatoribus vnde veniant denunciat. Hi ad vocis significationem retia tendunt, ac si intra retia ingrediantur, sicut dux exercitus, hoc ipsum signo dato edocet. Cum Thynnorum cohortes in altum sese incitauerint, is qui ex specula acerrima oculorum acie horum actiones obseruat, contenta voce exclamat, rectà ad altum remigationem contendendā, illucque insequendos esse; hi porrò alligato ad alterum tignum, quod speculum sustinet, per longo retiū fune, naues ordine remis propellūt. Postquā enim singulis manibus rete distētum est, prima nauis, vbi suā retis partē eiecit, discedit; hoc idem facit deinceps secunda, & tertia, & quarta, qui quintā remis impellunt, adhuc idcirco cunctantur, quòd hi nunquam laxare debent. Deinde alii aliò remigant, & pro se quisque retis partem trahit, postea quiescunt. *Thynni circumuallati non se loco mouent, itaque comprehenduntur.* Et demum hæc etiam paulò post subdit, [d] Thynnorum piscationem Itali & Siculi Cetiam appellare solent, tum loca quo hi abdi soliti sunt, tum magna retia, cęterumque instrumentū quo captari assueuerūt, Cetotheria ideo nominant, quod magnos Tynnos in numerū reliquorū cetaceorū referre velint. Celtas audio & Massilienses, atque omnem Affricam maximis & firmissimis hamis ex ferro cōfectis Thynnos cō*prebendere solere*. Oppianus præterea de Thynnorum captura hæc cecinit,

E ... F ... G ... H

[e] Et similis fatuum tangit dementia Thynnum;
Atque malo tanto, diraque cupidine damni
Corripitur, semperque cupit penetrare recessus
Retis, & in laqueos sese nutricare dolosos,
Conatur rictu maculas extendere paruas
Et duro morsu laqueos laxare plagarum;
Nec properare fugam celerem per retia tenta
Nec valet angustos luctando exire meatus;
Sed duris vinclis alto sub gutture vinctos
In terram Thynnos radit inconsulta voluntas.

Et paulò infra hæc etiam subiunxit,

[f] Thynnorum gentes grato sub tēpore veris
Post partū, & veneris postquā cessauit oæstrū,
Oceani celeres veniunt a fluctibus altis,
Atque sinus aliò sulcant; nam fortis Iberi
Primò traiciūt portum, gens aspera bello,
Et studio prędę Thynnos populatur eūtes;
Post Celtę capiūt prędā circū hostia pulchri
Eridani, veteres quos misit phoca colonos.
Trinacriā quicunq; tenēt, post retia tendūt
Thynnis, & pręda fortes ditantur opima;
Tyrrhenū iuxta pontū per marmora Thynni
Sparsi per tumidos ęstus, fluctusq; profundos
Errāt, cum vernę findūt vasta ęquora turmę;
Tūcque locū piscator habet, nō flamine vēti
Turbatū, & placida qui nūquā fluctuat vnda,
Non adsunt ripę densę, non rupe maligna
Augustus, teneat mensuram littoris ęquam
Piscosis ponti scopulis, latisque cauernis,
Ascendat celso speculator vertice montis;
Mēnonis alma parēs primo cū surgit ab ortu
Aspiciat varias acies quanto agmine vertant
Vndas, & sociis subito pręddicat ab alto.

c Lib. xi. cap. 3.
d Lib. xi cap. 4.
e Lib. 3. fol. 141. 16.
f Lib. 3. fol. 142. 19.

Confeſtim pelago procedunt retia cuncta,
Sunt vrbes veluti magnę, queis limina lata,
Queis portę, magniquę ſinus, magniquę receſſus,
Perquę tribus ſicuti properant ad bella phalanges
Sic Thynni veniunt, hi ſunt in flore iuuentę,
Iſti longęui, medio ſunt tempore multę;
Innumeri vaſtam retis labuntur in aluum;
Donec prędones educant retia lęti,
Diſtendatquę ſinus omnes ditiſſima pręda.

Quod autem de Thynnis Oppianus, id de Orcynis (vt qui idem ſint, vt ſupra mon-
[g] Lib.7.fol.157.28. ſtrauimus) prodidit apud Athenæum Dorion dicens, [g] *Ex Oceano per columnas Herculis in noſtrum mare permeant Orcyni; quo fit, vt in Iberio & Thyrreno mari capiantur plurimi.* A
[h] Lib.12.cap.29. De Orcyni autem captura, hoc teſtatum reliquit Aelianus, [h] *Orcynus cetaceus piſcis rerum ſuarum prouidens eſt.* Hamum quo transfixus fuerit, in maris altitudinem ſua impulſione deprimens, ad ſolum allidit, eumquę oris pulſatione expellere cupit; quod ſi id minus fieri queat, ab hamo exceptum vulnus luculentius infert, dilatatquę, atque exiliendo id quod ſibi moleſtiam exhibet, expuit abiitquę; ſępe id non aſſecutus, inuitus ad piſcatoris prędam ſubtrahitur.
Quæ ſic deinceps tranſcripſit Oppianus;

[i] Lib.3.fol.134.15.
Et ſimiles aſtus Orcynus pectore voluit; Piſcantumque manu vi ſe conuellere tentat;
Continuò raptus flexo mucrone ſub vndas Atque caput ſubito quaſſans ſua vulnera lata
Deſilit, & tentus ſerpit per ſaxa profunda, Reddit, curuatum magna vi deſpuit hamum.

[k] Lib.3 fol.135.9. Et vt poſtremò idem Oppianus author eſt, [k] *Ponto Muræna proterua*
Polypodas agitata petit, cognomine Pulcher Affectat Thynnos, Orcynus gaudet Aſellis.

PRAESTANTIA.

B
[l] Hiſt.lib.8.cap.13. Et ſi ſuauiſſimis piſcibus conferendus non ſit Thynnus, ſapidus tamen & non negligendus vbique ferè cenſetur. Eſt autem authore Ariſtotele [l] *Melior poſt Arcturum cum iam eo tempore ab infeſtantis Aſili agitatione requieſcat, quę facit vt ſit in ęſtate deterior.*
[m] Lib.7.fol.151.2. Vnde & Athenæus dixit [m] *Eum cibo aptum eſſe, cum ab Aſilo agitari deſierit.* Et eiuſdem Ariſtote-
[n] Hiſt.lib.8.cap.15. lis teſtimonio, [n] *Thynni magna ex parte ſunt ſuauiſſimi cum latent,* propterea quod vt idem aſſerit,
[o] Hiſt.lib.8.cap 15. [p] Lib.7.fol.148.1. [o] *pingueſcant à latibulo maiorem inmodum;* Antiphanes apud Athenæum [p] *Megaricum Thynnum celebrat;* Et apud eundem, quanti faciendi ſint Thynni, & qui eorum nobilior, Archeſtratus
[q] Lib.7.fol.151.4. his verſibus indicat;

[q] Ingentem captum Thunnum mox ipſe videbis, His multo Thunnos penetrantes Tyndaris vnda:
Hic vbi ſacra Sami ſunt littora; dicitur ille Si forte Hipponi Italiæ perueneris oras C
Orcynus, ac alijs cete, hæc obſonia diuis Optimi erunt illic cunctorum, præmia ſoli
Conueniunt. precijque decent ſuauiſſima matrem Victores referunt; hic qui ſunt inde putantur
Byzanti ſoboles Thunni generoſi Caryſti eſt, Quod mare tranſierint, penetrarintque æquora ponti
Ac vnde Siculæ, & Cephalus: nutrit meliores Intempeſtiuos cum venabamur in vndis.

[r] Lib.7.fol.157.30. Eodemquę referente Athenæo, [r] *Hiceſius de Orcynis agens, dicit, In Gadiris pinguiores capi; poſt hos qui ſunt in Sicilia; qui verò longè ab Herculeis columnis abſunt, non ſunt pingues, propterea*
[s] Lib.9.cap.15. *quòd plurimùm enauigarint.* Neque totus piſcis æquè ſapit; ſed Plinio authore [s] *Thynni membratim cæſi, ceruice & abdomine commendantur, atque Clidio, recenti duntaxat, & tum quoque graui ructu.*
[t] Lib.7.fol.151.20. Quod autem alij etiam antiqui authores abdomen Thynni celebrauerint, abundè ſatis declarat Athenæus inquiens, [t] *Laudatur imus venter Thynni ſicut Eubulus teſtatur* in Ione, poſtea opulenti ad te aſſatorum Thynnorum nauigant ventres imi; Ariſtophanes in Lemniis, non Bęotiam Anguillam, non Glaucum, non imum Thynni ventrem; Strattis in Atlante, imum Thynni ventrem, Suillęquę inteſtinum drachmę; In Macedonibus, ventres D
imi Thynnorum ſuaues; Eriphus in Melibęa, hęc cum pauperes emere non poſſint, Thynni imum ventrem, Lupi caput, aut Congros vel Sępias, quas nec deos quidem valde deſpicere
[u] Lib.7.fol.157.34. *cenſeo.* Et apud eundē Athenæum, idē (de Orcynis pertractātes) aſſeuerant tū Hiceſius
[x] Lib.8.fol 178.5. tū Diphilus, ille inquiens, [u] *Orcynorū partes imi ventris pinguiores & ſapidiores ſunt alijs partibus;* hic verò dicens, [x] *Orcyni imus venter tener eſt, & ori gratus.* Thynnorum atque Orcynorum præterea κλεῖδες, vel diminuta voce κλειδία, id eſt iuguli (quas partes ceruice & Clidio de-
[y] Lib 7.fol.151.24. [z] Lib.7.fol 157.32. [a] Lib.8.fol.178.5. [b] Lib.7.fol.151.30. ſcripſiſſe videtur Plinius) à veteribus quoque alijs commendari certum eſt; Cum Athenæus, *Thynnorum* [y] *Ariſtophanis in Pyntho; Orcynorum verò* [z] *Hiceſij, atque* [a] *Diphili teſtimonio Iugulos celebret;* Poſtremò apud eundem Athenæum, [b] *Alexis in Vliſſe ſubtexente, caput; Antiphanes verò caudam Thynni laudant.*

VT NVTRIANT.

Diphilo authore apud Athenæũ [d] *Thunnus et Thynnis multũ nutrit, sed grauis cibus est.* Vnde et Plinius nobiliores etiã Thynni partes, [e] *Abdomen scilicet & Clidiũ grauis ructus esse* dixit. Et vt testatum reliquit Galenus [f] *Maiores Thynni non secus quàm Balenæ, Delphini, & Phocæ ingrati sunt saporis, &* mucosi, & pręsertim recentes; nam saliti euadunt meliores; Thynnorum autem caro, qui & ętate & corporis mole minores sunt, non perinde dura est, coquũe hi facilius quoque concoquũ*tur, & ijs adhuc magis Pelamides.* Quæ quidẽ Pelamides, vt testis est apud Athenæũ Diphilus, [g] multum nutriunt, graues sunt, vrinam mouent, & ęgrè concoquuntur; Salitę autem ven*trem ducunt, & extenuant.* Galeni verò testimonio, [h] *Pelamides sale conditæ laudatissimis salsamentis non* cedunt; Plurimę hę ex ponto aduehuntur, iis duntaxat quę ex Sardinia atque Iberia importã
E *tur, inferiores.* Vt verò testatum reliquit Aristoteles, [i] *Thunni senes uel ad rem salsamentariam improbi* sunt, multum enim carnis absumitur.

[d] Lib.8.fol 177 38.
[e] Lib.9.cap.15.
[f] Clas.2.fol.30.C.
[g] Lib.8.fol.778 1.
[h] Clas.2.fol.30.C.
[i] Hist lib.8.cap.30.

CONDIENDI RATIO.

Cum Pelamides & Thynni tum recentes, tum sale adseruati comedi soleant; Recentium frusta contrito coriãdro & sale priùs conspersa, & verubus assata, continuaq; dum assantur aceti & olei inspersione feniculi vmbella irrorata, sapidissima efficiuntur. Huic nostræ recentium Thynnorum conditurę (qua locis plerisque vtuntur) haud absimilem conscripsit apud Athenæum Archestratus inquiens;

[k] Postremam Thunnę partem, quam Thunnida dico,
F Ingentem, cuius Byzanti est fertilis ora,
Concidens rectè hanc assato prouidus omnem,
Et sale conspergas tenui, hinc vngatur oliuo,
Tingito adhuc acri calida in falsugine frustra;
Nam si siccas velis edere hęc generosa videbis
Huic similis superis species naturaque Thunnę,
Quę mox deperit si conspergatur aceto.

[k] Lib.7.fol.151.45.

Eorum verò salitæ partes siue pingues (quas vt diximus Itali *Tarantello* appellant) siue pinguedinis expertes (quas ab Italis *Tonina* vocari diximus) fuerint, octo aut decem horis in aqua priùs maceratæ (quò salsedinem deponant; vnde & illud Terentij, [l] *Salsamenta hæc Stephanio fac macerentur probè*) in aqua elixantur; sicque elixæ & in parua frustula dis-
G secatæ aceto & oleo condiuntur.

[l] Adel. [illegible]

QVIBVS MEDEANTVR.

Authore Dioscoride [m] *Caro Thynnorum inueterata sale, quæ ὠμοτάριχος uocatur, ijs quos uipera, quæ* Prester appellatur, momorderit, auxiliatur; oportet autem salsamentum id largius sumi copioso vino subinde hausto, atque vomitionibus reddito. Iis etiã, qui acrioribus cibis ad ciendũ *vomitum indigent, accommodatissima est; Canum morsibus utiliter imponitur.* Et vt testatur Plinius [n] *Attalus Thynni recentioris adipe ad [illegible] usus est.* Et vt idem alibi tradidit, [o] *Ad rhagadas & ad Condylomata Pelamidũ*
H *salsarum capitum cinis, uel Gobiorum cum melle utilis est.* Ac vt paulò infra idem asseuerat, [p] *uerendorũ pustulas [illegible].* Eodemque teste, [q] *Psilotrum est Thunni sanguis, fel, iecur, siue recentia siue seruata; iecur* etiam tritum, mixtaque Cedria plumbea pyxide asseruatum; Ita pueros mangonizauit Salpe *obstetrix.* Quòd non solùm [r] author medicamentorum facilè parabilium; Sed Aelianus etiam confirmat dicens, [s] *Iam uerò si quis, qui nondum excessit extremam pueritiam, Thunni sanguine illinatur, non pubescet.* vt Plinius etiam author est, [t] *Cybia uetera usta in nouo vase, deinde trita prosunt dentium doloribus.* Et vt alibi scribit, [u] *Contra canis rabiosi morsum, & contra Draconem utiliter Cybium auxiliatur.* Vnde & Galenus prodidit, [x] *Vocatum Cybium utiliter uulneri à cane inflicto imponi, referunt.* Postremò eiusdem Plinij testimonio, [y] *Purgant aluum Cybia uetera, priuatimque cruditates, pituitas, bilemque extrahunt.*

[m] Lib.2 cap.30.
[n] Lib.32.cap 8.
[o] Lib.32.cap.9.
[p] Lib.32.cap.9.
[q] Lib.32 cap x.
[r] Gale Clas 7.fol. 162 H
[s] Lib.xi.cap.50.
[t] Lib.32.cap 7.
[u] Lib.32.cap [illegible]
[x] Clas 5.fol 85.H.
[y] Lib.32.cap.9.

RELIQVVM
HISTORIAE QVINQVAGESIMAE QVARTAE.
POLYPO DICATAE.

Lib.2 fol.126 58.
r Et fortem & celerem duris & Carabon armis
Polypus occidit, quamuis sit robore multò
Inferior; curua spectat sub caute quietum,
In dorsum irrumpit, sinuataque vincula nectens A
Comprimit, & longis ex omni parte flagellis
Obstruit, & pedibus passis spiracula summa;
Nec spirare potest, nec missos pectore rursus
Accipere aerios flatus (à piscibus vsque
Alterno trahitur, flatuque remittitur aer)
Carabus oppressus liquidis nunc fluctuat vndis,
Sæpe reluctatur, nunc petra illisus opaca,
Immotusque manet, nec tanto marte duellum
Detractat, donec longo certamine vitam
Destituat, fulua moriens procumbat arena.
Et veluti paruus infans circum vbera caræ
Nutricis, lac dulce trahit, sic Polypus vtre
De curuo Sorbet carnes, & mergit in aluum.

Bellum verò quod Polypum cum Congro gerere Aristoteles & Plinius asseuerant, s Lib.12 cap.5. Murænæ & Polypo tribuit Aelianus dicens [s] *Muræna cum Polypo capitali odio dissidet; ei nanque* Brachia abscindit dentium firmitate; & si Polypus in saxorum colorem se vertat, nihil ei astutiæ *hæ fallaces prosunt; muræna eius veteratoriam planè tenet*. Quæ sic cecinit Oppianus;

t Lib.2 fol.124 45.
t Ex scopulis Muræna ruit furibunda per vndas
Perquirens gratum victum per litora summa,
Polypoda inquirit letum prędamque petentem,
Ille metu pauidus spectat, metuitque natantem
Per tumidas vndas, atque horrida bella parantem;
Nec vitare potest, nec cauta ocurrere fraude;
Hostis purpureum rictum Muræna reuincit,
Polypus extemplo contra pugnare coactus
Vertitur, & spiris & magnis nexibus illam
Artet, sub vario flexu, firmisque flagellis B
Nititur, vt pedicas Murænæ, & vincula dura
Præpediat, sed nulla fuga est, nec lubrica membra
Elabi possunt, Muræna fluit velut vnda:
Nunc hostis circa collum, nunc tergora circum,
Nunc circa caudam sinuosa volumina torquet;
Sic homines, dura exercent qui membra palestra,
Ostentantque diu robur, de corpore sudor
Effluit assiduus, multa contenditur arte;
Atque vndæ in morem nixus luctator vterque
Fluctuat, & contra magna vi brachia versat;
Polypus extensos iactat nullo ordine ramos,
Et sudans vana contorquet membra palestra;
At Muræna ferox rapido dat vulnera dente,
Dilaniat, partes miserum confringit in omnes;
Nam membra in ventrem partim merguntur, at illa
Ore voluntantur crudo, subiguntur acutis
Dentibus, hi laceri viuunt sub dentibus artus;
Atque reluctantur, mortemque repellere tentant;
Et velut annosus Ceruus cui cornua fronte
Sunt ramosa, petit densa vestigia sylua
Serpentis, nactusque locum tum naribus illum
Attrahit è lustro, figitque in corpore dentes,
Implicitus genibus serpens fera pectora nexu
Deuincit, collumque tenet, semesa vorantur
Partim membrorum, partim lacerantur acutis
Dentibus, & diri Cerui laniantur in ore.
Sic miseri piscis luctantia membra mouentur,
Consilium misero, vel quid prudentia prodest?
Quid prodest lapidis proprium sumpsisse colorem?
Quid toties vitasse necem? vitasse voraces
Sub petra pisces; si non latuere dolosæ
Murænam fraudes? sola hæc deprehendere mentem,
Sola dolos potuit, vanasque eludere fraudes;
Tunc fœdam miserata necem, & crudelia fata
Polypus in scopulis duris laceratus inhæret;
Assidet hæc iuxta subridens, verba mouere
In piscem credas, hæc scommata dira referre;
Te vafer occultas? nos speras fallere demens?
Experiar num te scopuli tutentur, & antra;
Aut spelunca tegat, quæ portis clausa repente
Arripiat, raptum subito te mergat hiatu.
Te retro pauidum ex antro conuellere possem.
Polypus (heu dirum) confossus vulnere multo
Non duros scopulos, deprensaque saxa relinquit
Implicitus ramis dura sub caute reuinctus, C
Donec sola loco restant connexa flagella.

u Lib.12.cap.7. Eodem authore Aeliano, [u] *Cum in saxum non admodum è mari eminens Polypus aliquando correpens ascendisset*, ibique explicatis alis summa cum voluptate, quòd frigida tempestas esset, à tepore solis calesceret, neque sanè se in saxi colorem vertisset; quod quidem ipsum cum ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet; Aquila acris & acuta in videndo, prędã si non sibi futuram bonam, attamen paratam sibi & suis pullis perspicuè cernens, quanto potuit maximo alarum impetu in Polypum insiluit; sed & piscis hic circumplicantibus Aquilam, & pertinaciter adhęrescentibus cirris, in profundum detraxit hostem capitalissimam, simul & interfecit. Quę quidem Lupus hians (vt est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mor*tua fluitabat*. x Lib.9.cap.30. Vt præterea author est Plinius Trebij Nigri testimonio, [x] *Nullum est atrocius animal* ad conficiendum hominem in aqua; luctatur enim complexu, & sorbet acetabulis, ac nu D meroso suctu detrahit, cum in naufragos vrinantesue impetum cœpit. Sed si inuertatur, elanguescit vis, exporrigunt enim se resupinati. Cętera, quę idem Trebius retulit, monstro propiora possunt videri. Carteię in cetariis assuetus exire e mari in lacus eorum apertos, atque ibi salsamenta populari, conuertit in se custodum indignationem assiduitate furti immodici. Sepes erant obiectę, sed has transcendebat per arborem, nec deprehendi potuit, nisi canum sagacitate; Hi redeuntem circumuasere noctu, concitique custodes expauere nouitatem; Primùm omniũ magnitudo in audita erat, deinde color muria obliti odore diri. Quis ibi Polypũ expectasset, aut ita cognosceret? cũ monstro dimicare sibi videbantur. Nanq; & afflatu terribili canes agebat, nũc extremis crinibus flagellatos, nunc robustioribus brachiis clauarũ modo incussos, ęgreque multis tridentibus confici potuit. Ostẽdere Locullo caput eius, dolii magni

tudine amphorarũ quindecim capax ; atq; (vt ipſius Trebii verbis vtar) barbas, quas vix vtroq; brachio cõplecti eſſet, clauarũ modo toroſas , longas pedũ triginta acetabulis ſiue caliculis vrnalibus peluiũ modo ; dentes magnitudini reſpondentes . Reliquię aſſeruatę miraculo pepẽdere pondo DCC. Strabone verò teſte , [y] *In Carteia in locis exterioribus Polypus talenti põdo reperitur* , Nec minore admiratione digna ſunt, quæ de Polypo ſcribuntur ab Aeliano, inquit enim, [z] Temporis longinquitate Polypi adeo magni euadunt , vt ad ceti magnitudinem accedant , cetaceique generis numerum obtineant . Puteolis oppido Italię auditum eſt, Polypum, cum inuſitata ad corporis molem facta progreſſione ad maximam magnitudinem perueniſſet , egregiè ſpreto & neglecto maritimo victu , in continentem proceſſiſſe , & terrena pleraque vaſtaſſe, & per ſubterraneum ſpecum Puteolanas ſordes in mare tranſmittentem,in maritimam domum E aſcendiſſe, vbi mercatorum res ſalſamentaque in magnis vaſis eſſent , brachiorum circumplexione vaſa primò ſtrictè comprimentem corrupiſſe , deinde ſalſamenta populatum fuiſſe . Mercatores verò ingreſſos , vbi dolia diſrupta inſpexiſſent, & permagnum earum rerum , quas naui aduexiſſent , numerum exhauſtum deprehendiſſent , ſtupuiſſe . Ac nimirum cum ab inſidiis fores integras , tecta ab omni irruptione intacta, parietes non perfoſſos intuerentur, quis nam populator fuiſſet , nulla coniectura aſſequi potuiſſe . At enim cum reliquias conditorum piſciũ animaduerterent , eos conſtituiſſe ex domeſticis audaciſſimum armatum intus in inſidiis ponẽdũ eſſe ; Polypum verò noctu ad aſſuetas tanquã epulas adrepentẽ reuertiſſe , & tanquã athleta aduerſarium ſtrictiſſimè correptum ſuffocat , ſic flagellis vaſa circumplicantem perfregiſſe ; eũ porrò qui inſidias moliretur, etiam ſi lunę fulgore domus illuſtraretur , omniaque conſpicua eſſent non tamen, quoniam ſolus eſſet, beſtię metu perterritum , hanc aggreſſum fuiſſe ; ſed ma F ne mercatoribus totam rem explicaſſe . Quod quidem ipſum ii audientes , ei fidem enarratarum rerum non habebant . Deinde tum negociatores ob tantum acceptum detrimentum , periculi memoria depoſita , conſenſerunt ſimul ingredi , & congredi cum hoſte ; tum alii inuſitati & incredibilis ſpectaculi ſtudio, ſua ſponte ſeſe auxiliatores vnà in domo illa concluſerũt. Poſtea verò quàm ſub veſperam in ſolita dolia fur inuaſiſſet,ex eis partim cloacam obſtruebant, partim armis tecti in hoſtem irruentes , gladiis eius brachia abſcindebant . Cumque quemadmodum frondatores arborum robuſtiſſimos ramos ſecãt, ſic ii ipſius membra circumcidiſſent, tandem vix non pauci eum ipſum confecerunt , atque oppreſſerunt . Et quod quidem admirationem habet, in terra piſcem mercatores fuerunt expiſcati, huiusque beluę propriam veteratoriam nobis oſtenderunt . Ab Ariſtotele proditũ eſt, [a] *Polypum latere circiter menſes duos* . Vnde & Plinius ſcripſit [b] *Polypi binis menſibus conduntur* . Quo autem anni tempore lateant, declarat G Oppianus inquiens , vt ſupra etiam citauimus .

Polypodes gelida non vertunt ęquora bruma,
Formidant rapidas vento impellente procellas
Et curuis degunt antris , torpentque veterno .

Quàm autem oleæ ſit amantiſſimus Polypus, in his verſibus idem Oppianus explicat;

[c] Palladijs gaudet ramis fœlicis oliuæ
Polypus, & glaucis folijs (mirabile dictu)
Corripitur, gliſcitque comas, frondeſque virentes;
Eſt totus lætus ramis, & fronte benigna,
Cum iuxta pontum nigris ſtat ſplendida baccis
H Arbor, & expanſis conſurgit littore ramis;
Polypus ad frondes trahitur ; ceu per iuga montis
Sæpe canes quærunt veſtigia tecta ferarum,
Atque feras prendunt, dominos ad luſtra trahentes.
Sic virides ramos gliſcit frondentis oliuæ
Polypus, & ſubitò ſalſis emergit ab vndis,
Per terram repit ramos vbi nactus oliui,
Applaudit trunco lætus, radice ſub ima
Flectitur implicitus, veluti complectitur vlnis
Nutricem nuper venientem paruus alumnus,
Inque ſinus primùm puerilia brachia iactat,

[y] Lib.3.fol.137.
[z] Lib.12.cap.1.
[a] Hiſt.lib.5.cap.12.
[b] Lib.9.cap.30.

Atque cupit niueo connectere brachia collo.
Sic est palladiæ ramis connexus oliuæ
Polypus, & totus lætatur fronde virenti,
Nunc pedibus tentis ramum complectitur illum,
Nunc istum, veluti peregrina ex vrbe reuersus
Collectos vnà dulces offendit amicos,
Extensis manibus cupidè complectitur omnes.
Celsa non aliter obrepunt abiete fontes
Nexæ ederæ, & surgunt primùm radicibus imis,
Et multis nodis longè lateque per omnes A
Tolluntur ramos, ad summa cacumina tensæ.
Sic lætus glaucæ sua brachia nectit oliuæ
Polypus, hunc similem dulci quis dicet amanti.
Postquam palladijs ramis exempta cupido,
Expleuitque animum folijs, seu fronde virenti;
Protinus æquoreas obrepit lætus ad vndas.
Talis amor frondis, vel tam furiosa cupido
Hunc capit; & tali piscator fraude peritus
In medium iactat plumbum, quod fronde reuincit
Palladia; & piscis ramos non temnit oliui, B
Sed sociam prendit frondem, nec deserit vnquam;
In nauem tractus rami non vincla relaxat,
Non odit viridem iam iam moriturus oliuam.

[d] Lib.7.fol.158.27. Vnde & Athenæus inquit, [d] *Eo argumento cognosci Polypos oleæ amantissimos esse, quòd si aliquis oleæ ramũ in mare demiserit, vbi Polypi sint, ac aliquantulum detineat, quot voluerit, modico nego-*
[e] Hist.lib.4.cap.8. *cio extrahet circa ramos implicitos.* Vt autem ab Aristotele proditum est, [e] *Sepiæ, Polypi, Gambari, odo* re escarum allectati capiuntur; & Polypi quidem ita adhęrescunt, vt auelli inde non possint; sed truncari potius patiantur. At pulicaria herba admota protinus ab odore eius resilire di-
[f] Hist.lib.9.cap.37. *cuntur.* Postremò teste eodem Aristotele, [f] *Genus Polyporum magna ex parte biennio uiuere non potest;* C sua enim natura tabi obnoxium est; cuius rei indicium; cum pressus Polypus aliquid subinde humoris emittat, demumqúe absumatur totus. Quod fœminis à partu potissimum incidit. Stupent etiam fęminę, vt neque vndis iactatę sentiant, & manu vrinantis facilè capiantur; sordescunt etiam, nec pręterea assidendo venari possunt, Mares verò alueo tument, & in mucorem lentescunt. Indicium ne bimatum compleant, esse videtur; quòd ab ortu eorum, qui ęstate fit, ad autumnum, non facilè grandem Polypum videris, cum paulò ante id tempus pręgrandes spectentur. A partu ita Senescere debilitarique tam marem quàm fęminam ferunt, vt vel à pisciculis deuorentur, & facilè à suis detrahuntur cubilibus; cum antea nihil tale iis vsu eueniat; tum verò paruos nouellosqúe quanuis recens natos, tamẽ nullo eiusmodi malo affici narrant; quinimo validiores esse quàm grandeş confirmant. Validum cum cęteris suis partibus hoc a-
[g] Lib.9.cap.30. *nimal sit, collo tamen imbecille cum premitur est.* Vnde & Plinius scribit, [g] *Vltra bimatum Polypi non uiuunt,* D *pereunt autem tabe semper, fœminæ celerius, & ferè à partu.* Aelianus verò idem hisce tostatur verbis
[h] Lib.12.cap.8. [h] Ex piscibus libidinosissimũ Polypum eatenus flagranti veneris cupiditate incendi ferunt, dum & omnibus corporis viribus exhaustis debilitatus & ad natandum, & cibaria inquirenda tãtopere infirmus factus fuerit; vt postea aliis pręda efficiatur; cum enim parui pisciculi, tum Cãcelli & Cancri ipsum exedunt & conficiunt. Quamobrem eum non amplius anno viuere dicũt, *fœminamque etiam propter crebros partus ocyus consumi.* Quæ sic transcripta sunt ab Oppiano;

[i] Lib.1.fol.115.41. [i] Exitium & tristes tedas commiscet in vnum
Polypus, & miseram vitam cum spermate fundit.
Non coitu cessat, donec deliquerit artus
Robur, & absumptæ fuerint in corpore vires,
Atque ipse in fulua iaceat prostratus arena.
Seminecem sicca lacerant tellure iacentem

Carcenades miseræ, & Cancri, multique natantes,
Quos omnes cupidè primò ferus ille vorabat.
Tunc viuum imbellem minimè sua membra tuentem
Discerpunt, donec moriatur funere diro.
Sic perit in coitu piscis, sic lumina claudit.
At ratione pari torquetur fœmina partu,
Extremumq́ue diem claudit, fœtumq́ue resoluit,
Non oua vt pisces alij, semota recluso
E Ventre edit, magno partus cruciata dolore
Iuncta racematim gignit, quæ vulsa meatus
Forte per angustos veniunt, perimuntq́ue parentem,
Non annum excedunt, tedis moriuntur in ipsis,
Cum tristi veniunt crudelia funera partu.

VT NVTRIAT, VT SAPIAT, VT CONDIATVR, ET QVIBVS MEDEATVR.

F

Polypus authore Galeno,[k] *duræ carnis est, & ad coquendum difficilis, exiguumque in se succum salsum continet. Si tamen concoquatur, alimentum non paucum corpori exhibebit, ceterũ succi crudi plurimum gignit.* Quæ quidem omnia etsi, Galeno ibidem teste, mollibus omnibus cõmunia sint, in Polypo tamen efficaciora existunt; vt experientia ipsa edocet, atque accuratè admodum notauit Paulus Aegineta, sic præcitatum Galeni locum transcribens;[l] *Mollia, utpote Polypi, Sepiæ, Loligines dura et coqui contumacia sunt, præcipuè Polypi.* Vt verò apud Athenæum[m] *Diphilus ait, Polypus durus est, & concoctu difficilis; maior autem nutrit magis, humefacit uentrem si abunde elixetur, et stomachum roborat.* Insuauis præterea adeo est, vt pauperculis solùm, ac infimæ plebis hominibus edulis sit;[n] *Paruus verò & uarius* (Aristotele teste, vt supra citauimus) *esculentus non est prorsus.* G Et licet semper malus sit; vt tamen idem scribit Aristoteles,[o] *Dum oua quæ ediderit, fouet, deterrimus efficitur, haud enim in pastum prodire patitur.*[p] *Dum verò pregnans est, uti & mollia cætera, præstat.* Athenæus refert[q] *Machonem comicum scribere Philoxenum Cytherium dithyramborum poetam atque heluonem Polypum bicubitalem Syracusis emisse, totumque excepto capite comedisse, ob idque in ægritudinem mortemque incidisse.* Subdit præterea idem Athenæus[r] *Diogenem etiam Cynicum crudum Polypum comedisse, & propterea defunctum esse.* Si edendus est Polypus elixus potius quàm assus edi debet. Quod non solùm comprobat Athenæus, sed causam etiam reddit, inquiens,[s] *Polypi meliores fiunt si elixentur; succos enim malos habent (vt manifestum fit dum lauantur, nam in lotione malos succos dimittunt) quos elixatio ex carne euocat; nã ex molli igne atque humido abluuntur quodammodo; in assatis verò succus exicatur; Preterea cum dura eorum sit caro iurè sic coqui expostulat.* Et vt refert Plinius[t] *De Polypo & hæc tradũtur, muriam ipsum ex sese emittere, et* H *ideo non debere addi in coquendo; secari arundine; ferro enim infici vitiumq́ue trahere natura desinente.* Nautæ & piscatores à quibus frequentius comeditur, antequàm elixent ferè per horam ligno eum contundunt, aut ad lapidem atterunt. Sic enim fibrosæ carnis duritie confracta faciliùs multò coquitur. Elixatio fit in aqua, oleo olentibus herbis atq; pipere addito. Postremò venerem concitare creditur Polypus; Vt apud Athenæum author est Diocles in libro primo salubrium, inquiens,[u] *Mollia ad rem venerеam utilia sunt, & præcipuè Polypus;* & Alexis, qui in Pamphilia vt idem citat Athenæus,[x] *Incitamenta veneris recensens, Bulbum & Polypum celebrat,* atque ipse etiam Athenæus scribens,[y] *Mollia ut Polypi Sepiæ & iis similia, cum flatuosa sint rebus venereis conferunt; nam venereorum vsus flatibus eget.* Plinius verò testatur,[z] *Sanguinem sisti Polypo tuso illitoque.*

k Clas.2.fol 30.H.
l Lib.1.cap.92.
m Lib.8.fol.177.50.
n Hist.lib 4.cap.1.
o Hist.lib.5.cap.12.
p Hist.lib 8.cap.30.
q L[illegible]
r L[illegible] 170.24.
s L[illegible] 178.21.
t Lib.32.cap.x.
u Lib.7.fol.157.53.
x Lib 8.fol.177.52.
y Lib 8 [illegible]
z Lib.[illegible]

INDEX GRAECORVM NOMINVM.

NON SOLVM. PISCIVM, SED RELIQVORVM ETIAM AQVATILIVM ANIMALIVM, TVM IN PISCATORIIS TABVLIS, TVM IN HISTORIIS nostris contentorum. Quibus singulis Latina redduntur nomina.

ll

Λ

Λάβραξ lupus
λαγῶς θαλάσσιος, lepus marinus
λαμία canis marinus
λάμιος lamnus
λάτος latus
λεβιανίς lebianus
λεβίας lebias
λειόβατος læuiraia
λεπάς patella
λεπιδωτός lepidotus
λευκίσκος mugilum genus
λεῖος, λείατος squalus
λευκομαινίδες leucomenides
λέων leo
λύκος anthias
λύρα lyra

Μ

Μαῖα cancri species
μαινίς mæna
μαιώτης mæotes
μάλθη malthe
μάξινον asellus
μελανδρύον melandrium
μελάνδρυς melandrys
μελάνθινος melanthinus
μελάνουρος melanurus
μίτυλος mitlus
μίτυλος mitulus
μορμύρος mormyrus
μόρμυλος mormylus
μύαξ mytulus
μύλλος myllus
μύξινος mugilum species
μύξος mugilum species
μύξων mugilum species
μύραινα muræna
μύρινος murinus
μύρμη myrme
μῦρος myrus
μῦς mus
μυσκίνητος musculus

Ν

Νάρκη torpedo
νάρκη torpedo
ναυτίλος nauticus
ναυτίλος nautilos
νεβρίας catulus
νεβρίας catulus
νηρεΐδες nereides
νηρίτης neritis
νῆστις mugilum species
νυκτερίς vespertilio
νύμφαι nymphæ
νωτιδανός notidanus

Ξ

Ξανθίας zanthias
ξιφίας gladius

Ο

Ὄζαινα ozæna
ὀζολίς ozolis
ὀνίσκος asellus
ὀλισθος olysthus
ὀλοθούριον tuber
ὀνίσκος scarus
ὄνος asellus
ὀνίσκος asellus
ὄνυξ vnguis
ὀξύρυγχος oxyrinchus
ὀρθραγορίσκος porcus
ὄρκη orca
ὀρκύνη orcyna
ὄρκυνος orcynus
ὄρυξ oryx
ὀρφός cernua
ὀρφακίνης orphus
οὐρανοσκόπος vranoscopus
ὀσμύλος osmylus
οὐρανίσκος vraniscus
ὄστακος astacus
ὄστρεον ostrea
ὄφις θαλάττιος serpens marinus

Π

Πάγουρος pagurus
πάπραξ paprax
πάρδαλις panthera
πελωρίαι peloriæ
πελωρίδες pelorides
πέρκη perca
πέρκη ποταμία perca fluuiatilis
περκίς perca
πέρσαιος persæus
πηλαμύς limosa
πίννα pinna
πιννοθήρ pinnother
πιννοθήρας pinnother
πιννοφύλαξ pinnophylax
πλάταξ coracinus
πλατίστακος platistacus
πλατάνουρος platanurus
πλώτης mugiles
πολυποδίνη polypodine
πολύπους polypus
πομπίλος pompilus
πνεύμων θαλάττιος pulmo marinus
πρέπων prepon
πρεμάς premas
πρημνάς premnas
πρηνάς prenas
πρίστις pristis
πριμαδία primada
πρόβατον ouis marina

Ρ

Ῥαφίς acus
ῥίνη squatina
ῥινόβατος squatinoraia
ῥόμβος rhombus
ῥύαξ flura

Σ

Σαθέριον satherion
σάλπη salpa
σαπερδῆ passer
σαπερδίνης coracinus
σαργῖνος sargiacus
σάργος mugilum species
σάργος sargus
σάρδα sarda
σαρδῖνος sardinus
σατύριον satyrion
σάτυρος satyrus
σαῦρος saurus
σαῦρος sauros
σεσερῖνος seserinus
σηπία sepia
σίλουρος silurus
σιμός simus
σκάρος scarus
σκάρος scarus
σκέπανος scepanus
σκεπῖνος scepinus
σκιαινα vmbra
σκιαδεύς vmbra
σκιαινίς vmbra
σκίγκος scincus
σκίαινος vmbra
σκιφίας gladius
σκιπνύδριον scipnydrium
σκορία scoria
σκολόπενδρα centipeda
σκολόπαξ scolopaxus
σκόμβρος scomber
σκορδύλη scordula
σκορδύλη scordula
σκορδύλος scordylus
σκόρπαινα scorpæna
σκορπίος scorpio
σκορπίος scorpius
σκύλαξ canis marinus
σκυλίον catulus
σκύμνος catulus
σκυτάλη scytale
σμαρίς smaris
σμύραινα muræna
σμύρος myrus
σπάρος sparus
σπατάγγος spatagus
σπόγγος spongia
στρεβελος strabelus
στρόμβος strombus
στρουθός struthus
στρωματεύς stromateus
σύαινα siæna
συναγρίς synagris
συνοδοντίς pelamis maior
συνόδους dentex
συνόδων dentex
συαγρίς syagris
σφηνίδες mugilū species
σφόνδυλος spondylus
σφύραινα sphyræna
σωλήν solen

Τ

Ταινία tænia
ταυλωπίας taulopia
ταώς pauo
τελλίνη telline
τευθίς loligo
τεῦθος lollus
τῆθος callus
τηθυάκιον tethynacium
τήθυον callus
τίλλων tillo
τράγος hircus
τράχουρος trachurus
τρίγλα mullus
τρίγλη mullus
τρίγλης mullus
τριγλίς mullus lutarius
τριχίας aphie species
τριγόλα trigola
τρόχος trochus
τρώκτα amia
τρυγών pastinaca
τυφλη typhle
τυφλῖνος typhlinus

Υ

Ὕδρος natrix
ὕαινα hyæna
ἴουλις iulis, & rubellio
ὗς sus

Φ

Φάγρος phagrus
φαγώριος phagorius
φάλαινα balæna
φαληρικὴ aphiæ species
φοξῖνος phoxinus
φρῦνος rubeta rana
φυκίς phycis mas
φυκίς phycis mas
φυκίς phycis fœmina
φυκίδιον phycis parua
φυῖα phyla
φυσητὴρ physeter
φύσαλος physalus
φώκη phoca
φώκαινα phocæna
φωλάδες pholades
φωλίς pholis

Χ

Χαλκιδική chalcis
χαλκίς chalcis
χάννη channe
χάννος channe
χελιδών hirundo
χελιδονίας thynnorū spe.
χελών mugilū species
χελώνη testudo
χελλαρίης asellus
χέρσυδρος natrix
χήμη chama
χοῖρος porcus
χρέμψ chromis
χρέμις chromis
χρεμίς chromis
χρέμης chremis
χρύσοφρυς aurata
χρόμις chromis

Ψ

Ψῆττα passer
ψόρος psorus
ψύγρος psygrus
ψύλλος θαλάσσιος, pulex mar.
ψύλλων fullo

Ω

Ὦμυς mus
ὦτα otia
ὠτάρια otaria.

INDEX VVLGARIVM CVIVSQVE GENTIS NOMINVM PISCIVM.

QVIBVS SINGVLIS LATINA SVBIVNGIMVS.

Go Venet, Gobius.
Gob Germ. Gobius fluuiati.
Goiſon Lugdun. Gobius. flu.
Gouion Gall. Gobius. fluui.
Gouion de mer. Gall. Gobius

H

Halachia Maſſil. Aloſa.
Harcha Panno Glanis.
Hecht Germ. Lucius.

I

Iau Baionen. Faber.
Iglicqua Græco. Iulis.

K

Karpffem Germ. Cyprinus.

L

Laccia Rom. Aloſa.
Lacciza Dalmat. Paſtinaca.
Lacerto Neapol. Scomber.
Ladano Ferrari. Attilus.
Lamia Siculo. Rana piſcatrix.
Lamio Luſitan. Squatina.
Lampreda Italo Lampetra.
Lamprea Hiſp. Lampetra.
Lamproye Gall. Lampetra.
Lampryd Germa. Lampetra.
Laterino Rom. Antherina.
Lebre de mar. Narbon. Blennus.
Lechia Rom. Amia.
Leone Roman. Aſtacus.
Letrinos Græco. Rubellio.
Ligonbaud Maſſil. Aſtacus.
Limo Hiſp. Libella.
Lingoado Luſit. Solea.
Linguattola Rom. Solea.
Louazzo Ligur. Lupus
Lubin Gall. Lupus.
Lubraca Græco Lupus.
Luccio Italo. Lucius.
Luccio di mare Rom. Sudis.
Lucerna Venet. Cuculus.
Lupaſſon Maſſil. Lupus.
Lupo Hiſp. Lupus.

M

Macarello Rom. Scombrus.
Macrel Anglo. Scombrus.
Maigre Pariſi. Vmbra.
Malamart Ligur. & Maſſil. Lyra.
Maquereau Gall. Scombrus.
Marmo Hiſp. Mormyrus.
Martin peſcatore Roman. Rana piſcatrix.
Mazone Senen. Mugil
Menchia di re Rom. & Neapol. Iulis.
Merlo Italorum Merula.
Merluzo Roman. Aſellus.
Merluza Hiſp. Aſellus.
Merlu Gall. Aſellus.
Meſſoro Rom. Vranoſcopus.
Meſſore alius Roman Citus.
Meſſore alius Rom. Blennus.
Millocopi Græco. Coracinus.
Mola Neapol. Mola.
Moreia Luſit. Muræna.
Morena Italo. Muræna.
Mormo Maſſilien. & Ianuen. Mormyrus.
Mormoro Rom. Mormyrus.
Moſcardino Roman. Polypi ſpecies.
Mucoſa Roman. Læuiraia.
Mullet Gall. Mugil.
Muſnier Ludun. Squalus.

O

Oblada Maſſil. Melanurus.
Ochia Venet. Melanurus.
Ochiata Roman. Melanurus.
Ochiatella Rom. Torpedo.
Octopodo Græco Polypus.
Oia Ianuen. Melanurus.
Ombrina Roman. Sciæna.
Ora Venet. Aurata.
Orata Roman. Aurata.
Organo Ligur. Cuculus.
Orphies Pariſi. Acus.

P

Paganello Venet. Gobij ſpẽs.
Pageau Maſſil. Rubellio.
Pagel Hiſp. Rubellio.
Paget Gall. Rubellio.
Pal Maſſil. Canis galeus.
Papagallo Roman. Pauo.
Peange Maſſil. & Gall. Squatina.
Pelamide Italo. Thynnus paruus.
Perc Anglo. Perca fluuiatilis.
Perche Gall. Perca.
Perchia Roma. Perca.
Peis Iouziou Maſſil. Libella.
Peroſa Roman. Raia.
Perſch Germ. Perca.
Peſcada Luſitan. Aſellus.
Peſce Baleſtra Quorun. Libella.
Peſce Baleſtra Rom. Caper.
Peſce Eſcome Maſſil. Sphirena.
Peſce Forca Roman. Lyra.
Peſce Gatto Rom. Catulus.
Peſce Ingnudo Rom. Aphia.
Peſce Martello Quorun. Libella.
Peſce Non na Ligur. Aphia.
Peſce Palombo Venet. Paſtinaca
Peſce Palombo Rom. Muſtelus læuis.
Peſce Pectine Roman. piſcis noſter 83.
Peſce Perſico Inſubr. Perca fluuiatilis.
Peſce piſcatore Ligur. Rana piſcatrix.
Peſce Porco Italo Centrina.
Peſce Prete Ro. vranoſcopus
Peſce Ragno Quorun. Draco marinus.
Peſce Ratto Ianuen. Aquila.
Peſce Roſpo Quor. Aquila.
Peſce San Pietro Ro. Faber.
Peſce Spada Rom. Gladius.
Peſce Spada Quorun. Vulpecula.
Petroſa Roman. Raia.
Phriſſa Græco. Aloſa.
Pigo Inſubr. Pigus.
Polards Anglo. Squalus.
Polpo Rom. Polypus.
Porc Maſſil. Centrina.
Porcelletta Ital. Sturio minor
Poupe Maſſil. Polypus.
Pourpre Gall. Polypus.
Preue Ianuen. Vranoſcopus.
Pryck Germ. Lãpetræ ſpẽes.

FINIS.

INDEX RERVM QVAE IN HIS AQVATILIVM ANIMALIVM HISTORIIS CONTINENTVR.

CVM IMPRESSORVM INCVRIA IN NONNVLLORVM foliorum tergo A B C D literæ maiuſculæ laterales, loco E F G H habeantur. Vbi aliquid ſub aliqua reiteratarum literarum notatur, ei 2 ſubiungimus, ut illud [illegible] ſub eadem litera in prima facie quæratur.

FINIS.

CATALOGVS AVTHORVM

QVIBVS VSI SVMVS, TAM EORVM QVI EXTANT

QVAM ILLORVM, QVI AB ALIIS CITANTVR.

Aelianus.
Aeſchylus.
Aetilis.
Aetius.
AgatharchidesGnidius.
Albertus Magnus.
Alcæus.
Alexander Aphrodiſcus.
Alexis poeta.
S. Ambroſius.
Amipſias.
Amphis.
Anaxandrides comicus.
Anaxilaus.
Anaxippus.
Andreas medicus.
Andreas Mathiolus.
Apollodorus Athenienſis.
Archeſtratus.
Archippus.
Ariſtophanes.
Antiphanes.
Apuleius.
Ariſtobulus.
Ariſtoteles.
Athenæus.
Attalus.
Auſonius gallus.
Author Theſauri ling. lat.
Author medicamentorum facilè parabilium.
S. Baſilius.
Benedictus Iouius.
Budæus.
C. Titius.
Calepinus.
Calimachus.
Calliſthenes Sybarita.
Cicero.
Claudianus.
Clearchus.
Clemens Alexandrinus.
Clitarchus.
Columella.
Cornelius Celſus.
Cornelius Nepos.
Diocles Caryſtius.
Dioſcorides.
Diphilus Laodiceus.
Dorion.
Ennius.
Epœnetus.
Ephippus.
Epicharmus.
Eriphus.
Eobulus.
Eudemus.
Eudoxus.
Euphron.
Euſtathius.
Euthydemus.
Feneſtella.
Feſtus.
Franciſcus Maſſarius.
Franciſcus Philelphus.
Galenus.
Giorgius Agricula.
Gregorius Tiphernas.
Hegeſander Delphus.
Heracleon Epheſius.
Heraclides.
Hermippus Smyrnæus.
Hermolaus Barbarus.
Herodotus.
Heſiodus.
Heſychius.
Hiceſius.
Hieron. Fracaſtorius.
Homerus.
Horatius.
Iaco. Sannazarus.
Ioannes Manardus.
Iſidorus Hyſpalenſis.
Iuuenalis.
Laberius poeta mimorũ.
Lampridius.
Leonides Byzantinus.
Licinius Macer.
Licinius Mutianus.
Lucilius poeta.
Macrobius.
M. Apicius.
M. Cato.
M. Varro.
Martialis.
Melanthius.
Menander.
[illegible]
Nauſicrates Comicus.
Nicander.
Nicochares.
Nigidius.
Nimphodorus.
Numenius.
Oppianus.
Ouidius.
Pamphylus.
Pancrates.
Parmeno Rhodius.
Paulus Aegineta.
Paulus Iouius.
Pauſanias.
Pherecrates.
Philemon.
Philoſtratus.
Phylotimus.
Platina.
Plato.
Plautus.
Plinius.
Plinius Valerianus.
Plutarchus.
Poggius ſenior Floren.
Polybius Megalopolita.
Pomponius Mela.
Raphael Volaterranus.
Seneca.
Sipontinus.
Solinus.
Sophron.
Soſtratus.
Speuſippus.
Strabo.
Strattis.
Terentius.
Terpſicles.
Theodorus Gaza.
Theon.
Theognis.
Theophraſtus.
Timagenes Syrus.
Trebius Niger.
Typhon.
Varinus.
Vergilius.
Vitruuius.
Zenodotus.

CANDIDO LECTORI

Et si maxima vsi sumus diligentia, vt emendatissimus hic noster liber in hominum manus exiret; fieri tamen non potuit (talis enim est præli conditio) vt pauci quidam atque leues non commiterentur errores, quos sic corrigito.

In Epist. ad lect. Oppiani Aelianus, corrige. Aeliani Oppianus

in fol.	lin.		corrige.	in fol.	lin.		corrige.
9	99	καπρεσκος.	καπρίσκος.	93	C	asscribendũ	ascribendum
23	100	herboso	cœnoso	108	D2	asscribit	ascribit
28	111	μέλαδρους	μέλανδρους.	123	C	transscripsit	transcripsit.
29	96	Capone	Rondine	164	B	Clearcus	Clearchus
41	85	πολύπος	πολύπους	177	B	asscribant	ascribant
49	42	Galeus	Squatina	180	D	dem.	Idem
52	97	τρίγα	τρίγλα	182	C	asscribi	ascribi
75	B2	φύκα	σφύκα	184	A	MORMYRA	MORMYRO
81	A2	uon	non	204	D	καλκού,	χαλκούς
83	B	demunqз	demumq;	209	A	noningentis	octingentis
84	D	aulgarem	vulgarem	239	A postilla	Athenæi	Aristotelis
88	A	asscribat	ascribat	213	E	NATVRA ET MORES.	DESCRIPTIO.

REGISTRVM

✠. A B C D E F G H. I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes sunt Quaterniones.

ROMAE

APVD EVNDEM HIPPOLYTVM

SALVIANVM. MENSE IANVARIO.

M D L V I I I.

ROMAE

